

LÁNCHÍD FÜZETEK 20.

DR. TÓTH ERNŐ
HIDAK AZ IRODALOMBAN

Lánchíd füzetek 20.

HIDAK AZ IRODALOMBAN

Írta és gyűjtötte:

dr. Tóth Ernő

Szerkesztette:

Hajós Bence

Kézirat gyanánt.

ISBN 978-963-87648-9-8

ISSN 1787-257X

A Lánchíd füzetek szakmai kiadványsorozat helyét kíván biztosítani a hidász szakma tematikus és alkalmi kiadványainak.

A megjelent Lánchíd füzetek megrendelhetőek a kiadó címén, illetve letölthetőek a www.hidak.hu honlapról.

A címlapon a Széchenyi lánchíd építését megelőzően készített metszet szerepel, amelyet Széchenyi István készíttetett az országos küldöttség számára, valamint levélpapírra fejlécnek saját célra és a Lánchíd Részvénytársaság részére.

Megjelent: 2018. június

Kézirat lezárva: 2011. november

dr. Imre Lajos ecsetrajzaival

*első borítón: Csontváry Koszka Tivadar: Mostar c. festménye
hátsó borítón: Georg Heofnagel metszetei a budai és a szolnoki várakról (1617)*

Készült a Főnix Média Bt.
Debreceni Nyomda Üzemében
Felelős vezető: Barna Olivér ügyvezető

TARTALOM	3
BEVEZETŐ	18
DIÓHÉJBAN A HIDAKRÓL, HÍDNEVEKRŐL	21
NÉHÁNY ÉRDEKESSÉG A HIDAKRÓL	25
NEVES MAGYAR HIDAK	28
HAJÓHIDAK, REPÜLŐHIDAK A DUNÁN	28
1. <i>Anonymus: Gesta Hungarorum – A Magyar-rév</i>	28
2. <i>Cselebi, Evlia: Magyarországi utazásai, Buda</i>	28
3. <i>Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása</i>	29
4. <i>Vörösmarty Mihály: A havazó télnek szele</i>	30
5. <i>Vörösmarty Mihály Ódák, 4</i>	31
6. <i>Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz</i>	31
7. <i>Jókai Mór: Rab Ráby</i>	32
8. <i>Antalffy Gyula: Így utaztunk hajdanában</i>	32
9. <i>Nagy Ignác: Multság a hídon</i>	33
SZÉCHENYI LÁNCHÍD	35
10. <i>Arany János: Széchenyi emlékezete</i>	35
11. <i>Illyés Gyula: Széchenyi hídja</i>	36
12. <i>Keresztury Dezső: Lánchíd</i>	37
13. <i>Devecseri Gábor: Lánchíd</i>	38
14. <i>Szathmáry István: A híd</i>	39
15. <i>Kerényi Frigyes: A Lánchíd alapkövének letétele alkalmából</i>	41
16. <i>Kossuth Lajos írása, Pesti Hírlap 1842. augusztus 24.</i>	42
17. <i>Jókai Mór: A kőszívű ember fiai</i>	42
18. <i>Varga Imre: Adam Clark 1848-ban</i>	44
19. <i>Ottlik Géza: Ceruza jegyzetek</i>	45
20. <i>Tóth Árpád: A hídon</i>	47
21. <i>Szép Ernő: A Lánchíd és az alagut</i>	48
22. <i>Szép Ernő: Az élet olyan, mint a Lánchíd</i>	50
23. <i>Krúdy Gyula: Hidavatás</i>	52
24. <i>Kosztolányi Dezső: Lánchíd</i>	55
25. <i>Szerb Antal: A százéves Lánchíd</i>	57
26. <i>Szerb Antal: Budapesti kalauz Marslakók számára, Lánchíd</i>	60
27. <i>Szárász György: Budapesti – dekameron A híd</i>	61
28. <i>Lengyel József: Három hidépítő</i>	63
29. <i>Lestyán Sándor: A Lánchíd regénye</i>	65
30. <i>Ölvedi László: Este a Duna-parton</i>	67
31. <i>Jékely Zoltán: Régimódi dal</i>	68

32.	<i>Bella István: A Lánchídon</i>	68
33.	<i>Kahána Mózes: Esti zivatar a Lánchídon</i>	70
34.	<i>Derzsi Sándor: Ember a ködben</i>	70
35.	<i>Tollas Tibor: Lánchíd</i>	71
36.	<i>Solymár Tamás: Szemet vetettek a Lánchídra</i>	71
37.	<i>Gáll Imre: Széchenyi Lánchídja 150 éves</i>	72
38.	<i>Tandori Dezső: Kis örökválasz</i>	72
MARGIT HÍD		74
39.	<i>Arany János: Hídatvatás</i>	74
40.	<i>Krúdy Gyula: Hét bagoly regény</i>	77
41.	<i>Heltai Jenő: Éjjel a Margit hídon</i>	77
42.	<i>Jankovich Ferenc: Idegen város</i>	79
43.	<i>Sárközi György: Szent Margit hídján</i>	80
44.	<i>Vas István: Egy este a Négy Szürkében</i>	80
45.	<i>Jánosy István: Hídrobbantás</i>	82
46.	<i>Vas István: November</i>	82
47.	<i>Várnai Zseni: Így fényesül napom</i>	83
48.	<i>Erdélyi József: Helikopter</i>	84
49.	<i>Csoóri Sándor: Lovas legény a Margit hídon</i>	85
DÉLI ÖSSZEKÖTŐ DUNA-HÍD.....		86
50.	<i>Erdélyi József: Város végén</i>	86
51.	<i>Jobbágy Károly: Siratás két part között</i>	88
FERENCZ JÓZSEF HÍD, SZABADSÁG HÍD		89
52.	<i>Nagy Virgil: A fővámtéri dunai híd architektúrája</i>	89
53.	<i>Illyés Gyula: Amikor a Szabadság-hídra a középső részt</i>	92
	<i>fölszerelték</i>	92
54.	<i>Vészi Endre: Óda a Gellért eszpresszóhoz</i>	93
55.	<i>Cs. Szabó László: Herkules szerenádja</i>	94
56.	<i>Nagy Domokos Imre: Gondolatfoszlány</i>	95
57.	<i>Jánosy István: 2. Operáció</i>	95
ERZSÉBET HÍD.....		96
58.	<i>Granasztói Pál: A híd körül</i>	96
59.	<i>Vozári Dezső: Áll már a híd</i>	97
60.	<i>Hunyadi István: Tégy tanúságot</i>	98
61.	<i>Ágoston Julián: Áll már a híd</i>	99
62.	<i>Gereblyés László: Erzsébet</i>	99
63.	<i>Vas István: Medárd</i>	100
64.	<i>Erdélyi József: Új híd – új világ</i>	101
65.	<i>Vészi Endre: Pest és Buda között</i>	102
66.	<i>Vas István: Vénasszonyok nyara</i>	103
67.	<i>Weöres Sándor: Az Erzsébet híd télen</i>	104
68.	<i>Vészi Endre: Az új Erzsébet hídon</i>	104

HORTHY MIKLÓS HÍD, PETŐFI HÍD.....	105
69. Erdélyi József: <i>Hidak városa</i>	105
70. Devecseri Gábor: <i>Boráros-téri híd</i>	106
ÁRPÁD HÍD.....	108
71. Krúdy Gyula: <i>Ódonságok városa: vagy mit várnak az óbudaiak az új hídtól;</i>	108
72. Péter Margit: <i>A Margit hídtól az Árpád hidig</i>	111
KOSSUTH HÍD.....	113
73. Faludy György: <i>Kossuth híd</i>	113
74. Korda István: <i>A Kossuth híd építési naplója</i>	114
A DUNÁRÓL ÉS BUDAPESTRŐL.....	115
75. Móricz Zsigmond: <i>Budai Duna-part</i>	115
76. Dutka Akos: <i>Budapest</i>	116
77. Várnai Zseni: <i>Budapest, örök városom</i>	117
78. Erdélyi József: <i>Kiáltás a Dunán</i>	118
MÁRIA VALÉRIA DUNA-HÍD, ESZTERGOM.....	122
79. <i>Szinán pasa levele Ernő főhercegnek 1585-ben</i>	122
80. <i>Prohászka Ottokár: Az élet költészete (1895)</i>	122
81. <i>Illyés Gyula: A Dunánál Esztergomban</i>	123
82. <i>Bányai Kornél: Ének az Esztergomi hídon</i>	125
83. <i>Weöres Sándor: Magyarok</i>	126
84. <i>Bábi Tibor: A Duna-hídján át</i>	127
85. <i>Sebestyén Lajos: Esztergomi pillanatfelvétel</i>	127
86. <i>Zsalus-Zajovits Ferenc: Beszélgetés egy kő táblával</i>	128
87. <i>Vaderna József: Komp</i>	130
88. <i>Kölcsey Ferenc: Mohács</i>	130
89. <i>Németh Zsolt: Előszó</i>	130
90. <i>Szállási Árpád: A híd</i>	131
91. <i>Antalfy Gyula: A honi utazás históriája</i>	132
TÜRR ISTVÁN DUNA-HÍD, BAJA.....	132
92. <i>Babits Mihály: Abból a kikötőből</i>	132
ÚJVIDÉKI DUNA-HÍD.....	133
93. <i>Utassy József: Újvidék kikötőjében</i>	133
94. <i>Ács Károly: Este, ha kinézek a hidra</i>	133
SZOLNOKI TISZA-HÍD.....	135
95. <i>Verseghy Ferenc: Külső Szolnok (1805)</i>	135
96. <i>Verancsics Antal egri püspök Miksa királynak írt levele</i>	136
97. <i>A szolnoki hídról, Debreceni Kalendárium, 1936</i>	136
98. <i>Ali Aga magyar nyelvű levele</i>	137
99. <i>József Attila: A szolnoki hídon</i>	137
BELVÁROSI TISZA-HÍD, SZEGED.....	138
100. <i>Oltványi Pál prépost Hídavató beszéde</i>	138

101. Móra Ferenc: <i>Hídcsinálás</i>	140
102. Móra Ferenc: <i>Kit ünnepeljünk?</i>	142
103. Juhász Gyula: <i>Alkony a Tisza-hídján</i>	145
104. Sik Sándor: <i>A Tisza hídon</i>	146
105. Babits Mihály: <i>Tisza hídján</i>	146
106. Tömörkény István: <i>Katona a kötélén</i>	147
107. Tömörkény István: <i>Hajnali sötétben</i>	148
108. Temesi Ferenc: <i>Por, Első kötet</i>	149
RÉGI KOROK HÍDJAIRÓL.....	151
109. Szent Quirinus mártíromságának helye.....	151
110. Arany János: <i>Keveháza</i>	151
111. Juhász Ferenc: <i>A tékozló ország</i>	152
112. Garay János: <i>IV. Béla, Sajó</i>	154
113. Garay János: <i>Szent László</i>	154
114. Varga Domokos: <i>Aranyhomok</i>	155
115. Bóka László: <i>Huszonötben</i>	156
ESZÉKI DRÁVA-HÍD	157
116. Cselebi, Evlia: <i>Magyarországi utazásai, Eszék</i>	157
117. Tüskés Tibor: <i>Zrínyi (Az eszéki ártéri fahíd lerombolása)</i>	158
118. Kazinczy Ferenc: <i>Zrínyi</i>	159
119. Szentjóni Szabó László: <i>Zrínyi Péter, Horváth Országi Bán Iső Leopold Császárhoz</i>	160
SZIGETVÁR BEJÁRÓ HÍDJA	161
120. Dömény József: <i>Zrínyi</i>	161
121. Heltai Jenő: <i>Zenélő óra</i>	163
IPOLY-HIDAK	164
122. Madách Imre: <i>Nógrádi képcsarnok</i>	164
123. Szabó Lőrinc: <i>TücsökHzene – A híd alatt</i>	165
124. Szabó Lőrinc: <i>TücsökHzene – A kicsúfolt bűn</i>	165
125. Vas István: <i>Óda a hegytetőn</i>	166
126. Németh Péter Mikola: <i>47 HiDat!</i>	166
FAHIDAK ÉS BOLTOZATOK A XIX. SZÁZAD ELEJÉN	167
127. Torda fedett fahídjának emléktáblája.....	167
128. Kósa Csaba: <i>Nagy ezüst országút</i>	168
129. Fodor András: <i>Berzsenyi Dánielhez</i>	169
130. Takáts Gyula: <i>Niklai elégia</i>	170
HORTOBÁGYI KILENCLYUKÚ HÍD (1833)	171
131. Debrecennek van egy vize (népdal)	171
132. Petőfi Sándor: <i>Kerényi Frigyeshez írt levele (1847)</i>	171
133. Jókai Mór: <i>Sárga rózsza</i>	171
134. Kiss Tamás: <i>A dudás</i>	171
135. Erdélyi József: <i>Hortobágy</i>	172

136. Szép Ernő: Hortobágy	173
137. Szép Ernő: A hidi vásár	173
138. Illyés Gyula: Hidi vásár	174
139. Baranyi Ferenc: Halhatatlanságom története	176
140. Lósy-Schmidt Ede: A hortobágyi kőhid	177
A BALATON HÍDJAI (1839)	178
141. Tóth Ernő: A Balaton hídjai	178
142. Krúdy Gyula: Balaton révészei (1959)	180
143. Széchenyi Zsigmond: Ahogy elkezdődött	180
HIDAK AZ 1848-49-ES SZABADSÁGHARCBAN	181
144. Illyés Gyula: Ozorai példa	181
145. Illyés Gyula: Ozorai példa	183
146. Pusztai Sándor: Ozora	183
147. Illyés Gyula: Egy másik hídra, melyet a költő családja emelt	184
148. Erdélyi József: Rapszódia – Nyár	185
149. Kovács István: A Piski hidi csata	185
150. Kányádi Sándor: A kökösi hidon	187
151. A Mezőberényben Petőfinek állított emlékoszlop felirata	187
152. Iványi István: Petőfi Bemhez indul	188
153. Takáts Gyula: Az elveszett Segesvári füzetlapokról	188
154. Illyés Gyula: Segesváron	189
EGYÉB BUDAPESTI HIDAK	190
155. Lengyel József: Ferdinánd-híd	190
156. József Attila: Kirakják a fát	191
157. Soós Zoltán: Híd	192
158. Tamási Lajos: A Fegyvergyári Duna-ág	193
159. Szép Ernő: Magányos éjszakai csavargás	194
160. Cs. Szabó László: Rétes és siller	195
EGYÉB HIDAK INNEN-ONNAN	196
161. Felvinczi György: Kolozsvár leírása 1706-ban	196
162. Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása	196
163. Illyés Gyula: A simontornyai vasúti híd	196
164. Illyés Gyula: A három öreg	197
165. Cs. Simon István: A hídnál	197
166. Ady Endre: A Kalota partján	198
167. Juhász Gyula: A kis Tisza hídján	199
KOMPOKRÓL NAPJAINKBAN	200
168. Takáts Gyula: Szülőföldem	200
169. Fehér Ferenc: Törökbecse alatt	201
170. Fehér Ferenc: Éjjel a Tiszánál	201

HIDAK A NAGYVILÁGBAN..... 202

171. Gyurkovics Tibor: <i>Gardi híd (Pont du Gard)</i>	202
172. Meyer, Conrad Ferdinand: <i>A régi híd</i>	202
173. Kiss Tamás: <i>Képeslapok Róma</i> ,	203
174. <i>Az Alcántara híd emléktáblája</i>	203
175. Ányos Pál: <i>Barcsay kapitánynak</i>	204
176. Vas István: <i>Szükségyszerűség</i>	204
177. Vas István: <i>Kötőszövegek</i>	205
178. Sachs, Hans: <i>Städte lob (1565)</i>	205
179. Toman, Karel: <i>Sur le Pont d'Avignon</i>	206
180. Polo, Marco leírása a róla elnevezett hídról.....	207
181. Túrmezei Erzsébet: <i>A Gera hídján</i>	207
182. Vas István: <i>Kesselring</i>	207
183. Kárpáti Kamil: <i>Hidomlás</i>	209
184. Dutka Ákos: <i>Felidézlek a múlt aranyködéből</i>	209
185. Oravecz Imre: <i>A Károly-híd szobrai kékek</i>	210
186. Garai Gábor: <i>A Moldva hídján</i>	211
187. Cselebi, Evlia magyarországi utazásai, <i>Mosztár</i>	213
188. Tolnai Ottó: <i>In memoriam Csorba Győző</i>	214
189. Fehér Klára: <i>A mostari hídról, 1993</i>	214
190. Jobbágy Károly: <i>Éjszakai vetítés</i>	214
191. Andrić, Ivo: <i>Híd a Drinán</i>	216
192. Andrić, Ivo: <i>Híd a Žepán</i>	219
193. Veli, Orhan: <i>A Galata-híd</i>	223
194. Szarka István: <i>Alant az Olimposz</i>	223
195. Illyés Gyula: <i>A középkori fővárosban</i>	224
196. Baka István: <i>A Jantra hídján</i>	225
197. Tömörkény István: <i>Novibazár</i>	226
198. Devecseri Gábor: <i>A Korinthoszi csatorna hídján</i>	227
199. Fodor András: <i>Oxford, Magdalen Bridge</i>	228
200. Faludy György: <i>Búcsú Amerikától</i>	229
201. Nagy Gáspár: <i>Utazás (II.)</i>	231
202. Boullés, Pierre: <i>Híd a Kwai folyón</i>	231
203. Rakovszky Zsuzsa: <i>Van Gogh</i>	234
204. Balmont, Konsztantín: <i>Emlékezés egy Amszterdami estére</i>	234
205. Stadler, Ernst: <i>Éjszakai utazás a kölni Rajna-hídon át</i>	235
206. Machado, Antonio: <i>A Duero partjain</i>	236
207. Bunyin, Ivan: <i>A Nyevszkijen</i>	237
208. Király László: <i>Északi legenda</i>	238
209. Vej, Vang: <i>Hajnali utazás a Pa-szorosban</i>	238
210. Po, Li Tai: <i>A porcelán pavillon</i>	239

211. Rāv, Aurel: <i>Japán napló</i>	239
212. Apollinaire, Guillaume: <i>A komp</i>	239
VELENCE HÍDJAI	241
213. Nietzsche, Friedrich: <i>Velence</i>	241
214. Browning, Robert: <i>Egy Galuppi-toccat</i>	242
215. Byron: <i>Velence</i>	242
216. Roy, Vladimir: <i>Ponte dei Sospiri</i>	243
217. Jékely Zoltán: <i>Az éjjeli Velencéhez</i>	244
218. Vas István: <i>Sóhajok hídj</i>	244
219. Bartók Lajos: <i>Velencei stanzák</i>	245
220. Hood, Thomas: <i>A Sóhajok hídj</i>	246
NEW YORK HÍDJAI.....	247
221. Majakovszki, Vladimir: <i>A Brooklyni-híd</i>	247
222. Visky András: <i>Átkelés a Brooklyn hídon Melissa Hawkinszal</i> ...	249
223. Crane, Hart: <i>A Brooklyni-híd</i>	250
PÁRIZS HÍDJAI.....	252
224. Nezval, Vítězslav: <i>Ing</i>	252
225. Vészi Endre: <i>Mindenütt, mindig!</i>	253
226. Saint, Antoine Girard de: <i>Az ágrólszakadt költő</i>	253
227. Illyés Gyula: <i>A Pont des Arts-on</i>	254
228. Apollinaire, Guillaume: <i>A Mirabeau-híd</i>	255
229. Apollinaire, Guillaume: <i>A Mirabeau-híd</i>	256
230. Rilke, R. M.: <i>Pont du Carrousel</i>	257
231. Kiss Tamás: <i>Párizsi éjszaka</i>	257
232. Tandori Dezső: <i>Claude Monet: Tavirózsák</i>	257
LONDON HÍDJAI	259
233. Babits Mihály: <i>Messze... messze</i>	259
234. Dunbar, William: <i>London város tiszteletére</i>	259
235. Eliot, T. S.: <i>Átokföldre</i>	261
236. Eliot, T. S.: <i>Amit a mennydörgés beszél</i>	261
237. Wordsworth, William: <i>A Westminster hídon</i>	262
238. Petrőczy Éva: <i>A Westminster hídon</i>	262
239. Middleton, Christopher: <i>Waterloo Bridge</i>	263
NEVESINCS HIDAK.....	264
240. Illyés Gyula: <i>Hídon</i>	264
241. Bálint Aladár: <i>Hidak</i>	265
242. Vihar Béla: <i>Példázat a híddal</i>	267
243. Arany János: <i>Csaba királyfi, Második ének</i>	267
244. Arany János: <i>Varga Mihály</i>	268
245. Garay János: <i>Barna Bandi és kedvese</i>	268
246. Reményik Sándor: <i>Hidak</i>	268

247. Kaffka Margit: <i>A város</i>	269
248. Vörösmarty Mihály: <i>Zalán futása</i>	269
249. Tompa Mihály: <i>A fogoly</i>	270
250. Tompa Mihály: <i>A fagyöngy</i>	270
251. Illyés Gyula: <i>Szekszárd</i>	270
252. Illyés Gyula: <i>Állomások hosszán</i>	271
253. Illyés Gyula: <i>Megszakadt út egy hajdani Sió-hídnál</i>	271
254. Tóth Árpád: <i>Richárd</i>	272
255. Tóth Árpád: <i>Vízió a vonat ablakából</i>	272
256. Tóth Árpád: <i>Kialvó krátert</i>	273
257. Illyés Gyula: <i>Falu az éjben?</i>	273
258. Hughes, Langston: <i>Honvágy</i>	274
259. Szabó Lőrinc: <i>Tücsökgzene</i>	275
260. Krúdy Gyula: <i>A hidon</i>	276
261. Áprily Lajos: <i>Régi város integet</i>	277
262. Áprily Lajos: <i>Otthagynod a házadat</i>	278
263. Áprily Lajos: <i>Keleti szél</i>	279
264. Áprily Lajos: <i>Vonatra várok</i>	279
265. Áprily Lajos: <i>A malom</i>	280
266. Áprily Lajos: <i>Árpád</i>	280
267. Erdélyi József: <i>Híd</i>	281
268. Erdélyi József: <i>Bőrhíd</i>	281
269. Erdélyi József: <i>Rom</i>	282
270. Erdélyi József: <i>A Tapolca</i>	283
271. Erdélyi József: <i>Híd, holt meder fölött</i>	284
272. Erdélyi József: <i>Talabik</i>	284
273. Erdélyi József: <i>Vidra</i>	285
274. Erdélyi József: <i>Szigliget</i>	286
275. Somlyó Zoltán: <i>Novemberest</i>	288
276. Somlyó Zoltán: <i>Az átkozott költő szól</i>	288
277. Vasadi Péter: <i>Fahíd</i>	289
278. Cs. Szabó László: <i>Álmatlan éj</i>	289
279. Vas István: <i>Novemberi helyzetkép</i>	290
280. Vas István: <i>Nyárban ősz</i>	290
281. Vas István: <i>Rózsadomb</i>	291
282. Szép Ernő: <i>Dunakorzó</i>	292
283. Sinka István: <i>Istenkeresők mezeje – Sártalló-sziget</i>	292
284. Sinka István: <i>Bődi Mariska</i>	294
285. Sinka István: <i>Virágbomlás</i>	295
286. Ács Károly: <i>Új koszorú</i>	297
287. Kassák Lajos: <i>Versek a havas mezőkről</i>	298
288. Csanádi Imre: <i>Egy forráshoz</i>	299

289. Radnóti Miklós: <i>A Duna partján</i>	299
290. Szabédi László: <i>A Szabédi nagyréten</i>	300
291. Zoltai Lajos: <i>A Piac utcai nagyhid</i>	300
292. Nagy László: <i>Dunántúli béke</i>	301
293. Lányi Sarolta: <i>Dunanéző</i>	301
294. Somlyó György: <i>Reszless!</i>	302
295. Soós Zoltán: <i>Sziget</i>	302
296. Szemlér Ferenc: <i>Udvarhely</i>	302
297. Weöres Sándor: <i>Megnevezések</i>	303
298. Nagy Gáspár: <i>Februárius</i>	303
299. Nagy Gáspár: <i>Baja, 1972. január 2.</i>	304
300. Falu Tamás: <i>Patak</i>	304
301. Kányádi Sándor: <i>Érzelmes költemény</i>	305
302. Kiss Tamás: <i>Gyorsvonat</i>	306
303. Bóka László: <i>Messze már a háború</i>	307
304. Simai Mihály: <i>A szökevény Körös</i>	307
305. Kárpáti Kamil: <i>Holdrepülés</i>	307
306. Békési Gyula: <i>Őszel– A hazai kanális partján</i>	308
307. Varga Domokos: <i>Aranyhomok</i>	309
308. Pintér Lajos: <i>Álom az Istenhegyen</i>	310
309. Kiss Anna: <i>Köd</i>	310
310. Tollas Tibor: <i>Római híd</i>	311
311. Tollas Tibor: <i>Hazafelé</i>	312
312. Conkling, Hilda: <i>Az öreg híd</i>	313
313. Rimbaud, Arthur: <i>Hidak</i>	313
314. Bigongiari, Piero: <i>Antares</i>	314
315. Stevenson, Robert Louis: <i>A vonatablaktól</i>	314
316. Dobai Péter: <i>Leányok a hídon</i>	315
317. Wordsworth, William: <i>Az álomhoz</i>	315
HÍDEMLÉKEK, HÍDJELKÉPEK	316
318. Arany János: <i>A gyermek és a szivárvány, Allegoria</i>	317
319. Arany János: <i>Buda halála</i>	319
320. Arany János: <i>Csaba királyfi</i>	319
321. Földi János: <i>Találós mesék</i>	320
322. Petőfi Sándor: <i>Egy könyvárus emlékkönyvébe</i>	320
323. Ady Endre: <i>A nagy híd</i>	320
324. Ady Endre: <i>Ujjak a Szajnában</i>	321
325. Ady Endre: <i>Az utolsó hídfő</i>	321
326. Ady Endre: <i>Margita élni akar</i>	322
327. Ady Endre: <i>Halottan és idegenen</i>	322
328. Aragon, Luis: <i>Befejezetlen regény</i>	323

329. Komjáthy Jenő: Régi rege	324
330. Goethe, J. W.: A kedves közelléte	324
331. Szász Károly: A hazug	325
332. Apollinaire, Guillaume: Hid	326
333. Apollinaire, Guillaume: Kötelékek	327
334. Apollinaire, Guillaume: Ami van	327
335. Kaffka Margit: Tán zsoldárok elé	328
336. Kaffka Margit: Zilált napon	329
337. Kafka, Franz: A hid	329
338. Kárpáti Kamil: Hidon	330
339. József Attila: A betűk sivatagában	330
340. Hugo, Viktor: A hid	331
341. Kiss József: Megholt költőnek	332
342. Tóth Árpád: Reznáció	332
343. Tóth Árpád: Ó, mennyi pompa	333
344. Bartók Lajos: Utolsó szó	333
345. Juhász Gyula: Várta	334
346. Juhász Gyula: Júlia	334
347. Juhász Gyula: A hid	334
348. Juhász Gyula: Borús szonett	335
349. Juhász Gyula: Halálos ének	336
350. Kosztolányi Dezső: A hidon	336
351. Kosztolányi Dezső: Délutáni elmélkedés	338
352. Kosztolányi Dezső: A bús férfi panaszai, 1924	339
353. Babits Mihály: Vakok a hidon	339
354. Babits Mihály: [Olyan tavasz ez hogy jobban szeretném...]	340
355. Babits Mihály: Az elmaradt tószót	341
356. Babits Mihály: Himnusz Irishez	342
357. Illyés Gyula: Két emlék	343
358. Dsida Jenő: Aranyhídon	344
359. Dsida Jenő: A bölcsődal visszhangja	344
360. Karl von Möller: A szívárvány	345
361. Várnai Zseni: A hid	345
362. Reményik Sándor: A hidról	347
363. Reményik Sándor: Sőhajok hídja	347
364. Reményik Sándor: Szívárvány	347
365. Reményik Sándor: Viadukt	348
366. Reményik Sándor: Az álorcás magyar	349
367. Reményik Sándor: Csak így... (1920)	349
368. Reményik Sándor: Ahogy lehet	349
369. Reményik Sándor: Maradj velem	350
370. Reményik Sándor – A műhelyből, 1924	352

371. Reményik Sándor – Egy eszme indul	352
372. Reményik Sándor: Jaj nagyot kértél.....	352
373. Reményik Sándor: A műhelyből, Csillagfény, csillag nélkül	352
374. Reményik Sándor: Romon virág, Ahogy lehet	353
375. Reményik Sándor: Romon virág, Kimondhatatlan	353
376. Berkó Sándor: Nem vagy magadban	354
377. Szép Ernő: Éjfélt.....	355
378. Nadányi Zoltán: Piros híd.....	356
379. Nadányi Zoltán: A költő	356
380. Nadányi Zoltán: Katicabogár.....	357
381. Czóbel Minka: Granuláció	358
382. Bóka László: Mátrafüredi alagványk 11	360
383. Balázs Béla: Hidak.....	361
384. Balázs Béla: Hiszek a hitben	362
385. Bertók László: Jár mint a nyelvben a világ	363
386. Szemplér Ferenc: Nyári nap.....	363
387. Szemplér Ferenc: Iv ez a szerelem.....	364
388. György Oszkár: A bot.....	364
389. Somlyó Zoltán: XII. – Jövel, szivar.....	365
390. Somlyó Zoltán: Vers a költészetről	365
391. Baán Tibor: Latinovits Zoltán	366
392. Nagy Zoltán: Hidak	366
393. Áprily Lajos: Hídon	367
394. Áprily Lajos: Annának hívták.....	368
395. Kosztolányi Dezső: Holtak vonatja	368
396. Áprily Lajos: Emlékezet.....	369
397. Áprily Lajos: Fiamnak.....	369
398. Vészi Endre: Változat ugyanarra.....	370
399. Erdélyi József: Tigris.....	371
400. Derzsi Sándor: A válasz	371
401. Derzsi Sándor: Kézfogás	372
402. Garai Gábor: Napkelet.....	372
403. Sinka István: Mesterek utcája.....	373
404. Sinka István: Özvegyek háza	374
405. Kassák Lajos: A hídon.....	375
406. Kassák Lajos: Nyolc sor	376
407. Váci Mihály: Haza, hozzád, hét hídon át.....	376
408. Váci Mihály: Pillérek.....	377
409. Váci Mihály: Pacsirta.....	377
410. Váci Mihály: Te vagy.....	378
411. Falu Tamás: Levendula.....	379
412. Csanádi Imre: Gyerek-örömök elégiája	380

413. Mécs László: <i>A habozások hídján</i>	380
414. Mécs László: <i>Egyszerű, falusi híd</i>	381
415. Lányi Sarolta: <i>Híd</i>	382
416. Jankovich Ferenc: <i>A napfény</i>	382
417. Jankovich Ferenc: <i>Hídon</i>	383
418. Györy Dezső: <i>Hegyi szél a Dunánál</i>	384
419. Gál László: <i>Szó a szóról</i>	385
420. Gál László: <i>Vak a híd alatt</i>	385
421. Marnó János: <i>A híd</i>	386
422. Balaskó Jenő: <i>A könny</i>	386
423. Ágoston Julián: <i>Egyedül-utak</i>	387
424. Kiss Tamás: <i>Ó, hidak, hidak, hidak</i>	388
425. Kányádi Sándor: <i>Nomádok</i>	389
426. Ács Károly: <i>Zengő hidak tövében</i>	389
427. Somlyó György: <i>Híd</i>	390
428. Somlyó György: <i>Télen a hídon</i>	391
429. Bodnár László: <i>Újkori glóriások</i>	392
430. Kerényi Grácia: <i>Atomkor</i>	392
431. Tornai József: <i>Meddig emlékszel rám?</i>	392
432. Tornai József: <i>Lábunk elé a tengert</i>	393
433. Pintér Lajos: <i>Tested könyve</i>	393
434. Baán Tibor: <i>Itt és mégse</i>	394
435. Tollas Tibor: <i>Anyám zsoldárt énekel</i>	394
436. Tollas Tibor: <i>Találkozás apámmal</i>	395
437. Tollas Tibor: <i>Szent kettőség</i>	396
438. Tollas Tibor: <i>Évfordulón</i>	396
439. Tóth Judit: <i>Orly-Sud</i>	397
440. Keszthelyi Zoltán: <i>Szorongások</i>	398
441. Gellért Oszkár: <i>Ezer aranyhíd</i>	399
442. Dutka Ákos: <i>A híd</i>	401
443. Dutka Ákos: <i>Magyar kérdés a szívünkhöz</i>	401
444. Dutka Ákos: <i>Higyjétek asszonyok</i>	402
445. Dutka Ákos: <i>Lámpátlan esték</i>	402
446. Dutka Ákos: <i>Egy régi május</i>	403
447. Vargha Gyula: <i>A halál hídjánál</i>	404
448. Fodor András: <i>Híd sorsa</i>	404
449. Fodor András: <i>Találkozás a hídon</i>	405
450. Fodor András: <i>A hídon</i>	406
451. Bábi Tibor: <i>A forrás éneke (Harmadik tétel)</i>	407
452. Bábi Tibor: <i>Híd a Dunán</i>	409
453. Kalász Márton: <i>Át a pallón</i>	411
454. Györe Imre: <i>Híd</i>	411

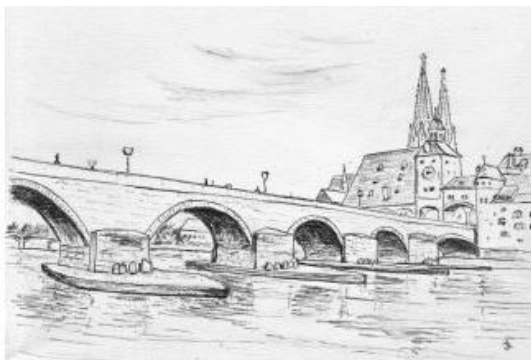
455. Jékely Zoltán: Szabó Lőrinc temetésén.....	412
456. Takáts Gyula: Házam, világom, hazám,	413
457. Bényei József: Tenger-szonett.....	414
458. Bényei József: A kapitánynak	414
459. Bényei József: Átjáró	415
460. Bényei József: Víz	416
461. Király László: Vízhullám	416
462. Ágh István: Fenyő a hídon.....	417
463. Simon István: Csak így élhetek.....	418
464. Bella István: Holdhíd.....	418
465. Oravecz Imre: Kishíd, nagyhíd.....	418
466. Aczél Géza: munch	419
467. Farkas Árpád: Asszonyok ringnak.....	419
468. Keresztury Dezső: Bizakodó.....	420
469. Faludy György: A pontonhídon állók	420
470. Faludy György: Kiúszom egy sziklára.....	421
471. Nemes Nagy Ágnes: Az ismeret	422
472. Nyerges András: Híd	423
473. Géczy János: zakadt.....	424
474. Csorba Győző: A híd panasza	424
475. Nagy Gáspár: A mélység fölött.....	425
476. Labancz Gyula: Hídon a vonat.....	426
477. Labancz Gyula: Híd	427
478. Nagy Gáspár: János P.....	427
479. Nagy Gáspár: ÉvTiZeDhAtÁrHiD.....	427
480. Horváth Imre: A híd	428
481. Tóth László: Fekete vár	428
482. Dromgoole, Will Allen: A hidépítő	428
483. Mátyás Ferenc: Nevek országában	429
484. Tóth Judit: A felnőttiség fokozatai	431
485. Hora, Josef: Arc poeticám.....	431
486. Wass Albert: Őszi vágó.....	432
487. Seidl Ágoston: Felnézve a hidra	432
488. Fábri Zoltán: Hidak és árkok	433
489. Magdu Lucian: Híd az Éren át.....	434
490. Kondor Béla: Belgrád rakpart.....	434
491. Pilinszky János: Metronóm	435
492. Rab Zsuzsa: Az utolsó perc meg az első	435
493. Rónay György: Téltemető.....	436
494. Simándi Ágnes: Még akkor is	438
495. Tompa László: Egy emeleti ablak mögül.....	438
496. Vas István: Nincs híd.....	439

497. Végh György: <i>Játékos ifjúság</i>	440
498. Goethe, J. W.: <i>Rád gondolok</i>	441
499. Hidas Antal: <i>Régi sorok – egy fakult füzetből</i>	441
500. Babits Mihály: <i>Töredék</i>	441
501. Bódás János: <i>Költő</i>	442
502. Túrmezei Erzsébet: <i>Épül-e már a csodahíd?</i>	442
503. Túrmezei Erzsébet: <i>Hídon át</i>	443
504. Túrmezei Erzsébet: <i>Hidat verünk</i>	443
505. Túrmezei Erzsébet: <i>Sok híd kellene még!</i>	444
506. Peczyik Pál: <i>Béke hidja!</i>	445
507. Venyercsán László: <i>Híd</i>	446
508. Füle Lajos: <i>Van híd</i>	446
509. Füle Lajos: <i>Hogy egyek legyenek</i>	446
510. Burns, Robert: <i>Az Ayr hídjai</i>	446

HIDAKRÓL INNEN-ONNAN 450

NEVES MONDÁSOK; SZÁLLÓIGÉK.....	450
KÖZMONDÁSOK.....	451
NAGY KLASSZIKUS MŰVEK.....	452
511. Dante: <i>Isteni színjáték, Pokol</i>	452
512. Milton, John: <i>Az elveszett paradicsom</i>	454
513. Goethe, J. W.: <i>Faust</i>	456
514. Kalevala.....	457
515. Arany János – Toldi szerelme.....	459
NÉPDALOK, GYERMEKIRODALOM	460
516. <i>Népdal csokor</i>	460
517. Arany János: <i>Vörös Rébék</i>	464
518. Jékely Zoltán: <i>Halászdal, II</i>	465
519. Lengyel László: <i>Játék, Népköltés</i>	466
520. Rákos Sándor: <i>Apám a hídon</i>	468
521. Hárs Ernő: <i>A híd</i>	468
522. Weöres Sándor: <i>Rongyszőnyeg 140</i>	469
523. Weöres Sándor: <i>Magyar etűdök 45</i>	469
524. Weöres Sándor: <i>Budapesti Duna part télen</i>	470
525. Nemes Nagy Ágnes: <i>Fekete hattyú</i>	470
526. Tótfalusi István: <i>Soroló</i>	470
527. Nemes Nagy Ágnes: <i>Mi van a szobában?</i>	471
528. Rónay György: <i>Mi leszek?</i>	471
529. Donászy Magda: <i>Sirályok a téli Dunán</i>	471
530. Szepesi Attila: <i>A dankasirályok</i>	472
531. Tóth Bálint: <i>A Lánchíd oroszlánjai</i>	472
532. Kovács András Ferenc: <i>Angol gyermekdal nyomán</i>	473

533. Tamkó Sirató Károly: Flórián.....	473
534. Tamkó Sirató Károly: Baracscai kőhid alatt.....	474
535. Mátyás Ferenc: Körhintán.....	474
536. Varga Katalin: Ment a szappan.....	475
537. Bornemisza Endre: Téli metszet a Gellérthegyről.....	475
538. Bornemisza Endre: Hidak lába.....	475
539. Bornemisza Endre: November, tél jön.....	476
540. Gyurkovics Tibor: Hídon.....	477
541. Carrol, Lewis: Alice Tükörországban.....	477
542. Milne, A. A.: Micimackó.....	478
HUMOROS ÍRÁSOK.....	479
543. Heltai Jenő: A király látogatása Budapesten.....	479
544. Erdélyi József: Oroszlánok.....	479
545. Szép Ernő: A népszámláló.....	482
546. Karinthy Frigyes: Így irtok ti – Herczeg Ferenc.....	482
547. Szép Ernő: Borzasztó címmel írt kritikája.....	483
548. Mikszáth Kálmán: A korlátfa.....	484
549. Karoliny Márton: Leszakadt a Sajó-híd.....	486
550. Keddi konferenz Népszava 1964. november 17.....	486
551. Ludas Matyi Évkönyvébe, 1964. december 10.....	486
552. Megdőlt a völgyhíd pillére.....	487
FILMEK, KRIMIK.....	488
553. Waller, R. J.: Madison megye hídjai.....	488
KÖLTŐI HÍDNEVEK.....	490
HIDAK AZ IRODALOMBAN NÉHÁNY ESEMÉNYE.....	497
JELES HÍDÉPÍTŐK, HIDÁSZOK.....	500
UTÓSZÓ.....	506
SZERZŐ MUTATÓ – ÍRÓK, KÖLTŐK.....	508

Bevezető

Jelen összeállítás célja a hidak az irodalomban kimeríthetetlen témaköréből kedvcsináló példatárt adni, további bűvárkodásra ösztönözni.

A hidak rendkívül fontos elemei az út és vasúthálózatnak, ugyanakkor gazdag jelképei az akadályok áthidalásának, kapcsolatoknak, a föld és ég közötti szivárványnak, imának. A költői művekben számtalan formában jelenik meg a „híd”.

A mitológiákban, a vallásokban különös fontosságú a híd, az átkelő, nem véletlen, hogy rómaiaknál a legtöbb főpap a Pontifex maximus a „legfőbb hídverő” volt.

Nézzünk egy irodalmi példát is. A hidak születését Ivo Andrić Nobel-díjas regénye oly szépen írja le:

„Mikor az angyalok látták, hogy a nyomorult emberek nem tudnak átkelni a mélységeken és szakadékokon, és nem tudják munkáikat elvégezni, hanem csak kínlódnak, s egyik partról hiába kiáltoznak a másikra, ezeken a helyeken kiterjesztették szárnyukat, s az emberek az angyalszárnyakon át kezdtek egyik partról a másikra járni. Az emberek így tanulták meg az angyaloktól, hogy kell hidakat építeni.”

Több, mint tizenöt éve kutatom, publikálom a hazai, elsősorban közúti hidak történetét, megyénkenti feldolgozásban. E munkám során kezdetől igyekeztem a hidak és a művészet kapcsolatát is legalább érintőlegesen bemutatni, ám inkább képzőművészeti alkotásokat közltem színesítésként, illusztrációként. Nem mondtam le azonban az alaposabb kutatásról, keresésről sem, különösen, amikor idegen nyelvű hídtörténetekben versrészleteket láttam, s Seidl Ágoston kollégám egy barátjának készített 50 verset tartalmazó kis füzetét megismertem.

Volt főnököm Sitku László 2009-ben, majd ebben az évben feleségem buzdított arra, hogy a vadászszenvedéllyel összegyűjtött verseket igyekezzem formába önteni, köszönöm buzdításukat, s köszönöm Lorászko Balázs egyetemi hallgató segítségét a kutatásban és végül, de nem utolsó sorban Hegyi Kálmánnének, több mint 30 éve hűséges munkatársamnak, hogy a leírás nagy munkáját készségesen vállalta.

Főleg a hidakról szóló magyar irodalmat igyekeztem megismerni, nem hagyhattam azonban ki a külföldi műveket, hiszen Ivo Andrić Nobel-díjas regénye, Híd a Kwai folyón film, a Mirabeau költemény és sok más mű kihagyhatatlan még egy rövid gyűjteményből is.

A gyűjtéshez kiindulási alapom alig volt. Hazai és külföldi hídtörténeti művekben példák találhatók, ám ezek sok segítséget nem adtak, inkább, versesköteteket, prózai műveket néztem át. Antológiákat módszeresen nem kerestem, igyekeztem főleg saját gyűjtésből válogatni.

Elsősorban magyar költők és írók gyűjteményes köteteit lapoztam át, s hamar rájöttem, hogy minden szerző esetében a teljességre kellene törekedni, erre azonban kevés lehetőségem volt.

Külföldi költők műveiből igen korlátozott számban gyűjtöttem, mert kilátástalanul nagy lett volna a gyűjtési terület. Kincsestárat fedeztem fel költőink műfordításaiban Arany Jánostól a kortárs költőkig, ám ezekből is csak néhányat soroltam be gyűjteményembe.

A válogatásnál sokszínűsége törekedtem: legyenek régi és mai, elsősorban magyar, a mai határainkon túli szerzők művei.

Egy-egy mű végleges kiválasztásánál, saját értékítéletem volt az érdekesség, értékesség, de kizáró ok volt az istentelenség, a durva hangnem.

Az irodalmi példák közül igyekeztem teljes terjedelemben való közlésre is, prózai műveknél ez persze lehetetlen volt.

Nem volt kizáró szempont, hogy egy valóságos hídról szóljon a mű, ugyanis nem volt céлом illusztrált hídtörténetet összeállítani. Így remélhetem, hogy a hidakat szeretők, azokkal foglalkozók és a „csak” irodalmi érdeklődésű olvasók is találnak érdekességet, szépséget a művekben.

A verseket aszerint csoportosítottam, hogy egy nevezetes vagy nevenincs valóságos hídról, vagy emlékképről, jelképről szólnak, s külön fejezetet szenteltem a hidak életéről szóló műveknek. Igyekeztem rendszerbe csoportosítani a rendkívül változatos műveket – bár ez olykor igen nehéznek bizonyult – mert így érdekes összehasonlításokra nyílt lehetőség.

Hídtörténeti adatokat, megjegyzéseket csak keveset és röviden adtam, bár rendkívül gazdag a hidak története, s bizony igen keveset tud róluk gyakran még a szakember is.

A szövegyűjteményes fejezetekben a megjegyzéseim dőlt betűkkel megtalálhatóak a fejezetek elején, versek előtt vagy után.

Remélem, hogy a szakemberek az írók, költők „szemüvegén” keresztül többet, mást is meglátnak a hidakból, a többi olvasóm pedig kicsivel többet megtud a hidakról, s ha valamiről többet tudunk, azt jobban szeretjük, becsüljük.

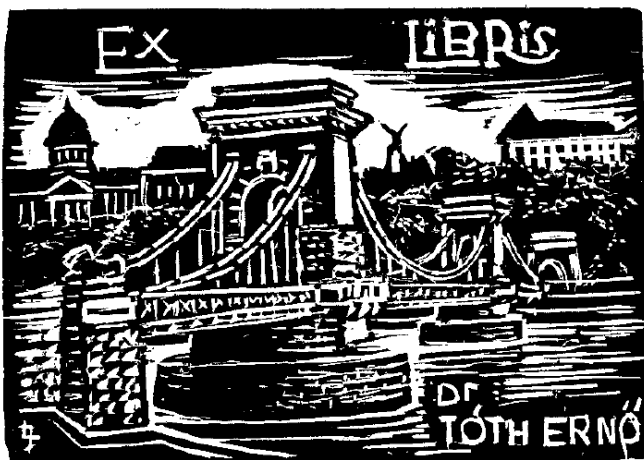
Ezen összeállítás illusztrálását is fontosnak tartottam, ezért felkértem dr. Imre Lajos hidász mérnököt, ismert grafikust, hogy ecsetrajzaival mutasson be ismert és kevésbé ismert hidakat.

Tudom, hogy rendkívül sok fontos mű kimaradt ebből a gyűjteményből, tudom, hogy a fejezetekre bontás, csoportosítás önkéntes és nem mindenben következetes. Hatalmas kincsesbányája az irodalom a híd témájú műveknek, ám nem könnyű ezeket megtalálni; éppen ezért izgalmas a kutatás. Kezdő lépés ez a hídmérnöki szemmel végzett válogatás és bemutatás, kezdő lépésnek remélem ez is elég. Boldog lennék, ha kollégáim is örömeiket lennék ezen összeállítás lapozgatásában, az írók, költők pedig felfedeznék a valóságos hidakat is, hiszen múltunk és napjaink rendkívül fontos alkotásai, bemutatásra méltók!

Jó olvasást, további sikeres kutatást kívánok. (2011. november)

Gyűjteményemből meglepetésként egy válogatást kaptam 75. születésnapomra. Közkinccsé szerettem volna tenni a teljes anyagot, vágyam most valóra válhat.

dr. Tóth Ernő

Dióhéjban a hidakról, hídnevekről

Révek, kompok

Győrffy György István király és műve című könyvében azt írja, hogy az államalapításnál több száz révész és félezer vámos működött, ezek a király szolgáló népei voltak, a révek, hidak; jövedelme (vám) az uralkodót illette.

Comenius Ámos János: *Janua linguarum* (1631) „Ahol gázolható hely nincsen, hidassal (komppal) kelnek által és mondatik rév helynek.”

Szepsi Czombor Márton (1620) útleírása: „Mellette foly a Sequana (Szajna) két ággal, az hol híd nincs, hanem hidason horgyák által az embereket, de nem olyan istentelen fizetésért, mind Normandiában.”

A hidas szó, melyen ember-, állatszállítására alkalmas lapos fenekű dereglyét értettek legrégebb előfordulása 1138-ból maradt. Az Árpád-korban sem volt a komp vagy hidas közlekedés ismeretlen. Helynevekben Hidashollós (Vas), Hidasnémeti (Abaúj) több megyében előfordul, lehet hogy ott hidas-, mai szóval kompközlekedés volt. A hidas szó, még Tompa Mihálynál is előfordul.

Hatalmas komp építkezésről rendelkezett Zsigmond király 1396-ban. Pozsonyban hat nagy – 40 lovat befogadó – komphajót rendelt az utazók rendelkezésére bocsátani.

Mozgó hídnak nevezték a kompot, a folyókon való átkelés helyét pedig révnek, ami számos helynévben megmaradt: Bánréve, Királyréve, Nagyrév.

A lovakat szállító kompot Takáts Ráfáel 1791-ben kiadott tájszótárába hippangónak nevezte.

Hidak, állandó jellegű átkelőhelyek, ha nem is nagy számban, a honfoglalás előtt is ismertek voltak, első nyelvemlékünk a tihanyi alapító levél (1055): „Van egy rév is ezen a tavon, s ez hasonlóképpen hozzá tartozik. Azon a Fuk nevű patakon ugyanis, amely a mondott tóból folyik ki, van egy hely, ahol a népek átjárnak, néha hidon, gyakran pedig gázlon, s ez szintén ide tartozik.”

A komp fogalmát Otrokocsi Fóris Ferenc (1693) *Origines Hungaricae* című művében – magyar fordításban – így fogalmazta meg „komp alatt széles és tágas ladikot értünk, melynek segélyével nagy folyókon kocsi, ló, gyalogosok stb., egyik partról a másikra szállítatnak.

A komp mozgását evezővel is lehetett végezni, megáradt folyókon ez azonban nem volt biztonságos. Köteles kompoknál a mozgatóerőt a víz biztosítja, még napjainkban is működik néhány ilyen komp.

Tömörkény István a 20. század legelején a kompokról ezt írta: „A révek és a kompok abból az időből valók, amidőn nem volt még oly túlságosan nagy a sietség. A kompokon évszázadok alatt alig is változott valami. Talán, hogy drótkötélen jár és a drótkötélen rézcsiga szaladt ama facsiga helyett, amit régen görgőkutyának neveztek. Amúgy megmaradt mindenben a régi és széles lapos víziedény, amely kilenc tíz terhes kocsival átmegy a vízen...”

Érdekes, hogy lép szóval is emlegették a komp szerepét is betöltő tujt.

A kompokról, a révész legények fárasztó, veszélyes munkájáról, komptragédiákról számos leírást olvashatunk az irodalomban.

A komp és a hajóhid kombinációja a repülőhid, erről Jókai Mór színes tömör leírása ad támpontot a Rab Ráby regényében.

A repülőhidak, melyeket járóhidaknak is neveztek – működéséről pontos leírások nem maradtak fenn, annyi azonban bizonyos, hogy a fő mozgató erő a víz sodrása volt.

A repülőhidakról a legkorábbi említés 1705-ből maradt fenn: gr. Bercsényi Miklós főhadvezér II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez írt levelében ez állt: „Püspökinél röpülő-hidat állítottak fel Köpcsen felé, Csallóközbül”.

A forgalmas átkelőhelyeken a repülőhidak előtt már hasonló, hajóhidakat alkalmaztak, előbbire példa Dózsa György seregének történetéből ismert.

A hajóhidak nemcsak a 16. században, hanem a 18-19. században is igen fontos szerepet játszottak: 1842-ben Esztergomban Gramling Ignác tervei szerint épült úszóhid, Buda és Pest között a Lánchíd elkészültéig szintén hajóhid biztosította az átkelést, a Tiszán két helyen még ma is pontonhidak szolgálnak.

Állandó, álló hidak

A honfoglaláskor is voltak persze nemcsak úszó, hanem állóhidak is. Anonymus 1200 körül a Göncöl hídját említi, ez a Lajtán lehetett.

Az előzőkben csak illusztrációként adtam néhány példát a révek, kompok említéséről az irodalomban.

A különféle anyagú (fa, kő, fém, vasbeton stb.) és szerkezetű (gerenda, ív, keret, függő) hidak leírása a szakirodalom feladata.

A híd szó már a honfoglalás előtt ismert volt nyelvünkben, Úrhida nevében, első nyelvemlékünkben (Tihanyi alapítólevél) már 1055-ben megjelent.

A híd mellett bürü és palló is gyakran előfordult, ezek egyszerű, gyaloghidak voltak.

A bürüt Kisfaludy Sándor is emlegette verseiben. Jókai természetes bürüről is mesélt.

A palló Arany János: Vörös Rébék című balladájában fordul elő, melyet a népnyelv használt.

Ezen kívül sokféle „barkácsolt” híd is volt: szalma híd, bőrhíd, kéve híd ezeket is illették bürü néven.

A fahidaknak sokféle változata volt, a II. József uralkodása alatt készült I. katonai felmérésen egy-egy megyében közel annyi híd van jelölve, mint amennyi napjainkban áll, s ezek zöme fahíd volt. Nagyobb vízfolyások fölött többnyílású: cölöpjármos – vagy ígás hidak olvashatók a leírásokban, s sorolhatnám a feszítő- és függesztőműves és rácsos szerkezetekkel a felsorolást.

A legkorábbi időktől – római kortól – boltozatok, a 19. század elején pedig megjelent az öntöttvas, majd a vas és acél, a 19. század vége felé pedig a vasbeton, de ez már a szakirodalom dolga.

A hidak sok fajtája közül szólni kell az emelhető (billenő, forgó stb.) hidakról (Van Gogh festménye) és napjainkban a reneszánszkat élő különleges gyaloghidakról is, hazai példa erre Szolnok „Tiszavirág” híja.

A hidak elnevezése

A hidakat a nép helyazonosítóként használja, így főleg a tájékozódást segítő neveket adja: Templomhíd, Temető híd, Szent Pál kapu hídjja, de az azonosító lehet a hídnál lakó személy (Pap híd) és sok más is.

Az Árpád-korban hidat csak királyi engedéllyel lehetett építeni, a legkorábbi hídnevek a települések nevében maradtak fenn: Kehida (1232), Jánoshida (1235), az Árpád-kor után Magashíd (1401). Ikva-híd (1420) a híd jellemzőjét, az áthidalt akadályt jelzi, az utóbbihoz hasonló Rábahídvég, Ipolyhídvég, vagy Hidasnémeti (1589). A 13. század után általában a híd jellemzője adta a nevet: Öreg híd, Hosszú híd, Görbe híd, Kőszentes híd (1757 Vác). A hidak védőszentjének Nepomuki Szent Jánosnak a nevét 1729 után (ekkor avatták szentté) több híd kapta.

Jellemző, hogy az igen régi hidakat Római, vagy Török hídnak nevezték, olyan esetben is, amikor ismeretlen volt a híd kora.

Nem folytatom ismertetésem, a szakirodalomban ezt megtettem, fontosnak tartom azonban a hídnevekkel való foglalkozást, mert napjainkban nemcsak nevet adunk az új nagy hidaknak: M0 Megyeri, Szekszárd Szent László, M43 Móra Ferenc, hanem korábban helyazonosító névvel ellátott híd „átkeresztelése” is gyakorlat, illetve igény pl. a Lágymányosi hídnak legalább féltucat névjavaslat után Kossuth, Wallenberg stb. után Rákóczi Ferenc nevét adták.

A nép adta nevéen kívül hivatalos neve is van sok hídnak, ezt főleg a hídkezelők használják, ezek zöme csak belső használatú.

E helyen, ebben a hidas irodalmi összeállításban a „neves” hidak alatt lényegében a nevezetes, jelentős, híres hidakat értem, a nevenincs” hidak pedig nem a semmit érők, ám általában nem túl jelentősek, vagy ahol az írók, költők csak közelítően jelölték a hidat pl. Körös felett ...

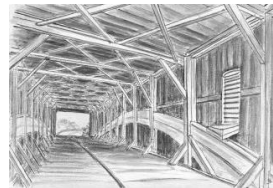
A hidak nevével kapcsolatos rövid kis megjegyzésemben említendőnek tartom, hogy II. Rákóczi Ferencről Cigádon és Vásárosnaményban (Tisza) Zrínyiről Letenyénél (Mura) Petőfiről Budapesten, Győrben (Duna, Rába) Madách Imréről Balassagyarmaton neveztek el hidakat. Nagy drámaírónk nevét az Ipoly 40 évvel ezelőtti szabályozásával feleslegessé, „szárazra került” híd őrzi. Móra Ferenc Tisza-híd napjainkban kapta nevét, Nadányi Zoltánról Bakonszegen nevezték el az új Berettyó-hidat.

Az írók, költők „nem hivatalos”, hanem érdekes, izgalmas neveken említik, az emlék-, jelkép-, lelki hidakat, erről külön fejezetben szólok.

Néhány érdekesség a hidakról

Tudja-e, hogy:

- ◆ Velencében legalább 400, Szentpéterváron 620, Amszterdamban 1300, Hamburgban 2300 híd van.
- ◆ Az Ipolyon a II. világháború előtt 47 híd volt, ezek közül számos mai napig újjáépítésre vár.
- ◆ Petőfin kívül Madách Imréről, Mikszáth Kálmánról, Nadányi Zoltánról vannak hidak elnevezve, tudja, hogy hol?
- ◆ Erfurtban a Gera fölött házakkal beépített híd áll 1325 óta, hazánkban Sopronban van az Ikva fölött híd 1420 óta, melyen házak állnak.
- ◆ Prágában a Károly hídon 30 szobor, illetve szoborcsoport áll, hazánkban Vácon a Gombás-patak hídján hat szobor, illetve szoborcsoport van.
- ◆ Párizs új hídjá (Pont Neuf) a város legrégebb (1604-ben lett kész), eredeti formában álló hídjá, ez volt az első híd Párizsban melyen nem álltak házak.
- ◆ Mostar Öreg hídjáról 1664 óta vannak feljegyzések, hogy bátorságpróbaként 30 m magasról ugráltak a vízbe. Az Innsbruck térségében álló Európa hídról 190 m mélységbe vetik magukat.
- ◆ Buda és Pest között a török kiűzése után 1767-ig nem hajóhíd, hanem repülőhíd – lényegében speciális komp – vitte át az utazókat a Dunán, ezt a hídpótló szerkezetet írta le Jókai a Rab Rábyban.
- ◆ Szent Lajos király hídjá 1714-ben szakadt le, a katasztrófa öt áldozatot követelt, erről szól Thornton Wilder kisregénye, kétszer készült film is erről.
- ◆ A Margit híd 1944. november 4-án történt felrobbanásakor mintegy 800-an voltak a hídon, legalább 400-an meghaltak, ám róluk emléktábla sem készült.
- ◆ Számos fedett fahíd épült Európában, közte a Duna felső folyásán ma is áll, nálunk főleg Erdélyben voltak ilyen hidak, a leghíresebb Torbán állt, emléktáblája (1815) Budapesten megtekinthető. Száz éve még Dunaföldváron és Eger mellett is állt ilyen szerkezet.
- ◆ 1820-ban Széchenyi István nem tudott apja temetésére igyekezve átkelni a Dunán, ezért (is) foglalkoztatta, évtizedeken át az állandó híd építése, ám a kész hídon sem mehetett át, csak a kifeszített láncokon.

- ◆ Az 1849-ben elkészült Lánchíd, 202 m-es nyílásával építéskor világcsúcs volt, kialakításának szépsége pedig napjainkban is egyedülálló.
- ◆ 1833-ban készült a Hortobágy fölött a kilenclyukú „kőhíd”, ám Karcagnál előbb épült a Zádor fölött kilencnyílású híd, Sátoraljaújhelyen is volt és a Délvidéken ma is áll kilenc lyukra állított párja.
- ◆ „Széles a Balaton vize keskeny a híd rajta” a népdal szerint, bizony 1839-ben fahíd épült Fenékpusztánál, utóda ma is áll, melyre Balaton hídjá tábla is került. Tihanynál 1912-ben, s azóta többször felmerült a kompot kiváltó híd építésének gondolta.
- ◆ Ostffyasszonyfa Rába-hídján találkozott 1839-ben Petőfi Orlay Petrics Somával, rokonával, iskolatársával, barátjával, ahogy ezt a hídon található emléktábla jelzi, érdemes ide és Mezőberénybe is ellátogatni Petőfi nyomát keresve.
- ◆ A Sóhajok hídját Velencében sokan ismerik Byronnak köszönhetően, de ki tudja, hogy 1883-ban Ferenc József Szegeden tett látogatására építettek Sóhajok hídját a városháza és a mellette lévő ház közé.
- ◆ 1883-ban készült el a műszakilag több szempontból is nevezetes Brooklyn híd, melynek főnyílása világcsúcs volt. Ennek építését Roebling kezdte, baleset következtében elhunyt, fia vette át e hatalmas mű építését, ám őt a keszonbetegség bénította meg, a hídhoz közeli lakásában távcsővel követte és irányította az építkezést hűsége felesége segítségével. A „halál hárfája” ma is hirdeti építőjének és családjának eltökéltségét, önfeláldozását a híd építésének 14 éve alatt.
- ◆ Arany János nem mehetett a Margit hídon át kedves szigetére, a tölgyek alá, mert az odavezető szárnyhíd csak 1900-ban épült meg.
- ◆ Párizs Mirabeau hídjá (rácsos acélhíd 1896-ból) Apollinaire szerelmével való szakítása költemény írására ihlette, a Szajna 36 hídjá közül ezért ez a legismertebb, a vers egy sora vasba öntve emlékeztet a költőre.
- ◆ Esztergom hajóhídját a Mária Valéria híd felépítése után (1895) eladták Csongrád városának, azóta szolgálja ott – persze már nem eredeti formájába – a közlekedőket.
- ◆ A Ferencz József, ma Szabadság híd építéskor (1896) a jól ismert turul szobrok helyett, eredetileg zászlót tartó vitézeket terveztek. Turul madarak először Szegeden kerültek közúti hídra (1882), ahogy azt Tömörkény István katonai emlékeiből tudjuk (akkor mehettek szabadságra, ha a madarak elrepültek).
- ◆ A Korinthoszi csatorna és hídjá megépítése már a római császárok tervében szerepelt, megvalósításában Türr István és Gerster Béla ki-

emelkedő szerepet játszott (1893). Baja Duna-hídja, szülöttének, Türr Istvánnak a nevét viseli.

◆ 1903-ban adták át a 290 m-es nyílású, negyed évszázadig világcsúcs lánchídat, az Erzsébet-hidat Budapesten. Méretei mellett szépsége dicsérte alkotóit: Czekelius Aurélt, Gállik Istvánt, Beke Józsefet. Újjáépítésekor lánchíd helyett kábelhíd építése mellett döntöttek.

◆ Isztambulban 1912-ben épült a Galata híd pontonokra, ezen üzletek álltak, középső része nyitható volt, 1994-ben építették csak át a hidat állandó jellegűre.

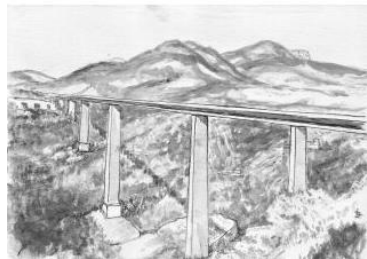
◆ 1937-ben készült el San Franciscóban a felejtethetlen Golden Gate függőhíd, 1280 m-es évtizedekig világcsúcs nyílásával, a gyönyörű tájba illő, jellegzetes vöröses színével hirdeti alkotóinak: J.B. Strauss és J.F. Morrow tudását.

◆ Az 1944 karácsonyán felrobbantott Mária Valéria híd Esztergomnál csak 57 év múlva épült újjá, Magyarcsanád Maros-, Balsa Tisza-, és sok település Ipoly-hídja még vár a feltámadására.

◆ Firenzében a Ponte Vecchiot – egyedülként – nem robbantották fel, a német konzul díszpolgárságot kapott érdemeiért.

◆ 1956-ban Andau jelentéktelen, részben elpusztult hidján 20 ezren mentek át Ausztriába, ez volt a remény, a szabadság hídja.

◆ Az Innsbruck környéki Európa híd építése alatt 23-an, köztük három hídmérnök halt meg (elkészült 1963-ban). Emlékükre kápolna épült, itt értük (is) szól a harang...

◆ A híres második London hidat (elődje 500 évig dacolt a Temzével) 1972-ben át kellett építeni. A takarékos angolok eladásra ajánlották fel a kőboltozatú hidat, s akadt rá vevő, átszállították a tengeren a 35 ezer tonnányi faragott követ, s Arizonában újra felépítették.

◆ Hidasnémeti Hernád-hídjánál 1975-ben Gulyás Mihály kezdeményezésére emléket állítottak az akkor még ismeretlen megmentőjének. 1985-ben aztán kinyomozta, hogy ki volt a bátor ismeretlen (Végvári János), aki a híd felrobbantását megakadályozta. Legalább egy tucat hídról tudjuk, hogy ki mentette meg, emléktáblájuk azonban nincs (így Veszprém völgyhídjáról hiányzik Takács József neve).

Neves magyar hidak

A valóságos hidak és hidpótló kompok, repülőhidak közül először a neves, nevezetes; híresekről lássunk egy kis válogatást, olyanokról, melyekről irodalmi jellegű megemlékezést találtam. Zömében a mai országhatárokon belüli hidak szerepelnek, de történelmi vagy más ok miatt néhány, mai országhatáron túli híd is szerepel itt (Kalota, Eszék stb.).

Egy híd ismertsége, nevezetessége általában műszaki-, történelmi okok miatti, ám egy költemény, regény, film rendkívüli mértékben híressé tehet egy-egy műtárgyat, ezért igen vegyes ez a kis gyűjtemény is. Szerepelnek benne gyönyörű Duna-hidak, Tápióbicske, Ozora, Piski 1849-ben fontossá vált hídja, a kilenclyukú Hortobágyi „kőhíd”, Dózsa György hordóhídja, s a Balaton kompja és hídja is.

Az irodalmi szemelvények, több esetben keveset árulnak el a hidakról, ezért a kevésé ismertekről, rövid kis tájékoztatót adok, bízva abban, hogy az érdekes lehet valamit megtudni Sopron beépített hídjáról, Jókaitól a repülőhídról, a Hortobágyon állóhoz hasonló más kilenclyukú hídról, az Ipoly-hidak újjáépítéséről és még sok másról.

Hajóhidak, repülőhidak a Dunán

1. Anonymus: *Gesta Hungarorum – A Magyar-rév*

(részlet)

Néhány nappal később Árpád vezér meg összes főemberei közös elhatározással, egyetértéssel és szabad akarattal kivonultak a szigetről, és tábornot ütöttek Soroksáron túl a Rákos vizéig. S midőn látták, hogy mindenfelől bátorságban vannak, és senki sem bír nekik ellentállani, átkeltek a Dunán. A révet, ahol az átkelést végrehajtották, Magyar-révnek nevezték el azért, mert a hét fejedelmi személy, akit hétmagyarnak mondtak, ott hajózott át a Dunán. Mikor odaát voltak, tábornot ütöttek a Duna mellett a felhévizekig.

2. Cselebi, Evlia: *Magyarországi utazásai, Buda*

(részlet)

E vár megszemlélése után a domb alatt fekvő Debbág-kháne külvárosra keresztülmenvén, a Duna partjára értem s a rendkívüli csodálatos hídon is átmentem.

A híd. Buda várának Ali pasa-bástyája előtt a Duna folyón hosszú híd van, mely teljes hetven darab tömlőhajó fölé van hosszú gerendákból építve s a tömlőhajók láncokkal vannak egymáshoz kötve. Középen négy hajó van, melyeket ha átmenő hajó érkezik, felnyitnak és bezárnak. A hídnak szolgálatával éppen háromszáz ör van megbízva. A híd hajóinak védelmezésére harminc budai katona van kirendelve s még külön negyven pesti katona ugyanazon védelemre. A ravasz ellenség, néhányszor nagy fatörzseket és vastag fákat kötözött egymáshoz s mihelyt e fákat a Dunára eresztette, innen-onnan sokat rabolt s még ugyanazon napon elfutott. E híd tatarozásának fele a budai, fele pedig a pesti vakufból történik. Télen-nyáron e hídfőnél a jövő-menőktől vámot szedtek. Mikor igen zordon tél van és a Duna folyó befagy nincs szükség e hídra, mert a Duna folyó tíz-tizenöt arasznyi hóval van fedve s a Dunán igen jó út van s néhány százezer kocsi és szán jön-megy a Dunán. Abban az időben vámot nem szednek; a Duna folyó három-négy hónapig be van fagyva. Olyankor a híd hajóit egy oldalra húzzák s tavasszal ismét helyükre állítják. E hídfőnél az erős Pest vára van.

Evlia Cselebi 1660-64-ben tett magyarországi utazásairól sok részletes beszámoló fennmaradt. Több részletet is közlök később.

Királyaink Zsigmond, Mátyás tervezték állandó Duna-híd építését, talán el is kezdődött ennek építése, történelmünk viharai azonban megakadályozták ennek megépítését, a törökök hazánk elfoglalása után Buda és Pest összekapcsolására hajóhidat építettek 1556-ban. A török hajóhidat, a korabeli utazók 70 hajón álló, 500 lépés hosszúnak és tetszetősnek írták le.

3. Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása

Ki is mentem másnap a Duna partjára, (részlet)
 Szememet vetettem Pestre, hol Budára,
 Nem tudtam, mit néztek elől s utóljára,
 Azért mostan adom mindennek tudtára:

Menedékes hegyen van a Vár építve,
 Erős kőfalakkal s bástyákkal kerítve,
 Napfényen ragyogó tornyokkal szépítve,
 Utcái kövekkel vannak béterítve.

E vár alatt még más három város fekszik,
 Egy mértföld a hosszuk, melly is jól kitetszik,
 Óbuda, Vízváros, Tabánnak nevezik,

Ezeket csodálva jövevények nézik.

A városok között mintegy méltósággal,
Szőke Duna vize foly csendes habzással,
Ágokra nincs osztva, van itt egy-folyással,
Füleket nem sértő szép lassú zúgással.

Nem elég, hogy Budát te úgy ékesíted,
Még Pest városát is hozzá egyesíted,
Ezt hajókból kötött híddal tellyesíted,
Nyelv ki nem mondhatja: őket mint szépíted...

A törökök kiűzése után az 1686-ban elpusztított hajóhidat nem állították helyre, hanem közel 100 évig repülőhídnak nevezett, különleges nagy komppal biztosították a Dunán való átkelést. 1767-ben újból – hajóhidat állítottak fel – ezt követően a repülőhidat csak néhány alkalommal használták.

4. Vörösmarty Mihály: A havazó télnek szele

A havazó télnek szele kezdi lezárni folyóink
 Árjait, és jegesül a hegyek ormin hava.
Már a címeres Híd nem rengeti annyi utasnak
 Tagjait, hol kocsizott Pest s Buda kénye szerint.
A Duna szőke vizén nem eveznek el annyi hajósok,
 Őket is a télnek mord szele rettegeti.
Partra tolatnak hajók, csikorogva körültek haladnak
 A jegek, és ropogó zajjal omolnak alá.
Még egyedül járnak a víz esméretes útját
 A kész révézsek, bátran evezve hajón.
Amikor esztendőnk nagy üdőnek tágas ölébe
 Visszakerül s más év kezd leforogni során,
Ő halad! és mi heves zengéssel verseket írunk!
 Nem tudjuk, miket hoz majd lefolyása nekünk.
Ám ha nem is tudjuk, tiszteljük örömmel azomban
 Eljöttét, nyerjünk ösztöne által erőt,
Vizsgálgatva miket tettünk folytával az évnak,
 Rosszúl, vagy mely jót végzeni elmulatánk.
Indúlunk munkára kegyével az Isteni Várnak
 A jámbor szeretet visszanozási között.
Én pedig óhajtván, hogy ez évet boldogan éljed

Más többekkel együtt s élj az örömnök ölén,
Tisztellek, s köszönöm, hogy Öcsémnek dolgait híven
Megjegyezéd s gondod volt kiterúlve reám.

Pest, 1818. január

5. *Vörösmarty Mihály Ódák, 4*

Igy folynak komorabb gondolatim, midőn (részlet)
 Ámúlok csoda tornyain
Pestnek, vagy felemelt házfalak aljai
 Közt járván tapodom kövét,
Vagy a tarka hajók rendjein alkatott
 Hídnak népeit, úntalan
Zörgéssel haladó hintait a vizek
 Hátán menni tekéntgetem,
Vagy szárnyas ladikon lengeni s a Duna
 Túlsó részire szállani,
Hol sziklákra feszült ormain a magas
 Gellérd épületet mutat
S nagy Mátyás szeretett lakhelye Hermine
 Gyászos holta után szomorg,
Nemrég nyert örömét sírba temette már,
 Honnét vissza nem áradoz!!

Pest, 1817-1818

6. *Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz*

Midőn Budának roppant bércfokáról (részlet)
Szédülve Pestnek tornyait tekintem
S a száz hajókat rengető Dunát,
a nagy Dunának tündér kertjeit
És a habokkal küzdő szép hidat,
Mellyen zszibongva egy világ tolong;
Midőn körültem minden él s örül,
S újabb meg újabb érzelemre gyujt:
Itt a tanult kéz nagy remekjei,
Ott a dicső ész alkotásai
Az élet édes bájait mutatják,
S mindazt előttem testesülve látom,
Amit magamban csak képzelhetek:
Kivánhat-é még többeket szemem;

1815

7. Jókai Mór: Rab Ráby

(részlet)

Azután decemberben már ki volt szedve a hajóhíd, a jégzajlás elől. A helyett ideiglenesen a „repülő híd” volt beállítva. Minthogy jelenben ilyen csudát az egész Duna-Tisza mentében nem találni már, hát csak leírom, hogy milyen volt az; nehogy valaki azt higgye, hogy a jövő század repülő gépeit akarom a publikummal még egyszer bevetetni. Tehát volt egy nagy komp, akkora, mint a hajóhídnek egy szakasza; azt megkötötték egy karvastagságú kötéllel, azt a kötelet keresztül húzták hat egymás után következő ladikon, azok arra valók voltak, hogy a kötelet a víz felett tartsák, az utolsó ladiknál aztán a kötél egy nehéz horgonnyal a Duna-fenekéhez volt erősítve a „Apácza révnél” a „Nyulak szigete” alatt. Ezen a kötélén repült aztán a híd az egyik parttól a másikig: persze evezővel hajtották. Éjszaka nem járt a repülő híd.

A repülőhidak, melyeket járóhidaknak is neveztek. Működéséről pontos leírások nem maradtak fenn, annyi azonban bizonyos, hogy a fő mozgatóerő a folyó sodrása volt. A repülő hidakról a legkorábbi említés 1705-ből ismert: gr. Bercsényi Miklós főhadvezér II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez írt levelében ez állt: „Püspökinél röppülő-hidat állítottak fel Köpcsen felé, Csallóközbül”.

8. Antalffy Gyula: Így utaztunk hajdanában

(részlet)

A repülőhidat 1767-ben 42 pontonra szerelt hajóhíd váltja föl, amely biztonságosabban köti össze a két várost a Rudas-fürdő és a belvárosi templom, majd később a mai Vigadó és a Várbazár között. A átköltöztetést 1787-ben elsősorban azért hajtják végre, hogy a hajóhíd közvetlenül rávezessen a pesti városfalon kívülre telepített új vásártérre, a mai Deák Ferenc utca végébe. Az áthelyezési munkálatokról 1787 márciusában ekképp számol be az egyik német nyelvű budai újság: „Buda és Pest összeköttetésének megújítása és e városok és az egész ország kereskedelmének előmozdítása érdekében Falk kamarai adminisztrátor minden igyekezetével azon van, hogy a dunai hajóhidat elkészítse. A dereglyék jórésze már horgonyra van erősítve és a többi elhelyezésén is szorgalmasan dolgoznak. Néhány nap alatt teljesen befejezik a munkát, amiért is bizonyára hálásak lesznek azok, kik a pesti országos vásárt meg akarják látogatni.” Az új hajóhíd 47 dereglyén nyugszik. Hossza 240 bécsi öl (a hat lábból álló bécsi öl 1,89 méternek felel meg), szélessége pedig négy öl és négy láb. Közepén kocsíút van, amelyen két terhes szekér

kényelmesen elmehet egymás mellett; két oldalt kettős korlát között haladnak a gyalogjárók. A híd két végén városi katonák őrködnek, hogy „az avatatlan idegeneket szerényen figyelmeztessék” a közlekedési szabályokra. A hídfőknél fekete táblán szembetűnő a figyelmeztetés, hogy a gyorshajtás tilos. Naponta kétszer – délben és este – a közepén széjjelnyitják a hidat, hogy átengedjék az ott várakozó hajókat, egyébként azonban szakadatlanul mehet a forgalom a két part között szekérral vagy gyalogszerrel egyaránt. Télvíz idején azonban a hajóhidat is szét kell szedni s partra kel vonni. Ilyenkor hónapokig szünetel az átkelés, illetve a folyó beálltáig csónakokon bonyolódik.

A honfoglaláskor is voltak persze nemcsak úszó, hanem állóhidak is Anonymus 1200 körül a Göncöl hídját említi, ez a Lajtán lehetett.

A hajóhid jól szolgált – jégmentes időben – a közlekedést, a hajóforgalom miatt azonban a hidat nyitni és csukni kellett, s ez nem volt zökkenőmentes, ahogy azt Nagy Ignác érzékletesen, humorosan leírta. A legnagyobb nehézség persze télen volt, amikor a jeges Dunán életveszélyes vagy lehetetlen volt az átkelés. A Lánchíd történetéből jól ismert, hogy Széchenyi István édesapja temetésére igyekezve volt kénytelen hosszan várakozni, hogy a jégzajlás csillapodjon, s már ekkor (1820. december) elhatározta, hogy ezen a tarthatatlan állapoton javítani kell, állandó híd kell; s ezért egy évi jövedelmét is hajlandó feláldozni. Ő ennél többet tett. A nádor is támogatója, segítője volt a Lánchíd megépítésének. Kevésbé ismert, hogy 1800-ban Alexandra Pavlovna nagyhercegnővel Budán tartott lakodalmára kivonult Pest küldöttsége is díszmagyarban, ám hazatérőben megindult a Duna jege s a vendégek Budán rekedtek. Talán ezért is támogatta a nádor olyan hatásosan Széchenyi hidépítési tervét!

9. Nagy Ignác: Mulatság a hídon

(részlet)

Nyújtsa ön karját, nyájas olvasó, ha úgy tetszik, és sétáljunk Pestről Budára! Az egész út csak néhány pillanatig tart, s mégis annyi mulatságot lelünk a hídon, hogy bizonyosan legalábbis három hétre beérjük vele.

De forduljunk a Nagyhid utcába, hogy mielőbb a hajóhídra juthassunk.

Íme, már a hídfőnél vagyunk. De mi ez? Fejünk láncba ütközik, a híd el van zárva, előtte számos kocsi áll, rajta tömérdek nép ásít, s a pénzszedők helyükön nyújtóznak. Talán valami baj érte a gyöngé lábón álló hidat?

Ó, nem; szó sincs most e bajokról, hanem a híd meg van nyitva, hogy néhány hajó kényelmesen átsétálhasson. Lépünk a hídra!

Hah, mi ez? A nép tolong, szalad, sokan földre terülnek, az asszonyok sikoltanak, a puttonyokban ülő sertések iszonyúan rőfögnek, a kézből függő malacok visítanak, a bámész suhancok, pedig borzasztóan kacagnak.

Talán elsüllyed a híd? Isten mentsen legkisebb baj sincs! A hídőrök be akarják a réshajókat vonni, s emiatt a kötelet a karfáról leoldták, s azzal hirtelen a híd másik oldalára futottak. Ennélfogva tehát igen természetes, hogy a kötél néhány embert lesodort a lábáról. Ez azonban nem baj, mert híd puhafából van készítve, s nemigen üthették meg magukat.

De ismét sikoltás támad! Mi a patvar okozott újra bajt? Ó, semmi baj! Csekélység, amely említést is alig érdemel. A hídőrök ugyanis, mint már említettük, kezdték behúzni a réshajókat, s intettek, hogy ne ereszkedjék már le több hajó, mert ezúttal egyet sem bocsátanak többé keresztül. Minthogy a nagyérdemű közönség igen komolyan kezd már zúgolódni a közlekedés ily sokáig tartó megszakasztása miatt. Két hajó azonban nem teljesítette a parancsot, hanem konok elszántsággal úszott lefelé, ámbár a réshajók félig be voltak vontatva. Így veszélyes összeközésnek kellett e macacsságból származni. Most már a különben rendíthetetlen hídőrök is megszeppennek, s főnökük hangosan kiált a közelítő hajók felé:

„Le a macskával!”

„Ostobák, ki mondta ezt? A vasmacskát dobjátok a vízbe!”

Végre mind a két hajó engedelmeskedett, de az első oly közel volt már, hogy csak a híd nyílásának közepén állapodhatik meg. Szörnyű káromkodás harsog mind a két részről, a kormányos nem akarja hajóját visszahúzni, a közönség nem akar még több időt veszteni, az eső nem akar várakozni, hanem kedvére szakad, az esernyők nem akarnak a széllel dacolni, s dühödten kifordulnak. E sok nem akarásnak azonban vége: s a dacos hajó csakugyan át bocsáttatott, és néhány pillanat múlva a rég óhajtván várt közlekedés ismét megnyílt.

Bezzeg van most tolongás! Az egész sűrű tömeg összébonyolódik! Úrhölgyek, drótosok, aprómarhák, lovak és cselédek legtarkább keverékben rohannak előre; itt ruha reped, kalap-fátyol marad el, csirke szabadul ki, kutya ordít, kofa zsörtölődik, ott – hah – végünk van; pedig éppen most valának legjobb mulatságban az emberek, és velök mi is!

Széchenyi Lánchíd

10. Arany János: Széchenyi emlékezete

(részlet)

1

Egy szó nyilallott a hazán keresztül,
Egy röpke szóban annyi fájdalom;
Éreztük, amint e föld szíve rezdül
És átvonaglik róna, völgy, halom.
Az első hír, midőn a szót kimondta,
Önnön hangjától visszadöbbene;
Az első rémület kétségbe vonta:
Van-é még a magyarnak istene.

2

Emlékezünk: remény ünnepe volt az,
Mely minket a kétségbe buktatott:
Gyászról, halálról, szív-lesújtva szólt az,
Napján az Úrnak, ki feltámadott.
Már a természet is, hullván bilincse,
A hosszú, téli fásult dermedés,
Készíté új virágit, hogy behintse
Nagy ünneped, dicső Förlébredés!

3

Immár az ég – ah, oly hideg korábban!
Írántunk hó mosolyra engede;
A négy folyó és három bérc honában

Kilebbent a tavasz lehellete;
 S melynek halálos – úgy tetszék – elaszta,
 Éltre pezsdült a kór sivatag;
 Lassú folyót önérzelem dagasztja,
 Büszkén rohant le a szilaj patak.

19

Emléket, oh hazám mit adsz e sírra?
 Hová tekintesz földeden, magyar,
 Hol Széchenyi nevét ne lásd megírva
 Örök dicsőség fénysugárral?
 Ha büszke méned edzi habzó pálya,
 Ha eszmeváltó díszes körbe gyűlsz,
 Ha szárnyakon röpít a gőz dagálya,
 Ha tenni, szépre, jóra egyesülsz; –

20

Duna, Tisza... ez mely prüsszögve hordja
 Fékét, s szabályhoz törni kénytelen;
 Amannak hódol a sziklák csoportja,
 S Trajánusz híre újból megjelen;
 Az ifju szép Pest, ki bizton ölelve
 Nyujt Corvin agg várának hű kezét,
 S az édes honni szót selypíti nyelve –
 Széchenyié mindez emlékezet!

24

Nem hal meg az, ki milliókra költi
 Dús élte kincsét, ámbár napja múlt;
 Hanem lerázván, ami benne földi,
 Egy éltető eszmévé finomul,
 Mely fennmarad s nőttön nő tiszta fénye,
 Amint időben, térben távozik;
 Melyhez tekint fel az utód erénye:
 Óhajt, remél, hisz és imádkozik.

11. Illyés Gyula: Széchenyi hídja

Hány könyvet írt! És valamennyinél
 többet ér
 ez a híd. Hogy él!

Egy mondandón, mit nem papírlapokra
bízott, ki észbe fogta
és létre hozta,
egy derék eszmén járok át naponta.

Napi örömöm ez a jó
anyagba burkolt közölnivaló.

Vigaszom
lépnem e szép értelmű sok vason.
Egész mozgó testemmel olvasom.

Kézzelel érinthetek egy győzedelmet.

Ledönthették, amit ő megteremtett.
Akár a jó fa, tőből újraserkedt.
Egész lényemmel értek valamit,
valami boldogító igazit;
így szól a szívhez:

dehogyan hal meg a gondolat!
míg ember él a nap alatt,
itt mindig híd lesz!

Egy eszme itt
látod örökre működik,
mint csoda óra.

Pedig
csak ember volt – hány elbukás tudója! –
a fölhúzója.

12. Keresztury Dezső: Lánchíd

Egy újjászületni vágyó nemzet a követ, a pénzt, a vasat
hozzá, mikor erre uszolta a Lángeszű Gyujtogató,
aki éppoly bátran ment át a Duna fölött az első
tartóláncon, ahogy a hó diadallal s véres szennyyel özönlő
történelem árjain át haladt, az „utilizálás és a bitó” között,

a borotvaél ösvényen, melynek végén az várta ott,
az egyetlen méltó érv és menedék: a golyó

Hány vihar tépte, amíg felépült, mily fene indulatok
botrányköve volt a híd, amíg omló multak, vakon vajudó
jövők közt ívelt zömöken; hány halálveszély
forgott fölötte; – s meg is halt egyszer: roncsolt láncai
zokogva zúgott a holtakat usztató folyó...

Az újjászületni vágyó nemzet keltette fel ismét; s erősebb,
szebb lett újjászületve, éppúgy mint a mesében
a miszlikbe vágott királyfi, ha értő kéz, szerető szív
illeszti egybe s hinti meg az élet-fű és víz varázsával.
Zömök nyugalommal hordozza ismét hétköznapjai terhét:
a százsorosra nőtt forgalmat, a siető népet, a súlyos gépkocsikat
és hallgat, ahogy nem bögnék nyelvetlen oroszlánjai sem.

13. Devecseri Gábor: Lánchíd

Négy oroszlánja a vizet lerázta,
Tátott torokkal hirdeti a két
örvendező partnernek az őszi fényben
a célhozérő munka örömét.

Öt évig sétálgattak a halak
friss szélhez szokott sörényükön át;
öt évig hallgatta reménykedőn
a roncsolt híd a munka moráját,

mely minden oldalról közeledett,
a két városban megnövekedett,
s a hullámok sikos börtönfalán
kopogott, mint megváltó üzenet.

Elértünk, hívtuk, kiszabadítottuk,
időben befejeztük a hidat,
visszavettük a víztől, levegőtől;
meghatva áll a párás ég alatt.

Én csendesen akartam üdvözölni
a Lánchidat, mert legjobban szerettem
társai közül, meghitt szenvedély
kötött hozzá; úgy éreztem, mi ketten

beszélgetünk majd. Nincs külön szavam!
Az ünneplő kórus szól mindenütt;
a Lánchíd termő munkánkat köszönti
s a gyűlölködő ellenségen üt.

Folyamot szelő hömpölygő folyam:
az építők serege indul át
a munka címerével ékesített
ledönthetetlen úton. Himnuszát

énekli versem. Legvénebb s legifjabb
hidunk átível győzedelmesen
a múlt fölött, mint omló hab fölött,
s jövőbe indul rajta a jelen.

14. Szathmáry István: A híd

Herceg Ferencnek 1926

Ki a költő? A mindig álmodó,
A mindig mindenben csodálkozó.
Örök gyermek, ki sárkányt ereget,
Padlásletráról nézi az eget
S úgy döngeti a titkok kapuját.
Ki mindet meglát, bár semmit sem ért,
S rajongni tud a kis búzaszemért
És megdalolja, mint bűvös csudát,
Mikor kalásszá nőtt zizegve lágyan.
Az ő szívében, mint az oceánban,
A mindenségnek képe tükrözik
Szférák dalától – le az ördögig,
A csillagoktól, – le a pocsolyáig,
Sátánkacajtól – Krisztus mosolyáig.
A költő lelke óriási könnycsepp.

Mit Isten szeme sírt. Nem vízözönnek,
Nem szennyes árnak szánta őt az Úr,
Hanem hogy ott a megbékült, azúr,
Szelíd menybolton úgy ragyogjon árván,
Mint nagyszerű híd: százsínű szivárvány,
Melyen kijuthatsz a fakó világ
Szűk börtönéből...

Ily harsonának hallom a tiédet:
Amint kibontja büszke szárnyait
Széchenyi lelke. Épül már a híd,
Nyugathoz fűzi Ős-Lebédiát,
S az álmodó, bús Napkelet fiát
A munka izzó versenyére hívja.
S így lesz Magyarhon újból csatasíkja
Két nagy titánnak: már Kossuth szavátul
Milliók szívében égi szikra, láng gyúl,
S Petőfi zengi már a szent szabadság
Új himnuszát...

Így volt. Igen. A híd
Volt úttörőnk. Amikor felavatták,
Pillérein egy nemzet álmaid
Hordozta büszkén. S mind valóra váltak:
Új élet termett útján a halálnak.
S e gyászos korban ülve ünnepet,
Nem nyújthatok méltóbb babért neked,
Mint ezt kívánva: zengő harsonádat
A nemzet értse meg. Művészi lelked
A rab magyarnak új hidat teremtett.
Oltár e híd, hová áldozni járhat
Nagy és kicsiny: mint vesztaláng lobog,
Testvérei: útjelző fároszok.
Kövesse népünk ezt a vesztalángot,
S így teljesedjék Mester, legszebb álmod:
Kapcsolja hozzánk egy napon „A híd”
Letűnt nagyságunk büszke ormait!

15. Kerényi Frigyes: A Lánchíd alapkövének letétele alkalmából

Hullám alá ott künn magot temettek,
 Melyből – dacos habok, piruljatok –
 Maholnap, hajh, a szellem fegyverének
 Nagy győzedelmi íve kelni fog!
 Nyakát a vén folyam békén lehajtja,
 Mely oly sokáig délceg s büszke volt!
 A honfiak nagyobbat ünnepelnek –
 Az ész előtt egy nemzet meghajolt!
 Nemzet, mert az lesz, hogyha nem fajul,
 A szertehajló nép osztályibul.

Nemesbül, kit bölcsője mond nemesnek,
 S mert munka sok van, nyújt kezét:
 Így a jövő boldogabb mezőin
 Aratni nem fog, aki nem vetett.
 Egy ezredév sokat, sokat felejte!
 Aludjanak a holtak csendesen –
 Választott nép, ez ősök sarjadéka,
 Kezedben áll, hogy egy legyen!
 Jog s szabadságban a szentelt fedél:
 Alatta forrjon egybe, és – megél.

Tudom, tudom, hogy vonzó földi érdek
 A gyarló emberen nehéz bilincs,
 És áttekintni a jelen határin
 Mindenkinek saspillantása nincs:
 Lesz még ború s a völgy hideg ködében
 Lejárt időket zengő rommadár –
 De nem hazug talán a szív sugalma:
 Ki oly soká, az nem hiába vár!
 Választott nép, ki gúnnyal néz reád,
 Temesse föld alá gyalázatát!

Hajh! mit a jobbak közted hirdetének,
 Nehéz a lecke és magasszerű:
 Te hún tanúlod és Dunánk fölébe

Növekszik a megtestesült betű!
 Magasztos ige lelkes hirdetői!
 Ha lesz, ki meg nem állja hangjait
 S veritékéért tövissel fog fizetni –
 Az öntudat nyugalma istenít!
 És nemzedékről nemzedékre át,
 Meleg szivekben élni, üdvöt ad.

Pesten augusztus 24-én 1842.

16. Kossuth Lajos írása, Pesti Hírlap 1842. augusztus 24.

„És már most a híd nem hypothetis többé, alapja letéve a vele egyzersmind egy nagy elv lőn szentesítve; mert institutioinknak ezen első találkozása az örök joggal, legelső követ tevő le a polgári egyenlőségnek, legelső lépést tőn a terhek közös viseletére. És a híd, melyet annyi küzdés és várakozás után végre csakugyan létesülni enged a magyarok istene, legyen intő kéz, melly előttünk az ember és polgár kötelességének ösvényére mutasson. Eljövend egy szebb kor, midőn ennyi küzdelmet mellyekkel jövendők előkészítésében megvívunk kell, nem igénylendenek többé az utó nemzedéktől illy erőmegfeszítést, midőn a jelenen kivetett magnak érett gyümölcseit élvezendik az utók és akkor e híd emlékül álland, egy lehúnyt nagy időre emlékeztetvén az utókort, midőn a polgárnak lemondással és a jelennek nélkülözésével kell a boldogabb jövendőért harcolnia; és akkor ezerszeres fényben ragyogandnak azon jelesek nevei, kik soha nem csüggedő lélekkel munkálkodnak e hon jövendőjén, millió ajak magasztalandja nevét a nagy honfinak, ki a tespedés és elaljasultság korában merészen emlé föl férfiszavát, villámgyanánt szórta az igazságot az alvó nemzet közé, ki fáradatlan munkássággal igyekezett jólétet teremteni e honban, s ki sikerrel koronázott tetteivel dicsőbb emléket építé magának, mint minőt nekie a művészet nyújthatna.”

17. Jókai Mór: A kőszívű ember fiai

(részlet)

Isten veled! Ma még találkozunk. Én sietek a bécsi kapuhoz, ott még van egy makacs ellencsapat, amit le kell fegyverezni. Ti zárjátok el az útját lánchídhhoz.

Az a lánchíd az ország egyik büszkesége; az építészet valódi diadala: világsoda, mit a rodoszi kolossal egy sorban emlegetnek most az forgott veszélyben.

A várparancsnok megmondá Budaváros kérelmi küldöttségének, hogy ha a vár elesik, ő e remekművét a világnak a levegőbe röpítendi. Szavait megörökítette a városi tanács jegyzőkönyve, melyben azok most is olvashatók.

S e fenyegetés komolyan volt mondva.

A négy lat ólom, mely a várparancsnokot a fő őrhely előtt letéríté, meggátolá, hogy azt ő maga hajthassa végre.

De maradt végrendeletének teljesítője.

Alnoch ezredes volt az; a vízi védmű oltalmazója.

Az ott egész napfeljöttig védte a pallizádokat.

Akkor megpillantá ő is a magyar trikolórt a várormokon.

Arra beszegezteté ágyúit.

Futó menekvők a várból hírül hozták, neki, hogy a várparancsnok elesett.

Akkor elhatározta, hogy ő fogja bevégezni a katasztrófot.

Sietett a lánchídhoz.

Néhány pillanattal elébb érkezett oda, mint a várkert felől siető honvédek.

Előrefutott, katonáit maga mögött hagyva.

Az, aki legközelebb érte, Baradlay Richárd volt.

Futottak egymás nyomában sebesen, mint őz után a farkas. Mindkettő tudta, miért fut.

Alnoch hamarabb ért a célhoz. Egy szekrény volt a budai hídoszlop közepébe félig beékelve. Arra a szekrényre fölugrott. Az volt a tűzakna nyílása, mely négy mázsa lőporral megtöltve, a roppant tömör oszlop összedöntésére volt szánva.

A tűzakna mellett állt egy sapeur, égő kanóccal kezében.

– Bajtárs! – kiálta Richárd az ezredesre.

– Nem vagyok az.

– Add meg magadat!

– Jer ide értem!

– Le vagytok már győzve.

– Én még nem.

– Biztosítom életedet, ha velem jössz.

– Én pedig biztosítom halálodat, ha közelebb jössz, alattam a tűzakna.

Richárd nem szólt többet, hanem közelebb lépett hozzá.

Ekkor az ezredes a közelében álló sapeurhöz fordult.

– Gyújtsd fel a tűzaknát!

Az árkász a Dunába dobta a kanócot, s elfutott.

Richárd még egy lépést tett az ezredes felé.

Az kihúzta öve mellől pisztolyát, odatartá a tűzakna árkához, s ránézett a közeledőre.

A következő percben úgy tetszett Richárdnak, mintha a felkelő nap ezer cikcakkot szökellve, szakadna le az égről, s az egész világegyetem az ő mellére zuhanna, hogy vörös káosszá felbomolva, mely süketít, vakít és agyonnyom egy pillanatban.

Mikor nagyon sokára ismét fel tudott lélegzeni, s szemeit felnyitá, oda találta magát ékelve a lánchidoszlop és a karzathfák közé; feje fölött az ég egy nagy füsttömeggel volt beborítva, mely egyre magasabbra emelkedett, s terült széjjel, mint egy pálma koronája. Szeme előtt még mindig veres volt az egész világ, s orcáján, száján szivárgott a vér.

Feltekintett a lánchidoszlopra. Az sértetlenül állt. Hanem a boltozat alatt ott feküdt egy fekete tömeg. Valaha emberalak, most egy darab szén, kezek nélkül, fej nélkül, ismeretlenül.

A híd mindkét oldalán tódulva rohantak elő a honvédek.

Richárd csodálkozott, hogy nem hallja, mit kiáltanak.

Reggel hat óra volt. Budavár ormán a trikolor lobogott. Pest minden utcáján az őrjöngő öröm diadalordítása kiáltott az égbe!...

18. Varga Imre: Adam Clark 1848-ban

Sátán koponya! Belső borulatán

sercegő tűz, habzó láva –

A lukas, roncsolt szemgödrön át

kitolul a napvilágra

Tömött izzó kévék – egybekötve: – a képek, a zene –

A szikár – hideg – való a réseken átdereng

Csontgúllák, koponyák: számtalan csont-kepe

a hályogos hold, a behomálylott – fönn – : mereng

Feloszlatni e csont-vicsort elképelek
 dagadó húsú, nedvbő, fiatal lombot –
 Szédület: a zene gacsos gallyain szemek,
 Várom: – gyümölcsként beérjenek

A hídon – mint rovarpeték – a csillagok
 Homály – Töpreng a folyó – arc nélküli
 ráncok – : hullám úz hullámot
 A vízben hullák. A halált a víz megtűri

Clark mordult az osztrákokra ekkép: „A hidat,
 aki meggyalázza, széttöri – gyáva!”
 S most mint eltévedt bogár a hatalmas ég alatt
 töprengve nézi a hidat – Árva

1975

19. Ottlik Géza: Ceruza jegyzetek

1849. május 20.

Így ír ezen a napon a Pester Zeitung: „Vasárnap lévén, a közönség siet ki a zöldbe. Az ágyúzással immár keveset törődik. Megszokta, mint a verklmuzsikát.” Arról is hírt ad, hogy Hentzi tábornok, aki szemközt, a budai várban már hetek óta körülzárva akként védekezik, hogy a pesti partot löveti, a Redoute-ot, a szállodát, amit éppen talál: most az új hidat, a még fel sem avatott csodálatos kőhidat készül felrobbantani.

Csakugyan, Hentzi ezen a napon éppen harmadszor küldet Clark Ádámért. A mérnök harmadszor is azt üzeni vissza, hogy beteg, ágyban fekszik. Pedig a híd lánckamráit kellene megszabadítani a víztől, hogy elhelyezhessék a robbantószerkeket.

Csakhogy, aki kinyitotta a zsilipeket, és elárasztotta vízzel a lánckamrákat, az éppen a mérnök úr volt. Sejtette, mire készülnek Hentziék, és óvatosságból még a szivattyú hengerét is összetörte előbb, s csak azután ment haza lakására és feküdt ágyba, hogy semmi hívásra,üzenetre, fenyegetésre ki ne mozduljon aztán.

De ha az alkotót semmi más nem érdekli a nagy csetepatéből, mint tulajdon alkotása, a katonának sincsenek magasabb szempontjai, ha akad a közelben rombolnivaló. Hentzi elrendeli: kíséreljék meg kívülről a robbantást. A hídfőbe lefutó jobboldali lánc alá tizenkét közepes löpo-

ros hordót raknak, s deszkavályút vezetnek a partra, puskaporral felhíntve.

Pedig a védők sorsa már betelt. Ezen a napon Görgey már elhatározta, hogy másnap hajnalban rohamra indulnak.

Két hete annak, hogy a hadügyminiszter figyelmeztető levelére elküldte a megkésett válaszát: „Édes Klapka, azon nézetteddel, hogy Buda ostromával fel kell hagyni, ez egyszer nem érthetek egyet...”

Damjanich, amikor eltörte a jobb bokáját, s szerencsétlen balesete a sakktabla mellé sodorta, ezt mondta: „Görgey katasztrófába viszi a nemzetet.”

Kossuthtól Szemeréig mindenki utálja Görgeyt. Mindenki tudja, hogy ragyogó katona. Ha senki nem figyelmeztetné, néki akkor is tudnia, éreznie kellett volna, hogy körülbelül ezekben a hetekben veszítette el a magyar szabadságharcot, Budavár fölösleges ostromával. Talán tudja is.

A lelkesedés óriási. Százával jelentkeznek az önkéntesek, akik első akarnak lenni a rohamoszlopokban. Egy pap nyolcvan aranyat hoz, az első honvéd számára, aki Buda falát átlépi. Rónay Jácintnak hívják a papot, estefelé keresi fel Görgeyt svábhegy szállításán.

Görgey gúnyos mosollyal veszi át az aranyakat:

– Azt hiszi főtisztelendőséged, hogy lesz még szüksége nyolcvan aranyra az első honvédnek, aki Buda falát megmássza?

Eközben – ahogyan Rónay Jácint felháborodva leírja naplójában – íróasztalára dobta az adományt, s félvállról odaszólt segédtisztjének: „Adjon Rónay úrnak nyugtát.”

Tizenegy órakor néhány század zajos színlelt rohamot rendez, éjfélkor azonban teljes némaságban már készen állnak a honvédcsapatok mindenütt, az újlaki országúttól kezdve, a Vérmezőn, a Mészáros utcán keresztül egészen a Gellért-rakodóig. Hajnali három órakor a svábhegy főhadiszállásról felszáll egy röppentyű, csavaros tűzkigyót rajzol a tavaszi égre. Kétszáz ágyú válaszol a jelre, a budai dombokon félkörben elhelyezett tüzérség, s peregni kezdenek a dobok, felvívognak a kürtök. Még sötét van.

Másnap Görgey kitűzi zászlaját Budára, Hentzi belehal súlyos sebesülésébe, Clark Ádám pedig felkelhet végre ál-betegágyából. A Lánchídat nem sikerült megsértenie Hentzi ezredesének, Alnoch Lajosnak, pedig lelőtt egy vonakodó tüzért, s dühében a szivarjával gyújtotta meg

a lőporos vályút s a hordókat, úgy, hogy ő maga is szénné égett az egyébként hatástalan robbanásban.

Ki legyen a hősöm ezen a napon? Az alantas csökönnyösséggel haláláig védekező Hentzi? Igazi ostoba katona, nagyon alkalmas drámai főszerepre, nekem mégsem tetszik. A rejtélyes, hiú, éleseszű Görgey? Mint Szemerének, Kossuthnak, nekem is az a gyanú bujkál a szívemben, hogy ha győzött volna, a szabadság katonájából a győzelem diktátorává vedlik; s tovább megyek: talán ő is érezte, hogy jelleméből ilyesfajta kényszerűség következik világosan, s azért kellett hibáznia, nehogy megverje az osztrákokat, amit nem bírt volna elképzelni, mert nem akart elképzelni. Más szóval, a képzelete azért volt bátortalan, mert sejtette, hogy a sikereivel ő sem tudna egyebet kezdeni, mint visszaélni velük; mondhatjuk úgy is, bizonyos alázat fékezte cselekedeteiben, csakugyan rejtelmes, megfoghatatlan módon, belső erkölcsi egyensúlyként. Így fest az époszok hőse? Szíve mélyén tisztességtudó kispolgár? Vagy keressem ki hősnek a rohamoszlopok sok száz halottjából azt az olasz vagy szepesi német katonát, aki időben az első volt Buda falain belül?

Mit tegyek? Énnekem a sok katona közt legjobban egy civil tetszik, Clark mérnök úr, akit látok aggodalmasan és szakértően vacakolni dugattyúival és hengereivel, amint kifogástalanul elrontja azt az átkozott szivattyút, nehogy az az átkozott tábornok kipumpálhassa a vizet, s látom, amint harmadszor is ugyanazokkal a szavakkal üzen vissza ágyából: „Sajnálom, de átkozottul beteg vagyok.”

S ő az, Budapest város igaz polgára, Clark Ádám, aki száz év múlva hiányozni fog onnét, hogy megvédje hídját a katonáktól.

20. Tóth Árpád: A hídon

Ennek az őszi napnak aranya
Még a miénk; a budai hegyek,
A hídon túl, nézd meg, mennyibe szállnak,
S a híd is úgy lebeg,

Kitártan, a két égő part fölött,
Mint végtelenbe készülő madár,
Mely a búcsúzó lendület előtt
A fényben még megáll,

Acélfőnikszként, mozdulatlanul,
S mi, szárnyai közt, boldog utasok
Valószínűtlen tájról álmodunk,
Hová röpíteni fog.

Óh, irreális, édes pillanat
Ez itt a zúgó, vén folyam felett,
Mint ahogy most először állanék
A híd ívén veled,

És most keresném első hangjait
A tóduló, de ki nem mondható
Vad, ifjú szónak, melyből az dadog,
Hogy élni, élni jó,

S melyet mikorra elsóhajtana
A reszkető és forró földi száj,
Egy egész elmúlt élet hirdeti,
Hogy élni, élni fáj.

Jaj, máris, – látod? – húny a nap, nehéz
Traverz-vasakká lomposúl a híd,
S döglötten vet a két partra szét
Bús főniksz-szárnyait.

Az őszi napnak édes aranya
Elsáppad a hideg hegyek felett
S elejtjük ezt a drága percet is,
Mint ág a levelet.

1926

21. Szép Ernő: A Lánchíd és az alagut

Indiszkkrét nem leszek talán,
Midőn elmondom most önöknek,
Hogy a Lánchíd s az alagut
Valamikor viszonyt kötöttek.
Hogy kezdődött, mindenki tudja:
Egyszer egy nagy eső esett,

S a Lánchidat az alagutba
Betolták jótékony kezek.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

Azóta forrón szereti
A jó Lánchíd az alagutat,
A csókos pesti éjszakán
Mindig egymás mellett aludtak.
Az alagut sötét szemébe
Régóta bolondul a híd
S a viszony megviselte végre
A Lánchíd összes láncait.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

Hej, reszket minden tagja már,
Szegény Lánchíd már hatvan éves...
Szidja az omnibuszkocsis,
Hogy átdöcögni rajt veszélyes.
Hogy talpra álljon egyszer újra,
A Lánchidat kezelni kell,
Két évig eltart ez a kura –
Oh alagut, mondd, hű leszel?
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

E megható pesti regény
Utolsó fejezethez ér el,
A rossz asszony, az alagut
Kikezd egy fiatal legénnyel...
S most válik bussá ez a vig dal,

Az öreg Lánchíd elaludt –
S az izmos eskütéri híddal
Megcsalja majd az alagut.
A Lánchíd, Lánchíd,
A Lánchídról szól ez az ének,
A Lánchíd, a Lánchíd,
A Lánchíd olyan, mint az élet.

22. Szép Ernő: Az élet olyan, mint a Lánchíd

(részlet)

Hát, én egyenesen belevágok.

Kidobtak a lakásomból.

Azaz a szobámból, Kőfaragó utca 3, földszint 5, az udvarban.

Szégyelljem most magam?

Nem is dobtak ki a szó szoros értelmében, nem; Szabovics néni benyitott hozzám reggel hétkor (mikor be szokott jönni felkelteni), s igen szomorúan adta tudtomra, hogy tegnap délután sikerült kiadni a szobát egy jóra való fiatalembernek. Én most el vagyok intézve. Meg kell jegyeznem, harmadik hónapja nem fizettem a szobát.

Szabovics néni nagyon derék, jószívú néni volt; majdnem elsírta magát, amint ott hangtalanul néztem az ágyból az emberi életkor lépcsőit ábrázoló képet a szomszéd falon.

Azzal eresztett el, reméli, hogyha boldogulok az életben, megint visszakerülök albérletbe hozzá. És hogy addig is, míg rendes kvártélyom lesz, itt maradhat a ládám az ő szobájában, eljöhettek minden reggel tisztálkodni meg az aznapra való könyveimet magamhoz venni. Akkor jártam nyolcadikba egy pesti gimnáziumban.

Tudtam, hogy nem fogok csalódni Hörömpő Gyusziban. felszólított, hogy lakjam önála, míg csak tetszik; díványa nincs, de két székből csinálhatunk majd ágyat, idead egy párnát, az én überciherem lehet a derékalj, az ő télikabátjával takarózhatom.

Hörömpő Gyuszi odaát lakott Budán a Hadnagy utcában, ugyancsak földszint. Mi, vidéki gyerekek, a földszintet preferáltuk.

No hát nagyszerű, látják, nem maradok fedél nélkül.

Nem. Hanem volt abban az időben egy végzetes szenvedélyem. A biliárd. Mennyi szép ifjú órám, mennyi drága lázamat, ó, mennyi drága pénzem elnyelte!

Aznap bánatomban elmentem estefelé abba a jobb kávémérésbe, ahol biliárddal szórakozhattak a vendégek.

Egy órásségéddel játszottam; rám vert egymás után három harmincast. Rossz napom volt; nem csoda.

Este kilenc óra után elindultam Budára, lakni.

Odaérek a Lánchíd elé. Valami felleget sejtelmem támadt. Megmoztoztam magamat: csakugyan, nincs hídpénzem.

Egyetlen krajcárom nincs. Volt vagy hatvan fillérem, mind ami maradt a kávémérésen. Mit csináljak?

Odapislantottam a vámoló felé a kőfülkébe. Nehéz vén ember volt; Esti Újságot tartott maga előtt, mozgott a bajusza, úgy olvasta. Nem volt bizalmam ahhoz a sötétvörös képéhez.

Elkezdtem ott a Ferenc József téren fel-alá sétálni.

Magamra visszatérve, hát előttem ott volt az a megoldás, hogy az összekötő vasúti hídon keljek át Budára. Ott nincs hídpénz.

De hát borzasztó késő lesz, mire így a Hadnagy utcába eljutok, Hörömpő Gyuszi már alszik, és esetleg csúnya dolog lenne felverni az álmából. Azt is megmondom, hogy lusta voltam akkorát kerülni. Megsötét, szomorú gondolat volt az az összekötő vasúti híd. Félttem tőle.

Visszasétáltam a Lánchíd felé. Az a fenyegető úriember már eltűnt. A hídon senki se közlekedett. A vámoló lesütötte a fejét. Ni csak, alszik. Alszik hát. Be van a szeme csukva. Az újságot úgy tartja meredeken maga előtt. Az újság falaz neki.

Hallottam már eleget ravasz kópékról, akik átszöknek a hídon. Mégpedig akkor is, mikor a vámolónak nyitva van a szeme. El tudnak előtte csúszeni, mikor több személy megy el ott egyszerre, s a vámoló el van foglalva a jegykiadással.

Igazán nem is virtus, ha most átcsempészem magamat. Gyerünk!

Szépen, lábujjhegyen közeledtem. És elsuhanam a füлке előtt, akár a lábatlan szellő. Hallottam egy mély hortyanást közben abból a vén tüdőből. Ettől is összereszttem. Különben semmi baj se volt. A híd közepéig osontam; nagyot lélegzettem, el is vihogtam magam örömben. Az út felét megjártam dicsőséggel. Lekönyököltem, belenéztem a Dunába.

Igen. Hát aztán elindultam. A híd vége felé lábujjhegyen mentem. A budai hídfő fülkéjében ott ült egy kövér, szelíd Deák Ferenc. Az is aludt. Milyen szerencsém van.

Ellebbentem Deák Ferenc előtt.

Felébredt, képzeljék! Rögtön utánam szólott:

– Hó! – azt mondja. Még csak két lépésre voltam. Ott állott a rendőr is a Lánchíd téren.

Visszafordultam. Kinyitottam a szám, hazudni. De hamarabb beszélt Deák Ferenc:

– Nem zörgött a biléta, fiatalúr.

– De kérem.

– Tessék csak bedobni. Szeretik elvinni a bilétát.

– Kérem szépen, én... – tapogatni kezdtem a zsebem.

– Bedobta? Azt csak ne mondja, mert én a zörgésre fel nem ébredek. Arra ébredek fel, hogy nem zörög. Lépést hallok, oszt zörgést nem hallok.

– én... én... beleejtette, a jegyet a Dunába.

– Beléejtette?

– Igen. A kezembe hoztam, leejtettem a gyalogjáró mellé, abba a hasadékba.

Deák Ferenc megnézett, megcsóválta a fejét.

– Meg merne rá esküdni?

– Meg, hogyne.

Nézett, hallgatott. Farkasszemet kellett nézni Deák Ferencsel. Rám biccentette a fejét:

– Másik bilétát kell váltani.

– Igen, tudom... csak már nincs pénzem véletlenül. Egy krajcár sincs nálam, megyek haza.

A rendőr vagy két lépést közelebb jött, láttam. Jaj nekem. Deák Ferenc megint úgy rám tekintett, mint az előbb. Nem tudom, mit gondolt. S újra felbiccentette a fejét, azt mondta csendesen:

– Nahát, menjen haza.

Emlegették régebben azt a buta viccet, hogy azt mondja: az élet olyan, mint a Lánchíd. Olyan.

23. Krúdy Gyula: Hídavatás

(részlet)

1913 és 1915 között a Lánchidat újjáépítették. A beépített vasszerkezet súlyát 5194 tonnára növelték, a lánctagok hosszát megkétszerezték és a fából készült merevítőtartókat vasszerkezetre cserélték. Az újjáépített hidat 1915. november 27-én adták át a forgalomnak.

Vajon lesznek még holdas nyári éjjelek, midőn a Lánchídon valaki merően, csüggedten lehorgasztott fejjel a vízre bámul, míg a deres bajuszú, tapasztalt rendőrbiztos megérinti hátulról a vállát, és szelíden elmondja, amire ilyen alkalomra a rendőriskolába tanították?

Mire e betűkből ólom lesz, és az újságárus nyakába veszi a várost a friss lappéldánnyokkal, a Lánchídon már sok budai lakos jött át Pestre, vígan, topogva, nézelődve próbálgatták az újrakepített hidat; az öreg polgárok kis fiacskáikat kézen fogták, és Széchenyi Istvánról és Clark Adámról beszéltek, a budai asszonyságok a jurátusokra emlékeznek, akik egy régi márciusi estén minden zárt kocsit megállítottak, míg egy hintából halovány, de elszánt arccal lépett ki egy fehér kabátos generális az egykori hajóhídon:

– Ich bin graf Lamberg – mondta, és a jogászok kardja kirepült a hüvelyből.

Majd Táncsics Mihály kocsiját húzza a lelkes sokaság, mintha évtizedekig, lelkesedésében mindig kifogta volna a lovakat a mámoros ifjúság, Kossuth Ferenc, Wekerle Sándor és Kürty Klára lovait, Táncsics Mihály óta ez lett a divat.

A régi Pest és Buda, de félig-meddig Magyarország évszázados története fűződik a hídhöz, amelynek kőoroszlánjait minden régi magyar megbámulta.

És a híd karfáján át hány boldogtalan költő, szabólegény és beteg öregember, megcsalt varrónő, agyonhazudott hajadon, kétségbeesett falusi cselédlány ment el egy másik világot keresni a hűvös habokba!

Éjjel csobbant a víz a híd körül, a parton az őrszem meggyorsította lépteit, és kimeresztett szemmel figyelt a sötétlő vizekre, míg valamerről a segélykiáltás hangzott.

A Lánchíd – az új Magyarországot jelenti.

Valahol ott végződik a régi Magyarország a pozsonyi diétákon, midőn felsőbükki Nagy Pál volt a reformerek vezére. Nemsokára ezután hazajönnek külföldi utazásaikból Széchenyi István és az ifjabbik Wesselényi Miklós, még delizsánc és hátsaló a közlekedési eszköz a külső országokban is, de idehaza már sokat beszélnek a vasúti vonal megépítéséről Vác és Pest között.

A Lánchíd tette azt, hogy Pestből nagyváros lett.

Hisz azelőtt a fogadókon, állathecceken, Redut-bálokon kívül legfeljebb az őszi vásár vonzotta ide az idegeneket, a vidékieket. A Lánchíd a maga korában olyan újítás, olyan vakmerő és sikerült reform volt Ma-

gyarországon, hogy évtizedekig nem is volt más nevezetessége Pestnek, mint Lánchídja.

A legkonokabb magyar is beadta a derekát a karcsú, lenge híd láttára, és még az öreg táblabíró is, aki azzal a kifogással ellenezte a Lánchíd építését: „hogy minek az – erre a kis időre” (tudniillik a saját hátralévő esztendeire gondolt), igazat adott Széchenyi grófnak. A daliás főúr a Lánchíd megalkotásával érte el, hogy hazájában ezután nemcsak a szép-asszonyok – sok hölgyi kebelben bujkált megadó sóhajtás István grófért –, de a konzervatív, nehézkes, az újítástól a nemzetet féltő magyarok is komolyan vették eszméit. A Világ szerzője a csodaszép, világraszóló híd terve nélkül még sokáig írogathatta volna röpíveit, és az ifjabbik Wesselényi Miklóson kívül nem olvasta volna senki.

A Lánchíd magosan emelkedő ívei alatt ment át a régi Magyarország az új Magyarországra.

A hídon egy lyuk volt, amelyen át a memóriából a Dunába ejtette nagyapánk az elavult jelszavakat és ideálokat. A hídon fújt legerősebben a szél, amely a közelgő szabadság, újraszületés virágmagvait elhintette a partokon, az emberi szívekben és elmékben.

A híd építése idejében ment a márciusi ifjúság Budára, midőn már nagyon vígan, ifjonti kedvvel füstölögtek Pesten a kémények és politikai szenvedélyek. És mind ritkábban hangzott fel a vámszedő házikója előtt a nadrágszija körüli pénzért kaparászó vidéki nemesember cifra teremtetje. Megbámulták, megcsodálták a hidat a régi Magyarországon, és a nemes gróf eszméi az álmélkodó magyarokat aztán könnyű tollal és szóval vezette a reformok, új nemzeti ideálok felé, midőn ő már nem is élt. Szabad lett az út Budára, és az eszmék, gondolatok, tervek átszállingóztak Pestről a budai hegyek felé, ahol olasz baka állott a vártán, és az ostromló honvédnek lenyújtotta a puskáját, hogy az felkapaszkodhasson a várfokra. (Régi idők.)

És az idő tájt, midőn a „kéjvonatok” jártak, és Istvánkor százezer magyart szállítottak Pestre, mindig jó dolga volt a Lánchídnek, Alagútnak, a Siklónak. Mily emberfölötti csodák voltak ők egykoron, és a begyepesedett elmék, rövidlátó falusiak mily újítási vággyal tértek vissza szűkebb hazájukba.

A Lánchíd nyitotta meg a reformok sorozatát; karcsú, könnyed, graciózus testével elhelyezkedvén Magyarország közepén, arra való volt, hogy apránként hozzáidomuljon e minden jóra, nemesre áhítozó országra.

Az utolsó táblabírák, a kerékkötő vének, mind ritkábbak lettek; némelyik, mint kistatai Virágh Péter, holta napjáig büszkén hangoztatta, hogy csónakon jár át Pestről Budára, ahol a rendi tanácskozás alatt szállása volt, de elfogytak ők, a kötéltartó vének, az ifjú Magyarország vaskével szántott, cséplőgépet hozatott, és vasvonalat épített, bár a gyorsparasztok ellenezték a dolgot. Pestnek ez antik ékszere most újra feltűnik, mint karkötő a szőke folyamon, és el lehet ábrándozni a múlt időközön, amelyek holdas éjjeleken a híd körül lengenek. Majdnem mindnyájunknak fiatalkorában szerepet játszott ez a híd. Midőn először pillantottuk meg őt, midőn a vidéki anekdoták nyomán az oroszán nyelvért kerestük: midőn bús napon, novemberben az elillant nyár után köd terjengett a híd lábánál, mintha csalogatná a víz a szentimentális ifjúságot. Tavaszi napokon messzire látni a Dunán, és az áradó víz viseigrádi virágzó mogyorófa gallyakat és elszabadult csónakokat cipel magával. A pesti tornyok kéklenek, mintha egy kedves, idegen, reményteljes és kalandokkal teli város közelében járnánk ifjú utazó korunkban: Buda felett varjak ritkás felhője lebeg a szemhatáron. Fodrokat füstöl a bécsi gőzhajó, amint fehér derekával tovalebeg a híd alatt, és könnyű kézzel, könnyed szívvel intenek búcsút az utazók a híd járóelőinek.. És éjjelente, midőn a hold jár-kei fénylő lábbal a víz felett, a szél orgonaillatot sodor a Gellért-hegyről, a Duna-soron, mint a nagyvilági élet tündökölnék a lámpások, a budai korcsmákból énekelve jönnek a pesti társaságok, a nyári éjszakában világosan hallani, hogy a híd alatt a hullámok összeverik kis sarkantyúikat.

Csak néha szomorú az éj a Lánchídon. Midőn lehorgasztott fejű, sápadt nőszemélyhez beszél az őrszem komoly, atyai hangon, később karon fogva elvezeti a hídról a szomorkodót, akiért már kinyújtották rejtelmes karjukat a Duna lakói.

Vajon lesz-e hídatavás az idén?

1915

24. Kosztolányi Dezső: Lánchíd

Budapest ezen a héten visszakapja egyetlen igazi ékességét: a Lánchídat. Olyan ez a város, mint a szegény lány, akinek vásott a cipellője, a harisnyája is rongyos, a szoknyája is csatakos, de van egy régi, előkelőséget és jobb módot lehelő karcsatja, mely minden nyomorúságot elfelejtet. Valahogy rámaradt ez a családi kincs. Ami mellette van, a bizánci pesti kéjtanyák, az aranytornyos bérházak, a tükrös és márványos té-

bolydák, egyáltalán nem illenek már hozzá. A város azonban még ismeri értékét az ódon klenódiumnak, és – mint szegény lány árva ékszerével – mindig vele fényképeztetni le magát.

Nem tudom, van-e pestibb és magyarabb ennél a hídnál, melyet idegen mérnök épített, van-e olyan dolog, mely ennyire egybefűz mindnyájunkat, pestieket és vidékieket, akik magyarul beszélünk, amihez mindnyájunknak annyi közvetett és közvetlen emléke tapad, ami annyi igaz történetet és költött legendát gerjesztett maga körül, mint ez a világhírességében is intim történelmi műemlék. Ha mindenestül elpusztulnánk, akkor egy láncszemét meg kellene őrizni az emberiség múzeumában. Az Pest és Magyarország lenne, az pesti és magyar lenne. Sokáig pusztán ez a láncszem kötött össze bennünket a nagyvilággal, az európai kultúrával. Ma is az emberlendítő liberális és nemes XIX. századról beszél minden csavarja, minden íze-porcikája. Már az épülése közben jelképpé vált, az épülő és szépülő országot jelentette.

Ha a híd történetét olvassuk, könnybe lábad a szemünk. Ama tíz év alatt, míg épült, 1839-től 1849-ig, a magyar közélet egyetlen főszereplője volt, s nem volt az országnak olyan távoli zuga, oly kis faluja az isten háta mögött, ahol ne izgatódtak volna miatt. Akkoriban ez az első, komoly vállalkozás lázra gyújtotta az országot. Ha most hidat vernénk az óceánon, vagy egy meredek siklót építenénk valamelyik bolygó felé, nem lenne annyi bámulója, és közel se beszélnének annyit róla. Két táborra szakadt a társadalom, a hidasok és a nem hidasok pártjára, mert a maradiak nem hittek abban a forradalmi lehetőségben, hogy Pestet össze lehet köni Budával.

William Tierney Clark mérnök úr pedig, akit a híd talpkövébe letett emlékirat udvariasan csak angol művésznek nevezett, az akkori pesti társadalom körülrajongott és ünnepelt, sokat vitatott és nagyon népszerű alakja volt, akit fejedelemként fogadtunk. Széchenyi István gróf évekkel azelőtt kiutazott hozzá londoni palotájába, s barátságával tüntette ki. Aztán, hogy hozzánk jött, a híd talpköletételére, az emberek korábban keltek, későbbben feküdtek, mozsárágyúk és tarackok durrogtak, a régi pesti égboltot röppentyúk szelték át, s a híd építőábrányait tizenhét lámpa világította meg. Ott az ünnepségen Széchenyi István gróf kezét fogott Clark mesterrel, de azok a magyar ruhás urak és hölgyek, akik körülállták őket – szemükben könnyel –, érezték, hogy tulajdonképpen a nemzet fog vele kezét. Az építőmester akkor már világhíresség volt. Ő építette a Clifton-hidat, a Temze-csatornát, valamint a hammersmithi

függőhidat is, mely leginkább hasonlít a mi Lánchidunkhoz. Pest azonban váltig bizalmatlankodott.

A nagy Larousse új kiadása ma is felemlíti, hogy a pesti Lánchíd építésénél sok előítélettel kellett megbirkóznia, mert az akkori magyarok az utolsó pillanatig nem hitték, hogy vállalkozás sikerül. Vidéken – zavaros emlékek és szájhagyományok nyomán – sokáig regéltek róla régi ősz magyar urak és matrónák. Az építés befejezése előtt, a tizenkettedik láncszem leszakadásakor az egész ország rebesgette, hogy a víz kicsapott a parton, előntötte a Gellérthegyet, vulkáni tüzek robbantak ki, és megindult a föld. Egykori képeken látni ezt a jelenetet. Széchenyi István gróf fuldokolva úszik a part felé. Különben a Lánchíd leszakadást ezer és ezer jóslat mondta meg előre. Legalábbis annyi prófécia van erről, mint a világ végéről. Ezek a mendemondák hozzátartoznak, nemesítik és szépítik, akárcsak a patinája.

Most újra megnyílt a vén híd. Mi tőrés-tagadás, minket is kissé babonássá tesz már. Elzárása a világháború kezdetét jelentette. Budapest 1914 nyarán árván tengett-lengett nélküle, és öreg budaiak, akik szomorúan nézték a tatarozó munkák kezdetét, a famankókon álló hidat, a csónakokat meg gőzhengereket, akkor rosszállóan csóválták a fejüket, s megjósolták, hogy már nem sokáig áll a világ. Ma megint rálépünk a kecses és biztos gyalogjáróra. Önkéntelenül keressük ennek a mélyebb értelmét. Színe a régi sárga-zöld-szürke, akárcsak a Duna vize. De hiányzik belőle a por s a múlt. Azt a múltat átfestették, az a múlt mindörökké elveszett. Egy új jövőbe ível bele az aggastyán híd, melyet még nem ismerünk. Mert az élet furcsa és bonyolult, igazán pont olyan, mint a Lánchíd.

A Hét, 1915. november 28.

25. Szerb Antal: A százéves Lánchíd

(részlet)

Amióta nem lehet külföldre utaznom, játékokkal igyekszem a bennem élő utazási ösztönt lecsillapítani és elaltatni: azt játszom, hogy úgy járok-kelek Budapest utcáin, mintha idegen volnék és először csodálkoznék el a város szépségén. Újra felfedezem a Hősök-terének tágas, szellős arányait, a Batthyány-téri Szent Anna templom máriateréziás, nagyasszonyos nyugalmaát, a sokat bántott és mégis oly világvárosias Széll Kálmán téri „sintér” hídján elszórakozom a villamosok igyekezetén és enyhe, de őszinte elragadtatás fog el, ha akár a Dunáról, akár a

másik oldalról, a hegyek felől, meglátom a Várhegy páratlanul szép vonulatát. Szinte sajnálom, hogy itt születtem, irigylem az igazi idegent friss élményeiért. És újra és újra rájövök, hogy az egész gyönyörű városban a legszebb a Lánchíd.

Nem akarom leszólni többi tiszteletreméltó hidunkat, de a Lánchíd szépségét akkor érezzük legjobban, ha velük összehasonlítjuk. Mennyi nemesség van a Lánchídban, milyen előkelő hallgatagság, gőgös szerénység, bájos könnyűség és ódon mélabú! Valahogy végérvényes, mint minden nagy alkotás; az ember úgy érzi: igen, ez az, egy hídnak ilyennek kell lennie! A Margit-hídban nincs elég méltóság; az Erzsébet-híd pedig először is sárga, ami egyáltalán nem hídhoz illő, másodszor is nagyon is hangosan mutogatja vaskonstrukcióját, túlságosan büszke arra, hogy modern, éppen azért ma már kissé elavultnak hat, olyan, mint az Eiffel-torony. A Lánchíd nem avul el soha a Lánchíd klasszikus; olyan, mint Arany János.

Száz évvel ezelőtt, 1842 augusztus 24-én, ünnepélyes keretek közt lerakták a híd alapkövét. Részt vett ebben Károly főherceg és József nádor; az ünnepélyes aktusról oklevelet állítottak ki. Az egykorú tudósítás szerint „ez oklevél, melly még több főrangú személy által is aláíratott, egy e végre készült tokba rejteték, és a hozzá adott arany- és ezüst pénzdarabokkal együtt Clark úr által az alapköben hagyott üregbe téteték, melly azonnal egy 130 mázsás kővel takartatott be. Ekkor öfenségek egy Londoban ezüsből készült, 200 fontsterlinget érő elefántcsontnyelű ragaszhányókanállal a kőre ragaszt vetének és egy e célra készült diófalapáccsal hármát-hármát ütének a kőre; ugyanazt tevék a primás, országbíró, tárnok, báró Sina György, gr. Széchenyi István és Clark urak, mind annyiszor a jelenlévők 'éljen'-eivel és az építés körül foglalkozó angolok 'hurrah'-aival kísértetvén. Ez ünnepélyt hasonlólag ágyúörgések hirdetétek a két fővárosnak. Ekkor a fenséges főhercegek és a főhercegnők; úgyszinte a jelen volt főszemélyek a katonai hangászkar által játszott népzene közt eltávozanak, és az ünnepélynek hetedfél órakor vége lön”.

Hogy Széchenyi István számára mit jelentett a Lánchíd, tudjuk. Nemcsak közlekedési eszközt, nemcsak „rét a nemesi kiváltságok falán”, hanem jelképesen is hidat, hidat Magyarország és a magasabb emberiség, az eszményi Európa között. Széchenyi lázasan figyelte a híd épülését, beköltözött a pesti parton álló Ullmann-féle házba, hogy mindig a közelben lehessen; úgy érezte, ha a híd elkészül, küzdelmes és bel-

ső válságokkal gyötört élete sem múlt el értelmetlenül. És minél tovább épült a híd, annál nagyobbak lettek aggodalmai; a politikai látóhatáron Nagyvennyolc zivatarfelhői kezdtek felvonulni.

Az emberek akkor sem voltak különbek, mint most, örömmel kezdtek ki mindent, ami nagynak és szépnek épült; a pestiek kedvenc pletykatárgya lett a Lánchíd. Azt beszélték, hogy Clark 600.000 forinttal megszökött és a híd abbamarad. De 1848 március 28-án felhúzták az első hídtartó láncot. Clark Ádám büszkén sétált végig rajta többízben is Pest és Buda közt. Amikor Széchenyi ezt meghallotta, súlyos szemrehányásokkal illette Clarkot, hogy minek teszi ki életét felesleges veszélynek, azután pedig ő is végigsétált rajta.

A forradalmi légkör a híd körül is érezhetővé vált. Munkáslázadás tört ki, a pesti munkások azt követelték; bocsássák el az idegen szakmunkásokat. A lázadókat Széchenyi fellépése csendesítette le.

Széchenyit egyre sötétebb előérzetek gyötörték és egy pillanatig úgy látszott, igaza lesz: miután tizenegy láncot szerencsésen felhúztak, a tizenkettedik leszakadt és magával ragadta azt az emelvényt is, amelyen Széchenyi éppen állt. De Széchenyi kitűnő úszó lévén, kiúszott a partra.

– Így fog ez velünk is menni – mondta. – Tizenegy óráig fényesen fog sikerülni minden, s midőn elbizakodásunk nagyra nőtt, a tizenkettedik órában törik össze minden.

A hídépítés munkálatait csak a szabadságharc összeomlása után fejezték be. 1849 augusztus 20-án adták át ünnepélyesen a forgalomnak. A sors kegyetlen tréfája, hogy az első ember, aki a végérvényesen elkészült hídon végigment, Haynau volt, a hóhér.

Széchenyi István ekkor már döblingi magányában viaskodott sorsának fúriáival. A legnagyobb magyar a legtragikusabb magyar volt; minden sikerült, amit akart, de minden egészen másképp, mint ahogy ő akarta: hídján a terrorista zsarnok vonult keresztül, a nemzetet felébresztette, de a felébredt nemzetre katasztrófa várt.

Az idő mégis neki dolgozott. Nagy alkotása, a Lánchíd, ma is áll, összeköti egységes fővárossá a két partot és jelképesen is Széchenyi győzött vele: a híd nemes szépsége továbbra is mutatja az utat Széchenyi eszményei, a magasabb humánium, a belső harmónia felé.

1942

26. Szerb Antal: *Budapesti kalauz Marslakók számára,* *Lánchíd*

Lánchíd. Talán először öt méltóztassuk. Budapest a nagy hidak városa. A Lánchidat a múlt század elején építették, sok évtizeden át, őszinte kollektív lelkesedéssel. Róla énekelte a költő, az egyébként ismeretlen Vidor Emil, az Athenaeum 1842-es évfolyamában:

Hullám alá ott künn magot temettek,
Melyből – dacos habok piruljatok! –
Maholnap hajh a szellem fegyverének
Nagy győzedelmi íve kelni fog!
Nyakát a' vén folyam békén lehajtja,
Melly oly sokáig délceg' s büszke volt,
A honfiak nagyobbat ünnepelnek:
Az ész előtt egy nemzet meghajolt.

A Lánchidat valószínűleg mind a négy évszakban építették, de azért mégis főképp téli híd. Téli és esti, fekete a jellegzetes színe, meg az a csokoládé-barna, ami a nagyvárosi aszfalt, ha vizes. És azért is téli híd, mert az elődje nem volt téli híd. Azelőtt hajóhíd kötötte össze Pestet Budával, azon sétált Virág Benedek, a szent öreg, lelkes társaival. Télen a hajóhidat szétszedték. De akkoriban a Duna még gyakran befagyott és az emberek átkorsolyáztak Budára. Ha nem fagyott be, csak zajlott, egészen Bécsig kellett felkerülni annak aki, mondjuk, a Krisztina-téren akart vacsorázni. Valószínűleg.

A Lánchíd, amint látja, Uram, empire stílusban épült, mint az egyik oldalon az Alagút bejárata és a másik oldalon a Főkapitányság. Általában Pestnek két történelmi rétege van: a barokk, amely az alapvető katolikus és német polgárság lelke, és az empire, amely egy nagy magyar lendület emlékét őrzi, egy lendületét, amely azóta a semmibe enyészett. Itt, az Alagút és a Főkapitányság között, még megvan valami belőle. Ha a nádor lenézett palotájából, száz évvel ezelőtt, ezt a képet látta. És sóhajtván Széchenyire gondolt, akit ő csak Stefi gróf néven becézett. Azután visszatért íróasztalához, konok munkakedvvel, mint Habsburg ősei.

A Lánchíd éktelenül hosszú. Próbálja meg egyszer, Uram, és nem bánja meg. Sétáljon át egy hölgygel Budára és azután jöjjön vissza, lehetőleg ugyanazzal a hölgygel. Meglátja, szerelmet fog vallani, mert a híd olyan hosszú. Budapest az igaz és mélységes szerelmek városa.

Higgye el, Uram, aki ismeri ezt a várost, csak könnyezve tud beszélni róla.

Ne nézzen jobbra és ne nézzen balra. Ön csak a Főkapitányságra nézzen, az szép és arányos és hallgatólag. Ne nézze az Akadémiát, hogy olyan dühösen és makacsul méltóságteljes, mint tudományos életünk. Szólítsa kegyelmes úrnak, bár lehet, hogy csak méltóságos, de jobb, ha az ember óvatos. És ne nézze a Gresham-palotát. Szegény valamikor merész volt és fiatal. Így élünk mi is, pesti lelkek, mint a Főkapitányság, egyfelől a hivatalos, másfelől a kommerciális fesz és pöf cifrái közt. Azért nem nézünk se jobbra, se balra.

27. Száraz György: Budapesti – dekameron A híd

„Letéttett első köve a polgári egyenlőségnek” (részlet)

Ahogy jelképe lehet Londonnak a Trafalgar-oszlop, a Tower tömbje vagy a Parlament a Big Bennel, Párizsnak a Notre-Dame, az Eiffel-torony vagy akár a Moulin Rouge szélvitorlája, úgy lehet jelképe Budapestnek az Országház, a Mátyás-templom, a gellérthegyi Szabadság-szobor vagy a Millenniumi emlékmű.

Én mégis a Hidat választanám. Igen: a Hidat. Az elsőt és mindig egyetlen, amelyről így vall Szerb Antal. „Mennyi szépség van a Lánchídban, milyen előkelő hallgatagság, gőgös szerénység, bájos könnyűség és ódon mélabú! Valahogy végérvényes, mint minden nagy alkotás; az ember úgy érzi: igen, ez az, egy hídnak ilyennek kell lennie! A Lánchíd nem avul el soha, a Lánchíd klasszikus; olyan, mint Arany János.”

A története 1820-ban kezdődik.

A Duna bal partján Pest: középkori városfalait szétfeszítő, gyorsan fejlődő, terjeszkedő iparos-kereskedő város. Szűk utcák, apró piacterek, itt-ott főúri paloták, középületek. Csapszékek, beálló kocsmák, egy-egy kávéház az egyetemi fiatalságnak. A vízparton cserzővargák, vászonfestők házai.

S a két part, két országrész, két világ között a keskeny kapocs: a pest-budai hajóhíd, amelynek közepét délben és este megnyitják a felső Dunáról érkező járművek s délről északnak tartó, lovak vontatta gabonáshajók számára. Ilyenkor a parton összetorlódnak a vásáros szekerek, utazóbatárok, postakocsi, a tömérdek gyalognép. A tél közeledtével pedig szétszedik a hidat, a negyvenhat pontont elraktározzák a pesti parton, egészen a jégár elvonultáig. Az európai kelet és nyugat vékony

köldökszínörja elszakad. Azután már csak néhány révész vállalkozik, hogy a merész – vagy nagyon siető – utast átszállítsa a rohanó jégtáblák között.

Egy fiatal huszárcapitány 1820 decemberében, apja temetésére igyekezvén, egy álló hétig várakozik a pesti parton, mert nem juthat át a zajló folyamon. A tiszt – Széchenyi István – ezt írja naplójában: „Egyévi jövedelmem adnám, ha Buda és Pest között állandó híd létesülne.”

Akkortájt már évszázadok óta állnak a Szajna, a Tevere, a Temze, a Moldva hídjai; de az ó- és középkor klasszikus anyagai, a fa és kő, nem voltak alkalmasok arra, hogy a dunai zajlás útjában elég erős pillérsort képezzenek belőlük; 1820 táján viszont már épülnek Angliában és Franciaországban az első nagyobb fesztávolságú, vasszerkezetű hidak. Széchenyi – aki később csakugyan odaadja egyévi jövedelmét, ha nem is a híd, de a Tudományos Akadémia céljára, s aki az Al-Duna szabályozásával megnyitja a vízi országutat egészen a Fekete-tengerig – egy angliai tanulmányútnál megismerkedik a menai vashidat tervező William Tierney Clark mérnökkel; s 1837-ben megalakul a „résztvényes társaság”, amelynek célja egy „kétoszlopú, a szakadatlan közlekedésre alkalmas lánchidat tulajdon költségén felépíttetni...”

A régi pest-budai hajóhídon csak a közrendűek fizették a hídvámot; nemesek, papok, városi polgárok nem.

A tervezett hídon mindenkinek fizetni kell majd, különben nem akad vállalkozó az építkezésre: a befektetésnek meg kell térülnie. S ezzel az ügy politikummá lett. A rendi országgyűlésen pedig Verne Gyula regényhősének, a „vasfejű” Kerabannak – aki megkerülte a Fekete-tengert, hogy „ingyen” jusson Konstantinápoly európai részéből az ázsiai oldalra – magyar elődje kijelentette: inkább két napot utazik a paksi révig meg vissza, ha át akar menni egyik partról a másikra, de nemes létére vámot nem fizet! A híd mégis csak épülni kezdett, s – ahogy Kosuth Hírlapja írta – az 1842-es alapkővel „letéttett első köve a polgári egyenlőségnek”.

A még nem egészen kész építmény megnyitása már az 1848-as forradalom viharos napjaira esik. A végleges megnyitás 1849 novemberében történt.

Ez a híd a mi szemünkben örökre a Híd marad: társadalmi különbségeken és idők múlásán átívelő, soha meg nem unt csoda; országok és országrészek hídja, ipar, kereskedelem, műveltség hídja, három testvér- város – Pest, Buda, Óbuda – egybeforrasztója.

28. Lengyel József: Három hídépítő

1848

(részlet)

Néhány nap múlva a tények íratják vele: „Clark megnyeri a fogadást.” mert mint gentlemanek fogadtak a híd elkészülésére... Augusztus 8-á pedig: „Utolsó láncszemet is felhozták... 3 hét! Könnyebben lélegzem. A híd az én politikai hőmérőm.”

Végül augusztus 16-án: „Egy láncon átmegyek Budára és vissza.”

Így, ha nem is a gyalogjárón, nem a széles kocsúton, hanem csak egy láncon, Széchenyi átjutott a hídon. Szinte szimbolikus jelentőségű.

A hídon már sohase ment át. Egész készen sohase látta.

Pedig még élt, mikor elkészült a híd, és még sokáig élt...

Ehhez a nyaktörő sétához, ez már az ilyenhez hozzátartozik, sokféle legenda tapadt. Azt írják például, hogy Széchenyi a fiait is magával vitte erre a sétára. Persze, nem igaz. A láncok lezuhanásánál valóban a fiaival együtt volt jelen – de ott nem számított veszélyre. A sétát egyedül tette meg. Ötvenhét éves volt ekkor.

Szinte utolsó sétája. Széchenyi számára elérkezett a vég kezdete. Csodálkozva nézi; lám, dolgoznak a hídon. – Két nappal az utolsó lánc sikeres helyreállítása előtt, augusztus 26-án, még nem hiszi, hogy elkészül a híd.

És mikor augusztus 26-án feljegyzi, hogy az utolsó lánc is kifeszül – már nem lát a hídban politikai hőmérőt: „Harmincnyolc nap alatt A-tól Z-ig elkészült... Ha a politikánk is így menne... De ebben Kossuth...” Itt félbeszakad a mondat.

S nemcsak a mondat.

Széchenyi teljesen megzavarodik. Augusztus 30-ikán kikocsizik Adam Clarkkal. Aztán Tierney Clarkhoz hajt. Kéri Clarkot:

– Utazzon el, meneküljön!

De Tierney Clark nem akarja cserbenhagyni a hidat, nem hallgat a szerencsétlen megzavarodott ember tanácsára.

„Tierney teljes biztonságban érzi magát, és nem mozdul. Félek, hogy agyonütik mindkettőjüket.”

Másnap már nem tanácsot adni megy hozzájuk, hanem tanácsot kérni:

– Mit csináljak? Hogyan viselkedjem?

Nem tudjuk, milyen tanácsot kapott. Mindenesetre lemond a miniszterségről, és ezúttal a minisztertanács elfogadja lemondását.

Szeptember negyedike van, Jellasich eznap kapja a császári felszólítást a magyar forradalom letiprására.

Elbúcsúzik a két Clarktól, és nem megy, hanem viszik a döblingi ideggyógyintézetbe. Útközben öngyilkos akar lenni, de Tasner megakadályozza.

A szimpozion befejezése

(részlet)

Köszönöm! Nincs jobb az otthon főzött kávénál... Lám mennyit beszéltünk a hídról, anélkül hogy definiáltuk volna.

Nos, a híd az, ami összeköt. Híd: a szó ember és ember közt. Állandó híd a szótár, mely két nyelvet kapcsol össze. Híd a tudomány. Lerombolhatatlan híd az ön mestersége: a zene. Híd a béke. Híd a békés együttélés – mely egyelőre még nagyon hasonlít egy pesti társbérlet-hez...

Mindez nagyon szimbolikus és szép, de sajnos, nagyon kétértelművé lesz, mikor a konkrét folyón átvivő hidat akadály zárja el, és a híd katonai objektum lesz, erődítmény, hídfő, ahonnan az út legsebezhetőbb részét védik. De sohasem a híd bűnös, csak bűnösen használják. Így van ez a tudománnyal is...

A hídra már a római birodalomnak szüksége volt, mikor a birodalom messze túlterjedt a Duna balpartján. Építettek is egyet délebbre a Dunán, melyet ott – ha jól tudom – Isternek neveztek. A Duna, az talán szláv neve a folyónak – Dvina: folyó, hömpölygő... A budai pasa – semmi kétség – itt szeretett volna hidat, főképp télvíz idején, mikor hónapokra megszakadt a közlekedés a két part között. De ugyanez a budai pasa nagyon örült, hogy nincs híd – és ha éppen nyár volt a hajóhidat is szétbontatta, a kompokat is felgyújtatta –, mikor övénel nagyobb elleneséges erők jöttét jelezték a túlpárt felől. Ezt nevezem kétértelműségnek. A híd, a kapcsolat, csak győztes seregek és a végül győztes eszmék kívánsága...

Hídra már a kőkorszakbeli embernek is szüksége lehetett. Először még azt a ledőlt fatörzset használta, melyet a vihar vagy villám fektetett keresztbe a patakon. Ezen jutott át túlpárti vadászterületére. De a vihar dobta fa elkorhadt. Vagy még előbb elúszott a tavaszi áradás nagyvizén.

Mit tesz az ember, mikor a túlpárti vadászterületet magáénak érzi? Nem várhat, míg a villám vagy vihar újra ledönt egy szálfát, pont ott,

ahol neki kellene, és úgy, hogy a fa kifordult gyökere az egyik parton maradjon, és a koronája az ellenkező partra essen.

Ezért, kőbaltáját kézbe véve, leguggol a parton egy nagy fa tövébe, és vár, míg a szélzúgás megsúgja, hogy segít hátba lökni a nagy fát. És mikor a szél zúg, nekilát a fa megölésének. Kőbaltájának a szél segít leteperni az óriást; a ledőlt szálfá szolgává lesz. Négykézláb áll: lépj a hátamra. Az ember átmegy a legyőzött óriáson a víz felett. Az óriás kéz, a szétterpeszkedő ágak bütykös ujjai, magasan tartják a hidat, a víz nem éri el a győztes ember lábát...

29. *Lestyán Sándor: A Lánchíd regénye*

(részlet)

Szilveszter este a pincében a Hídról beszélgettünk. Akkor már tudtuk, hogy az ő élete sincs biztonságban, akárcsak a miénk. Eggyel több, akiért reszketnünk kell, mint a testvérünkért, a barátunkért: a költőért, akiről azt hallottuk, hogy elhurcolták a védett házból, a piktorért, aki levágatta a szakállát és álnéven, hamis iratokkal bujkál, az újságíróért, aki szökött katona volt, eltűzelte az egyenruháját és konzervdobozok, kétszersültek, egy hordó víz és hűtlen menyasszonya fényképének társaságában befalazta magát a sziklabarlangba.

„Nem! A Lánchidat mégsem merik meggyilkolni. Annyira nem barbárok!” – mondta a szőke, szemüveges mérnök, aki Göttingában végezte a műegyetemet. Csodálkozva néztem rá. A feleségét, a fiát két nappal azelőtt hurcolták el mellőle, származásuk miatt, a Hűség Háza. A zöldinges géppisztolyosok bőrkabátos, bilgericsizmás SS-legényeket hoztak magukkal, hogy nagyobb legyen a rémület, amit megjelenésük okoz. És a mérnök azt mondja: „annyira nem barbárok!”

Nem vitatkoztam vele. Az olyan emberekhez tartozott, akik a hitleri halálkamrák füzetes rémregénybe is alig-alig illő borzalmait hallgatva azt hajtogatják, hogy „Igen, igen, de Goethe!” Magamfajta az ilyenekkel

folytatott vitában rendszerint alulmarad. nem feleltem hát, a Hídra gondoltam és gyötrő vágyat éreztem, hogy láthassam.

Újév napján, a szürkületben, kísétáltam a Duna-partra. A bekecs prémgallérijába húztam a fejemet, jóformán az orrom hegye se látszott ki, csak a szemem itta be szomjasan a téli panorámát, ahogy meghúzódtam a banképület sarkán, mint egy koldus, aki alamizsna után nyújtja kezét.

Diadalt – egy csatát veszített szabadságától, függetlenségétől megfosztott országban, melynek népét úgy megszerette? Mámort, – hogy a mű megszületett és minden arc könnyes körülötte? Büszkeséget. – hogy a célját elérte, holott az ifjú szép Pesten és Corvin agg várában minden magyar céltalannak látta az életet?

Búcsúzom a Hídtól. Mióta állok itt a sarkon? Egy órája? Száz esztendeje? ... Részeg német katonák mennek el mellettem. Az ágyúdörgés erősödik. Ó ezek orosz ágyuk! Hangjuk olyan, mint az édes muzikaszó... Csak közelebről hallanám már az ágyúdörgést... Haza kellene menni. Vissza a pincébe, ahol nyugtalankodnak miattam... A Híd előtt a téren most nagy a sürgés-forgás. Katonai teherautó torpan meg a kőből épített őrház előtt, ahol nem is olyan régen még dohányos-bolt volt és én Sport cigarettát vásároltam a gyászruhás, fehérhajú tulajdonosnőtől. Az őrszem valamit magyaráz a teherautósoknak. Svábos kiejtéssel beszél magyarul. Náci egyenruhában szolgálja meg a magyar kenyeret... A teherautó továbbrobog. Buda irányába. Az első ív előtt megáll. Reflektorát felfelé irányozza. A hídvívtetején kézilámpák fénye villan. Szaggatott szavakat hallok. Szeretnék közelebb menni. De amott az őriző és hamis igazolvány bújik meg a zsebemben. A Lloyd-épület árkádjai alá lopom magam. Onnan nézem végig, hogy a pesti híd-ív tetejéről leszerelik a légelhárító ágyút és viszik el, Buda felé, a teherautóval.

... Búcsúzom a Hídtól... Most már biztos. Goethe sem segít! Ha nem akarnák felrobbantani, otthagynák azt a rongyos kis légelhárítót... A sarokról még egyszer visszanezdek. A nagyanyámra néztem így, a halálos ágyán, mielőtt koporsóba tették... Valaki kellene Clark Ádám, vagy valaki más, elszánt, erős, határozott ember. Ember, aki tárgyalt velük, aki kegyelmet kérne, mint az angliai építőmester annakidején. Hentzitől, Dembinszkytól... Aki tudja, aki érzi, aki megmagyarázná nekik, hogy mit jelent nekünk ez a híd, a Híd, a Lánchíd... De nincs sehol, senki... Tanácstalan, tehetetlen, gyámoltalan vagyok... És az Andrássy út elején nyilas járőr förmed rám „Mars hazafelé!”

Január 18-án reggel, romok között, égő, füstölgő házak között, gépfegyverkattogásban és egy budai mélytámadás színjátékával s szemem előtt kirohantam a Hídhöz, de már nem volt. Sápadtarcú, borostás állú pincelakó botorkált elő a bank kapuja alól a napvilágra s csak hunyorgatott, mert szeme elszokott a fénytől: „Igen... Mára virradóra... Odalenn hallottuk a robbanásokat... Úgy négy és öt óra között lehetett... Nézze, itt vannak az oroszok... Miért írták róluk a magyar lapok, hogy rongyosak, mezítláb harcolnak, mikor ilyen nagyszerű a felszerelésük!... Uram, azt hiszem, bennünket szörnyen félrevezettek.”

A Híd, szárnyaszegett sasmadár, két pillérének megüvegesedett, hallott szemével bámult rám, s a Duna szelíden mosta friss vérző sebeit.

30. Ölvedi László: Este a Duna-parton

Fényben fürdik a Duna-korzó,
Budapest mulat, Budapest nevet,
S a vén Lánchíd dalolni hall
Új éneket.

És zsongva jár a forró forgotag,
Észbontó vállak bársonya vakít.
Úgy érzem, hogy nem találtam
Itt valakit.

Láttam sokszor, szemébe néztem,
Lehet, mosolygott ő is keveset.
Mégis ma, hogy nem volt itten,
Oly jól esett.

Cicomás nagy vásáros bódé,
Veri a dobot a bohócsereg.
Heje-huja – és a könnyem
Mégis pereg.

Ki ad többet? Te, vagy ez, amaz?
Csengő sárarany, kegyetlen nagyúr,
Felül eddig te maradtál –
És én alul.

Szóljak? Mégse, kinek beszélnék?
Még porba nyugöz gúny, kor, hatalom.
Fog hallani más dalt a Lánchíd
Egy szép napon.

1903-1931

31. Jékely Zoltán: Régimódi dal

Álmomban átmentem a Lánchídon,
s a roncs híd fényes volt s szilárd,
akárcsak ama mennybeszállt napon,
mikor rajta maga Széchenyi járt.

S zendült bennem egy régimódi dal,
magasztos, huncut hangzatok vegyest:
mert körülöttem ép volt Budapest,
s én újra fiatal!

1947

32. Bella István: A Lánchídon

Mostanában megint későn jövök
haza, éjfél és egy között,
s vitáim, s veszekedéseim dühét itt csitítom
olcsó cigarettával a Lánchídon,
meg csönddel, halszaggal, mit nyugtatóul lövell
a víz, végtelenül és közönyösen.

De tegnap a vaszuhatag, kőrengeteg között
hideglelősen fölriált egy tücsök,
a cső-, kábeláradatban szemfájdító zene,
hogy agyam és szám lekaszált szénák szagával lett tele,
s honvágygal teutánad.

És mozdultam is tovább, hiszen kit érdekel
ha megnő a magány és magának énekel.

De meg kellett állnom, mert ott is csak egyre rítt,
riddogált egy tücsök, egy másik, mondta ciripeit,

és túlhan is, már Budáról, csak úgy, mintha a híd
csupa tücsök lenne, csupa száj, csupa síp,
vagy szív, mert főnről is fújták, mintha a lekaszált
csillagok közül vert, cirpelt, dobogott volna fekete nyár.

Bár az is lehet, nem is a tücsök
jajdult fel, de a híd, mert képzelet költözött
belé, gond, szó vagy szív, s megpattant valami
a mélyben, (egy csó, acélváz) s ki kellett mondani,
ki kellett mondani, ha másképp nem, csak így,
egyetlen jajdulással a maga bajait.

Lassan már, meglehet, ugyanilyen tücsök
leszek, beszélő híd, kit a kín megütött,
bordáim, ereim vasszerkezeteiben
ugyanígy megátalkodottan sivalkodik szívem.
Pedig hogy gyúltak, gyúlnának tőle is csillagok,
pedig tíz ujjam csúcsán tíz égbolt ragyog,
pedig kitért kezemben, két part között a híd,
itt a hazatalálás, itt van végre a rím,
s itt az öröm, az új is, a fojtó, eszeveszett
csak evilági sodrás, a lázadt, fegyelmezett
áram, ahogy a folyó viszi s lerakja itt
az eget, a kupolák, falvak félvak, zöld árnyait,
s viszi tovább, örökre, mint kölyökálmokat
az ember, a vassal, búzával megtelt nehéz uszályokat.

De ki kényszerít engem, hogy önmagam fölött
sírjak, s fénytől rettenjek, mint az áramütött,
milyen erőmű kapcsolt zúgó huzalaira
s veretett meg a fénnel, hogy nem megyek haza,
csak ácsorgok itt a hídon, míg árnyammal megtelik
a mozgó zsák, a folyó, s belefeketedik,
és víz, víz dől mindenünnen, és úgy tűnik, laza
fényeivel törékeny gát csak a csillagos éjszaka?!

S aztán néztem a várost, és láttam, hogy nyugodt
lélekkel alszik, és láttam, hogy szuszog,

és elindultam lassan, álomra hajtani
valahol a fejem, s aludni hajnalig,
mentem a zengő utcán. No, mért hallgatsz, tücsök?

A hídon rámtalálhatsz, éjfél és egy között.

33. Kahána Mózes: *Esti zivatar a Lánchídon*

A tulsó hidon hiába fénybotorkálnak a villamosok
üresfényűen és reszketően mozzanó, propeller téved
útba (inkább maradna)
nagy távolságon félregravitálnak hegyek és felhők egy-
páran
és körbefognak egy kétségbeesett csillagot
de vége:

Távol nyüzsgő csillogás szemjátéka illan
eget szakaszt fülembe a hang
alattam ezerszer, fölöttem is életem
veszélye
hajam az égnek
már fül
szakad:
Összeömlik rajtam keresztül
Ég és Duna.

34. Derzsi Sándor: *Ember a ködben*

Pest-Buda egyesülésének centenáriumára

A Lánchídnál, ahol Széchenyi karja
Öleli át a Dunát s tájait
S a várost, mely még most is születik
Bár múltja régi, de azt köd takarja
S e ködből jó elém a képed is
Te senkitől sem látott Magyarország
Melyet láthattak évezrede, mégis
Leszel – szól – pedig rég vagy, ez a valóság
S nem csak vetélők vannak s ők sem téged
Vetélnek el, csak képzeljük ma is

Mert köd van s a köd-képzület hamis
 De te igaz vagy, mint az örökélet
 Örökebb, mint a föld s a csillagok
 Hiszen hazám vagy, én pedig vagyok

35. Tollas Tibor: Lánchíd

Sodró napjaink tág folyóján íme lettél közöttünk
 karcsú ív kapocs

Két part két pillére álltunk magunk most láncsal kötözöten
 együtt már hacsak egy
 híd lettünk láncszem
 lehullnánk töröten elszakadna most

36. Solymár Tamás: Szemet vetettek a Lánchídra

(részlet)

Magyarország fővárosában, Budapesten, a Duna két partját, a Dunán innt és a Dunántúlt, Keletet és Nyugatot, továbbá a jelent a nemzeti múlttal összekötő, a feudalizmusból, a monarchiából a polgárosodásba, a köztársaságba ívelő Széchenyi Lánchidat célba vette egy ajánlat.

Az ajánlat tengerentúli és a budapesti városházára érkezett: becsomagolnák a Lánchidat, mint hallottuk, hogy ne irkálhassanak rá a szerelmesek vagy mások és felcicomáznák. A maguk üzleti ízlésvilága szerint kidíszítenék a Lánchidat, hogy ha már annyi időt és viszontagságot megért, egyszer végre szép is legyen. Az ajánlat ezt az egészet karácsonyi ajándéknak tünteti fel, amint hallottuk.

Ajándék? Kinek?

Nyilván annak, aki a tulajdonosa a Lánchídnak: a magyar népnek, hogy 1996. Karácsonyán valami öröme is legyen. Az ajándékozó majd megtanítja a magyar népet, hogy minek kell örülnie.

Ajándék: a Pestről-Budára és Budáról-Pestre közlekedőknek, na meg a jobb és balparton nézelődőknek, hogy legyen valami gyönyörködni valójuk Karácsonykor. Az ajándékozó majd megmutatja a magyar főváros lakóinak, hogy miben kell gyönyörködniük.

37. Gáll Imre: Széchenyi Lánchídja 150 éves

(részlet)

Ha itt tartunk a gondolatsorral, önkénytelenül felvetődik a kérdés, hogy mégis mi az, ami ezt az építményt örökbecsűvé teszi és a legkiválóbb műemlékek közé sorolja? Kétségtelen, hogy a „műemlék” fogalmát építészeti remekművek megjelölésére alkották. Lehet, hogy a „híd” nem is tartozik ebbe a fogalomkörbe, mert statikán és nem építőművészetben alapuló építmény...?

A pozitívumok oldaláról közelítve: a Lánchidat aranygyűrűhöz hasonlíthatjuk, mely nem veszít értékéből, ha régi ékkövéit szebbel, nagyobb cseréljük ki, vagy ha karikája szűk méretét kitágítjuk, s ezzel alkalmassá tesszük a használatra – a bank széfjéből visszahozzuk az életbe. Hidunkat, ha megerősítjük, kapuzatát bővítjük, alkalmassá tesszük az életre: nem hagyjuk, hogy szabadtéri múzeumi tárgy váljék belőle.

E tekintetben érzünk óriási különbséget (és sok tekintetben analógiát) híd és más műemlék építmény között. A híd, ha nincs funkciója, már nem híd, más funkcióra alkalmatlan. Egyéb műemlékek esetében ugyancsak előny a funkció, de nem feltétel; eredetitől eltérő funkció ugyanúgy megfelelő.

A funkció volna tehát, amit a hídban tisztelünk, szeretünk és műemlékként becsülünk...? Ha nemmel felelünk, hazudtunk. Ha igennel felelünk, csak felét mondtuk az igazságnak, mert azt becsüljük, amit látunk: a funkción kívül porladó köveket, rozsdásodó vaslemezeket, hulló vakolatot, és látjuk azt is, amire mindez emlékeztet: a világrekord alkotást, az alkotót, az építőt, a szervezőt, a tervezőt, a gondozót, a rombolót, a megmentőt. Mindezzel együtt élénk tűnik a kor kultúrája, a híd élete és mindenkori funkciója, a civilizáció másfél évszázada.

Egyetlen fogalommal kifejezve a géniuszt látjuk, mely a műemléket megalkotta és a mai napig megtartotta. Ez előtt a géniusz előtt tisztelgünk a Lánchíd 150. születésnapján.

38. Tandori Dezső: Kis örökválasz

Pestről a Lánchídon át hazatérve
Hány éve itt
Akadtam egy verébre
Fönnakadt egy fán én megnéztem él-e

Ha fölöttem ha alattam
VAN
amin már fönnakadtam

Ahogy akkor a faágról leszedtem
Csak egy kicsit
Moccant a lomb felettem
Én is csak megtettem amit tehettem

Ha fölöttem ha alattam
VAN
Amin már fönnakadtam

Nélküle is azt hittem hazatérek
Mindig amit
Úgy hiszünk az a lényeg
S nem hisszük hogy a fák az égig érnek

Ha fölöttem ha alattam
VAN
Amin már fönnakadtam

Kire ahogy a szerencséje gondol
Alig-alig
Vagyunk másféle sorból
Ha följe-lombból ha poros porondról

Ha fölöttem ha alattam
VAN
Amin már fönnakadtam

Ha azt hiszed hogy te tudod egészen
Tudod-amíg
Végül egy-forma részben
Akad fönn az emberszem a verébszem

Ha fölöttem ha alattam
VAN

Amin már fönnakadtam

Miféle Pest lesz ott miféle Lánchíd
Csak lesz akit
Várok majd hátha látszik
És újra-játsszuk és hagyjuk a más-mit

Ha fölöttem ha alattam
VAN

Akármilyen alakban

Tandori Dezső a Lánchíd lábánál lakik, számára a híd szinte otthon.

Margit híd

39. Arany János: Hídavatás

Szólt a fiú: "Kettő, vagy semmi!"
És kártya perdül, kártya mén;
Bedobta... késő visszavenni:
Ez az utolsó tétemény:
"Egy fiatal élet-remény."

A kártya nem "fest", – a fiúnak
Vérgyöngy izzad ki homlokán.
Tét elveszett!... ő vándorútnak
– Most már remény nélkül, magán –
Indúl a késő éjszakán.

Előtte a folyam, az új híd,
Még rajta zászlók lengenek:
Ma szentelé föl a komoly hit,
S vidám zenével körmenet:
Nyeré "Szűz-Szent-Margit" nevet.

Halad középig, hova záros
Kapcsát ereszték mesteri;
Éjfél is a négy parti város
Tornyában sorra elveri; –
Lenn, csillagok száz-ezeri.

S amint az óra, csengve, bongva,
Ki véknyan üt, ki vastagon,
S ő néz a visszás csillagokba:
Kél egy-egy árnyék a habon:
Ősz, gyermek, ifju, hajadon.

Elébb csak a fej nő ki állig,
S körülforog kíváncsian;
Majd az egész termet kiválik
S ujjonganak mindannyian:
"Uj hid! avatni mind! vigan."

"Jerünk!... ki kezdje? a galamb-pár!"
Fehérben ifju és leány
Ölelkezik s a hídon van már:
"Egymásé a halál után!"
S buknak, – mint egykor igazán.

Taps várja. – "Most a millióson
Van a sor: bátran, öregem!" –
"Ha megszökött minden adósom:
Igy szökni tisztesebb nekem!"
S elsímul a víz tükre lenn.

Hivatlanul is jönnek aztán
A harmadik, a negyedik:
"Én a quaternót elszalasztám!"
"Én a becsületet, – pedig
Viseltem négy évtizedig."

S kört körre hány a barna hullám,
Amint letűnnek, itt vagy ott.
Jön egy fiú: "Én most tanulám
Az elsőt; pénzem elfogyott:
Nem adtak: ugrom hát nagyot!"

Egy tisztos agg, fehér szakállal,

Lassan a hídra vánszorog:
"Hordozta ez, míg birta vállal,
A létet: mégis nyomorog! –
Fogadd be, nyílt örvény-torok!

Unalmas arc, félig kifestve –
Egy úri nő lomhán kikel:
"Ah, kínos élet: reggel, estve
Öltözni és vetkezni kell!"
Ezt is hullámok nyelik el.

Nagy zajjal egy dúlt férfi váza
Csörtet fel és vigyorgva mond:
"Enyém a hadvezéri pálca,
Mely megveré Napleont!"
A többi sugdos: "a bolond!..."

Szurtos fiú ennek nyakába
Hátul röhögve ott terem
S ketten repülnek a Dunába:
"Lábszijjra várt a mesterem:
No, várjon, míg megkérlelem!"

"Én dús vagyok" kiált egy másik
S élvezni többé nem tudom! –"
"Én hú valék a kézfogásig
S elvette Alfréd a hugom!"
Eltűnnek mind, a járt uton.

"Párbajban ezt én így fogadtam:
Menj hát elül, sötét golyó!" –
"Én a szemérmes félrehagytam,
És íme, az lón bosszuló:
Most vőlegényem a folyó. –"

Igy, s már nem egyenkint, – seregben,
Cikázva, némán ugranak,
Mint röpke hal a tengerekben;

Vagy mint csoportos madarak
Föl-fölreppenve, szállanak.

Órjás szemekben hull e zápor,
Lenn táncol órjás buborék;
Félkörben az öngyilkos tábor
Zúg fel s le, mint malomkerék;
A Duna győzi s adja még.

Néz a fiú... nem látja többé,
Elméje bódult, szeme vak;
De, amint sűrűbbé, sűrűbbé
Nő a veszélyes forgatag:
Megérzi sodrát, hogy ragad.

S nincs ellenállás e viharnak, –
Széttörni e varázsgyűrűt
Nincsen hatalma földi karnak. –
Mire az óra egyet üt:
Üres a híd, – csend mindenütt.

1877. augusztus 22.

40. Krúdy Gyula: Hét bagoly regény

(részlet)

„A Margit híd még akkor új volt, Zsófia először járt rajta. Az a hír volt elterjedve Pesten, hogy a szögletes, ferde irányú híd egyszer majd leszakad, persze a pestiek csak a nyílegyenes Lánchíd tartósságában bizakodtak. Valami rejtett huncutságnak kell itt lenni, hogy a Margit híd nem megy egyenesen Budára, hanem megtörik a szigetnél és egyik lábával a szigetre támaszkodik...” Zsófia „...áthajolt a hídláb felett, amelyen az óriási, kőből faragott vízistenek és sellők kemény tekintettel nézték az alattuk befagyott folyót.

A hidakhoz fűződő egyik, alig ismert mende-monda.

41. Heltai Jenő: Éjjel a Margit hídon

A híd alatt a Duna alszik,
a híd fölött röhög a hold,
lisztes pofájú vad Pierrot,
gonosz, kiégett, vén kobold.

Utcák öreg komédiása,
nagyszájú, megtépett titán,
rákönyököl a háztetőkre,
benéz a kocsmák ablakán.

A paloták függőnysorára
fagyos, fehér csóvát hajít,
csipkék közé surran, kilesve
a buja ágyak titkait.

És vigyorog... részeg csavargó!
Nesztelenül továbboson,
rongyos fehér felhő-ruhában
végigdülöng a városban.

A telefondrót szövevényén
Budáról Pestre suhan át,
hátán cipelve óriási
sötétkék bársony batyuját.

A nagy batyuban, mely tömötten
beárnyékolja az eget,
aranyat, gyémántot, smaragdot,
csillag milliókat rejteget.

Hol, merre lopta, tudja isten,
viszi zsákmányát boldogan.
A szörnyű kémény-rengetegben,
mint üldözött vad, úgy rohan.

Megbúvik egy bokor tövében,
átsiklik egy sikátoron...
De egyszerre elébe toppan
egy szigorú templomtorony.

Félelmetes, zord, régi csendőr...
Megtorpan a sápadt zsvány

s alázatos, sunyi mosollyal
szerencsés jó estét kíván.

De nincs menekvés. Áll a csendőr,
áll, mint a szikla, hallgatag,
csak nagy tüzes szeme világít:
„Megállj betyár, megfogtalak!”

A hold megáll. Már látja, vége...
Már rajta semmi sem segít...
Elszántan a Dunába ugrik
s a vízbe dobja kincseit.

42. Jankovich Ferenc: Idegen város

A hídnál, hol Szent Margit szigetét
harapják kő és vasfogak,
hol terpeszkedve szór tollat, pihét
a pávafarkú alkonyat,

Halljátok-e, mint zeng a lakoma?
Sunyítnak rá a nagy hegyek
– a Sváb-hegyek – alatta a Duna
békés habokkal hempelyeg.

Békés habokkal nyalja a folyó
a város cseréptalpait. –
Eregy te is, öreg barangoló,
eltékozoltad halaid...

Tutaj mereng még, gőzös tér haza,
hálóját vonja egy halász –
de mint aranyhalak tűnő hasa
ragyog ezer dús csillanás

a partokon, – s te állasz hangtalan,
állsz ezer éve, bús Halász.
Dunába cseppent tán egy csöpp arany? –
keress, ki tudja, mit találsz?...

Körül mámorba menekült a gond...
 Ki kérdi még, sorsod mi lesz? –
 Mint a kaptárban méhcsalád visong,
 úgy sír az akabai dzsessz...

Repedt hajódba mit várhatsz, mi jót?
 Fejedre mily madár kereng? –
 Hallgat a Várhegy, nem felel a gót
 szilánkokban szétugró Parlament...

Bealkonyult már... Miért is írom
 vak szemmel, én is, sajtó versemet?
 Bealkonyult már... Asszír-babilon
 és Wotán-fejek súgják a rímet

1938

43. Sárközi György: Szent Margit hídján

Szent Margit hídján bandukáltam egyszer
 Fölgyűrt gallérral, szembe a vad szelekkel.
 Harapós kedvű, szilaj, goromba tél volt,
 A síkos égen meg-megcsúszott a félhold.

A híd alatt málló jégtáblák ropogtak,
 Zajdulva csaptak a kőoszlopoknak.

Orronvert, fülön csípett a fagy: de mitse bántam,
 Tudtam, hogy nincs fény sehol e zord világban,

Tudtam, hogy riadva most roppan minden össze,
 S tudtam, hogy megdermedt az idő mindörökre.

44. Vas István: Egy este a Négy Szürkében

A Négy Szürkében ültünk, vacsoráztunk.
 Emlékszel? Negyvenkettő nyara. Hogy lobogtál!
 Akkoriban sosem volt nyugovásunk.
 Csavarogtunk. Sokat ültünk vendéglői asztaloknál.
 Sokat beszéltünk. Arról is, ami

(részlet)

Megtörtént közöttünk korábban.
Szikrát vető okokkal magyaráztuk, miért nem
Szerethetjük egymást mi ketten.
Közeli sejtelemmel, távoli
Tudással terhelt, villódzó homályban,
A villanyfényvel, rettegéssel remegő nyári éjben
Külön, vad lüktetés volt a szívünk, a megfejthetetlen.
A fal mellett ültünk egy kerti bokszban.

És hirtelen valahol valami robban,
Minden villany kialszik, vaksötét
– Pest nem ismerte még a bombák rémületét –
Megreng a fal, hull ránk a vakolat,
S egyszerre némaság.

Aztán az első bombázás abbamaradt,
Elhúzó repülőök zúgnak az éjen át,
Elkésett női sikolyok,
Ijedt morajlás, evőeszközök
Csörömpölése, széktologatás között
A feketeség életre kapott.

Kibotorkáltunk a feketeségbe
S a Margithídon át gyalog mentünk haza
Megint reménytelen szerelmünkről beszélve.

Hány bomba hullt azóta, és hány részeg parancsnok
Tántorgott, és pattogtak a parancsok,
Hányszor kihúnytak már a fények –
És a Négy Szürke hova lett?
Bizony kettőnket is a sorsunk

Inkább vonszolt, mint vezetett.

De megvagyunk még, és bennünk a Lényeg
Felragyogott a rettenetben,
Meg is fejtettünk a Megfejthetetlen

Titkaiból egy keveset,
S éltük, nem azt, amit akartunk,
Csak amit lehetett.

45. Jánosy István: Hídrobbantás

A németek a Margit híd felét
fölrobbantották (tévedésből-e?)
Csúcsforgalomban négy háromkocsis
villamos zuhant a mélybe; autó,
gyalogos, ki tudja hány! Milyen
furcsa halálnem – csak zuhanni...

(részlet)

És ha én estem volna
tört tagokkal a Dunába?
hisz épp készültem Óbudára!
Vagy beszorulva a víz alá merült
villamoskocsiba, mely bugyborogva
telt meg vízzel, néhány perc időt
hagyva tűnődni – mi jutott volna eszembe?

46. Vas István: November

Három hét óta nem jártam az utcán.
Most is csak épp egy napra hagytam el
a sötétlő színekkel tarka könyvtárt.
Feketeég volt, fekete november.
A városban jobbra fosztogattak,
rendőrök, katonák és nyilasok,
németek és magyarok. Szekerek,
nagy teherautók, kézi talyigák
vitték a szajrét föl a Várba és
mindenfelé. Néha egy robbanásnak
vagy ágyúszónak méne-tékelét
hallhatta az elbarnult pesti nép,
de már hozzászokott s hülye közönnyel
haladt a hevenyészett fahídon.

(részlet)

Először láttam a Dunába térdelt
Margithidat, a pesti pusztulásnak

hasztalanul könyörgő hírnökét.
 Egy napra jöttem el rejtekhelyemről:
 csak épp egyszer akartam látni még
 a Hold utcát, a Szabadság teret,
 a kávéházakat, a Lánchidat. De
 erre se jutott már idő. Anyámat
 láttam. Alig birt lépést tartani:
 sokakkal együtt hajtották. Tíz éves
 fiú ugrott ki hirtelen a sorból
 Szökni akart. Egy fegyveres suhanc
 utána lőtt. A fiú elbukott.

47. Várnai Zseni: Így fényesül napom

Este annak örültem e szeptemberi nyárban
 (a légvédelmes, régi estékre visszanezve),
 hogy tárt ablakok mellett
 írhatom ezt a verset
 villanyfényes szobámban, s fölnézhetek az égre.

(részlet)

Reggel annak örültem, mikor utcára léptem,
 hogy érett, szép gyümölcsök nevetnek a szemembe:
 dús szőlőfürtök halma,
 őszibarackok hamva,
 s visszagondoltam régi, ínséges reggelekre.

Délben annak örültem munkákból hazatérve,
 hogy csöndes, négy falam közt meleg ebéddel várnak,
 s amíg mélézva ettem,
 elrévülő szememben
 megjelentek a régi üres fazekak, tálak.

A délután még szebb volt, mikor Budára mentem
 a Margithíd hatalmas, újjászületett testén,
 e híd, még nem is régen,
 lent roskadott a mélyben
 s most partokat köt össze, mint hősi munkajelvény!

Úgy örültem a hídnak a múltba visszanezve,
mikor a Duna partján csónakra lesve álltam
az első szabad télen,
a februári szélben,
akkor a víz fölött még hidakat nem találtam.

48. Erdélyi József: Helikopter

Villamos vitt a Margit-hídon át
s néztem a szürkén csillogó Dunát
a szeptemberi páras ég alatt,
mint feltámadó fénymadarat
a Várat, az Országházat; a gót
régóta kérte a kőfaragót,
rongyos csipkéit hogy cserélje ki;
rongyos csipkéit lassan leveti,
újakat kap, szebb lesz mint valaha,
tartósabb lesz a csipke anyaga:
homokkő volt s a szakértő idő
vasfogának cukor volt az a kő.
A pesti part s a Parlament felett,
váratlanul egyszercsak megjelent,
úgy tűnt szemembe mint egy jelenés,
egy helikopter, vastagfejű és
vékonypotrohú szúnyog: madarat
nem juttatott eszembe, – bogarat,
egy repülő óriás szúnyogot,
mely valamit keresve dunnyogott,
amit szeret a szúnyog: mocsarat,
a város helyén mocsarat keres,
maláriaszúnyogot, anopheles;
panaszkodik hogy nem talál sarat,
nem lát idelelni lápot, mocsarat, –
nem nézheti mocsárnak a Dunát,
a pesti partról átrepül tehát
és eltűnik a Gellérthegy mögött
Lágymányos fölé, de sok örömet
nem talál, hisz eltűnt már onnan is
a láb, a lágymány, a mocsár, a víz,

helyette csak egy szép kis tó maradt,
látni ott nádat, vízimadarat,
hattyút, rucát, bár lehet hogy azok
nem igaziak, csak utánzatok
Gép a madár, gépek az emberek
s a szúnyogok is helikopterek.

1965

49. Csoóri Sándor: Lovas legény a Margit hídon

Villamosok s autók csődületében,
a karsú Margit-hídon át
egyenest a májusi égbe
meneteltek a katonák.
Egy... kettő,
meneteltek a katonák.

(részlet)

S mögöttük, mint rangjától megvált
tábornok: egy fehér lovú
legény léptetett... Lova mustrált,
csapot farú volt, szomorú,
csapott farú volt,
szomorú.

Hajadonfővel, félkabátban
lovagolt, vállán hátizsák;
kezeből pálca virágzott ki,
illatos, hajló fűzfaág,
levelesvégű
fűzfaág.

Ki tudja, honnan jött s lovával
vásárba, vágóhídra ment?
Oly hanyagul ült szőrén, mintha
őt szolgálná a regiment,
az előljáró
regiment.

A hídkorlátnál lányok álltak,

szeme feléjük verdesett,
de mikor énekelni kezdtek
a bakák, velük énekelt,
hangosan
velük énekelt..

Először azt fújta, mit ők is,
orgonatépő, hú szerelmet,
de hamarosan megunhatta,
mert maga kezdett újra egyet,
csiklandósabb dalt,
lelkesebbet.

Lefüggönyözött autók búgva
rá-rádudáltak? – nem figyelt.
Teherkocsik horkantásában
hamisan tovább énekelt,
kedvére

Ment a legény a táncos hídon,
külön Örömet kidalolta.
Mögötte sugár-lovon lépdelt
Tavasz, a fegyverhordozója,
zöldszemű
fegyverhordozója.

Déli összekötő Duna-híd

50. Erdélyi József: Város végén

Város végén van most lakásom,
ablakom a szabadba néz.
Csepel felé, hol az ég színe
gyárüstbe, gőzbe, porba vész,
Csepel felé, ahol a mennyet,
mint óriás ágyúcsövek,
karcsú kémények ostromolják,
a hömpölygő Duna felett.

A szőkellő Duna felett,
a hídon át, mint más tüzes –
véres folyam, robog az élet,
az új vasvértetes.
Percenként új meg új vonat fut,
egymás után, személy, teher,
s reszket a híd üllő gyanánt,
mit óriás pörölye ver. –

Egy ország szíve dobog itten,
e híd alatt s e hídon át,
egy ország s Európa zengi
az új idők világdalát.
Búgnak a gyárak, dübörög a híd,
sikonganak a mozdonyok,
úszó füsthajzattal rohannak,
mint vágytól örült asszonyok.

De a sekély tó szigetén,
sirályok ülnek, nagy sereg,
s a parton emberek tanyáznak,
szegény hazátlan emberek.
Tüzet raknak úgy melegítik
gémberedett tagjaikat...
Voltam én is közējükillő,
nagyvárosi bugajakab...

A szigeten sirályok ülnek,
s a szegények feje felett,
pacsirta sírdogál, jelentve
a daltalan, közel telet.
Bohó pacsirta ! Mít akarsz itt,
a város végén? Rokonom, –
én is a dalt, a szívbeoltott,
régii örök dalt akarom! ...

51. Jobbágy Károly: *Siratás két part között*

(Az újonnan ácsolt összekötő vasúti hídon lépés lassúsággal áthaladva)
 Állj meg! – dobogva lüktető világ (részlet)
 És minden mozgás álljon meg meredten
 – az eddig ismert, avagy ismeretlen –
 gyászolni ezt a halál-orgiát
 És szűnjön meg a forró hengerek
 mélyében készült tompa robbanás!
 És fagyjanak a görgő tengerek
 jéggé! Vakulj meg két szemem! Ne láss!
 Csak te ne állj meg! ne bomolj ezer
 darabra szét, ragyogó öntudat!
 Csak Te ne ess szét kúsza és kevert
 foszlányokká a látottak alatt
 Csak ti, kis lázas, szürke sejtjeim
 őriztétek meg szomorú, nyugodt
 forgástokat, mit semmiféle kín
 szétszórní eddig soha nem tudott!

Én hallottam a kedves városom
 sínylódve síró sikoltásait.
 A táviratok rejtjelzett, vakon
 éterbe szétszórt vívódásain
 vergődtem. Szedtem apró füttyjelét,
 s küldtem örültek bolond válaszáat.
 Húsomba vágva éreztem a szép
 várost a halál hogyan járja át.
 Belőlem tépett minden lövedék.

téglákra való erkélyt, háztetőt
 és éjszakákat jártam fel s alá
 a síró, zengő készülék előtt.

Én tudtam mindent. De felfogni úgy,
 elképzelni, amivé alakult,
 nem voltam képes. És most a vasút
 sínein; félig Dunába fullt híd,
 fával pótolta, ácsolt roncsain,

a romban fekvő két város között
 zuhant vállamra itt bent, – ami kint
 könnyekre keltő képbe öltözött.
 A tavaszi szél vígan befügyölt
 és beláttam a házak oldalán.
 A felszaggatott lágymányosi völgy,
 mint síró gyermek panaszolta: lám,
 lám így hullott el annyi drágaság!
 Így szórta ezt két hónap harca szét.
 S az Erzsébet híd tornya is magát
 mélyen meghajtva dőlt a víz fölé.

Ferencz József híd, Szabadság híd

52. Nagy Virgil: A fővámterti dunai híd architektúrája

(részlet)

A Fővámteret és a Gellértraktuspartot egymással összekötő most épülő dunai híd, háromnyílású konzoltartós rácsos szerkezetű híd lesz, mely két mederpilléren és két hídfőn fog nyugodni.

Ez építmény tervezésekor a szépség, egyszerűség és takarékoság volt az irányadó.

A mederpilléreket az utóbbi követelményhez képest csak oly méretűre tervezték, amennyire azt a statikai követelmények megkívánták; azaz 7.50 m fenékszélesség mellett 4.00 m koronaszélességgel, amely aránylagosan csekély méret a hajózás és vízfolyás tekintetéből előnyös ugyan, de kissé megnehezítette az esztétikailag helyes megoldást.

A hídfőket egyszerű támaszfalnak tervezték, melyeknek fülkéiben levő padkán nyugszik a vasszerkezet, egyszerű vaslemezrel burkolt eltávolítható hengeres mozgó sarukon. A hídfők két-két oldalán egy-egy vámszedő házikó lesz. Eleinte ezeket a vámszedőházat a híd szerkezetével összhangban vasvázás falból állónak és vasékítményekkel díszítettnek tervezték s a vámszedéshez szükséges helyiségeket a pálya fölé, a légénységi szobát, kényelmi helyeket és szerkamrákat pedig a pálya alá a rakodópart falában helyezték volna. Ettől az elrendezéstől azonban eltértek, mert ezek helyett a kicsinyeseknek mutatkozó házikók (l. X. tábla b) jelzetű ábráját) helyett nagyobbakat terveztek, melyekben az összes helyiségeket a pálya fölött helyezték el; de megokoltabbnak látszott az is, hogy ezek a kőből építendő hídfővel és rakpartfallal legyenek alaki összhangban, mert nem annyira a híd vasfelszerkezetének, mint inkább ezeknek képezik kiegészítő tartozékait. Így keletkezett a 4-5. ábrában látható tervezet, mely szerint a vámházakat faragott mészkőburkolattal fogják építeni és vörösréz földte kupolákkal betetőzni.

Mert – egyszerű példát felemlítve – a maga anyagának megfelelőleg elég erős és tökéletesen statikus megjelenésű vasból szerkesztett pillérre kőformákat alkalmazni, ilyen kettő közzé szintén kőformákat feltüntető boltívet vagy gerendát feszíteni: sehogys eredményezhet oly alakot, mely a statikai érzést kielégíthesse, annál is inkább, mert nyilvánvaló lenne benne mindig az alkalmazott anyag és a választott alak közötti konfliktus. Pedig végre is el kell érkeznie annak az időnek, mikor a vasat – mely napról napra általánosabb alkalmazást nyer építményeinkben – a maga valódiságában mutassuk be, vagy ha elburkolása egyéb okokból szükséges is, legalább az alakítással jelezzük azt az anyagot, melynek a kőtől és fától annyira eltérő tulajdonsága oly méretarányokat szabnak az építmények egyes részinek, melyek csak szerkesztésük módjának külső kifejezésével válnak érthetőkké.

Bár a vasat a modern építészetbe mint főszerkezeti anyagot, be kellett fogadni, eddig többnyire azon iparkodtunk, hogy annak jelenlétét alakilag tagadjuk. Ez helytelen volt, be kell valahára fogadnunk forma nyelvünkbe is ezt az anyagot, és keresnünk kell hozzá azt a formát, mely az anyag mivoltát helyesen fejezi ki.

E dolgoknak a megfontolása vezetett ahhoz az elhatározáshoz, a fővámteri dunaihídon – melyet bár takarékosan de a szépészeti követelményeket mégis kielégítő módon kellett építeni – a mederpillérek fölötti

vaskapuzatok minden részletei a vasanyag jellegének megfelelő alakítást és díszítést nyerjenek.

A kapuzatnak öv fölötti részei már nem képeznek szerkezeti alkotó részeket, hanem csak díszül és a kapuzat harmonikus befejezésére szolgálnak; a piramis a vasszerkezetének jellegét teljesen magán hordozza; gombvégződésén eredetileg zászlót tartó vitézeket terveztek, (l. X. táblát) utóbb azonban megfelelőbbnek találták ezek helyett inkább valamilyes lebegő alak alkalmazását, így jutottak a gombvégződésre az 1-ső ábrán látható kiterjesztett szárnyú turulmadarak; de világos, hogy ez a végződés más arányú talapzatot kíván, mint az álló alak, miért is a piramis a 2. és 3. ábrákban látható sugarabb alakot nyerte.

A piramis alsó gombjába reflektorokkal felszerelt erős villamos lámpák elhelyezését tervezik, melyek ünnepélyes alkalmakkor meggyújtva az egész környéket hatásosan világítanak be. A keresztkötés fölötti íves rácszatot mind a szerkezeti, mind az esztétikai követelmények okolják meg; mert, bár a piramisokat a pillére nyúló alkotórészek szervesen kötik össze, a nagy magasságban fellépő erős szélnyomás ellen azok kölcsönös összeköttetéséről és merevítéséről is gondoskodni kellett; ennek a szerkezeti célnak felel meg az említett rácszat, míg az szépművészeti szempontból azért kívánatos, hogy a hatalmas keresztkötés fölé oly részlet jöjjön, mely rugalmasabb vonalaival és könnyed jellegével a keresztkötés felső széles síkjának merevségét megtörje és a levegőbe feloldó átmenetet alkosson.

A híd mázolásának kérdése eddig végleges megoldást nem nyert, mert ennek megállapítására a kész szerkezeten kísérleteket fognak tenni; valószínűleg a mázolás kétszínű lesz és az egyes díszítő részeket helyenkint megaranyozzák.

Mondhatjuk, hogy a fővámtéri dunai híd az első oly vasszerkezetű monumentális építmény lesz amelyen a felmerülő szépművészeti kérdések megoldása, magának a szerkezetnek szép alakításából, a szerkezeti alkotórészeknek tetszetős formálásából és a díszítő elemeknek a szerkezetből történő következetes kifejlesztéséből, valamint az alkalmazott vasanyag jellegének megfelelő részletképzéséből indul ki.

Hogy ez az úttörő kísérlet mily eredménnyel oldja meg a nehéz feladatot, azt a bemutatott ábrákból csak sejteni, de bizonyossággal megmondani nem lehet, mert alig léteznek olyan hasonló alkotások, melyeknek tanulmányozásából az ily tervezetnek a természetes nagyságban és a levegőben miként érvényesülésére biztosan következtethes-

sünk; de egy évnek leforgása után látni fogjuk, mert a fővámtéri dunai híd megnyitása valószínűleg a millenáris esztendőnek záró ünnepeibe sorába kerül.

Mehrtens szerint a világ legszebb Gerber-csuklós hídja, a zseniális Feketeházy János tervei szerint épült. Az építész szakértő írása a vashídépítés esztétikai kérdéseinek korai, máig helytálló megalapozása. A híd újjáépítéskor a kapuzatok díszítése vitát váltott ki. Meglepő, hogy Major Máté egyetemi tanár írásban kérte a legtöbb illetékestől, hogy távolítsák el azokat. Mentségére szóljon, hogy 1980-ban a Budapest folyóiratban be is vallotta. Szerencsére a sürgős újjáépítés miatt a díszek lebontására nem volt idő!

53. Illyés Gyula: Amikor a Szabadság-hídra a középső részt fölszerelték

Bizony elnéztem, ahogyan a pontonon haladtam,
 jobbkézt a Szabadság-hídat már teljes egy darabban.
 Jó volt bizony a szemnek is, nemcsak az érdek észnek:
 valami újra összeállt és győztesen egész lett:
 megint miénk lett, biztosan, mint anyáé a gyermek,
 mint orvosé a nagy beteg, kit létre visszamentett.
 Piroslott még a minium, mint kötés, melyből vér csöpög,
 de állt mankó közt is a híd a tenger roncsalék fölött.
 Fájt az a nemrég csonka tag, amely lám összeforrt megint,
 s fájt arrébb fönt a hulla Vár s lent szörnyűseink
 vak tanúi, a ház-sorok, kifolyt, kormos szemükkel,
 és fájt megint csak az, ami az ember és az ember,
 nép és nép, haza és haza közt robbant és esett szét
 és nem forr össze s áll külön romjával, győzedelmek
 oszlopainál magasabban és hivalkodóbb emlékműve gyanán
 a bűnnek!
 Széttépve élek magam is. Mennyi van, mit sirassak!
 És mennyi mégis, aminek – hogy elmúlt már – vigadjak!

Mikor lesz hidunk effölé? Mikor lesz egész újra,
 mi lelkünk városában is ledöntve, összedúlva
 hullákkal kövei alatt? – gondoltam, ahogy mentem
 meg- és meglökve szüntelen az áradó tömegben,
 mert szüntelen az új hídon járt két szemem és boldog
 voltam, hogy lábadozva is mily példásan feszül ott!

54. Vészi Endre: Óda a Gellért eszpresszóhoz

Évek óta én alkotóházam
függönyök mögött a Híd ívei
s kellemes léptű leányok léptei itt bent

Azon a hídon jöttem én újra haza
1945 augusztusában
az összefércelt hídon
egy német tábornok tábori köpenyében
álmaim tartalékával – honalapító

Műanyag asztal túlfényes tükre
változó arcomat megmutatod
jobbkezem szorító csápjaiban

tollam futását
körülkeringve múzsai arccal kisasszonyok
műanyagtálcán hozzák a kávé a gint
Gellérthegy fényeit szürke Dunát
műanyag tálcán a délután arany fejét
amatőr horgászok réveteg tekintetét

Teljes a csönd körülöttem
fodrai szépen simulnak
értelmes jó ez a csönd
rég halott legjobb barátom belép az ajtón
mellék leül foga zománcán szétfut a fény
mindent tudok tenyere éri kézfejemet

Évek óta jó alkotóházam
függönyök mögött a Híd ívei
s kellemes léptű lányok léptei itt bent

A ruhatár fogasán az a szürke köpeny
sárga traverzeken
pallóval toldva a híd
két karunk mint a kapocs
hová megyünk Sanyikám?

55. Cs. Szabó László: Herkules szerenádjja

(részlet)

EZ A KÉP a kis aranykeretben: Marosvásárhely fellobogózza. A párjában a Pont Neuf bérkocsikkal. Abban a nagyobb keretben a Trinitá-híd, a firenzei. Az is elpusztult, tudod. S ott, a legnagyobb ráában a Duna, a budai Dunapart virágzó gesztenyefái, a Gellérthegy lankás gerince s zöldfoltos mészkőszirtjei. Ez a nagy ráma azonban már nem a falon függ. Ez az ablakkeretem.

Nézz csak ki jobbra, a hegyekre. Valamikor az Erzsébet-híd két hosszú acélujja közé csípte Buda kebleit. Ma ismét szabadon buggyanak egymás mögött az esti narancsfényben, elől a Naphegy lánymelle, mögötte a Kis Svábhegy, Szabadsághegy, Jánoshegy s a Hárshegy törzseket szoptató ósanya emlí. Sose állítatok többé eljűk tornyos hidat. Hajlításatok szépen a vízre, mint a rómaiak.

Húzza a hold a hálóját a vízen. A folyóvízen. Ez a csoda, ez az örök folyás csak egy parti ablaknak árulja el a titkait.

Kikötőben élek, amelynek most születik a hídja.

Tűszalag kígyózik le a csonka híd tetejéről, visszfénye felgyűjtja Dunát. Sístergés hallatszik s kiáltások, nem értem, mit kiáltanak, lehet az istenek nyelvén is. Hephaistos ilyen tűznél kalapálta ki Achilles pajzsát. Talán most is ő dolgozik itt; ingujjra vetkőzve guggol egy piros vasrúd alá, szikracsokrok szállnak a kezéből.

Osonnak, suhannak a hajók, dohogva remeg a vastestűk; örökké suhanó, fényes ablaksor úszik mellettük a vízen. Magas fehér szeműk előre néz, mint gondolatuk szeme, alacsony, hátsó, piros szeműk figyel a kötélre fogott bárkákat, e néma, sunyító, sötét foglyokat. Ez a rendőrszeműk.

HEPHAISTOS ÉS KOVÁCSAI most fölemelik a lámpát a hídról s egy másik piros oszlop alá lépnek. Szép egy kész híd, szép, mint egy válasz telve tudással, de még szebb egy születő híd, szép, mint egy tudásért remegő kérdés a diákajkon. Sivít a hegesztő, egyenletesen nő, önmagából nyúlik, gyarapszik a híd, mintha ezúttal belülről látnánk egy testet, mintha a víz volna az anyatest külseje, a levegő a méhe, a belseje, mely őszig kihordja gyerekét, a hidat. A teremtés ereje árad körülöttem. Istenek műhelyében lakom. Gyönyörű városban lakom. Romok közt? Felelj te, csalogány, erre a hitvány kérdésre.

AZ ÉN HŐSÖMRE munkát, fáradságot, tizenkét rettenetes próbát róttak ki egyedüli dicsőségül az istenek. Ez a hős ébred a Gellérthegy

alatt. Megdobban a pörölye a csonka hídszárnyon. Reng a csapásba az éjszaka, reng még a Duna feke is. Herkules dolgozik tizenharmadik hőstettén. Egyenesre állítja a megdőlt hídoszlopokat. Két lábát a két partra vetve hajnalig most már ő ad szerenádot a csalogány helyett. Pöröllyel.

Nyüzsög, hemzseg a víz a tűzfény körül. Áll a munka víz felett. A pesti hídcsonkot Hephaistos forrasztja a kovácsaival. A budait Herkules kalapálja. istenekkel telik meg az éjszakám.

Istennel?

Munkásokkal.

Nem élnek ezek ambróziával, nem esznek aranyfügét, de még csak bélszint se. Paprikás krumplit esznek, töpörtyűt s hatásági kenyeret. De a görögök is olajbogyón, hagymán s árpakenyéren élve rakták fel az Akropoliszt.

Tudom már, hogyan születtek az ősi mítoszok. Látom az ablakomból. Úgy születtek, hogy egy ember fölmarkolt egy kalapácsot.

56. Nagy Domokos Imre: Gondolatfoslány

... Köd fekszik a Dunán
álmosan és tunyán;
fojtogatóan, szürkén mászik.
Már mindent eltakar,
Megfojtani akar...

... de a Turul csak kilátszik...

Budapest, 1956 szeptember

57. Jánosy István: 2. Operáció

Ma operálták – száguldók az est-utcán – Nem éli túl!
Körül nyelvüket öltik rám a fényreklámok. Tulipán,
habszékfű, kardvirág, nárcisz veszi körül viasz fejét.
Most eszelősen túlköl rám egy autó... Szája nyitva ott.
Titokzatosan örvénylik a híd alatt a tinta víz,
hova szerelmi bánatban majd leugrottam hajdanán.
Tűzoltólétra lendül föl: a Turulon egy életúnt!
Már messziről is csillognak a tűzoltók sisakjai
a Turulnál... Ez ödöngő karol belém: „Szevasz!
Az asszony elhagyott engem, mert iszom. Azért is iszom!

Az asszony elhagyott engem? – rémít sikoltó sejtelem.
 Aztán magamban őrlődöm: a ráksasza, az a Halál?
 Titokzatos hajók úsznak – egyikről ő a vízbe lép...

Erzsébet híd

58. Granasztói Pál: A híd körül

(részlet)

Úgy szólván a tövében nőttem fel. S életem jó része szinte úgy fűződött rá, akár a híd pályája a láncaira. Születésemről kezdve néhány lépésnyire a pesti hídfő mellett laktunk a Váci utcában, később az Egyetem utcában. Kisgyerekként a pesti, majd cseperedvén a budai hídfő parkjába vittek sétálni, játszani. Ez utóbbi különösen emlékezetes, csaknem varázslatos volt: vízesésével, szikláival, tavacskaival. Így hát a hídon mentem át naponta, míg felnőttem. Később messzebbre jártunk szép napokon – a budai korzóra meg a Gellérthegyre. Még később pedig, már felnőttként, átköltöztem Budára, a tabáni temető mellé, s onnan jöttem be naponta gyalog vagy a8-as autóbusszon a hivatalomba, a Városházára.

A híd kihalt volt. Korábban még inkább, amikor villamos sem járt rajta. Csak a síneket rakták le előrelátóan, még az építése idején, ezek rozsdásan lapultak a kövezetben, a járdák mentén, és a hídfőkben véget értek. A labdámat gurítottam bennük lefelé jövet a hídról. Ekkor omnibusz járt, a Belvárosból jött, és Budán elkanyarodott a Döbrentei utca felé – ki tudja, hová ment? A harmadik, kisegítő lovat a hídfőben fogták a többi mellé segített felvonni a nagy, színes plakátokkal befedett, ládaszerű kocsit. A híd közepén kifogták, s egyedül visszabaktatott, istrángját a földön húzta maga után. Budára menet a pesti hídfőben hídpénzt kellett fizetni; kopott pléhdarabot adtak, s azt egy nagy perselybe kellett bedobni. A kocsik megálltak a hídvámnál, s egy táskás jegyszedő kiment hozzájuk jegyet adni. Később, amikor villamos is közlekedett, a villamoson nem kellett hídpénzt fizetni.

A hídnak volt felső világa s alvilága. Fenn a pályán minden csillogott a napfényben. A láncok mint óriási, ragyogó sárga hárfák emelkedtek a kék égbe, s innen látszott az egész város, a Duna, a hegyek, az elkanyarodó partok. Erről a hídról a város látványa talány még inkább azt az érzést adta, hogy a közepében van az ember mint a Lánchídrol. Már mint gyerek is éreztem, s a többi híd talán ezért is mindig idegegnebb volt nekem. Amellett kiskoromtól gyönyörűnek tudtam, a legszebbnek, akkor szebbnek még a Lánchídnál is. A kapuzata olyan magas volt, hogy alig tudtam felérni tekintetemmel. Rengeteg sárga gomb csavarfejek sorakoztak mindenfelé rajta s a tartókon is. A pilléreken, a magasban titokzatos kis ajtók, létrák látszottak. A korlát mentén a merevítő vasszerkezet húzódott. Amíg kisebb voltam, nem is láttam át rajta, de mellette is le lehetett látni a híd aljára és a vízre.

A híd alvilága olykor ijesztő volt. Mindkét parton alája vezetett a parti úti csövek, vezetékek, rácsozatok sötétlettek ott felette, s dübörgések hallatszottak, a rácsozat remegett. Budán kis alagút is volt a hídfő két parkja között, s a hídról jól látszott az Ördögárok borzongató, sötét nyílása a parton. Sötét, rossz szagú mélyedések volta a pesti oldalon is a templom és a híd között. A hajók lehajtották kéményüket a híd alatt, szinte alázatosan.

Az ostrom alatt, a pincében, a menekültektől hallottam, hogy még áll a híd, németek vonulnak át rajta. Majd újabb menekültektől megtudtam, hogy már felrobbantották. S hamarosan megpillantottam, az ostrom elmúltával, a várost a Duna-parton – némán kiegészve, romokban. A hidakat a vízbe hullva. Ezt a gyönyörű, páratlan alkotást is. Elmondhatatlan fájdalmat éreztem. Addigi életem jó része hullt vele a vízbe ...

59. Vozári Dezső: Áll már a híd

Bölesődalát nem szférák csipkés, finom zenéje dúdolta, ha felette húzott a naplemente, reggel és este bögte szilaj fortisszimóit egy ország akarata, acélja és cementje.

Mint magból, melyet érlelt eső, meleg, verejték, a gondolat s a munka édes gyümölcsé lettek; egy percre megpihenhetsz vár a terített asztal, csak azok nem aratnak, akik mit se vetettek.

Már itt a mű, a kézzel tapintható eredmény:
áll már a híd és rajta jó terhek dübörögnek,
és száll a szó: a béke teremti e csodákat,
az eszme ad erőt a zúgó délköröknek.

És így ti, ünnepeltek, méltó tettekre készen,
siessetek már holnap frissebb betont keverni,
partok és emberek közt, partok és nemzetek közt
roppant terheket bíró, híres hidakat verni.

60. Hunyadi István: Téggy tanúságot

Az Erzsébet-híd felavatására

A tervezőkről,
kik ráhajoltak roppant számsorokra
s bejelölték a metszőpontokat,
a kohászokról
kik formába zárták a fortyogó vasat,
célnak, méretnek hajszálig egyezőn,
a hegesztőkről,
kezük nyomán a részek összeforrtak
hogy századig állják a kiszabott tehert,
a darusoktól,
kik a vázat beemelték,
a merevítőt, a kábelttesteket,
az építőkről,
kik ég és habzó ár között lebegve
– árnyuk sehol – végezték dolgukat,
sodronykötélre hurkolódva
vagy a pilónnak vetve hátukat.
Mit éreztek
ha nyugtalan tekintetük
rángatta mélység s röpítette magasság?
Ó híd;
lebegő sirályszárny
ma átívelsz a magas párkányokig.
Gigászi anyag! Merevedett
acélháló, beton-vasszerkezet,

te tégy tanúságot
 róluk,
 a foghatót formáló emberekről,
 kik hozzád semmi porszemek,
 de mégis óriások!

61. Ágoston Julián: Áll már a híd

Áll már a híd,
 merészen szökken át a vén Dunán
 vaskarmait
 sziklába vájja Pesten és Budán,
 pillérek közt
 kábel feszül; ha átfű rajta a szél,
 mint hárfá zeng:
 új életünkről új himnuszt zenél.
 Ég s föld között
 hullámok fölött peng a vasderék
 és hirdeti
 dicsérve a munkás agyát, kezét.
 Rajt menetel
 békés jelenünk, és ha visszanéz,
 a múlt üzen,
 s rajta keresztül a jövőbe lép;
 alatta ring

a vén Duna s boldogan kanyarog,
 belémossák
 arcukat múlt s jövő szíradok
 Most mosolyog:
 Fülébe súg valamit a jelen,
 hogy ős-folyónk
 két partján mindig békesség legyen.

Pest Megyei Hírlap 1964. november 22. Ágoston Imre aláírással

62. Gereblyés László: Erzsébet

Voltak, akik halálra ítélték és kivégezték,
 Voltak, akik életre keltették,
 vannak akik vigyáznak rá

vannak, akikben a gyűlölet kanóca sistereg
 iránta,
 Mert eszméinket látják benne fénylőn testet
 öltve.
 S lesznek, akik róla álmodnak
 ma éjszaka.

1964. november 21. az Erzsébet-híd felavatása napján.
*Az Erzsébet híd építése nemcsak „hivatásos” költőket, hanem tervezőket, híd-
 építőket is versírásra ösztönzött. Sávolgy Pál hagyatékából több ilyen, sohasem
 publikált vers van a birtokomban Kozma Károly jóvoltából.*

63. Vas István: Medárd

Köröskörül izgalmas szürkeség
 A Duna lassúságnak a lapító
 Zivatar árnya ónszínűre festi
 Ezüstjét. Csak a madarak-cikázzák
 Izgatott szürkeséggel. Csak a szívünk.
 Az óceán meg a sztyepp szándékai
 Megint egyszer fölöttünk csapnak össze:
 Atlanti hűvös légtömeg a száraz
 Föld belsejét nyugtalanítva záport
 Fakasztón fékezi forró nyarunkat.
 S felhők fölött, légtömegek fölött
 A sztyepp s az óceán küldöttei
 Versenyt keringenek s mire a hold
 Mostantól kezdve kétszer szabadul
 A földárnyékból, ember járta már.
 S ettől mi változik majd? Semmi sem.
 Vagy tán jövőre könnyebb lesz utaznom
 Ki Szentendrére helyiérdekűn
 Vagy... minek is folytassam? Eszetek
 És vakmerészetek és technikátok
 A naprendszerből előbb fog kijutni,
 Mint bölcsességtek az egérfogóból,
 Hol körbe fut.
 A túlparton az új
 Hotel idétlen váza eltakarja
 A Belváros kihült hiányait.

S ha áll majd frissen tündökölve mint
 A békés együttélés záloga
 S a túlazóperenciáni élet
 Jelképe – mit hoz át a szél, keringőt
 Vagy villanyos gitár géphangosított
 Világvadmacskazenéjét Budára
 Egy év múlva Medárdus éjszakáján
 S miféle tarka óperenciás
 Fényegyveleg vetül az elmaradt
 Duna sötét vizére és ki nézi
 Ablakból kihajolva Pest felé?
 Kíváncsi nem vagyok már.
 Alkonyi
 Izgalmas szürkeségből csak az új híd –
 Akaratunk halvány ezüstje villog
 Sejtelmesen a híd a híd. Medárd
 Szele borzong az ónszínű folyón
 És esőt jósol mélyebb szürkeséget
 És van akinek ónszínű folyót.
 Majd elvonul, ahogy szokott. De ha
 Betelik Medárd magánjóslata,
 Kinek sütnek ki majd a hónapok?
 Már nem vagyok kíváncsi. Nem vagyok.

64. Erdélyi József: Új híd – új világ

Szébb volt a régi Erzsébet-híd,
 nem volt bár ilyen légies,
 ez is szébb lenne olyan sárgán:
 hasonlítna régihez.

Az ember ó és új szépséget
 egy folyamnak lát és szeret, –
 ó és új híd közt hadd teremtsen
 arany hidat a képzelet.

Szeretem én ezt az új hidat,
 örülök, hogy még itt vagyok;
 ha látom, emlékezetemben,

ezzel a szép új híddal szemben,
az a régi szép felragyog.

Új élet ez, a lánchíd is új benne,
csupa munka és szorgalom;
a Lánchíd budai fejében,
az újhódó várpalota tövében,
zúg, dübörög a forgalom.

Tenyérnyi asztal mellett ülve
e láz reám is átragad,
mint egy nemes versenyben írom
ezeket a verssorokat.

Mintha erdő, tenger, viharzó,
nagy zene érné fületem,
s mint egy szív-lélek Budapesttel,
írom mint fiatal karmester
e vers alá a nevemet,

írom mint új, fiatal költő, –
nem festem a szakállamat:
hetven esztendő terhe nyomja,
de jó órában legyen mondva,
mégsem roskasztja vállamat ...

1966

65. Vészi Endre: Pest és Buda között

Amikor a busz az Erzsébet hídra ér
s a porlasztott fények elárasztják a kocsit
a híd vakmerő ívein
mint légtornász lányok végigcikáznak
a remény előőrsei
hogy otthon vár a teljes megváltás
egy levél egy üzenet egy papírdarabra
fölrírt telefonszám
egy egy egy egy egy

Az asztalnál ott ül anyám derengő
arcán a soha-viszontnemlátás mosolya
narancsot hozott és mandarint
fügét és datolyát hozott
a szobában csönd fahéjszínű csönd
s egy bársonnyal bélelt régi dobozban
a kimetszett emlék
hogy egykor gyermek voltam –
az inasfű sötét tétova tekintete
mikor átlép a műhely küszöbén
s felnőtté válik

S egy borítékban ott a bizonyos levél
hogy felszabadított
segéddé nyilvánított
s hogy egyenrangú az egyenrangúak között
Mindig a hídon a Duna fölött
és mindig félúton hazafelé
a meghatványozott várakozás
s ettől a lebegés eufóriája
ettől a félúton látomásai
mint ama bánatos viccben
ahol a történet hőse
újra és újra útlevelét kéri
és kivándorol és visszavándorol
és visszavándorol és kivándorol

Hát hol szeretne élni szerencsétlen! –
rivall rá végül a hatósági ember
– Útközben uram!

66. Vas István: Vénasszonyok nyara

Zakóban megyek át az Erzsébet hídon.
Egyszer már volt ilyen szép őszi . Igen tudom.
Azt hittük, az október belénk szeretett.
Reggel még ragyogott. Hirtelen vége lett.
Hiéna falta fel a holttetem napot.
És mi volt azután? Azután zuhogott.

67. Weöres Sándor: Az Erzsébet híd télen

Kel a hajnal tüzes íve,
tarajos köd szegi árnyal.
Budapestre a Duna vízre
sokezer hópihe szárnyal.

Hol a két part sűrű ház-sort
emel, egymásfele fordít:
a habon reng színes árny-folt,
a folyón át feszül új híd.

68. Vészi Endre: Az új Erzsébet hídon

Mikor a híd a mélybe hullt
a jégoszilánkos víz sikoltott
és elsüllyedtek álmaink,
emlékeink és képzelgéseink,
s a jövő helyén, mint liftakna mélye,
ott volt a múlt –
jelenünk sarkvidéke.

Egy egész nemzedék
csüggött azon az egy
nem-létező hídon,
kitalált kábelek
feszültek a Dunán
s az elképzelt hídon
szélfujta nagykabátban jött anyám,
anyád, a mi anyánk,
egy anyatársadalmu nagy család!

Mindig a Gellérthegyre mentünk,
rózsaszín hajatok volt,
fény lábatok!
s a könnyű haj mögött füst-horizont

Az ifjuságunk ment a hídon át,
mit összefogtak csillag-szögecsek
és odalent a víz ibolyakék,
így menetelt egy nehéz nemzedék,

míg odaátról az a régi hegy
az utat megfélelve jött elénk.

És így jöttetek át, a hídon át
vad ifjúságom keménymellű női,
így vonult tépett futballcsapatunk,
mezünk a rongyos ég!
hát így jöttek el pörsenéses nappal
a tegnapi szerelői!

S most itt a híd, a víz s az ég vakít,
kiszámították fény-sugárait
egy elektronikus számológépen,
a járdaszélen áll s mereng az isten
a feje körül két bolygó kering –
áll és mereng
s nem érti még egészen

Horthy Miklós híd, Petőfi híd

69. Erdélyi József: Hidak városa

Épül a híd, maholnap összeér,
kész lesz az új híd a széles Dunán,
építik erről és építik arról
s várják a hidat Pesten és Budán.
Várják a hidat, az újat a szépet,
a nagyot, a csodást az emberek,
a vas-szivárványt, mely az egyik parttól
a másikig a víz fölött lebeg...

Nagy Budapest, szép hidak városa,
felépíted-e legszebb, legnagyobb,
világcsodákat verő hidakat, –
világlátó, nagytervű magyarok
Nagy Lajos, Mátyás, Széchenyi, Kossuth
hősi álmát valóra váltod-e:
lesz-e Sion, népeket egyesítő,
új Sion benned a Gellért hegye?

Vagy boszorkánygyűlés marad örökre
s mint bűsz mostoha árva gyereket,
a Citadella minden magyar álmot
tűzzel-vassal, bombával fenyeget,
ami túlnő a szűk korlátokon,
múlta-jövőre, örökre tekint, –
elérhetetlen és megfoghatatlan
szivárvány és ábránd marad a híd:

a Híd, Észak, Dél, – Napkelet, Nyugat,
és országok és nemzetek között,
csalóka délibáb-e és az ember,
ki benne hisz, a költő, üldözött,
száműzött lesz-e a világ végéig?...
Nem, nem ugy-e, – közelget az idő:
egyesít minden országot és népet
egy Nap, egy Föld, egy hit, egy levegő!...

1935

70. Devecseri Gábor: Boráros-téri híd

Mentünk át a hídon ketten
barátommal; kusza menetben
jött szembe velünk a város,
úgy bizony, az egész város,
vagy legalább annak látszott
az a tarka sokaság,
mely ezen a hídon lépdelt,

mely vashíd volt s most fahíd lett
és azóta újra híd lett,
(mert a fahíd mint a játék
bármennyire szép ajándék,
igazinak nem tűnt mégsem);
vonultunk a napsütésben –
s úgy éreztem – régen, régen
járunk itt, mint régi képen,
mint egy régi metszeten.

Úgy jártattam a szemem
vizen, hídon és hegyen
és az idő mélyvizéből,
hányódásból, pincemélyből
feljövő sok emberen,
mint egy régi metszeten.
Mert a nagyváros fahíddal,
tarkán torlódó tömeggel
a gyalog és rendezetlen
férfi-, nő-, gyereksereggel
ily képet vésett nekem.
És így szóltam: „Ha lenézünk
a tudott történelem
mélységébe, lent vonulni
éppígy látunk városoknak
hídján lépő népeket;
mind lohol, tolul, siet;
gondold meg, mily régiek
vagyunk mi is. Évszázaknak,
vagy tán csak néhány száz napnak
tovatúntén annak lát majd
az idő hídján lenéző,
az idő mélyébe néző
fürkésző tekintet minket,
amint ezen a fahídon
szaporázzuk lépteinket,
míg karéjban zöld hegyek
választanak két mezőre
kék vizet és kék eget...”

Számoljam az éveket?

Ama hídról szétrebbene
mind munkához fogtunk,
sok kusza sort elrendezve
várost újjítottunk;
kik az idő korlátján át

így hajolnak mélybe,
magunk vagyunk, nem utódok
messzi nemzedéke;
s az együgyü metszet, melyet
színez e kis ének,
függjön erős várunk falán
emlékeztetőnek.

1952-ben épült újjá a Dunából kiszedett roncsokból, új nevén Petőfi hídként.

Árpád híd

1950-56 között Sztálin híd volt a hivatalos neve.

71. Krúdy Gyula: Ódonságok városa: vagy mit várnak az óbudaiak az új hídtól;

(Óbudai levelek)

I. 1931. május 21.

Ha időnkkel úgy rendelkezhetnénk, hogy kedvünkre lapozgatnánk az „Óbuda-Aquincumi Gyorsfutás”-ban (folyóirat, amelynek megjelenési ideje egyedül a felelős szerkesztőtől függ, nem pedig az előfizetőtől, mert Barnaláby szerkesztő úr függetlenségében nem engedi magát befolyásoltatni). ebben a közlönyben már a múlt század hatvanhetedik éve után nyomát találnák az óbudai hídnak.

Akkor egyesült ugyanis Pest, Buda és Óbuda egy közös érdekű fővárossá, és a meghódolásért már ekkor dunai-hidat ígértek az óbudaiaknak, amely hídon majd kedvükre sétálhatnak át Pestre és Pestről vissza szeretett városukba.

Az új híd építkezését várta tehát az 1867-i esztendő óta mindenki Óbudán, akinek csak köze volt valaha ezekhez a girbe-görbe utcákhoz, félig földbe temetkezett, ablakaival gyanakodva pislogó házakhoz és udvarokhoz, amelyek egyik utcáról a másikra nyíltak, és a bennük lakók akár két utcanévet és házszámot is mondhatnak magukénak, ha valamelyiket kérdezik. (Ilyen módos ember sok van Óbudán).

Azóta már néhány háztulajdonos (így például a tizenkétházás Heutaler Frici, aki pedig leginkább számított volna, de még az idejével is

fösvénykedett, mint akár a pénzével) elment az Újtemetőbe, amelyet éppen az új híd révén várható forgalom miatt jelöltek ki a régi, hegyoldali temető alatt egy völgyben, ahová úgy nézhetnek a régi községbeli temető lakói lefelé, mint Ferenc József valóságos belső titkos tanácsosai néznek például a modern kormánytanácsokra.

II. 1931. május 24.

Mindenki másképpen képzei a mennyországot.

Az óbudaiak 1867 óta azt hiszik, hogy akkor jutnak mennyországba, ha már a maguk hídján mennek át a másik világra a Dunán.

Több mint hatvan esztendeje vették a fejükbe, hogy csak akkor jut minden óbudai ember a mennyországba, ha a dunai hídon sétálhat oda.

Tudniillik hatvan esztendő előtt, amikor Óbudára megint szükség volt, hogy Budapest területe fővárosi arányokra növekedjen, valaki, talán Andrassy Gyula vagy Tisza Kálmán, bolhát eresztett az óbudaiak fülébe. „Ha jól viseltek magatokat, megint kaptok hidat a Dunára, mint a rómaiak idejében, de még IV. Béla, a szerencsétlen magyar király idejében is volt híd Óbudán.” Így egyeztek bele, hogy Óbuda egyszerű városnegyedként, harmadik munkatársként az úgynevezett fővároshoz csatoltassék, holott az igazi, ősi főváros maga Óbuda lett volna. A főváros kellős közepének a Flórián téren kellett volna lennie, mert már így volt több mint ezer esztendő előtt, amikor a római konzulok, majd Attila, a hunok királya, de leginkább Árpád vezér uralkodott és trónolt székhelyén, Óbudán, s a fentemlített úriemberek legalábbis nyomtak annyit a latban, mint a pesti polgármester.

De mit meg nem tenne az ember egy híderért?

Így lett „ódonságok városa” Óbuda, ahol még mindig ragaszkodtak bizonyos ígéretekhez, amelyeket hatvan esztendő előtt tettek, s szegény atyafiak azóta pörösködnek, instandiáznak, mozgolódnak, mert a mennyországba akarnak jutni ők is. Pestre, a maguk hídján.

Így múlik el hatvan esztendő.

Sok igazhívó elment azóta Óbudán, aki Mekkát nem láthatta.

Pedig az óbudaiak hosszúéletű emberek. Talán éppen a hidra vonatkozó ígélet miatt nyújtják némelyek életüket, még ha száz esztendeig is kell annak tartani. Szükséges, hogy mindig legyenek talpraálló emberek, akik emlékeznek a rómaiak egykori hídjának a helyére: ott, a felsősziget csúcsán, ahol legkeskenyebb volt a Duna Óbudánál, amely hídnak maradványait még mindig látják egyesek a folyam medrében, ha tiszta

az égbolt és a víz és a régi dolgokról van kedve beszélgetni az embernek. A konzulok hídján jártak az óbudai rómaiak azokhoz a forrásokhoz, amelyek a szigeten bugyogtak, habár a margitszigeti forrás valamikor a Flórián téren is felfakadt, ahol a rómaiak ugyancsak fürdőt építettek, amelynek maradványait éppen mostanában ásnák ki. (A forrást is elvették Óbudától.)

De az óbudaiak, a hosszúéletűek: tudnak egy másik hídjukról is, amely viszont a Margitsziget alsó csúcsát kötötte össze Óbudával. Körülbelül a mai Császárfüdő helyén, amely híd IV. Béla király idejében éppen arra szolgált, hogy a szigeti kolostorokat látogassák erre a búcsújárók. Jégzajlás idején megakadt a torlasz a Császár-füdő és a sziget között a híd maradványaiban, hogy némelyek már gyalogszerrel is átkeltek a jégmezőn, ha valami érdemleges dolguk volt a két part között.

De még mindig messze van ide a keleti oldal, a Rákos, a mostani Pest helye, amely síkság elől már a nyugat felé gravitáló első nagy ösünk, Attila királyunk is az óbudai partokra húzódott. A Dunát tette maga és a kelet felől még mindig özönlő népvándorlók közé, pedig nem volt valami félenk ember. Attila lerombolta a rómaiak hídjait, ő lóháton vagy bivalybőrtömlőn kelt át a Dunán, ha a túlsó parton dolga volt.

De hogyan tehesse meg a mai óbudai polgár?

A hajósság jóformán kiment a divatból Óbudán, csak pestiek csónakáznak ide vasárnaponként a hajógyár melletti csónakházakba, ahol éppen a híd ellenesei tanyáznak. (Mit csinál Straub, a csónakkészítő, ha egyszer felépítik a hidat.)

A halászok hálói még néha ellengedeznek a folyamban, de többnyire csak hullát fognak, amelyet Szentendre felől kormányoznak az óbudaiak nyakára. Plébániai sekrestyésnek kellene lenni, hogy az ember ne káromkodjon, ha potyka helyett egy összekötőhídról való életunt kerül a hálójába.

– A Mókus utca, a Nád utca, a Serföző utca, de még talán maga a Kiscelli utca is, amelyhez idáig nem lehetett nyúlni, mert a legrégebb óbudaiak rakták ide fecskéfészkeiket, és sohase volt semmi panasz ez utcák ellen, éppen arra a tájra esnek, ahol a óbudaiak valamely varázslat folytán hidat akarnának építeni.

– És mi lesz a plébániai templommal, amely talán a pesti belvárosi templom sorsára fog jutni, amely az Erzsébet-híd miatt félig a föld alá került?

– Mi lesz a földkerekség leggörbébb utcájával, a leghosszabb budapesti utcák egyikével, a Lajos utcával, ahol a gyalogjárón megy a villamoskocsi, mégse történik baja azoknak, akik az óbudai takarékpénztárba hordják a pénzüket?

– Mi lesz Leonóra virágosboltjával, ahol templomba menetel előtt mindenki úgy felvirágozhatja magát, mintha az esküvőjére menne? Mi lesz a cukrászbolttal, ahol azok a pestiek tartják titkos találkáikat, akik azt hiszik, hogy óbudai cukrászdában legtitkosabb és legédesebb a szerelem? Mi lesz a kis, százesztendőős órásbolttal, ahol hús álló, függő, harangozó óra olyan nevezetesen van összesztimelve, hogy mindig másképpen üti az időt, mint akár Rudolf császár prágai órái?

– De főként mi lesz a Duna-parttal, ha majd onnan elzavarják azokat a naplopókat, akik itt a fűben heverésznek, és emberemlékezet óta várnak valamit a Dunán lefelé jönni? Igazán korzó lesz belőle, mint akár a pesti korzó? A kecskéket csakugyan az újlakiak őrizetére bízzák majd örökre?

Csak hirtelenében vetődtek fel ezek a kérdések az óbudai Duna-híddal kapcsolatosan, de bizonyára vannak más kérdések is, amelyek rendezésre várnak. Egy egész városrész

– egy másfélezer esztendőős város eltűnéséről van szó, amely városnak elődei amúgy is a föld színe alá kerültek. Ott alusznak a föld mélyében mindazok a városok, amelyek itt, a Duna legjobb helyén valaha épültek. Csak a rómaiak városáról tudunk eddig, mert köveik, sírjaik, tárgyaik alig néhány méternyire vannak alattunk az időben. De mélyebben bizonyára már városok is vannak.

És a mostani óbudának sorsa egyezik a régen eltűnt városok sorsával. Nézzük meg őt, mielőtt elbúcsúznánk tőle.

72. Péter Margit: A Margit hídtól az Árpád hídig

este felvonulok a szokásos útvonalamon,
a Dunaparton, a pesti oldalon,
éljen május elseje! – recsegi bennem
egy régi gramofonlemez, aztán elakad,
és csend lesz, jól kilépek, allons enfants,
ne maradjak le Mekhanik Sushkov mögött,
Mekhanik Sushkov két uszályt tol maga előtt a vízen,
az Árpád híd felé közeledünk fej fej mellett,
már izzadok, amikor eszembe jut a rövid nyelvű lapát,

hogy hova tűnhetett el a télen,
hol lehet és felbukkan-e még egyáltalán,
nem mintha aktuális lenne, nem az,
a havat szoktuk ellapátolni vele a kocsi körül,
most meg virágzanak a fák, a juhar, a platán,
most bújik át Mekhanik Sushkov a híd alatt,
és megy tovább, lassítás nélkül,
én pedig visszafordulok, ennyi az esti távom,
a Margit hídtól az Árpád hidig,
tavaly télen még, vagy tavalyelőtt,
egyszer kettesben vonultunk itt apámmal,
illetve hármásban: a rövid nyelvű lapátot
felváltva hol én vittem, hol ő,
és mikor ő, akkor én zsebre vághattam a kezem,
mert kesztyű persze nem volt egyikünknel se,
de az ő keze sose fázott,
ellapátoltuk a havat, és valahogy nem akaródzott
hazamenni – máris? –, jó volt együtt,
mint akik megbeszélnek fontos dolgokat,
holott nem beszéltünk semmiről se,
csak felváltva vittük a rövid nyelvű lapátot,
ami a halála után olyan rejtélyesen eltűnt,
elsétált egymaga messze az Árpád hídon túlra,
úgyhogy jobb, ha nem is keresem, már visszafelé,
a Soli Deo Gloria mellett elhaladva,
épp csak érintve gondolatban közös sétánkat,
ahogy egy madár szárnya épp csak érinti a vizet,
és huss! huss, apa, huss, május elseje, huss!,
megállok egy pillanatra, mint rég az eredetiben,
a felvonulókkal zsúfolt harsogó Dózsa György úton,
amikor eleresztettem az első színes léggömböt,
és néztem, ahogy száll fölfelé és eltűnik a magasban.

1997. május 1.

Kossuth híd

1945 január 15-én elpusztították Budapest két ékességét a Lánchidat és az Erzsébet hidat is, így megszűnt a Dunán való átkelés minden lehetősége. Hét hónap alatt új Duna-híd épült, új helyen a Parlamentnél. Rendkívüli teljesítmény volt ez! Mistéth Endre és munkatársai készítettek az éppen fellelhető anyagból (fából, vasroncsokból). Munkások százai, versenyt futva az idővel építették az ideiglenes jellegű hidat a Remény hidját, melyre ma már csak kőoszlop emlékeztet.

73. Faludy György: Kossuth híd

Papírt visz itt a nyár, sirályt a tél
s a tömeg egyre nő,
csoszog, sziszeg, tolakszik, nem beszél
s a túlparton, mint sötét kályhacső
fordul, mihelyt leér.

Ez nem Nyugat. Ez már az alvilág.
A győztesé a búza meg a bor.
S a rongy batyusok őskori csigák –
velük a múlt e dühödt némaság
s a nemzeti nyomor.

A győzőktől jöttem a vesztesek
közé. E laza deszkapadlaton
félélve járok már a víz felett
és átkelőn elfog a szájalom,
aztán a rémület.

Ruháikat, e szélfútt rongyokat
megszoktam, úgy, mint ők. De nem szemük
zavaros fényét sipkáik alatt.
Akármi lesz, itt maradok velük.
Hány hónapom maradt?

Ha azt, mi rájuk vár még, sejtenék!
E sok sápadt kamasz, görbedt banya

s a szólamoktól részeg férfinép!
Hidat avatni három nemzedék
most hogyan ugrana!

S a rémület – hogy mi lesz itt velem.
Aztán fejet hajtok. Olyan kevés,
amit rám mért eddig a szenvedés.
Most osztozunk és velük viselem
mindazt, mi jár nekem.

A rőt kobra ránk tekeri kemény
testét. Az éj is mérges víznövény
és köszönet itt nem fakad soha.
Sírunk sarán a pír a fű tövén:
az lesz a glória.

Budapest, 1945

74. Korda István: A Kossuth híd építési naplója

(részlet)

Január 9. Hegesztések hihetetlen iramban másodperc pihenő nélkül. Aszfaltozás, korlátok, járdák készítése éjjel nappal. Megindult a komoly jégzajlás már éjjelre sem járok haza, veszély fenyegeti a hidat és az állványokat.

Január 10. Erősödik a jégzajlás. Magyar és orosz robbantó különítmények védik az állványt a jégtorlaszoktól. Idegölő küzdelem a híért, ha az állványt előbb viszi el a jég, mint ahogy elkészül a hegesztés, mindennek vége.

Január 11. A cölöpözött Margit-hidat és a Ferenc József hidat elvitte a jégzajlás. Buda és Pest között megszűnt az összeköttetés. A főváros és az ország szeme rajtunk függ. Hegesztünk és védekezünk a jég ellen. Utászaink, robbantóink Kertész Zoltánnal együtt az egész napot és az éjszakát az uszályokon töltik. Elterelik rólunk az elsöpréssel fenyegető jeget. Marosváry készen van a főtartók hegesztésével. A híd most már megáll a saját lábán is. Meg vagyunk mentve!

Január 12. Hajnalra elvitte a budai, 55 méteres nyílás alól az állványt a jég. De baj nincs. Orosz jégtörő hozza ki zajló Dunából az állványt hordó uszályokról az utászokat.

Január 13. Pályaszerkezetet szerelünk. Gyalogjáró konzolokat Korlátokat helyezünk el, padlózzuk a gyalogjárókat. Az órák összefolynak, de nincsen pihenő, mert nincs híd Buda és Pest között. Fázunk. Dolgunk.

Január 14-16. Aszfaltozás, korlátozás, gyalogjárókészítés. Hideg van. Az északi gyalogjárót átadtuk a forgalomnak.

Január 17. Utolsó roham. Délután felhívom a minisztérium sajtóosztályát. Holnapra gondoskodjanak nemzetszínű szalagról, amit a miniszterelnök úr elvág az ünnepélyes megnyitáskor. Éjjel takarítjuk a hidat és mosakodunk.

Január 18. Gerő Ernő miniszter úr a magyar kormány tagjainak jelenlétében átadta a hidat a forgalomnak. Délben díszebéd a Vasasok székházában. Pohár köszöntők. Nem tudtam résztvenni. Kimerültem aludtam az irodámban.

Vándor Pál közlése

A Dunáról és Budapestről

75. Móricz Zsigmond: Budai Duna-part

(részlet)

Különös ősz van az idén, egész májusi fény egyes napokon. Végigsétálni déli napsütésben a Ferenc József hídtól a Lánchídig, valami bú-bájós, végtelen szép és komoly panoráma.

A fák lombja rőt és színes, zöld, lila, bordós, és a Gellérthegy furcsa irdatlan sziklái közt üdezöld foltok kacagnak.

Milyen szép a Gellérthegy! Ilyen közléről talán még szebb, mint távolról, bár alacsony kősuvege, a Citadella, oly komolyan s méltósággal köszön az áldott rónáknak.

S mily csodálatos, hogy éppen itt van helyben, a főváros kellő közepén. Mily szépségesen szép ez a hegy, ha jól megnézi az ember. Régiói vannak, a barlangtól északra mohos, barna hegyhátokon túl már ott fehérlik a fentről hulló napfényben a mészkősziklás szakasz. Mily tündérmeszeszerűen szép a fehér kövek fala.

Milyen szép a Duna, az Erzsébet-híd. Milyen szép, üdítő és gazdagító végigsétálni és vissza víz fölött ezen a tiszta, kellemes hídon.

Lehet ennél megrendítőbb és mégis kedvesebb érzés, mint ezt a Dunát, a föld vizeinek legszebbikét alattam érezni szédítő mélységben, s nézni a csodálatos képet a Lánchíd szép korlátjáig, balról a tér színes fáit, felette napfényben a zöld patinás várkoronákat, s jobbról a Parlament nagyon szép komor sziluettjét.

Este voltam itt tegnap, amikor millió csillag fényét veri vissza, s látam, ahogy az őszi ködben titokzatos fények lobogtak a víz éjszakáján: ez olyan szép, amit semmi művész, semmi építész, semmi hatalom megteremteni nem tud, ezt csak elfogadni és beinni lehet...

76. Dutka Ákos: Budapest

Szent Gellért ormán sokszor ér az est,
Nézegetlek százszor tornyos Budapest,
S valahányszor veled így találkozom,
Simogatlak szemmel örök városom.

Hozzám ölel karcsú hét hidad,
Méregetem útat s palotáidat,
Ezer rejtekkel hívó szigetted,
A lámpakoronájú vén Jánoshegyed.

Hatszáz uccáidon át a hét hídon,
Hullámzik felém a magyar Babilon.
S míg a két part fénnel csalogat,
Nézem a Dunán kavargó árnyakat:

Mennyi élet titka, köztük az enyém
Szövődik e város bűvös rejtekén,
Mennyi gyötrelem, csók, kacaj, és kudarc,
Léha lendület és hosszú néma harc.

Küszködik a sápadt szürke holnapért,
Pazarolva lelket, könnyet és a vért,
S mindez összefolyva muzsikálni kezd
Szimfóniádat örök Budapest.

Mert mégis ez a tornyos város itt,

Mely annyi lázat, lelket egekbe repít,
Lelket olvasztott már Mátyás idején
S a magyar sors vajúdik most is fenekén.

Szent Gellért orma s minden palotád
Hirdetik az örök ujjongó csodát:
Hogy én annyi este látva láttalak
S mint sorsunk zálogát, úgy imádtalak.

1936

77. Várnai Zseni: Budapest, örök városom

Olyan ez, mint a szerelem,
szemölcseid is szeretem:
külvárosaid zeg-zugát,
s diadémod: a szép Budát,
patinás, régi házaid;
a Gellérthegy virányait,
a rózsadombi kerteket,
ott írtam régen verseket.

Nekem Te vagy a Városom,
Rómám, Firenzém, Nápolyom,
Te vagy Párizs, a Szajna itt
a zöld Duna, rajt' mennyi híd,
s ha ódonságok vonzanak,
a Várban fönt empire falak
szelíd bűbája andalít,
s egy messzi múltba rést hasít.

Olyan ez, mint a szerelem,
hozzáfűződik életem;
gyermekkorom, s az ifjúság,
itt font körül a mirtuszág,
több ez már, mint a szerelem:
itt ringott két kis gyerekem,
egy rózsadombi kertvodon

ölen futkáltak szabadon,
sütött a nap, és fűtt a szél,
ma már mindkettő szárnyra kél.

Szerelmem hozzád végtelen,
bevallom bár, törvénytelen,
s telekkönyvben nincsen nyoma,
– a költő sorsa mostoha, –
tudom, ha rajtad állna csak,
fénylőbben sütné rám a nap,
és óriási szíveden
adnál egy zúgot szívesen,
miként, hogy adsz majd Rákoson,
Budapest, örök Városom.

78. Erdélyi József: *Kiáltás a Dunán*

Rapszódia huszonöt részben

(részlet)

1.
Pest-Buda közt hányszor megállok,
jövet-menet a hídon át,
s nézem, bámulom öntudatlan,
mély vonzalommal a Dunát.

Ő is, mint én itt, jövevény,
jön messziről, megy messzire,

Látott ő már elég csodát,
Bécset, Pozsonyt, Esztergomot,
Visegrádon királyi fényt,
nem mint ma koldus várromot.

Ilyen-olyan kis ladikot
elkapna, felborítana,
de a hatalmas gőzhajót
meg sem rendíti a Duna.

Hát még a hidat. Széchenyi
hídját, a súlyos láncokat
s a híd fején uralkodó,
nagyfejű oroszlánokat!

Egy lélekvesztő s benne egy
szegény halász mi őneki?
De aki fenn a hídon áll,
vagy hajón ül, kineveti.

Én hídon állok és köpök rá,
Állj meg, te örült! Hova futsz?
öntsd el Pestet, Budát, a várat,
vagy folyj visszafelé, ha tudsz!

13.
És megkerüli majd a földet,
jégheggyé dermed északon,
az északi s a déli sarkon
s felforr a déli partokon.

Felpárolog a nap csókjára
s lesz belőle felhő, eső,
és hóvihar. Még hídja is lesz:
szivárványhíd, hétszín, dicső.

Híd lesz a hátán, óriás ív,
hétszínű járom, gyönyörű,
mely leigázza a világot,
nem emberi, – tündéri mű.

Isteni mű, mit látott Noé
apánk a vízözön után
s a szövetséget látta benne,
a békét, Isten homlokán,

14.

Én onnan nézem a világot
arról a hídról, élve már,
onnan nézem magamat is már,
az embert aki hídon áll,

a költőt, a nagy gyermeket,
s megértek, megbocsátok én
mindenkinek, – azért nem oszlok
rég, lenn a Duna fenekén,

nyakamban egy nehéz kolonccal,
hogy ki ne köpjön a Duna.
Mellém áll, ha megállok egy
tündér, vagy Isten angyala.

19.

Láttam a hidat zászlódíszben,
kivilágítva, a hajót,
láttam a pompát, a pazarlást,
a feketetükrös folyót,

hogy törte, szórta szét a fényt;
láttam az embertömeget,
hogy tódult a látványosságra,
bámészkodni... Én nem megyek.

25.

Így állt a hídon, vagy a kompon,
ő is, mint én, így érzett.
S így leste nemrég Ady: földim,
ezt a titkos, árnyas vizet,

s vallatta a vén folyam-rókát,
az ősi Isztert, a Dunát,
mely nyújtózik közömbösen hét
boldogtalan országon át;

de sosem látott, tán sosem lát, –
azt hitte: úgy rendeltetett, –
partjain egymástértő boldog,
erős, kacagó népeket...

Én nem hiszem, hogy ez a rend,
s nem, hogy ez az elrendelés,
a végzet, – én nem akarom –
Bíztat egy földöntúli rés,

súgja egy csillag: a reménység,
a hit szép hajnalcsillaga,
hogy lesz még ünnep a világon,
hogy nem lesz mindig éjszaka!...

Budapest, 1938. szeptember 1.

Mária Valéria Duna-híd, Esztergom

79. Szinán pasa levele Ernő főhercegnek 1585-ben

(részlet)

„ezt nem gonosz végre csináltuk, hanem mikor a Duna megárad és habja vagyon, a szegény nép és háza veszedelemben van, jöhessen – mehessen rajt mind a szegény nép, mind a török”

80. Prohászka Ottokár: Az élet költészete (1895)

(részlet)

Az esztergomi új vashíd kapaszkodóján iparkodtam felfelé. A régi hajóhíd a parton gyászol. A túloldalon a káposztáshajók elnyúló alakjai sötétlettek a parton tüzek égtek. Az üstök körül asszonyok settenkedtek a szűrös atyafiak ültek köröskörül, ki zsákon, ki

tőkén s a fel-fellobbanó tűztől majd kipirosodtak, majd elsötétültek. Egy helyen énekeltek; a széles víztükör felett kellemesen lejtett át a dal, tisztán csengett, mintha jöttében megfürdött volna. Aztán megint csend lett: pillanatnyi benyomásnak szárnyain jött s eltűnt.

Az élet nagyjában csupa pillanatnyi benyomásnak szövedéke: harmonikus lélemben tehát dalfűzérré válik. Tarka változatok lejtnek át a lelken: vidám és szomorú, meleg és ködös dalok. A Gerecse-hegy mögött leáldozó nap, a bazilikának holdfényben ragyogó keresztje, az esti Dunaparton a vadludak távoli gágogása, a száguldó vonat, a villamos fényben égő utcák, egy sistergő rakéta, télnék akanthusz-levelei jégcsilámos ablakomon: pillanatnyi benyomások keltői, lelkünk felvillanyozói, mindmegannyi röpke dal. De hát csakis dalfűzér az élet? Nem zsongnak-e benne zsoltárok? Nincsenek-e benne hősköltemények?

Főnt álltam a hídon, a technika e remeklésének kihívó polcán: gyönyörű, merész ívek domborodtak felettem az ész diadalának villamos benyomásai lejtettek idegeimen, mindmegannyi lendületes, hangtalan dal és mégis úgy látszott nekem, hogy ezek csak az élet felületének gyűrűző karikái s technikán és tudományon, kultúrán s vívmányokon túl

kell a zsoldárt, az élet mély áramát s a hőskölteményt, a lélek diadalát keresni. Ezek a merész hidak, ezek a Dunát szelő hajók, ez a fenyűkocás út s a rajta eldobogó fogat, ez a kulturális világ pillangó-lelkeivel, tréfáival s könnyeivel csupa karika, csupa gyűrű és fodor, de alattuk törtet előre az élet komoly, feltartozhatatlan, óceánokat kereső árja.

A híd egyik bordáján, bár este volt már, két olasz dolgozott; egy szeget igazítottak be jobban a vashálózatba.

– Ép ma négy hónapja, – mondá az egyik, ki fent ált, – hogy Antonio onnan a középső oszlopról lebukott „Santa Maria”, kiáltotta s a víz elnyelte; fel sem vetette többé.

– A mérnök is hallotta – mondá a másik, ki lent állt – s azt mondta róla, hogy a feleségét emlegeti.

– Emlegethette is. Szegénynek három gyermeke van otthon s őt a halak eszik. Nehéz volt a szíve s azért úgy bukkott le a vízben, mint a kő.

– No ezt ne mondjuk meg otthon; mondjuk, hogy eltemették. Neki mindegy s a többinek, akik gyászolják, jobb minél kevesebbet tudni.

– Jól van mondjuk.

Még egy darabig kalapáltak, azután az, ki Antoniot szóbahozta, utolsót ütött a szegre.

– Így, eltart száz évig.

– Száz évig? Sok lesz. Miből él akkor a munkás ember?

Három muzslai atyafi baktatott most a hídon, tarisznyával vállukon; a hidat tegnapelőtt, mikor másodszor mentek át rajta, kicsit még megbámulták, de ma már rá se hederítettek; különben is igen élénk beszélgetést folytattak.

81. Illyés Gyula: A Dunánál Esztergomban

Az ott a határ. Nézd az alkony
pírjában lent a vén Duna
úgy vöröslik, mint a térképen
határok piros vonala.

A tárt rét közepén a régi
ködlő rejtelem, ott halad
elevenen, mint mesebéli
állat, a fényes fák alatt.

A határ, határ, egy darabka
s nagy láncból mellyel magát
gúzsba kötteti újra s újra,
ha feleszmél is a világ.

A határ, határ. Európa
tág mezein a néma jel,
amelyen innen élni, halni,
tulnan gyűlölni, ölni kell.

Az árva nemzetek körül a
sötét folt... Mintha vádolón
vér szivárogná, áruló vér
megannyi haldokló alól.

Országom határa! – Tulnan
kis házak ülnek meglapultan,
nyakát nyújtva a zsuppos nyájból
egy vén gémeskút visszabámul.

Országom határa! – Földem
határa, melyből nevelődtem,
mely táplált illattal és fénnel
szavak ropogó jóizével

És ahol most fű, virág, hogyha
néven nevezem, bólogatva
néz vissza reám, emlékeztet,
megannyi ismerős tekintet.

Országom határa! – melyben
jogom van fennen énekelnem,
hol hangom otthonosan rebben,
mint jó visszhangzású teremben.

Melynek én is, ha nyelvem bírja,
szívbeli, zengő akaratja,
követe lehetek, kiáltva
kiáltó szava a világba.

Minden árok és határ ellen,
minden átok és csaták ellen,
minden ellen, mi gátat vethet
mi bátor, tisztuló szívünknek!

Motorzúgás és dal is átjön
csempész-áruként a vízben,
bokrok közt, habról habra szökve
és fegyverek közt ügyesen.

Nagy ívben át a felhők
napfény úzta árnyékai,
váltakozva hullnak a kettős
partra az ég játékai.

Csupán a híd áll mozdulatlan,
két ország között idegen,
kitárt karokkal ég és föld közt,
mint a holt Krisztus mereven.

Jobbról és balról életosztó
tenyerét szögek verik át,
fáradtan őrzik itt is,
ott is elárvult néma katonák.

Itt is, ott is csillogó ifjú
szuronyok, – ide érzem
kamasz vágyukat: tüzes csókkal
ütni át békés szívemen.

82. Bányai Kornél: Ének az Esztergomi hídon

Tükreit csörrentve öreg Duna zúg, ágyából ég felé
dobálja embert ringató acélhullámait a híd.
Fénylő folyó, jeget és virágot sodorva tengere hurcolod
vén robotban de mindig izmosan ölelő partjaid!

Egysorsú tájak árjai ízét hozod és lázasan
 egyengeted a földet, nagy egyengető, gyönyörű őserdő,
 szüntelen élő bizonyosság a múltból életünk süket
 tanúja, népek porrá törő halált nem ösmerő.

Csodálatos futás ez élet ős mása: egymásba vesző hullám!
 Tornyokat helyeket fordító tükör, időtlen és érzéstelen –
 félelmetes örök közönnyel bámulod körül a partokon
 időök mozgásait s mindegy neked: öröm, vagy gyötrelem.

Nem fáj, hogy surranó halak vagy érchajók fertőzik habjaid,
 hogy sátrak, keresztek, félholdak, kupolák ragyognak arcodon.
 A gyűlölet hidakba mért harap, te nem tudod s egy percig meg nem állsz:
 mért sír a fájó por s amerre dőlsz: erdő, alföld, orom.

Nem kérdezed örvényeink, veszett csatákkal miért olvadunk
 a földre, kik hús csöppjeid habzsoljuk, nagyszerű, égből szakadt,
 csillagot ringató víz, sziklákat görgető, míg könnyeim szebb sorsért,
 életért
 eges tükrödben összetört arcomba omlanak.

1925-29 között

83. Weöres Sándor: Magyarok

Ezer évig a Duna partján ültem és sírtam. Ekkor egy iszapgöröngy a
 talpam alatt megmozdult síkosan, varangyos sár, fölém hajolt és szeli-
 den köszöntött:

– Nézz rám! Megismered önmagad?

Tövises folyóságélyen az éles napsugár kegyetlen aratásában és a
 vacogtató ködben, a fényességben: lábam alatt hevert susogva, habok
 holt terhe, vállról levett zsák, és meg se pillantottam;

mellettem asszonyom már szinte sátrat vont fölénk, de csak mi lát-
 tuk, s a parti homokból lángost sütött, amíg pásztorkutyám, fekete-
 hímes sárga lárvában, mint egy örök isten, a változó holdra kiáltozott,

fölöttem Esztergom s Visegrád kőmelle dörgött, Szentendre tarka
 népe zsvajgott, s a Naphegyen áldozó kelták, római jövevények, dobo-
 gó patkók, Vu-vang, Frauendienst, Rinascimento, a Rózsák apjának tür-
 béje, acélhidakból szőtt Budapest, mind álmomban vonultak el, mert
 ébren se hittem a szememnek –

de akit ezer évig meg se pillantottam, most íme fölem hajolt, arca helyén homály s a habok sarló-csapásai, semmi más, és méginkább sirtam, mert – úgy véltem – eleven vérből fakadtam, mint az állatok.

Kézen fogott, vezetett minket: a barnán füstölgő révlámpák partra-bukó piros idomait csipkésre hasogatta kis csoportunk.

A lerombolt híd tövéen a kompot sötétben értük el.

84. Bábi Tibor: A Duna-hídján át

Egy éjjel Esztergomnál
a Duna hídján át
kísértek engem
holdfény alatt
zord arcú katonák.

A túlsó parton, ott megálltunk;
a nagy Duna hallgatott.
Mellemből akkor sírás szakadt:
– Óh, jaj! két országban is
hontalan vagyok!

Sírtak velem
az ébredező szelek.
Sírunk együtt fájdalomunkban
két ősi part
két síró táj felett.

1955

85. Sebestyén Lajos: Esztergomi pillanatsfelvétel

Csonka hídlábak
a két part közt
a két nép közt
olyan ez mint a
visszafojtott kiáltás
mint a
befejezetlen mozdulat
mint a
kimondatlan jaj
két szó között

mint a
félúton megállt
kézfogás

86. Zsalus-Zajovits Ferenc: Beszélgetés egy kőtáblával

(részlet)

Már többször is találkoztam a hiddal, így nyomorékon, ahogyan a háború, a nagy nyomorcsináló itt hagyta nekünk. Mi meg magunk is meghagytuk így a háborúnak a csonkot, hogy ő is, mármint a háború folyton lássa önmagát, hátha megundorodik magamagától.

A szemetet se söpörjük le a hídfő elől, a följáróról: dudva, bogács, bűdösbüköny, meg csenevész partizánfű teng-leng a vasív előtti óriás betonlap repedései között. A bevezető szakasz, a híd egyetlen rozsdás íve előtt, a fagytól szétfeszegetett bazaltkőből épült. Ez amikor rálépnél a hídra egy girbegurba drótkerítés feszül eléd; nem mehetsz tovább; a hídcsonk vagy százméternyire a vízbe hull, ezért is a drót, a rozsdás drót, imitt-amott szögek: egy drótakadály a lövészárók előtt és ott a drót mögött megmaradt egyetlen ív, mint egy előredőlő, rummal felajzott katona, amikor éppen kiugrik az árokból – szuronyt szegez! – rohamra lódul, s e pillanatban éri a halálos lövés: odadermed végleg a mozdulatba. A drótakadály megcsikordul a szélben. Fölül a szöges szálon egy kopott pléhtábla: „A hídra lépni tilos!” Nem kőből, bádogból van és festett, mint az olcsó utcanő...

Fölocsúdsz... Nem... a drót csak véd, nem akadályoz; a hídcsonk nem rohamra lóduló katona; az egyetlen hídvív inkább egy versenyfutó megmaradt lába, amint át akar lendülni a túlsó partra, ahonnan ugyancsak errefelé indulna a másik futó, szembe, hogy útközben, ott középen egy pillanatra összelelkezzenek, és te, és én, és ők, és mi roboghatnánk, suhanhatnánk a hátukon, az összelelkezett futók hátán, a folyó fölött.

Ám mindez csak képzelet: a híd-ölelés a két lendülő csonka ív között lehetetlen; a dróton át idelátszik ott a folyó közepén két minekvagy-ott hídláb, mint az öreg Duna protézisre váró sorvadtt ínyében megmaradt két odvas fog.

A látvány lehangoló. Fölüdülésért vissza akarok fordulni a város felé, ahol a szikrázó fényben, a bazilika gomba-kupoláján a háborútól lemart, most újra fényezett kereszt csillogása vár.

Igen, ott mögöttem a béke... Itt, ezen a hídon tovább folyik a háború, a néma öldöklés, de a városban, Esztergom falai között, utcáin, a parkokban emberek jönnek-mennek, dolgoznak, vagy éppen nézik a város híres látnivalóit. És amint vissza akarok fordulni, a hídfő jobb oldali hatalmas tömbjébe épített nagyméretű táblán áll meg a tekintetem. Kőtábla: vésett betűk, kikopott arannyal, de az esőtől-szélről a mélyükre ragasztott por olvashatóvá teszi őket.

Tudom, a táblák beszédek, hisz kőből vannak, s ha véstek rájuk valamit elmondják, amit rájuk bíztak Hűségesen.

Nem lehet megközelíteni, a tábla már a demarkációs vonal drótja mögött áll, a hídfő tömbjébe falazva Fogoly. Odalopódzom, hogy őrei ne vegyék észre. Néhány apró törmeléken megbicsaklik a bokám, félrerúgom őket, ujjaimat a rozsdás drótba akasztom, s azon keresztül beszélgetünk.

A tábla bemutatja a hidat:

– „Mária Terézia-híd.”

Meglepődöm:

A tábla tovább beszél:

– „... épült az ország költségén...”

Visszamazgatók:

– Ez világos, az ország költségén... Akkor az országot jelentette a császár és a király, a főrendek, a nemesek és a nép... Ez az illendő sorrend... És a költségviselés sorrendje? Talán éppen fordított: persze nem úgy, hogy ki adományozta, hanem aki megdolgozta...

Ismét a tábla:

– „... s létesítése érdekében Vaszary Kolos bíbornok, Magyarország hercegprímása, esztergomi érsek, az érsekség rév- és vámszedési jogáról lemondott...”

Bólintok:

– Bizonyos, hogy eszébe jutott, kik fizetnék a rév- és vámdíjat. Talán éppen azok, akik építették.

A tábla még rámszól:

– „...Fölszenteltetvén a hercegprímás által 1895. évi szeptember hó 28-án a közfoglalomnak átadatott.”

Eszmélni sem tudok, a tábla még váratlanul felkiált:

– „Isten oltalmazza!”

Fanyar gondolat:

Nem oltalmazta! Ő tudja, miért...

Ám nem lenne baj – jut eszembe –, ha ennyi idő után mi is tudnánk, mit akarunk kezdeni vele.

Nem döntő, mégis megemlítem, hogy a híd nem Mária Terézia nevét viseli, az emléktáblán Mária Valéria áll. Elképzelhető, hogy a több, mint 50 évi tetszhalott állapotba csak csonka hídként emlegették, neve feledésbe merült..?

87. Vaderna József: Komp

A madár átrepül
önmaga határán
Párkányig és vissza –

balra félbetört híd
megfordulok
jobbra félbetört híd

agyammal vonszolom
parttól partig
a kompot

mindenhol félbetört híd
a komp vagyok

88. Kölcsey Ferenc: Mohács

(részlet)

„... szedjétek össze a roncsokat, s tegyetek belőle mély alapot jövővendő nagyságnak”

A híd újjáépítésének alapkőletételekor ez az elgondolkoztató idézet került az emléktáblára. Kölcsey írása tartalmas, érdemes az áttanulmányozásra.

89. Németh Zsolt: Előszó

Gyügyi László: Híd partok és szívek közt című könyvhöz

„Átmehettek a hídon...!” A népi játékból íródott Kodály-kórusműben, amely Lengyel László királyról szól, azt éneklik a németek, hogy „Átmehettek a hídon, vámot veszünk rajta”, mire a magyarok azt felelik: „Akár vesztek, akár nem, általmegyünk rajta.” Az új hídon nem lesz hídvám, sőt, mivel Szlovákia és Magyarország európai perspektívában a közös vámzóna felé közelít, hamarosan semmiféle vámot nem szednek majd rajta.

Mégis vannak, akik a hídvámot megfizették. Jó előre megfizették, még amikor romokban hevert a Mária Valéria híd. Mert ez a híd lélekben mindig is létezett, és mindig is volt rajta forgalom. Az a híd, amely egyszerre köti össze Magyarországot Szlovákiával és határon túli magyarokkal, akkor is működött, amikor a Mária Valéria hidat lerombolták, és nem hagyták újjáépíteni. Ez a lelki híd vetette meg a rekonstruált Mária Valéria híd alapját.

A lelki híd kényszerítette ki a vasból és kőből épült híd újjászületését.

A „vám” az áldozat volt, amelyet ahhoz kellett hozni, hogy a lelki hídból valóságos híd legyen. A szlovák-magyar és a magyar-magyar kapcsolatok apostolainak áldozatára volt szükség ehhez. Sok ember ki-tartó reménykedésére, aprómunkájára és nemegyszer szembeszegülésére a hatalmi szóval. Az az elhatározás kellett ehhez, hogy akkor is átme-gyünk a hídon, ha vámot szednek rajta.

Akik mindezt tudjuk, mindezt átéltük, azoknak az Esztergomot Pár-kánytól elválasztó Duna-szakasz új látképe is romantikus kép lesz. Új ro-mantika lesz ez. Annak a romantikus tudata, hogy e híd olyan fizikai infrastruktúra, amelyet egy lelki infrastruktúra hozott létre és tart össze. Annak a romantikus tudata, hogy ez csoda. Szemünk láttára történt csoda.

90. Szállási Árpád: A híd

A párkányi hídon
újra van forgalom
és örülnek annak
mind a két oldalon

ismét feszülnek a
felrobbantott ívek
a szép panorámát
nyújtja mindenkinek

közepéről látod
Szent Istvánnak szobrát,
ahogy nyugat felé
irányítja jobbját

több mint egyszerű híd,
óriás szimbólum
mert a múltnak terhe
nehéz mint az ólom

közös történelem
húzódik mögöttünk
senki ne kérdezze
mikor honnan jöttünk

lényeg az ittlétünk
egymásra utalva
mintha a vastraverz
békélést sugallna

szlovákok, magyarok
külön jövőnk nincsen
osztozzunk a hídon
mint megtalált kincsen!

91. Antalfy Gyula: A honi utazás históriája

(részlet)

Esztergom és Párkány közt a Dunán igen szép hajóhid van, – írja Brown – ez az első, melyet a bécsi nagy fahíd után láttunk. Ennek elkészítéséhez több mint 2000 fatörzset használtak fel. Minthogy az itteni lakosok a hajóhidak kényelmes voltáról meggyőződtek, a hajóhidakat oly ügyesen állítják össze, hogy a kis és nagy hajók egyaránt könnyen áthaladhatnak, mivel gyorsan átjárást nyitnak nekik. Aki e hajóhidakat látta, nem fog többé csodálkozni a roueni és grenoblei hidakon. Legszébb hajóhid, melyet valaha láttam.

A jó szemű angol utazó Bécestől Belgrádig haladtában öt nagy hídon megy keresztül s ezek szépségéről és erősségéről igen lelkesen számol be útleírásában.

Türr István Duna-híd, Baja

92. Babits Mihály: Abból a kikötőből...

Balladásan János ostorral mutogatta gólyát, a sast,
és hogy Kalocsa merre, vagy (mit tudom én!) Kakasd?
Duna még nyergeletlen, nem ült még rajta a híd.
Olykor jég közt, ladikkal, tudott csak átvinni a révész
s a különös álmok s remények titkos vontató-serege...
Mily más ez a vasút, hol ma kávémszűresölöm!

1930

A versből annyit tudunk meg, hogy közúti híd nem volt Baja térségében. Vasúti híd már 1909-ben épült, a közúti forgalmat, azon csak 1935-ben engedték át, egyébként Budapest alatt az első közúti híd Dunaföldvárnál nyergelte épp 1930-ban a Dunát.

Újvidéki Duna-híd

93. *Utassy József: Újvidék kikötőjében*

Mintha nagy madárszárny
volna kifeszítve,
olyan a híd íve,
olyan a híd íve,

mintha nagy madárszárny
volna kifeszítve.

Sirálycsapat lopkod
halat a folyóból,
a vár, a fellegvár,
nem is olyan ódon,

sirálycsapat lopkod
halat a folyóból.

Három motorcsónak
szeli át a vizet,
sízőket siklatnak,
kilencet vagy tizet,

három motorcsónak
szeli át a vizet.

94. *Ács Károly: Este, ha kinézek a hídra*

Két ablaka van a szobámnak:
egy nagy szárnyas s egy kicsi pislá.
Mind a kettőn bekandikálnak,
rám is zörgetnek; oda-vissza

kapkodhatom a pillantásom:
melyik ablakban mi tűnik fel?
A kisebbikben (az écranon)
mérge kis ember ágál (viccel

vagy csakugyan haragszik?), szinte
beesik a szobába hozzám...
A nagy ablakban – eleinte
furcsa volt, de hogy is ne szoknám

meg tizenegy emelet szintjén? –
legfeljebb ha fecskéket láttam:
éppoly vadul keringtek, mint én
négy fal közt, a kék magasságban,

(részlet)

s ha kihajolok, átellenben
hurkot vet a hegy zöld szalagja,
és a Duna rendíthetetlen,
ős türelemmel bogozgatja...),

nézem, hogy épül ki előttem
az új negyed; ránő a vízre,
már át is lépte ferdeszögben
a Szabadság híd merész íve!

Szép. Hát még este! Két sor csillag
(egy a víz fölött, egy a vízen),
s túlfelől már bokorra nyílnak
testvér fényeik. Bolond szívem

rádobban: hát itt laksz ezentúl!
Ablakodat testvér fény nyitja,
s mögötted a sötétség felgyúl
(elzárhatod a tévét!)... Mintha

szárnyak emelnék a szobámat
– fecskének tér, embernek fészek –,
úgy csattognak az ablakszárnyak
este, ha a hídra kinézek.

1981. november 15.

Újvidéken magyar tervezők és kivitelezők közreműködésével 1982-ben lett kész a híd. Az építéskor világcsúcsméretű híd szerb nevét a magyar nyelvű költő lefordította, nem tévesztendő össze a budapesti Szabadság híddal.

Szolnoki Tisza-híd

95. *Verseggy Ferenc: Külső Szolnok (1805)*

Hirdessék egyesek más városit ősi Hazánknak,
 hol dühödő ostromlatok által
 vérpatakok folytak, vagy lágy pompának eredvén
 dúzs Nemesink, palotákat emeltek !
 Én kül Szolnoknak sükeres térségeit áldom,
 hol remegő szemeimbe az első
 napragyogás ötlött. Itt hempelyeg enyves iszapjánn
 a Tiszavíz; itt omlik ölébe
 Zagyvánk. Egybevegyültt vizeinn a szőke folyónak
 a szép híd : a Szandai dombig
 két sor fűzfa között izmos töltések; utánnok
 szállók a Varsányi határig.
 Legmagosabb partyánn a víznek látszik az egyház,
 a sótár s a hajdani földvár.
 Minden egyéb tájánn dúzs rétek, barna barázdák,
 zöld legelők elegyítve tenyésznek.
 És hogy legböcsösebb diszét egyszerre kimondgyam:
 szinte azon portyára emeltek
 a két egybefolyó víznek, hét régi vezéri

honnyokból kiszakadt Eleinknek,
tízszáz évek előtt, egy várfokot a nyilak ellen,
mellyre utóbb a mostani épült.

96. Verancsics Antal egri püspök Miksa királynak írt levele

1562. március 26.

(részlet)

„...A budai pasa Szolnoknál vala, és már belekezd vala hidat rakni az ő vára alatt, az ellenségnek közelében a Zagyva partján, és – ahogy mondják – nagyon kitartó munkálatokkal, olyan szélességgel, hogy két szekeret befogadjon, az negyedrészében már csaknem el is készült vala.”

97. A szolnoki hídról, Debreceni Kalendárium, 1936

5. 8bris

De íme Szolnokból Török Czauzoktul érkezik egy nagy levél.
Az híd czinálásra Ácz Kovác munkára s feles Embert küldenél.
Annak is írását ő paranczolattyát el nem múlatathatod
Az szegény Emberek hogy el készülyenek meg kellett mondandod
Mint hogy Czászár dolga noha nehéz munka de csak meg kell fogadnod
De Czauz markában mit vets az torkában ez az leg nagyobb bajod.
Jó az Szolnoki híd, de hitetlen Czauz ő azt helyben nem hadgya
Szegény Emberinket veri és kergeti mód nélkül háborgattya
Az nagy Bialoknak lövő szerszámoknak azon leszen az úttya
Azért úgy czinállyuk, mondgya jól meg lássuk, mert ez az Város dolga
Könnyű paranczolni nehéz végbe vinni, hol találsz annyi szál fát,
Bontattya, hanyattya, hosszan fel állattya ottan az hídnak karját,
Lovára, magára mint Császár dolgára kíván igen nagy Summát,
Alig hat száz Tallér mert fa ott sokat ér végben vitte az munkát..
Az híd ám immár kész de vallyon s hova lész ha erre jó az Tábor.
Jelen van az Szüret, de oda ki mehet? haszontalan az Labor
Tatár dühösségét, ő kegyetlenségét hozton hozza az Rumor
Maradásod felől nincz reménség sehol, környül vöt minket Timor.

A Krónikák így emlékeztek meg az első és évszázadokon át a közlekedést szolgáló híd építéséről.

98. *Ali Aga magyar nyelvű levele*

1667. december 24-én írt levél a tiszántúli városoknak és falvaknak.
(részlet)

„...más révekre ne menjenek, hanem minden ember a szolnoki hídra menjen... mert valakik elkerülik, az kiket megfognak, minden javait, marháit a császár számára elfoglaljuk, magokat mind az karóban felkarózzuk, és valamely város billogok és falu billogok lesznek, azokat nagyerős büntetéssel megbüntetjük... ti szoboszlai birák és több városi és falusiakkal együtt jó megnyissátok a szemeteket és a mi címeres úri parancsolatunkat mindenütt ott a Tisza mellett a városokban és a falukon elhordozzátok és minden kereskedő embernek értésére adjátok, hogy senki mód nélkül kárt ne valljon...”

99. *József Attila: A szolnoki hídon*

Az érc-oroslán üstökét csóválva
riadtan reng a halál-színpadon.
A Halál lesi, tárt karokkal várja,
hogy Úr legyen a sápadt arcokon.

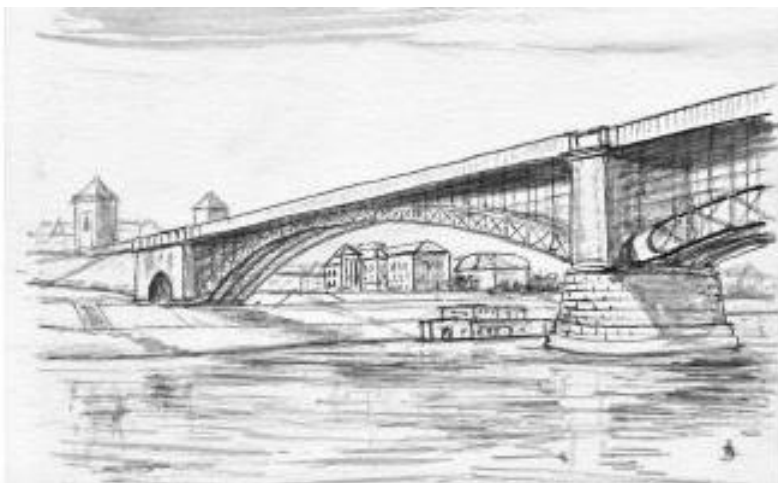
Tenyérnyi hely s a vigyorgó, kapzsi Vég
orcájába sápad belé arcod.
Alattad a Rémm, felül büntető Ég
– gyáva Ember! – Neked üzen harcot.

A Hold is kacag a nagy gyávaságon
és a Tisza lassan bugyborékol.
S csak ott tör ki a szó a néma ajkon,
hol már biztos-távol vagy a hídtól.

1920

József Attila az 1858-ban épült rácsos vasút Tisza-hídban nemcsak mérnöki alkotást látott.

Belvárosi Tisza-híd, Szeged

100. Oltványi Pál prépost Hídavató beszéde

1883. szeptember 16.

(részlet)

Az Isten nevében építtetni kezdett, és folytatott állandó vashíd, melyen itt állva hirdetem nektek az úr igéjét, mint látjátok, már elkészült ugyan, de mielőtt ma rendeltetésének, a közforgalomnak átadnék, ös-
atyáink vallásos szelleme s hagyományos szokása szerint, e nagy katolikus város hatóságának előbb elóttetek felolvasott felhívása s megkeresése folytán az egyház áldásában részesült, és felavattatott, röviden megfejttem elóttetek okát most, hogy miért történt ez így meg.

Az emberinem történetének első lapján is áldás van már följegyezve, melyben a Teremtő önmaga részesíté az éden kertjében tartózkodó ös szüleinket, és ha ezen áldásosztás már az ó-szövetségben is nagy szerepet játszik Isten választott népének Izraelnek történetében, az új szövetségben is igen gyakran találkozunk vagy a Megváltó, vagy annak nevében apostolai s tanítványai által egyes személyekre kiosztott áldásokkal. A Galileában népét oktató Urunk önmaga áldásában részesíté a szülők által elébe vitt kisdedeket; menybemenetele előtt megáldá az evangélium hirdetésére a világ minden részeibe szétküldött apostolokat s tanítványokat, felruházván őket ama hatalommal is, hogy az ő nevében

ők is megáldhassák a keresztény híveket, mit ők egész készséggel teljesítettek is.

De az egyház ezen hatalommal felruházva nem csak egyes személyekre osztja áldását, hanem más anyagi tárgyakat is részesít abban; így megáldja s megszenteli a tüzet, vizet, a földet, ennek terményeit, megszenteli templomainkat, iskoláinkat, magánházainkat, melyekben lakunk, megszenteli ama utolsó hajlékunkat – koporsónkat – is, melyben minket a nyugalom helyére, a halál mezejére kivisznek halálunk után, sőt a temetkezési helyet is felavatja, megszenteli sir halmunkat is azon czélból, hogy akik itt az ő áldása mellett születünk, az ő áldásai mellett növekedtünk fel és ennek oltalmában futottuk meg földi pályánkat, kik az ő áldásának kíséretében hagyjuk el e világot is, ezen utolsó áldás által mindegy védve s oltalmazva békében nyugodjunk, odakint a temetőben is a feltámadás nagynapjáig.

Ezen az Istentől nyert megbízatásánál s hatalmánál fogva szentelé be ma az egyház eme új vashidat is, mely Szegedet az alföld legmagyarabb, legnagyobb és legkatholikusabb városát az úgynevezett Bánáttal most már állandóan összefűzve és összekötve tartja. E híd a városunkat a bánáti részekről elkülönítő, és ezt attól szétválasztó ama Tisza nevű folyó fölött épült, mely ha Szegednek a múltban annyi szerencsétlenséget okozott, ugyanaz most eme vashíd szerencsés birtoklását szerzé némi kárpótlásul meg annak, mely folyóvizünk néha szelíd, néha haragos természetű tüneményeivel s tünetéseivel oly szépen s tanulságosan jelképezi előttünk az embert s ennek földi pályáját.

Azonban mint tudjátok, a régi veszélyes fahídon is kellett az átjáróknak is Szegeden vámpénzt fizetni, a városi hatóság által közzé tett rendszabály tanúsága szerint e vámpénzt az új hídon is kell fizetnünk, örömmel fogjuk ezt jól felfogott saját érdekünk tekintetéből ezentúl is fizetni, mert saját magunknak javára fizetjük azt, mely fizetési kötelezettségnek készséges teljesítésére, a mi édes Üdvözítőnk is serkent saját példájával miket, az evangelisták előadása szerint ugyanis szinte megfizette Kafarnaunban maga s a vele oda utazó Péter apostoláért is az adószedők által tőle követelt vámpénzt.

A régi pogányok idejében – a mythologiai regék korszakában – azt hitték az emberek, miszerint halottjaiknak – hogy az általuk képzelt eliseumi boldogság kertjébe bejuthassanak – egy Styx nevű förtelmes bűdös folyóvízen kell magukat átvitetniük, hol azonban az e folyó partján őrködő Charon nevű hajós csak azokat szállította át, kik a vámpénzt

neki megfizetni képesek voltak, azért a régiek halottjaiknak Charon számára vámpénzül kis ezüstpénzt helyeztek szájába, kinek ily vámpénz nem adatott útravalóul, annak teste az ő véleményük szerint eltemetlen maradt, melyet utóbb megettek ugyan az ég madarai, de eme szerencsétleneknek szelleme s árnyéka ott bolyongott siránkozva, s el nem érhetett boldogsága miatt jajveszékelve a Styx folyó partján sokáig, és kétségbeesve arra várakozott, hogy idővel, tán évszázadok múlva a fősvény Charon megunva jajkiáltásait, vagy szerencsétlen helyzetén megkönyörülve, felveszi majd őt is sajkájába és átviszi őt a túlpartra az eliseumi boldogság kapujához.

Így vélekedtek hajdan a kereszt fénye által még szét nem oszlatott pogánysági homályban tapogatódzó régiek; igaz ugyan, hogy az evangélium Jézusnak menyből hozott tanítása összetörte a pogány bálványistenek, szobrait, és az emberek szívéből is kiirtá a hamis istenek iránti hitet, azonban eme evangélium is arra tanít minket, hogy üres kézzel, tehát ingyen minket sem eresztenek be halálunk után az ósatyáink vétke által elvesztett, de Megváltónk halála által részünkre visszaszerzett éden kertjébe, azért int maga az Úr evangéliumában többször minket arra, hogy szerezzünk magunknak földi pályánk folyama alatt és gyűjtsünk oly kincseket is, melyeket sem a rozsda el nem pusztít, sem a moly meg nem emészt, hogy midőn majd az életből a másikba – a túlvilágiba – lépünk át, befogadjanak ott minket ezek segélye mellett az örök hajlékba.

101. Móra Ferenc: Hídcsinálás

Ha az éposz-írás ki nem ment volna divatból, ennek a műfajnak a remekét lehetne elkövetni arról, hogyan csinálódik ujjá szegedi közúti híd. Féleértés ne legyen belőle; nem a hídépítés maga mint olyan kínálkozik tárgyul a vitézi versezetnek. A mindenféle mesterek bizonyára kellő szakértelemmel és lelkiismeretességgel végzik a munkájukat, abba nem szólunk bele, mert ahhoz nem értünk. Csak látjuk a sürgés-forgást, halljuk a berregést és kalapácsolást, időtlen idők óta, úgy rémlik és látni és hallani fogjuk, mint hírlik, még időtlen időig. Belátjuk, hogy ennek így kell lenni. Mert a hídjavítás lényegesen más természetű munka, mint a cipőfoltozás.

Ami azonban a közlekedést illeti az idült javításban szenvedő hídunkon, azt a legnagyobb epikusok tollára volna méltó s merjük állítani, hogy alighanem kifogna rajtuk. Hol az a Dante, aki a pokol kinszenve-

dési kövei közt új cirkulust tudna szerkeszteni a szegedi hídon felmerülő közlekedési akadályok számára s hol az az Ossián aki annyi mélabúval rendelkezik, mint azok a kárhozott lelkek, akik autójukban, vagy kocsi-jukban metafizikai töprengésekbe esnek az élet semmiségéről és gyötrelmeiről, míg várják, hogy a közlekedési kerubin egy királyi gesztussal megnyissa számukra az utat? Hol az az Aroszto, aki győzze fantáziával azoknak a félórának az elteltét, amikkel azért kell fizetni, mert egy búzaszállító rossz szekérnek a tengelye eltörött épp a híd kellős közepén s emiatt se té, se tova a kocsiknak és autóknak, amik a híd két végén egymásba torlódnak. Hiába sietnél, akár hivatalos dologban, akár a magad ügyében; ha a legkedvesebbed élete és a lelked üdvössége függene is a gyorsaságtól, tipeghetsz, topoghatsz, sőt ha a temperamentumod úgy kívánja, toporzékolhatsz is, de előre nem mehetsz. És okolni se okolhatsz senkit, mert az úgynevezett közegek felvilágosítanak, hogy mindenkit érhet baleset és gyönyörű keleti flegmával vonogatják vállukat: Hja, ki tehet róla?

Arról valóban nem tehet senki, hogy egy rossz kocsira és két rossz lóra két kocsi és négy ló terhét rakják, mert az állatkinzás ősi virtus nálunk és az is marad addig, míg az embertelen kocsist arra nem ítélik, hogy maga húzza, arányos ostorcsapásokkal lelkesítve, amibe kocsija széttrörik és lova kidől. De arról talán tehetett volna valaki, hogy a hídjavítással ne vártak volna addig, míg a híd az ammenra nem jutott és végkép fel nem mondta a szolgálatot. Igaz, hogy a híd elrongyolódása beleesett az általános elrongyolódás daliás korszakába s körülbelül együtt pusztult el az országgal. De se az országnak nem okvetlen kellett volna elpusztulnia, se a hídnak. A parva sapienciával mind a kettőt meg lehetett volna menteni s a híd épségben tartásához igazán még bölcsesség se kellett volna. Annyit mindenki tud felsőbb matematika és integrálszámítás nélkül is, hogy ami pusztul, azt csináltatni kell, még pedig mentül előbb. Ha egy ablaktáblát betörnek, nem várja meg az ember, míg az összes ablakai elüvegtelenednek és a vasúti pályatest javításával se várnak addig, míg Budapesttől Szegedig az összes talpfák kirohadnak. Nincs megmondhatója, mért kellett a közúti híd javításával addig várni, míg a járókelő majd bepotyogtak már róla a vízbe és micsoda magasabb várospolitikai tekintetek követelték, hogy kétesztendei munkává érjen az, aminek kezdetben nem kellett volna több egy hónapnál? Az, hogy nem volt rá fedezet, nem lehet magyarázat akkor, mikor tudott dolog, hogy az állam az általa készített hidat azért ajándékozta a

városnak a hídpénzszedés jogával együtt, hogy a hídvámból tartásuk karban a hidat. S a város zárószámadásai bizonyítják, hogy a hídpénzből két hidat is rendben lehetne tartani s a hídpénz adó szedésére ez volna az egyetlen jogcím.

A másik kérdés, ami a nagy hídre Restauráció kapcsán felvetődik, már a nagytekintetű magyar államra tartozik ki a felelős azért, hogy a Tisza nem összeköti, hanem elválasztja egymástól a két partján levő országrészeket s a kilométerek százain keresztül forgalmi akadály? Igaz, hogy a közúti hidakat kompok pótolják, de azok nem annyira a forgalom lebonyolítására, mint inkább a hazafias érzés istápolására valók: Tudniillik ez a rendkívül idillikus forgalmi eszköz mindig honfoglaló őseinket juttatja eszébe úgy a törzsökös magyarnak, mint a kóbor idegennek. A kompközlekedés abban az állapotban van, amelyikben Árpád apánk idején volt, csak hogy akkor korszerű volt. Való igaz, hogy különös gondolatokat ébreszt az emberben a világ haladása felől, mikor a komp, az ősidők technikai vívmánya a legmodernebb típusú gépkocsikat vontatja keresztül a Tiszán, de ezek a gondolatok semmiképpen se szolgálnak az annyira drága banketten eltösztozott kulturfőlényünk javára.

És még egy gondolat suhan át bennünk, míg a két közlekedési rendőr leadja a telefonjelentést egyik hídfőtől a másikra. Milyen nehéz két part között, amelyiknek a földje, a vize, a levegője, az embere, hídoszkekettetést csinálni, ha idejében hozzá nem fognak! Mennyi anyagi kár, lélekveszedelem, értékpusztulás, életbénulás jár azzal, ha elhanyagolják a hidépítést két vízpart és két világnézet között!

Délmagyarország, 1928. július 24.

102. Móra Ferenc: Kít ünnepeljünk?

Fekete István aláírással levelet kaptam, azzal a kéréssel, hogy a nyilvánosság előtt adjam meg rá a választ. Arról van benne szó, hogy a rekonstruált Szegeddel az Eiffel-híd is megérte az ötvenedik esztendejét – értetődően Eiffel hídjá alatt a közúti híd. A hozzám intézett kérdés most már az, nem tartanám-e nemcsak illendőnek, hanem okosnak is, ha a város ebből az alkalomból Eiffel-ünnepet rendezne, s arra meghívná a franciákat? Azok ezt bizonyosan nagy tisztességgnek vennék, s az ország mai helyzetében mindent el kell követni, hogy a franciák jó szívvel legyenek hozzánk. Szegedre külön is ráférne egy kis barátságos francia megszállás, a barátságatlanban elég soká volt részünk. Mindezt nagyon szépen be lehetne illeszteni a szeptember elejére tervezett Szegedi Hét

keretébe. Az országos érdeklődést is fokozná, ha másorra lehetne tűzni a magyar–francia összeölelkezést a hídépítő zseni tiszteletére.

Ez a lényege a levélnek, aminek a gyakorlati elintézése az volna, ha tisztelettel áttenném oda, ahová csakugyan tartozik: a szegedi mérnökegyesülethez, amely mostanában kulturális egyesületeink élvonalába került agilitásával és komoly munkájával. A dolog annyival is inkább ez elé a fórum elé tartozik, mert úgy tudom, a hidunk ötvenedik születésnapját a mérnökegyesület is meg akarja ünnepelni.

A szándék ellen nem is lehet kifogása senkinek, nekem sincs. Sőt, én még tódítom is a szándékot: nemcsak Eiffelt kell ünnepelni, hanem rajta kívül még valakit, akinek legalább annyi köze van a szegedi hídhoz, mint neki.

A mi nagyszerű hidunk, amely nemcsak a rekonstrukciónak vált dicsőségére, hanem általában is a hídépítő technikának, a szegedi köztudatban állandóan mint „Eiffel remeke” szerepel. Az idegeneknek is mindig úgy mutatjuk be, különösen, ha franciákhoz van szerencsénk. Magam többször vettem észre, milyen áhítattal tudja azt mondani az idegent kalauzoló szegedi ember, hogy „ezt Eiffel építette”. A nagy francia látogatáskor azonban az áhítatba kevélység is keveredett. Hadd lássák az előkelő jött-mentek, hogy mi már 1883-ban is tudtuk, mi a szép s francia mesterrel szerkesztettük a hidunkat. Mink már akkor kinéztük az Eiffelből, hogy ügyes ember az, a franciák meg csak 1884-ben jöttek rá, mikor a babiloni tornyot építette nekik. Hát jó lesz revideálni a magyar barbárságról való legendát!

Hát ez a franciák kötelessége, csak nem nagyon sietnek velem, ördög vigye a dolgukat. A mi kötelességünk pedig az, hogy revideáljuk már egyszer a szegedi Eiffel-legendát is.

Mert csak legenda az, hogy a mi gyönyörű hidunk Eiffel remeke. (Olyan, mint az, hogy a Stefánia kioszkja a régi török vár maradványa. Sohase látott az egyéb „törököt”, mint azt a bosnyákot, aki nyáron alvott szokott árulni a tövében.) Igaz, hogy így van megírva a Reizner–Kulinyi-féle monográfiában is, a lexikonokban is, sőt a hídon elhelyezett emléktáblán is ez van bevésve, de azért a dolog mégsem igaz. A márvány csakúgy hazudik, mint a papiros, aminthogy azt a márvány sokszor megselekszi.

Való igaz, hogy a szegedi hidat a párizsi Eiffel-cég építette, de az Eiffel neve alatt benyújtott terveket Feketeházy János magyar mérnök

készítette. A szegedi híd nem a francia, hanem a magyar géniusz alkotása.

Ez az állítás, noha én már nem először állítom, talán még a régi szegedieket is meglepi, azért szükségesnek látom hiteles bizonyásra hivatkozni. A kultúrpalotában őrizzük azt a kiadványt, amelyben benne vannak mindazok a tervek, amelyek a szegedi hídpályázatra beérkeztek. Van köztük német, osztrák, holland tervezet. Valamennyinek a fölrása, magyarázó szövege idegen nyelvű, a tervet készítő mérnök nyelve. Csak az Eiffel-cég terveinek a szövege magyar. Azokat aligha írta az A. G. Eiffel, aki a terveket szignálta. Mert azt nem lehet letagadni, hogy a tervek alatt valóban a francia építész neve van. Aminthogy a párizsi építőirodából kikerült terveket nem is szignálhatta más, mint a cégfőnök.

De a tervezőjük lehetett más, aminthogy más is volt. Idézhetem az egykori bizonysgot. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet akkori hivatalos lapja, az Építési Ipar 1883 végén hosszú cikksorozatban számol be Szeged rekonstrukciójáról. A városépítés legkiválóbb alkotásának a közúti hidat mondja, s ezt írja róla:

„A hídnak tervei pályázat útján szereztek be, amelynek feltételei közé tartozott, hogy a pályanyertes mű szerzője egyúttal meg fog bízni az építéssel is. Ezen a pályázaton a külföld is részt vett, s büszkék lehetünk rá, hogy habár idegen név alatt is, hazai erő maradt a győztes. Az Eiffel párizsi cég által benyújtott, s legjobbknak talált tervet ugyanis Feketeházy szaktársunk készítette, s az Eiffel-cég azt tőle megvette és benyújtotta.”

Gondolom, ez a tanúságtétel elég világos és elég hiteles, vitának itt semmi helye nincs. Eiffel ez esetben azt csinálta, amit az öreg Dumas, aki olcsó pénzen megvette tehetséges névtelenek szellemi szülötteit, s kiadván őket a maga világhírű neve alatt, nagy kincseket szerzett ezekkel az adoptált regényekkel. A Monte-Christo folytatásai is ilyenek. A világ ura, meg a Holt kéz című ponyvák. Úgy látszik, a franciáknál azóta se ment ki a divatból ez a szokás, mert hiszen Poincaré is ugyanezt csinálta. Mással tervezettette meg a trianoni békét, és a saját neve alatt hozta forgalomba.

Eiffel tehát megnyerte a pályadíjat, fel is építette a hidat mint fővállalkozó, kapott is érte többet egymillió forintnál – hogy aztán ő mit fizetett a magyar zseninek, arról nem tudni semmit. Azt se tudjuk, legalább én nem tudom, a magyar zseni hogyan jutott összeköttetésbe a franciával; valószínűleg szegény legény volt abban az időben – noha már nem

volt gyerekember, ötven felé járt –, s olcsó pénzért odaadta ércebeöntendő álmait a gazdag és már akkor is világhírű francia cégnek. Maga Fekete-házy János megmaradt szegény államvasúti mérnöknek, s mint ilyen is csinált egyet-mást. Nevezetesen, ő tervezte a Keleti Pályaudvar tetőszerkezetét, a szolnoki Tisza-hidat, a fiumei forgóhidat, a komáromi Duna-hidat és a pesti Ferenc József-hidat, amit mind a lexikonból tudok. És az az érdekes, hogy Fekete-házy címszó alatt a lexikon is vele tervezeti meg a szegedi hidat, amivel egy kötettel előbb Eiffel címszó alatt a francia dicsőséget szaporítja.

Én már többször is reklamáltam a szegedi híd dicsőségét a nagy magyar technikus számára, de az újságpapírost elviszi a szél. Az ötvenedik évfordulón azonban talán ő is kaphatna egy szerény táblát a híd oldalában. Eiffelt ünnepelni lehet okosság, de a magyar mérnöknek elégtételt szolgáltatni kötelesség. Talán össze lehetne egyeztetni az okosság kecskéjét a becsület káposztájával egy olyan emléktábla révén, amely azt hirdetné, hogy a szegedi hidat Eiffel építette Fekete-házy tervei alapján.

Dél Magyarország, 1933. február 5.

103. Juhász Gyula: Alkony a Tisza-hídján

E nagy nyugalmat és csöndes derűt
 Szeretném elvinni, ha megyek,
 A nap korongja már tengerbe tűnt,
 De fénye még a felhőkön remeg:
 E búcsúzó fény éljen boldogan
 S szelíden a szívemben, ha megyek
 És minden bánatom oly nyomtalan
 Suhanjon az éjbe, mint e fellegek!
 Most, hallga, a ligetben egy madár
 Dalolni kezd és egy tücsök vele,
 És velük énekel a méla táj:
 Magyar mezők alkonyi éneke!
 Ó, így zenéljen emlékem tovább
 E csöndes rónaságon, ha megyek
 S mint csillagfény az alkony bíborát,
 Ragyogja túl e vérző életet!

1923

104. Sík Sándor: A Tisza hídon

Tavaszdodik.
Feszeng a föld, még abrosztalan asztal.
Kutyuska szellő tavalyi haraszttal
Marakodik.

Zörgő kocsik
Vigan kocognak, gőzölög a trágya.
Egy nyiszlett veréb a jó sorsot áldva
Nyalakodik.

A Tisza-híd
Elzsibbadott köveit mártogatja
És tükrében tótágast táncoltatja
Pilléreit.

Elandalít
A sugarak bizsergő citerája.
Feledteti a mai nap csodája
A tegnapit.

A tegnapit...
S a holnapot, mely Isten tudja, lesz-e?
A gyárak füstje messze, messze, messze
Az ég felé kívánczok.

1943. február

105. Babits Mihály: Tisza hídján

Tenger és éj most
itt állok a hídon
Távol a város
lángjai lógnak.
A szürke sötétben
kék villanyu foltok.

Szerte a vizen
reszketnek a lámpák:
fekete réten

sárga virágok
holdudvaru, bojtos
foszlányu szírommal.

Mostan a dús táj
fényszőnyege rojtos
gobelin, árnyalt
tompá színekkel.
Aszfalton a messzi
kocsi zaja tompa.

Tompa a lelkem
s a lángpamutokkal
hímzett éjbe

betakarózik:
az Isten akarta,
hogy jőjön e káosz.

106. Tömörkény István: *Katona a kötélén*

(részlet)

Sohasem – gondolják elkéservesen, amely föltevésen még biztatja is őket az öregebb baka. Ez különféle mesékkel apasztja a kedvüket, amikkel alkalmazkodni tud a helyhez. Boszniában azzal biztatták az újoncokat, hogy akkor

mennek haza, ha a Rajnovicshegy elkopik. Nagy hegy volt ez a Rajnovics, s minden száz esztendőben egyszer rászáll a griffmadár. Ami kövecset aztán a karmai között elvisz, azzal kopik a hegy, s így idővel elkopik egészen. Akkor lesz az újoncok hazamenetele. Bécsben jártunkban más volt a mese. A kaszárnyától nem messze állt Schiller szobra egy hosszú kabátban. Ezt mutogatták a regrutáknak:

– Nézd, fiam, akkor mégy te innen haza, mikor ez az öreg püspök kifordítja a köpönyegjét!

Itt pedig a hídon, amely a Tiszán átvisz vas turulmadarak ülnek a lámpaoszlop tetején. Ennélfogva itt csak akkor mennek szabadságra az újoncok, majd ha a sasmadarak elszállnak a hídrúl.

Szeged első közúti Tisza-hídja sajnos 1944-ben elpusztult. Tömörkény István jóvoltából azonban tudjuk, hogy a vámtarifát az eszes juhász hogy játszotta ki (lásd a következő írást) és tőle tudjuk, hogy a szabadság után érdeklődő katonának a hidat díszítő turulok elrepülése esetén lehetnek biztosak a hazamenetelben.

107. Tömörkény István: Hajnali sötétben

(részlet)

Útja van a hídon keresztül is. Kerülővel sem jár azon az úton, amerre éppen a lányok haladnának. De a hídon négy pénzért eresztik át az embert. Azaz hogy csak két pénz ez, mert visszafelé ingyen jöhet, mintha tisztán csak csupa lélek volna, akinek a lába nem éri a földet. De az nagyon régen volt, mikor a gyalogos ember nem fizetett; az az idő volt, amely még a szegény embernek kedvezett, s helyettük a vámfizetést büszke kocsinjárókra, nyalka lovasokra bízta. (Közülök a célszerű juhászos ember kiveendő, mert az, ilyen komoly esetekben, a nyakába vette a csacsit, s átvitte gyalog.)

Más útja a jég. A jégen szeretnek járni az emberek. A négykrajcárokat is meg lehet vele takarítani. De nem tisztán azért, mert visszafelé is csak erre járnak, pedig visszafelé jövet már a híd is ingyenben volna, úgy-e bizony. De a jégben megvan az a különösség, hogy nincsen mindig, ennél fogva igen kedvelik fiatalok és vének egyaránt (persze, ezt az úri ember kineveti, ugyanaz az úri ember, aki megint decemberben szereti a cseresnyét, pedig már hat hónappal előbb is ehetett volna belőle). De hiábavaló itt minden beszéd: a jég különös kedvtelés, még parti kutya is szeret rajta csúszkálni. Ha későn tavaszodik, s valamely ünnep alkalmával még jég van a Tiszán, odaviszik az ágyút, és ott sütik el, mert az megint csak valami borzasztó gyönyörűség: durrantatni a mozsárral a jég hátán.

Ebben a gyönyörűségben lehet valami a halálveszedelem borzongatásából is. Hogy hátha leszakad, s akkor majd alatta maradunk. Mert az ilyen folyóvízi jég egészen másféle, mint a tavi. A víznek vannak limányai, ahol örökké körben jár, senki sem tudja, hogy miért; ott a jég nem keményedik meg, könnyen beszakad. Másfelől meg az az eset is előadhatja magát, hogy az egész tábla jég megindul. Szóval ilyen veszedelmek vannak.

A parti ember, mikor hídnak kezdi használni a jeget, azért nem megy vaktában neki. Mert ez nem olyan egy darabból összeállott jég, hanem úgy fokozódik egymáshoz, ahogy a jegek felülről úszkálnak. No, itt van egy darab a Berettyóból. Amaz a Körösből való. Ez a vastag, barna bizonyosan marosi. Emez a széles, nagy, lapos meg bizonyosan ennek a lusta Tiszának a téli termése. No, most már mindezeket szépen ki kell tanulni, hogy melyik az erősebb, melyik a biztosabb. Így válik a próbálgatók nyomán az út kanyargóvá.

A három leány az útra tér. Lehet, hogy az úton még át lehetett volna menni. De hajnal volt és köd, és aki elől ment, rosszfelé lépett. Jaj, hát hiszen hallotta már akkor, hogy recseg a jég, és mondja azt a különös

fenyegető beszédet, amely a halál szava, hanem hiszen hallhatta már. Beszakadt.

Eltűnt, meg fölbukott. A víz a jég széléhez sodorta, a jégre könyékkel kapaszkodott, és kiabált. Nem azt kiabálta, ami az írásokban szokott lenni, hogy:

– Segítség!

Hanem azt kiabálta:

– Jaj, jaj! (Tudniillik, ilyenkor nem németből fordítják a Hilfét.)

108. Temesi Ferenc: Por, Első kötet

Híd

2. Netalán

Nem sokkal azután, hogy felépült a ~, már a halálos ítélete is készen volt. Szigethy Vilmos, Porlód éles tollú levéltárosa őrizgette a szigorúan bizalmas iratok között a belügyminiszter rendeletét, amely „a közlekedésnek a háború esetén netalán szükségessé váló hatásos megszakításáról” szólt. A jó porlódiaiak honnan is sejtették volna, hogy 1888-tól a ~ testébe épített „állandó robbanású aknakészülékek” fölött jönnek-mennek, amelynek három szerelvényládáját a bal oldali vámházba őrizték.

1944 októberében mégis ekrazittal robbantották fel a ~-at, méghezzá nem is a németek, hanem egy Mészáros nevű százados. Felsőbb utasításra, persze. Akkorra már a karcsú vasúti ~-at az éjszakázást kedvelő angol és a nappal idelátogató amerikai bombázók elintézték. (Igaz, csak a hatodik próbálkozásra sikerült; de meg kellett csinálni: nehogy a németek a keleti frontról a nyugatira csoportosíthassák erőiket. A normandiai partraszállás így függ össze Porlód 146 polgári áldozatával. Ezek az életüket adták az amerikai-angol invázióért, anélkül hogy tudtak volna róla.)

Az id. Tulipán Balázs (Tulipánok) vezette ellenállók – mert talán hihetetlen, de ilyenek is voltak – a fejvesztve menekülő németek és a magyar közigazgatás távoztával felkeresték ugyan a ~-ország parancsnokát, de az németbarát volt, mint az akkori magyar tisztikar nagyobbik része. Elhatározták, hogy fegyverrel szerelik le az orségeket, de számításukat a szovjet csapatok keresztülhúzták. A Vörös Hadsereg váratlanul gyors előrenyomulása miatt a ~ felrobbantásának időpontját tíz nappal előre hozták. Erről Tulipánéknak sejtelmük se volt. Őket rázta meg hát

legjobban az a két robbanás, amely 1944. október 9-én este betörte a Tisza-parti házak összes ablakait.

3. Ne mi lesz?

A felszabadulás után a régi ~ helyén épült meg az új. Még a két vámházat is meghagyták (egy darabig). És persze Gerő avatta fel, egy baljósan borús őszi napon, 1952-ben. Gerő, a ~ és eszmeverő. „Rákosi Mátyás” lett az új ~ neve. Az akkori névadóknak egyszerűen nem jutott más név az eszükbe: lett légyen szó üzetről, áruházzal, brigádról, magtárról. Talán csak fodrászatokat nem neveztek el a kismagyemberről, aki sokoldalúan kopasz volt. Bár akkoriban talán ez se volt lehetetlen. Az ötvenes évekkal a lehetőségek ideje jött el: minden megtörténhetett az emberrel akkoriban.

De minket, a hatvanasok konok kamaszait mindeme daliás idők hidegen hagytak. Köztünk például csak az számított, hogy ki tud átmenni az ósztalinista stílusban épült, randa ~ szegecsekkel kivert, szédítően magas íven Új-Perlódrról Perlódra. Sose fordítva: mert az új-perlődi Vigadóban vagy a Tóthnál szedtünk magunkba annyi merszet, hogy ezt megtegyük.

Gyere utánam, mondta Csuma (), és a részek magabiztosságával elindult fölfelé a körülbelül fél méter széles csíkon.

Túl voltam már az első próbán: még alig serdült legénykeként átúsztam a Sárgánál (a Marostoroknál) a majd Duna-széles, ám elmondhatatlanul gyorsabb Tiszát – de most tétováztam.

Na mi lesz? monda Csuma, aki közben felért az ív tetejére, és ott megállt.

Az is eszembe jutott, hogy megcsalt szeretők szokták innen magukat levetni, meg az is, hogy mindig szédültem a körhintán. De nem volt több időm a töprengésre. Menni kellett.

Érdekes, a szakirodalomban nem ismert információk is vannak a Tisza-hídről írt szócikkben, ám a ma is álló híd 1948-ban készült el és Mihailich Győző egyetemi tanár tervei szerinti híd minősítése erősen vitatható.

Régi korok hídjairól

Hazánkban római korinak tartanak egyes hidakat. Tollas Tibor meg is verselt egy Fehérvár (Alba Regia) térségében lévő. A Sárvízen azonban a mai Gorsiumnál volt átkelőhely, s ott hidat nem tártak fel, Savariában – a mai Szombathelyen azonban igen, sőt tudjuk azt is, hogy Quirinus hitvalló püspököt, kereszténysége megvallásáért malomkövel a nyakában a Sabarisba ölték Ku 303-ban! A Perint-patakon ma álló híd-tól nem messze volt a római híd, melynek hatalmas alapköveit is feltárták. Alig ismert ez a történet, s ez a híd, ezért válogattam – figyelemfelhívásul – a Neves hidak közé.

109. Szent Quirinus mártíromságának helye

Lapok Szombathely történetéről 2.

(Perint-hídról)

„És mikor Szent Quirinust elvitték Pannonia prima-ba, bilincsekbe verve az egyes városokon keresztül Amantius ítélszéke elé hurcolták, városról városra egészen a Duna partjáig mentek vele.”

„Ekkor (Amantius helytartó) kiadta a parancsot, hogy a többi szenvedésen kívül, melyeket már elviselt, az isten szentpapjának, illetve szolgájának nyakára malomkövet kössenek és a Sabaris folyó hullámaiba fojtsák.

Mikor a hídról a folyóba dobták és igen sokáig nem merült alá, beszélgetett a körülállókkal és imádságaival alig tudta kieszközölni, hogy elsüllyedjen, nehogy az ő sorsától megborzadjanak a hívek.

Testét nem messze találták meg attól a helytől, ahol elmerült és azért itt imádkozóhely van, szent tetemét ellenben a scarbantiai kapu mellett lévő bazilikában temették el, ahová az ő közbenjárásáért nagyobb tömeg jár könnyörögni.”

110. Arany János: Keveháza

7

(részlet)

Kemény Keve ott a vezér,
Hadával ím a parthoz ér;
Széles a víz, mély a folyó:
Nincs rajta híd, nincsen hajó.

S hid volna bár: ledülne az,
Hajó volna, elülne az,

Ennyi sok nép amerre lép,
Hajlik a part, miként a jég.

8

Parancsolá hún fejdelem:
Minden tömlő üres legyen;
S mit ő kiad, mit ő beszél,
Nem tréfaszó, nem pusztá szél.

"Igyál, igyál, te vén Duna!

Nem ittál ennyi bort soha;
Igyál és tartsd nagy hátadat:
Szállítsd keresztül a hadat.

9

Sötét az éj: elig-elig
Hogy a vízfény fehérelik;
Csendes a táj; alig-alig
Hogy a folyamzugás hallik:
De majd a víz jobban zubog,
Majd elborúlnak a habok:
Komor felleg, gyászfeketén,
Úsz a folyam területén.

10

Tömlőkön ott a hős Keve
Hadával így átalle,
Miért a hegy, miért a sik
Kelenföldének mondatik.

"Lassan, fiúk! lábujjhegyen!

Amerre a Duna megyen."

És halkal, mint az éji köd,

Ereszkednek a part mögött.

111. Juhász Ferenc: A tékozló ország

És Dósa a hallgatag emberi kör közepén fekete kőszál,
fekete haja csigákban göndörödik nyakára, tiszta homlokára,
kihabzik az a sisak alól, nem fér szűk belső-borulatába.
Székelyföld fekete rózsája ő, pillantása a magány mélytengeréből fölsz

Okos, barna szemében derű, egyszerűen, lassú szóval mondja:
„Ez ingovány-vidék seregünk öre lesz, a telet ittfohatjuk,

e kő-tetvet szétmorzsoljuk, két körmünk közt megroppantjuk,
Báthory muslinca-sírását majd a mi fülünkbe zsongja.”

A holnap? A jövő? Fény-híd, lávafüst, virágszag,
szenesre pörkölt kos-göndör fej, tündöklő kehely; ki-ki szívében.
Hajnalra pedig riad a százezer szunnyadó, az éden
várományosa. S vágyainak Dósa medret és határt szab.

„Hidat verünk a kis folyón, a vár mellye alá özönlünk,
a víz-övet öléből lecsatoljuk, derekát tesszük szabadnak,
álgyúink majd a büszke dög húsába marnak,
s a vár mögött kinyitja kapuit jövőnk, érc-ölű földünk.”

Terv tervet fődöz, vágy vágy fölébe száll; – s hidat ver a nép
hullhat özönnel a várból a szakállas golyó, a vaskalász,
gázol a vízbe, fül a vízbe, tódul a hidra egy helyébe száz
és százat nyom sűrögve tízezer keresztes: ömlik ember, hadigép.

A legnagyobb tett: a fegyelem! Ez az erő, a verhetetlenség.
Ezt meg kellett tanulni! Hisz az ember nem arra született,
hogy szétlobbanjon vágyai szerint, mint csillag-gőz, vagy repedt
tömlő ezer túfoknyi vízcsápja. A halál: a szertelenség!

A halál: megadás, a csonttalan vágyak pondróhada.
A halál: a korlátatlan lét, tobzódó öntudatlan.
De ők az élet! S zuhog a várra már szabályos-szakadatlan
a kő, a vas. S tolong a túlsó partra lánksa, sisak, gőből megtorló garmada.

Árad a nép! Hasal a vízben a hordóláncolatú híd,
mint óriás fahernyó hullámszik „gyűrődik a tömeg alatt,
hordó-ízei tágulva-szűkülve nyögnek, tömör, kristályos hab
lebben a magasba, mint fehér madár, kő-bomba visít.

A folyókon való átkelés a korai időben tömlők segítségével történt, 1514-ben már hordókból készítettek Dózsa katonái úszóhidat. Az egyre fejlettebb hajó-, vagy pontonhidak a II. világháborúban is fontos szerepet játszottak. Napjainkban a hazai tervek alapján, hazai kivitellel készült TS uszályok, vasúti-vasúti Duna-híd gyors építésére is alkalmasak.

112. Garay János: IV. Béla, Sajó

Kálmán királyi herceg halálra sebesül,
A híd, hiába védé, tatárkézre kerül,
A vad raj elborítja Bélának táborát,
Isten karának érzik elsujtott ostorát.

Hiába van csatájok, a meggyőzöttek ők,
Hiába van futások, elérik az üzők!
Két napnyi messzeségre nincs más mint holttetem
A harcnak aratása Sajónak mentiben.

Muhi Sajó-hídja és hadi hid (1241)

113. Garay János: Szent László

És azonkép hosszú nyolcszáz év után
Balázs vére fennvagyon még Kehidán;
Van-e magyar, a ki azt nem tiszteli,
Ha Deák Antalt s Ferenczet nevezi? –,

Igy cselekvék szép Zalában a király,
Pár nap mulva hadi népe készen áll;
Hidat vertek át a Dráván azután,
S ott valának Horvátország határán.

De oszolva voltak a horvát urak,
Összesen és együtt nem harczoltanak:
Már pedig csak ott van erő, hatalom,
Hol közérzés és közakarát vagyon.

A hadjáratokban mindig fontos szerepe volt a hidaknak. A tatárjárás idején Muhinál a Sajó-híd eleséne, súlyos következménye volt, ezt örököltette meg röviden Garay János. A történészek, régészek azóta tisztázták, hogy több hid is fontos szerepet játszott a csatában: Szubotán kán a Sajó alsó folyásánál vert hídon, Seiban pedig gázlón kelt át. Izgalmas régészeti feltárás több nagy hidat is feltárt a környéken.

114. Varga Domokos: Aranyhomok

Bottyán hidat ver (részlet)

Szemközt a paksi szigettel, Dunakömlőd alatt magasodott egykor Bottyánvára. A semmiből nőtt ki 1705 tavaszán néhány hét alatt, egyike volt ez is Bottyán János csodáinak.

S még csak nem is a vár az igazi csoda, hanem a híd, amely átívelt a Duna bal partjára, a imsódi sáncokig. Ezt a hajóhidat is úgy építette a vén kuruc, hogy még Rákóczi parancsát is kijátszotta. Mert még ő, a nagyságos fejedelem sem hitte, hogy ripsz-ropsz, csak úgy oda lehet ültetni egy sereget megbíró, nagy hidat a folyóra.

Persze hogy nem hitte, hiszen a francia hadmérnök, akit az építkezés irányítására küldött, futárt futár után menesztett a fejedelem táborába. Úgy szólt a panasz, hogy Bottyán tábornok nem hallgat az okos szóra, megy a maga kemény feje után, kockára teszi a nyári dunántúli hadjárat sikerét.

Ez egyszer nem engedelmeskedik az öreg generális. A fejedelem azzal bízta meg, hogy emeljen sáncot a folyó jobb partján, Paks és Dunakömlőd között, s ezredével őrködjön ott, rajta ne üssenek a hídépítőkön.

Ez a megbízása Bottyán Jánosnak. De több ennél a hite, a zászló, amelyre fölesküdt.

Az „insiner” csak egy hidat akar megépíteni, de mit törődik azzal, hogy mikorra építi meg. Márpedig a tétet Bottyán János ismeri, nem a mérnök!

Éppen ezért kell sietni. Most itt az alkalom, most megtörhet az átok. A Dunán átal kell vinni a sereget. Átvinni, mielőtt a túlsó oldalon felocsúdnának a kábulatból, amit Lipót császár halála okozott.

A Duna partján szerszámot emel minden kéz. Hogyan szenvedné most Vak Bottyán a rajzait és számításait lobogtató franciát! Aki arra vár, hogy a messzi gömöri vashámorokból meg hozzák a vasmacskákat. Enékül ugyanis akkora folyón, mint a Duna, nem építhető hajóhid. Így tanítják a híres nyugati egyetemeken.

Bottyán apó azonban a dunai sajkásoknál tanult, a komáromiaknál és az esztergomiaknál. Kasokat köttet fűzfavesszőből, megrakatja őket kővel. S mert az idő sürget, maga is szekercét ragad, az ács mesterek között csapkodja a gerendákat.

Bámulhatja az inzsellér, hogy a hidat – minden fenyegető jóslata ellenére – nem sodorja el a Duna. Tartják a kővel rakott kasok, legalább úgy tartják, mint a vasmacsák.

Áll hát Bottyánvára, áll a hajóhíd. Jöhet Rákóczi hadinépe

115. Bóka László: Huszonötben

Az Ikva partján sétáltam a ködben,
ezerkilencszázhuszonötben,
a hermelinbe-vont hídra úgy léptem,
mint ifjú király szép száműzetésben,
kit illendő mód fogad a rokon,
addigis míg trónom elfoglalom.

(részlet)

Rangrejtve jártam kanyargós utcákban,
este a Gambrinusban vacsoráztam,
gazdálkodtam, hogy harapnivalóra
annyi jusson, mint a borraivalóra,
fitymálva néztek, amikor rendeltem,
földig hajoltak, amikor felkeltem.

Körüljártam a Kecsketemplomot,
a porka hó csillogva ropogott,
s csendet intett a kesztyűtlen jobb kezem,
míg végignéztem zászlós népemen,
Nos Ladislaus Sextus rex, imperator,
mámorosan az örült ifjúságtól.

Sopronban az Ikva-híd hazánkban egyedülálló különlegesség, ugyanis épületek állnak rajta, a zártosuló házak közt nem is látni a vízfolyást. 1420-ban már oklevél emlékezett meg erről a különlegességről.

Eszéki Dráva-híd

Már a rómaiak hidat építettek a Dráva fontos átkelőhelyén, hazánk elfoglalására itt kelt át hajóhídon a török sereg 1526-ban.

116. Cselebi, Evlia: Magyarországai utazásai, Eszék

(részlet)

Fejedelmi parancsra azután tengernyi katonaság gyülekezett össze Eszék váránál, melyet három nap alatt egész alapjáig a földdel egyenlővé tettek. Azután Ibráhim pasa szerdán a 932 évi Zil-káde (1526. aug. 9.) hónapban az egész muzulmán sereget a Dráva folyón csapatonként átszállította s néhány ezer rájának szolgálatával hat nap alatt egy erős fahidat készített, a melyen a magyarországi hadjáratokra a muzulmán csapatok mind keresztül mentek. Mikor Szulejmán szultán a mohácsi csatára menet e hídon keresztülment, császári parancsára a hidat szétválták s a hadseregtől így a visszavonulás reményét elvették, valamenynyen tehát elszántan harcoltak a mohácsi mezőn és hála Istennek! kétszázezer ellenséget megöltek, százezret pedig elfogtak. Szulejmán khán szerencsésen visszatérvén, Eszék vára közelében megállapodott; ekkor a határszéli előkelők és főemberek összegyülekeztek s így szóltak: a ”Padisáhom! ez a vár a hídfőnél nélkülözhetetlenül szükséges, mert menedékhely ez, azért ki kell azt javítani és újraépíteni.”

Az eszéki híd. Már a keresztények idejében is megvolt; utóbb mikor Szulejmán szultán ő felsége a 932. évi Zil-káde hónapban Pétervárad és Eszék várakat elfoglalván, Mohács mezején csatát vívott, a kivégzett főszerdár Ibráhim pasa egész seregével építette e hidat. Egyik hídfőtől a másikig teljes két órai út. Környéke ingoványos és vizes hely lévén, minden oldalról olyan vastag tölgyfa-gerendákat vertek le, hogy két ember tudná csak azokat átkarolni. A híd közepén jobbról és balról, hogy a jövő-menők kipihenhessék magukat, fából készült magas pavillonok vannak. Innentől kezdve a hídnak tíz lépésnyi helye felszedhető s e helyen várkatonaság tartózkodik s a jövő-menő kereskedőktől a kormányzó kincstár számára vámot vesznek, éjjel pedig a hidat csigákkal felhúzzák s kapuját elzárják. A hídnak jobb- és baloldalán gerendákból korlátok vannak. E korlátokon kívül a gyalogmenők számára két rőf széles gyalogló rész van. E hídon ha két kocsi szemközt jön, a gyaloglók a szélére mennek s a kocsik egymás mellett kényelmesen átvonulnak. E hídon folyóvíz módjára tengernyi ember jön-megy.

Dárda várának alakja. A Dráva folyó partján, egy fahídnak végénél négyszögű, kis fa-palánka. Nyugot-felé egy fakapuja van, de bástyájával és hadiszertárával erős vár. Parancsnoka és nyolcvan katonája van. A várban ötven deszkatetejű, különálló, kis ház, egy dsámi és egy magtár van. Kívül külváros módjára egy fogadó és tíz bolt van. Szőlője nincs. Nagyon végvidéki hely ez, azért a verekedés és támadás nem hiányzik belőle. A nagy hídfőnél levő kapun bemegy az ember s e külváros nyugoti kapuján jön ki. E Dárda közelében a Dráva folyón keresztülvezető még egy nyugoti híd van.

A Dráva hídja. Azon a helyen, hol a folyó a vár tövében elfolyik, teljes negyven darab hajó van, melyek mind vasláncokkal vannak egymáshoz kötve. Nehogy az ellenség elvághassa, kar vastagságú láncokat használtak fel erre. Eme negyven darab hajóra egy fa-átjárót készítettek. Hossza 160 lépés, mert keskeny medernél van; a hídnak két oldalán erős kapuk vannak; a közepén levő tomló-hajók közül kettőt az örök minden éjjel vasláncsal újra összekötnek s a hídnak más helyein madár sem repülhet, darázs, hangya és kígyó sem mehet át; egész reggelig őrzik.

117. Tüskés Tibor: Zrínyi (Az eszéki ártéri fahíd lerombolása)

TÍZ HÓNAP

(részlet)

1664. január 6-án, vízkereszt napján Csáky István szatmári főkapitányt tájékoztatja tervéről. Az oroszánt barlangjában kell megkeresni...

A Balkánról Magyarországra, a Konstantinápolyból Budára vezető út Eszéknél haladt át a Dráván és a környező mocsárvilágon. A két partot hadihíd kötötte össze.

1526 óta a török mindig ezen a hídon kelt át Magyarországra. A hely a török utánpótlási vonal fontos állomása, a török magyarországi uralmának a jelképe. Zrínyi ezt a fából épített, cölöpökön álló hadihidat akarja elpusztítani.

Edward Brown, híres angol utazó, aki néhány évvel később, 1669-ben járt erre, így írja le a hidat. „Körülbelül két mérföld hosszú, öt tornya van, és igen jó karban tartatik. Ívenként kilenc vagy tíz nagy fatörzsből álló cölöpsor támogatja. Gróf Zrínyi Miklós a legutóbbi török háborúban e hídnak egy részét leromboltatta, azonban kissé lejjebb hajóhidat építettek, melyen 1669 szeptemberében mentem át. A törökök nem akarták többé ugyanazon a helyen újjáépíteni, mivel a cölöpöknek vízben levő és a tüztől megkímélt részei oly erősen állottak, hogy nem bírták azokat kihúzni. A török hadsereg e hídon jött Magyarországra, a

szerencsétlen Lajos király itt szándékozott visszatartani a törököket, kik Szulimán vezetése alatt benyomultak. Végre Zrínyi Miklós a legutóbbi háborúban a híd elégetése által meg akarta akadályozni, hogy a Magyarországon harcoló nagyvezér segítséget kaphasson.”

Látja a vállalkozás nagyságát és kockázatát. De nem riad vissza. Elszántan indul harcba. mintha sejtene, hogy életéből mindössze tíz hónap van hátra. Szinte kihívja maga ellen a végzetet. „De ha az nagy Isten minket arra rendelt, mit tehetünk róla?”

Ostrom alá veszik Pécsset, és elfoglalják a várost. Majd Siklós érítésével január utolsó napján az eszéki Dráva-hídhöz érkeznek. Zrínyi erre az akcióra csak a lovasságot vitte magával. Sejtette-e a török, mi Zrínyiek célja? A befagyott mocsáron át, a száraz nádrengetegtől rejtve megközelítik a hidat, és felgyújtják. Két napon és két éjszakán át égett a híd. A veszteség, amit a töröknek okoztak, igen súlyos. Az ellenség legfontosabb utánpótlási vonalát vágta el.

Az egykori krónikás, Disilvits István légrádi pap így örökítette meg a téli hadjárat eseményeit: „Gróf Zrínyi Miklós a németeket Pécsben hagyván, a magyar seregekkel eszéki hídnak elégetésire megyen, és a hídnál levő várakat, Baranya és Torda várát elégetteti, s a tatárokat Vörösmartnál a jéggel elegyes Duna folyásának üzetteti, aholott ötödfél százan döglenek a vízben, a többi elszaladván most is fújják a Mura vize mellett Kotorin fülyül lévő kásának forróját.”

118. Kazinczy Ferenc: Zrínyi

Marsnak sisakjában gilicék költenek,
Jele, hogy ő és Venus nem ellenkeznek.
Életemet én is Marsnak dedicáltam,
De, nem tagadhatom, Venust is szolgáltam,

Jó hazámért,
Júliámért,
Sok nagy bajt próbáltam,
Vitézül kiálltam.

Hiában, kiálték; úgy akarta isten!
Ne fuss, én violám, juttassad eszedben:
Peneus leánya öltözött törzsökben,
Mert kegyetlenségért isten is kegyetlen.

Jaj, szerelmes violám, óvjad magadat,
Hangya meg ne csípje szép fejér lábadat,
Ne szakassza szederjin arany hajadat;
Állítsd meg, állítsd meg, kérlek; futásodat.

A Dráva partjai meghallák keservem',
S együtt síránkoztak kínjaimon velem.
Meddig futsz, kiáltám, te én szerelmem!
Megállasz-e, térded' hogy ölelhessem? (Echo) Nem.

Mint ama könnyű köd a forgó szél előtt,
Violám úgy futott én szemeim előtt,
Mint hideg hóharmat nap melege előtt,
Mint fűrj karvaly előtt, mint árnyék nap előtt.

Szerelmem eránt így süllyedvén kétségben,
Mit ér rugódozni, mondám, ösztön ellen?
Rettenetős szablyámat vevém kezemben
S fölléptem vitéz Marsnak hős seregében.

Igazabb isten ez; megadta a szép bért,
Mivel nem kiméltem, amit tőlem ő kért,
S csatában magamat kitettem ötvenért;
Ez szerze nekem fényt s el nem halható hírt.

Pécs s az eszéki híd, ha szólhatna, szólna,
S ha idegen társam meg nem gátolt volna,
Rosszabbúl lett volna a pogány eb dolga,
S mondaná irígység: „Ez nem volt rossz szolgálta.”

**119. Szentjóni Szabó László: Zrínyi Péter, Horváth Országi
Bán Iső Leopold Császárhoz**

Hanem Austriához lévén kötelezve (részlet)
Mellette tették le lelkek örvendezve.
Nem nézte az Udvar ezeket húnyt szemmel,
Hanem meg tetézett gyakor kegyelemmel
Sőt annyi érdemes Familiák között

Számunkra egy Báni koszorút kötözött
 Mellyért eleim is szolgáltak hívséggel
 Győzedelmeskedtek gyakor nyereséggel
 S igazán viselvén magokat mind végig
 A Zrínyi érdemet emelték az égig.
 Tudom a Bátyám is meg szolgált érette
 Mikor az Eszéki hídat fel égette
 A mikor Styriát Carniotiával
 Vissza nyerte a khám gazdag sátorával.
 Én is Familiám nemes példájára
 Felségednek immár voltam nagy hasznára
 Mert most Croatia hamuba heverne
 Szabadságról többé álmodni se merne
 Ha én meg nem vertem volna Szabolcs Basát
 El fogván testvérét, s el nyervén táborát.

Szigetvár bejáró hídja

120. Dömény József: Zrínyi

Dráva szélén, Dráva partján,
 Nagy sereggel áll az ozmán...
 Nagy sereggel, – nagy haraggal
 Száll most szembe a magyar-
 ral...
 Sok töröknek kardja
 Villog a magyarra. –

Legelőbb is Szigetvára
 Van kítúzve ostromlásra...
 Zrinyi Miklós bent a várba,
 Készen élet, és halálra...
 Bízik Istenében,
 Bízik hű népében. –

– Szigetvárnak kapitánya,
 Szolimán javad kívánja –
 Azt izeni szépen néked,
 Add fel ezt a hitvány fészket...

Add fel a várt, add fel,
 Magad menj békével...

– "Törököknek a császársa
 Tőlem azt hiába várja...
 Kardcsapás nélkül megadni
 Önmagát... s a porba hullni –
 – Porba hull a gyáva –
 Nem magyar szokás a."

Hull a golyó mint a zápor,

Nagy felhő a török tábor...
 – Kis darab föld Szigetvára,
 El is mossa nemsokára
 Elmossa a zápor,
 A nagy török tábor...

Csak a benső vár van hátra,
 Oda ember kell a gátra!...
 Egy nagy ajtót kell kinyitni,
 S úgy lehet a várba jutni...
 Akkor lesz ám meleg
 Mikor a nyílik meg...

Egy nagy ágyú van mögötte,
 – Sárga rézből – van kiöntve...
 De a kit majd célba vesz az,
 Sárga réznél sárgább lesz az...
 Tele van az vassal,
 Gyilkoló halállal.

Elhullott vitézek kardja,
 Lándzsák, kopják tört darabja...
 A mi vas csak volt a várban
 Mind ott hever a torkában,
 Mindegyik egy halál,
 Jaj annak kit talál...

Bent a várnak udvarában,
 Jár kel Zrinyi diszruhában,...
 Mintha esküvőre menne,
 Lógg a vállán czifra mente...
 Pedig halálára
 Öltözött fel mára. –

Száz arany van a zsebében,
 Villogó kard a kezében...
 Hogy ha nem villoghat a kard,
 Hogy ha halva összeroskad –

Legyen, mit elvigyen
 A ki hozzá megyen. –

– "Körül van már a vár véve,
 Innen ki nem megyünk élve...
 Esedezni, rimánkodni
 A ki tud, az ki fog jutni...
 Menjen a ki akar,
 Maradjon, ki magyar. –

A ki hitvány, a ki gyáva,
 A ki mász a föld porába,
 A ki nyalja mások talpát,
 Az csak menjen a meddig lát;
 Török császár néki
 Kegyelmet ígéri –

– Kinek nem kedves hazája,
 Kinek élte, – s vére drága...
 Kinek nincsen becsülete,
 S a nélkül is van élete
 Könyörögjön szépen,
 Eleresztik épen"...

Szóla Zrinyi;... kis csapatja
 Fényes kardját villogtatja,
 Villog a kard,...dobog a szív...
 Hazájához mindegyik hív...
 Ha szerették élve,
 Meg is hálnak érte. –

Jön a török... a vár hídja
 A sok népet alig bírja,
 Négyesével hármásával
 – Égbe szálló orditással –
 Rohannak a várba,
 Parancsszót se várva. –

Egy hatalmas dördülésre,
 – Az utolsó nagy lövésre –
 Recscsen a híd,... jobbra balra
 Hull a török a patakba...
 Szőke viznek habja
 A vért odább adja. –

Harczi zaj kél,... harczi lárma,
 Csattog a kard... cseng a dárda...
 Csillog villog a kard éle,
 A hegyéről foly a vér le...
 Ha egy helyre menne,
 Egész patak lenne...

Szőke viznek véres habja
 Szolimánnak azt susogja...
 Elveszett a néped dísze...
 Erős lenni tudsz-e, birsz-e?...
 Szegény dehogyan tudott
 Halva összerogyott. –

Tízszert annyi ellenséggel
 Harcol Zrínyi vitézséggel...
 De mi haszna... mind hiába,
 A halál csak megtalálja...
 Megtalálja végre,
 Kifoly drága vére...

Uj csapat jön,... uj haraggal,
 Szikrázó szem – éles karddal...
 S mint a gáton átcsapott víz
 Mindent ront s magával hord, víz,
 A mi útját állja –...
 Ugy rohan a várba...

Vitézsége, hős halála
 A történet táblájára
 Fel van vésve,... és örökre
 Ott fog állni tündököelve...
 Tündöklése annak
 Kincse a magyarnak.

Magyar Dalnok, 1891

121. Heltai Jenő: Zenélő óra

A vén zenélő óra a falon
 Aranykeretben ólmos
 Tik-tak egész nap halk egy hangon tik-tak
 Nem hebehurgya, minden szava higgadt
 Jól tudja, mit kíván az etikett,
 Sohase késik, sohase siet
 De olykor meg-megáll. Miért ne álljon?
 Százéves elmúlt, fáradt . Mit csináljon?

Emlék, Erekye, Vén, családi óra
 Hátraléte szép, zöld selyemzsinórja.
 Az óra lelke ez a könnyű szál.
 Érintsd meg, akkor mingyárt muzsikál.
 Megifjodik, föléled, zeng az óra

S rágyújt a régi harci indulóra:
„Föl, föl vitézek a csatára!”
Ez az egész repertoárja.

Az óra-lap körül vad csatakép,
Gróf Zrínyi Miklós rajt a hídra lép,
Az átkozott pogányt aprítja nagyban,
Minden zsebében, tudjuk, száz arany van.
Villog kezében óriási szablya,
Villog szemében rettentő haragja,
Még áll Szigetnek büszke vára
„Föl, föl vitézek a csatára!”

„Föl, föl vitézek a csatára!
A szent szabadság oltalmára!”
Csata! Szabadság! Lázás szép szavak!
Az óra halkán döngicséli csak
Csilingelés ez, nem vad fölkiáltás,
Nincs benne hit, nincs rajta áldás.
Ismétli százszor... Gép csak Néki mindegy.
Csak másokat küld, ő maga sosem megy.

Ki a szobában lustán ténfereg,
A gazda is már ványadt vén gyerek.
Rak pasziánszot, ül a bőrdíványon,
Magának ennél többet mit kívánjon?
És valahányszor a családi óra
Rágyújt a régi harci indulóra:
„Föl, föl vitézek a csatára!”
Az öregúr is rágyújt. A pipára.

Ipoly-hidak

122. Madách Imre: Nógrádi képcsarnok

Repeczky Ferenc t.b.

Építnél hidakat s építesz is; – ím a szegény had
Is, csak nagyságod rárósi hídja leszen,

1766 előtt épült a boltozott Ipoly-híd Rárosonál, a gyakori javítások miatt 1904-ben rácsos acélhid épült, 1944-ben a német csapatok felrobbantották, napjainkban épült újjá a híd ...

123. Szabó Lőrinc: Tücsökzene – A híd alatt

Az Ipolyon át fahíd vezetett.
Nyáron a folyó megkeskenyedett,
s kétoldalt, lent, a parti homokon
csibészek leskelődtek. Borzalom,
miket játszottak! Gonosz szavakat
bömböltek, valahányszor elhaladt
felettük egy nő, hogy a résen át
mit láttak – mondták, milyen micsodát –
a szoknya alatt, a lába között...
Egy-egy asszony csúnyán visszapörölt,
de a legtöbb menekült a komisz
csibész-nép elől. Hívtak engem is,
hogy vezessem arra a hűgomat.
Én nem láttam semmit: szavaikat
se értettem; de iszonyodtam, és
éreztem minden "szoknyás" szégyenét:
ha bűne van, elég baj az neki,
gazság külön csúfolni, bántani!

124. Szabó Lőrinc: Tücsökzene – A kicsúfolt bűn

A szoknyalest a lyukas híd alatt
és a hozzátartozó szavakat
szégyeltem és eltitkoltam, noha
nagyon furkált, hogy miért fut meg a
legtöbb nő? miért restelli magát?
Csakugyan bűn vagy csupán gyávaság,
amiért pirulnak? S ha bűn, mi lehet?

(részlet)

Az Ipoly Magyarország és Szlovákia közötti szakaszán a II. világháború előtt 47 híd volt, többsége újjáépítésre vár.

Szabó Lőrinc költeményében a Balassagyarmaton az 1919 előtt épült fahídról van szó, a helyette 1938-ban épített vasbeton hidat 1944-ben felrobbantották, előbb ideiglenesen, majd 1968-ban végleges jelleggel építették újjá.

125. Vas István: Óda a hegytetőn

Lent lángol a zsarnok, völgyi meleg,
 Itt szélben a fák laza fürtje remeg,
 Ott a Börzsöny hegysora ível.
 Odalent elegáns, karcsú fasorok,
 Idefönt a szakállas hegy mosolyog
 Sok nyájas, domboru színnel.

(részlet)

Most jó a kiterjedt földeken át
 Bámolni a zöld ezer árnyalatát,
 S káprázva lenézni a mélybe:
 Mint báliruhán széprajzu szalag,
 Közepén az Ipoly kanyarogva szalad,
 Amerre sodorja szeszélye.

126. Németh Péter Mikola: 47 HiDat!

„Hetedhét Ipolyon innen és túl...”

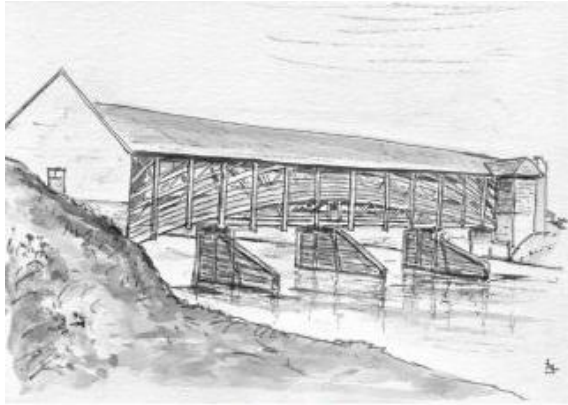
„Aranyhíd köztem és köztetek...” A keresztény Európában olytott felvilágosult klasszikus görög szellem, még mindig képes lehet áthidalni az emberek, nemzetek között meglévő, olykor fényévnyninek tűnő távolságokat, olyan élethelyzeteket teremtvé, amelyben a HiDaK metaforikusan és valóságosan is összeköthetnek partokat és lelkeket. Mert a HÍD lehet fa vagy fémszerkezetű, de lehet a jó szándék építménye is, egy olyan emberi gesztusé amelyben nem az egymás elleni gyűlölet, hanem sokkal inkább az egymásiránti szeretet nyilvánul meg. Mi, az Ipoly-táji hazában, ez utóbbi mellett tettünk hitet.

(mykwla)

Fahidak és boltozatok a XIX. század elején

127. Torda fedett fahídjának emléktáblája

„Im ez Híd / Erdélynek Remek Alkotmánya / Nagy Költséggel / De nagyobb Gonddal, s' / Legnagyobb Közhaszonra / Isten Segedelme Által / Romai Sz. Birodalombéli Groff / Széki Teleki Domokos / Nms. Torda Vármegyei Fő Ispány / Közben Já-

rásával / A Felsőes Királyi Fő Kormány Szék / Kegyes Jóváhagyásával / Miklós László / Csehi Boldisár és / Ostroviczi Joseff / N. Torda Város-sa Fő Hadnagyjainak / Munkás Felvigyázataik alatt / Városi Közpénzel / A Hív Lakosok segéd Munkájokkal / Sok Jóltevő Megyebéliektől is / Megnem vontt Nemes Adományokból / Követsi Jánosnak / hazafi Fő Építő Mesternek / Ritka Elme Munkájával / Hat Esztendőig Folyt Verejték után / Állittatott Fel 1704 ben / Ohajtott véget ért / Ostroviczi Joseff / Fő Hadnagy Kormányá alatt 1815 ben”

„Csudáld itt Utazó / a Természet Bajnokját a Mesterséget / Ezt a víz Győző Remek Alkotmányt / Melyet Maga a Folyó – is / Herculesi Erő alatt Mormolva Bámul”

Fedett fahidak világszerte kedvelt híd-szerkezetek voltak – a tető védte a faanyagot, és a közlekedőket is. Európában többszáz ilyen híd szolgálta a közlekedést, Kanadában, az Egyesült Államok egyes államaiban, ma is őrzik a fahíd építés múltját.

Erdélyben több híres híd épült a 18. század végén és a 19. században, közülük a legnevezetesebb valószínűleg a megmaradt emléktábla miatt is a Tordán 1815-ben épült az Aranyos fölötti híd, melyet 1907-ben bontottak el. A szakirodalom részletesen ismerteti ezt és a többi hidat is.

128. Kósa Csaba: Nagy ezüst országút

(részlet)

A század elején esett meg, hogy a mai vashíd elődjét, a kendergyári fedeles fahidat megroggyantotta az áradás. Olyannyira, hogy középen kettészakadt. A legrosszabbkor, feltámadás napján. Nem a húsvét, az ünnepek miatt kerültek bajba a földváriak, sokkal nagyobb gond szakadt rájuk. Harmadnap rendezték volna a nagy tavaszi vásárt. Rengeteg nép készült oda, fél Dunántúl és egyharmad Alföld hivatalos volt hozzájuk. A dunántúliak még csak ott lesznek a találkozón, de mi lesz a Duna-Tisza köziekkel? Túloldalt toporognak a felhajtott juhval, marhával, a tömérdek portékával? Szégyen éri Földvárat, olyan szégyen, amelyet tán ki sem hever, míg világ a világ.

A nagy ijedelemben eszébe jutott valakinek – tán az útbiztosnak – Prajda Vendel, a hajóács. Valahányszor hajót, hajómalmot kellett menteni Földvár és Baja között, neki üzentek Tolnára. Azt tartották róla, hogy nem ismeri ezt a szót: lehetetlen.

Talán csak egyvalamihez nincs hatalma: ahhoz, hogy a Duna irányát megváltoztassa. Hogy fölfelé folyjon, ami eladdig lefelé. Küldték hát a mesternek a táviratot, ne nézze most az ünnepet, igyekezzen Földvárra, mert a Duna elviszi a község becsületét.

Mire megérkezett Prajda Vendel, már félezren várták a Dunaparton. Ott voltak az ácsok, a napszámosok. Az útbiztos a kezét tördelte: „Kedden hajnalban jönnek a vásárosok. Öt órakor kelnének át a hídon...”

A mester bólintott, nem ígért semmit. Megvizsgálta a partra szállított faanyagot, tutajokat ácsoltatott, minden tutajra oszlopot rendelt, az oszlopokra petróleumlámpát. Két nap, két éjjel senki le nem hunyta a szemét.

Kedd reggelre állott a híd. Igaz, egyórás késéssel. Öt óra helyett hatkor léphettek rá a vásárosok. Prajda Vendel elvette a fizetséget, és szépen hazament.

Dunaföldvár fedett fahídjáról.

129. Fodor András: Berzsenyi Dánielhez

(részlet)

Mért is nem jöttem el hozzád soha,
hiszen ácsorgó ajakam itt
tanult meg szólni
földed közelében.
Sarjukaszálók görbe csapáin,
homokos dombok karói mentén
könnyű lett volna
idetalálnom.

Igaz, kíváncsi fülembé soká csak
fegyverek, ágyuk robaja dübörgött
e szavakból:

Boronka, Nikla.

S nem tudtam, hogy naponta arra járok,
hol kocsidat gorombán összetörte
az öreglaki híd.

Szép, hogy akármi messzire csatangol,
egyszercsak újra megleli az ösztön
a hazahívó szellem
határát.

Nem tudja többé elkerülni
őt, aki vaskos melle bazaltján
forrta ki termő
lávaerejét,
ki a világ s a szív zivatarában
villámok forró kései alatt is
formába tudta
gyúrni a mulandót,
a szikláin ormán úgy emeli sorsunk
esendő könnyű felhőit, akár
hatalmas kéz fog
tündöklő pihét.

Öreglak boltozott hídja (1830)

130. Takáts Gyula: Niklai elégia

Hádesz ölére is úgy ment, mint ahogy ősi szokás volt. (részlet)
 Tölgyfa-koporsóján megzörrent gyöngyszemű kardja
 és ragyogott az a Táj atlasza fényeitől.
 És ragyogott nem rég a határ, kék láng borította.
 Porló csontja fölött érc-csorda csatája viharzott
 s mintha szívéből nőtt volna föléje a kő,
 izzott és ragyogott, felvágta fejét a sötétből.
 Én, kit a vak véletlen vitt menekülve e berken,
 mint próféta jelét, néztem a nikali sírt.
 Már nem is azt, de kemény márvány-arcod ragyogását,
 melynek a gránát és a serényszavú ágyú sem ártott.
 Fénylett, mint az acél, hogyha a tűz foka nő.
 Elszabadult a pokol. Fortyogva dobálta salakját.
 Aknavetők vad cséphadarója törette a szőlőt
 s kriptád torka sötét hádeszi ködkapu lett.
 Zengve hasadt mentéd, csizmád sarkantyúja szárnyas
 kanca hasába szorult s elvitte örökre e tájról.
 Sírtak a lelkek s jajj! hulltak a csontjaik is.
 Csak te ragyogtál és lantod olajága világolt.
 Hálából íme most kegyelettel adózik a nemzet.
 Szétszórt csontjaidat ünnepi urna viszi.
 Akkor jöttem, a római nap tüze rajtam aranylott
 s szinte pirulva szorongtam az ünnepi nagy sokaságban,
 látva a pusztai por mint lepi csontjaidat.
 Turcsi lovad nyergébe ha ültél, messze tekintve
 s gyertyák fényin is ez lebegett s Rómát sose láttad.
 Berki mocsár hídján törted a válladat is.
 S itt evez ím koponyád harmadszor a létei vízre.
 Gyémánttal faragott fény sodra kíséri az útján.
 Hullt csigolyád láncán villog az álomi kéj.

Mai költők főhajtása Berzsenyi előtt, egy alig ismert műemlék boltozott hidat örökít meg Öreglakon (Somogy megye), mely valamikor 1835 előtt épült, így lehetséges, hogy ennél a hídnál érte baleset nagy költőnket.

Hortobágyi kilenclyukú híd (1833)

131. Debrecennek van egy vize (népdal)

Debrecennek an egy vize,
kinek Hortobágy a neve,
arra van egy kőhíd rakva,
kilenc lyukra van állítva.

Debrecennek van egy vize,
kinek Hortobágy a neve.
A felsarkán vízimalom,
körüllegeli a barom.

132. Petőfi Sándor: Kerényi Frigyeshez írt levele (1847)

„A töltésen haladva a Tisza hídjához, gyönyörködve néztem jobbra-balra a tájat, mely a kiöntés által hasonlíthat Amerika őserdeihez regényességében. És az az átkozott szabályozás majd mind e regényességnek véget fog vetni; lesz rend és prózaiság. Bizony nem szeretnék mostanában a Tiszának lenni. Szegény Tisza! Eddig kénye-kedve szerint kalandozta be a világot, mint valami féktelen szilaj csikó; most pedig zablát vetnek szájába, hámba fogják s ballaghat majd szépen a kerékvágásban. Így tesz az élet a lángészt filiszterré”.

Leghíresebb boltozott hidunk azért olyan hosszú, mert még a Tisza szabályozása előtt épült, az akkor vízjárásnak megfelelően.

133. Jókai Mór: Sárga rózsza

(részlet)

Az országút nem messze a csárdától egy monumentális kőhídon visz keresztül, mely kilenc boltozatos ív oszlopon nyugszik. A debreceniek azt állítják, hogy azért oly szilárd az a híd, mert az építéséhez való meszet tejjel ojtották meg; az írғыeik ellenben azt mondják, hogy a debreceni homokszőlők borával lett az a mész megojtva, az húzta úgy össze.

134. Kiss Tamás: A dudás

Ez itt a Hort,
az ott a Bágy,
köröskörül
a Hortobágy;

kilenc leány
a víz alatt
vállán tartja
a Kőhidat.

(részlet)

Hídra ballag,
ott andalog
a vén dudás
Tulok Balogh,
ágrólszakadt
Márton apó,
csárdaajtó
nyitogató.

Hóna alatt
a dudája,
boszorkányos
tudománya.

Ha ő azzal
nagy útra kél,
nem bírná el
ökör, szekér;

135. Erdélyi József: Hortobágy

Gulyás Pál emlékének

Debrecennek van egy ere,
Hortobágy annak a neve;
arra van egy kőhíd rakva,
kilenc lyukra van állatva.
Kilenc lyukon, nyolc kőlábon,
úr tengernyi rónaságon;
híják azt is Hortobágyinak,
azaz A hortu bágyának;
Agár mezeje volt régen,
Avarország idejében;
avar népből magyar nép lett,
avar névből magyar név lett...
Ha az a híd kőfal volna,
s rajta kilenc lyuk nem volna,
úgy találna a víz utat;
megkerülné azt a hidat...
Mint kilenc hó múltán szülve,
fekszik az a híd feszülve,
szülve folyót, népet, nyájat,
csodájára a világnak.

Fekszik a híd, mint Emese,
szól kiről ő magyar mese,
mint kilencet fiadó nő,
alatta a víz: csecsemő.
Nem szerették azt a vizet, –
megvetették a címisek:
szomjas nyájuk bele álltak,
s jóízűen iddogáltak.
Nagy csárda a hídhöz közel,
azért épült hogy ne vízzel, –
torkuk' borral öntözhessek,
portól öblögessék...
Innák már azt a vad vizet,
vedelnék már a címisek,
pint, meszelyszám, kincsen
mérve,
világuk csak visszatérne,
az ő "régi jó világuk..."
Mi van abból? – A kilenc lyuk,
a híd, meg az a jó nóta,
hogy "kilenc lyukra van állít-
va".

136. Szép Ernő: Hortobágy

(részlet)

Hó, várjunk csak: elfelejtettem jelezni, hogy idáig a nagyhortobágyi csárdáig, két másik emlegetett csárdát hagy el az ember Debreczenből jövet. A Látókép csárdát meg a kádarcsi csárdát.

Az a kettő a kishortobágyi részen fekszik, mind a kettő hűséges, hatásos régi cserepes épület; ezt a harmadikat, ezt a csárdaóriást a nagyhortobágyi csárdának hívják. Ez már negyven kilométerre esik Debreczen városától. Ettől a fehér meszelt végvártól egypár lépés a százesztendős, kilenclyukú boltozatos hortobágyi kőhíd (a Hortobágy folyó felett), ez a mi Lánchidunk Pest és Duda közt, ez a méla kőhíd választja el a mát a tegnaptól – tegnaptól meg örökkévalóságtól; a világot a tengertől; a hídfőnek erre az ó hangulatú oszlopára is odaképelem azt az útmutató két kezét, akiket egy urali ormon látnak a transzszibériai vasút utazói: egyik mutatóujj Európa felé, másik Ázsia felé... Mert a Hortobágy folyó kőhídján túl nyílik a babonás, bűbajos, végtelen, végtelen nagy hortobágyi puszta... a kőhíd párkányára oda szokott az ember melletl dűlni, könyökeivel esni, egy kolosszális erkélyről belé-alélni a csudába: a csendbe, szabadságba, boldogságba.

A nagyhortobágyi csárda falába be van téve egy Petőfi-kőtábla. Itt járt Petőfi Sándor 1842-ben. Az írás felett ott áll, a csárda mellett, a hídon át tekintve a puszta felé, hajadonfőtt, a fiatal, sovány Petőfi; egyik keze fogja a másik keze csuklóját, a háta mögött. A zrinyijén, felülről, három gomb ki van gombolva.

137. Szép Ernő: A hídi vásár

(részlet)

Olyan szerencsém volt, éppen a hídi vásár előestéjén találtam ideérkezni, erre a második hortobágyi zarándoklatomra.

Naplementi borulat alatt megláttam már a vicinálisból, az ohatpusztakócsi állomást elhagyat, a Hortobágy mátai részén azt a sok-sok ekhós szekeret. Messziről olybá tűnt csak, mintha valami nagy legyek szállottak volna oda le a sárga virágos zöld legelőbe. Láttam azután mindjárt ilyen legyeket vonulni, de nem repülve, hanem úszva, mind egy irányba, Csege felől, Böszörmény felől, Tiszafüred felől, Nádudvar felől, Hadház felől, arra a hortobágyi csárda irányába.

Egy porció tájékoztatóval tartozom.

A hídi vásár azért hídi vásár, mert e mellett a méltóságos kilenclyukú hortobágyi híd mellett tartják. Tartják pedig olyan nagy idők óta, hogy azt a legvénebb juhász számadó se tudja megmondani. Talán már a török világ óta. A Hortobágyon nevelt csikó, a Hortobágyon hízott ökör, a Hortobágyon gömbölyödött birka volt a legkapósabb mindig a magyar földön. Minden esztendőben megtartják ezt a hídi vásárt, június 20-án. De csak ha csütörtöki napra esik a dátum. Ha nem csütörtök, akkor 19-én vagy 23-án tartják, azon a csütörtökön szóval, amelyik a legközelebb van a huszadikához.

Most az idén, az hallom 7-8 ezer darab állatot hajtank fel. Tavaly még duplája hajtódott a vásárra. Régebben, háború előtt ötször ennyi, hatszor ennyi.

Debreczeni gazdák meg egész Hajdú megye gazdái, akiknek itt nyaral a marhájok a Hortobágyon, felhajtják az állatot a hídi vásárra. Heves megyéből való gazdáknak is van marhájok a Hortobágyon. Vásárolni pedig az egész országból jártak birtokosok,

Folynak befele a szekerek a korlátok közé mindenfelől, szüntelen. S jönnek, a debreczeni országútról meg a hídról, meg jönnek, jönnek a Hortobágyon át még mindig az ekhós parasztszekerek, s hajtják az emberek az ökröt, a tehenet, a lova, a birkát, a disznót, nem lehet a felhajtást belátni. Kolomp, csengő, zörgő. Bögés, nyihogás, bégetés, rőfögés. És hozzá cigányzene, rezesbanda. A sátrakban meg a csárda előtt. Az ámbituson vakon és izzadtan rángatja a banda azt a bizonytalan szapora nótát. Mintha megveszett volna a banda. Éppen úgy isznak, acsarkodnak az ivóban meg kint a lócákon az emberek. Akárcsak ezért jöttek volna olyan messziről.

138. Illyés Gyula: Hídi vásár

Hol a vásár, ott a vásár,
közepében sámán kántál.

Kelet nyíló kapujából
jön a csorda, jön a pásztor.

Közepéről messzire szét
az a síp, dob, hangzagyvarék,

A föld alól, mint a lélek,
mint a szöcske, ürge féreg,

közepéből az a lárma,
mintha Ázsiából szállna.

mint a hangya, a tavaszi,
dől a magyar, az igazi.

A sík alján a tág napból
jön egy lovas pejlovasról.

Mint a király háznépével,
jön egy hajdú húsz ökrével.

Villan a felhőnyi porból,
kimennydörög a szíj-ostor.

Birka, borjú a bikára,
szimatol a kún a jászra.

Mint az árvíz, mint megéledt
kétezer évnyi kísértet:

a láthatár sír-árkából
dől a magyar, a javából.

Jön a gyerek, jön a bogrács,
tengelyen a sátoros ház.

Jön a kémény, ládd-a, füstől,
jön az udvar mindenestől.

A kocsisor, mint a zsinag
gomolyaggá úgy tekereg.

Tekerül a kocsmaköré,
mint falu a tornyaköré.

Itt kanyarog karikára,
itt csobog Emese álma.

Mennyi utca, lenge térség,
futó állat, tarka népség...

Ni egy kabar egy ugorral,
egy onogor egy vogullal.

Ilyen néppel, ilyen fórum
lehetél, ős Karakórum...

Ni egy cserkesz, ni egy tatár,
egyik tikász, másik csiszar.

Kerek a vár, akár az ég,
kereng egyre, mint a kerék.

Hát maga, kínai, ma mi?
Láthatja kend, hogy vasúti.

Forog nyugatra, keletre,
a néptenger keveredve...

Van csizió, van dáridó...
görög, török, örmény, zsidó.

Haj, magyar sors, szétszakító
s újra összegombolyító...

Az a glóbus! itt van, itt jár –
Igyál, magyar, szebb lesz mindjár,

Égigérő, porban szépen
nézd így jár keser levében.

Szenyben, szagban, jajban, zajban
így forgat egyre vakabban.

Pokol ez, de édes, mint a
bakanépnak a körhinta...

Ebben élünk, ebben fölünk,
a napisten főz fölöttünk.

Illyés Gyula a Hortobágyról készült film hatására írta ezt a versét.

139. Baranyi Ferenc: Halhatatlanságom története

(részlet)

Valamikor a hatvanas évek végén Zsurzs Éva felhívott a televízióból. Elmondta, hogy zenés film készül Jókai Mór Sárga rózsa című kisregényéből. Felkért a dalbetétek megírására. Közölte, hogy a zeneszerző Behár György lesz, jó lenne, ha mielőbb felvenném vele a kapcsolatot. No, fel is vettem, még aznap. Izgatott a feladat: népdal-szerű verseket írni...

A Hortobágyon játszódó históriában Decsi Sándor, a csikóslegény és Lacza Ferkó, a gulyásbojtár ugyanazt a lányt szereti. A végén meg is verekszenek érte. A számos pusztai szituáció, életkép, nyers konfliktus valóban izgalmas dalok, együttesek és kórusok írására adott alkalmat.

Már javában benne voltunk a munkában, amikor Behár Gyuri felhívott egy este

– Szeretnék az egyik öreg juhász szájába egy balladát adni, amely a Kilenclyukú-hídról szól. Basilides Zoltán adná elő Melis hangjával. Biztos van valamiféle eredetlegendája a hídnak – te filosz vagy, nézz utána a nagy könyvtárakban.

No, én valóban filosz vagyok, de a leglustább fajtából való. Nyűgösen válaszoltam neki: – Gyurikám, tudod ki fog ilyen gyönyörű strandidőben könyvtárakban kutakodni. Majd én kitalálok egy tetszetős és főleg hihető eredetlegendát.

– Mit bánom én, csak mielőbb kapjam meg versbe szedve – így Behár.

Öt teljes percig facsartam az agyamat, a hatodik percben megvolt az eredetlegenda. Egy jó óra múlva pedig a dalszöveg. Kifundáltam egy Árva Jóska nevű hortobágyi betyárt, aki kilenc szeretővel dicsekedhetett. Mindig a pusztacsárdában múlatta magát. Egy ízben pandúrok vették körül a csárdát, hogy a Jóskát vasra verjék. Csak a víznek menekülhetett volna, de a Hortobágy-patak megáradt, nem lehetett rajta gázlót találni. És most már a megfelelő verssorokkal folytatom:

...Kilenc kislány összeszaladt
szép testéből rakni hidat,
kilenc karcsú termet íve
ráhajlott a sebes vízre.
Jóska rajtuk átugratva
beleveszett a viharba,
messze röppent, mint kilőtt nyíl,

hallgat róla szóbeszéd, hír.

Kilenc lány is hallgat róla
rákövülve a folyóra.

A kész szöveget elküldtem Behárnak, tetszett neki, szép zenét csinált hozzá. Aztán a film is elkészült, bemutatták, még szerény sikere is volt.

Eltelt vagy tíz esztendő. Az egyik könyvhéten Debrecenbe hívtak író-olvasó találkozókra. Szállodai szobám éjjeliszekrényén idegenforgalmi szóróanyagok tömegét találtam. Az egyik kiadvány a Hortobágyot ajánlotta a turisták nagybecsű figyelmébe. Előadta, hogy a kilenclyukú hídnak szépséges eredetlegendája van. A néphit szerint – és így tovább, és így tovább. Következett az én történetem úgy, ahogy Behárnak kifundáltam annak idején. Hatalmas büszkeség dagasztotta a kebelemet, mert "néphit" lettem. Folklór. Legalábbis az IBUSZ hajdúsági részlege szemében.

140. Lósy-Schmidt Ede: A hortobágyi kőhíd

(részlet)

Jókai Sárka rózsa című regényében azt írja, hogy az igazi szittya építészetnek monumentális remeke. Dr. K. Tóth Mihály pedig a hortobágyi pusztát ismertető leírásában azt írja, hogy a debreceni polgár a hídra felette büszke, mert ha kérdik tőle, hogy miért nem nézi meg a szomszéd nagyobb városokat, vagy magát Budapestet, azt szokta felelni: minek mennék úgy sincs ott különb híd a minénknél.

A hortobágyi kőhídra valóban büszke is lehet Debrecen minden polgára, mert a mátai pusztán épült kőhíd Magyarország legnagyobb közúti kőhídja, melynél hosszabbat az országban seholsem találunk.

A hortobágyi kőhídról írt monográfiám e kivonatos ismertetését Lugossy Józsefnek a Magyar Tudományos Akadémia tagjának s a debreceni főiskola egykori nagynevű tanárának a múlt század közepe táján Regulyhoz intézett költeménye utolsó soraival zárom:

Ki multjához érzéketlen,
Szebb jövőre érdemellen.

Éppen ezért szeressük és becsüljük meg multunkat, annak kutúrális alkotásait és maradandó becsü emlékeit. A nemzeti öntudat gondolata és a nemzeti öncélúság eszméje vezéreljen minden tettünkben és hassa át társadalmunk minden rétegét, hogy szebb jövőre lehessünk érdemesek.

A Balaton hídjai (1839)

141. Tóth Ernő: A Balaton hídjai

(részlet)

A Balaton még 150-200 évvel ezelőtt is más alakú volt, mint ma. A Balaton vége Hídvégnél volt, annál a településnél, mely ősidők óta fontos átkelőhely volt. Zalavár, Récéskút, dorongutak a hazai táj, történetünk kevésbé ismert része. A török hódoltság alatt és később is a révátkelés lehetősége miatt katonailag sokat támadott, fontos hely volt. A mai értelemben vett Kisbalaton nem létezett már, Fenékpuszta és Vörs (Battyánpuszta) között fontos révátkelő volt. Az átkelés nehézségei miatt 1834-37 között, amikor is rettenetes szárazság volt, ismét felmerült töltés és hídépítésének igénye, a terveket tett követte, s 1839-ben már állt az első „állandó” fahíd, melyen március 3-án ment át díj fizetése ellenében egy kereskedő.

A fenékpusztai Zala-híd jelentősége oly nagy volt, hogy Kövér János vörsi plébános a História domus-ban ezt írta „Ami a világ teremtésétől fogva nem esett, a mi időnkben esett meg. Híd van a Balaton közepén.” Az alkotók erényeit kiemelve az utókor megbecsülését helyezi kilátásba a lelkes krónikás. Az utókor nem volt túl hálás, ám tábla csak a 60-as évek elején került a hídra dr. Zákonyi Ferenc ösztönzésére. A hidaknak sorsuk van, a „Balaton hídjai” ma „háttérbe szorítva” áll az új Zala-híd mellett, kezelői nem nagyon gondozzák, acélsővel csúfították el.

Zala megye közgyűlése 1785. december 30-án (!) utasította Piler Ferenc hites mérnököt, hogy készítsen tervet a Balatonon való átjáráshoz,

állandó vagy hajóhidat. A Magyar Hírmondóban 1786. márciusában, majd 1807-ben a Hazai Tudósításokban érvelt a híd építése mellett a névtelen szerző: „hol szép állóhidat lehetne hajókra építeni”, ám a terv terv maradt, 101 év múlva azonban újult erővel, most már az 1908-ban megalakult Balatoni Szövetség „tűzte zászlajára” a híd építésének ötletét „hova hamarabb talán be fog következni az is, hogy a két partvidéket a Balaton legkeskenyebb részén Tihanynál áthidalják” írta a „Balaton” című lap.

A Balatoni Szövetség közgyűlése 1912-ben foglalkozott a főutak állapotával, sürgette a balatoni körutat s a híd megépítését. Felterjesztésükre a kereskedelemügyi miniszter 1913. július 1-jén (idénykezds) részletes indoklás mellett elutasította a javaslatot „...az ilyen nagy költséggel létesítendő monstruosus építmény korántsem fogna a Balaton szépségeinek emelésére szolgálni, sőt ellenkezőleg annyira lerontaná, hogy eltekintve a költségektől, ez az egy körülmény is parancsolóan megköveteli, hogy az áthidalás mellőztessen – vállalta ugyanakkor, hogy ha gépi erővel hajtott kompot állítanak üzembe, úgy a szükséges parti építéseket a minisztérium vállalja. 1928-ig kellett várni, hogy a Krúdy Gyula által megörökített révészlegények helyett motoros komp vigye az utasokat.

No de azért az ősi révátkelőnél, melyről a tihanyi alapítólevél is ír, azért volt fahíd, mégha nem is érte át a Balatont. Egy 1802-ben felvett leltár 90 öl (170 m) és 4 öl széles új fahídról tesz említést, amely „erősen van beépítve” Szántódon. A komp régen nem jött ki a partig, hanem a bejáróhídról szálltak az utasok be a hajóba. A vasút kiépítése után (1858-61 között épült meg!) a szántódi állomással szemben hosszú bejáró híd vezetett a tóba, neve még ma is él a helynevekben Cifra-hídként, s cölöpjeinek csonkjai is megtalálhatók. Ez már valami, de nem igazi híd.

A népdalban megénekelte híd a Balatonon – igaz nem Szántódnál – volt, s ezen a helyen is állt egy 170 m-es kis híd.

Jelen összeállítás készítője a Közútban megjelent írásának egy részletével pályakezdsére emlékezik, amikor módja volt a Balaton-hídja táblát elhelyezni az említett vasbeton hídon.

A szántódi rév már a rómaiak alatt is fontos átkelőhely volt, a révészekről emlékezzünk meg itt. Két neves írónk visszaemlékezésével.

142. Krúdy Gyula: Balaton révészei (1959)

(részlet)

„Régen láttam szebb embereket, mint az evező révészeket.

Bús taktusa a munkának a legősibb. Az evezés ugyanaz volt ezer évek előtt is. Hat legény, aki hajtja a nehéz kompot, egymás mellett ül párosával. Mielőtt meghúznák a hosszú, nehéz lapátot, felemelkednek a deszkáról, amelyen ülnek, aztán ugyanabban a másodpercben vetik hátra magukat, amidőn meghúzzák a rudat. Előrevetik magukat, hátradőlnek, mintha egy test, egy izom volna valamennyi. Nem késhet senki egy szempillantást, nem pihenhet egyik sem egy másodpercet, nem takarékoskodhat a munkával egy verejtékcseppet sem.

Mint egy emberfölötti tánc, ősi ringatása a testnek, megfeszülő és engedő kötele az izomzatnak, a testi munka csodálatossága: folyik az evezés a kompon. Szakadatlanul, megállás nélkül attól a perctől kezdve, amint az evezőket a vízbe merítik: ringatóznak a testek, külön életet kezdenek élni a lábak, a karok, de legfőképpen a fejek, amelyek lassankint oldalvást dőlnek a kimerültségtől.

Nem lehet leírni azt a változást, amelyen a révészlegények általmennek, amire a Balaton közepéig hintáztatják a kompot. A szélmarta, esőtépte, viharos arcok elveszítik minden földi durvaságukat. Megnemesednek a homlokok, belső fényekben égnek a szemek, alkonyati aranyírbán fürdöznek a felhevült arcok.”

143. Széchenyi Zsigmond: Ahogy elkezdődött

(részlet)

„Arról a régi kompról is egy-két szót... Jól emlékszem, hogy a kompra való ráhajtás, különösen négy jóvérű csikóval, ráadásul viharos vízen, nem volt gyerekjáték. Volt rá eset, hogy mind a négy ló szemét be kellett kötöznünk, kabáttal, zsákkal, vagy egyéb kéznéllevővel. Csak ilyen megvakított állapotban sikerült őket a kompra léptetnünk. Arra is emlékszem, amikor elkapott bennünket a szél, félrefordított tihanyi irányunkból, s a révészek minden erőlködése ellenére lesodort Siófok alá. Ott kellett, órák hosszat vesztegelve, bevárnunk a vihar csillapodását... A tihanyi révben ócska, valamikor nádfedelű fészker rogyadozott... Mikor utoljára ott vesződtem, már csak imitt-amott éktelenkedett egy-egy zsúpcsomó a tépett fejű fészkeren – a többit mind elfüstölték az idők folyamán átkelni szándékozók... Az öreg révészek között volt egy-két sokat próbált, érdekes beszédű víziember. Olyan is, aki még lopott csikón

menekülő szegénylegényt is szállított!... mesélni tudott róla! Meg Sobri Jóskáról is meg Répa Réziről! – Így aztán sosem volt unalmas az egyébként hosszadalmas átkelés.

Manapság, hallom, már biztonságos gőzkomp – vagy pláne tán motoros? – jár Szántód és Tihany között. Tengernagyi egyenruhás, simára beretvált hajóskapitány kormányozza, fényes sárgaréz csövön adja a parancsait a gépházba. Közben el sem tudja már képzelni, hogy evező hajtottá elődjét Siófok alá verte valaha a vihar, s hogy ócska fészertető zsúpfedeléből kellett jelzőtűzet gyűjtani! Hiszen az ő finom gőzkompjja még viharban is percnyi pontossággal közlekedik, nyomtatott menetrend előírása szerint!

A szántódi rév a révcserda történetét dr. Zákonyi Ferenc szakszerűen és szeretettel, igen részletesen, külön füzetben (Szántódi Füzetek II.) is megírta, nemcsak ennek a révnek a történetét, hanem az egész Balatonét kutatta, megírta, közkincsé tette. Őt személyesen is ismertem jó szívvel ajánlom, hogy olvassák írásait!

Hidak az 1848-49-es szabadságharcban

144. *Illyés Gyula: Ozorai példa*

Ötven huszár volt akkor a Szabadság,
annyi volt itt a nemzet, a magyar.
És szembe, hozván a császár parancsát
tízezer fő, tizenkét ágyuval
végig a völgyön, a Sió lapályán
rohamra készen, – közepén a híd.
Egy fél országrész fordul vérbe-lángba,
ha az a hídfő, az is elesik.

Oh sármelléki, törpe Thermopilé –
Halványul a legendás görög
merészség és ravaszság a huszárak
merészsége és nagy esze mögött.
Megindultak, – nem le, az ellenségre:
a hegyre föl és másfél napon át
kerülgették, csak járták körbe-körbe
a vén Kálvária-hegy derekát.

A hegy mögött, mint színfalak mögött, még
csizmát és csákót is cseréltek ők.
Előbb huszárok, most bakák vonultak
a hüledező ellenség előtt,
mely várta, várta rettegve, mikor dől
nyakába az a tenger népözön.
Husz tűznél főzték a gulyást a lányok
a másik hegyen, a Tüköcsösön.

Megdördült ott lenn végülis az ágyu,
hetedhatárig körözve szavát.
Kihullt a sorból fenn egy-egy huszár, de
a többi csak járt, csak vonult tovább.
Míg fel nem tüntek baltákkal süvöltve,
mint a nádasok csikasz-kölykei,
a pusztaiak... s a szemközti dombon:
Dégről Perczel, Szilasról Görgey!

Szorító, Lódózó... egy-két dülónév
hirdeti csak, mi történt azután.
Minthogyha ott lettem volna, merengve
ülök az őszi, vén Kálvárián.
Vadászkutyám elnyúlva vár, a puskát
papírral cseréltem föl térdemen.
Nem a cserjésnek, fent az őszi égnek
bozótját kémleli tekintetem.

Hegyre kerültünk... vagy hegyre szorultunk
barátaim, de megritkult sorunk!
S be védtelen, jajt-zümmögő alattunk
az édes ország, melyért harcolunk;
s be ingatag a hídfő és be hangos
az ellenség!... hogy tódul már felénk!
Még rejti gyáván – változik a harcmód –
de látom én már minden fegyverét!

Nem hull golyó még ránk. De hogyha hull is,
 ha a veszély, mint zápor megered:
 játsszuk már végig halálos mosollyal
 e ríkató-vidító szerepet.
 Nevetnünk kéne, hogy vagyunk, megyünk még
 ezrek dalaként fujva énekünk –
 Ha lesz jövő: hadat talál helyünkön –
 legyőzhetetlent, ha mind itt veszünk.

145. Illyés Gyula: Ozorai példa

Dráma Tizenegyedik jelenet

(részlet)

Csapó. Talán még nincs veszve minden! Ha a veszprémi nemesek nem jönnek is át a megye határán! A hegy pereméhez siet. Ha itt erő van, van még tán remény is..

Messzelátót akar szeme elé emelni. A híd! Ég a híd! Pompás stratégiai húzás. Messzelátón néz. Hátrálnak! – Lőtávolon túlra, szerte! Földrelegezhetünk! Végre! Kifújja magát, leül, majd feláll. Nem tudom, ki az a tiszt, akit ilyen váratlanul idevezényeltek, de Kossuth emberei mindenütt remekelnek. Az utolsó pillanatban így megtorpantani, lecövekelni az ellenséget! Körülnéz. Kinek gratuláljak a hadi tudományához?

Sándor: Ez a hadi tudomány?

Csapó: Ez! Ölni a hóhér is tud, puskát a polgárkisasszonyok is elsütögetnek a lövőházban. Rákényszeríteni akaratumkat az ellenségre, a született katona erről ismerszik. Hol van?

146. Pusztai Sándor: Ozora

(itt-ott egy akác)

Itt-ott egy akác, egy jegenye fáj
 A dombsornak pőrén, ideges a táj.
 Dísze lehullott vak lábai elé,
 A falu csörtet a temető felé.
 Palaszín alkony villog a tornyon,
 Mint dült hajóról felmeredő horgony.
 Felhőkbe tépve kapaszkodna még,
 Nem tartja fönn az se, mállik az ég,

Megöszült csendbe riadt kutya ugat.
Égaljhoz ütődik, hull a vakolat...

(rájuk kiáltanék)

Pőrén kiködlök medréből a Sió.
Bőrén lúdbőrös reszketés, a szó.
Ijedt pókként rebben rajt tova
Partjáról fűzek görcsös, tétova
Vak újja ír, ír valamit belé,
A halál verse ez vagy az életé?

Rájuk kiáltanék, habok, hej habok!
Hányszor usztam bennük s át rajtatok,
Hányszor ugrottam belétek fejest
Gyerekszívvvel hévvel, emlékezzetek!
Salto mortálét, mint ifjú triton,
Hányat mertem én fönn a Nagyhídon
Salto mortálét zord sorsunk eleget
Küld most is, nincs hiány, de a hősi tett,
Mint a fogyó hold fogy, egyre kevesebb!

147. Ilyés Gyula: Egy másik hídra, melyet a költő családja emelt

Átmegyek rajta, csöng a híd,
dicséri Náci bácsi markait,
dicséri Józsi sógor ökleit
apám vidám pörölyütéseit.

Kis gyaloghíd ez, nem is a Dunán,
csak egy szűk szurdék csermely fonalán
Nem Pestet köti össze és Budát
Ozora kocsmáját és templomát.

A Cinca fölött feszül, – de merész
felnyúló páros rácsa mit idéz?
A Lánchíd ívét, az ív rácsait!
Egy vén számadó titkos vágyait.

Jó nékem lépteim rajt hallani,
csöngnek, mint nagypapa forintjai,
jövet menet a hídvámost a híd át:
egy régi érdem arany kamatát.

Ahogy akarta egy okos juhász
és veje s fia, két komoly kovács,
áll jó kedvében is némán a híd,
dicsérhetne akár egy Széchenyit.

Illyés Gyula rendkívül sokat írt a hidakról, talán ez a családi emlék is inspirálta. Emlékezéseiben fotó is megörökítette ezt az egyedi „műtárgyat”.

148. Erdélyi József: Rapszódia – Nyár

Uj betonhíd a Tápió felett.
A vízben, az uj betonhíd alatt,
a régi híd csonka falábai
sötétlenek... Víz és idő halad.
Közel a hídhöz áll a honvédemlék,
és hirdeti a réglefolyt csatát.
Áll a szobor, de már jótékonyan
körülnőtték és elrejtik a fák.

(részlet)

1934

Az 1948-1948-es szabadságharc sok fontos csatájában pl. Kápolna, Vác stb. igen nagy szerepe volt a hidak védelmének, birtoklásának, külön is említendő több viszonylag kis híd.

149. Kovács István: A Piski hidi csata

Piski. Mennyire gazdag jelkép e helységnév tartalma. Jelképe annak, hogy nincs reménytelen helyzet, hogy az önfeladás a legszorítóbb körülmények között se lehet menedék, mert azzal csak a körülményeket szentesíti az ember. Hogy a látszólagos magárahagyottság, kiszolgáltatottság se törhet meg egyént és közösséget.

„A Sztrigy vize nagyon sebes folyam lévén, közepén a kemény tél dacára sem bolt befagyva, s ez legyőzhetetlen akadályt képezett közöttünk és az ellenség között egész a Maros folyamáig. Csak két pont volt e

szűk harci téren, hol a folyamon átkelni lehetett. Egyik és fő pont a híd, melynek csak egyik felét szedtük fel, s így az minden fegyvernem átkelésére használható volt, a második egy malomgát jobbszárnyunkon, melyet a gyalogság üggyel-bajjal átkelésre használhattott” – „mutatta be” a téli erdélyi hadjárat döntő ütközetének színhelyét Szigethy Miklós, akit Bem időközben előléptetett a 11. zászlóalj századosának.

A február 9-én harca vonuló honvédek már ismerték Bemnek az előző napon fogalmazott tömör figyelmeztetését. „Ha a híd elveszett Erdély is elveszett”. A megerősödött erdélyi hadsereg 6500gyalogosból 1000 lovasból 28 ágyúból állott. Puchner hasonló reguláris erővel rendelkezett, de őt még nagyszámú román népfelkelő is támogatta.

Mire Bem a csata színhelyére érkezett, sokkal szívderítőbb látvány fogadta, mint Czetet. A honvédek visszafoglalták a hidat, és a túlparton is megvetették a lábukat. Hamarosan már vagy 3 zászlóalj, tekintélyes lovasság és 10 ágyú kelt át. Bemnek úgy tetszett, hogy karnyújtásnyira áll a győzelemtől.

Ekkor a császáriak, nehogy a magyarok üldözőbe fogják őket, rohamra küldték lovasságuk zömét. Az ellenük felfejlődő Mátyás-huszárokra egy bozotosban megbúvó osztrák zászlóalj zúdított gyilkos puskatüzet. Az egész magyar seregen pánikhangulat lett úrrá. Úgy tetszett, hogy a folyó túlpartján menthetetlenül szét szóródik. Bem elhatározta, hogy tapodtat se hátrál, ha kell egyedül is ott marad a csatatéren „A híd enyém marad, vagy meghalok”... hangzott a döntő ütközet szálloígévé lett mondata. Ezt komolyan gondolta. Ha a csatát elveszíti, az végét jelenthette volna az erdélyi hadseregnek Puchner ezután már könnyen lefegyverzi a megcsalatott Székely földet, s a bukovinai osztrák hadsereggel karöltve, Felső Erdélyt is hamarosan elfoglalhatta volna.

A tiszték azonban, Bethlen Gergely huszárjainak kardlapozó segítségével viszonylag rövid időn belül rendbe tudták szedni a sereget. Az osztrákokat elbizakodottá tette a magyarok túlparti megfutamodása. Biztosak voltak győzelmükben. Egyre több csapatuk kelt át a Szirigy bal partjára. A hídon át özönlő ellenség látványa az osztrák osztrólenkai ütközetre emlékeztette Bemet.

És éppen úgy, mint a döntő percekben Osztrólenkánál, válaszul az ő ütegei kezdtek heves tüzelésbe. Most az osztrákok tették azt, amit nem sokkal azelőtt a magyarok. Hanyatt homlok menekültek a szuronyt sze-

gezve közeledő 11. és 24. zászlóalj honvédei elől. A kardjukon esett csorbát kiköszörülni vágyó huszárok aztán Szászvárosig üldözték a futó ellenséget.

Bem nagy győzelmet aratott. Ismét megnyílt az út Nagyszeben és Székelyföld felé.

150. Kányádi Sándor: A kökösi hídon

Lassított a vonat a kökösi hídon.
Jődögélt mögöttünk szaporán az alkony,
poros köpönyegét félvállra hajtva
föl is kapaszkodott a hátsó kocsira.

Lenn a Feketeügy feketén csillogott,
békeséges esti harangszót ringatott.
Szívem köré apró, fényes tüzek gyúltak:
kerestem a parton, kerestem a múltat.

Béhunytam a szemem, hátha úgy meglátnám
Gábor Áron mestert szürke paripáján.
Prázsmár felől szörnyű por és füst kavargott,
s dörögtek a hídfőn a székely harangok.

1955

1849. július 2-án az eldöntetlen hidi csatában halálos sebet kapott a hős ágyúöntő őrnagy. Mezőberénynél napjainkban öreg rácsos híd áll, 1849-ben azonban csak révátkelő volt, itt kelt át a folyón Petőfi Bem tábornokhoz igyekeztében.

151. A Mezőberényben Petőfinek állított emlékoszlop felirata

Az akkori átkelőhelynél emlékoszlop áll:

„Itt volt a régi rév ahol 1849. július 18-án Petőfi Sándor átkelt a Körösön, hogy Bem tábornok erdélyi seregéhez csatlakozzék.”

Barátja Orlai Petrics Soma emléksorai zárják az emléktábla szövegét: Ekkor hagyta el költőnk örökre ábrándjainak hazáját az általa sokszor megénekelt Alföldet.

A szabadság költőjéről szép vallomás az utolsó állomás hidjáról írt költemény.

152. Iványi István: *Petőfi Bemhez indul*

Petőfi Orlaival és családjával Aradra készült 1849 július 18-án. Arad helyett Váradnak, így Erdély felé indult a három tagból álló Petőfi család.

Bonyhayék szekere Kiss Sándorékéval rágördült a Kettős-Körös hatalmas deszkakompjára, hogy Sziráczka György révész keze irányításával áthajóztassa utasait a másik partra. A költő ezután már nem látta többé a községet, amelyet örökre elfedett előle a magas gát és a parti akácerdő. Eltűnt a mostani Sárga gát felé, majd a bélmegyeri uradalmi földek nádas és lápos tölgyeseinek ingoványai között imbolygott tovább karavánjával.

Petőfi a körösi réven áthaladva, útját Vésztőn, Ugrán, Rojton, Váradon keresztül Erdélynek vette kíséretével. Bem tábora vonzotta már teljes erővel, és nem a halált kereste, hanem küzdeni akart újra hazája megmentéséért.

153. Takáts Gyula: *Az elveszett Segesvári füzetlapokról*

– A hídkarfán írt utolsó villanások –

Szolga?... Az voltál s megtanultad...

Itt zeng jövőnk s a múltad!

Bátorság?... Már csak öntudat...

Szent kartács, te nyithatsz még utat!

Ó, győzelem?... De, mindig másé,

mert soha a magunk ügye...

Villogtál?... Más kezében kard!

Vérüinktől ég e híd köve...

Mégis!... Csak most!... És itt, te zengő,

magunk fogyasztva bár és irtva,

segíts, mezítlen-villogó!... Segíts!...

Torkunkon, lásd, a bicska!...

Szakasznyi székely és huszár...

Csak te maradj szent öntudat

vezérlőnk!... Nézd, Ő is szalad

Remény... Utolsó hídfőnk, adj

szárnyakat!...

154. Ilyés Gyula: Segesváron

Millió kukorica dárda.
Úgy áll ma is a zöld határ
és fent a néma nap, akár
akkor midőn őt halni látta.

És néma, csukott szájként lent a
Bezárt föld, a betelt verem,
Mely befalta. Elevenen,
mint mondja ma is a legenda.

"Élek még" – jajdult fel. – "Dögölj meg!"
Hangzott (volt erre is tanú)
S rémképnek is bár iszonyú,
A véres hullák rágörögtek.

S most csak a csend, a néma béke.
Állong egy felhő, néz a nap.
S itt az utca, hol átszaladt,
még szétüvöltve: vége! vége!

Álltam a hídon, hol előre
Nézett még, hol meg a jövőt
Látta Bem zászlai fölött,
(délben kitörtek a mezőre).

Szemem az ő szeme nyomában
Siklott síkon, hegy peremén.
Aztán az a kín állt belém,
mint mikor tébolydában jártam.

Mit ragyogsz felém nevető had,
Füvek fák, van sejtelmetek,
Mit túrtetek, mit tettetek
S ti emberek s te eszelős nap!

Itt höröggt. S itt nézte kacagva
Meghalni a bárgyú világ

Legnagyobb épeszű fiát,
ki meggyógyítani akarta.

Nem volt kis dolog, amit ottan
Megértettem, akármiképp
Tudtam rá eddig az ígét,
amíg kocsinkhoz ódalogtam.

Mint aki azt hiszi, kilábol
félelméből is, hogyha fut:
menten, – mintha volna kiút
Ebből a jókedvű világból.

Egyéb budapesti hidak

Következő két versben említett Ferdinánd híd 1874-ben épült a Nyugati pályaudvar befutó vágányai fölött, több átépítés után ma is áll.

155. Lengyel József: Ferdinánd-híd

Rohanás felett a lépés araszol.
Teherkocsi nyehereg, húzásra cövekelődnek a lovak köteges izmai.

A mozdony (mint szép, buzdult izmú gyerekek játékába,
szélnek feszülő melle előtt két karját forgatja és öklöződik előre)

jön!!!
(Nekem félelmes... ravasz... sziszeg)

Aztán egyszerre egy gőz és füst,
Elborítja a hidat,
alája, fölébe, benne felcsap a sínek, kerekek, kapcsok egymást
győzködő lármája.

A lárma,
egymást szorító, kavargó érctömegek lármája és a híd visszadobta
visszhang
életnél életebbre hatványozódik bennem
És egy vagyok vele akaratos acélos tudattal.

Roham!!!

megújhodottan, szénnel hosszú utakra biztosan
és a távozó kerekek után szikrákat sóhajtanak az acélsínek.
A sínek ottmaradt egységei a végtelent megkívánt erőnek.
Az erőnek, az indulónak, az indulatosnak, megtorpanónak,
meg nem pihenőnek.

156. József Attila: Kirakják a fát

A pályaudvar hídja még remeg,
de már a kényes őszi dél dorombol
és kiszáradt hasábfák döngenek,
amint dobálják őket a vagonból.

Ha fordul is egy, a lehullt halom
néma... Mi bánt? Ugy érzem, mintha félnék,
menekülnék, hasáb a vállamon.
A kisgyerek, ki voltam, mégis él még.

A kis kölyök, ki voltam, ma is él
s a felnőttest a bánat fojtogatja;
de nem könnyezik, egy dalt zöngicsél
s ügyel, hogy el ne szálljon a kalapja.

Töletek féltém, kemény emberek,
ti fadobálók, akiket csodáltam?
Most mint lopott fát, viszlek titeket
ez otthontalan, csupa-csósz világban.

1936. október

A Hajógyárba már 1858-an épült egy faszerkezetű tolóhid, hazánkban egyetlen ilyen szerkezet volt. Ennek helyére emelhető vashidat építettek 1884-ben, ez is egyedülálló volt hazánkban. A költeményben Soós Zoltán – az ott dolgozó munkás – költő naponta járt erre. A ma is álló 1968-ban épült karcsú vasbeton hidat szólította meg „Eressz be” játékos névvel a következő műben.

157. Soós Zoltán: Híd

Eressz be, híd, engedj a gyárba,
nem vagyok fontoskodó vendég;
szükség lesz még ott krónikásra,
s ha akarod – én is lehetnék.
Eressz be, híd, a gyár-szigetre,
mint fiadat, régi barátot,
hiszen hajdani „játszi kedve”
– míg távol járt – komorra váltott.
Eressz be, híd új beton-íved
– lépteim alá domborulva –
kopogjon át a gyárba: híved
csak ott találhat otthont újra.
Bátorságot csak ott találhat,
csak a vasbódék melegében,
csak a műhelyben, csak a társak
kéz-ropogtató tenyerében.

Életkedvét ott kapja vissza,
odaát őszinte a sóhaj,
ott hangja nem vánnyad hamisra,

összevetve eszmét – valóval.
Eressz be, hidam...
Nem eresztel?

Másképpen szól a gyár dudája,
bomlasztó vészeztől az ember
odaát is egymást utálja?
És szelíd hang alig akad már,
s a munka iránti alázat
szitokká vált a munkapadnál?
Munkással mindenki packázhat?
Hogy nálamnál is komorabbak?
És fáradtak már „majd-majd!” várni,
míg zúzott hitükbe harapnak
újjgazdagok villa-csodái?
– Eressz be, híd, a gyár-szigetre,
érettük verssel verekedni;
hangom – fogadják bár sziszegve –
sohasem hagyom berekedni.

A következő vers a Fegyvergyári, más néven Gubacsi Dunaág-hídról szól.

158. Tamási Lajos: A Fegyvergyári Duna-ág

Mikor egyszer nyári este
Duna fölé szállt a hold,
nekem akkor minden álmom
s minden vágyam Anna volt.

Ott, ahol a két partot a
Gubacsi-híd fogja át,
ott gyűrűzik habosan a
fegyvergyári Duna-ág,

s ott a csöndben vártam-lestem:
vízi árnyék hova fut,
bolgárkertek között fölgyúlt
holdsugaras volt az út.

Mikor is jött s jött-e végre,
s mi is történt azután?
Azt tudom csak: nagy csöndesség
volt ekkor a kis-Dunán.

Vízi-árnyék, vízi-várás,
vízi-esték lánya volt,
sok hajából azt láttam még:
vízben tündöklük a hold.

A következő Szép Ernő versben nevesített híd a Városligeti tó felett áll. A híd valójában nem nevenincs híd, Zielinski Szilárd (a vasbetonépítés hazai meghonosítója) 1896-ban tervezte szép acélhidat, a tervező nevét viseli. A Városligeti többi hídját is érdemes felfedezni.

159. Szép Ernő: Magányos éjszakai csavargás

A rendes kávéházból jöttem ki késő éjjel,
Az ajtóban megálltam, mély lélekzetet vettem,
Felgyűrtem a kabátom gallérját, széjjelnéztem.

(részlet)

Jólesett a hűvösség, és jólesett szememnek
Az utcai lámpák hű intése és felettem
A csillagok ragyogtak, s ennek mindig örülök.

Elfelejtettem, kik közt ültem és mit beszéltünk,
S milyen volt a sok nő gőzölgő kávéházban,
Kiknek sorba megnéztem kezét, ruháját, arcát.

Van úgy, hogy nem bírok már az emberekre nézni,
Hangjuk sérti a fülem, a testszin fáj szememnek,
S lelketlen szemgolyóik járása összeborzaszt.

Elkezdtem menni. Kesztyűm felhúztam akadozva,
S néztem ujjaim táncát. Nem tudtam, hova menjek,
Mentem, mert csöndes éj volt és jól esett a járás.

De már a hídon voltam, míg ezen spekuláltam,
A ligeti tó hídján, s ott félig elfáradva
A korlátnak borúltam, az éji vizet nézni.

Elnéztem s gondoltam, hogy a folyékony éj talán ez,
Ez a vonagló tiszta. A lámpák fénye reszket
A vonaglás felett, mint a kék fölött a lélek.

Fölemelkedtem, mert nem akartam gondolkozni.
Végigmentem a hídon s megint éreztem Pestet:
A Weingruber-kioszkot kezdtem szemügyre venni.

A következő kedves megemlékezésben a Márványmenyasszony étteremről olvashatunk, ahol 1836-ban esküvője után Széchenyi ünnepi vacsorán látta vendégül a násznépet, s ahol 1874-84 között „tudós vacsorák”-ra gyűltek össze nyereszek, írók, költők. A roncs híd a Déli-pályaudvartól kiinduló vasút feletti híd, a Márvány utcában.

160. Cs. Szabó László: Rétes és siller

Tízre kifogyott a rétes béles, délre a siller, de én már kora reggel lementem tankolni szatyorral a szomszéd cukrászhoz meg a borpincébe, mert tárt ablakom előtt éjjel-nappal csattogva épült, néha gellért-hegyi csalogányszónál, forrasztó titán proletárok markában a roncs híd, kora romantikus költőkről írtam alkonyatig, csavarogtam utána a sebesült belvárosban, rántó kötelekkel döntötték le az üszkös romfalakat, egy udvar mélyén serdülő pest-budai márvány hajadon, sértetlen szűzi teremtés kínált, csészét tartva nektárral a kútnál, Széchenyi István gyakran ebédelt kiégett termében az emeleten, ha megyek egy londoni utcán, feltámad az omló hadirokkant ház, még sértetlenül áll a mágnásklub, ahol néha angol grófokkal ebédelt.

Egyéb hidak innen-onnan

161. Felvinczi György: Kolozsvár leírása 1706-ban

(részlet)

Haj, régi Híd,
Te is elhidd,
Romlottál sok ízben,
Hogyha látnád
Mostan orcág
A szép Szamos vízben!

Pusztaságod
Ha vigyázod,
Nincs egy ház a tízben,
Ami kellett,
Mindjárt meglett,
Mikor voltál díszben.

A kolozsvári Szamos-híd korai (1706) megörökítése ez a rövid vers.

162. Gvadányi József: Egy falusi nótáriusnak budai utazása

(részlet)

Tótfalusi hídon által menve elhagytam
A Szamost, Csengerben semmit sem mulattam.
Kocsordnak töltésén vigyázva ballagtam,
Délre harangoztak, hogy Nagy-Károlyt láttam.

A hidak említése Gvadányi Józsefnél is megjelent, nemcsak a Pest és Buda közötti hajóhídon való átkelést részletezte, hanem kevésbé ismert hidakat is említett.

163. Illyés Gyula: A simontornyai vasúti hídra

Jó volt állni a híd alatt,
ha már jelzett is a vonat.

Nézni a biztos szerkezet
vasvázait fejünk felett.

És mását, amely a vizen
lebegett kék-tündérien.

Jó volt félni is, bízni is,
kétkedni, de hinni is.

Gyúrni hetyke mosolyba át
a félsz tétova vigyorát.

Mérni a többi nagy gyerek
félelmén a félelmemet.

Jó volt kuksolni a csapat
gyerek között a híd alatt.

A halál jött s az élvezet:
hogyan elszáll a fejünk felett.

Kísérteni az ördögöt –
dörgött, dübörgött, prüsszögött!

Szorult, vonaglott, nyítt a sín,
mint nőstény, hogyha jó a hím.

Szorítottam Feri kezét,
hogyan mégse rogyjon ránk az ég.

Jött a halál s a híd megállt,
várta, mint üsző a bikát.

Simontornyán 1882-ben épült egy 52 m nyílású rácsos vasúti híd. Illyés Gyula emlékei ezzel a híddal lehetnek kapcsolatosak. Ezt a hidat 1944-ben felrobbantották, először ideiglenesen építették újjá ezt a fontos hidat, majd 1954-ben a budapesti Újpesti vasút Duna-híd egyetlen épen maradt nyílását (83 m nyílással) építették a régi helyére. A ma álló híd 2000-ben készült.

164. Illyés Gyula: A három öreg

Mikor Simontornyát

(részlet)

elértük, hát Klári szava is elakadt...

Zengett a Sió-híd a gyors paták alatt!

Miséről tódultak ki ott épp a népek
s a vidám fogatra mosolyogva néztek.

Tündökölt a fényben a sok piros bársony,
álom ez már nekem, gyönyörű szép álom,
ahogy kiabáltak, intettek utánunk...

Ez a versrészlet Simontornya nagy múltú közúti Sió-hídjának állít emléket, már 1397-ből maradt okleveles említés az itt álló nagy fahídról. 1884-ben a vasúti Sió-hídhöz hasonló rácsos híd épült, melyet 1944-ben felrobbantottak. A ma itt álló vasbeton ívhíd érdekes csöbetétes szerkezet 1952 óta hordja a forgalmat.

165. Cs. Simon István: A hídnál

Az útmenti fák poros levelei közt élesen villog a júliusi fény. Hőgutás a táj lesújtó a nyár, hasadékos a fekete föld, s az Aranka csaknem beleszáradt a medrébe. A kilenc lábra állított híd legfelső lábai közt vergődik, alig észlelhető már a sodrása, mind sűrűbbé, mocsarasabbá válik.

Ki hinné most el róla, hogy esetenként szilajkodni szokott, képes volt a medréből is kilépni. Épp a szeszélyes Aranka miatt állították ezt a hidat is szélesre, kilenc lukra. Így megoszlik rajta a víz ereje, sodrása. Váratlan nagy áradások esetén is épp marad, nem úgy mint például a karcagi híd, amely azonban csonkán is látványossá vált. Nem is beszélve arról a másik kilenclukú hídról, amely most fehéren izzik a napfényben a híres csárda mellett. Régóta idegenforgalmi látványosság már, s dal is szól róla: „arra van egy kőhíd rakva...” Ez a mi hidunk viszont továbbra is megmarad annak, ami volt. Lassan a mondák is lekopnak róla, ám a teherforgalom növekedik. Mind nagyobb és gyorsabb kocsik gördülnek át rajta jól megalapozhatták, kibírja a nagy strapát.

Egyszer korábban a „liberalisták” szabadidőközpontot álmodtak ide, ám keserű volt az ébredésük. Lesújtó most a nyár, úgy tűnik, az Aranka is fáradt, kedvetlen, mintha nyakon csípte volna a híd.

Viharvert, elhagyott és kihurcolkodás előtt álló tanyák meg a szivattyú közt ügyelem a már-már pusztulásig szikkadó tájat, amely fölött idegen megfigyelő tornyok is bábáskodnak itt a híd körül meg két szét-tört szájú bunker vicсорít az enyészetre. A túloldalon, a kőkereszt mellett, az egykori Dobsa-tanya térségében is van egy lefödött ép bunker, de nagyon jól álcázzák az akácfák, néhány csenevészebb fa a gömbölyded tetejére és a lőrések elé is jutott. Úgy látszik, itt a fák őrzik a bunkert, amely nem kívánt események felé tereli az erre járók képzeletét.

Az alig ismert kilenclukú boltozat Valkány és Zenta között méltó az említésre, fontos tudni, hogy a Kárpát-medencében az értékes boltozat áll még ma is. Kilenc nyílású volt a Karcagnál a Zádor híd és Sátoraljaiújhehlyénél a Ronyva híd, ezek közül Karcagon még áll, igaz az árvíz pusztítása miatt már csak öt nyílással.

166. Ady Endre: A Kalota partján

Pompás magyarok, templomból jövet
Mentek át a Kalota folyón
S a hidat fényben majdnem fölemelte
Az ölelő júniusi Nap.
Mennyi szín, mennyi szín, mennyi kedves
És tarkaságban annyi nyugalom
És fehér és piros és virító sárga,
Izgató kék és harcos barna szín
S micsoda nyugodt, nagyságos arcok,

Ékes párták, leesni áhítók.
 Papi beszéd kemény fejükből csöndben
 Száll el s nyári illattal vegyül.
 Mily pompás vonulásuk a dombon,
 Óh tempós vonulás, állandóság,
 Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.
 S reám nyilaz a nyugtalanság:
 Leány-szemek, Sorsom szemei,
 Szemek, melyekben rózsás, hús éves,
 Vidám kamasznak látom magam,
 Szebb szemek minden volt szemeknél
 S bennük végkép megpecsételtetett
 Az én örök-bús ifjuságom:
 Vonzódás, drága üzetés
 Csapongás a végső csapásig
 S imádkozva nézni e nagy szemekben
 Magamat és mint vagyok bennük.
 Csönd, junius van a szivemben,
 Általvonult templomi népség
 Belém költözött áhitata
 S e percben a Kalota partján
 Biztosság, nyár, szépség és nyugalom.

1914

A nem hatalmas méretű híd nevezetessége, hogy az esküvő másnapján a Kalota hídjáról lelátják az ifjú férjet, közben a feleség háromszor kiáltja: „Az én uram, ... ne dobják a vízbe!” Így adja tudtul ragaszkodását. (Reformátusok Lapja 1983. október 23.)

167. Juhász Gyula: A kis Tisza hídján

A kis Tiszán át karcsú híd vezet,
 Borongva állok a zöld víz felett,
 Mely szilaj ifjúsággal, boldogan,
 A mármarosai bércről most rohan.
 Előtte az út hosszú és szabad,
 Új tájon várja az új pillanat,
 Kitérül előtte a végtelen,
 Öleli büszkén és szerelmesen!
 A hídon bús, kaftános raj mozog,

Ünnepi estén itt imádkozók,
Monoton dallam zsong a víz felett,
Kopottan, fázón ünnepel Kelet!
Ifjú Tisza, vad vággyal törtető,
Te fiatalság, szépség és erő,
Elnézem elmélázva a habot,
Mely tiszta zöld, acélos és ragyog.
S a másik Tisza jut eszembe már,
Mely Szeged táján oly merengve jár,
Iszapos, álmos, csöndes ott szegény
És rozsdás emlékek a fenekén.
És ahogy állok e zöld víz felett,
Valami nagy nyugalmat érzek:
Tisza! Vár ránk a tenger, a halál,
De ifjúságunk itten újra vár!

Kompokról napjainkban

168. Takáts Gyula: Szülőföldem

S e lomb alól kocsid homokra fut,
hol dohányvetések táblája áll,
de zöldje közül szép magyar fajtám
füstölgő bánata már egyre száll.

És utad végit a Dráva állja,
tölgyes medre, mint ezüst csík hasít,
falutornyok, mint nagy-nyakú gémek
ködben ülnek innen-onnan hasig.

A vén csárda némán áll a révnél.
A pandúrleső nyárfa bólogat.
Agg csapláros fenn a hold az égen,
angyalbutykosból jó bort szopogat.

Szeme villog a horvát hegyeken.
Folyónk jegén néha farkas fut át,
s a fegyveres, fázó örök fölött
új vetésre szállnak a vadlibák.

Széptájú Somogy! Szívemre nőttél!
S ha lódulok, a lelked visszaránt!
Tölgyeid lombja, mint méhes dönög:
sok emléked hívó kakuk-madár.

169. Fehér Ferenc: Törökbecse alatt

Jött a révész s alászálltunk a vízre,
szép engedelmesen, nem ásva sírt se...

Hej, mi mindenre vártál! – E kompra:
Búvöl, visz e pogány éjféli pompa.

Elúsznál tán, de úgyis visszacsalna
e partot járók bálványos nyugalma...

Évszázadokat perget a sodrony.
– Feszülj meg köztük! – már véle csikorgom.

Kis anya: a folyó s a part is ott van
a szívéhez ölelt gyapjúgomolyban.

Sóhajtanak. Halálig ring velem
az éjmély Boze s a szélfűtt Istenem...

1967

170. Fehér Ferenc: Éjjel a Tiszánál

Várom a réven a kompot
Szortyog az alamuszi táj.
Didereg egy hajahulló bütykös fűzfa
Rokolyája bikavérű éj.

Várom a réven a kompot
Sírkövön köszörül a szél.
Tántorog szügyevágta ifjúságom
Sodronyon vicsorog a tél.

1982

Hidak a nagyvilágban

171. Gyurkovics Tibor: Gardi híd (Pont du Gard)

Az akvedukton álltunk áprilisban
és olyan volt a szél mint a selyem
a Gard folyóban tudtuk sok hal is van
de másra tisztán nem emlékezem

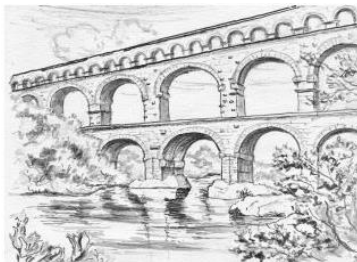
így arra sem hogy fogtunk is belőle
vagy csak szikáron fogtuk a botot
nem engedve hogy valaki lelője
az emléket mi eszünkbe jutott

úgy szállt az ég fölöttünk mint a felhő
a halzsínór belegabalyodott
a rézhorogba s létünk mint a teknő
az éven elúszott ahogy szokott

és nem marad kezünkben csak az ábránd
Krisztus előtt tizenkilencben egy
nagy utazás örök emléke várt ránk
mi önmagunkra emlékeztetett

a gardi hídon álltunk áprilisban
az évig érve mint két akkori
kis római és azt hittük titokban
hogy ezt nem lehet már elrontani.

A Pont du Grand Kr. u. 40-60 között épült, habarcs nélkül, 6 tonnás kövekből, 48 m magasán. Az 1700-as években közúti híd épült mellé, melyről megtekinthető ez a rendkívüli alkotás.

172. Meyer, Conrad Ferdinand: A régi híd

Te multból villanó sugár,
sok századéve állsz te már;
fölötted új híd íve rezgő:
ott zeng az út! s te itt pihensz.

Az út itt vén kövek között
piros virágba öltözött
és nedvesen mereng mohád
hullám emelte fátylon át.

Légből szövött ruhát lehell
read a múlt s ösvényeden,
a szűk uton csak álom jár
élet helyett régóta már.

A visszhangban remeg ma még
egy dal, diák dalolta rég,
s a nyerítés, kűrtharsogás
zaját ringatja még a sás.

Rómának erre vitt az út,
a császár rajtad át vonult;

s hogy Parricidát itt lelé,
a víz tajtékkal szórta bé.

Ha rajtad délről jött levél,
lapján aludt csel és veszély,
zsoldos jött zsákmánnyal tele,
pestis jött s döghalál vele.

Elmúlt! ez mind emlék ma már,
s oly tiszta vagy, mint indaszál,
mely rajtad zölddel fonja át
az ember bűnös lábnyomát.

Radnóti Miklós fordítása

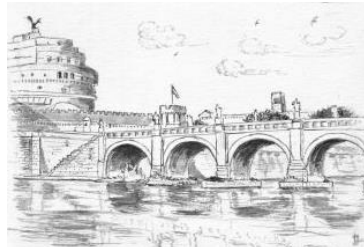
A rómaiak már Kr. e. 109-ben Rómában megépítették a híressé vált Milvius hidat, Fabricius és más monumentális boltozatot. Egy romjaiban álló híd a Ponte Rotto is emlékeztet a hidépítés kétezer éves múltjára.

173. Kiss Tamás: Képeslapok Róma,

Pontes Angelo

Jöttem a karcsú hídon át,
az ó- és középkoron át,
látni Szent Péter templomát
a templomon a kupolát
s körülkarolt a kolonnád.

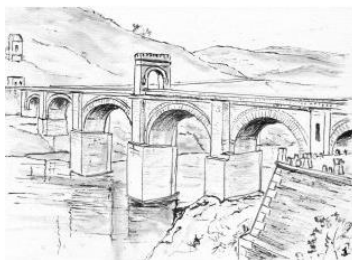
Az Angyalhíd Hadrianus győzelmi hídjaként épült 134-ben a Mars mező és saját mauzóleuma közt. Viharos története volt: 1450-ben hatalmas zarándoktömeg alatt súlyosan megrongálódott, mai szobordíszeit 1671-ben Bernini alkotta. A tíz angyalszobor Krisztus szenvedésére emlékeztet.

174. Az Alcántara híd emléktáblája

„Én, Gaius Julius Lacer, ki
isteni művészetemről vagyok híres, az örök-
kévalóságnak s a világ valamennyi nemzedé-
kének hagyom örökül ezt a hidat. Egy templom is
„épült az isteni római császár akaratából, hogy
jó szerencsét s áldást hozzon e nagyszerű hídnak,
s a rá nehezedő teher ne tegyen kárt benn.”

Trajanus uralkodása alatt, Kr. u. 100 körül épült az 57 m magas, 194 m hosszú gránit híd. Az építőmester öntudatos emléktáblája nem indokolatlan dicsekvés; munkája elismerését jelzi, hogy a híd közelében levő templomban van eltemetve. A hídnak a mórrok adták az „Al Cantara” azaz a HÍD nevet.

175. Ányos Pál: Barcsay kapitánynak

Tekintsük most Cyrust perzsák hatalmával,
Mit nyert Tomiristul kegyetlen hadával?
Hát Xerxes tengeren épített hidgyával,
Midőn szembeszállott Spárta királyával?

Kr. e. 481-ben a Helleszpontoszon állítottott Xerxes hajóhidat, a tenger hullámai ezt elpusztították, mire a császár megostoroztatta a tengert...

176. Vas István: Szükségszerűség

Verona, San Zeno

(részlet)

Ellöktek a zöld bronzkapu elől,
No de hát nem első hordájuk ez,
Mely átkelt az Alpokon és idáig
Zúdult, tovább vonulni dél felé –
A bedekerük meg sem említi,
Hogy a vörös kőhidat, a Scaligerik
Hídját, meg azt a vörös római
Hidat ki robbantotta fel, mikor,
Legutóbb – nemrég – erre átvonultak.

Nemrég – ki emlékszik már erre? Ma
Pénzt és áhítatot hoznak magukkal
– Már amilyen áhítat volt ez itt –
S ahogy tegnap egy velencei doktor
Bizonygatta, szükségesek megint.
Ki emlékszik már – végül mi magunk is
Magas fokon tudunk felejteni.
Nem is vagyok már európai.

177. Vas István: Kötőszövetek

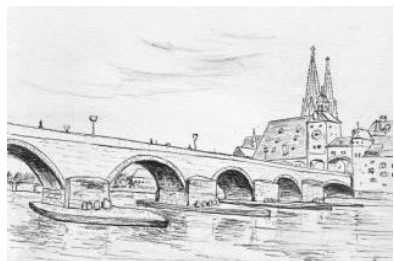
Mikor az ember vénül, a kötő-
 Szövetek kezdik fokozatosan
 Elveszteni rugalmasságukat.
 Ezért van, hogy az öregek hamar
 Készek a könnyezésre, nem pedig
 Mert érzékenyebbek a többinél
 Vagy talán érzelmesebbek. Ezért,
 Ezért van csak, a kötőszövetek
 Megereszkedésétől, ha ma könnyek
 Ködén át nézem a szép, szőke, báva-
 Arcú, vaskoronás Verona úrnőt
 A Zöldségpiacon a római
 Kőhíd vörös ívét az Adigén
 Meg a templom falán Theodorik
 Tekeredő kőköpenyét az ördög
 Felé nyargaltában s a Scaligerik
 Tollforgós, fehér kőpáncélba vont
 Lovait meg a nagy piros toronyból
 Kiszálló denevéreket, ahogy
 Szerne csapongnak, megláttam megint.
 Még egyszer. A megereszkedett
 Kötőszövetek öregek ködén át.

Veronában két remek híd áll az Adigén. Az egyik Tiberius alatt épült, a másikat Scaligerik építette. Ez utóbbi a Castelvechio híd, 1356-ban lett kész. Mindkét hidat súlyosan megrongálta az értelmetlen robbantás a II. világháborúban. Szerencsére eredeti formájában állították helyre mindkettőt, a Scaligerik hidját 1958-ban.

178. Sachs, Hans: Städtelob (1565)

Mikor 1135-öt irtak
 nagy kőhíd épült, tizenegy éven át
 tizenöt ívvel s egy toronnyal a köze-
 pén
 alatta száguldott Ausztria, Magyaror-
 szág felé
 tovább a folyó a Duna.

A Duna legkorábbi állandó hatalmas kőhidja Regensburgban 336 m hosszú. A javításoktól, háborús károsodástól eltekintve eredeti formájában áll. A hid közepén álló tornyot lebontották, jellegzetes szobra a „Hidemberke” ma is őrzőn a helyén áll.

179. Toman, Karel: Sur le Pont d’Avignon

Az avignoni hídon

ma tánc van,
az avignoni hídról
ma dal száll,
de jaj, a dal oly kurta,
és jaj, a tánc is kurta,
csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon

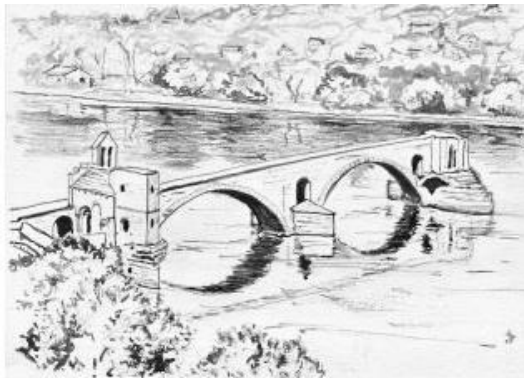
járt pápa –
az avignoni hídon
sok év járt –
s ma sírva egy cseh költő
itt búcsúzik Provence-tól –
csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon

– ég áldjon –
az avignoni hídon
– au revoir! –
olajfa áll és ciprus
édes, tündéri tájon.
Csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon

beh jó itt,

az avignoni hídon

mi sem fáj –
s eszembe jut, hogy járt itt
jó Károly cseh király is.
Csak a víz zúg örökké.

Az avignoni hídon

ma tánc van,
az avignoni hídról
ma dal száll,
mint a prágai hídról –
sok zengő, hosszú ének.
S csak zúg a víz örökké.

Végh György fordítása

Avignon St. Benezet hidja, 1187-ben tíz évi munkával már készen állt a Rhone folyón. A 22 nyílású 920 m hosszú híd a középkor leghosszabb műtárgya volt, nagy kár, hogy 1665-ben árvíz pusztította el, ma már csak négy nyílását és a hídkápolnát lehet megcsodálni, melyben a pásztorfiúból lett legendás hidépítő nyugszik. A kedves dal a hidat világhírűvé tette.

180. Polo, Marco leírása a róla elnevezett hídról

„Ha Kambaluk városát elhagyjátok és tíz mérföldet lovagoltok, igen széles folyóhoz értek, melynek neve Puliszangin, és az óceánba ömlik, úgyhogy a kereskedők ezen a folyón hajózva érik el a tengert. A folyót igen szép kőhíd íveli át, olyan gyönyörű, hogy párja sehol a világon nincs. Formája a következő: háromszáz lépés hosszú, és legalább nyolc lépés széles; tíz lovas tud rajta egy vonalban haladni. Huszonnégy pillérje és íve van, hogy erős alapokon nyugodjék, finom szürke márványból. Fent a hídtesten mindkét oldalon márvány mellvédekből és oszlopokból álló korlát húzódik, mégpedig a következőképpen. A hídfőnél márványoszlop áll, alatta márványoroszlán, úgyhogy az oszlop az oroszlán hátából indul ki, míg az oszlop teteje egy másik oroszlánban végződik; mindkettő hatalmas méretű és kivitelezésű faragvány. Minden oszloptól másfél lépésnyi távolságra áll pontosan a mása, tehát a két oroszlán is rajta van, köztük pedig szürke márványból készült, domborművekkel televesített korlát húzódik, hogy az emberek vízbe ne essenek. Így követik egymást másfél lépésnyire az oszlopok a híd mindkét oldalán, úgyhogy az egész valóban szemet gyönyörködtető alkotás.”

Ma 11 nyílású, eredetileg 1192-ben épült híd a nagy utazóról nyerte nevét. 1444-ben és 1689-ben újjáépítették, eredeti formáját valószínűleg megőrizte, a korlátját díszítő 485 egymástól különböző kőoroszlán egyedülálló különlegesség. 1985-ig közforgalom haladt át rajta.

181. Túrmezei Erzsébet: A Gera hídján

A Gera hídján állok. Erre járt,
mint víg diák, és erre, mint barát.
Megyek nyomában a vén hídon át,
és hallgatom a századok dalát.

Luther Márton Erfurtban volt szerzetes, így a Gerán 1325-ben épített kereskedő hídon (Kramer Brücke) gyakran sétálhatott. A hídon házak, üzletek álltak és állnak ma is.

182. Vas István: Kesselring

Nemcsak Budával, Budapesttel
Nem törődtek:
Itt áll előtted
A Ponte Vecchio. A teteje
Hiányzik. Ezt is semmibe

Vették. Nem könnyen eshetett el.
Szétlőtték mindkét
Hídfőjénél a partot:
Védtek Firenzét.
Sokáig tatott.

És Frascati és Tivoli,
A Villa d'Este kútjai!
Vizét ma már csak fele szökteti.
És Firenze és Bologna között

Hegyen-völgyön rom és üszök,
Templomok, falvak, gyárok, városok
Csonkjaiból pusztulás párolog.

Ez is mikor történhetett?
Negyvennégy vége felé,
Amikor vonultak a németek
A pusztulás elé,
Hullákon át
És lángon át,
Az örületbe
Belevetve,
Ami útjukba akadt,
Budát és Bolognát
Meg a toszkán falvakat.

És e téboly vesztes
Tábornoka merre van?
Kesselring
Talán a végtelen keresztek
Közt fehérlik a sírja?
Nem, él még és bizonyosan
Szokás szerint
A memoárjait írja.

183. Kárpáti Kamil: Hídomlás

Ezerháromszáznégyszáz május elseje.
 Ezerszereplős élőkép tűzből,
 kínszerek tárlatából:
 az Arno bárkái állványra tűzve
 úszik a Pokol.
 Kőkorlátot döntenek ki az iszonyodók,
 a Ponte alla Carraia
 lebunkózott fehér ökörként rogyant térdre.
 Mint szárnyas hangyák vagy vérszopó böngölyhad
 megtört állatnyakról,
 fűrtbe, oszloppá ragadva
 csapódik a habzó, sárvető vízbe a tömeg.
 Ím, „az ötödik elem”!
 (Így hívta VIII. Bonifác Firenzét.)
 Cipel az Arno nyögve Poklot,
 dögnehez úszó lélekkohókat,
 fuldoklók fekete-kék kormos testét
 begyűjti moszatszakkal hajófenék,
 s elúsznak pokoli kotlós, csibéivel.

184. Dutka Ákos: Felidézlek a múlt aranyködéből

Felidézlek mégegyszer a múlt aranyködéből
 boldogságunk elvesztett örök városa, –
 felidézlek és kigyújtom lelked tűzét újra
 ifjuságunk örömtől bíborló fárosza:
 nézd a kertet, melynek szinpadáról első versem
 ritmusa lendült szádon, Asszonyom
 s véred a Körössel versenyt iramodva bugta
 a mámor dalát a hosszú hárssoron.

(részlet)

Bellini szűzi Máriáját, a hangos utcát
 az álomba lengő Palazzók alatt,
 Firenze tornyát, Páris káprázatából mindent, –
 mindent, ami emlékünken áldva megmaradt.
 Emlékeink rostáján rázd ki mind a szennyet,
 ne maradjon salak, selejtes szemét,
 csak mi lángolt s bűvös szédületbe ejtett

aranyba szöve éltünk koldus reggelét.

Idézd velem a múltunk sápadt bíborából
az együtt tévesztett boldog utakat:
a mámort, a csókot, csordult poharunkat, melyből
ránk szállt a láz. Idézem régi lázadat.

Gyerünk szédülten át a régi Hídon, át az Arnón
kék gyűrűért, hol Dante árnyát mutatta a köd:
emeld a gyűrűt, mint a Grálok szüzi kincsét
mint akkor, tudod húsz év előtt.

Firenze leghíresebb hídja 1345-ben készült Taddeo Gaddi terve szerint az Arnon. Vasari: A legkiválóbb festők, szobrászok és építészek élete című könyvében az építésről és művésről ezt írta ... "nem sajnálta sem a pénzt, sem pedig a fáradságot: erős pillérekkel, gyönyörű ívekkel építette meg... így elbírta a két oldalán kialakított huszonnégy-huszonnégy üzlet-helyiséget" A három szegmensívű híd a beépített hidak leghíresebbje. A II. világháborúban a német konzul érte el, hogy csak a hídfőknél „kellett” a hidra jutást megakadályozni...

185. Oravecz Imre: A Károly-híd szobrai kékek

a toronyban salétrom
a falban egy fogantyú,
színezüst

az aranycsinálók szűk utcáján
fekete nagykabátban,
fekete kalapban,
lyukas zokniban jön
jön franz kafka
esernyőjével megkopogtatja
az ablaktáblákat

a kampán vízimalom,
éjjelente a halott molnár
lisztes kezével megindítja
a korhadt kereket,
a vlataván egy vadkacsa felébred,
szárnyával kétségbeesetten
csapkodja a vizet
a vencil téren

középkori lovasok gyülekeznek
rozsdás páncélok, nehéz vérték
a mellsebeken átvértett kötések –
staro mesto:
láncok, rostélyok, forgók
az ó-város lakói alszanak
s álmukban véget ér az élet.

186. Garai Gábor: A Moldva hídján

Vítězslav Nezval emlékezetére

1.

Vízi-madarak hintáznak a Moldván,
morzsolt kukorica-szem-csillagok
bukdácsolnak köröttük, tej-habot
buggyant a hullám, s gyöngy-pihét sodorván

a pillélnél, hol ketté válik árja,
hegedű-szót visz a folyó, szilaj
vágycsok vegyülnek moll-hangjával –
és kezdődik az este karneválja.

Lámpázott tojás-fény – a Slaviából
sárgás derű ömlik szét s könnyű mámor,
s a híd fölött sirályok raja ring,

rebbenve, majd lebukva s fellobogva. –
És kezünkből kegyesen hull a morzsa:
éhen ne vesszenek emlékeink.

2.

Tükörképem az csak, vagy én vagyok,
ki az esti folyóban fuldokolva
meg-megrándul, haját tajték sodorja,
s szemén egy lámpa fénye andalog?!

Tükörképem, – hát bolond és fonák:
a jobb fületem balfelől mutatja,

sehogysem ismerek önmagamra...
S ha egyesülnék velem? – Ha tovább

játszanám ezt, s egy ravasz, ősi csapda
szédületének magamat megadva
fordított kesztyűt huznék?

Legbelül
csönd és közöny. –
S hátrahőkölve nézem,
ahogy leválik testemről, s a mélyben
habok-ráncolta bőröm elmerül.

3.
Én magam sértetlenül itt maradtam,
haltalan háló – fölöslegesen;
holt pikkelyek ékítenek, színtelen
álmokkal lebegek lágy kábulatban.

De rám-loccsan – hajnali villamos
fémes zsvajával – az újrakezdés
hulláma, átcsap a kő-híd felett és
egy másnapot megint világra hoz...

A nagy kudarc, hogy művem befejeztem,
hogy kiszakadt belőlem, menthetetlen,
mint anya-testéből a megszült gyerek,

ez fojtotta vízbe félszeg árnyam. –
Tetteim s tegnapom – tűnt kép az árban:
maradtam az, akivé lehetek.

1965

Prágában a Moldván 1170 már állt a Judit híd. Az árvíz súlyosan megrongálta, ezért IV. Károly cseh király Peter Parlerrel új hidat építtetett, alapkövetétele 1357-ben volt. A 16 nyílású, 516 m hosszú híd rendkívüli látványossága a cseh fővárosnak. Ebben fontos szerepe van 30 szobrának, illetve szoborcsoportjának és hídtornyainak. A híd szomorú nevezetessége, hogy Nepomuki Jánost 1393-ban a királyi parancsra a Moldvába dobták. Emlékére 1683-ban állítottak szobrot. 1729-ben szentté avatása után a hidak védőszentjeként rendkívül népszerű lett, sok-sok hidon áll szobra.

187. Cselebi, Evlia magyarországi utazásai, Mosztár

(részlet)

Mosztár nagy hídjá. Szulejmán khán parancsára ezt a hidat az öreg Szinán ben-Abdul-Manán aga építőmester építette s ez mint a szivárvány ivezete, tejút-magasságban, egyik sziklától a másik szikláig nyúlik. Középen a folyó folyik. Két oldalról vár van, azért a városnak egyik oldaláról a másikra e hídon kívül más közlekedő út nincs. Azt állítom, hogy én szegény Evlia mostanáig utazgatva, tizenhat paradísi helyen bejártam, de ily magas hidat még nem láttam. Az égig emelkedő s egyik sziklától a másikig magas ivezet gyanánt hajló híd, melynek hosszúsága a hídfőnél levő várak belső kapujától, egyiktől a másikig, teljes száz lépés. Tizenöt láb szélességű.

Szóval ez olyan híd, a hol alatta és fölötte víz folyik. Szulejmán khán építkezésére vonatkozó tárikh: „A hatalom ivezete az 1566 év”

Más verses tárikh:

A szivárvány ívének hasonlóságára épült ez a híd

Van-e a világon ennek párja, ejh Istenem!

Bámulva nézte és tárikhját mondta egy bölcs:

A hatalomjárta hídon mi is keresztülmegyünk sáhom!

Az igaz, hogy az építőmester minden tehetségét ráfordította s tudományát megmutatta. Ha messze távolból nézik ezt a hidat, a kerékről lejött sínhez hasonlóan kerekesen áll. Azt az erőt, építészeti csinosságot és szépséget, mely ezen van, egy régi építőmester sem készítette meg. Ez a magas híd

oly magas építkezés, hogy vezírek, előkelők és magasrangú egyének többen eljöttek ennek a hídnak megnézésére, a mikor az említett pavillonban üldögéltek, a városból néhány bátor gyermek a hídnak a szélén felkészülődve állott s a hídról leugorva, a folyóba vetették ezek magukat s mint a madár úgy repültek s mindegyik még különféle szemfényvesztő játékot is csinált. Némelyik fejjel lefelé, némelyik keresztbe tett lábakkal leülve, mások pedig kettenként, hármanként egymással összefogozkodva, vetették magukat a vízbe s mégis épségben jutottak ki a partra s sziklákon felfelé mászva, a hídfőhöz jöttek s a vezírektől és előkelőktől ajándékokat kaptak. E hídnak magassága egész a víz színéig lemenve, 87 öl, a folyó mélysége 87 rőf s benne fürdőkupolanagyságú sziklák vannak. Mennydörgéshez hasonló zugással folyik. Ilyen vízbe belevetni magát, egy gyermekre nézve csodálatos bátorság! Néhány inasgyermek, mikor mesterének boltjába az ebédet viszi, nem megy a hídon, hanem fején az ételt, két kezében a bádogedényt tartva, a vékony karfán félelem nélkül ugrálva, megy keresztül.

188. Tolnai Ottó: In memoriam Csorba Győző

A kis káosz nagy geometria. Babér,
 rákpáncél, az égő Adriáról, szentjános-
 kenyérkard. Az ablakon szétmosott kis
 fírhang. Egy belga bélyeg Baudelaire-illata;
 az angyal fűrésze nem vérez fel, csonkol. Eső, általános
 raszter. A Csontváry-múzeum előtt vadgesztenye
 kopog (Aztán Bosznia-Hercegovinát kellett elővennem.
 Mosztárban a római hidat–), a Halál, Élet-Nagyságban:
 gipsz (Goethe), szögek, egy leszakadt gomb nyoma.
 A kis geometria nagy káosz. Babér.

189. Fehér Klára: A mostari hídról, 1993.

„Éjszaka gyakran arra ébredek, hogy nem vigyáztam a hídra. Se én, se te, se mások. Valamit nem tettünk meg, valamit nem így kellett volna.... Jaj, vigyázzunk a hidakra!”

Fehér Klára 1993-ban így emlékezett meg a férje által „neki ajándékozott” híd pusztulásáról.

190. Jobbágy Károly: Éjszakai vetítés

Akkor hagyja a gép cserben az embert,

mikor mit tud, legjobban kellene.
Az autók motor-szíve felnyög, nem ver
és elnémul a régen várt zene.
Megszoktam már: a film kifogy a gépből
vagy épp a legszebb helyen megakad.
Az alkatrészek lázadása zendül,
átjár rézkábelt, felhevült vasat.

Éjszaka volt. Épp vetíteni kezdtem.
Varázsoltam az elszaladt időt.
Jó barátok mosolya kelt köröttem
integettek egy autóbusz előtt.
Egy villanás a ködbefült Szegedből,
majd Újvidék, esőtől fényesen;
Sabác – a hídon mozdony-bika prüszköl, –
aztán Belgrád, séta a várhegyen

Kalemegdán kövei közt s a széles
Terezsián s a szűk utcákon is...

S akkor egyszerre hirtelen sötét lesz.

A mostari híd. A kopott kövek
nem a szürke túloldalra vezetnek,
hanem vissza a mély történelembe,
hol bugyborékol, jajgatva pezseg
népem sorsa. Talán itt hajtották át
Török Bálintot Isztambul felé.
Fülemben nyögés, vad káromkodás
és elhurcolt nők sírása remeg.
Szállítja már a múlt magnetofonja,
a fantázia s az emlékezet.

Képváltozás.
Behömpölyög a tenger
sós aromája orrcimpámon át,
s amíg a hullám lassú ütemet ver,
előnti a szobát.

1566-ban lett kész a Neretva fölött – a Csontváryt is megihlető – 29 m nyílású szép boltozat, melyet ő római korinak hitt. Az Öreg híd 427 éven át elviselt áradásokat, földrengést, míg 1993-ban Preljak tábornok parancsára lerombolták a város névadó hidját, s csak 2004 július 23-án adták át ismét a forgalomnak az újjáépített Remény, a Megbékélés hidját.

191. Andrić, Ivo: Híd a Drinán

(részletek)

Mert ez a nagy kőhíd, ez a páratlan szépségű, értékes építmény, amilyent sokkal gazdagabb és forgalmasabb városokban sem találhatunk („Ehhez hasonló csak kettő van még a császárságban” – mondták hajdanában), a Drina középső és felső folyásának egyetlen állandó és biztos átkelőhelye, s nélkülözhetetlen kapocs azon az úton, amely Boszniát Szerbiával, s Szerbián túl a török császárság többi részével, egész Isztambulig, összekötötte. A kasaba és elővárosa olyan települések, amilyenek nagy és fontos hidak mindkét oldalán, fontos forgalmi pontokon multhatatlanul létrejönnek.

Így idővel itt is, a híd mindkét oldalán házak épültek, és megsokasodtak a települések. A kasaba a hídból élt, s mintegy elpusztíthatatlan gyökeréből nőtt ki.

A híd mintegy kétszázötven lépés hosszú, s tíz lépés széles, kivéve a közepét, ahol két teljesen egyforma erkéllyel bővül. A kocsíút két oldalán van ez a két erkély, s itt a híd kétszeres szélességet ér el. Itt van a hídnak az a része, amelynek kapija, azaz városkapu a neve. Itt ugyanis a csúcsánál kiszélesülő középső pillérre mindkét oldalán kiugró építettek, úgyhogy a kocsíút jobb és bal oldalán egy-egy erkély van, s ezek merészen, de harmonikusan kihajolnak a híd egyenes vonalából a mélyben zúgó zöld víz fölé. Az erkélyek mintegy öt lépés szélesek, s ugyanolyan hosszúak is; szélükön – akárcsak a híd egész hosszán – kőpárkányt építettek, de különben teljesen nyitottak, fedetlenek. A városból jövet bal kézről levő erkélyt sofának hívják. Ez két lépcsővel magasabb, mint a kocsíút, ülés van rajta körben, s támasztékul a kőkorlát szolgál; egyébként a lépcsőket, ülést és párkányt is ugyanazokból a fénylő kövekből faragták, s mintha egybeöntötték volna.

Tudták, hogy a hidat Mehmed pasa, nagyvezér építtette, akinek szülőfaluja, Sokolovici ott bújik meg a hidat és a kasabát körülvevő egyik hegy mögött. Csak a nagyvezér adhatta mindazt, ami szükséges volt ah-

hoz, hogy ez a maradandó kőcsoda fölépülhessen. (Vezér – ez a szó fényes, hatalmas, borzasztó és homályos a gyermeki tudatban.) A hidat Kőműves Rade építette, akinek száz esztendőig kellett élnie, hogy szerb földön fölépíthesse mindazt, ami szép és örök; a legendás és valójában névtelen mester, amilyent minden közösségben élő tömeg kigondol és megkíván magának, mert nem szeret sokra emlékezni és soknak tartozni, még az emlékezésben sem. Tudták, hogy az építkezést megzavarta vízi tündér, ...

A kapu a híd legfontosabb pontja, éppúgy, mint ahogy a híd a város legfontosabb része, vagy ahogy azt egy török utazó, akit a visegrádiak illón megvendégeltek, útleírásában följegyezte: „A visegrádiak kapuja a híd szíve, s a híd a szíve ennek a városnak, amely mindenkinek a szívében marad.” Ez a kapu mutatja, hogy a hajdani névtelen építők, akikről azt mondják a mesék, hogy tündérekkel s mindenféle csodákkal tuskodtak, s még élő gyermeket is be kellett falazniok, mennyire értettek ahhoz, hogy ne csak tartósságot és szépséget adjanak alkotásuknak, hanem hasznossá és kényelmessé tegyék a legtávolibb nemzedékek számára is.

Nem haladhatott a hídon át sem nászmenet, sem temetés anélkül, hogy a kapuban meg ne állott volna. A násznép rendszerint itt készült föl, itt csinosította magát, mielőtt a carcijába lépett volna. Békés és gondtalan időkben kézzől kézre járt itt a pálinkásüveg, dalra gyűjtottak, ropták a kólót, s gyakran sokkal hosszabb ideig tartózkodtak itt, mint szándékukban volt. Temetéskor pedig a halottvivők a kapuban letették a megboldogultat, hogy egy kissé megpihenjenek itt, ahol az elköltözött életének java része eltelt.

A piac közepén, éppen a híddal szemben, új egyenruhába öltözött magyar tartalékosok gerendákat ácsolnak. Sietősen kopácsolnak a kalapácsok, sírnak a fűrészek. A piacon végigszalad a suttogás: akasztófákat ácsolnak.

Az én megboldogult édesapám hajdanában Seh Dedijétől hallotta, s gyermekkoromban nekem is mesélte, mióta van híd ezen a világon, és hogyan keletkezett az első. Mikor a mindenható Allah ezt a világot teremtette, a föld egészen sima és sík volt, mint a legszebb zománcos tepsi. Ez bántotta a sátánt, aki az isteni ajándékért megirigyelte az embert. S amíg a föld olyan volt, ahogyan Allah kezéből kikerült, nedves és puha, akár a ki nem égetett porcelánedény, a sátán odalopakodott, s körmével, amennyire csak tudta, mélyen végigkaparta az Úristen földjét. A

monda szerint így keletkeztek a mély folyók és szakadékok, amelyek egyik vidéket a másiktól elválasztják, megosztják az embereket, s megnehezítik utazásukat a földön, melyet az Úristen kertnek teremtett részükre, hogy abból élélmezzék és tartsák fön magukat. Allah elszomorodott, mikor látta, mit cselekedett az átkozott sátán, mivel azonban nem térhetett vissza olyan dologhoz, amit az ördög keze megszenteltelenített, angyalait küldte, hogy segítsenek az embereken, és könnyítsék meg életüket. Mikor az angyalok látták, hogy a nyomorult emberek nem tudnak átkelni a mélységeken és szakadékokon, és nem tudják munkáikat elvégezni, hanem csak kínlódnak, s egyik partról hiába kiáltoznak a másikra, ezeken a helyeken kiterjesztették szárnyukat, s az emberek az angyalszárnyakon át kezdtek egyik partról a másikra járni. Az emberek így tanulták meg az angyaloktól, hogyan kell hidakat építeni. Nos, a forráskutak építése mellett, ezért legnagyobb áldás a hidak építése, s legnagyobb bűn hozzányúlni ezekhez a hidakhoz, mert minden híd, legyen az a legkisebb hegyi patak pallója, egy-egy angyal örizetében áll, és addig tart, amíg az Úristen a számára elrendelte.

– Ih, Jarabi, Jarabi! Istenem! Istenem! – csodálkozott a másik kettő udvariasan.

Tekintete a hídra siklott. A kapu ott volt a helyén, de nyomban a kapu mögött a híd vonala megszakadt. A híd hetedik pillére hiányzott: a hatodik és a nyolcadik pillér között úr tátongott, amely mögött ferde perspektívában elősejlett a folyó zöld vize.

Ivo Andrić 1943-ban írt monumentális regénye a híd történetét meséli el érdekesen, legendájával, történelmi szerepét mesterien ötvözve. Az 1571-ben Visegrádnál megépült 11 nyílású híd ma is festői megjelenésű. Íróját ennek és a Žepán épült hidnak is a keletet-nyugattal összekötő szerepe, legendája foglalkoztatta, máig egyedülálló története egy több, mint 400 éves hidnak. A bemutatott részletek csak csekély ízelítőül szolgálhatnak, el kell olvasni Csuka Zoltán remek fordításában ezt az 1961-ben Nobel díjjal jutalmazott könyvet.

192. *Andrić, Ivo: Híd a Žepán*

(részlet)

Vezirségének negyedik esztendejében Juszuf, a nagyvezír helyzete megrendült, s egy veszélyes cselszövés áldozataként váratlanul elvesztette a szultán kegyét. A küzdelem egész télen és tavasszal tartott. (Zordon és hideg tavasz járta, amely semmiképpen sem engedte a nyarat kibontakozni.) Május havában aztán Juszuf győztesként került ki a börtönből. S az élet folytatódott: fényesen, békésen, egyformán. Ezekből a téli hónapokból azonban, amikor élet és halál, dicsőség és pusztulás között hajszálnyi távolság sem volt, a diadalmas vezír lelkében valami töprengő nyomottság maradt vissza. Az a kibeszélhetetlen valami, amit a megpróbáltatásokon és szenvedéseken átment emberek rejtett kincs-ként őriznek magukban, s ami csak olykor-olykor, öntudatlanul tükröződik vissza a tekintetükből, mozdulatukból, szavukból.

Börtönének magányában kegyvesztettségben élve a vezír emlékeztében élénkebben merült fel származása és hazája. Mert a csalódás és fájdalom a múltba tereli a gondolatokat. Eszébe jutott az apja és az anyja. (Mindketten még akkorjában haltak meg, amikor ő csak szerény felügyelőhelyettes volt a császári istállóban, s mindkettőjük sírját kőszegéllyel vétette körül, és fehér síremléket emeltetett nekik.) Visszaemlékezett Boszniára és Žepa falvára, ahonnan kilencesztendő korában elvitték.

Még ugyanazon a nyáron alkalma volt olyan emberekkel beszélni, akik Boszniából érkeztek. Kikérdezgette őket, azok meg meséltek neki. A lázadás és háborúk után zűrzavar, nélkülözés, éhezés és mindenféle betegség támadt. A vezír jelentékeny segítséget rendelt az övéinek, ahányan csak Žepában voltak, ugyanakkor pedig kiadta a parancsot: vizsgálják meg, milyen építőanyagokra van legsürgősebben szükségük. Jelentették neki, hogy a Setkiceknek még négy házuk van, s hogy ők a legmódosabb emberek a faluban, de azt is, hogy a falu és egész környéke teljesen elszegényedett, mecsetjük megrokkant és leégett, a csöveskút elapadt; a legnagyobb baj azonban, hogy a falunak nincs hídja a Žepa folyón. A falu a hegyen fekszik, mindjárt ott, ahol a Žepa a Drinába torkollik, s az egyedüli út Visegrádra a Žepán keresztül halad, alig ötvenlépésnyire a torkolat fölött. Akármilyen gerendahidat is építenek, a víz elviszi. Mert vagy a Žepa árad meg hirtelen és váratlanul, mint valamennyi hegyi folyó, s ilyenkor alámossa és elragadja a gerendákat, vagy a Drina ragad meg, és ilyenkor megállítja és megduzzasztja a Žepát a tor-

kolatánál, a megáradt víz pedig úgy fölemeli a hidat, mintha sose lett volna. Télen meg az ólmos eső úgy belepi a gerendákat, hogy ember is, állat is összetöri magát. Aki nekik itt hidat építene, a legnagyobb jótéményt gyakorolná.

Még a havazás beállta előtt Visegrádra érkeztek. Az álmélkodó visegrádiak néhány napon át nézegették az építőmestert, amint görnyedten és ősz hajjal, de pirosposzsgás és fiatalos arccal körüljárógatta a visegrádi nagy hidat, letördeli a maltert, majd az ujjai között szétmorzsolja és a nyelvével kóstolgatja összetételét, s lépéseivel méregeti a hídnívások hosszát. Aztán néhány napra Banja községbe ment, ahol hajdan mészkőbánya volt, s onnan bányászták ki a követ a visegrádi híd részére. Napszámosokat vitt magával, és kiásatta a bányát, amelyet már teljesen betakart a föld s benőtt a cserje meg a törpefenyő. Mindaddig ástak, amíg meg nem találták a széles és mély köréteget. Ez a kő tömörebb és fehérebb volt annál, amelyből a visegrádi hidat építették. Az építőmester innen leereszkedett a Drinához, egészen a Žepa folyóig, s itt kijelölte a komp helyét: ezen a kompon kellett a követ a túlsó partra szállítani. A vezír emberei közül akkor az egyik a tervekkel és számításokkal együtt visszatért Konstantinápolyba.

Megkezdődött a munka. Az emberek nem győztek csodálkozni a különös munkán. Az, amit építettek, távolról sem hasonlított hídra. Először is ferdén a Žepán át súlyos fenyőgerendákat döngöltek a vízbe, aztán két sor karót vertek közéjük, azokat vesszőkkel fonták össze, s agyaggal töltötték fel őket, mint a sáncot szokás. Így eltérítették a folyót irányából, s a meder egyik fele szárazon maradt. Épp akkor, amikor ezt a munkát befejezték, egy napon fenn a hegyekben felhőszakadás tört ki, és a Žepa pillanatok alatt felkavarodott és megdagadt. Ugyanazon az éjszakán a megáradt Žepa derékon kettészakította a már megépített gátat. Másnap a víz már leapadt, a sövénykerítés azonban ledőlt, a karókat a víz kitepte, a cölöpöket elferdítette. A munkások és a nép körében sutogni kezdtek, hogy a Žepa nem vesz magára hidat. Az építőmester azonban már a harmadik napon kiadta a parancsot, hogy új karókat verjenek le, még mélyebbre, mint eddig, s hogy a megmaradt gerendákat javítsák és egyengessék ki. S a sziklás folyómeder mélyből megint felhangzott a sulykok csapása és a munkások ütemes kiáltozása.

Csak akkor, amidőn már mindent előkészítettek s minden munkára készen állt, amikor már a köveket is odafuvarozták Banjából, csak akkor érkeztek meg a hercegovinai és dalmáciai kőfaragók és kőművesek. Fé-

szereket emeltek, melyek előtt a kőporttól fehéren, akárha vízimolnárok lettek volna, faragták a köveket. Az építőmester meg körüljárta őket, följük hajolt, és egy sárga bádoggal háromszöggel és zöld zsinóron függő ólomnehezékekkel minduntalan méregette a munkájukat. Már mindkét oldalon levágták a szilas és meredek partot, amikor a pénz elfogyott. A munkások elkedvetlenedtek, s a nép körében azt morogták, hogy a hídból semmi sem lesz.

A kőművesek tétre hazamentek, az építőmester azonban ott telet faházában; szinte sehová sem járt, egész idejét ott töltötte, szüntelenül terveit és számításait fölé görnyedve. Csak a munkahelyre járt ki gyakran, hogy ellenőrizze. Tavasszal, mikor a jég repedezni kezdett, gondokba merülten minduntalan körüljárta az állványokat és a töltéseket. Néha még éjszaka is, fáklyával a kezében.

A kőművesek már György-nap előtt visszatértek, s a munka újra megkezdődött. S pontosan nyár derekán be is fejeződött. A munkások jókedvűen bontották le az állványokat, s a gerendák és deszkák szövevényeiből fehéren és karcsún kibontakozott a híd, amelynek mindössze egyetlen, egyik partról a másikig terjedő íve volt.

Minden másra hamarabb lehetett volna gondolni ezen a szétszakadott és elhagyott vidéken, mint egy ilyen csodálatos építményre. Olybá tűn fel, mintha mindkét part egy-egy habzó vízsugarat lövellt volna ki egymás felé magából, s ezek a sugarak összezsaptak, egyetlen ívben egyesültek, s így maradtak egy pillanatra, az örvénylő mélység fölött lebegve. A boltív alatt, a látóhatár mélyén a Drina egy sötétkék darabkája látszott, lenn a mélyben pedig a habzó és megfékezett Žepa gurgulázott. A szem sokáig nem tudott hozzászokni a mesebeli költött és finom vonalaknak ehhez az íveléséhez, amely olyan, mintha röptében csak fennakadt volna az iszalaggal és cserjével teli, éles, sötét szirteken, s az első kedvező alkalommal folytatja szárnyalását és eltűnik szem elől.

A környező falvakból odatódultak az emberek, hogy láthassák a hidat. Visegrádról és Rogaticáról is eljöttek a városiak, s megcsodálták a hidat, miközben sajnálkoztak, hogy ilyen szirtes és vad helyre építették, nem pedig az ő városuk mellé.

A mualim Boszniában született, könnyedén gördülő verseket írt, s a vezír időről időre megajándékozta és támogatta. Amint mondotta, fülébe jutott, hogy a vezír hídát építtetett Boszniában, és ő abban reménykedik, hogy mint minden középítményre, a hídra is feliratot vésnek, hadd tudja a világ, mikor építették a hidat és ki építtette. Mint mindig, most is fel-

ajánlotta a vezírnek szolgálatait, s kérte, érdeemesítse arra, hogy fogadja el kronogrammáját, melyet megküld, s melyet nagy fáradsággal megszerkesztett. A csatolt kemény papirosra piros és arany kezdőbetűkkel ez a kronogramma volt igen gondosan kirajzolva:

Mikor a Jóságos Igazgatás és a Nemes mesterség
Kezet nyújtának egymásnak,
Keletkezett ez a pompás híd,
Az alattvalók öröme és Juszuf büszkesége
Mindkét világon.

Ez alatt a vezír tojásdad alakú pecsétje volt látható, két egyenlőtlen mezőre osztva; a nagyobb mezőben ez volt olvasható: Juszuf Ibrahim, Isten igaz rabja, a kisebb mezőben pedig a vezír jelszava: Hallgatásban

A vezír ezen a reggelen is fáradt volt, mint akit elkerült az álom, de higgadt és nyugodt; szempillája nehéz volt, arca pedig fagyos a reggeli hűvösségben. A külföldi építőmesterre gondolt, aki meghalt, és a szegényekre, akik majd megeszik a keresetét. A távoli, hegyes-völgyes és sötét országra, Boszniára (ha Boszniára gondolt, kezdettől fogva volt valami sötét a gondolataiban!), amelyet még az iszlám világossága sem tudott csak részben beragyogni, ahol az élet minden magasabb rendű emberségesség és szelidség nélkül, szegény, csenevész és fanyar; s hány ilyen tartomány van ezen az istenáldotta nagy világon? Hány vad folyó hidak és gázlok nélkül? Mennyi vidék van ivóvíz nélkül, és mennyi dísztelen és szépség nélküli mecset?

Gondolatban kitérült előtte a világ, telis-tele mindenféle bajjal, inésséggel, szükséggel s a legkülönbözőbb formájú félelemmel.

A napfény a kerti kioszk apró zöld tetőcserepein villogott. A vezír lesütött tekintete a mualim verses feliratára esett, lassan fölemelte kezét, és kétszer áthúzta a pecsét első részét, melyen a neve állott. Csak a jelszó maradt: Hallgatásban a biztonság. Egy ideig csak állt a jelszó fölött, aztán újra fölemelte a kezét; s egy erőteljes mozdulattal ezt is áthúzta.

Így maradt a híd névtelen és jeltelen.

Csuka Zoltán fordítása

A Híd a Žepán elbeszélést fiatal korában írta Ivo Andrić. A világirodalom legszébb novellái magyar írók ajánlásával kötetben jelent meg. Az ajánló Gáll István szerint „... Boszniát mutatta meg a világnak, egy tragikus kis nép sorsát és múltját az érzéketlenül vonuló nemzeteket eltipró történelemben.”

193. Veli, Orhan: A Galata-híd

A hídhoz szinte odaragadsz,
 jókedvvel nézdegelek minden embert.
 Van, aki evez, ide-oda evez,
 van, aki kagylót szed le a pontonokról,
 van, aki teherladikot terel,
 van, aki a kötéloszlopra kötelet teker,
 van, aki madár, költőien csapongva,
 van, aki hal, csillogón csillogva,
 van, aki hajó, van, aki bója,
 van, aki felhő fent a levegőben,
 van, aki motorcsónak, és büszkén halad,
 és sipogva húz el a híd alatt,
 van, aki síp, szépen füttyülő,
 van, aki füst, kígyókat ereget,
 de mindnyájatok, ó, mindnyájatok
 az élet gondja alatt hajladozik,
 csak én vagyok egyedül megelégedett,
 Kisüt a nap, kisüt az én szívem is,
 egy verset zümmögők talán majd rólatok,
 üti a markom érte pár garas, lesz pár vasam,
 és süttetni fogom tele hasam majd nyájasan.

Végh György fordítása

194. Szarka István: Alant az Olimposz

Nyolcvanhétben indultunk el megint,
 utunk mutatta Palotás János szenior,
 első nap a szétbárdolt ország
 lány hasa, Belgrád, HÁLA
 FRANCIAORSZÁGNAK – tudtad-e Mestrovics,
 mivé lesz majd a francia csinálmány,
 e kicsi szörny is, milosevicsek
 jöttével, hallod, hallod-e
 Európa harangjait?

Edirne, márvány
 iszlám alkonyat, végenincs
 Isztambul éjjel, feloldó hajnali

sülthal a Galata-híd alatt, de húszezer méteren csak Bizánc, a védőmű-maradvány a Hetedik Toronnyal, boldogtalan, dinnyézni gyer inkább, csak ide Ázsiába!

Isztambul hatalmas forgalmú, 460 m hosszú pontonhídja 1912-ben épült. A hídon sok-sok üzlet állt, középső része nyitható volt, 1990-ben a nagy vízmélységet legyőzve új híd épült.

195. Ilyés Gyula: A középkori fővárosban

Ó, Tirnovo, Tirnovo, Търново!
 álom vagy máris, én meg álmodó!
 Való volt? Mese! Attól fogva, hogy
 kocsink a Csipke-csúcsról lefutott
 versenyt a nyomunkban hörgő viharral
 s azzal a vadul-örjöngő patakkal,
 mely sarat-követ forgatva-fröcsölvé
 loholt mellettünk – de folyvást előzve –
 a völgybe... Túl, a szakadék felett
 ott tárja – kétszáz, ötszáz emelet! –
 ott tárt a sziklaváros temérdek
 házát, megannyi partifecske-fészket
 az égnek – színes mesekönyvi kép! –
 Mert rá fényt lövelt még az esti ég.
 Valóság voltál, Tirnovo? A vad,
 Jantra szédítő-gyors 8-asokat
 írva futott a házakkal tömött
 piros cukorsüveghegyek között;
 mint rég a járdán, ha várta a cárt,
 a félváros a folyóparton állt,
 a félváros ott szedte a dagadt
 vízből kosárral, kézzel a halat!
 Valóság voltál? Nem voltál való!
 Álltam az ég s a tajtékozó folyó
 közt a nagy hídon (itt már zuhogott)
 s fürkészttem, mit szemközt a meredek
 (még napos) hegyen Petya mutatott:
 a tornyot, hol Balduin szenvedett,

(részlet)

hol egy magyar királylány élt... S amott
 a házat, hol ő, Petya született
 és szenvedett; és bealkonyodott
 s átmentem még egy szakadék felett
 egy másik völgyhídon, a Cárvec:
 a vár felé... De fent (az est haladt)
 nem láttam már a hős romok körül
 egyebet, mint szentjánosbogarat,
 de azt rengeteget! és mind röpi!
 apró körhinták, kisdud repülők

196. Baka István: A Jantra hídján

Kozák és lengyel nagyapáktól
 származó bolgár és magyar;
 május tizenhat, Jantra hídja,
 Tirnovo, éjjel egy, vihar.

Villám lobog – országhatárok
 népek torzító hege,
 vagy mást jelent – leánymosollyá
 lobban el az idők dühe?

Mosollyá hamvad, mosolyoddá,
 mely hetedhét századot átjárt,
 míg kezéd kezemben Petőfi
 sebéből kihúzta a dárdát.

A vihar elvonult, kitisztul
 az ég, már csillaggal tele:
 népvándorlás korabeli
 lószerszám ezüstverete.

Mióta ismerjük mi egymást!
 Állunk a Jantra felett.
 Tenyeremmé szűkült hazám,
 hazámmá tágult tenyered.

Bulgária ősi fővárosában a látványos boltozott híd ma is szolgálja a közlekedőket.

197. Tömörkény István: Novibazár

Volt a Lim vizén keresztül egy híd, néven nevezve: török híd. A Lim bal oldalán volt a mi táborunk, a Limen túl olyforma kerülővel, mintha a Margit-hídról menne a Várba az ember: a város, Prijepolje. A hídnak gyönyörű kőpillérjei vannak mind a két parton, óriás faragott kövekből rakva, a folyóban álló lábai pedig fagerendákból valók voltak, amiken igen merész építkezés formájában ismét fagerendák nyugodtak. A valóságos ótörök fogalmak fává valósulása volt ez a híd. A vízben nyugvó gerendákra támasztott gerendákra keresztbe ismét gerendák jöttek, ezek már négyszegletesre faragva, de semmiképpen meg nem erősítve. A lépések alatt valamennyi mozgott, éppen csak a szögletességük tartotta őket egymáshoz. Korlátot nem alkalmaztak reá, bár éles kövek között csattogtak mély alatt a Crnagorc folyó fehér tajtékú habjai, miután akinek úgy rendeltették, hogy leessen, úgymint leesik... mash Allah, adj uram, Isten neki örök nyugodalmat. Egyetlen óvintézkedést tartottak szükségesnek, ami abban állt, hogy lovas lóháton át ne menjen a hídon.

Másként pedig fontos hely volt az, egyetlen híd az egész folyón. Ez okból igen őrizték. Szemközt is állt vele egy magyar őrség, a túlsó oldalon pedig, két fatoronyban két várta is: egy török, egy magyar. Az egész híd aligha volt öt lépés széles, s ilyformán a magyar baka s a török redif háromlépésnyi távolságban posztolt. Egyszer ledőlt a török őrség tornyához támasztott, örökké nyitott hídajtó, s összetörte a mi őrségünk sorba rakott fegyvereit. A közelség azért nem volt baj. Igen jó emberek a török katonák, akik hamar barátkoznak.

Nálunk a szolgálat nem huszonnégy óras volt, hanem néha háromnapos is. A kápláralja legénység elment az őrségre januárban, s ott volt még márciusban is. Az ételt odavitték a helyükbe. A torony alsó része volt az őrszoba, a felső a lakás, ahol egész nap főzték a kávékat. A két tornyot fent egy kis híd kötötte egymással össze, annak az ajtaját zárva kellett volna tartani, de bizony nem tartották.

Odalent háromlépésnyi távolságból farkasszemet nézett egymással a török és magyar fegyver, mert a politika úgy akarta, fent pedig átjártak egymáshoz kártyázni, iszogatni, mert nem való az, hogy török meg magyar ellenségeskedjen egymással.

A Lim vizen az I. világháborúban fahíd állt a folyón. A magyar és török hídőr-ség életét bemutató írás bepillantást enged az akkori mindennapokba.

198. Devecseri Gábor: A Korinthoszi csatorna hídján

Nézek a mélybe, Nérót látom,
amint az ásót emeli,
tavaszi szellőben lebegnek
álla rőt-szöke pelyhei.

„Legyen csatorna” – mondta, és lón;
csupán tizennyolc százada
futott a nem fékezhető
időnek addig még tova.

„Legyen csatorna” – mondta Nero,
le is rakta az alapot,
s a nagy gondolat ért tovább;
ő meg közben rosszkodott;

gonosz császár volt, nem törődött
a csatornával, mely a két
tengert kattintja egybe, inkább
azzal, kit öljön még, s mikép.

De a csatorna kellett, kellett
a két tengernek, mint a csók;
ágaskodtak két oldalán
a víz lovai, a hajók,

és prüszköltek egymás felé,
tajtékot verve, víg-vadul;
és a csatorna végülis
mint ágról ért gyümölcs ha hull

(de melyen munkálkodtak izzó
sugár, nedvszívó gyökerek,
mézadó napfény, mint ez árkon
századok-szülte emberek)

úgy hullt a mélybe. Most fölötte
itt állunk, két tenger köszönt,

két csésze nektár, mit az ember
– istennél bátrabb – egybeönt;

az egyik kék, a másik kékebb;
a jók, a rosszak, a Nerók
emlékké váltak; a jelen
ez a csatorna, ez a csók,

két tenger embernek adott
víg üdvözlete: ránkrivall
mindakettő, delfint utánzó
játékos hullámaival.

A Korinthoszi csatornát már Julius Caesar is meg kívánta építeni. Nero császársága alatt 1800 m-nyi csatorna szakasz el is készült. Türr István és Gerster Béla hathatós munkájával 1890-93 között épült meg az 5,9 km hosszú, sziklába vájt 80 m mély csatorna és a csatornát áthidaló rácsos vasúti hid.

199. Fodor András: Oxford, Magdalen Bridge

Lombok áznak a Cherwell vizében,
sárga levelek közt csónakok úsznak...
Jó lenne élni nyugodtan, szépen.

De bennem egyre bánatba görnyed,
keserűségbe görcsösül a vágy is:
nekem a rétek fájdalmas zöldek:

a rózsza-allék illata szédít,
bimbó-díszű tornyok, mandula-ajtók
nosztalgiai szívemet vérzik...

Nem, nem találhat békét magának,
akit csak érint e csoda-valóság,
ki csak kívülről nézi e tájat.

*

Az utcán gépek falkája nyargal.
Motorokon olykor asszonyok ülnek
fejükre rántott bura-sisakkal.

Jutott-e már az eszükbe vajjon,
míg merev állal suhannak a hídhöz,
hogy Shelley állt itt egykor a parton?

Turisták jönnek: szöszhaju svédek,
Amerika lánya kenguru-blúzban,
két precíz arccal fürkésző német.

A cakkos párkány jó lesz keretnek.
Nyegle mosoly száll kőfalak ivére,
fényképezőgép fémfoga csetteg.

Mit mond nekik a kupola árnyán,
éreckapuk alatt e multbaforrt élet?
Mit mond nekik az ómivű márvány?

Én tudom, nálunk tatárok jártak,
amikor itt már kollégium épült...
De jobb nekem, ha fáj az alázat!

Tán többet ér a hídon megállva
nézni a város gyönyörű nyugalmát,
s vágyat írni a leveles árra.

200. Faludy György: Búcsú Amerikától

Most túlzenglek, hajókürt. Oly palaszín a tenger, (részlet)
mint aszfalton a pára,
oly palaszín Long Island, ahogy búcsúzva rááll
a szürke láthatárra.
Ó föld, most búcsút mondok, ó föld, hol maradásom
lehetne, ha nem mennék,
ó föld, hol voltam vendég, most búcsúzón felállok
és kalapot emelnék.

Kevély kapitalizmus! Vágóhidak, kémények,
olajmezők és bányák!
Forgóhidak, csatornák, cséplőgépek, kazánok,
uszályok és vaspályák!

És ifjúság te izmos! Ó egyetemek száza,
ó esti labdajáték,
parasztfiú, ki ott állt a könyvtár ajtajában
és tágra nyílt a szája,
ó Palo Alto kertje, hol ágyamból kinyúlva
narancsokat téphettem
s ezüst léggömbök száza úszott a pálmaerdőn
minden pirosló reggel!
Ó drága San Francisco, Távíró-domb, Arany-híd,
olajfaillat, édes,
week-end az óceánon, tömött, kurjongó siklók
és részeg tengerészek!
ó halott tekintélyek!
ó mérhetetlen földrész! ó erdők és síkságok!
ó városok és rétek!
kit könnyű volt szeretni és nehéz lesz feledni,
ó föld, hol voltam vendég, ó föld, hol maradásom
lehetne, ha nem mennék,
melyet utolszor nézek s még százszor földidézek,
most búcsút mondok néked.

Long Island előtt a tengeren, 1946

201. Nagy Gáspár: Utazás (II.)

(részlet)

Fél órára mindig „lejtett” Isten Detroitban
 hol angyalpuhán hol meg mintha lépcsőn bukdácsolnánk alá
 már tétje sem volt a kapuk közötti bolyongásnak
 a legszebb leszállásnak a San Franciscó-it szavaztam
 ahogy az öböl hídjait szárnyunkkal és a naplemente
 utolsó fénycsóváival végigsúroltuk így tisztelegve
 a szerelmes városnak ahonnan egy hajnal ragadott el
 egy gyönyörű szeptemberi hajnal mert mennem kellett
 délkeletre a karibi viharok elé

de itt is vagy csak itt igazán szíved alatt morajlott már a föld
 szemekkel mondtad ne félj csak menekülj innen messzire
 de én maradni halni akartam volna a megjósolt földingásban

San Francisco Golden Gate hidja 1937-ben épült gyönyörű környezetben, 227 m magas Art Deco stílusú pilonokkal, 27 évig világcsúcs méretű 1280 m-es nyílással. Tervezője Joseph Strauss, építész konzultánsa, aki a hid egyedi vöröses színét is javasolta Irving Faster volt. A 2,7 km hosszú, kétszintű (emeletes) híd a hídépítés egyik csúcsteljesítménye.

202. Boules, Pierre: Híd a Kwai folyón

(részlet)

Arra az időre, amelyet egy Singapore melletti hadifogolytáborban töltöttek, Nicholson ezredes azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy a győztesek hebehurgya és rendetlen viselkedésével szemben fenntartsa az angolszász rendszerességét.

Clipton, aki továbbra is mellette maradt, még ekkor is azon tűnődött, hogy áldja vagy átkozza-e.

Ezután az alakulatok elváltak egymástól, mindegyik útnak indult a számára kijelölt pályaszakasz felé. Nicholson ezredes és egységét a Kwai folyó melletti táborba irányították. Ez elég messzi volt, csak néhány mérföldnyire a burmai határtól Saito ezredes volt a parancsnoka.

Kellemetlen összetűzések tették emlékezetessé az első napokat a Kwai folyó melletti táborban, amelynek légköre kezdettől fogva ellenséges és elektromosságtól telített volt.

Az első nézeteltérést Saito ezredes hirdeteménye váltotta ki, amely elrendelte, hogy a tisztek embereikkel együtt és velük azonos körülmények közt dolgozzanak. Ez udvarias, de határozott kiállásra készítette Nicholson ezredest, aki őszinte tárgyilagossággal fejtette ki álláspontját, s mondókáját azzal fejezte be, hogy a brit tisztek feladata nem a lapát és a csákány forgatása, hanem emberek irányítása.

A bevezetés után, amelynek a képzeletre kellett hatnia, Saito rátért mondanivalója lényegére.

Tudjátok-e végre, mi a feladatotok, akik itt vagytok ebben a táborban, a parancsnokságom alatt? Azért rendeltem sorakozót, hogy közöljem veletek: mindössze két kis vonalrészre kell megépítenetek, hogy meglegyen az összeköttetés a többi pályaszakasszal. De ami a legfontosabb, hidat kell vernetek a Kwai folyón, amelyet itt láttok magatok előtt. E hid építése lesz legfőbb feladatotok, s ez kiváltságos helyzetet biztosít nektek, mert az egész vasútvonalnak ez a legfontosabb része. A munka kellemes lesz.

Saito minden átmenet nélkül újra dühbe gurult, s eszeveszetten hadonászni kezdett.

Ha másképp alakulna a helyzet, erőszakot alkalmazok. Gyűlölöm a briteket. Ha szükséges, inkább mindnyájatokat agyonlövetlek, de nem etetek naplopókat.

Az adott helyzetben, Saito ezredes, minthogy a japán hatóságok nem veszik figyelembe a civilizált világban érvényes törvényeket, mi sem tartjuk többé kötelezőnek a magunk számára, hogy engedelmessé váljunk. Nem marad más hátra, mint hogy közöljem önnek, milyen parancsot adtam. A tisztek nem fognak dolgozni.

Miután ezt elmondta, ellenállás nélkül és szótlanul türte el a másodikat, még brutálisabb támadást Saito, aki szemlátomást egészen elvesztette a fejét, rávetette magát, s lábujjhegyre állva, öklével csépelte az arcát.

Végül is Saito engedett. Minden leleményességét kimerítette, foglyai konoksága szánalomra méltó figurát csinált belőle. Megbeszélést tartott az ezredessel, és közölte vele, hogy rendkívüli jóakaratról tanúszkodó intézkedést hozott: felmenti a tiszteket a kétkezi munka alól. En-

nek ellenében számít rá, hogy készségesen vállalkoznak embereik tevékenységének irányítására, s elősegítik a termelékenység fokozását.

Nicholson ezredes kijelentette, hogy tisztában van kötelességével. Attól a pillanattól fogva, hogy elfogadható alapot találtak a probléma rendezésére, nem látja okát, hogy szándékosan gátolja a győztesek tervének végrehajtását. Mint minden civilizált hadseregben, a tisztek felelősséget vállalnak – ez számára természetes – katonáik magatartásáért.

A japán fél tehát feltétel nélkül letette a fegyvert.

A kivitelezés jól haladt. Az angol katona természeténél fogva szeret dolgozni, és zokszó nélkül túri a szigorú fegyelmet, ha bízik parancsno-kaiban, és ha minden reggel világosan látja, hogy idegrendszere egyensúlyának biztosítására bőségesen meríthet testi erejéből.

Nicholson ezredes a Kwai folyó hídjára lép.

Megbékélt lelkiismeretével, a világmindenséggel és Istenével; szeme tisztább, mint a trópusok ege vihar után; vörös bőrének minden pórusával élvezi a jól megérdemelt pihenés örömét, mint derék mesterember nehéz

munka után; büszkeség tölti el, hogy bátorságával és kitartásával legyőzte az akadályokat; kevélyen néz a műre, amelyet ő és katonái alkottak Thaiföldnek ebben a zugában, ahol már szinte hódítónak érzi magát;

A thaiföldi őserdőben a II. világháborúban fontos vasútvonalat és a Kwai folyón egy nagy hidat építettek a japánok, brit és más nemzetiségű hadifoglyokkal. A brit ezredes, akinek büszkeségét a japán ezredes se tudta megtörni, mindent megtett a híd sikeres megépítéséért.

A valóságban soknyílású rácsos acélszerkezet készült Jáva szigetén, ezt építették fel a hadifoglyokkal. Egyes visszaemlékezések szerint közel 100 ezer áldozata volt az építésnek, az amerikai légierő pedig 1945 októberében a híd két nyílását lebombázta ...

203. Rakovszky Zsuzsa: Van Gogh

Minden, amit megszálta a nyár
– vashíd, barackfa, búzatábla –,
virágban áll vagy lángban áll,
krómsárga, okker, sárga-sárga.

A szem, az elme lángban áll,
lángban a kettő közt a pálya,
aztán a szürke ár, az ár:
depresszió, a lét apálya.

A gát bedőlt, nem zár a zár:
az idegpályákat bejárja
a külvilág élet-halál
sötét-fény skizofréniája.

Amszterdam is hídvaros. A csatornák felett rengeteg boltozat – összesen mintegy 1300 híd van – s néhány híres emelhető fahíd vezet. Ez utóbbiak közül a leghíresebb a Magere brug a Sovány híd. A mai híd őse 1670-ben épült. Hollandiában (nemcsak Amszterdamban) számos kis és nagy, billenő-, forgó-, emelhető híd van a közutakon és vasutakon is. Van Gogh a nagy holland festő kedvenc témája volt a billenő fahíd, jó erre is egy verssel emlékezni.

204. Balmont, Konsztantin: Emlékezés egy Amszterdami es-tére

Amszterdam, csend csobog,
és ódon, nagy harangok
dallamot zengve kongnak,
mért itt vagyok – s nem ott,
s mért nem megyek már holnap
hozzád, hol csend csobog,
és zúg templomi hangod,
és oly fáradt a csönded,
mért vonz mély-öblű partod,
sok álmodott csatornád,
élet-nélküli formák,
hol mosoly és vörös seb
az alkony s késve jön meg,

s fellobban itt meg ott,
álmos vizekre roskad,
sötét hidakra rogy,
háznak, harangtoronynak
boltívein kigyullad,
hol egy fantom zokog,
s álomba bújva kushad
– nyögése egyre búsabb –,
beteg, s emészti sok vád,
s dalolgat a csatornák
partjain, itt meg ott...
Amszterdam, csend csobog!
Amszterdam, csend csobog!
Eörsi István fordítása

205. Stadler, Ernst: Éjszakai utazás a kölni Rajna-hídon át

A gyorsvonat tapogatózik és átveri a homályt.
 Csillag nem jön. Ma az egész világ éj-pántos, földbevájt
 szűk tárna, amelybe néha liftnyílások kék ragyogása
 szakít riadó horizontokat:
 gömblámpák tűzköre, tetők, gyárkémények
 és árad a füst...
 csak egy-egy pillanat...
 S minden fekete megint. Talán az éj beleibe futunk; amíg
 egyszerre fény táromlyog elő... siralmas, téveteg
 magányban... egyre több ... és gyúl... és sűrűsödik.
 Szürke házfrontok vázai, meztelenül, sápadtan
 derengve, holtan – valaminek jönnie kell!...
 Óh, itt nehezül, érzem a súlya, jaj,
 agyamban. Szorongás dalol a vérben. És hirtelen,
 mint tenger, dördül a talaj:
 repülünk, fölemelve, királyian, át az éj-szaggatta
 levegőn, magasan a folyó fölött. Óh, millió fény
 hajlása, néma katonák,
 és villogó parádéjuk előtt súlyosan hömpölyögnek
 lefelé a vizek. Díszszázad éji tisztelgésre! tovább!
 Mint rohanó fákllyák! Mennyi öröm! Kék tengeren
 tisztelgő hajók! Ünnepe, csillagok százai!

Ragyogó szemek tolonganak, nyüzsögve!
 Egész addig,
 ahol vendégüket eleresztik a város végső házai.
 És aztán a hosszú magányok. Meztelen partok.
 Csönd.
 Éjszaka. Eszmélés. Magunkbaszállás. Gyónás.
 És viharok akarata-tüze ráz,
 hogy jöjjön a végső, perzselő. A nemzés ünnepe.
 A gyönyör. Az ima. A tenger. A pusztulás.

Szabó Lőrinc fordítása

Kölnben két, szinte teljesen azonos, háromnyílású rácsos vasúti híd volt (Hohenzol- és Süd brücke), ezek a monumentális alsópályás ívhidak lehettek a budapesti Déli összekötő vasúti híd 1915-ös átépítéséhez Kölber Ernőnek a minták. A pályaudvar, a híd és a Dóm együttese egészen különleges látvány.

206. Machado, Antonio: A Duero partjain

(részlet)

Kasztiliai tavasz, jámbor tavasz: oly tiszta,
 akár egy búcsu-járó álma, ki, megpihenvén,
 szent útja fáradalmát itt alussza,
 itt adja ki: egy fönnsík végtelenjén!

Sárgálló, kicsi rét, akár
 a durva kötény-szoknya itt a nőkön;
 portól bodor határ,
 sovány juhnyáj a gyatra legelőkön.

Itt-ott apróka szántó
 mennyit a rideg, hideg talaj enged
 némi buzának, rozsnak, hogyha nyár jó,
 megadják napi barna kenyérünket.

És sziklák s újra sziklák és kopárló
 halmok s tar hegyek kövekfödte síkság!
 Bőröptű sasok hona, gazt virágzó
 völgyek, vad bogycsók, bokrok, szederindák
 hazája, csupa bozót- s tüsketáj, óh
 hálátlan, zordonan-erős föld, földem!
 Kasztilia! Omló városok fáradt
 földje, hol oly otthont-lelően
 lakja a csönd s árny helyeit a bánat

Hamu-halmok, ólom ormok közt, sziklás,
 mészporos tar tájakon át haladtam,
 hol leölt fák csonkjával csúf az irtás,
 így győztem, így görnyedt végül alattam
 nyolcpillérjén a Híd, a folyam atyja
 mely Kasztilia vad földjét itatja

Oh, Duero, szalad a hab,
 s szaladni fog, amig csak január
 fehér havát csorgón és csermelyen
 leszökteti májusi napsugár,
 amig a siervák ormán

meglesz a hóból és fagyból kötött
ragyogó turbán,
s kisüt a nap a föllegek fölött

És a dalok, a dalok, amelyek
a költő álmai voltak itt? Amiképp
vén Duero, ők is örökké ömlenek
Kasztília nagy tengerébe?

Illyés Gyula fordítása

*Zamorában (Spanyolország) áll a megénekelte soknyílású középkori boltozat,
melynek alapjai még a rómaiak alatt épültek.*

207. Bunyin, Ivan: A Nyevszkijen

Négy kerék villogott, és sustorgott a porhó
repült a pár ló: két fekete holló.
Suhant simán és elszállt a fogat,
villant ablaka jégvirága,
bakon inas, fénylett libériája,
nyakát behúzta: szél söpört havat.
Meredt a bajsza sötétkéék keféje,
vörös gallérját tépte szél szeszélye,
arany sujtásán sas büszkélkedett...
Mindez eltűnt hamar a híd megett.
Az ablakokban lámpafény virága
nyílt mindenütt. Sűrűlt az alkonyat.
A csatornán otromba folt: egy bárka...
S a hídon az ágaskodó lovat
s a bronzfiút, aki mint élő béklyó,
a vad ló marján csüggött meztelen –
belepte lassan az ezüstfehér hó...

Fiatal voltam, árva, névtelen,
s magam a roppant, irdatlan világban...
Azt az estét sosem feledhetem,
ahogy bolyongtam ott hazátlan.

Rab Zsuzsa fordítása

208. Király László: Északi legenda

Borisz Paszternaknak

(részlet)

Különös, hűvös-tiszta fény, szívom magamba, mint gyógyulni akaró,
nem bírok betelni vele,

Éjszaka, de még világosság, alig bukott láthatár mögé a Nap-
vízpermet hangulatú magánbolyongás valószerűtlen utcákon,
csatornák mellett, hol egyszer furcsa öregembert láttam.

S most senki sehol, míg csak a szem ellát.

És a sok híd, istenem, Pétervár hídjai, különös szerelmeink, s
az alvó csónakok: mintha mindenki most tért volna haza
félelem nélkül.

És itt mindig ilyen nyugalom van, kedvesem, igen?

Valahonnan macskanyávogás.

Isten veled, bátyuska, élj békében, ha tudsz.

Milyen más a léptek visszhangja Északon – mintha valaki
jönne melletted, furcsa kísérő, hívatlan, kéretlen, el nem
maradó társ.

*Szentpéterváron mintegy 620, közülük 20 felnyitható híd van. Különösen érde-
kes hídnevek fordulnak itt elő Énekes-, Bank-, Lomonoszov, Csókok (búcsúzás)
hídja stb.*

209. Vej, Vang: Hajnali utazás a Pa-szorosban

Hajnalban érünk a Pa-szoroshoz,

A fővárosra emlékszem, tavasz van.

Egy asszony megy a folyó mentiben,

Madárdal zeng az első sugarakban.

Dzsunkákon tartják a hetivásárt,

Híd leng a fák fölött, ringva a napban.

Két tisztavízű patak van lentebb

S fõnn az ormokon forráserdő buggyan.

Különös nép ez, nyelve, szokása.

Csalogány szól, sok régi emlék villan.

A táj, a dal oly kedves, sokszínű,

Enyhít a bucsún érzett fájdalomban.

Demény Ottó fordítása

210. Po, Li Tai: A porcelán pavillon

A kicsiny, kerek tavon
Fehér és zöld porcelánból
Diszlik egy szép pavillon.

Mint a tigris háta sávval
Ívlik a jáspis-híd által; –
Parttól a pavillonig
Szökken a híd.

S ott, a kedves házacskában
Jóbarátok szép sorjában
Ülnek. Mind iszik, nevet.
Némelyik ír verseket.

Köntösük bő selyemujja
Hátracsüng. Selyemkámzsájuk
Kényesen nyakukba hullva.
– Ifjak, szépek, jóbarátok.

A kerek tó síma tükren
Újralátszik mindez szépen,
Fehér és zöld tükörképben,
Porcelános tisztán, büszkén!

Mint egy félhold ívlik a híd
Fordított alakja át; –
És sok ifjú jóbarát
Verset ír, kacag, iszik.

Ülvén fejük tetején
A fehér-zöld pavillonban,
Mely a tornyán áll azonban
A kerek tó tükörén.

Kaffka Margit fordítása 1913

211. Rāv, Aurel: Japán napló

(Jurnal nipon)
Reggel

Piros ívű híd.
Shintó öltözékben jön
felém a reggel.

Kányádi Sándor fordítása

Kína és Japán hídjairól sok költemény szól, itt csak példaként áll néhány.

212. Apollinaire, Guillaume: A komp

Jön-megy sűrűn a Rajna kompja
Parttól partig míg tart a nyár
A révész ki láncát eloldja
Kis házikóban rajta hál

Jön-megy sűrűn a Rajna kompja
Halálon át meg életem
Gyarló tutaj nem látni lenn
A vízben láncát ami fogja

A révésznek kis ágya van
Ládányi kis ágy a házban
Szent Kristóf ő kinek ha nyár van
Virágot adnak untalan

Csokrot meg butykost benne éppen
Nyakáig habzik a nedű
Habtiszta s oly arany levű
Amilyen a függő fülében

Ha kolomp kondul odaát
Záporban vagy csillagos éjben
Rá az öreg révész keményen
El-elkáromkodja magát

Puha posztó a saru rajta
Halkan lép benne láncot old
S míg szól odatúl a kolomp
Jó Szent Kristófot hívogatja

S a túlparton Jöjj Jézusom
No fiúk Hölgyem jöjj ha mondom
Imádság szerelem a kompon
Jobban esik mint a hajón

A rakomány néha busásabb
Hintó kerül szekér akad
A gőzös hosszában halad
A komp viszont jár csak keresztbe

Jár a révész míg meggebed
Járnak a kompok oda-vissza
És tartó láncukat a tiszta
Víz ölen látni nem lehet

Nyög a révész kompját eloldja
Menni kell menni csak tovább
Megjönni menni újra át
Jön-megy sűrűn a Rajna kompjja

Rónay György fordítása

Velence hídjai

213. Nietzsche, Friedrich: Velence

A hídon álltam
a minap a barna éjben.
Ének zendült messziről:
arany cseppek esője futott
végig a remegő vizen.
Gondolák, fények, zene –
részeg ringás vitt ki a homályba...

Lelkem tündöklő gyönyöre
láthatatlan ujjak alatt
titokzatos gondola-dalt
dalolt, repeső cimbalom.
– Hallgatta valaki?...

Szabó Lőrinc fordítása

Velence a hidak városa: 118 szigetét 177 csatorna hálózza be, s ezen mintegy 400 híd áll.

214. Browning, Robert: Egy Galuppi-toccat

I.

Ó Galuppi, Baldassaró, szomorú, hogy rád lelek!
Nem vagyok süket, se vak, hogy téged meg ne értssek,
De a szívem oly nehéz, míg képzeletem száll veled.

II.

Íme itt jössz ó zenéddel, régi kincseket kínál.
Mondd, így éltek Velencében, hol a kalmár volt király,
S tengert jegyzett el a dózse, hol a Szent Márk
templom áll?

III.

Hisz a tenger ott az utca és fölötte ível át
Shylock hídja – házaiban tartották a karnevált –
Míntha látnám... pedig még csak el se hagytam
Angliát.

Vas István fordítása

Shakespeare: Velencei kalmár színművében „Mi újság a Rialton” kérdéssel jelzi, hogy a nevezetes hídon működött a „tőzsde”.

215. Byron: Velence

Részlet a negyedik énekből

I.

A Sóhajok Hídján megálltam egykor,
s úgy rémlett – mint ha varázspálca int –,
palota és börtön közt a habokból
Velence műve fölbukkan megint –
ködös szárnyán egy évezred kering
körém s haldokló dicsfény mosolyog rám
az időből, mikor Velence mint
királynő trónolt s a szárnyas oroslán
sok tartomány szemét tudta márványalakján.

4.

De van számunkra benne más ígézet
is, mint híre és a hatalmas árnyak,
kik a dózsétlan város levitézlett
dicsén borongni sorra visszajárnak;
a mi zsákmányunk megmarad: szilárdabb,

mint a Rialto; Shylock és a Mór
és Pierre – az ív támkövei! Mállhat
minden – ők nem. S ha semmi sincs sehol,
nekünk benépesül megint a puszta por.

Várady Szabolcs fordítása

216. Roy, Vladimír: Ponte dei Sospiri

Átmentem rajtad, mikor még szívemben
az ifjúság forró vágya égett,
mélységesen megindult a lelkem,
közben borzalmak titkát füleltem
és a halál árnyékát láttam ott
a vér rubin pírjával mindent beírni,
ó Ponte dei Sospiri...

Azóta hány dal elenyészett,
hány remény megsápadt,
Sóhajok Hídja lett számomra az élet,
a vágy néma koporsója is talán...
Erőmet apasztó viharok nyomán
bánatok vettek lakást a lelkemben,
és nem merem magamat az ár
örvényeibe vetni már,
ím egy korallsziget,
itt leltem meg új fészkeket
rezignációból rakva...

Így bánatok hídján siet szellemem
a csillagok felé, hol örökös a fagy,
hol a régi, tarka álom odahagy,
hol a tiszta éter csillogása kék,
s mellekre szorítja hűvös tenyerét;
vándor, jaj szomorú vándor vagyok,
ki az örökkévalóság ajtaja előtt vacog
és várja, hogy a húr titkos rúna-jel,
s a szívben a vágy viharja sír-rí,
ó Ponte dei Sospiri...

Tótfalusi István fordítása

217. Jékely Zoltán: Az éjféli Velencéhez

Kálnoky Lászlónak

(részlet)

Éjfél ütött az öreg óra,
a két vas-mór éjfél ütött;
kalapácsuk kongó ekhója
még száll a Szent Márk-tér fölött,
mint elfoszló templomi nóta.

A téren csend lesz nemsokára,
megdöglök a modern zsvaj;
hallszik a baglyok surranása
s valami mély tengermoraj:
évszázadoknak muzsikája.

Hibátlanul lebeg a félhold
a Campanile oldalán,
ez is a velencéseké volt,
s úgy látszik, az most is; talán
hadizsákmány a sárga félhold.

A börtönök hídján megállok,
szellemként, észrevétlenül,
valaki kérdezi: ki jár ott?
a félhomály elevenül;
kezdhetnénk valami szeánszot!

218. Vas István: Sóhajok hídjá

A Sóhajok Hídja előtt itt áll a
Ferde, fehér, szakállas öregúr.
A Dózse-palotát emeli válla,
Köve hideg, nézése szigorú.

Mivé torzult e férfias ciráda
Utolsó, lázas képeden, húgom?
A haldoklás hó sejtelve csírázta
A tört, meleg fényt látomásodon.

Egy ácsorgó kamasz piros trikója
Közepén, olthatatlan láng lobog,
A kék meg a fehér közt panaszolja,
Hogy Velencét többé nem láthatod,

Hogy nem a szem új tekintete bontja
Képedet már, csak az emlékezés –
A Sóhajok Hídja előtt e pompa
Ezért túl sok nekem és túl kevés,

És az a visszfény, az a láz ma minden
Velencénél többet jelent nekem:
Mint te a képből ide, én meg innen
Utolsó képedre emlékezem.

219. Bartók Lajos: Velencei stanzák

I.

(részlet)

Velence! tenger- s ég-nemzette város,
Az Adria királynő-kedvese.
Pompád az álmországgal határos,
Szép s légi vagy, mint egy tündérmese.
Márványlábakkal állsz dicsőn a sáros
Csatornában, és nem bánt semmi se
Hogy koronádra gázol durva lába
A zord időnek, s úgy tiporja sárba.

II.

Álom vagy, oh! magadnak is csak álma,
A tengerparton elszunnyadt Najád,
Kit Vénus, a habokból épp kiszállva,
Szebbnek s ifjabbnak sápadozva lát;
S ezért – de bájid ő is megcsodálva –
Féltése mély álmat bocsáta rád
„Álmodj ha éj, ha nap, s légy édes álma
A földnek, és ne ébredj, csak halálra!”

V.

Ím, megdicsőülhetsz, silány anyag!

Élsz és lehelsz; a jég márvány-erekben
 Hő vér kering, ajkid mosolyganak,
 Tuskó valál, s most szárnyad égre lebben.
 Csak a szellem lángjai áthassanak!
 S kőormaid felhőnél könnyedebben,
 S lágyabban, mint a lég, föl, égbe szállnak.
 A művészet, tűz a gránitra szárnyat

VIII.

Oh! hányszor bolygánk együtt, én s a hold,
 Keskeny vizösvenyid közt s a lagúnán;
 S hol a paloták árnya ránk hajolt,
 Eltűntünk, s a bujósdit meg nem únám.
 Egy mélahangú énekes dalolt.
 A Rialto alatt, merengve búján,
 De boldogan ült bárkában velem
 Költészeted ifjúság s szerelem!

220. Hood, Thomas: A Sóhajok hídja

(részlet)

Im, egy boldogtalan
 élet után
 itt fekszik oktalan
 ez a leány!

Vigye és tegye le
 lágyan a kar;
 szobor a termete,
 szép, fiatal!

Ruhája mocskos,
 rátapad, lucskos
 ingéből víz csepeg
 most is a hídra;
 vigyétek, emberek,
 szánva, ne szidva!

Zord tavaszi szél
 riogatta vacogva,
 de hívta az éj
 s a sötét csatorna:
 az élet szörnyűség,
 a halál örültszép!
 És visz a vágy –
 akárhol, akárhol,
 csak itt ne tovább

Leugrott! Örület!
 Vad folyó, jéghideg,
 halálos íz –
 Ha ugrott, te lökted,
 mindig zúg előtted,
 gaz férfi! a víz:
 nyeld te is, fürödj meg
 benne, ha bírsz!

Vigye és tegye le
lágyan a kar;
szobor a termete,
szép, fiatal!

Üzte vad láz régen
megölte gyász, szégyen;
mostoha világnak
árvája – de már csak

a béke övé.
Kulcsold imára
kezét simán a
szíve fölé!

Legyen, égbe ha ér fel,
töredelmes és bús,
s vállalja bűnét el,
az üdv ura, Jézus!

Szabó Lőrinc fordítása

Velencében a Dózse palota és az ólomfedelű börtön összeköttetésére épült 1600-ban Contino építész terve szerint a szépvonalú, díszített híd, melyről 1787-ben Casanova is megemlékezett emlékirataiban. Lord Byron 1817-ben adta Childe Harold költeményében a Sóhajok hídja nevet. Épületeket összekötő hidakat a középkorban is építettek. Itt Velencében a bíróságtól a börtönbe vezető híd foglalkoztatta az írók, költők fantáziáját. Grillparzer osztrák drámaíró is élénk színekkel írta le érzéseit erről az átjáróról.

Napjainkban is számos átjáró épül például áruházak között. Ferenc József szegedi látogatásakor is készült ilyen műtárgy, s természetesnek tartja mindenki ezekre is a Sóhajok hídja nevet ...

New York hídjai

221. Majakovszki, Vladimir: A Brooklyni-híd

Rikolts, Coolidge,
pohárt üríts!
Ha megérdemlitek,

tőlem is telik szép szó.

Légy vörösebb,

mint zászlóink legpirosabbika,

bár

te vagy a nagy United States of
America.

Ahogy szentélybe

lép

az áhítat szédültje,

(részlet)

vagy kolostorba
 vonul
 zordon és szelíd,
 úgy lépek
 az esti
 szürkeszínű ködbe
 hozzád,
 megilletődve, Brooklyni híd.
 Legázolt
 városba,
 hogyha győztes tör be
 zsiráfnyakú
 ágyún – így feszít –
 mámorosan, létvágtyól gyötörve
 lépek rád,
 büszke, szép
 Brooklyni híd.
 Mint együgyű festő
 tárlat madonnáját
 nézi sóvár szemmel,
 melyet a vágy hevít,
 oly olvadtan nézem
 a csillagos
 panorámát,
 mely New Yorkról
 néz rád,
 Brooklyni híd.
 Íme
 a kép –
 sodromból semmi se hoz ki,
 e drótkötélhúr
 a csillagok lábáig elvezet.
 Látom, hogy
 itt állott
 egykor Majakovszkij,
 és szótagolva
 mondott
 verseket...

Mint eszkimó,
 kit távoli vonat vidít,
nézek
 kullancsként, mely magát beléd döfi.
Brooklyni híd –
igen...
 Ez már döfi!

Hegedűs Géza fordítása

222. Visky András: Átkelés a Brooklyn hídon Melissa Hawkinsszal

New York, 2007. március 22.

(részlet)

Mit számít idő és hely, mit számít a távolság,
Mondom Walt Whitman elragadó hangján a
kreol bőrű lánynak,
Mit számít, hogy névtelen évszázadok
Választanak el minket, break a leg,
mondom,
A tágas, dombos Brooklynt fürkészve.

Csöndes morajlással ring alattunk a híd,
Óriási madárcsontváz az East River
felett,
Az átkelő zarándokok forró lehelete,
Mint megannyi láthatatlan
imazászló
Időt nem ismerve fodrozódik tovább
A feszülő acélsodronyokon.

Manhattan mögöttünk ezüst és barna,
Manhattan opálzöld és sziklavörös,
Manhattan kármin és tengerkék,
Vadászó sirályok lebegnek az
ablakszemekben.

Tudom, hogy ami voltam,
A testem által voltam,
És tudom, hogy ami leszek,
A testem által leszek . –
Hogyan tudhatnám, amit csak te tudsz,
egyetlen Walt?

223. Crane, Hart: A Brooklyni-híd

Milyen sok hajnal s hullám mosta szárnyú
sirály fogja beharmatozni még,
szabadságot tornyozva fel fehér
gyűrűkben a lánc-pilléres vizek fölé –

majd töretlen íven tűnnek tova,
jelentésszerűen, akárcsak a
kifeszített vitorlák némely ábrán –
s az időben liften szállunk alá már...

Mint a mozikban: igézett tömeg
a villanó, gyorsan elpergetett
képek előtt, a vászon változatlan,
de a kép mindig más szemekbe lobban.

S te öböl fölött ezüst-léptű ív,
mintha rólad szökkent volna a Nap,
lendületed őrzi mozdulatát
és el nem múló szabadságodat.

Föld alatti cella- s padlásterekből
párkányodhoz egy örült rohan át,
imbolyog, sikolt, ing-vitorla csattog.
S tréfát ejt el a néma karaván.

Tépőfog, utcák delébe mosódva,
sötét folt az égi acetilénben,
forognak a felhős-nyakú daruk...
Kábeleid lélegzik az atlanti csendet.

Jutalmaz, mint a zsidók ege,
rejtélyes... Kítüntetést az idő
névtelenségből nem támaszt: remeg
benned a halasztó s kegyelmező.

Hárfája s oltára egy szenvedélynek
(sodronyaid feszült harmóniában!),
próféciának szörnyű kezdete,
pária-jajnak, szerető-sirámnak –

töretlen jelentésed utcalámpák
érintik, az útjelző csillagok
kristály-sóhaja – sűrített öröklét:
láttuk, az éjt karodba mint vonod.

A rakparton árnyékodban időztem,
árnyékod csak sötétben fénylik át.
A város izzó részei lehulltak,
a vas esztendőt hó temeti már.

Virrasztasz, mint alant a víz, míg ívelsz
tengeren s prérík álmodó fűvén át.
Mélyáramukhoz szállj le, s kölcsönözz
vonaladból Istennek egy legendát.

Görgey Gábor fordítása

Korszakalkotó kábelhíd épült New Yorkban 1869-83 között. Építéskor a világ legnagyobb nyílású és leghosszabb függőhídja volt. Tervezője-építője a zseniális Roebling volt, ám a munkák kezdetekor halálos baleset érte, munkáját fia vette át, ő a híd keszon alapozásában részleges benu-lást szenvedett. Felesége Emily lett a mindenes segítője, aki férje utasításait végrehajtotta. Az ifjabb Roebling a hídhoz közeli lakásukból távcsővel kísérte figyelemmel az építkezést.

Párizs hídjai

224. *Nezval, Vitězlav: Ing*

1935 júniusának végén egy füledt éjszakán
 A Luxembourg-kert mellett ballagtam éppen
 Éjfél utött az óra
 S üresek voltak az utcák
 Mint a szállítókoszok
 És üresek mint a Hamvazószerda
 Semmire se gondoltam
 Semmire se vágytam
 Semmire se vágytam sehová se siettem
 Semmi sem nyomasztott
 Mentem mint az emléktelen ember
 Doboz-ember
 Mentem mint a vének akiknek nem kell már aludni

Nem tudom hirtelen mi ütött szíven
 Sóhajtásomra emlékszem ma is
 Fehér kötések borították be a Luxembourg-kert fáit
 Néztam e papír-tapaszokat
 A zöld kerítésen át
 Talán még énekeltem is
 Ez minden
 S a rabszolgának eladott Párizs
 Vonaglott mint az örült

Ó Párizs hídjaid megkötöztek engem
 Prága Párizs Leningrád
 És valamennyi város melyet bejártam
 Látom a megkötözött nők sűrű nyáját
 A vízbefúltak még szabad ég alatt ragyognak
 Mint karkötők amelyek mentén a tömeg lépdel

Ó hidak kapuja
 Egyetlen várost látok
 Átfolyik rajta a Szajna a Néva a Moldva
 S itt a patak is

Melyben fehérmeműt mosnak a falusiak
A patak amelynél lakom

Ablakok

Az egyikén át a Pantheon tér szobra szobámba belép
A másik a Károly-hidra néz
A harmadikból a Nyevszkij proszpekt tárul elem
S még vannak más ablakok is

Eörsi István fordítása

225. Vészi Endre: Mindenütt, mindig!

Kiléptem valami kapun, átléptem többször a határt,
vittek plombált vagonban századmagammal,
utaztam önként vonaton, hajón és repülőn,
de mindig ide utaztam, ebbe a városba.

Átgyalogoltam a Pont Neuf öreg ívei fölött,
s a Cité helyett mégis a Körút aszfaltjára
léptem.

Az én Notre Dame-jaim gótikus reménykedések voltak
és vízköpő szörnyeim mind eleven figurák,
nevük van, arcuk és címük – sírjuk az öt temetőben.

És hallom az Andrássy – út valaha – volt fakockáin
a rendőrlovak patáinak nyesett dobbanását,
és látom a sörgyarak tűzoltósisakos kéményeit a Maglódi úton,
s mellettem lélegzik haját kibontva a nyári Duna!

Vasmargarétát tűzök a gomblyukamba,
cipőmön végiggurul az éjféli nap,
barátaimmal mindig és mindenütt találkozom.

226. Saint, Antoine Girard de: Az ágrólszakadt költő

Hol annyit nyűttem talpalómat,
hogy úgy ismerem sok lakódat,
ahogy patkány se csűr hadát:
halld, Párizs, végbúcsúm szavát.
Ég veled, Szajna-parti város.

(részlet)

Nyirkos folyó a Szajna, lápos,
s méltán hívják egy kackiás
dalnok szerint így: Sanitas.
Ég áldjon Párizs, büszke székhely,
páratlan Párizs, ritka ékszer;
ezer zúgodban annyi báj,
hogy elbújhatna Vaugirard.
Ég veled, Új Híd, mely alatt a
víz hömpölyög, ha nincs befagyva,
mert, akkor nem moccan, kemény
és szilárdan áll a helyén.
Ég áldjon, réz- vagy bronzkirályom,
akit könnyű követni lábom,
bár lovon ülsz, csakhogy aképp,
hogy már egy tapodtat se mégy.
Ég veletek, szép lacikonyhák,
mikért úgy evett a mohó vágy,
míg szagoltam a sülteket,
amelyeknél értékesebb
érték a Váltók Hídja hosszán
nem díszlett, míg a furesa botrány
az egészet a légbe nem
ugratta villámsebesen...

Rónay György fordítása

A Pont Neuf (azaz Új híd) nevével ellentétben Párizs legrégebbi eredeti állapotában, 1607-ből fennmaradt hídja. A 12 nyílású boltozat több szempontból egyedülálló: ez volt az első híd, melyen házak nem álltak, különleges kőfaragványok (portrék) díszítik, a híd két ágának tengelye szöveget zár be.; Christo bolgár születésű művész arany színű anyaggal burkolta be a közelmúltban.

227. Ilyés Gyula: A Pont des Arts-on

Megalázott, de szinte térdre,
a híd lépcsőiről a Notre-Dame
terére lépve,
meg engem első látásra a látvány.
A szemmel fogható történelem.
Fölemelt mégis: no lám, a hazám!

Az új hon, melyért Vereckénkről leszállván
a valóság s az álomkőd határán
meg kell a küzdést kezdenem.

Már azért is, mert ilyen árván.

Illyés Gyula költeménye Párizs egyik különleges hidjának állít emléket. Korai, 1803-ban épült öntöttvas híd gyalogosoknak épült. Két üvegház és számos ritka növény, valamint a Louvre miatt is rendkívül népszerű volt ez a függőkertnek is nevezett műtárgy. 1981-ben az eredetihez hasonló formában átépítették.

228. Apollinaire, Guillaume: A Mirabeau-híd

A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna
S szerelmeink
Emléke mért zavar ma
Mi volt az öröm ráadás a jajra

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem

Kéz kézben nézz szemembe s
közbe tudnám
Hogy karjaink
Hídja alatt a hullám
Fut az örök tekinteteket únván

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem

Mint ez a víz elfolyó messzeség lett
A szerelem
Milyen lassú az élet
S milyen erőszakosak a remények

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagym engem

Jön napra nap új év válik tavalýra
Nincs ami a

Szerelmet visszacsalja
A Mirabeau-híd alatt fut a Szajna

Jöjj el éj az óra verjen
Száll az idő itthagya engem

Vas István fordítása

229. Apollinaire, Guillaume: A Mirabeau-híd

Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna
S a szerelem
Mi zúgja, mi sugallja
Hogy minden kéjnek fájdalom az anyja
Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt
Farkasszemet hadd nézünk kéz a kézben
Kulcsolt kezünk
Hídja alatt az éjben
Örök hullámok árja foly sötétben
Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt
Fut meg nem áll fut mint az ár a mélynek
A szerelem
De lassú is az élet
És a Remény de éget ó de éget
Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt
Napok hetek zuhognak tovafolyva
Nem kél a múlt
S a szerelem se újra
Fut a Mirabeau-híd alatt a Szajna
Csak szállj le éj az óra üt
Csak szállj idő én várok itt

Mészöly Dezső fordítása

(Több remek fordítás van!)

A híres Mirabeau hidat a Szajnai Hajózási Hivatal igazgatója Jean Reval tervezte. A háromnyílású, csuklós rácsos hidat szobrok és emléktábla díszíti. A híres költő szerelmével való szakításakor írta ezt a verset.

230. Rilke, R. M.: Pont du Carrousel

A vak férfi, aki a hídon áll,
mint mér földköve névtelen vidéknek,
talán a tárgy, mit változás nem érhet,

amely körül a csillag-óra jár,
amely középpont, bolygókat köt össze.
Hisz minden ott forr, ott forog körötte.

Ő az igaz, ő a mozdíthatatlan,
száz zagyva út közt állva egymaga;
az alvilág sötét bejárata
a felszínen sürgő embercsapatban.

Nemes Nagy Ágnes fordítása

A mai Carrousel híd 1939-ben épült, elődje öntöttvasból 1834-ben készült el. A háromnyílású hidat elégtelen szélessége miatt kellett átépíteni.

231. Kiss Tamás: Párizsi éjszaka

Boros hangján a vén Thibault
felbúg a Notre-Dame alól,

Lovon, mezítláb, sároson
hunok járnak a városon,

a Sainte-Jacques felől ráfelel
hajadon-hangon Gabrielle.

gót, vandal, hindu, szerencsen
tolong a Genevieve-en,

Tizenkét grádicsra kiáll
haptákban huszonnyolc király,

brit, jenki, cigánylány s –legény
táncol a Mártírok Hegyén,

s a Marché au Fleuris-re néz,
(virágzakállukon penész).

az Érsek-híd karjára áll
s lenéz a vízbe a halál.

232. Tandori Dezső: Claude Monet: Tavirózsák

Giverny parksűrűjén áll az Epte
Visszfényeit
Fahídkorlára vetve
Tükörvizét visszfény-oválkeretbe

Mire a fény csak rezzenne ily órán
Ideje körbeér egy tavorózsán

Van oly idő hogy se így te se így én
 Sosem vagyunk
 A híd semelyik-ívén
Giverny tavorózsás vize-színén

Mire a fény csak rezzenne ily órán
Ideje körbeér egy tavorózsán

Elfogy a híd míg íve-távot átér
 Jobb része még
 Út-szine mit a láb ér
Hosszant-mélyent egy-ízre egyre mászt mér

Mire a fény csak rezzenne ily órán
Ideje körbeér egy tavorózsán

Egy-parti fák hadd nézzek zöldetekre
 Nem-érhetőn
 Közelebb-e a messze
Giverny parksűrűjén áll az Epte

Mire a fény csak rezzenne ily órán
Ideje körbeér egy tavorózsán

Párizs hidjai (1991-ben 36 híd volt a Szajrán) változatosak, érdekesek itt csak azok szerepelnek, melyeket költők megörökítettek. Tandori verse nem párizsi hídról szól, hanem egy híres festményről. A művészetek két ága találkozik itt a hidakkal.

London hídjai

233. *Babits Mihály: Messze... messze...*

Angolhon. Hidak és ködök.
Sok kormos kémény füstölög.
Kastélyok, parkok, lapdatér,
mért legelőkön nyáj kövér.

Ó mennyi város, mennyi nép,
Ó mennyi messze szép vidék!
Rabsorsom milyen mostoha,
hogymind nem láthatom soha!

(részlet)

234. *Dunbar, William: London város tiszteletére*

London, szívemből hadd dicsérjelek!
Te városok királya, gáncstalan,
hadd zengjem pompás, gazdag híredet,
kinek oly sok bárója, lordja van –
sok bájos hölgy él rajtad boldogan,
sok híres pap rója utcáidat –
kalmárjaidon csillog az arany:
London, a városok virága vagy

Örvendj, ó, városom, Troia nova –
kit Új Trójának hívtak hajdanán,
ó, földkerekség imperátora!
Szépséggel ékes hercegi leány!
Nem épült Noé óta még talán
hívó király alatt szebb s gazdagabb
város sehol a földnek hajlatán:
London, a városok virága vagy.

Te jókedv magva, vígság jáspisa,
bátorság és erény gránátköve,
komoly s vidám vagy, mint Trója maga,
te minden város legszebb szekfüve –
te városok császári asszonya:
mily korona ékíti szép hajad!

Te minden kéjek édes édene:
London, a városok virága vagy.

Csodás folyódnál nincsen híresebb:
vigyázva mossák zöldes habjai
sok fától árnyas, széles völgyedet –
s tükrében hattyúk márvány szárnyai
szállnak – hajók széltörte árnyai
s vont vitorlájú bárkák ringanak –
mihez tudnálak hasonlítani?
London, a városok virága vagy.

Fehéren ívelő nagy hidakon
ezer királyi kalmár lót, siet –
s a nyalka lovagok utcáidon
arany kabátokban feszítenek.
Bástyád – mit még Caesar építtetett,
s erősségére nincsenek szavak –
még sok dicsőséget szerezhetsz neked:
London, a városok virága vagy.

Mindig erős falak övezzenek
s a benned élő nép az bölcs legyen –
folyód frissítse sok-sok völgyedet;
s harangjaid zengess csak szüntelen,
kalmárjaid tartsd mindig bővíben;
szép hölgyeid sosem hervadjanak;
mosoly piruljon minden szűzeden:
London, a városok virága vagy.

Királyok híres drága mestere:
bölcse tartsd az igazság pallosát!
Több vagy mint Párizs és Velence – Te,
kihez hasonlót nem tud a világ.
Vezérsillagként pillantunk mi rád:
oly bölcsen állsz a türkiz ég alatt,
nem lankadó tűzű szép rózsafánk:
London, a városok virága vagy.

Végh György fordítás

235. Eliot, T. S.: Átokföldre

Valószerűtlen város, (részlet)
 A téli virradat barna ködében
 A London Bridge-en a tömeg tolongva jár,
 Nem tudtam, mily sokat tiport el a halál.
 A légbé nyögve kurta sóhajok,
 S jár a tömeg, lábuk elé tekintve,
 A dombra föl s le a King William Streetre,
 Hol a Saint Mary Woolnoth nagyharangja
 Holt hanggal üti a végső kilencet.
 Ismerőst láttam és szóltam kiáltva: „Stetson!
 Együtt voltunk Mylaenél a hajókon!

236. Eliot, T. S.: Amit a mennydörgés beszél

Ültem a parton (részlet)
 Halásztam, a szikkadt síkság mögöttem
 Rendbe hozzam-e legalább a saját földjeimet?
 London Bridge már leszakad leszakad leszakad

Poi s'ascose nel foco che gli affina
 Quando fiam uti chelidon – Ó fecske fecske
 Le Prince d'Aquitaine á la tour abolie
 Romjaimat védem e törmelékkal
 Illek én hozzád. Hieronymo megint megőrült.
 Datta. Dajadhvam. Damjata.
 Santih santih santih

Vas István fordítása

A Régi London híd 1209-ben már állt, 19 csúcsíves boltozattal. A hídon emeletes házak álltak, ezeket több ízben tűz pusztította. A szűk hidnyílások (4-10 m) miatt örvénylés keletkezett, ami rongálta a pilléreket, ezért 1763-ban eltávolították a hídon álló házakat és a központi hajózó nyílásnál átalakításokat végeztek. 1821-ben mégis híd átépítését határozták el, ezt John Rennie tervei szerint fia valósította meg (1831-ben lett kész). Az ötnyílású hidat, mely Charles Dickens elbűvölte – alapozási hiányosságok miatt 1972-ben elbontották. Az első London híd 600 évig dacolt a folyóval. E híd történetének rendkívülisége, hogy a 10 ezer darabból álló hidat eladták, átszállították a tengeren és Arizonában Lake Havasuban újra felépítették!

237. Wordsworth, William: A Westminster hídon

Földi látvány nincs még ily isteni:
nyomorult lélek, ki varázserőt
nem érez e fenséges kép előtt;
a Város most mint ruhát viseli
a tündér reggelt, dómok tornyai
ragyognak némán; partok és mezők;
még minden üres, az ég, a tetők;
a füsttelen táj szikrákkal teli.
Szébb hegyeket, völgyeket, dombokat
kelő fény még nem locsolt sohasem;
csend sohse volt mélyebb, nyugalmasabb!
A folyam fut, békén, kényelmesen;
Úristen! a házak is alszanak;
s ez az egész hatalmas szív pihen!

Szabó Lőrinc fordítása

238. Petróczi Éva: A Westminster hídon

A Westminster-hídon
talán ma
– ha arra járnék ismét –
visszaköszönne
a harci szekéren
vágató amazon,
Boadicea, a kelta királynő,
ki Róma hatalma elől
lángokba mentette a várost,
s idegen nyoszolyától
méreggel megmentette magát,

Igen, visszaköszönne talán,
ma, amikor már
senki gyarmata
nem vagyok én sem.

1750-ben készült el London új hídja, mivel a város egyetlen hídja már nem tudta az igényeket kielégíteni. 1862-ben új vas ívhíd épült, mely környezetével együtt a költőket is megihlető látvány.

239. Middleton, Christopher: Waterloo Bridge

Csuklómon ernyő, összezárt
ráncában mennyi levegő
zajog. Kiűzetésre vár?
Dühödő frisseségre bent
kalapom mélyéből mi eseng?

Kémény, matróz, csillag, hajó
furcsa egysége. Kövecses
ösvény szegélyezi a folyót.
Tövénél nedves moha; rézsut
kuszó daruk szabad tere.

Hajókürt tép a fülbe, mint
horgony iszapba, karma véd,
ha nevetségig húz a tengerár.
Patkányt etet az irgalom.
Csend reccsen, és mindent lakatra zár.

Fodor András fordítása

Eredetileg 1817-ben adták át a forgalomnak a John Rennie építette 9 nyílású boltozott hidat. A gránit burkolatú boltozat Canova velencei szobrász szerint „a legnemesebb híd a világon, amely megér egy látogatást a föld legtávolabbi sarkából...” Kár, hogy az alépítmény süllyedése miatt 1942-ben a hidat át kellett építeni, a mai modern vasbetonszerkezet alakja a régi boltozatra emlékeztet.

Nevesincs hidak

Neves, ismert, híres hidak mellett igen sok érdekes, fontos, szép híd van, ezeket Nevenincs hídként említem ebben az összeállításban.

A megkülönböztetés semmiként nem értéktételeket jelent, hiszen minden hídra a maga helyén szükség van, s azt szeretném, hogy az utazó, az író, a költő jobban ismerje meg az akadályokat áthidaló, kapcsolatokat teremtő, igen változatos, öreg és fiatal műszaki alkotásokat, s magában nevezze is el: az öreg kőhid, a szépívű acél Rába-híd. Biztos vagyok benne, hogy ha megismerjük, néven nevezzük azokat a hidakat, melyeket taposunk, melyeken átbogunk, ismerősként érdekelni kezd történetük.

Ebben a fejezetben szereplő néhány híd (Abda Rábca, Baja Sugovica, stb.) jelentős, történelmi érdekességű, ezért rövid megjegyzést fűztem a róluk szóló költői művekhez.

Jól példázza az írók, költők érdeklődését, hogy a nem nagy, nem híres hidakról is megemlékeznek, s így máris nevesek, híresek lehetnek. Párizs 36 Szajna hídja közül a Mirabeau vagy az Öreg híd (Pont Neuf) híres, csupán azért, mert egy költő megénekelte, egy filmes megörökítette azt.

Örülnék, ha megszeretné az érdeklődő, a művész a Nevenincs hidakat (vagy nevezze, ahogy jónak tartja), rácsodálkozna sokszínűségükre, érdekes történetükre. A figyelemfelhívás, ha sikerül, biztos sokan vers-, novella vadászok lesznek, s ezt a kis gyűjteményt sok szép művel kiegészítik.

240. Illyés Gyula: Hídon

Nagy víz fölött haladok,
nem folyamot látok:
millió kis patakat,
csermelyt, sédet, árkot.

Nem a Dunát becstülöm
a tömérdek habban:
minden habban egy külön
forrás szive dobban.

Nem holmi király nekem
a nagy Duna árja:
csöpp, csöpp, csöppek végtelen
szép köztársasága!

Vaj mi volnál, nagy folyó,
büszke tenger, hogyha
Koppány, Kapos és Sió
feléd nem buzogna?

Még Ozora vize is,
a parányi Cinca –
ők vezetnek! – úgy tekints
mindahányra vissza!

...Szeretem a hidakat.
Minden úgy haladtam,
mint egy vezér: hej, beh vad
fogoly ráng alattam!

Szeretem a hidakat.
Valahányra lépek,
azt hiszem, hogy szabadabb,
sebb vidékre érek.

Azt hiszem, hogy odaát –
azt hiszem, amit kell:
minden bút, bajt, akadályt
legyőzhet az ember!

...Árad a hidon a nép,
híd alatt a cseppek,
leckét adhat ez a kép
a legeszesebbnek.

Árad híd alatt a víz,
a hidon az ember.
Menjek köztük magam is
teljes életemmel.

Gyermek hittel úgy megyek
ma is minden hídra,
mintha kedvemnek teret
végtelenbe nyitna.

Csöpp, csöpp folyón, hidakon
így menjünk, kívánom,
szorosan is szabadon
végig a világon!

241. *Bálint Aladár: Hidak*

(részlet)

Foszladozó
színehagyott ké-
pek szívárognak ki
az elmúlt eszten-
dők feneketlen
medréből. Fakult
színfoltok, a gye-
rekkor elárvult
limlomjai, egy-
egy boldog nyári
délután, bodzafá-

val, orgonabokrokkal borított falusi temető, patakpart, napsütéses hegy-
oldal, idegen városok, öreg paloták, királyi kertek köddé porladt íze illa-
ta, mint ragyogó eleven valóság támadt fel, tér vissza. Gyötrő gondok,

vánszorgó béna hétköznapi burka lepattan ezekről az álmokról, megtisztultan tündökölnék, mint napfényben a metszett kristályüvegbe csurgatott drága eszencia.

Hidakra emlékezem. Sok, szinte végtelen sorban, formára ezernyi változatú híd rajzik fel az emlékezés sodrában, mindegyik külön emlék. Mindegyik külön elszigetelt egyén, mely érzi terhét, fontosságát, életét.

Hidak, átvezetnek a folyón, szakadékon, vízmosáson, összeforrasztanak egymásba futó, de irigy vizek által kettéfűrészelt utakat, egybe kapcsolják messzi városok egymásnak nyújtott kezét, baráti frigybe kapcsolják azokat.

Korhadtt keskeny pallók. Pázsittal szegett gyalogösvények ballagnak át a vékony erek fölött. Csak egy ember fér át rajtuk, aki hátán takarmányt visz haza a jószágnak, zsák búzát öröltetni a malomba. A széles fahíd dörög a gyorsan futó lovak, szekerek robogása alatt. Vidám porfelhő karikázik a széles, kemény országúton.

Mennyi titok lappang a kőhíd íve alatt, ágasbogas vízi növények eregetik ki csápjaikat, zöldre mosott kövek odvában fekete halak tanáznak, sötét mesék tapadnak, a zömök pillérek tövéhez. Karcsú rudakból összefont vashidak hálóján keresztül füst ömlik ki, a gőzös már messze jár, alagútba fűrődött, a füst még ott terjeng tanácstalan a széles folyam fölött.

Mindegyik híd külön egyén, sorsa, végzete komoly, emberi. Az idő meglazítja kapcsait, de könnyefakasztó szépséggel fonja körül elaggott testét, virágfüzért aggat rá, lassítja a víz rohanását, nyári esték csendjében égő arany koronát borít rá. Mikor leomlanak, az ívek, a csonka pillérek szomorú büszkeséggel állnak tovább őrt a vizek felett.

És az örök hidak, amelyeknek nem szabad leomlaniuk, amelyek, akik örök életre épültek. A hídverő a múltat és a beláthatatlan jövőt cövekelte be a lágy iszapba, az örök aggastyán feketére szikkadva, kopottnak, de acélos épségben lábol a hullámok gyűrűjében. Az ösök, a firenzei ponte vecchio, a párizsi új híd, a bambergi híd, a ponte Rialto, a Rhone hídjai, prágai hidak, múlthatatlan erővel ívelnek át nemzedékek, korok fölött.

242. Vihar Béla: Példázat a híddal

Bár rátaposnak mégis ő vezet
parttól partig, a hullámok felett

243. Arany János: Csaba királyfi, Második ének

Önegész udvarán vitte végig útja;
Hol e fő személynek márvány fürdő-kútja,
Díszes faragványú sátorai állnak;
Nincs különb lakhelye csupán a királynak.

(részlet)

Mert a főfő kunok udvarai görbe
Rácsozattal veszik a királyét körbe,
S ettől amazokat tér-mező választja,
Melyen kettő ággal foly körül a Zagyva.

Túl pedig e rónán, Zagyva szigetében,
A királyi palánk emelkedik szépen,
Sűrű tornyozattal, recésen faragva,
Ezerféle színű fából összerakva.

Itt legel a ménes, a szép anya-kancák,
Remekbe azokat szülte egy-egy ország;
Partra jön a csikó, látja magát vízben;
Megriadva fut, fut: – s így tesz gyakor ízben.

Kétfelől az úton, kétfelől a hidon,
Sátrak lengedeznek puha zöld pázsiton,
Messzünnét sereglő követek számára,
Kik ott ácsorognak, Etelére várva.

De a kapu előtt, mely a várba viszen,
Síma gyepes földön, túl a folyó vizen,
Csaba és Aladár, királyi leventék
Fegyverforgatásban erejük' nevelték.

Jó lenne tudni, hogy Arany János a régmúltból milyen hidat említ...

244. Arany János: Varga Mihály

Köleséren átvezet egy palló,
Van megette hús török őrálló,
Dehogy álló, mikor mind úgy alszik,
Horkolása vizen is áthallik.

(részlet)

Most legelőbb Varga Mihály gazda
Egy nagy követ arrafelé hajta
Kő a hidat nagyon megdöbbsenti,
De fülét sem mozditja rá senki.

Azután megy – nála van már készen
Amire most, tudja, szükség léssen, –
Átsuhan a gólyalábu pallón,
Sorra tekint a sok renyhe alvón.

245. Garay János: Barna Bandi és kedvese

„Egy ital bort, Borcsa, lelkem frissibe!
Négy órája hogy nyomomban a megye;
Még csak a hidig juthassak el hamar,
Azt felrántom, s túl az erdő eltakar.”

246. Reményik Sándor: Hidak

Egy hídon mentem át, az Izvoron.
Furcsa hidacska volt:
Két szál fenyő,
Csak úgy, egymásba róva,
Az Izvor lent dalolt.
Egy percre én akkor megálltam ott,
Behúnytam a szemem,
Hallgattam, hogy az Izvor mit dalol, –
S egy látást láttam:
A Dunát láttam messze, valahol,
S az Erzsébet-híd ércpilléreit.

247. Kaffka Margit: A város

Itt templom, ott hidak, – itt tornyok, ott ormok!
 Két árva szemem! Sok súlyos ígéret!
 Dologra! Látni! – Ó mindjárt megyek én
 Ide is, oda is.

Csak hadd ülök le kicsit! Hadd nézek, nézek!

1910

Prágáról szól ez a költemény.

248. Vörösmarty Mihály: Zalán futása

Ötödik ének

(részlet)

Hallván a földnép, hogy az alsó tájra huzódott
 A fő tábor, erőt, s szívet veve, s forrva dühében,
 Merre magyart telepedve tudott, oda zúga hegyéről,
 S öldöklő kezeit gyarló öregekre, fiúkra,
 És gyámoltalanul maradott hölgyekre vetette.
 Bodrognak rohant legelőbb; de zajos vala jötte,
 Mint a fergetegé, mely még a bérceken ül, és
 Már iszonyú moraját hallják a puszták lakói.
 A bodrognak hallák, hogy zúga vidékek,
 És kiki, mint tuda, ment, bujdosva kerülte halálát.
 A hegyüregbe vonúlt némely; sok bolyga az erdőn;
 Sok Bodrognak eredt, s hídján átomla zibongva;
 Volt, ki setét vizeit lappangva meguszta az éjben.
 Másokat a dühödő pórnépnek elére haragja,
 Kik lehajolt fejjel szomorún egymásra halának.
 Jókora ment Huba, s fogta Bodort, és fogta kezénél
 Gyenge Szömért; deli Hajna pedig mene nyomban utána,
 S már bús ösvényén a zúgó Bodrognak érte.
 Szólván Hajnát, szólván rendre cselédit,
 A szűk gyenge bürün félelmes lábbal elindult.
 Így átvitte Bodort, és kezdé vinni Szömért is.
 Ekkor erős hangon megdobbant utánok az ösvény,
 S szó- és fegyverzajt harsognak vissza az öblök.
 Megfélemlik ezen, s viszi gyorsan gyenge leányát,
 Elsiet, és sajnos vesztségét sejtve csak akkor
 Jajdúl el, mikor űzőit nagy messze kerülván
 Mérgök elől eltért, és nem leli a deli Hajnát.

249. Tompa Mihály: A fogoly

Rákóczit most vizsik
 Át a Rábca hidján,
 Szerencse megcsalá,
 Benne igen bizván.

Tele van a hídfő
 Bámész sokasággal:
 A nép, nagyok estén
 Bámulni nem átall.

Nem híres az Abdánál álló Rábca-híd. 1701-ben pedig a bécsújhelyi börtönbe hurcolt Rákóczi itt mondta a nevezetes mondatot, annak a halásznak, aki egy szép hallal ajándékozta meg, ám a fejedelem azt a vízbe vetette: „Bárcsak a most rabságba menő, aki téged szabaddá tesz, hamar követhetne a szabadságba” A híd mellett emlékü áll.

A híd környéke más szomorú emléket is őriz: 1944 novemberében itt ért véget Radnóti Miklós élete az embertelen elhurcolás során. Szép szobra emlékeztet a szörnyű időre.

250. Tompa Mihály: A fagyöngy

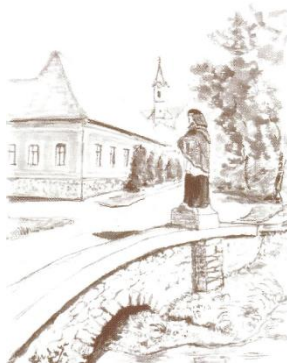
Érnek tágas rónaságot,
 Hol meghajlik a kalászfő:
 S ha szellő jár a mezőkön:
 Habzik, úsz az árvalányhaj.
 Délibáb a láthatáron.
 Járnak ingó lápok hidján,

(részlet)
 Szólnak a bús égerfához:
 Ösmerkednek a tavaknak
 Tarka-barka gyermekével:
 A karcsú sáslijljom ott nő,
 S fehér nimfa hóarcával.

Az ingó láp lehet valóságos természeti képződmény, lápnak hívták Tompa korában a tutajt is.

251. Illyés Gyula: Szekszárd

A ház, ahogy hűdött fejét behúzza,
 a kancsi ablakok, padlás-lyukak,
 a csempe part, a nyáladzó patak,
 a bamba kis híd, a mihaszna utca
 és körben a szeles, eszehíg puszta
 és fönt a vízfejű domboldalak –
 hát ezek küldték; ezeken haladt
 sietős léptével az égi útra!

252. Illyés Gyula: Állomások hosszán

(részlet)

Nem várja a vonatot sehol senki más,
 csak bundában a főnök és lába körül
 vonagló hó-kigyóival a tél.
 Már lent a fagy harapásra cikáz.
 Bár fönt csak egy-egy acéltű röpül.
 Ekként a napsütés is fény-csodás.
 Ahány daraszem: drágakövet ér
 csüggedt szemednek.
 Türkiz villog; kereng: rubin, opál, topáz.
 Vigasztalnak, azzal fűzetnek.
 A hazai szóejtés: ráadás.
 Körben a fa mind feszes gyászruhás.
 Csak a rétek füve fehér.
 Sózza a dér
 estétől-hajnalig.
 Bakterház bakterház után perreg.
 Valamennyi mond valamit.
 Nagyanyánk olvasóján a szemek.
 Halottak napjára megyek.
 Ujjamba hajdani imádkozás
 emlék-melege villan; gyerekkori láz
 mozdulna mellemben, karomban.
 S gúnymosoly rá nyomban a szájsarokban.
 Most csattogtunk át a Sió felett.
 Öt perc s a Kapos hídjának dübörgése robban.
 A távoli – gyánti – dombsor mögött
 a vén présház már grönlandi havak
 s multak alatt.

253. Illyés Gyula: Megszakadt út egy hajdani Sió-hídnál

(részlet)

Eltűnt bár régesrég a híd,
 az út csak ideérkezik,
 a régi, ős út, szél- s vihar-
 növelte vén nyárfáival!

Nem jár bár rajta senki sem,
idetér így is, üresen,
szélesen, oly bőkezűen,
mint mikor átment a vizen!

Kinizsi hajdan rajta át
vezette Mátyás bús hadát
Mátyás fiára!...Mahomed
Budának rajta ügetett.

Mi egy volt, kettő már az út,
hogy az a kis fahid lehullt;
bút és bajt, mennyi szörnyű hírt
hordott szegény, mennyit kibírt!

Feledi az út nagy hírét
itt is, amott is már a nép.
A gátra kis ösvény vezet.
Ez az egész emlékezet.

254. Tóth Árpád: Richárd

Koravén, könnyes volt az alkony,
A rengő vashidakon át
Zúgtak az őszi harsonák.
Beléptem a homályos ajtón.
A bolt csendes volt és setét;
Benn bús anyóka üldögélt,
Köhécselt, s ringó sárga drótra
Lankadt rózsákat kötözött,
Fakó, vén vázái között
Halkan köszöntött, régi módra.

(részlet)

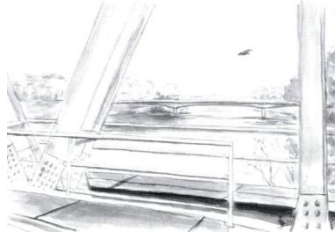
Mért mentem be, nem is tudom,
Lágy rózsák közt kúszott az ujjam,
Csuklóm csókolta szomorúan
Sok illatos, meleg szírom,
S elindultam velük az éjbe;
Hová?... nem tudták ők se, én se,
Az utcákra leszállt a köd.
Csak mentem, s elmémben csak az járt,
Hogy tegnap este, épp ilyentájt
Szegény Richárd mellébe lőtt.

255. Tóth Árpád: Vízió a vonat ablakából

Fájt-é már szívetek a gyorsvonatban,
Hallgatva lágyan zúgó kerekét,
Át néma síkon, holdas alkonyatban,
Nézvén az ablak sötét keretét,

Min úgy tűnik a táj át, tovafolyva,
 Szeszélyes rajz, mit gyors kéz letörül,
 Mintha bús művész bús vázlata volna,
 Ki száz képet kezd, s egynek se örül?

És őriz-é a lelketek ily tájat,
 Mely tovaszédült a vonat mögött,
 De mégis emlék, s mégis egyre fájhat,
 Bár múlt takarja, s messzeség, örök?
 Tán tört íve egy híd vén vonalának,
 Vagy egy idegen országúti hárs, –
 Ránéztetek, s akkor sírt fel a bánat,
 Fülkékétekben a titkos utitárs...

256. Tóth Árpád: Kialvó krátert ...

Kialvó krátert látott s csendes árkot,
 Kis faluban, melyen kis híd feszül át,
 S mint ócska rím tér meg a régi nagy vágy,
 S a szobalányok válla s mozgóképek
 Szép tájai, miket ifjonti szemmel
 Élveztél s szívtál olcsó lámpalángnál
 Otthon, s hívott az ágy és a halálvágy,
 S csak ültél, és az asztalon szelíden
 Összebújt tenyereid közül halkán
 S fehérén nőtt a bánat lánpróza...

257. Illyés Gyula: Falu az éjben?

Recsegett, reccsent és lehullt
 újra egy óra a toronyból.
 Űrült a jövő, nőtt a múlt.

Szerelmesek dülöngtek át
 az éjen, egymást támogatva,
 mint a sebesült katonák.

Kilencszáznegyven? Ment, szaladt,
 folyt az idő, akár Tamerlán
 hadának patái alatt,

mint Dózsa zászlói között!
Csuklott a torony fent a szélben,
ahogy a szélmalom zörög.

Háború folyt. Egy ósdi híd
karfáján ültem én hazámban.
Ki hogy tud, úgy tanúskodik.

Ez volt az éj, a várt, a félt,
Európa nagy éjszakája!
Szűkölt a szív, de csak remélt.

258. Hughes, Langston: Honvágy

Fönn a vasúti híd dalol,
úgy énekel, akár a szív.
Fönn a vasúti híd dalol,
úgy énekel, akár a szív.
Ahány vonat rajt átrobog,
mindegyik a hazámba hív.

Az állomásra mentem én,
szemembe forrt a tiszta víz.
Az állomásra mentem én,
szemembe forrt a tiszta víz.
Kerestem ottan egy kocsit,
mely Délre, Délre visszavisz.

Jaj, szörnyű a honvágy, Uram,
de ellene mit tehetek ?
Jaj, a honvágy iszonytató,
de ellene mit tehetek ?
Hát hogy ne bőgjem el magam,
szájam kitátom s nevetek.

Kosztolányi Dezső fordítása

259. Szabó Lőrinc: Tücsökzene

Vasbika

Időnkint elutaztunk, vasutas
 család könnyen mozoghat... Látom az
 adorjánházi vagy a csöglei
 utcát, Veszprémben, meg az elemit,
 ahol Jolánka néni tanított,
 szigorú nő, de igazságos. Ott
 folyt a Tapolca: állok a hidon,
 s nagykarimás, piros búr-kalapom
 tükrözi a víz... Máskor meg anyám
 operálták a pesti klinikán,
 s felhoztak: az egész városból csak egy
 kép maradt a fejemben: a sinek
 végén, a Keletin, mint hős, derék,
 önfeláldozó, végső, szörnyü fék,
 valami áll, vad fejét leszegi
 s két ütközőjét szembeszegezi
 a befutó mozdonyal; micsoda
 erő volt a neve is: Vas-bika!

A vasút felé

A vasút felé a nagyhídon át
 mentünk. Vasból volt. Az igazi csodák
 mind vasból voltak. Vaskorlát futott
 az oldalán, ahhoz támaszkodott
 szívdobogva az ámuló gyerek.
 A vas tette, hogy messze lehetett
 látni, előre-hátra. S lent, a mély
 pályán, ahol fekete és fehér
 gőzöket fújtak vas-szörnyetegek
 (félíg ördögök, félíg istenek),
 vas-sinek száguldtak a végtelen
 felé, s ameddig csak látott a szem,
 vasak lihegték, csikorogtak és
 többet bírtak, dolgoztak, mint az egész
 város: vasak rohantak vasakon,
 vasak és tüzek, vasak és korom,

vasak, halottak és félelmesek,
s még félelmesebb, élő emberek.

A nagyhídon
Néha megálltam a híd közepén.
Lent vágányok, tolatás. Feketén
dübörgött messziről a gyorsvonat,
affölé álltam. Hősi pillanat
volt ez, csábított a képzelt veszély!
Kis agyamat feszítette a vér.
És a gép jött. Ismertem savanyú,
fojtó füstjét; de valami iszonyú
parancs lökött, hogy ott maradjak és
ne győzzön rajtam undor, reszketés:
éreztem: korlát, vashíd megremeg,
villámló kráter fölött lebegek,
füst, korom burkol, vízgőz, kattogás,
ég-föld egyetlen omlás, csattogás –
de kibírtam!... Hálisten, semmi baj,
tovaszáguldott a vonat, a zaj,
s én, bár szívem rémülten dobogott,
büszkén megvártam még egy vonatot.

A versciklus szerint Miskolchoz kötődik a sokat költözőkő, utazó Szabó Lőrinc (vasutas gyerek) emlékező verse.

260. Krúdy Gyula: A hídon

(részlet)

Szindbád, a hajós, midőn közeledni érezte halálát, elhatározta, hogy még egy utolsó utazásra indul, mielőtt elhagyná a sztambuli bazárt, ahol egy régi szőnyegen üldögélve, pipáját szívogatta. Eszébe jutott fiatal korából egy város – völgyben és piros háztetőkkel, ahol a barna híd ódon ívei alatt színes kavicsok felett vágtat egy tiszta kis folyó, és Szindbád a híd kőpárkánya mellől álmodozva nézte a messziségben alvó kék erdőket... Ide kíváncozott még egyszer Szindbád, mielőtt utolsó pipáját kiszívta volna a régi szőnyegen; a kék erdőket látni a messziségben, és a híd lusta ívei alatt serényen utazgató folyót. Egy kőszent áll valahol a hídon, látni lehet onnan a kis cukrászboltot dohányszínű függönyeivel, valamint kopott, aranyos betűivel: A. Marchali, mondják a

töredezett betűk a boltocska felett, ahol Szindbád egykor sarkantyúját pengette, és a háromlábú biliárdasztal felett dákójára támaszkodva, kecsesen, könnyedén és ábrándosan álldogált, mert a cukrászsnének barna szeme, barna haja volt. Sárga borítékos regényt olvasott a kassza mellett, és midőn a tekegolyók futkározásukban megcsörrentek a zöld posztón, álmodozva, szórakozottan felpillantott a cukrászné a regényből. Ezért állott Szindbád dákójára támaszkodva minden délután a biliárd felett, és dús, puha haját titkon megigazította a kassza tükörében.

Az uja reszket, midőn némi erőlködéssel felnyitja a medaillont. Odabent egy fakó arckép. Fiatal, mosolygó katona arcképe...

– Az apám képe. Katona korából való képe – mondja a barna kis cukrászné.

Szindbád hosszasan, elmerengve, álmodozva nézte a saját képét a medaillonban. Nini, milyen furcsa bajusza volt akkor, és a haj milyen hullámos, mint egy fodrászé...

– Kérem – mondja a cukrászné.

Szindbád egy másodpercig fogva tartja a kis, barna nőcske puha, bársonyos kezét a kezében.

– Férjes már? – kérdezi.

– Igen, és két gyönyörű gyermekem van.

Szindbád szeretné a gyermekeket látni, de nem merészeli. A barna nőcske idegenkedve, haragosan húzódik az öreg idegentől, és borús homlokkal ül kézimunkája fölött.

Szindbád tehát ezután nemsokára elbúcsúzott A. Marchali cukrászboltjából, és a régi hídra ment, ahonnan sokáig elgondolkozva nézte az alkonyatban álmodozó, messzi erdőségeket.

A folyó fürgén futott a híd álmos ívei alatt.

261. Áprily Lajos: Régi város integet

Tél zúg felettem. Torlasz minden út

s a gond portyái úznak itt a síkon.

Se vár, se domb. Se fegyver. S egy napon
a szűkülő kört mégis átszakítom.

Talán tavasz lesz, útra-lázító.

S mint a vándor, ki hívó dallamot hall,

a hátizsákot vállra szíjazom

s megindulok magamban hosszú bottal.

A pusztákon túl város int nekem,
felette fenyves-csúcsokból sötét sor.
Fekete tornyok, bástya, vont hidak,
pártázatos fal, ágyúrés. Középkor.

Csörren a hídlánc. Pántos kapu döng,
hogy bebocsát az ordas alabárdos.
Benn zsong a nép, a tornyon zene szól:
fényben tavaszt köszönt az ócska város.

A templomból az ős dísszel kilép:
a városbíró. Centumvir-kiséret.
Túl zeng a Cenk s a fényben átölel
a háromszázestendős mélyü élet.

Riasztott lelkem vassal vértetem,
többet nem játszom majd a csacska rímmel.
Mint aurifaber, mint argentifex
ércet formálok ötvös-őseimmel.

Éjjel sötét bástyából kémlelem
piros villámát messzi préda-tűznek.
Ott a halál jár. Perzselt földeken,
tatárhadakkal hajdúk kergetőznek.

S míg hallom: túl az óriás falon
a század zúg és zúg a Barca-róna,
belül kohótűz és erő dalol
s ölel a vár, a városom. Corona.

Áprily Lajos Coronára, azaz Brassóra emlékezik, ez volt a város latin neve.

262. Áprily Lajos: Otthagyod a házadat

Hívó szél lebegteti
útra-kész hajódat.
Jelre vársz és otthagyod
parti házikódat.

Hóba bújt hegyek felől
hús ködök zavarnak.
Otthagyod a kertedet
télnek és viharnak.

Fűzes fürdőpartodon
sír a víz utánad.
Félelmetes tükre vár
sokhidas Dunának.

Fészekhez szokott madár,
romjáról a nyárnak
felszállsz sírva búcsuzó
költöző madárnak.

Durva kéz orozza el
szép paeoniáid.
Hernyózatlan állanak
pónyik-almafáid.

Törpe rózsatöd felett
gyom nevel koporsót.
S messze onnan zúg az ár,
más vizek zenéje vár
s zúg tovább a sorsod.

263. Áprily Lajos: Keleti szél

Hogy száll a sok fehér galamb,
pehely-galamb a sok fedélre.
Új tél. Zsibongó, pesti tél.
Ne félj, ne gondolj régi télre.

(részlet)

Nézzük meg lenn a vén Dunát,
vizét a hídláb hogy zugatja.
Ne félj, nincs benne semmi vád,
nincs benne múltad egy patakja.

264. Áprily Lajos: Vonatra várók

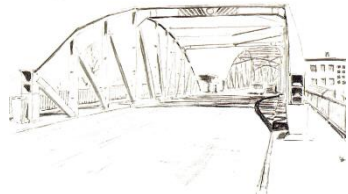
Páros vasív feszül a láthatáron.
Vonatra várók. Reggel óta várom.

Időt mulatni kisvárosba térek,
zászlók dagadnak ott a nyári szélnek.

Rácsok mögött a nyár virágot ápol,
szédül a szív a rózsa illatától.

És itt is vannak konduló harangok
s toronyra szálló hófehér galambok.

A kedves itt is vágyva vár az éjre
s a kútnak itt is van csengő zenéje.

265. Áprily Lajos: A malom

Egyhangúságban csacska izgalom:
hullámos árban ócska kis malom.

(részlet)

Láncokra verve sok-sok éve már
ezüst vizen arany termésre vár.

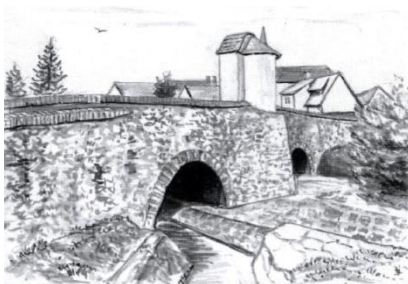
A keskeny pallóján aki belép,
megérzi meghitt, ősi életét.

Futó vendége mindig van nehány,
falusi asszony, falusi leány.

De férfiakból már csak vén akad
s az asszonynép is fáradt, hallgatag.

Egykor pedig itt volt a tréfa-hely –
de sok hab elfutott azóta, hej!

Most künn a szél is búsabban dudol,
míg elbeszélnek a holt fiuról.

1918

266. Áprily Lajos: Árpád

„VIII. 28. Enyed jutott eszembe.
Ha meghalok, mi lesz a kisfiamból?
Dnyeszter, cölöp-tutajhíd, Mariampol.
A híd ívén: Zum Sieg. A győzelembe.”

A győzelem volt lelketekbe írva,
rohamra űző, vakmerő ígéret,
s veszített csaták után kihullt a véred,
eposzból így lett rettentő szatíra.

S Uzsoknál új fű leng a régi véren.
Mariampolnál bosszuló hadak
rohannak most a „győzelem” nevében.

Amíg belőled semmi sem maradt,
csak egy homályos, bús emlék-alak
s tekinteted egy kisfiú szemében.

267. Erdélyi József: Híd

Boda Gábornak

Boltíves kőhíd a Tapolcán...
Féllába itt, féllába ott,
hajlik, lép, ugrik, kertből-kertbe
innen-onnan kitagadott.

De összeköt két partot-kertet,
s a folyóvíznek útát ad...
A békének, a haladásnak,
áldozza teljesen magát.

Alatta oly sötét az árnyék,
amely komoly a hivatás. –
Kőbeépített gondolat:
a híd: egység és folytatás,
az ember, az emberiség
hősi útjának kezdete,
az első, döntő diadal
emléke, emlékezete.

Áll és mereng örök merően,
alatta míg alattomos,
nyugtalan ár lejt, ami folyton
szabadságra gondolva mos,

tükren a híd fordított mását
ingatva-törve szüntelen.
De nincs más út: a híd alatt,
s a folyó folyini kénytelen.

A híd felett eperfa bókol, –
tövét alámosta a víz, –
szánva borul a híd karjára,
testvérileg, mint hídra-híd,
partról-partra és kertből-kertbe,
imitt-amott sárgulva már, –
déli dühét, a híd helyett is,
lombjára önti ki a nyár...

A többi híd csak deszkából van,
kőből csak ő van egyedül.
A püspöki palota kertjén
átlép, átugrik, átrepül,
mint egy néma sóhajtás, mégis,
sziklaszilárdan, könnyeden,
s méltán mégis ahhoz, hogy rajta
a püspök, néha átmegegyen....

1941

268. Erdélyi József: Bőrhíd

Bőrhíd vitt át a Berettyón:
nádkévéken deszka;
két tizenhatéves ifjú
lépegetett rajta;
lábuk alatt az a bőrhíd,

lába melynek nem volt
ingott-lengett: víz tartotta,
mint felhőt a mennybolt;
mégis átvitt a Berettyón
a szőlőskertekbe,

(részlet)

a Berettyó gátján belül
kis nyárfaberekbe.

Rezgőnyárfák árnyékában
ott leheveredtünk,
két jó barát, kik titokban
egy kislányt szerettünk;
Pista lemondott javamra,
tett olyan bolondot;
nem értem én azzal semmit,

Megvan-e még az a bőrhíd,
nádkévéken deszka,
meg az a kis nyárfaberek?...
Rég halott már Pista;
megtörte őt háború és
hosszú hadifogság,
s mit rámhagyott, ha a lány nem, –
enyém a boldogság:

szerelem helyett szívemben,
vén szívemben béke,

Mezőtúri diákköltő,
kis fűzfapoéta,
kinek a Berettyó gátján
alkalom a séta
versikéket farigcsálni
az önképzőkörbe,
nevét megörökítendő
ott az „Aranykönyvbe”, –
leszel te még híres-neves
koszorús költő is,
ki egy nyelvet, ki egy népet
romlás ellen őriz;
s írsz egy verset a Berettyó
ingó bőrhídjáról,
Szabó Pistának és annak
ifjú barátjáról...

1978

A bőrhíd már itt nádkévéken, deszka borítású úszóhidat jelöl. Jókai Mór A Dráva mellékén című művében az iszalag indáiból nőtt, erős, szívós bürüt ír le, ami természetes járóalkalmatosság, a bőrhíd azonban emberkéz alkotása.

269. Erdélyi József: Rom

A csatorna betonhídja, –
annak immár vége,
romja felett mélabúsan
lebeg már a béke.
Lovas szekér, ökrös szekér,
nem mehet át rajta,
ami fenn áll az egészből,
magát alig tartja.

A háború bús emléke
a híd omladéka;
vízbeesett törmelékén
ül a kecskebéka.

Ül a béka, boldog béka,
vígán kuruttyolva;
mintha minden, ami történt,
érette lett volna.

Áll a rossz híd szülőföldem
elcsitult határán,

mint valami széttépett és
kövévált szivárvány,
bátor gyerek, merész kislány,
aki átmegy rajta:
lába alatt a romot csak
az imádság tartja...

A csatorna rokkant hídján
átalmegek én is. –
Ha átmehet rajt' a gyermek,
átmehet a vén is.
Életemet ha is félttem,
annyira nem félttem, –
van még aki tiszta szívből
imádkozik értem.

El még az én szülőanyám,

feleségem, lányom,
Julisnéném, Marinéném,
Terkanéném, ángyom:
van még aki imádsággal
a rossz hidat tartsa,
legalább egy kis ideig:
míg átmegek rajta.

Van még aki gondol énrám
féltő szerelemmel
s szembenézek még az ilyen
kis veszedelemmel.
S ha senki sincs: a haláltól
semmi okom félni, –
rogyjon a híd, ez a rossz híd,
nem érdemes élni!...

1945

270. Erdélyi József: A Tapolca

A Tapolca kicsi folyó,
nem jár rajta csónak-hajó.
Ha járhatna, sem járhatna:
a malomnál megakadna.

Két malom közt rövid az út.
A parton is hamar eljut,
aki siet, az ösvényen,
mit a molnár mér fősvényen.

Mert malomrét a folyópart, –
mert a molnár tehenet tart,
gazdálkodik tejjel-mézzel,
takarékos magyar ésszel...

Nyáron hideg, télen meleg,
mert vízében, ott forr-pezség,
a szén sava, lelke, gyöngye,

s vigyáz rá, hogy ne fagyjon
be.

Jég a tükrén ne is álljon,
hogy a malom meg ne álljon,
meg ne álljon, mindig járjon,
éjjel-nappal, télen-nyáron!...

Pápa alatt a Tapolca,
kertek között jár bújdosva,
lombok alatt, hidak alatt,
lassan, mintegy lopva halad.

Nem lopva, csak álmodozva,
a régmúltról gondolkozva,
mikor Pápa még nem is volt,
s ő nem kertek, – erdők közt folyt.

Látta Róma légióit,
Nyugat-Kelet hódítóit,
Árpád népét, Kupa népét,
véres harcot, munkás békét.
Sajnos napjainkra eltűnt a Tapolca...

Védte Pápa büszke várát,
tóvá töltve annak árkát,

271. Erdélyi József: Híd, holt meder fölött

Meghalt az ér, de holt medre fölött még
tátja sötét száját a híd,
mintha visszasóhajtaná a holt ér
tovafutott víg habjait.
Boltja még ép, de oktalan,
félkör marad a kör,
nem folytatja, mint rég, alant,
a csalfa víztükör.
Sár van alatta, pocsolya,
mit fukarúl táplál az ég,
s közeli kút csorgatja vékonyan
a híd alá fölös vizét.
Abból táplálja nagybelű
ágait egy bodzabokor.
Kacsák tocsognak a híg sárban
s fönny, a karfán egy gyermek lovagol,
ki, mint az a a bodzabokor,
elkésve született.
Szegény gyermek: az ér halas vizében
sosem fürödhetett!...

1931

272. Erdélyi József: Talabik

Öreg fűzfa őrizte (részlet)
a Gyepes-ér hídját,
s podul Talabikuluj –
a hidat úgy hívták:
podul Talabikuluj...
Úgy-e búsan hangzó,
szép neve volt a hídnak? –
kolompszó, harangszó...

Podul Talabikuluj,
hetedhét országot, –
zengj be gyászos neveddel
fél s egész világot!
Apám emlékezett még,
pendelyes korából:
Podul Talabikuluj
a Gyepes hídjából

hogy s miért lett. – Talabik!

Híres ember lettél:
hídad lett a Gyepesen,
ahol lépre mentél;
ott lestek rád, Talabik,
a híd alatt vártak;
arra mentél, ott voltál,
csak elébed álltak.

A bátori románok
életedet vették;
de nevedet a híddal
együtt emlegették.

Ki s mi voltál, Talabik:
román? magyar ember?
Maradt-e fi utánad?
vagy a te neveddel
megszakadt az ősi név,
a Talabik? – Mindegy:
magyar voltál, vagy román:
tied minden völgy, hegy,
minden föld, víz, a Gyepes,
a Duna, a tenger, –

Ember voltál, Talabik,
avar vagy szláv voltál;
lehet hogy te magad is
gyilkoltál, raboltál,
s ott ért utól a bosszú,
a Gyepes-ér hídján?
piros véred a pallón
lett fekete hídvám;
ott estél el Talabik.

Légy csodahíd, Talabik,
vér forogjon benned
s egyesüljön nevedben
minden nép és nemzet,
egyesüljön s alkosson
egy nemzetet végre, –
Podul Talabikuluj,
legyen végre béke,
világbéke, s a világ
egy legyen, ne kettő;
egyesítse minden nép
egylelke: a költő!...

1956

273. Erdélyi József: Vidra

Csermőre utaztunk Lovasibátorból, –
nagyanyám mosolygott felé a távolból;
felém a távolból nagyanyám mosolygott,
s nagybajuszú, nagybölc nagyapám komolygott
Ment a szekér, zörgött, négy kereke forgott;
verte a port vígan a két ló nyolc lába, –
Csermőre utaztunk, messzire, világra.

(részlet)

Bátor alá értünk, a Körözs gátjához
onnan egy-kettőre Talpas fahídjához.
Ráléptek a lovak, léptüket lassítva,
a gát koronáján a talpasi hídra.

Dobogott a nagy híd vastag tölgypadlója;
páncélos jégtörő látszott ki alóla;
zúgott a sebes víz, ment a jégtörőnek,
kitérő természet a kinemtérőnek.

Míg a hídon mentünk, apám a vidráról, –
beszélt a Körözsnek halfogó vadjáról;
hogy ott van a fészke, benn, a jégtörőben,
legalábbis ott volt egyszer egy időben,
egyszer egy időben, ha nem mostanában, –
apám kiskorában, vagy legénykorában,
ott fészkel a vidra, látta is ő egyszer,
onnan tudja, hogy a jégtörőben fészkel.

Talpai hídfőben szekerünk megállott, –
vámot szedtek ottan, községi hídvámot.
Nádfedeles hajlék, fenn a Körözs gátján, –
ott lakott a vámőr, mintha most is látnám;
ingben, bő gatyában s mezitláb a hídra
hogy jön a kis házból, mint valami vidra,
nyakában bőrtáska és a löcshöz lépve,
megveszi a vámot, cédulát ad érte.

Sok szekér megy át még a talpai hídon,
míg az új híd ára összegyűl ily módon,
garasról garasra, s annak a sok pénznek
áldozata lesz a híres vidrafészek.

Hidat, vidrafészket, csőszházat lerombol
az újkor; nem fából, hanem vasbetonból,
vasból lesz az új híd, ha lesz valahára, –
talpai öreg híd, készülj a halálra!

274. Erdélyi József: Szigliget

Sipos Gyulának
Fahíd visz át a kis Tapolcán,
azon túl sík mező terül,
füves lapály, a Balatonból
amely csak épp hogy felmerül;

(részlet)

az is mintha nem is tó volna, –
csillogó, rezgő délibáb,
a szép, nagy semmi: ott végződik,
halovány partban a világ.

A híd mellett, a folyóparton,
zöldülő fűzfa integet –
erre csak, erre! – és a kis híd
maga a hívó szeretet;
úgy tárja két gömbölyű karját,
mint elvarázsolt hajadon;
jer! – súgja, – ne gondolj a gonddal,
szeress csak bátran, szabadon!...

Szeretem azt a kis fahidat;
hogy fából van, úgy szeretem;
úgy érzem ha megállok rajta,
mintha csak jó embereken, –
állnék kemény, állhatatos,
szerelmes jó karokon,
s partról partra emelne, tenne
egy jó barát, testvér, rokon.

A híd mellett a kis Tapolca
kiszélesíti partjait;
tavasz van s a falusi ember
már ott itatja barmait;
futnak a lejtőn, le a vízhez;
farkához rúg a kis üsző;
tinó anyjával öklelődzik, –
vadítja már a zöld mező.

Átballagok a kis fahídon,
s hazámban érzem magamat...
A tóparton nádkúpok állnak,
arra irányzom útamat;
meg-megállok, meg is fordúlok,
visszanézek a falura,

Szigliget szőlőhegye ormán
a vár merész romjaira.

275. Somlyó Zoltán: Novemberest

Novemberest. A város szélén járok.
A Körös fázik. Egy kutya ugat.
Az íves, bordás, nagy vasúti hídra
fakó bánatot ejt a napnyugat.

Kabátom szélén kóróvert barázdák.
Nagy füstöt okád az utolsó ház.
Kezem remegve a szívemre hajtom:
valaki messze-messze zongoráz.

Az ősz ködén át felémzongorázza
az augusztust, a szeptembert: Meát...
Az esti gyors süvítve jó keletről
s robog nyugatra a vashídon át...

276. Somlyó Zoltán: Az átkozott költő szól

Lent a falumban apró, rozoga híd áll a Dráva egy vékony, beteges ere felett. Mindössze öt lépés hosszú. Az innenső hídfőn piros-fehérezöld táblás jelzés van, túlról piros-fehér-kék: Horvátország – öt lépésnyire. Gyerekkoromban sokszor mentem át e kis hídon, a lila rekettys alján, és boldog voltam, hogy oly rövid idő alatt egyik országból a másikba lehet sétálni. Boldog voltam, és megszerettem magam nagyon, amikor észrevettem, hogy a rövid hídon legszívesebben vagyok, mert innen is, túl is, nem volt hosszú maradásom: mindig megálltam a pallón, és nagy biztonságban éreztem magamat a két ország között.

Később aztán ez lett a legvégzetesebb szomorúságom. Megtudtam, hogy se magyar, se horvát nem vagyok, csak félszeg, furcsa keverék, s a két ország egyike se tud megtartani, s egyiket se tudom külön átérezni. Szerencsétlen vagyok: hazátlan vagyok és kitagadott, s még ma is egy kurta hídon ragad a lábam – örökké víz fölött állván, idegenségemtől beteg szememmel egyre mosom a dolgokat, szeretnék szépen tisztán látni mindent: eredetemet, utamat, megállásaimat, nekilendüléseimet – de nem lehet.

Két ország hajtott ki magából, az egyiknek gyökerei elromlottak a kezemben, a másíknak gyökerei korbáccsá váltak. Talán ezt szeretem jobban! Érzem, hogy ebből az egyoldalú siralmas szeretetből áll össze a verseim lélektana a horvát vad kultúra és a magyar szomorúság serkentő ereje – ezek kapcsolódtak össze bennem halálos egésszé.

Hogy nagyobbára szerelmes verseket költök, ne riassza vissza az olvasót és kritikáimat! A szerelem az egyetlen lehetőség, amely a hontalan költőt megmentheti a hazaárulástól!...

Szabadka, 1911.május havában

277. Vasadi Péter: Fahíd

A kis fahíd pallói	mint nyugtalanságom
dobbannak alattam	nyugalmamat, belétiporva
odébb a cseszömörécét	kettős szarupatával
földülta a vadkan	aranyágot a porba.

278. Cs. Szabó László: Álmatlan éj

Udvarhely Baromlaka Medgyes (részlet)
 Nagymoha Ürmös Kóbor Sárpatak Almakerék
 Bolya Keresd Halmágy Bürkös Alamor Vízakna
 Örményszékes Szakadát Salkó Székelyzsombor
 Zetelaka Zágon Apáca Bácsfalva Csomakőrös
 Kisbacon Hídvég Zsögöd Árapatak
 Türkös Zajzon Tatrang Hosszúfalva Firtos
 Oklánd Balavásár Bikafalva Etéd
 Jára Gyalu Jegenye Vista Méra Körösfő
 Mezőbánd Bethlen Buza Szék Retteg
 Katona Néma torockó Tövis Bánffyhunyard
 Piski – honvédek! a hídja – Pusztakamarás
 Sófalva Korond Szováta Parajd
 Gyergyó Türe Tölgyes Görgény Gyímes
 Apahida Csekefalva Tusnád
 Borszék Bözöd Bardóc Bélbor Vargyas
 Bekecsalja Uzon Farkaslaka Hermány
 Csíksomlyó Szereda Marosvécs
 Kobátfalva Kibéd Előpatak Siménfalva Kászón
 Kovászna Homoród Bálványos
 Nyikó- Nyárad- Marosmente Kalotaszeg

Nádasmente Hóstát Hídelve Monostor
Kétvízköze Kőmál s a sírok a Házsongárdban...

A költő álmatlan éjjeli gondolataiban a sok történelmi név mellett és között Hídvég, Apahida, Piski, Apahida, Hídelve jelzik hidak emlékét.

279. Vas István: Novemberi helyzetkép

Az elkésett vénasszonyok nyara (részlet)
Is eltündöklött már. Keményedik az ősz,
Akárcsak csontjaimban, tán ereimben is a mész. De még
A hídon átmenet mintha vattába lépnék
A folyó fölött. A köd. A híd közepén
Puha meleg csomó. Ez még a símogató
Délkeleti szél. Még nem fenyeget Észak.
A sirályok csak ringnak, még nem kavarognak.
Vagy ülnek csak tétován a rakpart lépcsősorán.
Ez még az enyhesség, ez még mindig az a magas
Páratartalmú mérsékelt égövi ciklon.

És most ebben a ködben vagyok itthon.
Ez a torzképe a fausti pillanatnak:
„Ne tűnj el, gyönyörű! Ne mozdulj, maradj csak!”

280. Vas István: Nyárban ősz

Ismeritek-e azt a percet, (részlet)
Mikor a nyárba itt az ősz?
Megborzongnak a teli kertek,
Élednek a szikkadt mezők.

Előbb a nyár nagy heve marta
A követ, az emberi bőrt,
Azután zúgva, örvényt kavarva
A vihar kitört.

Most tiszta és csillog minden: az élet,
Az este, a Duna a hidak alatt,
És megalázó bódulatból ébred
A tisztázó gondolat.

Megvilágítja a városi tájnak
Minden ismerős zugát. Mi is ez?
Nem tudtam, hogy így, boldogítva fájhat
Az, ami volt, és az, ami lesz.

281. Vas István: Rózsadomb

Az a délután, az a délután...
A kései uszoda fénye...
Sötétedő Duna, mint most.
A hegyek zöld-lila hajlatán
Szeptemberi párra ringott.
Szél súgta víznek, hogy az ősz jön.
Egy-két csepp csillant barna bőrön.
Rőt alkonyi csönd...
Az az út, az út fel a dombra...
Kezemben a könyv,
Tettetni közönyt
A levegőbe tartom.
A villa kivillan a sarkon.
Elkésett, résnyi fény
A fekete rácson,
Teste ivén
Pizsama, zöld-puha bársony.

Erkélyen állt,
A várakozás mosolyát
Szemembe szórta onnan.
Ifjúkoromban.

Az erkély, az az erkély...
Sokáig kint maradtunk.
Alattunk
A város tengere áradt,
A hidak, a házak, a gyárok.
Az alkonyi fény letűntén
Kigyúlladt a lenti neonfény,
Tarkázta a fekete estét

A sárga, zöld, piros, kék –
A Tőke is a maga módján
Imázott az esti órán,
Akár itt Budán valaha
A müezzin: „La illah il’ Allah.”
Aztán megúnt, modern miséje
Eltűnt a történelmi éjbe.
Hát összehajolt szivünk
Hova tűnt?
Az az út, az az erkély?
Messzebb, mint Velence vagy Erdély

282. Szép Ernő: Dunakorzó

Tabánon túl a nap lemege,
körös körül felhő virúl,
a Vénuszcsillag virradoz,
a víz foly, múlik és ragyog,
a híd kőből való sóhaj,
kanyarodik fehér hajó,
pirúlt lányok sietnek el,
illannak édes hangjaik,
elúsznak bontott hajaik,
barna szeszély, szőke ború,
tündérországi fellegek.

(részlet)

283. Sinka István: Istenkeresők mezeje – Sártalló-sziget

Széles víz a medrét
szélesre kivájja,
nagyobb a bokornak is
nagyobb a virágja,

(részlet)

Ember is, ha háza
veszedelmét látja:
nagyobb szóval kiált;
világgá kiáltja.

Ki tudja, hogy milyen vigasztaló
egy kórókúp,

mit otthagytak ősszel,
és ellepte a hó
kinn a pusztán,
s nem vezet hozzá semmi út;
láttára csak a szűrben kóborló
felejt el a földi bút,
és csendes sírós hálafélét mond
az égnek, mert kegyetlen
bizonyosság a tél:
hóból van a falomb.

Ki tudja, ha odafagy a
földhöz a csizma talpa,
és a sovány hát
keserűen meggörbül,
és megóhajtja
a meleg szegletet:
hogy mily vígasztaló egy mély árok,
s mily kedves otthon a híd alja.
Ilyenkor a félfagyott, beteg
testben a lélek álmot
lát: a halál az égbe csalja,
s a szegény, jogtalan kivetett
távolodó szán csengőit hallja,
és mosolyog. Repíti a káprázat.
Lám, nem nagy dolog az élet:
álmodni kell. A híd alatt hiába lázad.
Jobb, ha sipkáját fülíg húzza,
s marad az álmok betegének.
Akinek van a világon komoly útja,
a híd alatt úgyis felébred,
és zsiborgó lábbal
tántorog tova
az emberek közé, és:
nem ismeri meg senki soha,
hogy ki volt: egybe olvad a téli nagyvilággal.

284. Sinka István: Bódi Mariska

(részlet)

Mezőgyán mellett a határ
oly szép ma is... szinte fénylik,
s fú a szele kellemesen.
Fája nincsen, pusztaság ez!
És sok ott a pityegő madár.
Juhaim régen de legelték
füvét, virágát...és ha jött
perzselve a kánikula,
a napot puhán átdelelték.
Egében bíbicek ríttak,
kutyám bejárt a csaltitba
s én botom fölött álmodoztam:
de szép is Bódi Mariska.

Hogy tudja más, ide írom,
arrafele, mondom, ott így van:
a Korhányon csak egy fahíd van,
az is messze... kék távolságokba veszve.
Bölcs volt abban a régi bíró:
az útasokat mint epossze.
S a híd miatt, ha zajgott a nép,
a tanács az ő kezét mosta...
De tudta minden nyári vándor,
a bíró nevéen áll a kocsmá.
Lám, igazság nincs. A vándor megyen. Nagy úr a bor.

Ám mit törődtem én a híddal,
csak hunyorgattam a szememet, –
volt a patakon egy palló,
s bevallom most – az ember valló –
belül a lelkem nevetett:
pártoltam a bíró eszét,
hogy a pallót messzi vitte,
mert a pallóhoz – ott fürödtem –
sima gyalogút vezetett.
S át a pallón, nyári délbén,
hogy el ne vesszen egy se éhen

a kaszásoknak a menyecskék
cipóval és kosarakkal
átútzták az erecskét.
Ó, boldog halandók, méz az életük. Jöttek vagy heten.

De mindegyik félt a pallón.
Tanakodtak is a parton
s a végén egymást kinevették,
hogy kis vizecske csak, karcsú patak,
s ni, benne van egy pásztorfiú!

Ejnye, – gondoltam magamban –,
hát kiveszne a tűz a napban,
ha elvinném innen ezt a
nyári hidat?...és már fogtam
s vált hamar a lengő deszka.
Így lesz ez jó – hamar láttam, –
s gyönyörködtem a munkámban,
mert senkise szólt hátul: halló.
És öröömre, szememláttán
úszott el az álnok palló.
Vigyed, víz! – szólottam. – Én segítek majd az utazóknak

285. Sinka István: Virágbomlás

(részlet)

Szamaraztam egyszer Ilyén át
tizennyolc évvel, fiatalon...
...Ilye: sik... mezőjét nem dúrja vadkan,
csak szél lobog át e hajlaton...
Amint mondom – hát: szamaraztam.
Hajam olyan volt, mint selyem
s kívül lengett kalapomon.
Fütyölve mentem széllal szembe
s nap süttött virágszemembe:
daloltam: fogyó hazámban vándornak
lenni néha jó.

E vidéknek ott daruja sok,
de azok is mind nagy útasok

akár csak én:
ha kedvük tartja, égbe sietnek.

A lány mezőkön pihent a csend.
A fák a harmatot elorozták,
csacsim meg egykedvűen poroszkált,
s én fényesre simult botommal
mutattam neki útam hosszát –
hej, tapogass kis pohos, siess,
ne szundikálj!

De szegény számaram az lakolt,
kivált, hogy sose abrakolt.
Csak úntig ez volt: úti bogáncs,
néha-néha meg nyirfaháncs.
Ám biztatgattam: vigan pohos,
Tűzön jársz most és vért viszel...

És úsztak felettünk a felhők...
A pórlányt én, hogy le ne essen,
s azért is, hogy ölelhessem,
védtem karommal, mint mézét a méh...
Áttopogtunk egy fahídon...
S én vakabb lettem, mint vak Milton:
a játékos lány agyon becézett.
Kalapom útra vettem...

A híd aztán már fölénk ívelt
négy oszlopon, mint szép kapu.
S mi fehéren alá borultunk
és lángolt alattunk a lapu...
Mikor otthagytuk a hidat
már délután volt.
Loncsos fiát tűzok kísérte,
üvegszárnyú szúnyogok sírtak,
és lánykámra szállott édes illat,
mert ezt sugdostam bíbor fülébe:
– Ha a nyomunkat meglelik,

a puszta akkor majd megtelik
mézzel, maggal és virággal...

286. Ács Károly: Új koszorú

VIII.

(részlet)

Téli vidám vonat visz zakatolva
vén Bosznián át, hol az ifjúság új
fonált húzott forró kohók vasából,
hogy álmait nótákba zakatolja

a föld, az erdő, és a hagy, s a Boszna,
melyben nagy századok száz titka zárul,
és sziklaként a múlt ült rá határuk;
most énekszó, kacaj s csákány bogozza.

A büszke sínpár megvillan a napban,
s e villanásban lázas akarat van,
mely a világ mellére érmet éget,

ki nem húnnyó tűz-érmek, és bejárja
a szíveket, sugárkarját kitarva
a hídon át, mely köt Dunát és népet.

IX.

A hídon át, mely köt Dunát és népet,
mely ráépült az elfolyó időre,
s értőn tekint szét hátra és előre –
most telt kocsik hordnak testvériséget.

Te sík, lapos táj, sík alföldi élet,
ki voltál nagy dolgok nagy temetője,
lompos nyugalmad dermedt, merev bőre
már lágyul, hajlik, viszket, duzzad, éled,

és sok keserved fáradt hordozója,
a vén Duna büszkén lóbálja nyergét,
az új hidat, s kibuknak mind alóla

a horzsoló kövek s a bús vecsernyék;
 az ember is feláll múlttól mosottan,
 s élet zszibong át lábokban s karokban.

XV.

(Mesterszonett)

Dalolj fel új dalokra, régi forma,
 új tartalommal hemzseg a világ már;
 a gondolat jövőnek nem csodát vár:
 zúg gyárkémények sok száz bábel-tornya.

Súlyos marok az ekét földbe nyomja,
 s izmos vállak emelnek a nyár zsákján;
 az ősz kemény fejekbe tudományt zár,
 s téli vidám vonat visz zakatolva

a hídon át, mely köt Dunát és népet.
 Élet zszibong át lábokban s karokban;
 a mélyre döbbsent szemben szikra lobban;

a szerelem frissült csókokra ébred:
 tömegek nászán születik az eszme,
 s a költő széppé fonja szívrepesve.

1947. szeptember-december

287. Kassák Lajos: Versek a havas mezőkről

II. Egy híd alatt

December volt és lompos, öreg este,
 Eső verte varral bús pofám.
 Szállást kerestem zörgő csontjaimnak
 És ott ültem el a híd zord vasán.

A roppant éjbe sorsom volt beírva,
 S míg szűkült fölém a szemhatár,
 A szürke hídláb nyűtte már a hátam
 És így duruzsolt a havas ár:

Ha nincs szeretőd, ha nincs tanyád
 – Árva lélek, a téli éj halálos.
 Dűljön belém, ki aludni vágy.

288. Csanádi Imre: Egy forráshoz

Itt a falu, pajtás!...
 Neki a réteknek! –
 Hát én? én betérjek?
 a tulajdon falkám

Te csak rámhagyod.
 kanyarogsz nagyot.
 maholnap kivet
 úgyis engemet.

Azért csak megálllok:
 kitépni a földből
 figyelek utánad:
 lesik bóczgásod

melyben megeredt,
 fáj a gyökeret;
 Pátkának vezet,
 fakuló füzek.

Itt nyál a Sós-ér
 rákot-csíkot rejtő
 a falu patakja
 sodor girhes macskát,

zömök kőhidat,
 posvánnyal itat;
 jobbkézről szalad,
 szennyet, mákhajat.

Hüledezél: hékás,
 Aztán csak felejtéd
 kastatsz, egy-amazzal,
 azt hiszed: te vagy te;

hát ez mi dolog?!
 sárga kavicsod,
 el-elrévedő,
 ő azt hiszi: ő.

289. Radnóti Miklós: A Duna partján

Este van, novemberi este...
 S a feketén villogó Duna vize,
 Mint egy fáradt vándor teste,
 Lomhán nyújtózott ki amarra, messze.

A mélységes Csöndet megszakítja
 Egy-egy munkás káromkodása,
 Azután újra csönd – csönd
 S a sötét víz halk mormolása...

A hídpilléren két színes lámpa ég
 A híd alatt komor sötét!
 S a vízen a kétszínű hosszú árnyék,
 Mintha, mintha az Élet partján állnék...

A kétszínű Életnek partján
 Kétszínű Életek útján
 S alattam a víz morajlása
 Olyan, mint az Élet folyása

1923. november 17.

290. Szabédi László: A Szabédi nagyréten

(részlet)

Boldog vagyok kicsit
 mert kínjaim kicsik,
 fut a nagyja előlem;
 múltam múltó agyrém,
 a szabédi Nagyrét
 kaphat már új erőre.
 Életemet onnan
 kezdem el, ahonnan
 kiszülettem belőle.

Mint aki eltévedt,
 huszonkilenc évet
 bolyongtam vasutakon
 alattam mindig az
 ingatag vashidak

morajló folyamokon,
 utak és vasak és
 nyakamon van a kés –
 zakatol a vonatom.

Álom ez, nem élet,
 kedvesem másé lett,
 futva temetem, hujrá,
 sírt neki álom ás,
 kongó vad állomás
 váróterme borul rá,
 sikló sín, csikordulj,
 ingó híd, nyikordulj,
 hulljak, haljak híd alá. 1936

291. Zoltai Lajos: A Piac utcai nagyhíd

(részlet)

A hidak pedig nemcsak a vízfolyásokon, árkokon való átjárás eszközei. A debreceniek ugyanis hídnak nevezték, mégpedig „nagy híd”-nak azt a vastag cölöpökre rakott hatalmas faalkotmányt is, amely a Hatvan utca torkolatától a hosszú Piac utcán végig, a Miklós utca torkolatáig vonult és amelyet szekérjáró útnak használtak, de csak esős időben. Mert a nyári hónapokban sorompóval elzárták a közlekedés elől.

A templom hídját, mert ilyen elnevezés is előfordul, amely a városháza felől vezethetett a Szent András-templom kerítéséig, először az 1629. évi jegyzőkönyvünk említi. Egy 1631. évi határozat pedig a templom hídját (pontem templi) az Apafája öreg tölgyfáiból rendeli helyreállítani.

A burkolt járdákat, a jó vízvezetést pótló palló hidak nemcsak Debrecenben szolgálták a gyalogosokat. E rövid kis ismertetőt a civis város múzeumának igazgatója írta, akit Ady Endre nagyra becsült.

292. Nagy László: Dunántúli béke

A türelmetlen paraszt keze
az ég tartályát megcsapolta,
fürdik minden, remeg a domb,
mintha a föld melle volna.

(részlet)

Régi huszár az ó-lábu híd,
szilaj csikó toporzékol alatta,
sodró fara van a víznek,
habos szája a levelet bekapja.

Szép az idő, szeretik
a fehér ludak, figyelik
nézik az eget ferdén tartott fejjel,
tollukon leperreg a víz,
kenégetik magukat kenettel.

293. Lányi Sarolta: Dunanéző

Magasból nézek rád, a hídpereméről,
Terád, örök víz, nagyságos Dunám.
Mily rég szeretlek! És mi minden vagy nekem!
A Hont jelented, megtalált hazámat.

Voltál nekem a boldogság s a bánat...
Az első honvágy egykor, idegenben,
Gyerekkoromban... Tetőleg üzentem
Akkor haza, apró papírhajóval,
Hogy: Kis lak áll..." – így szállt
a gyermekóhaj...

A szívöröm: szerelmem is veled jött
 Hullámod hátán, ringó csolnakon,
 S én úgy borzongtam, olyan boldogan,
 Hívös habodban úszván Ővele
 Szilaj két karja, tudtam, oltalom...

294. Somlyó György: Reszkess!

Nem múlt el a vihar még,
 csak megszakadt.
 A hidak nagy ebekként
 megrázzák hátukat,
 de fenn a kormos égen
 parázként gyullad a nap.

A féleg arra messze
 még súlyosan lebeg.
 A távol, nagy kemence,
 majd szétreped.
 De szivárvány ecsetje
 festi be már az eget.

295. Soós Zoltán: Sziget

A két nyakigláb híd között
 a sziget zöldbe öltözött,
 s vibráló testtel, Naptól kábán
 végighevert a Duna hátán.
 Oldalán hajócsavarok
 hullám-csordája csavarog,
 paskolja lusta teste hosszát;
 míg bozót-bozontos ölet
 tajtékHzó rocsók csiklandozzák.

296. Szemlér Ferenc: Udvarhely

Hanyatt feküdt a fűzfaág
 a langy vízen. A gyom
 mélán ringatta önmagát
 a mállatag agyagfalon.
 Forrott a nap, precskelt a szellő,
 meglúdbórzott a Nagyküküllő –
 ez volt gyermekkorom.

Sűrűn, lustán, akár a méz,
 folyt a fűvön a fény,
 és megcsillant a sárgarézt
 kereszt, egy torony tetején.

Szürkén, szikáran állt a vashíd,
arca nem enyhült meg napestig,
s ezt úgy csodáltam én.

A parton törökbúza nőtt,
a szigeten bozót.
Ölyv szállt a Szarkakő fölött,
s a bokron gébics motozott.
Csak percek teltek el és nem évek,
s tudtam, ha egyszer visszatérek,
semmi sem változott.

Az átlátszatlan víz alatt
titkok ág-boga nőtt,
beléakadt a gondolat
s fenékre vonta az időt.
A víz fölött – akár a szívben
a könnyű gond – szálltak szelíden
a kék szitakötők.

297. Weöres Sándor: Megnevezések

Ballagj, magányos messzi út
az összehajló fák alatt,
állattalan, embertelen,
de csupa bimbó és virág.

Szaladj, fehér híd, éjen át,
kérdézz, keresd meg társaid:
a sok magány mind összeforr
mezőn s hegyen túl valahol.

Szólaljatok, kertek, falak,
eljő a ti ösvénytek is:
az út, a híd átváltozik
azzá, ki éppen rajta jár.

298. Nagy Gáspár: Februárius

(M. S. mestert is idézve)

Már nem ősz...
még nem tavasz...
most nem nyár...
csak február:
jégtáblák
úsznak

a Dunán...
jégostyák
jégszigetek
kerítik be
a Margit-
szigetet

és hidak torkában
pár ezer sirályt
köszönt a jég ha
érette kiállt s
kiállt

.....

Herceg! Te mondd tovább!
én még itt valék
de hideg február
és nagyon elég...!

1986

299. Nagy Gáspár: Baja, 1972. január 2.

jég-csipke függöny
hó-csipke párna

hó-csipke függöny
akadj az ágra

jég-csipke függöny
szakadj a szájra

hó-csipke függöny
borulj a lányra

jég-csipke függöny
hó-csipke párna

- - - -

Duna, Duna, Sugovica
kettétörik a híd rajta,
még a jég is beleroppan
szerelmünket nem bírhatja.

Baján a Kamarás Dunán, a Sugovicán egy – 1930-as években Sávoly Pál tervezte – híd állt. A költő ezt verselte meg. A híd nem tört ketté, de 1982-ben új, szélesebb híd épült.

300. Falu Tamás: Patak

Nem irigylem a nagy folyókat,
Melyek fölé vashidak raknak,
jobb énnekem, akit átlépnek,
Jobb énnekem, a kis pataknak.

A térképbe nem rajzolnak be,
Nem úsznak rajtam nagy dereglyék,
Levelet úsztatok csak ősszel,
Nem cipelem más élet terhét.

Fecske érinti hozzám szárnyát,
A lelkem meg-megfodrozódik,
S viszem-viszem örök vizekre,
Csöndes álmok papírhajóit.

1931. február 3.

301. Kányádi Sándor: Érzelmes költemény

emlékezzél meg rólam is egyszer
te huszonegyedik századi
szelíd kecskepásztor
míg félkönyökre dőlve
egy tisztáson szalonnázol

tudtam egy könyvrealó
dülő- és határnevet
s forrásokat melyekből
ha tenger nem is
de egy jókora tó
kicsurgott azóta
falvak városok
utcák nevét tudtam
s hidakét

földrészeket jártam be
álltam az ararát lábánál
a vezúvon s az empire state
building tetején
falut fűthettek volna
kézfogásaim szétosztott
s kapott melegével
ha még idejekorán beér
a bioenergetika

emlékezzél meg hát rólam is egyszer
 te huszonegyedik századi
 szelíd kecskepásztor
 mikor bicskádat bekattintva
 nekihasalsz és jót iszol
 a forrásból

1974

Kányádi Sándornak ez a verse bizonyítja, hogy érdeklik a hidak „utcák nevét tudtam / s hidakét” s nemcsak a nevét, hanem a hidak történetét is ismerte: a Kökösi hídnak és Gábor Áronnak ő állított emléket.

302. Kiss Tamás: Gyorsvonat

Gondoltál arra, hogy honnét jövünk?
 kiváltunk, lettünk mozgunk és nővünk.
 Osztható pont és fénybe öltözött,
 a Semmi és a Végtelen között,
 mert homlokunkon hordjuk a jegyünk,
 és felmutatjuk amerre megyünk,
 ha megállítanak – „ide nézzetek!” –
 elvek, rögeszmék, világnézetek.
 Igét hirdet a látónak a vak
 új világról – felrobbant szavak.
 Új világ, otthon: az volt igazán,
 ha reggel inget vasalt ránk anyám,
 számba se vettünk napot, hónapot,
 Istennek se köszöntünk jó napot,
 míg meg nem intett, tudod, ismered
 a hang belül, a lelkiismeret.
 Az volt csoda, ahogy a gyorsvonat
 átkattogott a Macskadomb alatt,
 lengő hídon. Égre kelt két kezem,
 és éreztem, hogy élek, létezem,
 megtudtam azt is, amit tudni kell:
 honnét futunk – hová, ha futni kell.

303. Bóka László: Messze már a háború

A hídon lassan halad egy kocsi
libák úsznak a fodros Bodrogon
idelátszik a zsidótemplom romja
s egy kémény füstje a cigánysoron.

Alig koppan a patalépte híd
fehér pöttyök a ringó kis libák
és olyan messze már a háború
hogy elfeledte e cigány világ.

A Bodrogon nemcsak egy híd van. Valószínű, hogy Sárospatak 1910-ben épült vashídja helyén épített provizórikus hídról szól a költő. A mai vasbeton híd 1959-ben lett kész.

304. Simai Mihály: A szökevény Körös

ékes folyóm is elhagy a derekára
pántolt híddal megy ringadozva karcsún
mint egy asszony ki homlokán napot hord
szemhéját festi fellegekkel éggel
ékes folyóm megy ringadozva karcsún
s én itt fulladozok
a szerelemtől
üres medredben ifjúság

(részlet)

A Körösből több is öntözi hazánk földjét, nem tartotta fontosnak a tájat jólismertő költő, hogy pontosítsa a megénekelt híd helyét. Vannak száz éves bájos rácsos hidacsok és robusztus vasbeton műtárgyak is. A költő szép jelképnek festi meg.

305. Kárpáti Kamil: Holdrepülés

Behunyom szemem karjaik után
s a támlára dőlök csókjaikból,
hisz tudom, mikor jön a kétkönyöknyi híd!
Jó lenne ölembe ültetni valakit,
aki ezen a vidéken sose járt,
megmutatni köd alatt a határt,
a haranglábat szómmal megérinteni,
a köd alól hogy mondjon valamit neki,
a szénával rakott padlások alatt,

ahogy elsuhanunk, a testnyomokat,
 mutatni a létrán alvó szárnyasokat,
 jó pajtásaimat, az állatokat,
 boltajtón át a darálókat,
 ecetes-üvegeket, fahordókat,
 vaskapu leszállt szárnyait,
 alacsony ablakok árnyait,
 hisz alattunk döng a kétkönyöknyi híd!,
 s ha nincs rajta korlát, az se baj!
 Én úgy érzem magam e tájon,
 mint járókában a gyerek:
 el nem eshetek.
 A köd égő ág pattogás, Veronka-haj.
 A csendben elgurul egy gyűrű.
 Kőlapra esik az acéltű.
 Hallgasd, a malom őröl,
 s öledbe hajlik az otthon,
 mint virág a fal mögötti töről.

306. Békési Gyula: Ősszel– A hazai kanális partján

(részlet)

Csepereg az eső, csepereg,
 szálakról, ágakról leperereg.
 Ősz ez már. Halszürkés tájsötét
 mögül sír, huhog a messziség.

Keréknyom, patanyom megtelik.
 Kerge szél kanborzot kerget itt
 – szántáson, tarlón és réten át.
 Ősz ez már... télszülő ősz-világ...

Állok a kanális rozoga
 fahídján, s nézem, hogy mozog a
 nyálkás víz felszínén a moszat
 – rezgetvén tükörkép-arcomat...

S miképp a hajdani kisgyerek:
 bámulom, ahogyan elcsereg,
 partot mos ez öreg locsogó;
 s nem elég ehhez most csak a szó,

hogy szívvvel mondhassam: én vagyok,
 aki itt két part közt elcsobog;
 ez a víz; s ez a rőt őszi táj;
 s a felleg, amely most rámszítal...

Fejemet lehajtom. S hallgatok.
 Miképpen jóapám hallgatott,
 mikor már sok volt a sorsverés,
 s nem volt itt kiúthoz semmi rés...

S valami ilyenkor elsuhan
 fölöttem, valami, mit soha
 nem-látott-nem-hallott senkisé.
 (Lelkemnek Valaki így üzen...)

307. Varga Domokos: Aranyhomok

(részlet)

A szamaragoló juhász meg igazán mindennapos látvány volt mife-
 lénk, akárcsak Petőfi korában, aki a szöbeszéd szerint a szentmiklósi
 városháza előtt ácsorogva látta meg a szemközti Nagy-híd tetejében azt
 a pásztorkalapot, amelytől megmoccant benne Megy a juhász számon
 című verse.

A Nagy-híd a Bak-ér medre felett ívelt át, hármás boltozattal. Fel
 kellett kaptatni rá az egyik oldalon, majd leereszkedni a másikon. Gye-
 rekszemmel hányszor odaképzelttem a tetejébe Petőfi juhászát!

Tény, hogy ez a vers itt Szentmiklóson született. De a legény hal-
 dokló babáját, a fejbe vert szamarat és egyéb mélabúkat már nyilván a
 maga lelkéből szötte bele a költő.

Nagy csalódással értesültem róla később, hogy a népi képzelet meg
 a Nagy-hídat szötte bele a történetbe. A három lyukra szóló szép kőhid
 ugyanis csak a Petőfi halála utáni években épült meg.

Mikor 1944 őszén a második ukrán hadsereg egységei egyetlen ru-
 gaszkodással feltörték Kiskunfélegyházától Dunaharasztiig, az előlük
 menekülő ellenséges csapatok az utolsó percekben még ezt a hidat is
 felrobbantották, egy órálló magyar katonával együtt. A katona a hidat
 őrizte, de neki senki sem szólt, hogy mi készül, így a Bak-érbe roskadó
 súlyos kőépítmény váratlanul szerteszálló törmelékeivel együtt ő is a
 levegőbe röpült.

Mikor vissza-visszatérek szülővárosomba, nekem ez a vén híd hiányzik a legjobban abból a Szentmiklósból, ahol felnőttem. A mostani híd laposan, semmitmondóan fut át a Bak-ér medre felett. Szilveszter délutánján sem gyűlik már ide a nép, mint annak idején, hogy mozsár-ágyúk hangja mellett búcsúztassa az óévet.

Volt itt – Szentmiklóson – egy kis híd is, a kutatások szerint ott látta meg Petőfi a juhászt ...

308. Pintér Lajos: Álom az Istenhegyen

És együtt vagyunk minden,
együtt valamennyien, hűen, híven,
együtt lázadón, kihívón,
megyünk át egy korhadt fa-hídon,
és halljuk, ahogy
dobban alattunk a palló,
és érezzük, ahogy remeg a kéz,
és hallgatjuk, ahogy cserreg a víz,
jó éjt, szétfoszló zászlók,
jó éjt lányok, sugárzók,
jó éjszakát éj, neked köszönök,
jó reggelt, hajnalok.

Egymásra vigyázzatok,
ameddig nem vagyok.

309. Kiss Anna: Köd

Ombódi úr boltja amott a hídnál,
a lovarda, Szent László tornya, és egy
feketébe öltözött nő,
a híd öreg kőkorlátján talán rigó.

(részlet)

Konyhakőre koppanó papucssarkak,
rég világgá futott tej, fidibusz,
cserépkályhából ömlő fahamu,
rejtélyes kenyérmorzsák ilyenkor
költöznek be a fakult
selyem ágytakarókra észrevétlen.
Virgil-féle,

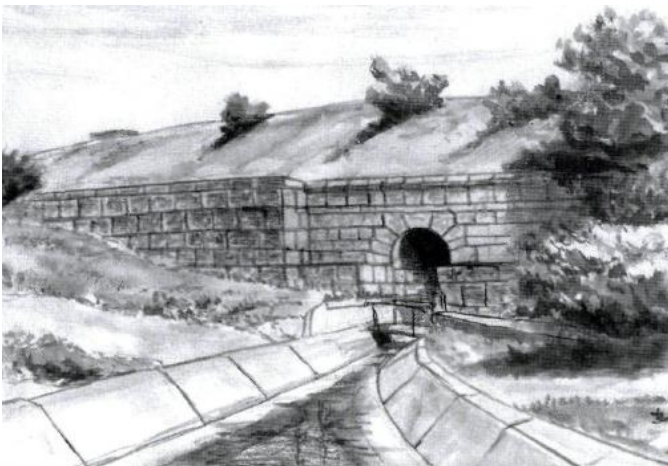
fiókok holt terében
hallgatózó herkentyűk a morzsákhoz
képest dilettáns technológiák!
Beimbolyog a bársonyhuzatú szék,
fotózásra alkalmas apparátok,
gyapjúkesztyűk zsinóron...!
– Édes úr,
hogy talált ide ezzel? –
Nagy Szent Virgil
megugrik az ajtóból, hetekig
nem mer előkerülni,
s már hiába babrál a herkentyűkön,
egytől-egyig
kimúltak a mágneses viharokban.

310. Tollas Tibor: Római híd

A fehérvári ősi út kőhídja
Ma is őrzi a légiók jelét.
A völgyben vaskos oszlopára írta
Még kelta ősapánk, időt szakítva,
Dolgos kezével időtlen nevét.

(részlet)

Zengő kövekből így épült a híd fel,
És mint az élet halhatatlanul

A feltört, tágas puszták felett ível,
Két világnak partja közt szelíd jel,
Amely az isten tervéhez simul.

Cézárok pompás légiói járták,
Hordák tiporták s keresztes hadak.
Pillérei – ma a büszke pannon bástyák –
Gyökeret vertek, s törzséből, mint tárt ág,
Hajlik a híd, de áll a talpazat.

A római úthálózat a Sárvízet Gorsiumnál keresztelte Fejér megyében. Ráckeresztúrnál állt rómainak tartott híd. Székesfehérvár egyébként a hidak városa volt (1821-ben 101 híd állt) s volt bőven kőhid is. A költő tán valamelyikre gondolhatott.

311. Tollas Tibor: Hazafelé

Ismerek minden útkanyart,
Mely anyámhoz visz, hazatart.
A vaksötétben is hiszem,
Hogy nem tévedne el szívem.
Mint az iránytű úgy mutat
Mindig haza és jó utat.
Más irányt nem is keresek,
Mert mágnese a szeretet.
Nem is vibrál a tú töve,
Mert anyám annak sarkköve.

A térképen csak pár vonás:
Vadna, – utolsó állomás.
A bakter vígan rámköszön,
Ölemben látja örömöm
Piros batyuját: szívemet, –
Anyámhoz ezzel sietek.

Egy órányira kis falunk,
Ha gyalogosan ballagunk.
Cudar a sors és fukar is,
Télen drágább a fuvar is.

Szánkó helyett hát talpamofrészlet)
Szívem csengőit hallgatom.
Könnyű annak a hó, a sár,
Akit az anyja csókja vár.

Két oldalt hosszú jegenyék,
Rajtuk a holdnak szeme ég,
Mint égből cseppent jégcsapok,
Felismernek, hogy én vagyok.
Tudják, hogy merre, mért megyek,
És mint a gyertyák fénylenek.
Égő gyertyák közt fut a "szán",
Csillag ragyog utasán.

A híd, mint fényes nagy bogár,
Hogy hátán megyek, megcsodál.
Alatta ezüst gyík szalad,
Falunk patakja, Bán patak.
Anyjához siet, hol a hó
Alatt pihen a hú Sajó.

A hídon túl már int Gömör.
Mint szép leány, úgy könyököl

Kék ablakán a Felvidék,
Nékem mutatja fel szívét.

Hiába hívsz most szép leány,
Borsodban anyám vár reám.

312. Conkling, Hilda: Az öreg híd

Az öreg hídnak ráncos az arca.
Meghajlik a háta,
hogy átmenjünk rajta.
Nyög és sír,
de mi nem halljuk.
Bánat ül az arcán,
mert érzi az átmenők
gondjainak nagy súlyát.
A fák behullajtják levelük a vízbe,
a kék ég hozzá lehajol.
Hullott-levelek, mint apró hajócskák úsznak
kéklő arcán,
ami az ég.
De nem mindig szomorú az öreg híd:
Mosolyog, ha látja az alatta tovasikló hajókat
s a gyermekeket,
kik játszadoznak a folyó két partján.

Antalfy Gyula fordítása

313. Rimbaud, Arthur: Hidak

Szürke kristály egek. Hidak fura rajza, ez itt egyenes, amaz ott domború, mások ferde szögekben dőlnek alá emezekre; s mindezekon ábrák, túl, a csatorna sugárzó részein is sokasodnak, de oly hosszan s lebegőn, hogy a part, kupolákkal rakva, lesüllyed és elenyészik. E hidak némelyikén még bódék kuporognak. Másokon póznák, jelzőlámpák és gyöngye mellvéd. Moll hangzatok keresztezik egymást s elsuhanak; kötelek nyúlnak fel a ladikokról. Látni egy rőt ruhát, más jelmezt is talán, s zeneszerszámokat. Népdal ez itt, főúri hangverseny töredéke, közös nagy himnuszok maradéka? Szürke és kék a víz, és széles, mint egy tengerszoros.

Egy fehér fénysugár, a mennyboltról alálövellve, megsemmisíti ezt a komédiát.

Rónay György fordítása

314. Bigongiari, Piero: Antares

Rózsás villám hullott gyermekkorunkra.
 Semmi sem árul el és nem hiányzik,
 sötét sávú csillag, amely az elmúlt
 feledésben tűz-lárvát hagysz nekünk itt,
 csillag, mely a kikötőben, hajókon
 játszod fényed. Csupa-tánc szép kertek
 tündökölnék a gyászos hegytetőkön.
 A hidak hosszukat lépnek lenn a völgyben
 és a tajtékos partot messze hagyják.
 Ahogy kitárul, együtt lépsz a térbe
 te is az éjbe úszó madarakkal.
 És elalszik lassan egy égi páva.

Végh György fordítása

315. Stevenson, Robert Louis: A vonatablaktól

Tündéri-sebbel, boszorka-lobbal
 ház, híd sövény fut, jegénye-sorfal,
 s mintha csatába vonulna ki sorba,
 szerte a réten nyáj, gulya, csorda.

Suhan a sík, a hegyek sora messze,
 mintha az eső szárazva esne,
 s megújra, mint a szemvillanás,
 füttyül tova sok színes állomás.

Itt fiú járja magában a rétet,
 karcsú bokorról lopva kökényt szed,
 itt fura vándor bámul és ásít,
 ott leheverni csábít a pázsit.

Itt poros úton lomha szekér megy,
 súlyos a terhe a vézna gebének,
 itt patak, ott egy vízimalom,
 s már tovatűntek, mint fuvalom.

Tótfalusi István fordítása

316. Dobai Péter: Leányok a hídon

Die Mädchen auf der Brücke, Eduard Munch festménye, 1927

Máté Marink

Hiába a három hajadon színes kendője,
 ruhája a hídon
 Hiába mert hídkorlátnak dőlve
 A három leányzó azt látja a víztükörbe törve,
 S – mintha csak visszatükröződve, visszaverődve –,
 ami pedig a valóság:
 háztömbök hosszan-egyforma vonala
 egy város rejtélyes csendélete,
 ahol:
 órák-napok-hetek-hónapok-évadok-életévek
 várnak reájuk s vőlegények, férjek, gyermekek

A túlparton tömör, zárt; falszerű fasor
 és nincs út, nincs dűlő, se ösvény;
 a híd, mintha nem vezetne a hídfőn túlra
 és mégis, mindhárman:
 úton
 hídon
 állnak és egy már kész és való világ van;
 nem messze tőlük, a semmiben.

Neves hidak közé is lehetne sorolni, mert Munch festményéről ismert.

317. Wordsworth, William: Az álomhoz

Juhnyájra, mely egyenként ballag át
 egy szűk hídon... záporra, méherajra
 és vízesésre... szél és habmorajra...
 fehér sik égre... sima tóra... tág
 mezőre... mindre gondoltam – s tovább
 fekszem – álmatlan; – s már hajnali zajra
 gyúl a gyümölcsös, zeng a bokrok alja
 s az első méla kakukszó kiált.

Babits Mihály fordítása

Hídemlékek, hídjelképek

A hidak az irodalomban a szívemhez közelálló, igen gazdag témaköréből egy-egy ismert, neves vagy alig ismert hídról szorgos kutatás után szép számmal találtam költeményeket vagy versrészleteket. Igazán gazdag választék örvendeztetett meg az „emlék- vagy jelkép hidakról” írt művek sorában.

Nyilvánvaló, hogy az írók, költők nem úgy nézik, nem azt vagy nemcsak azt látják a hidakban, mint egy mérnök, aki elsősorban a híd műszaki-, esztétikai értéket ismeri fel.

A híd elsősorban egy akadályt hidal át, összekapcsol partokat, városokat, országokat.

Egy széles, mély akadály felett, főleg szép környezetben óriási élmény a híd: hangjai, mozgásai főleg vasúti és völgyhidaknál maradandó emléket nyújtanak.

Egy hídon átsétálni, megállni, gyönyörködni – sajnos gépkocsival általában nem lehet – ez önmagában is nagy élmény, hát még valakivel találkozni...

A fellelt költemények jól mutatják, hogy az írók, költők egy része is emlékszik és megörökíti az ilyen alkalmakat, még gyakoribb, hogy valamilyen jelképet (kapcsolat, barátság, szeretet stb.) lássanak a hidakban.

Egyes vallásokban a Földről az Égbe való jutás, az alvilág folyója fölötti átkelés, vagy a szivárvány melyre halandó nem léphet, fontos jelkép, akár csak az írók, költők műveiben.

Sok más jelkép is megjelenik, ezeket felsorolni szinte lehetetlen, néhány példát, az érdekesség kedvéért bemutatok, olyan példákból is, melyet önállóan nem válogattam be ebbe a gyűjteménybe.

A közel kétszáz mű – zömében költemény – közül csak kevés jelöli címében is a hidat, mégis arról szól. Nem mérvadó mindig a cím sem, hisz előfordul, hogy a címben igen, ám magában a műben a híd nem fordul elő.

Az itt szereplő művek valamiféle tematikus rendszerbe foglalhatók lennének, ettől azonban eltekintettem, így az olvasó felfedező körútra indulhat, rácsodálkozhat a költői sokszínűsége.

A művek sorrendje valamilyen időrendiséget követ, ám ezt sem szigorúan, egy-egy költő művei egymás után következnek, olvasni ezeket elejétől-végéig érdemes, majd vissza-vissza térni, ismételni.

Nagy meglepetés volt számomra, hogy mennyire mást látnak az írók, költők egy hídban. Remélem olvasóim is gazdagodnak ezen összeállítást olvasva.

318. Arany János: A gyermek és a szivárvány, Allegoria

Sirt az ég egyik szemével,
A másikkal nevetett;
Páros ívű szép szivárvány
Koszorúzta keletet:
Szép szivárványt, barna felhőn,
Nézte ábrándos fiú,
Egy sovárgó méla gyermek,
Kékszemű, de széghajú.

"Be gyönyörű híd az ottan!
Égi híd az" gondolá,
"Oh, talán ott járnak épen
Az angyalok fel s alá!
Mint szeretnék odamenni!
Bizony el is szaladok,
Jó fiút hogy bántanának
Azok a jó angyalok!

Messze sincs az; lám csak ott van
A közel erdő megett,
Még ma estig rajta könnyen
Megjárhatnám az eget.
Istenem, mily szép is lehet
Ám belülről az az ég!
Istenem, ha én egy kissé
Oda bepillanthatnék!"

Szólt, eredve gyors futásnak,
És legottan messze jár;
Édes anyja híná vissza,
De szavát nem hallja már.
Útfelen száz kis virág int:
"Ülj le közénk, szép gyerek!"
Száz madár mond: "dallok egyet!"
De ő nem hallgatja meg.

Síkos a föld és alóla
Ki-kicsuszamlík az ut,
Tüske rántja meg ruháit
Hogy "megálljon! hova fut?"
Majd elébevág s keresztül –
Fekszí ösvenyét az ér,
Mely, ha egyszer átgázolta,
Ellenkedve visszatér.

De az értől nem ijed meg,
Nem hátrálja síkos ut,
Szóba sem áll vad tövissel:
Egyre gázol, egyre fut.
Sem gyönyörre, sem veszélyre
Nem tekintvén láb alatt,
Szép szivárványt a magasban
Nézi, nézi, és halad.

Kérdi tőle útas ember,
Egy öreg szántóvető:
Hova oly lélekszakadva?
És mivégre siet ő?
"Jaj" felel, de gyors futtában
A kérdőre sem tekint,
"Ama hídhoz kell sietnem,
Vissza is jönöm megint!"

"Balgá gyermek, hol van a híd?
Hová futsz ily esztelen?
Szivárvány az: vége nyugszik
Messzi, messzi tengeren:
S a megürült fellegekbe
Szi fel onnan új vizet...
De hiszen fuss, ha tapasztalt
Ősz fejemnek nem hiszed."

"Ám legyen híd, ám szivárvány,
 Oda már én elmegyek,"
 Szólt a fiú, "hogya felőle
 Épen bizonyos legyek."
 És az erdő bokros útján
 Bekanyarul egymaga,
 Hol feketén leskelődik
 Már felé az éjszaka.

Ott sohajnak, ott kacajnak
 Múló hangját hallani,
 Ott fejről fövegét is
 Le-lekapja valami:
 Ott fehéren a sűrűből
 Rá-rábukkan egy fatő:
 De galyak közt a szivárvány
 Int feléje, s halad ő.

Szembe jönnek búcsujárók,
 Szinte kérdik és felel.
 "Kis bohó, mi haszna fáradsz?
 Oda nem jut ember el...
 Mi lehet az a szivárvány?
 Van felőle sok mese:
 De közletről (ennyiünk közt!)
 Még nem látta senki se."

Nem elég ez a fiúnak:
 De én látni akarom!"
 Szóla és tör fel a hegynek
 Út nélküli avaron.
 Kő hasítja gyenge lábát,
 Szirten át esik-bukik;
 Haj! s alélva roskad össze
 Midőn feljut a fokig.

Ott is, amint összerogyva
 Tehetetlen fekvők,

Epedő nagy kék szemével
 A szivárványt nézte még;
 A szivárványt, amely szinte
 Fogyni látszott, sínleni –
 És mind jobban, és mind jobban
 Elsápadtak színei.

"Szép arany híd, szép szivárvány,
 Én szerelmem, bármí vagy, –"
 Esdekelt ő tárt karokkal,
 "Óh ne hagyj el, – óh maradj!
 És ha égbe nem mehettem
 Rajtad, mint az angyalok,
 Várákazz', hadd nézzelek még!
 Várákazz', mig elhalok!"

Hallja ezt egy agg remete
 S a fiú előtt megáll,
 Háta görnyed ősz hajától,
 Reng a mellén hó szakáll:
 "Ily korán a sírba mért vágysz?"
 Feddi nyájasan a bölcs –
 "Hamar volna még lehullnod,
 Mint a meg nem ért gyümölcs.

Vágyaid elérhetetlen
 Tartományba vonzanak;
 Az, mi után futsz epedve,
 Csalfa, tünde fényalak,
 Egy sugár a nap szeméből...
 Büszke diadalmosoly,
 Mely a sirvafutó felhőn
 Megtörik, – de nincs sehol!"

Így az agg bölcs – még tovább is
 Fejtegetvén szavait –
 S felnyitá a nagy természet
 Titkos zárú ajtait.

A fiút meg ápolóan
 Vette gondjai alá,
 És midőn a hajnal ébredt
 Szüleinek vissz' adá. –

Gyakran láta még azontúl
 Szép szivárványt a fiú,

De, ha nézte, sírva fakadt
 S lón kedélye szomorú:
 "Hogy üres kép, játszi sűgár,
 Mit olyankor szeme lát,
 Nem híd, amely összekötne
 Földdel a menny kapuját!"

1851. július

319. Arany János: Buda halála

Tizedik ének
 Örvend vala kádár ily szabadulásnak,
 Paripáját reggel könnyen ülé másnap;
 Etele meg ifju seregét mozdítja:
 Örül az, hogy megnyílt a dicsőség hídja.

(részlet)

320. Arany János: Csaba királyfi

Itt legel a ménes, a szép anya-kancák,
 Remekbe azokat szűlte egy-egy ország;
 Partra jön a csikó, látja magát vízben;
 Megriadva fut, fut: – s így tesz gyakor ízben.
 Kétfelől az úton, kétfelől a hidon,
 Sátrak lengedeznek puha zöld pázsiton,
 Messzünnet sereglő követek számára,
 Kik ott ácsorognak, Etelére várva.
 De a kapu előtt, mely a várba viszen,
 Síma gyepes földön, túl a folyó vizen,
 Csaba és Aladár, királyi leventék
 Fegyverforgatásban erejök' nevelték.
 Számos ifjú van ott, idegen és szittya,
 Egy korosabb őket vezérli, tanítja,
 Vitéz Odoaker, fia Edekónak,
 Lehetne röviden nevezni Odónak.
 Nyilazás, lovaglás, kopja, dárdavetés,
 Van ezer multság, hősi vetélkedés;
 Erejét az ifju nem szokta sajnálni:
 Buja fű még jobban nő, ha megkaszálni.

(részlet)

321. Földi János: Találós mesék

VI.

(részlet)

Egy nagy Híd tarkállik sok ékes színekkel,
 Leg-bóltsebb festői elegyítésekkel.
 Bizonyos folyó-víz nem hajt-el ez alatt,
 De sok temérdek víz rajta felyül haladt.
 Nem jár senki rajta, de járhat alatta,
 Nem tudja, nem látja a' ki meg-haladta.

*Megfejtés: Szivárvány.***322. Petőfi Sándor: Egy könyvárus emlékkönyvébe**

Az életcél boldogság, de elébb
 Fáradni kell, hogy ezt a célt elérd,
 Ugy ingyen ahhoz senki sem jut el,
 Ahhoz nagyon sok mindenféle kell:
 A becsülettől soha el ne térj
 Sem indulatból, sem pedig dijért,
 Szeresd hiven felebarátidat,
 Ne vond föl közted s más közt a hidat,
 A hon nevét, a drága szent hazát
 Szivednek legtisztább helyére zárd,
 S imádd az istent, s mindenekfelett
 Áruul erősen költeményimet.

Pest, 1848. január

323. Ady Endre: A nagy híd

Nagy Hídnak szép, támos hajói,
 Ti, Életen ringva átvivők,
 Ma nektek fogok gyónva gyónni,
 Tegnap és mai nők
 Távozó léptű férfi-ember
 Nem tud általmenni a folyón
 Csak kapcsolódó szerelmekkel
 S hazugul is ragyogón
 S igazán is hazugul.
 Vertem a nagy Hidat ragyogva
 S mint a régi, a régi, ős szerelmesek,
 Úgy gondolok az asszonyokra:

Egyik se volt kevesebb
És többet egyik sem ért.
Ring a nagy Híd s a másik partot
Mikor érem el már, nem tudom,
De hálásan emelek arcot
Itt is, ott is az uton,
Édes, ringó átvivők.

324. Ady Endre: Ujjak a Szajnában

Ujjait mélyébe bemártja
Páris vagy az emberi Sors:
Piros, ón, zöld, korom és sárga,
Rettenetes, végtelen ujjak
És fölzokog a Szajna árja.

Benyúlnak a lelkünk mélyébe
Titkos, nagy ujjak, karmolók.
Medrünkben megborzongunk félve:
Rettenetes, végtelen ujjak
És fölsírunk a süket éjbe.

Egy hídon megállok: alattam
A megkínzott Szajna zokog,
Bennem pedig egyre vadabban
Rettenetes, végtelen ujjak
Karmolnak, mint ott lent, a habban.

325. Ady Endre: Az utolsó hídfő

(Justh Gyula emlékének)

Kevély, szabad magyar, királyi gógóú,
De fajod, néped és a fényes álmok
Hódoló, harcos, hős alázatossa:
Nagy temetések idején mentél el.

Vajjon a Halál békült sziven ütött?
S nem azt mondtad-e: Nincsen itt mit keresnem,

Világok csúf mulását nézni meguntam
S új világokra új kínokért lessek?

Fajod és néped rogyadozó lábbal
Az Ur csodáiért már nem is szitkozódik,
Nem imádkozik: önvére e vad partján
Tartja az utolsó hídfőt.

Jaj, hátha azért mentél,
Mert megindulván a Föld, Tenger és az Ég,
Megindulunk mi is mind teutánad
Magyar harcokat más csillagon keverni?

326. Ady Endre: Margita élni akar

Mikor Párisból hazajöttünk

Talán szerethette is az urát,
Hiszen vannak rövid órás, nagy titkok
S néha szerelmeken visz át az út
Az igazi, szerelmes, nagy Hídhoz,
Melyről szédülni a legboldogabb
S zuhanni jobb, mint cukros mennybeszállás.
Margita a nagy Hídnek szállt repülve,
Nagy szándékkal kicsit szerelmesülve.

327. Ady Endre: Halottan és idegenen

Át nem léphető gyorsan vert hidon
Túlról hozott és túlos az életem,
Olvadt csillag, zuhogó fényű,

De megfagyasztom, hogyha tetszik
S egy dölyfös éjen elhajítom,
Ha rátok ömlő fényessége untat.

Harcok, unom fáradt diadalunkat,
A mindig-fénylés s vallás terheit,
Mi még mindig talán magyarul
Legtöbb, legbusabb erre itt

És mégis-mégis olyan elhagyott:
Életemet, ez olvadt csillagot.

Okos fényzóró rendem nincs nekem
S olyan irigy, olyan áldástalan
Mindegyik és mindegyik Istenem
S olyan nehéz és kedvetlen a mámor
Lábamnak és fejemnek és szívemnek
S ugy nem tudnak engem méltón szeretni.

Tulról hozott és tulos drága semmi,
Életem, már beléd-káprázni
Ugysem tud, mint régen a szemem
S én, rokona egész világnak,
Szeretője, vágyója, buzdítója
Futok halottan és idegenen.

328. Aragon, Luis: Befejezetlen regény

Elémbe állt az Újhídon
Honnét szüremlik ez a dal ki
Egy veszteglő uszály vajon
Vagy küldi tán a Földalatti

Elémbe állt az Újhídon
Nincs vele bot nincs rajta tábla
A nyomorultnak irgalom
Nyiss előtte utat vigyázva

Elémbe állt az Újhídon
Önmagam régvolt képemása
Kinek ajkán csak szídalom
És szeme nem volt csak sírásra

Elémbe állt az Újhídon
Most is mint akkor füstgomolyban
Aki én voltam egykoron
Ki én voltam hajnal-koromban
Elémbe állt az Újhídon
E kamasz álmok fővezére

Húsz év ábránd-birodalom
Ameddig tart egy Miserére

Elémbe állt az Újhídon
Üres kézzel az ifiút ma
Ajka a szélbe mormolón
Saját dalán megittasulva

Elémbe állt az Újhídon
Szív és ég szertelen bolondja
Fénnyel a tiszta homlokon
Míg vontatók bögték riongva

Elémbe állt az Újhídon
Kezdeti magam síri képe
Lent a város alkonyodón
Fent belehal a dal a szélbe
Elémbe állt az Újhídon
Tudatlan és hiszékeny énem
S még soká álltam ott nagyon
Tűnő árnyékom közepében

Elémbe állt az Újhidon
 Pihenve egy hajókötél-kőn
 Amit álmodtam akkoron
 S amit zengtem véget-nem-érőn

Özvegy szemekkel megvakultan
 Ki jössz s élémbe állsz vakon
 Ó távolodó messzi múltam
 Az Újhidon

Somlyó György fordítása

329. Komjáthy Jenő: Régi rege

Újjászületés

Magam mögött már összetörtem
 A hidat, mely ohajtott partra vitt,
 S ott hagytam némán, megbüvölten
 Vak üldözőim bősüült csapatit.

1858-1895

330. Goethe, J. W.: A kedves közelléte

Rád gondolok, ha nap fényét fürösztí
 a tengerár;
 rád gondolok, forrás vizét ha festi
 a holdsugár.

Téged látlak, ha szél porozza távol
 az utakat;
 s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
 lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
 és partra döng;
 a ligetben ha néma csend borúl rám,
 téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármi messze válva
 összetalál.
 A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
 Ó, jössz-e már!

Szabó Lőrinc fordítása

331. Szász Károly: A hazug

Egy suhanc, hogy lásson országot, világot;
 Követi az útra menő uraságot.
 Addig kívül sem járt a falu határán,
 S most hetedhét ország tájait bejárván:
 Annyi mindent látott, elállt szeme-szája,
 S hogy visszajött, alig ismertek reája.

Nem sokkal azután az öreg apának
 Útra kellvén menni, így szólott fiának:
 „Jere velem, fiam! legalább az úton,
 Ily jártas fickóval magam meg nem unom.
 Elbeszéled nekem, hol és merre jártál,
 Idegen országban, mily csodákat láttál?

mentek, mendegéltek. De még messze voltak
 A kitűzött céltól, bár jól gyalogoltak.
 „Nos fiam! miféle nagy csodákat láttál?”
 – Messze, apám uram, hol a nap alászáll,
 Franciaországban egy kutyát láttam én,
 Bizony volt akkora mint egy jó nagy tehén.

Hallgatott az öreg, pedig észrevette,
 Hogy merő hazugság, s mondá: „Teringette!
 Nem hallék ily csodát, még csak mesében sem,
 De már a szavadra, fiam, csak elhiszem!
 Derék állat lehet. Bizony csodadolgok
 Vannak a világon. Én is egyet mondok:
 Érünk nemsokára egy hidat az útban,
 Melyben, amint mondják, furcsa sajátság van;
 Ki az nap hazudott, midőn rajta megyen,
 Kitörök a lába, bárki fia legyen!”
 Mentek, mendegéltek. Már a híd közel volt.
 Csak hallgat az öreg. De a fiu így szólt:

– Már biz én lelkemen tovább nem viselem,
 Kimondom, akármi történjék is velem:
 Isten látja lelkem, ő legjobban tudja,

Bizony nem volt nagyobb, mint egy jó nagy kutya.
 Most az öreg így szólt: „No szerencséd fiam,
 Hogy a dolog az én hidammal is így van.
 Mint más hidak, ez is csak afféle fajta,
 Kutyabajod sem lesz, hogyha átmegy rajta.
 De jól vigyázz máskor, semmi olyat ne szólj,
 Amit aztán később magad meghazudtolj.”

332. Apollinaire, Guillaume: Híd

H Í D
 LEPONT

Két hölgy két hölgy a folyó mentén
 Beszélgetnek a vízen át
 Szavaik hídján a tömeg
 Táncolva ide-oda jár-ke

Egy isten Csú

pán

Visszajössz ér-

ted

Hi! oh! alább fo-

lyik

Alább a

A gyerek is tudja okát vér

Tovább gyerünk Tovább

Ne fordulj vissza hát

Hi! oh! alább alább

Lányok lépnek a könnyű hídra sorban

És kezükben viszik

A holnap virágait

És tekintetük elfolyik

Az idegen folyóban

Mely messziről jön messze megy

S elúszik szavatok könnyű hídja alatt

Ó folyómenti Csacsogók

Ó balga folyómenti Csacsogók

Rónay György fordítása

333. Apollinaire, Guillaume: Kötelékek

Jajszókból sodort kötelek

Európán átzengő harangszó
Kötelen lógó századok

Sínek mik megbéklyózzátok a nemzeteket
Már csak ketten-hárman vagyunk
Szabadok minden kötéléktől
Szorítsunk hát kezet

Füstöt átfésülő erőszakos eső
Kötelek
Kenderkötelek
Tengeralatti kábelek
Hidakká lett Bábel-tornyok
Pók Pontifexek
Mintha egyetlenegy kötél kötözne meg minden szerelme

Másféle vékonyabb kötelek
Fehér fénysugarak
Húrok és Összhang

Csak azért írok hogy magasztaljalak
Ó édes öt érzék
Ellensége az emlékezésnek
Ellensége a váagnak
Ellensége a bűnnek
Ellensége a könnynek
Ellensége mindennek amit még szeretek

Kálnoky László fordítása

334. Apollinaire, Guillaume: Ami van

Vannak kis meglepő hidak
Van a szívem és dobog érted
Van egy szomorú asszony az úton
Van egy kertben egy szép kicsi ház
Van hat katona s játszanak mint a bolondok
Van a szemem és keresi képedet

Van egy édes kis erdő a dombon
 És egy öreg népfölkelő pisál amikor ott elmegyünk
 Van egy költő és a kis Louról álmodik
 Van egy remek kis Lou abban a nagy Párizsban
 Van egy üteg az erdőben
 Van egy pásztor és legelteti nyáját
 Van az életem és egészen a tiéd
 Van a töltőtollam és szalad szalad
 Van egy nyárfasor gyönyörű gyönyörű
 Van az egész elmúlt életem és ugyancsak elmúlt
 Vannak szűk kis utcák Mentonban ahol szerettük egymást
 Van egy kislány Sospelben aki virgáccsal veri a barátnőit
 Van a hajtóostorom a zabos-zsákomban
 Vannak belga vagonok a sínen
 Van a szerelmem
 Van az egész élet
 Imádlak

Vas István fordítása

335. Kaffka Margit: Tán zsolttárok elé

Egytájban a halál értem izengetett. (részlet)
 Sokat járkáltam akkor szökkenő hidak ívén, –
 S ha véres kocsilámpa-szemek növekedtek az estbe felém,
 Síneken állva, kísértőn mértem a perceket. –
 Vagy házlépcsők vad emelet-örvénye felett
 Szemem lehúnytam. És balkonok szédületén
 Vigyáztam a szívemet százszor is én:
 Bírok-e? – Várok-e? – Félek?
 És elvégeztem, hogy maradok: élek.

Most nekem már menni kell.
 Kivilágított termekbe sietve nyitni,
 Kiviláglott hír-titkokat kérdezve szítни.
 S hol két szempár sugara egymásba tüzell,
 Közöttük haladni el.

336. *Kafka Margit: Zilált napon*

Mért mondom most: „Régi halottasház, siket harangszó, gyermeki szorongás?”

Istenem! Hisz csak egy kicsi-kicsi felejtkezést akarnék.

Mert fölégtek mögöttem a hidak, és odaát maradt mindenem nékem.

Nem, nem! Egyébre gondolni! Ami lesz, ami jöhet még.

Istenem, – Istenem!

Csak most már gyorsan a vég, az öregség!

1911

337. *Kafka, Franz: A híd*

Merev voltam és hideg, híd voltam, szakadék fölött. Innen a lábam ujjá, onnan a kezem fúródott a morzsálos agyagba, megkapaszkodtam jó erősen. Kabátom két szárnya verdeste oldalam. Pisztrángos patak lármazótt lenn a mélyben. Hegymászó sose tévedt ide az úttalan magasba, a térképek még nem jelölték a hidat. Így feküdtem, és vártam; várnom kellett. Híd még a világon soha másképp meg nem szűnhetett hídnak lenni, csak ha beszakadt.

Egyszer estefelé – az első volt-e, az ezredik este-e, nem tudom – gondolataim zavarosan keringtek, mindig körbe-körbe. Nyári este, sötétben zúgott a patak, s akkor férfilepteket hallottam! Felém, felém. Feszülj, híd, készülj, korlátja-nincs gerenda, tartsd meg jól a benned bízót. Lépteinek bizonytalanságát egyenlítsd ki észrevétlen, ám ha meginogna, tárd fel igazi lényed, s repítsd, mint egy hegyi isten, biztos partra.

Jött, megkopogtatott botja vashegyével, majd felemelte kabátom két szárnyát, és elrendezte rajtam. Borzas üstökömbe túrt a bothegy, s míg ő bizonyára vad réműlettel nézett körül, ott is hagyta sokáig. Akkor azonban – éppen róla álmodtam hegy és völgy fölött – páros lábbal testem közepére ugrott. Vad fájdalom rándított össze, öntudatlanul. Ki lehet az? Gyerek? Álom? Útonálló? Öngyilkos? Kísértő? Pusztító? És megfordultam, hogy láthassam. Megfordul a híd! Még meg se fordultam, s már

hulltam, hulltam, és már ott hevertem szétszaggatva és felnyársalva a hegyes köveken, melyek mindig olyan barátságosan bámultak rám a rohanó vízből.

Tandori Dezső fordítása

338. Kárpáti Kamil: Hídon

A város, a város tigrise híd.
 Örökkévalóvá meredt ugrást alakít.
 Az ömlesztett kéklő lányszemgolyó,
 édes ürességgel csörömpölsz lent-fönt, folyó.
 Fölötte, fölötte tömve vagy, híd.
 Kék este jó. Zendítik tornyok hegedűik.
 Ligetek csipogása kerekded
 felhőként omlik karmazsin ablakkeretnek,
 fán parázsló sebhelyet hagy a szú,
 az ablak nem lát, mély, magányos Ú alakú.
 Felgyújtják a szoba rőt gömbjeit,
 mint ásító szájon, a lélek settenkedik
 s mire a fény a víz-szemekbe hull,
 kék reszketés fölül, zöld hóésés alul.
 Viszik percük a piroslábuak.
 Fekete tokban bársony szalagon magukat.
 Sejtelmes tűzzé borzolt gyapjúing
 mélyen becsavar mindent, jól zárnak melltüik.
 Kék este jó, így számlapja nincs az órának.
 Gyújtják a szájalakú lámpákat.
 És imbolyognak, és tömve, és tömve a híd,
 ha keresnél, se találnál valakit.

339. József Attila: A betűk sivatagában

Igy lassan vérzem el a túnt igéken
 És nem csókolhatom meg a kezét.
 Fejem sokszor töröm sok semmiségen
 S áhítom közben léptei nesztét.
 És úgy szeretem, mint szerettek régen:
 Hektor szerette így Andromachét.
 Erősszívú volt Andromaché férje,
 És gyöngye szívem párját hát ne kérje.

(részlet)

Szeretném bátran becsukni egyszer
 A kopott könyvek ócska födelét
 És csokolózni illatozó esttel,
 Mikor reám vár és reá a rét.
 De jaj, vigyáz rám sok szigorú mester,
 Csak vágyam kóborolhat szertesét,
 Míg én magam süket betűkben élek,
 Mint Cháron hídjáról leszédült lélek.

1923. március

340. Hugo, Viktor: A híd

Vak homály vett körül. Elöttem a mogorva
 mélység nyílt, aminek se partja nincs, sem orma,
 zordan, hatalmasan; s nem moccan semmi lenn.
 Azt hittem elnyel ez a néma végtelen.
 Nehéz fátyol mögött, áttűzve a sötéten,
 mint komor csillag, az Isten látszott a mélyben.
 Fölkiáltottam: – Ó én lelkem! hogy tovább
 kerülj e parttalan nagy szakadékon át,
 s éjében Istened elébe juss, ezernyi
 ív fölött óriás hidat kell itt emelni:
 s kit tudna? Senki! ó, rémület! nincs remény!
 Zokogj hát! – S ím, fehér jelenés tűnt elém,
 míg szemem rettegőn kutatta a sötétet:
 s olyan formájú volt, mint egy könny, e kísértet.
 Néztem szűz homlokát és gyermeki kezét:
 lilium volt, amit szirma fehérje véd:
 összetette kezét, és fény áradt belőle.
 A mélybe mutatott, a nagy por-temetőre,
 amelyből föl soha még visszhang se hatott:
 s szólt: – Fölépítem a hidat, ha akarod.
 – Rátapadt a szemem a halvány idegenre,
 úgy kérdeztem: – Ki vagy? – Az imádság – felelte.

Rónay György fordítása

341. Kiss József: Megholt költőnek ...

Megholt költőnek lenni szép dolog,
 A jó szerencse neki mosolyog,
 Van hűvös, árnyas, csöndes otthona,
 Hol nyugtát meg nem bolygatják soha,
 Van hűvös vánkos a feje alatt,
 Mely szétrebbenti mind a gondokat
 És elringatja mind a szenvedélyt,
 Mely zaklatá míg élt, küzdött, remélt.

(részlet)

Megholt költőnek... boldog állapot!...
 Fejére tűznek napot, csillagot,
 A hír szivárvány-hídján visz nyoma,
 S el nem nyövi a cipőit soha.
 A pályatárs a versenyről lemond,
 Holtakkal versenyezni nem bolond!
 S a kritikus epéjét lenyeli –
 Divatnak hódol s udvarol neki.

342. Tóth Árpád: Rezignáció

Már borús, örök körben kering
 Lomha léted, útag elveszett,
 Mert arany fonálad, mely szerint
 Járj, elejté csüggeteg kezed
 S immár pályád fájó labirinth, –
 Lesz-e még, ki rajta elvezet?

Lesz-e égi angyal, akinek
 Karja védjen útaid sivárján?
 Vagy akár remény: remek ivet,
 Boldog hidat színlelő szivárvány?
 Vagy ha mást nem, egy szegény szívet
 Lelsz-e még, mely mint te, úgy viv, árván?

Oh jaj, már tetőled minden út,
 Angyal és remény s szív elmarad,
 Helyed árva zűg csak, méla sút,
 S lelked bölcs lemondást, bús sarat

Téli kandallóduól sírva gyúrt,
Mely nem áó hőt, csak füsttel marat...

343. Tóth Árpád: Ó, mennyi pompa...

Ó, mennyi pompa van e vén világon,
Túlétett és pazar és érthetetlen,
A nők csókja, a sárga lomb az ágon
És ég és drága tenger, mérhetetlen,
És vágy, ó, vágy, mely mindeneket átfon,
Örök híd, s jaj, végére érthetetlen,
Övök minden áldásom s minden átkom,
Övök a szívem s jajjom, egyre szebben.

344. Bartók Lajos: Utolsó szó

Megtört szívemből én kitéptelek, –
Ah, kiszakadt a szívem is veled!
Hajfűrt, levél, virág, sok édes álom –
Elmúlt, miként szerelmed, múló lángon.

Az emlékekből már egy sem kisért,
Feledjeteó! a szél kapkodta szét.
Szerelmünk első, életem utolsó
Álmaira borult rá a koporsó.

Tompán zúg a felejtés folyama.
Egymáshoz vissza nem térünk soha.
Mélységin át reménység sem vezethet,
Fölgyújtám hídját az emlékezetnek.

Csak állok a homályos hab felett;
Keresve az örvénybe képedet.
Hiába nézlek! csak magányos képem
Rémlík felém a víz tükrén sötétén.

345. Juhász Gyula: Várta

Fölégettem az összes hidakat,
Egyedül állok örök ég alatt.

Nem kell a kincs és nincs már szerelem,
Csak a magány és szegénység van velem.

Nem lázadok már és nem álmodom
És nem sírok a földi romokon.

Meghaltam sokszor és nem élek én.
De mindeneknek bánata enyém.

Jövő minden reményét ringatom,
Mint a vihart és fészket a falomb.

Így állok örök békességbe már
S az Istent várom, aki földre száll.

346. Juhász Gyula: Júlia

Fekete hídján a halálnak
Fehér szűz jött az életembe.
Júlia
Békéje, láza és szerelme.

Már vártak a sötét göröngyök,
Komoly tuják s a barna sírkert.
Júlia
Fölém hajolt, s életre intett.

Örök álm helyett valóság,
Köszönöm, hogy kezed nem enged,
S visszaad
Életnek, vágynak, gyötrelemnek!

347. Juhász Gyula: A híd

Fekete bástyán, a végzetten túl,
Trónol az Úr.

Hozzá nem út a végtelen világ,
Vívódás, álmok és litániák.

Az erőssége meg nem vívható
S nem látható
S a bástya fokán vigyázni kiáll
Rettentő gyémánpajzsul Szent Mihály.

Az Úrral szemben minden semmiség,
Jóság, misék,
De fia irgalmas, Ember Fia,
És anyja földi asszony, Mária!

Fekete bástyán a végzetten túl
Rózsa virul
És által a végtelen tengeren
Vigyáz reánk az örök szerelem!

348. Juhász Gyula: Borús szonett

Schumann

Egy híd van még csak az üres világon.
Egy híd van még s karfáján szédület.
Egy híd ível a végtelenbe fájón,
Alatta mélység, néma és süket.

Alatta mélység és egy lendület kell,
Amellyel a halálba szárnyalunk,
Utolsó, bús, borzongó szédülettel,
Mint egykor a dalunk, fájó dalunk.

És mennyi dal szállt a derűs magasba,
Ó mennyi szárny, mely egekig emelt
Ujjongó hangokat és szíveket.

A szárnyait a lelkünk hova hagyta?
Egy híd van még csak az üres világon
Repülni mélybe, végtelenbe vágyón.

349. Juhász Gyula: Halálos ének

Minden este, hogy az ágyba fekszem,
A halállal ismerkedem én,
Angyalszárnya megsuhog felettem,
Kettős szárnya: emlék és remény.
Mert emlékszem: volt találkozásunk
Híd karfáján és pisztoly csövén
És remélem: megvetve az ágyunk
És melléje vígan jövök én.

Fényes utcán gyakran vele járok,
Míg suhannak, símulnak a párok.
Borús éjen mindig vele hállok.
Utcájába egyszer eltalálok.
Sok virág van boldog temetőben,
Sok világ van alattam, fölöttem.
S bennem is van egy egész világ még
S lesz belőlem egyszer sok virág még!

1924

350. Kosztolányi Dezső: A hídon

Hús éves voltam és egy éjjel
tíz óra tájt, színház után
a nyári csillagokra nézve
haladtam által a Dunán,

köröttem minden oly csodás volt,
a híd, hegy tűzzáporba lángolt,
alant zokogtak a habok,
s egy téveteg hajó a vízben
hintázva ballagott.

És én megálltam álmodozva
a lüktető mélység felett,
fejem a hídkarfára nyomtam,
szájam sirástól reszketett.
Szellő bujálkodott a habbal,
beszélt a víz susogva, halkal,
titokzatos, bús volt az éj,
s a selymes és szagos víz árja
hullámos, tiszta, mély.

Ma is emlékezem az éjre,
üres vágyódással tele,
egy céltalan nap tompa éjén
bámultam a vizekre le.
Jöttek hajók zord lángtaréjjal,
hullám feszült fel, mint setét fal,
eltűnt a hab, el a hajó,
sóhaj vonaglott a setétben:
a perc oly illanó.

S miért, miért nem? sirni kezdtem,
agyamba nyilalt, hogyha majd
egyszer letörve, elfakulva,
az aggkor nyugalomra hajt,
gondolok-e a titkos éjre,
s elem tűnik-e majd igézve
e híd, e hab, e tűz-virág,
s az éj, amelyre a sugár szótt
vörös lángpántlikát?

S hogy érzem akkor ezt az éjjet?
megrogyva, búsan, társtalan?
S mint látom a híd-bolton álló
huszéves ifjut, enmagam?

Sírok, avagy csak ámulok tán
a könnyü perc hamar lefolytán?

Vagy tördelem eres kezem,
s a habzenére, lángözönre
nem is emlékezem?

Ki tudja... Mostan is gyakorta
úgy rémlik, mint egy költemény
az én sirásos, nyári éjem,
az én könnyes álom-regém.
Olyan, mint egy ezüstös álom,
mely ifjan hull a sírba le,
s ma sem tudom, hogy az az ifjú
Én voltam-e?...

351. Kosztolányi Dezső: Délutáni elmélkedés

Milyen lesz a halál,
vajon rossz lesz-e, jó,
ez a végső, komoly
nagy-nagy szenzáció?
Lehet, hogy semmi lesz,
egy sárga délután
elalszik szivarom
s kinyílik néma szám.
Lehet, hogy furcsa lesz,
reámtör rémesen,
hogy belekancsulok
s kocsonyává esem.
Lehet, hogy enyhe lesz,
úgy, ahogy áhitom
s átzúgok rajta, mint
a vasuti hidon,
mint mély vizek felett,
hogy a testem pihen
a hálófülke lágy,
párnázott mélyiben.
Lehet, hogy egyszerű,
csöndeskés és sivár.

Azt mondják: ez nem ő.
Azt mondják: ez a sár.
Lehet, hogy szörnyü lesz,
mint puskadurranás,
fülembé lárma zúg
s nem hallja senki más.
Nagy dinamit-robaj,
velőkgig felható,
állkapcát tépdeseő,
babonás puskaszó.
Csodás, iszonytató,
iszonytató csodás,
vörös és fekete
utolsó felvonás.
Oly messze még e zaj
s előre reszketek,
mint vad szcéna előtt
színházban a gyerek.
Oly távol még e zaj
oly messze, kívülem,
szeretném hirtelen
befogni a fülem.

1914

352. Kosztolányi Dezső: A bús férfi panaszai, 1924.

Eszembe jut, hogy nézett rám a nyáron
a Duna vize hajnaltájba hívón,
ballagtam haza a redakcióból,
úgy sírtam ott a Ferenc József-hídon.
Eszembe jut sok perc, öröme, méze,
egy szőnyeg, egy kilincs, egy régi csésze.
Eszembe jut, egykor vidéken vőfény
voltam, s cilinderemen a verőfény
táncolt,

(részlet)

1914

353. Babits Mihály: Vakok a hídon

A csöndnek
folyóján
pár deszka-
darab.
Mi zajból van e csönd? Zubog zúg a hab.

Támolygva
tolongnak
a hídon
vakok
kis görnyedt, japános, naiv alakok.

A lelkük
a testből
ki sem lát
soha.
A deszkát belepte iszamlós moha.

Se korlát	Padlóig
se hídrács	derékban
legörbülve	letörpülve
mind	mind
lenn útat magának kezével tapint	
üres szemgolyójuk	faruk meg feltolva
szanaszét tekint	a zord égnek int.

Mind bukdos És olykor És olykor
 botorkál kézzel tört lécen
 gyámoltalanul a semmibe nyul hintázni tanul.

És néha És néha
 fülükbe szemükbe
 jön egy csap egy
 csobbanás: loccsanás:
 a Csöndbe taszítja le társát a társ.

S mi zajból
 van e Csönd?
 Zubognak a
 habok.
 A Csöndnek kis hídján tolongnak a
 vakok.

Egy bús fűz hullatja ágak záporát.
 Széles hold kacagja, mint gúnyos barát
 szegény kis támolygó vakoknak farát.

1941

354. Babits Mihály: [Olyan tavasz ez hogy jobban szeretném...]

Olyan tavasz ez hogy jobban szeretném
 az őszi lomha kéjt
 nyugalmas mélaságába temetném
 e félholt szenvedélyt
 jó volna most egy őszi hidra állni
 nagy hullós fák alatt
 s lassan a vízbe mindent kidobálni
 ami még megmaradt
 mint a hajós kincsét a vízbe dobja
 s megkönyül a hajó
 és elsuhan, mint felleg könnyű fodra
 kékjén... az volna jó
 egeken szállni lélekkel – de testtel

nyugton maradni már
 mélán mint aki megmozdulni restell
 mert őszi hídon áll
 és nézni a folyón a leveleknek
 halottas menetét
 s tudni hogy egy-egy vágyamat temetnek,
 egy kínom életét,
 melyet okossan a folyóba dobtam
 s most viszi a folyó
 a tengerig, hol vágnak a habokban
 elpihenni jó...

1920. tavasz

355. Babits Mihály: Az elmaradt tósz

Fenyő Miksának

Hol év, perc, bor, barátság fölszakad,
 engem különös gátak zsilipelnek
 és hallgatok, mintha gondolatom
 szédülne meredek hídján a nyelvnek;
 de belül, lassan, fészken, titkosan
 a szavak mégis gyűlnek, gyűlnek;
 kiket rímek tollával tollazok,
 hogy ki ne hűljenek, ha kiröptülnek.
 (Ime az én tollas, késett tósztom.)

Beszélni nem tudok. De bármit
 mondjon a boraimra-irigy tábor,
 tudok a nemes mámor poharából
 inni,
 és tudok hinni
 (amihez ma kell is a mámor).
 És poharam beszéde: csengés.

Igaz emberhez, erős, hú baráthoz
 talán illik is a néma pohár
 hittal, és borral, mert röptül az élet.
 Űlj le a gonosz évek lépcsőjén
 egy pillanatra – melléd ülök én is.

Nehéz és mindig egyforma a lépcső,
de mégis: fölfelé visz.
(S ha nem hiszed, kérdezd meg fiaidtól:
föntebb indul, aki ma indul.)

Mi itt ülünk a fokok sivatagján,
a grádicson, mely fut és visz és elhagy.
De még kezünkben a pohár töretlen
s a régi tüzet olvasom szemedben
(nem volt mámor tiednél okosabb,
s okosság mámorosabb,
minden igaz mámornak kezét-nyujtó).

Igy ül együtt a mámor és okosság;
s az ördög-lépcső, mintegy Luna-parkban,
szalad a gyorsvonatnál viharabban,
szalad velünk, s majd kiszalad alólunk, –
(jó, ha így zökkenésnél, állomásnál
kicsit összefogózunk)...

356. Babits Mihály: Himnusz Irishez

Sötét van. Hol az ezer szín? Mivé lett?
Hol az ezer tárgy külön élete?
(Szín a különség, különség az élet) –
éj van s most minden tehén fekete.
Belém esett a világ és lett oly vad,
oly egy-sötét, hogy szinte már ragyog
s a lelkem indus bölcsességbe olvad:
nincs semmi sem, csak semmi van,
s e semmi én vagyok.

(részlet)

Egy-semmi! Minden-semmi! Színek nélkül
ragyogó semmi! Únlak, hagyj te most!
Sokszorozó lelkem veled nem elégül,
meddő szám, mely nem szoroz, se nem oszt.
Ért gyümölcs nedvvel, fejem telve vággyal,
vágyaím súlya nyomja vánkossom:
ah, nem békülök én unalmas ággal

s Morpheus karjai között
Iriszről álmodom.

Irisz! te lelkem régi istensége!
hétszínű, gyöngyös, mint nektári kelyh,
ezerszínű, uszályos, égnek éke,
Irisz, kinek ruhája pávapelyh,
Irisz, kinek mosolyja a szivárvány,
színek bontója, koszorús hajú,
ívelt szeszély, ég hídja, tarka bálvány,
jer ontsd elémbé képeid,
beszédes színkapú!

Színek bontója, viharok barátja,
világ költője, tarka mint virág,
jer, kedvesebb nekem a Mája fátyla,
mint az unalmas-egy-való világ!
Vihar barátja, szép idő követje,
Junó követje, koszorús hajú,
világszínháznak kárpitos szövetje,
jer, ontsd elémbé képeid,
beszédes ívkapú.

357. Illyés Gyula: Két emlék

1. Hídon

Tízen vagy tizenegyen: a kis társaság
az esztergomi dóm-hegyről jövet
az országútra érve egy percre megállt
egy lámpa alatt – ottan áll ma is –
szélén Babits-csal; hajadonfővel haladt
kockás kabátban; nem feledtem el
sem őt, sem öltönyét, sem félszeg mosolyát...

Minden mást elnyelt a hamar idő,
azt a napot, az út végét és elejét.

Csak az a perc maradt meg, amidőn
az útra értünk, csak az a kis útdarab
maradt meg emlékemben. A futó

idő felett mint felmagasodó hid áll
 ívén Babits-csal, ahogy mosolyog,
 fedetlen fővel, félszegen, a győzelem
 leronthatatlan szobraként.

358. Dsida Jenő: Aranyhídon

Közeledsz a mély síkon. Közeledsz.
 Vidáman jössz a kigyúlt smaragd-mezőn.
 Pici vagy,
 pici tündér, mint a meséskönyvek rajza.

Kibomlott selyemkóc-hajadon
 csöppnyi gyémántkorona csillog,
 s cipőd:
 lila lehelet, ibolyaszírom.

Rálépsz az íves aranyhídra:
 szédítő szakadék fölött merészen indulsz
 a nagy
 fekete torony felé,

ahonnan kristályzengéssel hívogat egy piros harang.

1931

359. Dsida Jenő: A bölcsődal visszhangja

Édesanyám!
 Ezek az apró gyémántos dalok,
 melyekbe egyszer majd belehalok,
 nem az enyéme.

Édesanyám!
 Tizennyolc éve, – hej emlékszel-é?
 Te daloltad az én bölcsőm felé
 utolsó szálig.

Édesanyám!
 Te építettél szívemhez hidat: –
 Megismered a Te dalaidat
 ilyen messzeségből?

Édesanyám!
Rajtam vagyonod: himzett palást
s én rajtam át kap szárnyas suhogást
te minden vágyad.

Édesanyám!
Ha szétrepültek mind-mind a dalok;
Hozzád repülnek fáklós angyalok
Köszönő csókkal.

Édesanyám!
Én már nem vagyok semminek oka
ne szégyenkezz, vagy büszkélkedj soha,
soha miattam!

Édesanyám!
Szeresd nagyon az én verseimet!
Mind Tőled jön és mind Hozzád siet...
Sirdogálj rajtuk!...

Szatmár, 1925. október 15.

360. Karl von Möller: A szivárvány

Ha a felhők elvonultak
S csendesült a bős elem,
Szép szivárvány fényes útnak
A magasban megjelent.

Mekkora híd! Mennyi pompa!
Nézd csak: vörös, sárga, zöld!
Itt megyünk az égi honba,
Mikor a vég beköszönt.

Dsida Jenő fordítása

361. Várnai Zseni: A híd

Az év legelső perce, mint
két part között a híd,
a régiből az új felé
kinyújtja karjait...
alatta mély időfolyam
hullámszik szüntelen,
sodorja tűnő életünk
viz közőmbösen

Így érzem, míg a hídon át
 botolnak lépteim;
 hányszor mentem e víz fölött,
 míg múltak éveim,
 ott lent a végtelen folyam,
 s a híd inog, recseg...
 megyünk a tulsó part felé,
 halandó emberek.

Mikor, mint gyermek mentem át,
 egy kéz fogta kezem,
 majd én vittem a hídon át
 két kicsiny gyermekem...
 ott lent a mély örök folyam,
 s oly roskatag a híd...
 de jött a szél; sorsunk szele
 s a tulsó partra vitt.

Ahány új évet éltem át,
 mögöttem annyi híd...
 De lesz-e még előttem Egy,
 mely újra átsegít
 a tajtékzó habok fölött
 a partra, hol a lét,
 új évet költ, új kint, gyönyört,
 új drámát, új mesét.

Élek! az élet-áradat
 sodor, és én megyek...
 éjszaka verset írok, és
 új verssel ébredek,
 tán' jobb is ébren töltenem
 az éjt, amíg birom...
 hadd éljem minden percem és
 reményem papíron!

1964. január 1.

362. Reményik Sándor: A hídról

A hídról hányszor néztük elmenet,
 Hogy feketülnek el a nagy hegyek,
 Hogy lesz a kékjük mélyebb, egyre mélyebb.
 Ha a szürkület szárnyvetése hallik:
 Így sötétedik, így mélyül a lélek.

363. Reményik Sándor: Sóhajok hídja

A mi életünk sóhajoknak hídja,
 Mely átível a sötét lagunán, –
 S majd jönnek egykor boldog gondolatok:
 Szerelmes párok – sok százév után.

S a híd alatt megállnak. Ó, be mások,
 Be mások lesznek ők, mint Te meg én,
 S majd nézik egymás ifjú arcukat
 Velence ősi, komor tükrén.

A mi életünk sóhajoknak hídja,
 De elszánt léptünk alatt kong a híd,
 Lenn ásítanak az ólomkamrák
 És rajtunk senki, semmi nem segít.

Akkor majd nász dal zeng a híd alatt,
 S egy erős kéz szorít egy kis kezet, –
 Mi akkor már történelem leszünk:
 Fekete kő s fehér emlékezet.

364. Reményik Sándor: Szivárvány

I.
 A párában, a vízesés felett,
 Halványan, mint egy álom,
 És testetlenül, mint egy lehelet:
 Az örökifjú szivárvány lebeg.

Megrokkannak a sziklák, a hegyek,
 A kő mállik, az erdők sírba térnek,
 Új medret tör a patak magának,

S a régít testálja a feledésnek.
Megőszül a világ.

De a szivárvány mindig egy marad
S színei meg nem fakuló csodák.
Örökifjan és egyformán lebeg,
Halványan, mint egy álom
És testetlenül, mint egy lehelet.

Mint a művészet az élet felett.

II.

Minden lélekben van egy ki szivárvány,
Kis csapóhíd, amelyet lebocsát,
Hogy egy más lélek átjöhessen rajta. –
Ennek a hídnak hídpillére nincsen.
Ezt a hidacskát csak az Isten tartja.
Az Isten, aki a szívekbe lát.

1922. július

365. Reményik Sándor: Viadukt

Az Isten hídépítő vas-keze
Kifeszült a mélységek fölé,
Hogy összekössek messze partokat.
S hogy érezzem: a lelkek serege
Egymást keresve rajtam áthalad.
Hogy fogva tartsam őket, mint igézet,
S ne lássák a pokol torkát alattam,
Míg egymás mennyország-szemébe néznek.
Így esnek rajtam át találkozások,
Testvériségek, barátságok, nászok.
S a Hídépítő tudja csak, meg én:
Alattam milyen mély az ördög-árok.

Viadukt vagyok, bús diadalív.
– Repezst a fagy és elmállaszt a hőség. –
Magamnak: gyötrelem, másoknak: út,
A hídépítő Istennek: dicsőség.

Néha kérdem bűnös-kíváncsian:
 Mi lesz, ha egyszer e híd leszakad? –
 Kondul a mély, mint megütött harang,
 Sziklák között enyészve jár a hang...
 S épít a nagy Mérnök másik hidat.

Így is csak elnyeli a messzeség
 A rajtam kongó lépések zaját,
 Átvonuló seregek dőrejét,
 Az éneket, a nászi muzsikát.
 Én maradok a sűrke ég alatt,
 Alattam szédítő sziklafalak
 Meredeznek tovább...

1923

366. Reményik Sándor: Az álorcás magyar

Az új multság új magyart kívánt.
 Nem ledübörgő felvonó-hidat,
 Nem egy ellenség ellen egyenest,
 Fedetlenül kirontó Zrínyiket.

367. Reményik Sándor: Csak így... (1920)

Válasz egy nagyon messziről jött levélre

Tizennyolc ismeretlen éven át
 Szó világít-e, gondolat vezet?
 Tizennyolc ismeretlen éven át
 Foghatunk-e mi ketten kezet?
 Tizennyolc ismeretlen éven át
 Napfényből, holdsugárból van-e híd?
 Azt írod Jolán,
 Tizennyolc év után
 Meséljek Néked rólunk valamit.

368. Reményik Sándor: Ahogy lehet

Fogcsikorgató türelemmel,
 Összeszorított szájjal –
 Krisztus-követő bús próbálkozással,

(részlet)

Majd daccal, lobbanóval,
 Fojtott igével és visszanyelt szóval,
 Tenyérrel, mely sima örökké,
 Csak a zsebben szorul ököllé –
 Keserű, tehetetlen nevetéssel
 Békülve meg akármi rendeléssel –
 Nem csodálkozva már – és csodálkozva mégis,
 Hogy rajtunk ez is, az is megesett:
 Hordozzuk, testvéreim, ezt a hordhatatlan,
 Kínszenvedést virágzó életet.
 Ahogy lehet...
 Megalkuvás zsoltárát énekelve,
 Végtelen rabmenetben csak megyünk,
 Nincs semmi fegyverünk,
 Fegyvertelen a lelkünk lázadása,
 Pedig a lelkünk minden csöppje vágyik
 Vágyik a Péter vad mozdulatára,
 Amikor Istenének védelmében
 A Málkus fülét hirtelen levágta.
 Kik vagyunk mi?
 Ó, nem az Alázat,
 Csak a megalázottság fiai.
 Nemzedékek büszke hídfői közt
 Görbülő ív, görnyedő átmenet:

Testvérim, bizony nem élünk jól mi,
 Nem apánknak tetsző életet.
 De aki másképp tehetne helyünkben,
 Az vesse reánk az első követ!
 Minden percünk kínzó kiegyezés:
 Ahogy lehet...

369. Reményik Sándor: Maradj velem

Maradj velem – hisz nem kívánok semmit
 Tetőled, csak hogy néha lássalak.
 Maradj velem, csak hogy mint illat lengd be
 Néhanapján nagy árvaságomat!
 Maradj velem, szólj hozzám néha-néha,

S ha én is szólok: rossznéven ne vedd –
Szeresd versem rendetlen ritmusát
S számláld rendetlen szívverésemet!
Különben maradj hites uradé –
Különben maradj Krisztus uradé –

Az egyiktől is ennyit kértem én.
A másiktól is ennyit kértem én.
Te tudod Isten: bűn volt-e vajjon
Ez a könyörgés és ez a remény –?
Elvitted egyiket a föld alá,
És más tájakra most a másikat.
Itt hagyta engem tehetetlenül
Könyörtelen csillagaid alatt.

Hisz néha fényes híd a messzeség,
De máskor mégis nagyon-nagyon kell
A biztonság, hogy kéznyújtásnyira
Itt van valaki – kell egy kis "közel" –
A néhanapos drága lehetőség:
Az egy-város, a szomszéd-utca kell.
S egy hozzámhajló röpke pillanat,
Mely megsimítson, mint virágos ág.
Elmúlhat tőlem különben örökre:
Mit szerelemnek szólít a világ.

Maradj velem! Leszáll az én napom.
Bagoly huhog szálló napom felett.
Maradj velem! E jajra ki felel:
A világ végezetéig veled?!Maradj velem! Oly örök ez a kérés!
És tiszta, mint a hó kristályai.
Maradj velünk: Jézust is erre kérték
Alkonyba-hulló tanítványai.

1937

370. Reményik Sándor – A műhelyből, 1924

Lehajtott fövel

Olyan szomorú, szürke senki voltam,
Vergődő, kusza, korafáradt lélek,
De jöttek döngő léptekkel az évek,
És engem mégis valakivé tettek,
Köztem, s az élet közt hidat verettek.

371. Reményik Sándor – Egy eszme indul

Azok a kis létrák

(részlet)

Azok a kis létrák!
Gondoltok-e rájok?
A vagon-koporsók,
A vagon-lakások
Kicsiny hidacskái.

Anyaföldhöz kötő
Utolsó hidacskák,
Horgonyok, vasmacskák,
Mikor felhúzódtak,
Magasba vonódtak:
Komor jeladások!
1922

372. Reményik Sándor: Jaj nagyot kértél...

Híd ha lennék: vízzel vitetném el magamat.
Viadukt ha lennék: beomlanék a lépteid alatt.

Alagút ha volnék: rádszakadnék szörnyű robajjal.
Asszony ha volnék: tartóztatnálak hosszú jajjal.

373. Reményik Sándor: A műhelyből, Csillagfény, csillag nélkül

Látjátok, amit a költő mutat:
Sokszor e fény is halott hangulat.

(részlet)

Lángot jelentett, friss, patakozó vért,
S kihúlt, megaludt, míg hozzátok ért.

Lelkek világürjét hidalta át, –
S míg áthidalta, elveszté – magát.

Lelkek szálaít csokorba kötötte,
S elveszett a szív a kéznek mögötte.

Más hangulat van a régi helyén,
Vagy – semmi sincs már a költő egén.

A régi hangulat halott, halott,
De nektek él még, nektek még ragyog.

1924

374. Reményik Sándor: Romon virág, Ahogy lehet

Kik vagyunk mi?
Ó, nem az Alázat,
Csak a megalázottság fiai.
Nemzedékek büszke hídfői közt
Görbülő ív, görnyedő átmenet:

1935

375. Reményik Sándor: Romon virág, Kimondhatatlan

Borong, borong a mélyben valami,
A versem nem bírja kivallani.
Kísér, kísér tűnt tündér-hangulat:
Anyámmal – a gesztenyefák alatt
Jártunk, a Fellegváron – mély avar –
Ó, mennyi fényes gesztenyét takar.
Egy halvány asszony és egy kisgyerek,
És őszi fák közt zord épületek.
Katona-házak. S messzebb, gondolom:
A rettentő puska poros-torony.
De nincsen robbanás, csak zizzenés,
Halk hervadás, aranypermetezés.
E hangulattal mit is akarok?
Alig melegít és alig ragyog.
Talán csak járnék künn az avaron,
A régi gesztenyéket akarom.
Hogy hídról hintsem a Szamosba mind,
S lássam, a hullámokon hogy kering.
Lássam, hogy viszi a víz lefelé,

A Tisza felé, a tenger felé.
Talán nem is akarok semmi mást
Csak egy multból jövő símogatást.
Csak kapcsolódni holt Anyám kezével
És játszani a fényes gesztenyékkel.

1934. október 23.

376. Berkó Sándor: Nem vagy magadban

A holdat csak egy satnya fényszál
himbálta a Duna felett.
Álmos szemekkel pislákolnak
túlhan a budai hegyek,
szél is alig fútt, mozdulatlan
aludtak lenn a csillagok –
néztem, mily bután botladoznak
rajtuk keresztül a habok.

Álltam a hídon egymagamban,
unottan gyúrve kalapom,
s oly mindegy volt, hogy azt, avagy
a saját testemet dobom
mélybe, midőn ott lenn, alattam,
hirtelen megcsobbant a hab.
Porszem? Kavics? Minő hatalmak
gúnyolnak ki és játszanak

velem?...Vagy – furcsa tünemény –
ismét csobbant, és újra csend.
S egyszerre, mintha minden sátán
e csobbanáson át üzent
volna felém, a szél megindul,
hab habra kap, a csillagok
riadt fényét égis dobálják
a láncukat tépő habok,

surrant a titkos üzenet,
csillagon, folyón, égen át,
– óh, gyáva lelkű, gyatra hős,

üdvözöld testvéred szavát!
 Nem vagy magadban, nézd a híd
 alatt hány csobbanás izen.
 Kiálts te is, és add tovább,
 felhőn, hegyen, erdőn, vizen

a szót, mi ott huhog az éjben,
 szépítve szegénységedet.
 Álltam a hídon mozdulatlan,
 mint bűnére eszmélt gyerek,
 csak úgy, magamban ismételve
 a szél elhaló szavait,
 s kiálts te is, motyogtam lágyan,
 csak épp, hogy mondjak valamit.

1939

377. Szép Ernő: Éjfél

Ezüst gyapju fellegek,
 Lenn a hídon elmegyek,

Mintha látnám magamat,
 Gyufaszálat ég alatt.

Megy az árnyék, megy velem
 Mint az emlék nesztelen.

Én kopogok? Itt vajon
 Vagy a túlsó oldalon?

Kibukik a kancsi hold
 Ki a fellegekbe volt.

Lebben s mintha állana
 S mintha hátra szállana.

Halál felett ballagok,
 Hol vagyok én? Ki vagyok?

A híd végén odaát
 Vár valaki, odaállt.

Elkiáltom jaj nekem,
 Megszaladok sebesen.

Karjaiba rohanok:
 Az aki én, az van ott.

Forró szívvel könnyesen
 Én várok ott csöndesen.

Átölelem nyakamat,
 Megsiratom magamat.

378. Nadányi Zoltán: Piros híd

Égőpiros trikóban voltál,
égő homokban, égő napban
játsszó kedvvel hátrahajoltál.

Egészen hátra, két kezedre
és úgy maradtál. Karcsú tested
híddá feszült, meg-megrezegve.

Eleven híd! Pillére barna,
íve piros! Ó, hol a mélység,
mit ez a híd át ne hidalna?

Köszönöm, hogy kedvem kerested,
ó, köszönöm, hogy így köszöntött
a te tizenhét éves tested.

Köszönöm ezt a piros hidat!
Hogy vágyaim rémült csapatját
erre a piros hídra híttad!

Nem féltem őket mától fogva:
az életmentő hídon járnak,
a piros hídon, szívdobogva!

379. Nadányi Zoltán: A költő

A költő, kit senkise emleget,
a költő festi kékre az eget.

A rózsailatot ő leheli,
a csillaglángok az ő szemei.

Ő hajtja a Dunát és a Tiszát
és a leroppant hídon ő visz át.

A zászlórúdon az ő lelke leng
és ő fegyverzi fel a meztelent.

Bénát elindít, némát szóra bír,
a véres gyilkos fejlehajtva sír.

Sírából felkel a halott, ha szól,
országot is támaszt poraiból.

Őnélküle nincs ország, semmi sincs,
ő az ajtó, a kulcs és a kilincs.

Ő nem is ember, őt nem lelitek,
mindig a hűlt helyét ölelitek.

380. Nadányi Zoltán: Katicabogár

Ilonka, téged nem felejtelek.
Tizenöt éves voltál, még gyerek,
a Balatonon együtt csónakáztunk,
egymás köpenyét vettük fel, ha fáztunk.
Én szerelemből lábadoztam éppen,
kicsit még lázas voltam, bús a képem,
rossz volt nekem. Te hoztad el az első
mosolyt a zűrzavarba, frissen fésző
barackvirág, napfényben meglebegve.
De neked ezt nem mondtam a szemedbe.
Neked azt mondtam: gyere csónakázni!
ez ékesebben hangzott, mint akármí.

(részlet)

Én meg azalatt,
nehogy egy élet csúfosan enyésszen,
meg tán azért is, mert úgy jártam én is,
kifogtam a lapáttal egy szegény kis
kapálózó katicabogarat.
Kifogtam, szárongattam a padon,
párját is hozza már a Balaton,
még ott is egy! még egy! egyszerre három!
az egyik, az megadta már magát,
ez itt még él, megy érte a lapát,
ó, kis ügyetlen! Eltűnt. Nem találom.

A másik hol van már? nem érem el,
utána evezek, annyit megérdemel.

Belehevültem most már a dologba,
veled nem is gondoltam, meglepett,
mikor a csónak mellől mosolyogva
nyújtod fel a vízgyöngyös öklödet.
Fogózkodik az egyik kéz, a másik,
az meg nyilván az én kezemre vár,
odatartom, kezemfejére mászik
a tiedről a katicabogár.

A te kezed, meg az enyém,
együtt a csónak peremén,
az volt a híd élet, halál között.

Féllábbal itt, féllábbal ott,
szegény bogárka, félhalott,
megállt, pihent, aztán törülközőtt.

Mi meg vártuk türelmesen,
én nem sürgettem és te sem,
hogy szedje már a lábát, szedje már.

Tartottuk jól a hidat és
nem is volt rajta semmi rés,
megmenekült a katicabogár.

381. Czóbel Minka: Granuláció

Szép vashidat vontak
A folyón keresztül,
Magasan emelkedik széles íve
A levegőbe.
Átszeli szürke, hamvas vonalával
Az ég ragyogó kékjét.

A híd alatt, mint kedves kis játszószer,
Látszik a túlsó part:

Kis, piros fedelű házak,
legelő tehének a harmatos réten,
S távol hegyen
Sötét, kékeszöld fényű erdő.

Naponta tíz-tizenöt vonat siklik által
A hídon.
– Volt – nincs –
A füst elszállt, a vonat elrepült,
Dübörgés elhangzott
A távol légben

De a hídon még utánaérezik
Hosszas rezgése
Eltűnt vonatnak,
Ideges reszketés átjárja a vasnak minden parányát,
S titokzatos, nagy munka folyik
A szerkezetnek rejtett belsejébe:

Parányok, melyek távol álltak,
Egymáshoz vonzódnak,
Összetömörülnek.
Mások, melyek egymáshoz tapadtak,
Most széjjelválnak.
Láthatatlan hézag támad közöttük.
S a titkos munka csak folyik tovább:

Átalakul a vas egész tömegje,
Anélkül, hogy szem észre is vehetné.

Szép, párás tavaszreggelen
Ismét vonat siklik a hídon.
Egy ijesztő hang –
Ennyi az egész:
Mikor az utolsó kocsi is átvonult,
Zivataros robajjal
Omlik össze a híd
A partba befúródik törött íve,

Porfelleg, vízszugár
Magasra csapnak fel,
Aztán mindennek vége
– Csend, béke!

Mi történt lelke mélyén?
Soha senki nem fogja tudni.
Csekély rázkódás ment lelkén keresztül
Naponta, óránként:
Egy gondolat, egy gondolat,
Átjárta agyát, szívét,
Átváltoztatta lelkének szövetjét,
Egy rázkódás még – s összetörött
Örökre, örökre.

Harmadnapra,
Egy új hidat építenek,
Egy ó embert temetnek,
Aztán mindennek vége.
– Csend, béke. –

382. Bóka László: Mátrafüredi alagútak 11

a világból
a te világodból
önmagam hitéből
mindenből kikopva
s alkalmas szavam fogytán
hajlok kis lábad elé
patakon palló
meztélábnak szőnyeg
repüléshez kerek lépcső
kalandvágáshoz holdrakéta
életedhez Eckermann
soraidhoz Scaliger
Flandriáidhoz Posa márki

(részlet)

s ez azért szép ajándék
mert tudhatod

tudom
 se pallóra se márkira
 se lépcsőre se rakétára
 nincs szükséged

minden magasság régen alattad
 s palló szakadék fölött se kell annak
 ki glóriával átállépi azt
 és mivé lettem én
 feledékeny
 semmit sem magyarázó
 vén zsoldos csak
 ki kardját enszivébe mártja

a ház ahol rád gondolok
 vén fenyők sudár jegenyék közt
 ifjú ákác nyújtózik
 szépen példázva az eltűnt ősvilágot
 a nagyságot és a mézes termékenységet
 az ablak alatt egy kis patak zubog
 és lila spirituszláng táncol
 a sűrű olajos kávé alatt
 sok igaz istent éltesz
 névnapodon

383. Balázs Béla: Hidak

Hát tekintsétek ezt a földgolyót.
 Mint drótozott rozoga fazekat
 Sínek acélhálója és hidak
 Vaspántjai markolják össze, hogy
 Szerte ne hulljon.

Mert málló rög. Homokját szórja szél,
 Vak gyökerek sötétben tekeregve
 Egymást fojtják. S te is földi növény,
 Te is földműves ember, nézz körül:
 Szomszédig látsz-e?

Süppedt parasztmagányod ólmos álma
A túlpartig se szól át. Csak magad vagy.
Te föld gazdája, termés teremtője,
Ha búzádat behordod s hídhoz érsz,
Emeld meg süveged.

Ha hídra léptél – gondolaton állasz.
Ez nem termett. – Ez szerves alkotás,
Szervezett munka, célos szerkezet.
Ős gyökérlétekből szabadító eszme:
Munkások műve.

Ívelő karja acél öleléssel
Tulsó partokhoz kapcsolja magányod:
Népek abroncsa, összetartó.
Jelképnek értsd meg tanyai magyar.
Mert nagy mű készül.

Mert nagy mű készül. Ki hidakat épít,
Téged épít fel, magosabbra, többre.
Jelt értő szívvel ívelj át az ívvel.
Tulsó partokról felszabadult népek
Nyujtják kezüket.

Földi gyökér most lépted ne hurkolja.
Sokféle híd kell még az embereknek
Egymáshoz jutni. És már kalapálják
A munkások legnagyobb alkotását.
Neve: emberiség!

1948

384. Balázs Béla: Hiszek a hitben

Bizony sötét van néha és
Az éjszakának fekete kövén
Megtüzesednek szemednek fűrói.

Akkor csak hallgass. Odaát kopog.
Valahol messze dolgoznak elébed
S az alagút, tévedni, nem ereszt ki.

Bizony, már cél sincs néha és
Száz útnak bokra szívja száz felé
Gyökeretalvó, fájó véredet.

Csak add a véred, adjad tavaszig.
Nőjjön a szár. Virág aztán hasad.
Leghosszabb utad végén. Majd tavasszal.

Addig a híd tartja a partokat
És könnyből szem, mosolyból száj fakad.
És hitből Isten. – Majd tavasszal.

385. Bertók László: Jár mint a nyelvben a világ

Kicsorbulnak a pocsolyák
csupán a költészet örök
nézi az égboltban magát
lebeg az ég és föld között

simogatja hogy eltörött
viheti aki többet ad
alul a hullámzó körök
fölül a védtelen csodák

csak egy sugár hidalja át
nem is tudja hogy összeköt
jár mint a nyelvben a világ
ül mint a résekben a köd

de mindig az egész fölött
mindig valami tisztaság.

386. Szemlér Ferenc: Nyári nap

Az időből és a térből
mos már
kinőttem.
A végtelenség viaduktja ível
íme fölöttem.

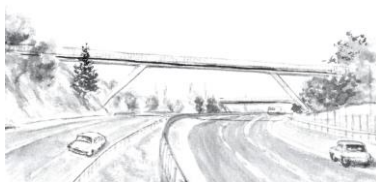
A kedvesem örökre
mellettem marad,
s örökre hallom
puha szívét, mint
pihegő madarat.

Már béke van, fölöttünk
 kék meleg nap ragyog.
 Jó ez a csend.
 S beszélni fáj is annak,
 ki annyit hallgatott.

Jer kedvesem! Most már pihen
 a fáradt értelem...
 Szeress! szeretlek! ...
 Felettünk ível az ég
 időtlen s tértelen.

387. Szemlér Ferenc: *Iv ez a szerelem*

Drágám, oly messze vagy.
 Drágám, úgy fáj a szívem
 utánad és annyira szeretlek!
 Közöttünk áll vagy ötszáz kilométer,
 a Kárpátok és a hosszú völgyek,
 a messzi lankák és a tiszta puszták...
 és én mégis szeretlek.
 Gondolsz reám még? Barna szemed
 önti-e el könny estelente?
 Lásd, az enyémet előnti,
 és én olyan boldog vagyok miatta!
 Drágám, ezt a szerelmet
 nem zengi túl az élet zöreje,
 sem a hírlapok vezércikkei,
 vagy a nemzetközi nagyképűségek.
 Ív ez a szerelem, viadukt, vagy széles szivárvány,
 mely a dübörgő, vérgőzös földek felett
 az égboltra simul.
 Egyik felől az én szívemet éri,
 másik felől a tiedet,
 s roppant ívével átöleli
 az egész fekete világot.

388. György Oszkár: *A bot*

Láttad-e már, milyen magános, milyen árva,
 akit kezünk kuckóba ejt: a bot,
 hogy búsul némán s önmagába zárva,
 mint rossz gyerek, ki büntetést kapott?
 Emléke elmúlt a vándoroknak:
 kopott fogója mélán feketül,

ő gondol rájuk egyedül,
 s azokra, kik még jönni fognak.
 – Emlékezz rá, ha utcát kongat,
 hogyan szaglász, fülel, kutat,
 lendíti kedvét bús karoknak,
 életbe vagy halálba kér utat.
 És nézd, ha megtér és kuckóba áll:
 ő a száműzetett király,
 kit vándorkedv éget,
 pusztákról, helyről álmodik,
 befutná a nagy mindenséget
 egyetlen lábbal, – s tartod itt
 bénán, vakon. –
 Ám egy napon,
 ha emberkéz érinti meg szegényt,
 mint Lázár, fölkel és jár megint,
 gyökértelen, örök kóborló,
 ő a fegyver és ő a béke,
 vakok, koldúsok menedéke,
 az ő sorsához nincs hasonló,
 mert ő a híd kezünk s a föld között,
 forrást buggyant a szikla szája,
 ha öbelé a lélek költözött,
 ő a nagy Ujj, emberkéz mágiája,
 koldús, kinél nincs koldúsabb alatt,
 vak ő, aki vezet világtalant.

389. Somlyó Zoltán: XII. – Jövel, szivar

Jövel, szivar, te szájam barna hídja,
 te híd magam és enmagam között:
 mely fodrok-bodrok kontyát kötözöd
 avítottan fényes, tört hajszálimra!

390. Somlyó Zoltán: Vers a költészetről

Itt a sötétség ideje... az árnyak
 körülszaglásznak... fázom a sötétül...
 Halál? vagy élet?... – látni akarok!
 a járható híd csak a fényből épül!

391. Baán Tibor: Latinovits Zoltán

Hídkarfán vízcepp
Fölizzik és a mélybe
Hull Megelőztek

392. Nagy Zoltán: Hidak

Karinthy Frigyesnek

Nagy vizek felett szeretek állni,
Szeretek döngő hidakon jární,
Karfának dőlni, úgy nézni széjjel
Fekete vízen, fekete éjjel.

Most is, ha mélyen elnyom az álom,
Egyre a régi hidakat járom.
Döng a fahíd; majd öblös kőívek
Súlyos nagy árnya feszül a víznek.
Vashidak lágyan ívelő rácsa
Könnyedén szökken egy partról másra;
Árnyéka reszket, mintha a vízre
Fekete fátyol vón kifeszítve.

S mélyen ott lent a hidak alatt
Egy-egy hajó hallgatva halad.
Elbóbiskolva, álmodva járnák
Útjuk sötét nagy vontató bárkák,
Gabonahajók, magvak koporsója.
Holt magvak! Öblükben halomra szórva!
Éltek, kalászbán himbáltak nyáron,
S úsznak most holtan fekete áron...

Más hajó jön, feszülve a habnak.
Ég rajta két sor aranyló ablak.
Visszfényeik úgy csüngnek, mint rojtok,
Fenékig érő nehéz aranybojtok.
Néznek a vízbe zöld s piros lángok,
Hintve smaragdport s rubintszilánkot...
Elhalad... Messze sárgáll halványan,
Mint sárga rózsa az éj hajában.

Csöndes a víz, mintha nem is folya,
 Mintha csak sűrűbb éjszaka volna.
 S vén tutajok, nem küzdve hínárral,
 Egykedvűn, bölcsen úsznak az árral.
 Nincs köd, se szél, hab nem kavarog,
 S úszik békén sötét folyamháton
 Az én sok nyugodt, csöndes barátom,
 A tutajok, a bölcs tutajok...

Nagy vizek felett szeretek járni,
 Szeretek magos hidakon állni...

Ám néhanapján fordul az álom,
 Én vagyok, ki a vizeket járom.
 Halkan csobog a hullám köröttem,
 Nagy hidak rohannak magasan fölöttem.
 Vagyok nagy vizek csöndes hajója,
 Holt magvak úszó bús koporsója...
 Én hasítom sötét vizek színét,

S hordom, fényemmel felgyújtva habját,
 Vágyak rubintját, álmok smaragdját,
 S gondolatok nehéz aranydíszt...
 Mégis a legszebb akkor az álom,
 Hogyha nem bántnak gondok, bajok,
 S ismeretlen, sötét folyam-háton
 Úszom holtan, mint sok bús barátom.
 A tutajok, a vén tutajok.

393. Áprily Lajos: Hídon

Megnéztem a Nádist, a patakot,
 szalad-e a mezőbe szabadon?

Tükrét fodrozza még a fűzfa-gally?
 szivárványozza még a gyár-olaj?

(Rio de la Platám volt s tengerem,
ahol cél villan és kaland terem.)
Vallattam a mezőt: a gátakat
töri az ár, mikor zápor szakad?
S ha még rombolva zúg a síkon át,
van-e, ki rímbe rejtse mámorát:
gyúló gyerek, kit elfog a csodás,
részeg és forradalmas áradás?
Megnéztem a Nádast, a patakom:
rend már az úr a régi partokon.
Milyen furcsát változtunk mind a ketten:
Két gránit part. Futunk fegyelmezetten.

394. Áprily Lajos: Annának hívták

Kristályos ég, hűl már a sugara.
Most itt állnánk a híd-romnál vele,
nyárbarnított, kemény orcáira
rózsát hímezne október szele.
Néznők, hogy ring a fényes hab felett
a szélben hintázó sirály-balett.
Állok s a pillanat szépsége fáj.
Jaj, elszállt, mint egy kis fehér sirály.

395. Kosztolányi Dezső: Holtak vonatja

Láttátok-e már a holtak vonatját?
Az éji rónán nesztelen suhan,
vas-házait halállovak vonatják,
lámpáiban lidércűz ég busan.

Előtte a kietlen puszta hallgat.
az éj ijedve, sírva fölriad,
kísértetképpen tűnnek el a falvak,
s az ismeretlen, mennydörgő hidak.

Egyetlenegyszer látod, sose máskor,
avarzugáskor, varjukárogaáskor
halált sívítva, rémülten zörög.

Hasítja a párás, lila ködöt,
bámulsz utána, amint elhalad,
s egyszer megáll az ablakod alatt.

396. Áprily Lajos: Emlékezet

Memóriám, mi lették? Karcsu híd,
mely megmaradt magas évszámú korban,
hogy rajta néha sűrű, hosszú sorban
átjöjjenek, mint élők, holtjaid.

1906

1966

397. Áprily Lajos: Fiamnak

Voltam alkonyba bűgő tibia.
Te légy jövőndő gondolat-csatán
piros hajnalba bűgő trombita.

Voltam romokra hulló permeteg.
Légy villámtól feszülő éjszakán
rontó, teremtő nyári fergeteg.

Voltam pennában sercegő erő.
Légy kohófényben sújtó kalapács,
idők üllőjén konduló verő.

Voltam lepattant húrú hegedű.
Légy boltozat-rendítő orgona,
echót riasztó, dörgő zengzetű.

Voltam haszontalan műhely-salak,
Te légy titkos szépségű, ritka kő,
miből a művész óriást farag.

Voltam tört palló szikkadó eren,
Légy zajló árban jég- s hullámtörő,
acélos élű és könyörtelen.

Voltam sötét, lomos hajófenék.
Te légy hajókosár árbóctetőn,
ahonnan táruul tenger-messzeség,

s amíg alatt hullámcsapás üvölt,
szálljon belőled lélekrengetőn
remények új igéje szertesztét:
Föld!

398. Vészi Endre: Változat ugyanarra

Palló a vers járat a bujdosónak
abroncs széthulló elfogyó idődre
és helikopter mellyel majd leszállok
emlékeidre arcodra tetődre.

Vonzalmak álmok kollektív múzsája
rendet teremtő Felkelést vadító
arányosító aránytalanító
reményt szerelmet vágyat fölnagyító

Kórházi ágyon fogolytáborokban
az elbocsájtó szabadító mondat
egy képzelt gyermek lendülő karomnak
két sugárút mely találkozva robban

Egy tengermélyi hajó periszkópja
oxigén-sátor ziháló tüdőnek
tanúja-üldözöttje az időnek
üllője-kalapácsa az időnek

A bőrom mely viszketeg túlérzékeny
az aritmiám őrizőm és foglyom
garatom-gégém csillám szűkülése
nyitott sebem hogy vérem elcsorogjon

A formaművész-bűvész kollégáknak
akik a Semmit fujják és teremtik
azt mondhatom a háború szelében

hogy varázslatuk holnap elfelejtik
s bár divat – nem ér semmit.

Mert mit érne ha mint a kötél táncos
végigszaladnék fényből font kötélén
az égi kupolában míg a Földön
a földiekkel üvölt égi énem?

399. Erdélyi József: Tigris

Forrás vizében állt anyám,
s mellette álltam én, –
kisfiú voltam és anyás,
mint annak idején.

Mosott anyám, mellette én
álltam, jó kisfia,
s egyszerre csak, mellettem állt
egy csíkos bestia.

Ott csattogtatta a fogát
egy tigris mérgesen...
– Ne félj, fiam, – szólt az anyám, –
maradj csak csendesen.

– Maradj nyugton, – szólt az anyám, –
viseld szépen magad;
ha megszaladsz, megtámad és
ízekre tép a vad...

Egy keskeny hídon mentem át,
egy kis patak felett;

s a keskeny hídon elmaradt,
megállt a szörnyeteg.

– Ne félj, fiam; majd elmarad, –
hallom anyám szavát,
amíg megyek, – azaz: amíg
mentem a hídon át.

Mert jaj, a valóságban is
rám tigris agyarog,
s míg élek, jó, ha az anyám
jó kisfia vagyok.

– Vigyázz fiam: ne ingereld, –
hangzik anyám szava,
s rémlik hogy az a bestia:
ez a világ maga.

De én hiszem: nékem nem árt
senki és semmisem,
míg szól anyám: ne félj fiam,
csak menj szép csendesen!...

1941

400. Derzsi Sándor: A válasz

Megkérdeztem a csillagot
Ha már vagyok, miért vagyok
Nézett reám mereven
Belefájdul a szemem

Megkérdeztem a holdat
Miért éltek a holtak
Sápadott és képedett

S eltűnt a napfény megett

Megkérdeztem a napot
Várhatok-e jó napot
Kacagott és elpirult
És felleg mögé bújt

Kérdeztem a felleget
Békességet hol lelek
Káromkodott, zokogott
Szivárvánnyal biztatott

Kérdeztem a szivárványt
Túl a hídján mi vár rám
Haloványult, elveszett
S mosolyogtak az egek

Megkérdeztem az eget
Honnan jön a felelet
Fellebbent és messze szállt
S épp a szívemhez talált

401. Derzsi Sándor: Kézfogás

Kézen fogni valakit
Menni vele szépen
Ahogy a mesében
Vízhez közeledve
Úgy, ahogy a csók tanít
Bátran, hiszen jó a híd
Kézfogás ívelte
Íve alatt a meder
Mélyében a folyam
Hordhat hajót, csillagot
Fennebb van, ki énekel
Mert ha lépte dobban
Két hídfő közt, híd van ott
Nyújtsd hát kezed, itt vagyok

402. Garai Gábor: Napkelet

Vonaton ringó éjszaka
Bensődből sarjadoz az álom
Villám-sugárzás hív haza
Átkelsz megint minden halálon

(részlet)

A bárban magyar nóta szólt
Hej „kimegyek a temetőbe”
Egy arc az arcodba hajolt
Kérve kiáltva eltünődve

Napkeletről jöttél félszeg idegen
Csak hidakon jársz nem a sziveken
Mészárszékekből a fél-borjú-tetem
Mélán vigyorog rád félig-véresen

Versailles-ban örök-járó óra készült XVI. Lajosnak,
Márvány talapzaton áll s türelmesen kotyog csak;
tízezer évi garanciával csinálták – mint hírlík –, csak
a szíve nem tudni, miből van;

403. Sinka István: Mesterek utcája

(részlet)

Vagy mint az a patak,
kinek vizét kiissza a nyár,
ellopja a nap
s árja nélkül alig hogy folydogál
a szikkadt tájon szegény a sárga ég alatt.
Pedig ő inkább zajongani akar,
partot szakítani,
táját előnteni
zúgó habjaival,
úgy, minthogyha nagy folyó volna.
De: medre csak porral ömlik teli,
s szitakötő is megmoshatja lábát
benne, hisz tükre fölött
szalmaszál-hídon át-át-
mászik a tücsök is ott, s mezei bolha.

A mesterek nem így, és nem ilyet akarnak,
az emberre átvitt értelemben.
Ők lendületet kívánnak a karnak,
mosolyt a szívnek,

Ilyenekre vágynak a mesterek
a sikátorban, hol nemcsak a vas
a vita is sistereg
forrón, mint a kovácskohó
zúgó lángján,
ha réz olvad,
hogy a forrasztás jó legyen.

Kívánom nekik, hogy ne hagyja árván
őket az ég. Álljon rajta addig szivárvány,
míg alatta a kis kosárfonó
serege élén átmegy.

404. Sinka István: Özvegyek háza

(részlet)

A három asszony
Nagykörszigeten
így élt félözvegyen,
csendesen, aggasztón,
a föld megfagyott
alattuk, az égen kívül
más nem ügyelt rájuk,
jó szoknyát ám az se adott:
hideg volt lenge ruhájuk.
Három lélek,
kik keskeny pallón
vitték a mécsset,
az élet lángját a sors mélységei felett.

Ladányi Aran, Vajda Borka.
Mindegyik sokat sodorta
a bú fonalát,
mert még egyik se tudta
eléggé, hogy régi a
bánat a földön,
öreg, mint a szegénység útja,
s csak a sokat küzdött ember érzi a
göröngyeit ismerősnek. Azért
mosolyogta szelíden,
s ismerősként Széll Terézia.

Ültek hárman a padka mellett,
tépték a fehér szösz-angyalt:
a fakeréknek zúgni kellett.
S e zúgásban ott volt a muszály,
a kenyér, az ujjak százszoros ügyessége,
a talp mozgató szorgalma,
az erő a jó ín.

405. Kassák Lajos: A hídon

Kivel cseréljek sorsot a világban
kinek a nyomába lépjek, hogy tovább jussak
e földön, melynek gyermeke vagyok?

Ha átléptem a sövényeken
melyek tövissel keresztezik utam
a híd korlátjának dőlten állok egyedül
és érzem, amint az idő tovafolyik
alattam és fölöttem
s az angyal, akihez hiába könyörögtem életemért
egy aggastyánt vezet át mögöttem a hídon.

Óh, képzeletem virágzó kertjei
emlékfüzérek, melyekben csókjaim tüze piroslik.
Ha végig gondolom, ki voltam és ki lehettem volna
vasban és vérben vonulnak el előttem az évek
az ég színén fehérén és kitárt szárnyakkal
elhagyott bölcsőm árnyéka lebeg
mint a halálra sebzett galamb
s az este könnyei remegnek füveken.

Nem vigasztal, hogy a gyász kereplői mögött
már hallani a közeledő húsvét harangjait.
Nem vigasztal, hogy istennek egyfia
ki érettünk halt meg, nemsokára feltámad.
A folyó hullámaiban tükröződik arcom.
Hol vannak barna fűrtjeim, hová tűnt mosolyom?
Az ének, amit tegnap énekeltem
mint jégeső hull vissza a magasból.
Óh harcaim és szerelmem hiábavalósága?

A hajnal virágai becsukják kelyhüket
s én egyre gyámoltalanabban kérdezem
kivel cseréljek sorsot a világban
kinek a nyomába lépjek, hogy tovább jussak
e földön, melynek gyermeke vagyok?

406. Kassák Lajos: Nyolc sor

Ismét elvázott egy nap. Hallom
a halál láthatatlan harangja kondul,
a hűvös szél pillangókat és virágokat
borzongat a hold fényölében.

Ifjú pár áll a híd peremén
alattuk a mély folyó, akár a végzet.
Csönd. E bús órán nemcsak a rózsza szirma,
a jótemény szárnya is lehull.

407. Váci Mihály: Haza, hozzád, hét hídon át

Haza, Hozzád, hét hídon át!
Sietni síró síneken!
Utánad, ezer út után!
Fergetegek, fordulatok
fogatagából csak Feléd!
Tévelygésekből Rádtalálni:
roskadásban Téged remélni:
törtetésekben törekedni,
törötten is törődni Véled!
Kötöttségekből szabadulva
ragaszkodni megkötözötten!
Terméketlen gondok után
termő gondodról gondoskodni!
Hitegetések hálójából
kivetődni a hit partjára!
Küzdelmek gólyalábairól
leszállni és melletted járni:
keserű szájjal kedveskedni:
ökleimet kinyitni ölben,
bujkálás után Hozzád bújni:
és örök-éber életünkben
életre ébredni, éledni!
Roskadásban Téged remélni!

Tévelygésekből Rádtalálni!
Forgatagok, fordulatok

fergetegéből csak Feléd!
 Utánad ezer út után!
 Sietni síró síneken
 haza, Hozzád, hét hídon át!

1970

408. Váci Mihály: Pillérek

Csak az szóljon, ki érzi azt:
 – ha néma marad, valami
 nagy és szent dolgot elmulaszt.

Költő, csak azt mondd el, ami
 oly fontos, hogy embertelenség
 lenne azt el nem mondani.

Ha szólsz – a gondolatot mindég
 mért, elhelyezett szavak tartják,
 mint pillérek a hidak ívét,

mikből ha több van – nem merész
 az ív, – de ha egyet elvesznek,
 a semmibe hull az egész.

409. Váci Mihály: Pacsirta

Sír! Rí! Vív! Fel, fel a pacsirta.
 Szél? Szárny? Fény? Ég? Mi cél hívja-viszi?
 Huss! Száll! Szíve ver;
 a parányi parittyá;
 s haragja hajítja
 az égre fel!
 Kifeszül remegő dala íjja,
 s jajja nyílat
 fel
 fel
 felröpíti!

(részlet)

Dala csobogó forrás,
 hús friss víz,

a füvek gyökeréről feltört gejzír,
 az este lezárt szeme-résén felsírt
 szűrt könny-íz.

Dala gyöngylánc

drága sora,
 fűzve a Hold
 vállaira.

Éneke gyöngyház-

pagoda,
 táj, rét, mezők
 csarnoka
 fölött lebegő
 kupola.

Ég két partja között

csoda
 híd ív.

Milyen színeket

lát, s szigetet!
 Oda
 hív
 szíveket!

410. Váci Mihály: Te vagy

(részlet)

Előttem jársz a csúcsforgalom
 zúrzavarában, vissza-visszaintsz,
 s bárhol csavargok, – van egy telefon,
 beléd fogózni, s hogy biztass megint.

De szép is ez már-már gyerekes
 katonásdi, – szinte nyomkeresés:
 – versek után kószálok s te vezetsz,
 mint távolról éneklő vízesés.

*

Te vagy szemembe hullt hajam,
 és minden esti csavargásom,
 ha néha rámsípol a rendőr
 az úttesten – ott is te vagy.

Te nézel oly furcsán szememből,
hogy nem köszönnek a barátok,
s csak rám tekint és máris hozza
a konyakot a szótlan pincér.

*

Lehajtott fejű rózsák nyílnak
amerre járok – arcaid.
Kettőnket összekötvé ível
fájdalmam s emel, mint a híd.

411. Falu Tamás: Levendula

Öreg fiókból régi illat
Álmot szítálva száll le rám,
Mint tömjénfüst a templomboltot,
Belengi lelkem és szobám.

Hídként ívellik át a múltba,
Átlebeg rajta sok halott,
Lelkembe tódul zsolozsmázva
Minden, mi egykor elhagyott.

Oly jó volna a hídra lépni,
S velük a múltba szökni át...

De valami úgy fogva tart itt,
Mint rézkapocs a bibliát.

412. Csanádi Imre: Gyerek-örömök elégiája

Rég tapiskoltunk puha port meztláb,
cimborák, rongy rég nebuló-tarisznyánk,
gyöngy időnk elmúlt, kifogott mirajtunk
pecka, pilincke.

Csak rekedt sóhaj tud a Csindzsa nádja;
csúfot üz – csimbók, cserebók! – a rigmus;
templom-oldalban csak az árva emlék
sír: hun az olló?!

Nyíl, fakard, pléh-pajzs, csacsi hősködések,
rég bolondság mind, vereség, dicsőség;
hogy király voltam, ne nevessetek ki, –
senki leszek már.

Kishalat fognánk, patakot rekesztünk,
ám a hídlábnál a Halál kivillan:
játszhatunk, hékás; iramodj is, uccu –
én meg utánad!

1918

413. Mécs László: A habozások hídján

Nem tudtam, merre menjek én, tamáskodó tanítvány
s csak álltam, álltam hallgatag a habozások hídján.

Az egyik partról átzenélt az élet zűrzavarja,
gyönyört, virágot, vágyakat, színt, illatot kavarva.

A zűr zenéje mámoros hálóját szötte, fonta
s a szívem vergődése már csendesbedett naponta.

A másik parton misztikus, nagypéntekes homály volt,
kálváriás halmok felett egy vérző Hold világolt...

Uram, a szíved vére hullt a misztikus sötétben,
tüzes folyóvá nőtt a bús kálváriák tövében.

A híd felé hömpölyögve jött a vér (szent égi posta),
átzúgott rajta s potrohos pilléreit kimosta.

A híd ledőlt, magam pedig Szíved felé futottam.
Ami vágyam volt, ottmaradt a romokban halottan.

Most itt vagyok, Tied vagyok... virágos ifjúságom
fáját elhoztam... harmatozd meg vérrel minden ágon.

Még inden szirma szűzen áll, bimbója bújva reszket:
Uram, kivágom s ácsolok súlyos, kemény keresztet.

Két kék galamb: a két szemem feléd repül imának:
mutasd nekik a sok között az én kálváriámat;

a végtelenben add nekik harmatját égi méznek,
– de villámmal verd őket át, ha egyszer visszaneznek...

414. Mécs László: Egyszerű, falusi híd

Egy hidat láttam Mármarosban: felépült cifrán, vasbetonból,
de a Tisza kamasz folyó és néha játszik, néha tombol,
új medret ásott hebehurgyán, gondolt merészet és nagyot:
a hidat megkerülte s ottan gyűszűnyi vizet nem hagyott.

Ily szégyen-híd sok nyalka költő. Állnak cifrán és kiagyalva,
az élet-víz nem zúg alattuk s ha van víz: csak tócsává alvad.
Fölényes, gögös íveikre nem fut egy ember útja sem,
nem kötnek össze partokat s nem néz rájuk a kutya sem.

Rajtam minden gerenda él még, le nem faragva, fájva, nyersen,
egymáshoz kötve lét-inakkal s kinyomozható minden versben:
ez fűz, ez tölgy, ez rózsza, hársfa s mivel a munka elnagyolt,
ha május jön, ki is virulnak. Én csak falusi híd vagyok.

Én partokat ölelek össze: a gazdagok meg a szegények,
 lelkeszegenyek s túl-tanultak, bolondos ifjak, béna vének
 lét-partjait ölelem össze. A távolság mindég nagyobb,
 mivel a partok átkozódnak. Én tiszta ölelés vagyok.

Alattam forr a mélység, élet, alattam vizek énekelnek,
 vagy víg vizek, vagy bús vizek, de zenésítői életemnek,
 alattam zeng a szeretet és örvénylik, bűg a borzalom,
 itt színes vágy zúg, ott a jóság, de élet minden oldalon!

Van sok napom, hogy átmegy rajtam a hosszú, hosszú ember-skála:
 sok életharc sok sebesültje, vakok meg bénák sántikálva,
 herceg, proletár, pap, parasztok, jók, rosszak, bölcsek, ostobák:
 megnézik lent a víztükörben az arcukat s mennek tovább.

Egy szép vasárnap nem jött senki, nagy csendesség volt s csoda történt:
 valaki hangfogót szerelt a vízre s megállott minden örvény,
 a híd zengő hárfává vált és kivirult tavaszi díszben,
 s leírhatatlan fény-özönben lassan átsétált rajtam Isten.

415. Lányi Sarolta: Híd

Hidat ácsoltam, szögeztem hévvel
 Hazug igékből
 Versek szomorú, szegény díszével.
 Hidat akartam, mely hozzád vezet
 Szerelem hídját
 Hívó, szédítő mélységek felett.
 A fája hazugság, oszlopa bűn.
 Dallal ékesítem
 Érted építem buzgón, egyre, hűn
 De jaj, ha összedül és engemet:
 Bús rímek ácsát
 A borzalomörvény eltemet!

416. Jankovich Ferenc: A napfény

Végre győzve önnön háborúmon,
 egy kis napfény áttűzött borúmon:
 futó mosoly csak, piciny gyermeké, –
 de áll a háború, a szörnyeké.

A szörnyek ma is vannak, mindig lesznek.
Ácsolói a mindig új keresztnek.
Szegény, míg gyermek: biztatás, mosoly –
de mire felnőtt: sorsa tán pokol...?

Tudom, fiam ... Nem hiába könyörgök.
Nem mindig lesz az angyalból is ördög.
Ha már előre féltem Attilát –
minek is egyáltalán a világ?

Hamis gyógyszer a bölcsesség, belátom.
Hiszem már nékem a derű is mákony, –
Jöjjön hát – minden gondolat helyett –
egy ezüsthíd a Balaton felett ...

Kiskarácsonyra csak veled maradtam.
Látod, az ezüsthíd is járhatatlan.
Pusztá vigaszom te vagy, kis legény:
hű csillagszóróm szemedben a fény.

Nem tudom, majd ha megnőlsz, lelkem-lelke,
fénykorona borul-e még fejedre?
Arcodon megmarad-e a mosoly?
S mi vár? A kard? A kereszt? Vagy a toll?

A vágy az vágy ... s ha nem csalóka álom,
ha meghalok is, átüt a halálon.
Én mindörökkön csillagzom reád.
S hiszem, te benned szebb lesz a világ.

417. Jankovich Ferenc: Hídon

Szúnyogszárnyon jár az alkony...

Szerteszét:

száll az égen milliányi röpkesség.
És szólal a fűz halk sötét sírása
mintha szem s fül egyidőben káprázna.

Szomorúfűz zengedező fűrtjei,
sírnak benn a fény enyésző sergei!
Halk utolsót fohászkodva, remegve,
s alázkodva, szomorkodva, peregve...

Már a tóról haza tipeg a liba.
Harangoznak, este van a faluba.
Fülelem a halk, hajadzó sötétet,
ébredező villámait az égnek.

Pereg az ūrben a rosta, csillag ég.
Jaj, de szépen gyöngyözik a semmiség!
Megragyog a víz is tükrös feketén,
száz fekete gyöngy pereg a fenekén.

Alá nézek, rozzant karfán dülöngve.
A csend lelke, szűnyog sír a fülemben.
Nézdegélem, a fényvesztő alkonyat
a tükörből hová mossa arcomat?

418. Györy Dezső: Hegyi szél a Dunánál

Fönt zúg, lent sűg. A dunatáji ember
hol égboltot zűz, hol meg sírni sem mer,

rongy civódások nap-napmenti sója,
nagy szusz, kis ugrás tette koporsója,

s bár sorsa egy nép sorsának a téte,
egy pohár vízben háborog a léte,

hidat verhetne s csak az árkot ássa,
gyakran felejtí, mi a hivatása,

a vágya hűdött, nappalai esték,
eszi, roncsolja a börtönbetegség,

s míg testvérkéztől fojtva dől a rögre,
a szélben mintha Európa hörögne.

hallgatagon, apró padon,
ember, kinek nem szín az élet.

Ember, aki fekete ízlet ízlel,
aki fekete illatot szagol.
Aki, ha mégis jó a kedve,
fekete nótákat dalol.

Ott ül a híd alatt, a haja barna, –
ő azt hiszi, hogy az is fekete,
ahogy fekete a nap és az éjszaka.

Talán
talán a vaknak, ott a híd alatt,
talán neki van igaza.

421. Marnó János: A híd

Mitévő legyen. Adjon-e hangot
e veszett világnak, vagy megjárja
rozzant hídját előbb, előbbre tartva
a járást a nyelvnél, mely magában semmi,
ha mégoly sokatmondó. Felkapaszkodik rá,
törik vagy szakad, szíve kalapál, amint
dörögni hallja az öreg mennyezet-
deszkázatot. Halad át rajta, lélegzet-
fojtva, vakon, halak torkába fúródó szálfák,
illetve szemrehányással a földre szállt
angyalok természetét . Hogy jönnek ide!
Szó sincs megtérésről. Kiköp a mélységbe,
majd azon kapja magát, hogy szájában fut össze
újólag a vasút. Késő visszavonnia. Mit?

(részlet)

422. Balaskó Jenő: A könny

Dúlt óceán gőzölgésében állok.
Ami nem pára, az itt most én vagyok.
Bőrömön túl a világ amit látok,
minden lehet, csak nem az, mi én vagyok.

Az, ami elválaszt, az, ami összeköt
milyen rokonság, milyen idegenség!
Nincs mi elválaszt, nincs ami összeköt:
egyidős rokonság, egy-idegenség.

Dúlt óceán gőzölgésében állok.
Ajkamra dért ver a páravégtelen:
rab a világ, mert szívemig leásott,
jégbeborítja a véges értelem.

Csupa élet hullna reám fönről is,
csillagai beleállnak szemembe:
ez a szabadság, másnak ha börtön is,
így fagy bele mindenki más-szívekbe.

Égi sugár pillére a könnyem, ki látja?
Óriás tenger rekedt dühe dől a számra,
s íme hitem: mártírhíd más öröméből.

Fél a szívem ahol ég s föld egymásra várnak,
engedek végül a rácsbafúlt jajgatásnak:
halkul a jég – és lelkem elillan a vérből.

Gyorskocsi utcai fogház, 1965

423. Ágoston Julián: Egyedül-utak

Van, aki hídnak feszül föl az ürbe,
hogy hátán utat leljenek
az úttalanok: – emberek

Van, aki céllal áll meg: vándorokra váró
tártkarú öleléssel fogja az időt
s szívére ölel minden szenvedőt.

Van aki örök indítással
figyel az első szárnycsapásra,
vigyázza a kezdődő ütemet,
hogy célíg érjen szárnyuk suhogása.

Van, aki egybebomlott tánccal
száguldja át a végtelent
és rohan rohanókkal,
hogy útuk egy legyen ...

... és vannak villanások
örökre egyedül-utak
amelyek hídul nem feszülnek
senki alá és célíg nem rohannak
maiakkal együtt... Egyedül-utak
bolyongó sorsok, kérdő kaparások
az ég ívén...
csak lángolásuk izzó tüze szórja
a fényt, a fényt, a fényt...

1932. december 7.

424. Kiss Tamás: Ó, hidak, hidak, hidak

Nékem még nagyapa volt a béke.
Ő ebéd után a méhesbe ment,
s ott elaltatta a kaptár zümmögése.
Betöltötte hatvan esztendejét,
s nem tudta, mi a forverc, a hősi halál,
– valaha szép szál legény –
nem kellett sohase katonának.

De alighogy jární kezdtem én,
topánkám alatt a hidak leszakadtak,
traverzeikkel a kavargó árba dőltek,
a folyók kanyarjaikat elmosták,
s elkezdtek rohanni a tengerek felé.
Meg se álltak azóta. Holdtöltekor
vízszintes esők mossák szigeteinket.
Félünk, előnt az ár, mikor a nagy vizek
szintje majd észrevétlen megemelkedik.

Nincs egy napunk vér, könny, erőszak,
országok foglalása nélkül.
Megöregedtem, gyakorta tekintek fel az égre,

botommal ütögetem a földet,
mit is tehetnék?
Hisz a Világ Tengelyén kellene
fordítani egyet.

Ó, a hidakat fel kellene építeni végre,
és bátor léptekkel megtanulni járni
a keskeny utakon.
Egymás mellett vagy egymás ellenében,
lenn a végtelen tengereken,
a folyókon, a szárazföldeken,
és odafenn a kék levegőben.

425. Kányádi Sándor: Nomádok

szakállas fiatalember nyakában erre-
arra nézdelő pufók legényke kétfülű
mózeskosár tart ringó hidat a nagyokat
öltő farmeres-facipős apa s a mellette
szaporázó farmeres-facipős szép ifjú
anya között szatyor és táska degeszre
tömve hőpalack csecsemőtápszeres dobozok
dudorodnak tartja a két biztos csukló a
hidat alszik a kicsike akár az anyaméhben
suhan suhan alatta az aszfalt minden
szemetével s a púpos hátizsákzsebből
messze-fehérlik a boldog béke útlevele
egy köteg papírpelenka

1975

426. Ács Károly: Zengő hidak tövében

Messzire van a világ vége,
messzire van a világ vége –
ne menj hát arra, pajtás!

Lenyúzzák bőröd és megtaposnak,
lenyúzzák bőröd és megtaposnak,
s a vég onnan egy hajtás.

Ott ördögtáncok zúgnak át rajtad,
ott ördögtáncok zúgnak át rajtad,
s láng forr az ég ölében.

Maradj csak itt a megunt földön,
és halj meg itt a véres földön,
zengő hidak tövében,

omló hidak tövében ...

1945

427. Somlyó György: Híd

Mi voltunk csak: te, én s a híd kopott
aszfaltja, melyen álltunk, és előttünk
az óriás iromba vastraverz.
S úgy vett körül a ciradás nehéz köd,
mint képet egy befuttatott keret.
Nem létezett más – és ha létezett is,
csak kívülünk, más terek és idők
más vonzásának más törvényei
szerint... S akkor egyszerre, hirtelen,
két csók között szinte a számba súgtad,
rezgő ajkaddal csak, hogy itt a perc,
meghoznod az áldozatot, amelyben
elkell hogy veszd magad, a furcsa
összeadást, amelyben egy marad csak
kettőből: két testből csak egy! S ahogy
elért hozzám, a vágy s a fájdalom
rövidhullámain, egyszerre széthullt
a keret, amelyben oly messze tudtuk
magunkat, mindentől, áthághatatlan
távolban, mint az élettől a kép.
Ó, kénytelenség! örökkévaló
megalkuvások! Itt csillog köröttem
minden pompájával a drága város,
százezer ház! és millió szoba!
és nincsen egy sem, egyetlen kicsiny
szobácska, egyetlen kis heverő,

ahol öledhez hullhatnék, siratva
tizennyolcéves ifjú életem:
a vesztett múltat, a magánybafülő
jelent, s arcomra-komorló jövő! ...

1920

428. Somlyó György: Télén a hídon

Eddig mindig, ha jöttem tőled erre,
szabadon zúgva áradt a Duna,
mint valami órjás artéria,
rohanva ifjan titkos tengerekre.

S én is úgy mentem itt a víz felett,
látványok szédületével szememben,
tudva és érezve, hogy veled engem
is várnak hihetetlen tengerek.

És most megállt! Micsoda szenvedések
s irtózatok, milyen rémületek
tomboltak benne, hogy így megmeredt,
bár hívják most is messzi jelenések?

Mily kín teszi, hogy bár örökre él,
minden télen megráng s megáll meredten,
mint az elmeszesedett rossz erekben
ha megcsomósodik a fürge vér?

Beteg a föld és beteg a világ! S jaj,
beteg a kedves, szeme nem ragyog
és vére nem küld széles iramot,
testén a rém s a kór kufárja tárgyal.

Ágyamban fekszik most és kín veri.
Látványaim szobájára szűkültek,
fáradt vagyok, nem hívnak már az úrnek
álmodott, részeg jelenései.

Csend van. A város is beteg talán.
Csak e nehéz köd omlik rám sötéten,
s fénytelen, fáradt kétségbeesésem
ül a görcsösen fuldokló Dunán.

429. Bodnár László: Újkori glóriások

Lélek s lélek között a híd,
hogyan lehetne, mondd, a dal?
Ha hallgat néma mind a szív,
hisz nincs, ki bölcs hittel szaval.

Az érzelem rejtett rím
költőknek célt ma nem mutat.
Dicsőség fénye elvakít,
békétlen, álszent öntudat.

Ifjút remélni, hogy tanít,
versedből az, mely elmarad?
S tudást világot nem virít,
száz őszbe hulló gondolat.

430. Kerényi Grácia: Atomkor

A mennypótló kaloda-hídból
hull a korom
Feltámadsz-e halottaidból,
hulla-korom?

1983. november 2.

431. Tornai József: Meddig emlékszel rám?

Meddig lát el sötétben a szem? A két suhogó hársfáig a kapud előtt,
a domb mögé bújó házadig, az asztal lapján fehérülő kezedig. Hány hídon
kopog át, aki hozzám jön? A csalódás szeles hídján, a vakmerőség hídján,
a két térded közti hídon. Meddig emlékszel rám, ha más fogja pár-
náim? Meddig emlékszel rám a gyönyör tornyában?

432. Tornai József: Lábunk elé a tengert

Szerelmet, okos fiakat szeretnénk,
esőt, lábunk elé a tengert
s hogy nyárba zédüljön a föld.
De minden lassú és csak a tántorgó
időt látjuk: belefordulnak az évek,
mint árvízbe a feldöntött hidak.

433. Pintér Lajos: Tested könyve

Clairefontaine

(részlet)

Tested könyve csukott, nyitott.
Mennyire szerettelek. Vagy szeretlek?
Kötéltáncos vagyok.
Ezen a hajszálhídon, évtizedhatárhídon,
évszázadhatárhídon,
jelen és múlt határhídján
hozzád ballagok.

Látod a kivert városi kutyákat,
szegényeket.

Mi lesz velünk? Mi lesz velünk?
Helyettetek kérdezem: mi lesz?

Titeket ismerlek jól –
ismerem jól ezt az ember-lakta kertet:

nézd, hogy hajbókol az az
aranyeső-miniszter, az a tátika-államtitkár,

édesem,
nem bírom versbe írni ezt a kertet, ezt a kort –,

nézd, hogy hajbókol most is
az az aranyeső-bankár, az a törpefenyő-nagykövet.

434. Baán Tibor: Itt és mégse

(Tóth Árpád utolsó előtti fényképére)

Habár éppen itt vagyok
 elérhetetlen messze már
 Ahol aranyport fúj a nyár
 A kikötő minden utcája zafír
 Márványtesteken rózsapír
 Majd megérkezem egy napon
 Sétálok majd egy padra ülve
 Merengek hosszan vért köhögve
 Látni vélem mi idáig hozott
 Kanyargó füstös vicinálisom
 Robog felém – hidakon át
 (Hidak alatt alkonypatak)
 A város Átölel és kiátkoz
 Rózsa nyílik az udvaron
 Majd megérkezem egy napon

435. Tollas Tibor: Anyám zsoldárt énekel

Szép, fehér hajú éjszaka,
 Váratlan érkeztem haza.
 Hókucsmás házunk nem aludt,
 Pislogva leste a kaput,
 Mintha csak ő is várna rám,
 És arany hidat vert alám.
 És arany hídon mentem én
 Kertünknek fehér szőnyegén,
 Amíg egy hang az éjbe kelt,
 Anyám benn zsoldárt énekelt.

Üvegen szűrve szállt a dal,
 És átölelt, mint drága kar.
 S üvegen szűrve néztem őt,
 Álltam, mint oltárkép előtt.
 Arcát nem láttam így soha,
 Földön túl fénylett mosolya.

Leánykorában, hajdanán
 Lehetett ilyen szép talán.
 S még a szívem is félve vert,
 Anyám benn zsoldárt énekelt.

Körülállták a bútorok
 Úrnőjüket, mint múlt korok
 Hű cselédei, csendesen
 Tűnődtek el a verseken.
 Nem lélegzett az óra se.
 A lámpa halkán szórta le
 Fényét, mely mindent átítat...
 S a dal, mint drága áhítat
 Repült, repült... hány év letelt
 Azóta, hogy ő énekel.

De mintha most is hallanám,
Az éjben énekel anyám.
Kották szögével ver hidat,
Azon jön át, és így sirat.
Így látogatja meg fiát,

Dalokból szöve bibliát;
Míg Isten ott fenn valahol,
Meghallja egyszer – lehajol,
S karján viszi az égbe fel,
Amint épp zsoltárt énekel.

436. Tollas Tibor: Találkozás apámmal

Köztünk negyven év szakadéka
tátongott, s keskeny híd gyanánt
virágos dombnak hús árnyéka.
Nagyanám sírja volt a pánt.

Oszlopos fejfa cövekelte,
megdönthetetlen talpazat,
s két pilléreként töredezve
apa – s fiú állt hallgatag.

Én a virágot gyomlálgattam,
ő emlékeit tépte ki,
míg megdobbant a föld alattam,
s kezdtem apámat érteni.

Mint gyermek anyjához az ágyba,
úgy kéredzkedett most ide.
Az élettől már mit se várva
pihenni készült a szíve.

Ilyen árván még sose láttam,
síró gyermek lett, én öreg,
s mint horgonyok, hullámozó tájban,
kötöttek súlyos sírkövek.

A „lesz” a múlttal összeforrt
Kettőnket sűrű csend takart,
nagy, nehéz csend, mely élő és holt
nemzedékeket összetart.

437. Tollas Tibor: Szent kettőség

16.

Szerelem! Isten szivárványos
hídjának legszebb íve vagy.
Két pillére: az Isten – Ember,
s akinek milyen szívet ad,
más-más íven járhat e hídnak
az örvénylő, mély völgy felett,
de mindegyikén egek hívnak:
– szellem, hit, véső vagy ecset-,
Szerelem! – eljegyeztelek.

17.

Ó, szerelem, te tiszta láng!
Lobbanj a fagyos csillagokba.
Borítsd virágba földanyánk',
És szállj le ránk,
szívünk befonva...
Csupasz testünk', te futórózsa.

438. Tollas Tibor: Évfordulón

1.

A mosolyoddal értél hozzám.
Sugarával a nyári nap
így küld futárt a fagyos úrön,
így vert közöttünk már hidat.

Benned öleltem önmagamhoz
mindent, mi egyszer elveszett,
folyó simul így füves parthoz,
mint hozzám bársonyos kezéd.

Mert kell a part, és kell kötöttség,
mely mindig egy, és mindig új;
s hogy sorsom tengerek betöltsék,
hozzám, a folyódhoz simulj.

Úgy térek vissza még ma is,
akár öt éve, mindig Hozzád,
magamba gyűjtve sok hamis
elképzelést, a férfi szomját.

S úgy lépek át a küszöbödön,
mint idegen, ki esedezve
egy korty italt kér, s szenvedőn
gyanakszik: vajon mérgezett-e?

Igyál belőle hát te is,
nyugtass gyógyító tenyereddel.
Akinek útja messze visz,
az önmagán is sebeket ver.

S mindig jó újra kezdeni,
öt év múltán is fellobogva,
amíg lüktető homlokom
omló hajad besátorozza.

439. Tóth Judit: Orly-Sud

A névtelen kísérőt,
nyüzsgésén a szélfűjt csarnokoknak,
szabályosan alakítottad.
(Mert itt ne találjon a holnap,
ha csak koloncnak.)

Az az arc, az a tekintet
reggeltől éjszakáig elkísér.
Az összetartozás
fellobban, mint a vér.

Megtartani
mind a kettőt.
Kivédeni
a képtelent, az észveszejtőt.
A választást,
hogyan vagy a gyerek, vagy a felnőtt.

Bármelyiktől ha elvág,
artériádat vágja át a penge.

Milyen gyönyörű lehetne, hogyha,
amíg a virradat
a sötét takarókat félredobja,
látatlan, derengő mosollyal
rád nézne a lehetőségek arca.
S a többszöri túlélés után
még egy legutolsó maradna.

Az itt meg az ott,
ahol veled, ahol vele-
a két város
váltogatott,
egymásba csúszó színtere.
Egy híd
célok közötti feszülése.
Csonkítatlan a tér.
Sugárzása fehér.
Miközben
innét oda, onnét ide
szabályosan kering a vér.

440. Keszthelyi Zoltán: Szorongások

Ha elgondolom: vaknak születtem volna,
most nem lesném az eget,
nem láthatnék gyermekded felnőttet,
nem láthatnám a felnőtt gyermeket,
lányomat, akinek a lét muzsika és kotta,
tekintélyei zeneköltők és tudósok,
dalok, operák, preludiumok.
Disszonáns korban élünk,
távoli összhang tart össze minket,
micsoda összhang! Csoda, varázslat,
bárcsak markomba foghatnám a föld összhangját,
mint pelyhes csibét,
s arcomhoz értethetném, hogy melegedjék.

Hosszú-ívű híd nyúlik át hozzám a múltból,
 ezen át tipeg a régi vágy,
 megáll a híd közepén, tétován,
 énekel, sírósan kiált, mint gyermek,
 Ó vagyok én, félénken nézem a híd folytatását;
 hirtelen köd lepi el az innenső partot,
 és várok és várok,
 várom a vágy érkezését.
 Ez a vágy képmása álmaimnak,
 optimizmusom sarja,
 mire átér, felnőtten mosolyog rám,
 kottapapír a kezében,
 ábránd mosolyog a szeméből,
 mint valamikor az enyémből.
 Boldog vagyok, hogy nem születtem vaknak,
 sem süketnek, –
 oly boldogtalan vagyok, hogy szorongások között
 telnek napjaim;
 félek: egy napon itt kell hagynom
 a csillagos éjszakát, a fényes nappalt,
 s hogy a bombánál is erősebb hatalom
 fojtja belém a szót,
 s elköszönni se hágy.

441. Gellért Oszkár: Ezer aranyhíd

Babits Mihály halálára

Szellem királyok országában
 Figyeltek rég már, míg a földön éltél.
 Most jöttödet várták,
 Hogy elkondult fájva
 Itt lenn számodra az az éjfél.

Szellemkirályok kiléptek akkor
 Égi lakukból s a határt kémlték.
 Vártak. Mert Benned,
 Egyedül Tebenned,
 Hitték még Európa lelkét.

Ott várt az első: Homérosz. S véle
Az egész világ: a régi görögség.
Pogányok. De köztük
Az evangelisták,
A krisztusi, édes örökség.

S ott várt a latinság. Ott várt Catullus,
De véle Ágoston. És megjelentek
Az angyali doktor
Oldala mellett
A himnuszokat-író szentek.

S ott várt az olasz már: Dante. S az angol:
Shakespeare. És Goethe is most haladt a
Franciák mellé.
S várt Vörösmartynk
Velük együtt, a virradatra.

Ezer király várt. S ezer hidat vert
Hogy föltűnt alakod s drága képed.
Mert megvirradt akkor,
S ezer aranyhíd
Ívelt egyszerre elébed.

S a ragyogó napban lesték: sarúid –
Majd melyikük hídját tapossák.
S te habozva álltál:
Óh szép Szemérem,
Óh örökszép Udvariasság.

És akkor Buddhaként, ki megtehetted,
Hogy ezerré váljon alakja:
Ezer palló vár?
Ezer ölelő kar?
Egyszerre léptél a hidakra!

442. Dutka Ákos: A híd

Még minden harcra egyszer béke jött,
Győzelmek, lázak és hullák fölött, –
Mert véges sorsú földi emberek:
Végtelenül gyűlölni sem lehet.

A szád nem mondja tán még senkinek, –
Dobolja, súgja régen a szíved:
Hiányzik köztünk: mindenütt a híd
Mely összeköt – s víz embert emberig.

A szádon habzik még a gyűlölet,
De lesed már, hogy hátha béke lesz
S a lét teremtő arcot mikor ölt,
Hogy megsirathasd mind mi romba dőlt.

Mert kell a híd, mely szívhez közelít
S minden örvényen lassan átsegít,
Hisz egymás nélkül úgysem élhetünk, –
A fölgolyó a közös börtönünk.

1942

443. Dutka Ákos: Magyar kérdés a szívünkhöz

Hidat verünk az Operenciákon,
Caesar Bagdadba új út akar;
Nő a híd az égő félvilágon,
Vérével tapasztja millió magyar.

Egy lába itt áll már a vén Dunánál,
Az óriás híd rajtunk ível át,
Fölöttünk szárnyal álmában a császár;
Lábánál látva kincsen Indiát.

A híd alól én félve nézlek népem,
szívemtől néha megdöbbenve kérdem:
Mi lesz velünk, a híd ha összedül?

S mi lesz velünk, ha germán mámorával,
Itt zúg az élet mindörökre átal
S a híd lábánál állunk tehetetlenül?

1915

444. Dutka Ákos: Higyjétek asszonyok

Igy volt – higyjétek – mindig
asszonyok.
S derüljön daccal sápadt
arcotok.
Orozva tört ránk minden
kárhozat.
Könnyel és gonddal terhes
áldozat.
Sohsem kerestük, mindig
jött a harc.
Törökkel együtt jött ránk
a labanc.
Hitet, jövődőt, bölcsőt
tőletek
Mindig csak kértünk, hogy ti
jőjjetek.
Hittel, étellel terhes
boldogan.

Mert él a nép, ha bátor
anyja van.
Ti adtatok hát mindig
könnyesen
És vártatok hittel
szerelmesen
a párotok, vagy fiat és
apát.
S dajkáltatok az árva
unokát.
Mert kell a gát és verni
kell hidat,
Szabad hazában, ahol
a fiad,
Az ősi békés földön,
asszonyok,
Könnyel fűrössze sápadt
arcotok.

445. Dutka Ákos: Lámpátlan esték

A néma híd most óriásra nyúlva
Leng velem a gyérlámpájú estén;
Botorkáló lábam már a múltba'
Mintha ifjú nagyapám keresném.
Ki járta öreg Várad éjszakáit,
Cúgtopánkás karcsú fürge lábbal
Hordva szivén hölgye friss virágit,
Polkázva itt a vén uccákon által.

Igy bágyad vissza éltünk új zenéje
A régi jámbor únt melódiába;
A vérvesztett népnek csendes éje

Itt leng az ifjú lázak városába'
A híd, amelyen húszéves szívem vert
S hajnalonkint lázban állva rajta,
Magyar éjből szent jövőkbe ívelt
Most a múltba süllyed vissza karja.

A köddel vivó vén sirály hitem
Még pogány szárnyal babona riasztó,
De lámpátlan éjen felzokog szívem:
Jaj itt korán volt mégis a kakasszó.

Csak álompántból nőtt a csoda híd,
jövendők tornyát csak a láz mutatta
Lámpátlan estén a múlt melegít,
S szemünk ködöt lát csak a szent magasba.

A dombokon túl sötétlő Bihar
Elárvult síkján bús halott csend ül
A város szive oly korán kihál,
Csak az én szívem sír útjain keresztül.
Az én szívem: az elsüllyedt világ, –
Elvesztett ifjú énekét siratja:
A dal, amelynek szük volt a világ
Szabad szárnyal repül fel a Napba.

446. Dutka Ákos: Egy régi május

– Viszonzásul a váradi orgonákért –

Egy régi május lelke visszaint.
Várad dalol a szivemen megint.

A hugom küldte orgonacsokor
Az asztalomon halkán haldokol.

Elszáll a lelke: fanyar illata,
És illatával a Köröspart maga,

jött el szobámba s beszélget velem:
Vesztett szerelmem – Rád emlékezem

Könnyem prizmája szivárványhidat
Vetít Váradra, s a híd hívogat.

A Püspökkertbe... Tanuim a fák
Itt loptam néki egyszer orgonát.

447. Vargha Gyula: A halál hídjánál

Körülöttem a tél hava pelyhez,
A föld hólepte, fehér.
Elértem a hídhhoz, amelyhez
Egyszer mindenki elér.

Rozoga rossz híd, mélyen alatta
A meg-megakadt
Jégtorlatokat
Rohanó folyam árja ragadja,
Bömbölve vadúl.

Odatúl
Nem látszik a part,
De a hóban a nyom
Mind, mind oda tart.
Szememet behunyom,
Ajksamat összeszorítom,
Úgy megyek által a hídon.

448. Fodor András: Híd sorsa

Ködödni – mennyi munka, felelősség,
mennyi kivédhetetlen ártalom!
Körít mindenfelől, csimpaszkodik
az éhező igény. Parancsuk
terhét lerázni nem tudom.

Két nyújtott karral meddig tarthatom még
merek hídként magamat,

ha mi kinyílt, a szárnyvető erő is
zúdul rám vissza innen-onnan,
mállik a pillér, boltíve szakad.

Omlás, igen a vége nem lehet más.
Csak te feszülsz tovább fölöttem
elronthatatlan titku szerelem.
S majd nézik egymást nélkülem a partok
csonk árvaként, de testvér-melegen.

449. Fodor András: Találkozás a hídon

Vas Istvánnak

Mondják, hajdan a Kossuth Lajos utcán,
a gumirádlerek korában,
arszlánok és miniszterek
sétálgattak a járdán; innen onnan,
kedélyesen forogva, meg-megállva,
és gusztálva a legszebb pesti nőket,
át is szoktak köszönni
az út másik felére.

Most sokhelyütt a járdát is elállják
a dölyfös-nyugtalan sebesség
veszteglő bádogskatulyái,
botlasztva, kiszorítva
az idéetlen jövő-menőket.

(Közülük egyet-egyet büntetésül
a türelmetlen átkelőhelyek
meszelt fogazatán
el is szokták tiporni.)

Amikor legutóbb,
– nem is tudom már, pontosan mikor –
az Erzsébet-híd balkarfája mellett
mentem Budáról át gyalog,
a Kossuth Lajos út torkolatából
egy öregúr jött szembe, terebélyes

tétova, mégis eleven
mozdulatokkal evezve. Fején
világos könnyű kalap. A kezében,
léptei olló-ritmusát
ellenpontozva, kampósvégű bot.

Különös véletlen s netán
neked is tetszenék, hogy éppen ő,
ez a második Colin Mason ejti
legtisztábban a magyar szavakat.

Télen sógornőd, Muriel,
elküldte végre a képet
a boddingtoni temetőről.
Sírköved egyszerű.
Nincs rajta más, csak kottavéset.
Idézet a Concerto
negyedik tételéből.

Köszönet érte, nem tudom kinek,
akkor is, ha az egész glóbuszon
csak én olvashatom el igazán,
mit üzen általad
a maga-megadó,
a halhatatlan honvágy
panaszló szava:

„Szép vagy,
gyönyörű vagy...”

450. Fodor András: A hídon

János fiamnak

Október végén lehetett,
egyszer, vasárnap délelőtt,
mentem veled a híd rácsozatán
babráló fényben-árnyban.

S ahogy válladra tett karom előtt

úszott szembe a rebegő széllel
arcod vidám feszes labdája
fölszegett
orrod finom madárcsőr-hajlata...

... valaki jött felénk Budáról.

Ahogy fogyott a távolság közöttünk,
úgy nőtt a víg fölismerés,
hogy te, meg én, meg ő ...
Lehajolt hozzád, meglapogatott,
akár tulajdon gyerekét.
(Utólag magyaráztam,
melyik is volt a régtől szeretett
Gyula bácsik közül.)

De akit nem vehettél észre,
oldalt valaki még ...
ott állt a szürke támpillér alatt:
födetlen fővel, szemüvegesen
lehajtott arccal
irkált egy füzetbe.

Tudd meg, ő az, ki
minden hídon ott van
eleven oszlopként kísért.

S fáj múlhatatlanul,
hogy arcát
nem fordíthatja többé
soha ránk.

451. Bábi Tibor: A forrás éneke (Harmadik tétel)

V.

(részlet)

Utat is törtem már,
hogy magányom elvadult bozótján át eljussak végre az
emberek fiaihoz. Hidat is építettem
mélység s örvény felett, két meghasonlott part között.

Törtem alagutat,
csak azért, hogy rést nyissak a fénynek, mely
párhuzamosan, egyenesen, habozás nélkül
belerobban a sötétségbe, mint a kemény acélból kovácsolt
sín pár.

VI.

Így teremtsz erkölcsöt, jogot, teret a lét s nemlét között,
ahol a szépség hídján lebegsz, és álmaiddal fested
át az úr
fekete vásznait.
Mindent, ó mindent megtehetsz, csak egyet nem; hogy
egy pillanatra is megállj,
mert utolér, s indáival befon a vak tenyészet és a kényszer-
rűség.

VII.

Mindig csak út voltam vagy híd,
dübörgő, súlyos láb alatt a szerény kövezet. Jó lenne
már egyszer azt érezni,
hogy a cél is
én vagyok.

Második könyv.

VI.

Ezernyi ok és okozat
szövődött össze, megszabta kemény, furcsa sorsomat:
folytatni kényszerít; amit
folytatni nem kíván a lélek, s az egyetlen, folytatni
áhított emberséget, mint negyvenötben a Duna
hídjait,
aláaknázták rég
az orv stratégiák.

Ilyen a hidak sorsa,
az ár és szakadék felett, két meghasonlott part között ők
az elrekesztett út folytatása,
a megbékítő kézfogás, ó, láttatok a felrobbantott, szomorú
hidakat, az ár dübörgő mélységéből

vádlón az égre ágaskodnak csonka pilléreib, rohanó vizek
a hidak

holtukban is protestálnak.

Vádolok,

kiáltok némán, mint a csonka hídpillérek: nincs egyetlen
egyértelmű,

igazán békére teremtett emberi mű, s ha van,

fölrobbantják, akár a megadó, türelmes hidakat,
vagy kényszerítjük őket, hogy hátukon ágyút és tankot
hordjanak.

Jaj! Visszájára fordul minden emberi szó, megsüketít
a harsány hang,

s a némaság

oly messze hangzó.

Híd sose voltam,

eleve így születtem már: felrobbantott és csonka

hídpillérnek; elődöm, ősem nincs,

senkit, semmit nem folytatok, és nem lesz folytatásom.

Állok a mélyben, s egyre távolodnak tőlem
az ölelésre vágyó partok. Örvény és ár mossa szörnyű
talpam, perzseli szikkadt, csupasz koponyám a nap.

452. Bábi Tibor: Híd a Dunán

Híd, ó, híd,

dalollak téged,

felszökő, karcsú íveid,

légies könnyedséged,

acélbordázatod,

moccanatlan, tömör pilléreid –

híd, ó híd,

nádszál kisasszony,

ki könnyű talpadat

a túlsó parton megvetted,

s kemény, rugalmas

gerinceden általhajolván,

tenyered

a folyó innen
lármás, nagyváros
kőküszöbére ejted,
szépségedért
hadd irigyeljenek a lányok,
a bíborban járó nap
meg-megáll feletted,
estig bámulva nagyszerű
cirkuszi mutatványod –

híd, ó, híd,
hogy tündökölsz, ha este
kigyúlnak hirtelen
a föléd
felfüggesztett villanylángok
füzérei,
gyöngyös pártád,
egy szúzi homlok méltó ékességei,
ó, tündökölj,
te békesség leánya,
te vagy az éjszakák,
két ősi part haragját
megbékítő
szívárványa –

híd, ó, híd
dalollak téged,
felszökő, karcsú íveid,
légies könnyedséged,
nádszál kisasszony,
ó, békesség leánya,
te éjszakák
ékes szívárványa,
be keményen edződött
szépség szépséged –
híd, ó híd,
karfádra ráhajolva,
hányszor átrengett rajtam is

hangtalan
 rengő nagy sírásod,
 eltitkolt remegésed,
 míg tonnás terheikkel
 átzúdultak rajtad
 a dübörgő percek, száguldó,
 bízó pillanatok,
 azóta érzem én is,
 én is
 valamiképpen híd vagyok ...

1964

453. Kalász Márton: *Át a pallón*

mintha egy báránynak kellene át-
 mennie a keskeny pallón, megriad
 körülötte ég, föld, levél lüktetni kezd
 fölötte a fán, a sárguló búza, a

 szőlőlevél retteg: mi lesz veled? az erdő
 suttog, biztat messze, mintha segítene
 a bárány maga van, s kellene át-
 mennie a keskeny pallón – (mondom: így

 szavak félnek fehérben, tétováznak
 ha szemük volna, nézne át könyörgőn)

 mintha egy bárány szánná el magát
 szánná magát, átmegy a pallón, vakmerő lesz
 könnyű, igaz bárány: hiába nem hisz
 abban, segít, hogy tárt karral vársz odaát

454. Györe Imre: *Híd*

Ennek a hídnak
 nincsen vége se hossza
 innen is onnan is hívnak
 nem érek sohase partot
 talpam alatt a deszka
 egyformán csupa görcs száлка
 hajlik magam is hajlok

mindig a közepén járok
 mindegy előre hátra
 ennek a közepe ott van
 ahol épp állok
 mereven feszül a tegnap
 táncolva feszül a holnap
 meredek partjai közt de
 én kötöm szárnyait össze
 ezért nincs vége se hossza
 ennek a hídnak

1974

455. Jékely Zoltán: Szabó Lőrinc temetésén

Nem hallgattam a gyászbeszédet,
 nem hatott szívemig az ének,
 nem néztem se jobbra, se balra,
 sem a mélybe, sem a magasba –
 Azt sem tudtam, valóban Ő-e,
 kit most engednek le a földbe:
 csak élve láttam, soha holtan,
 szemfedelére sem hajoltam.
 De míg a rög dörögve omlott,
 s doboltak a komor doroncok,
 szemem mélyén inogni kezdtek
 s egymásradóltek vastraverzek,

szép mérnűvek omoltak egybe,
egymást egymással eltemetve –
mint szép híd mérnöki csodája
robbantva hull a szennyes árba.

1957. október

456. Takáts Gyula: Házam, világom, hazám,

Így élek

Házam, világom nagyon egyszerű.
Kies határán hársfalomb legyezget.
A kis szobában barnaszín derű
s a zűrzavarban én lelek csak rendet.
Így élek

Itt hálók, horgok, amott botok,
nagy szalmakalpagok és hátizsákok,
melyekben dinnyét vagy halat hozok,
ha vízparton vagy hegybe botorkálok.
Így élek

Olyan magányos, elhagyott sziget,
hova hidat csupán a lélek hajthat.
Nem futnak hozzá hajók és sinek
s a kóbor lélek mégis egyre szaggat.
Így élek

Pedig mi szükség, lassan összeszedtem,
a formás és a lelkes tárgyakat,
hogy bölcs legyen az élet körülöttem
a roppantsúlyú csillagok alatt.
Így élek

Lám itt a puska, nyél s a többiek,
a hordó és vödör, a bornak, víznek
s ha szólítom, mind kezemhez siet,
kik udvaron s a ház körül pihennek.
Így élek

Így élek bátor társaimmal én.
S szép Március, mondd, mit hoztál nekem?
Ülök magányom sziklaperemén,
mint tört csupor villámló fergetegben.

457. Béneyi József: Tenger-sonett

(Tóth Árpád emlékének)

A sötét vízen úsznak nagy hajók;
hullámok szennyes tajtékain ülve
verődik birshéj, doboz, béna bot,
mint Isten tenyerében anyaszülte.

A Hold a végtelenből ver hidat,
Kristályosodik homokban az álom.
A hajnal reménysége átítat
s arcomra omlik rejtett pórfonálon.

Milliárd magány társa, drága éj,
tenger-öledben ringass, védj, mesélj!
A mégis-mégis dadogása éltet:

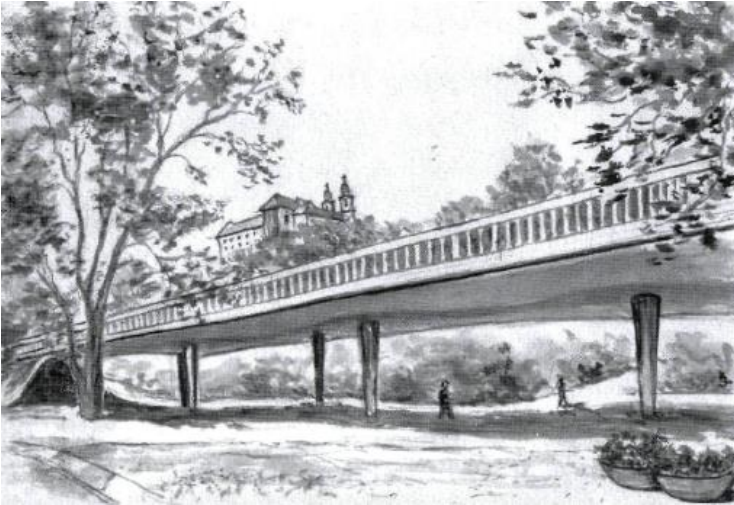
Vannak tornyok és fény-híd, őrhajó,
és visszaüzen minden tiszta szó
ha elébe áll szennynek és sötétnek.

458. Béneyi József: A kapitánynak

(Illyés Gyula tengerészsapkás arcképére)

Kapitány,
 van még egy hajó,
sajka legalább, komp, dereglye?
Visz-é vitorla, evező
tisztasodrású tengerekre,
vagy történelmi kényszerek
Bermuda-háromszöge pörget,
és nem jeleznek őrszemek
reményt, szigetet, nyugvást, földet?

Kapitány,
 merre csavarogsz?
Matrózaid mind megehültek.
A parancsnoki híd üres.
Ki vigyázza poshadt vizünket?
Ha feltűnik a Hold alatt
imbolygó hórihorgas árnyad,
elnyugszik orkán, bálna, víz,
s útjára hajónk rátalálhat.

459. Béneyi József: Átjáró

Megnyugszom én is majd, ne félj,
ha nem béklyóz le gyávaságom,
s találok álmok rongya közt
átjárót életen s halálon.

Híd lesz e? Ösvény? Nagyanyám
úgyis ott bandukol előttem,
viszi a sok-sok csillagot
korcba tűzött mélykék kötőben.

460. Béneyi József: Víz

A híd türelmes
Ölelik
csöndjükbe örök túlsó partok

Tenyerem vízhordó edény
Öblítsd tisztára arcod.

461. Király László: Vízhullám

Elúszó éveimből
színesen visszaint valami.
Ág lehet, megfoghatatlan
léha buborék-émlék.
Barátság-valami,
szerelem-valami,
boldogság-valami,
csipkebogyó álom,
kecskerágó lángban.

Elúszó éveim mit hordanak
el nemlétbe, nemtudásba,
áttetsző sosemvoltba,
ahogy egy
szürke-csipkés vízhullám
becsúszik a lengő köd alá,
ostobán tutuló hajók felé,
s máris oda egy Rotterdam-émlék,
vörös lámpás Párizs-izgalom,
hóval óvó szerelem-Varsó,
versben oldódó titok-Leningrád.

Felejt a test, nem őrzi a sós
vízpermet-érintést;
s hol az öt beszélő ujj
villamos emléke a bőrön,
az öröklétnek szánt
érintés-folyamregény.

S hogy felejt a tudat védekezön:
szerethetnek bátran kedvenc
kitartó ellenségeink

Állok a hídon,
s nem tudom:
melyik part a múltam,
melyik a jövőm.

És nem tudom, mi voltál:
szín, hang, üzenet, virág,
utazás, barátság,
gondolat, simogatás,
asszonyi bő ígéret –
akármi?

S kétségbeesetten
próbálok
emlékezni
rád.

462. Ágh István: Fenyő a hídon

Nem madzagoltam szárnyait,
nem húztam össze mint az ernyőt,
hadd szálljon a Duna fölött
ez a száz-szárnyú zöld esernyő,
sirályok ezüstje között
már azt képzeltem én is szállok,

és nem látszom, lélek vagyok,
lélekké változott karácsony,
zöld rajongás, zöld vonulás,
kinek nem áll ajtó, sem lépcső
alattam uszadék-halál,
erkélyünkre ereszkedek az égből,
még dísztelen, még önmagam,
zöld erő, kényes gyantaillat,
havasok csöndjéből a dac,
akiért jégvirágok nyílnak.

463. Simon István: Csak így élhetek

Zúg az életem akár az eső, s mint
szilaj csörgéssel ugráló vad ár
lefut az ifjuság merész lejtőin,
és férfikor vár, hosszú, szép lapály.

Itt jössz felém, hogy végül a szökellő
iram után ne álljak egy helyen
jeltelen tűnve, hanem majd a termő
nyárba vigyen a forró szerelem.

Fogj össze hát, mint sustorogva szétfolyt
esőt a folyó, folyót a hidak.
Vesd nyakam köré a két édes béklyót,
szorító partokként karjaidat.

Csak így élhetek magamnál tovább, így
vihetjük ketten tovább az időt,
mi nyomunkban majd akkor is hullámszik,
ha belőlünk már végleg megszökött.

464. Bella István: Holdhíd

Mártának, névnapjára
A nyárfa árnya átér, a vízen.
Vagy a nyaré! A hold átmegegyen
rajta. Az éjszakán? Vajon átérek-e?
A nappal fényleni megérek-e?

465. Oravecz Imre: Kishíd, nagyhíd

Rendszeresen lejártunk a csinált útra,
ha libát legeltettünk a Keresztnél,
akkor áthajtottuk a rét felőli oldalra is,
de a Körtefánál nem engedték tovább,
mert ott már úgy elkeskenyedett az út partja,
hogy nem lehetett volna őket távortartani a réttől,

ha viszont csak játszottunk,
akkor a ferdetörzsű, nagy fűzfa kedvéért mindig

elporoszkáltunk a Kishídig,
 vagy még annál is tovább,
 egészen a tarnai Nagyhídig,
 mely azzal vonzott,
 hogy esővízáteresztő nyílásain át port lehetett lezúdítani
 róla a mélybe,
 mely nagy felhővé változva lebegett ki oldalt alóla,

de tovább ilyenkor sose mentünk,
 mi azon túl volt, Új-Telep, a szomszéd falu, a nagyvilág,
 az kívül esett érdeklődésünk körén,
 nem létezett számunkra,
 harminckilenc éve élek a Nagyhídon túl,
 lehet, hogy harminckilenc éve nem létezem.

466. Aczél Géza: munch

szenvetések örvénye fölé
 hidat vernek bő torkú sikolyok

szemgödröket sétáltat az arc

félelemtől torzult kezek
 koponyákra nőnek

végre egy csöndes
 halottas szoba

A híres festményre utal a vers.

467. Farkas Árpád: Asszonyok ringnak

Lépdél egy asszony által a padlón,
 fehérén lengve, mintha csak ének,
 mintha víz fölé búcsúzó, lassún
 mennyi kendőt lengetnének.

Asszonyok ringanak évek óta
 partjaimról egy másik nyárba,
 mintha a nyárnak ott tüze volna,
 mintha melegből a párologásba –

468. Keresztury Dezső: Bizakodó

(részlet)

Tavasza van, újra tavasza van:
fürdünk a hús tűzű napban;
feledve a tél havát
bolydul a raj, a világ.

A vén fa megint kizöldül,
kezdjük mi is újra előlről:
így biztat a jó remény:
ne adja föl, aki vén!

Mondják: idézzem a multat,
s nagyrészt sebeim ujúlnak.
Év évre szörnyeket szül,
mondom tehetetlenül.

Híd voltam, mely nem szakadt le,
tankcsordák, hadak alatt se,
de összezúzhat a Kor
ha szennyes árja sodor.

469. Faludy György: A pontonhídon állok

A pontonhídon állok,
az ég halvány és tiszta.
Távol Amerikából
miért jöttem ide vissza?
Hogy romjából az ország
építését segítsem?
Ez volna az igazság?
Még századrésze sincsen.
Vagy hogy a Duna hangját
esténként újra halljam,
vagy mert szeretem András
király sírját Tihanyban,
a vízpartot Keszthelyen
és tornyait Budának?
mert annyian kedvelnek
és annyian utálnak?

mert négyzetméterenként
több itt, mint ott, a szellem,
de senki sincs, ki megvéd,
mert ritkaság a jellem?
mert dúlt sírokban szerte
itt fekszik annyi őszám?
vagy mert minden domb, lepke
és gyom jóismerősöm?
Vagy mert itt belelátok
az emberek fejébe
és mert enyém a lányok
s az asszonyok szeszélye?
Vagy csak kíváncsiságom
ösztönzött, hogy megnézzem:
lesz ünnep még e tájon,
vagy nincs már mit remélnem?
Mindez csupán kulissza,
mellébeszélés, maszlag –
önzéseim hajtott vissza,
hogy költő maradhassak.
Szebb volt a mások földje
s nem tartanék hazámmal,
ha sodronyként nem kötne
ide minden hangszálam,
mert nyelvvel-szájjal lógok
terajtd, Magyarország,
ahogy az acéldróton
csügg szájjal a légtornász,
tapsolni itt tapsolnak,
csak itt lehet lebegnem
az űrben, s itt kapok csak
sóhajt, ha majd leestem.

Budapest, 1946

470. Faludy György: Kiúszom egy sziklára

Felégettem magam mögött minden hidat és örülök,
hogy a hidak felégtek.
Hosszú az utam, tanulok, egyre többet s többet tudok

és kevesebbet értek.

A friss szellő arcomba vág és markomban az ifjúság
kardpengéje töretlen.
Négyes rímek, metaforák, szerelmek és kóbor kutyák
szállásadója lettem.

Nincsen hazám, se passzusom. Csatahajók között úszom,
de belső gőgöm éltet
s egy istentől a versírást kaptam védelmül s vigaszul
meg az érzékiséget.

Casablanca, 1940

471. Nemes Nagy Ágnes: Az ismeret

I.

Csak egy marad meg, semmi más:
a tiszta ismeret.

Nem ismeret, csak szomjúság,
mely mind felé vezet.
Nem szomjúság, csak rettegés,
mely oldalamba kap –
rettenthetetlen rettegés!
Hegyezd lándzsáidat.

II.

A rettegés s az ismeret közt
mint hídbolt görnyedek,
rendítenek, eleven eszközt,
a tárgyak, szellemek.
A félelem sötét öléből
egy hídra vetve rá,
fut rajtam nemzet, álom, élő,
de mind hová, hová?

III.

Mint szomjas kentaurokon,
kiket a vágy feszít,
a hátgerincem, homlokom
mind íves, csupa híd.
Lábam előtt, lábam felett

elúszik a folyam,
de mily partok, de mily szelek
borzolják bő hajam?

IV.

Borzolják? Élek? Nem tudom már.

Elold felleg, folyó,
köd úszik foszló partjaimnál,
a híd lebeg: hajó.

S csak bordaíven, roppanáson
tapintom tűnt nyomát;
a rém, a vágy, a cél, e három –
s marad csak egy: a vágy.

472. Nyerges András: Híd

A világ csupa híd. Az ég se más,
csak alulról látott nagy ragyogás,
világoskék acélváz, és felette
felhők járnak át más naprendszerekbe.

S a folyók alatt hidak a halak.
A pikkely összetartó akarat.
A test fölött az íves értelem
átnyúlik, mint az út a réteken.

És pillér, kőnél keményebb, tömör
falával a kétség, mint börtönőr,
kit belémzártak s rabnak foglya lett.

És híd vagy, összefogsz engem te is,
Két túlsó part vagyok, és mint a víz,
úgy gyűrűzik köztem tekinteted.

473. Géczy János: zakadt

a volt és van közötti hídon
megláttad az órát amelyből év lett
az órányi idő annyira fénylett

az ív alatt hömpölygő bőszt folyón
nézted a volt és a van közötti hidat
nézted a hídon átkelőt
a verset
amellyel áthaladt
s a magányos szál rózsát
tartotta mint virágot
az órát

az órádat amely tűzpirosan fénylett

a versben
a kép mint orrgyilkos megtalált
hagyta amit magával hord az ár
moszatot, kacatot, halat, hálót
rád agassa
a hullámokba hullt tűzpiros rózsát

a volt és a van közötti hídon
kettőnkkel a vers áthaladt
s a versszaggató órán
a vers megszakadt

474. Csorba Győző: A híd panasza

Fekete földből nőttem, keserű földből nőttem én ki,
fekete ereimben keserűség kerengett,
alattam a folyó beteg-sárgán derengett,
szomorú voltam mindig, és sose tudtam mire vélni.

Fekete földből nőttem céltalanul a levegőbe,
 soká nem is sejtettem, milyen irányba tartok:
 nehéz ködök mögött bújtak a túlsó partok,
 lebámultam a vízre, s nem lettem okosabb belőle.

Suta gerendáimra keselyűk, varjak telepedtek,
 ha valaki megindult rajtam, vesztébe tévedt,
 cinkosának fogott a kárörvendő élet,
 és egyre újabb-újabb hóhéri munkával lepett meg.

S ím egyszer a sötétben, ellenkező oldalról éppen,
 mintha magamat látnám, egy csonka híd-ív lengett,
 felém lengett az ív, és durva testem zengett,
 bomló öröm csapott föl minden parányi-csöpp ízében.

És édesen-alélva találkoztunk az éjszakában,
 mint vastag óbor ömlött belém a jó vidámság,
 ép lettem, hajthatott bárkit parancs, kívánság
 hátamra, nem csalódott: zöld partra hajlott át a hátam.

De rontó vihar támadt, és felibe szakított újra,
 esetlen csonkjaim most megint az éjbe szúrnak;
 bolond játéka, én, egy önkényes, nagy úrnak!
 gyarló testem hibáit méltatlan tél hidege fújja.

Jobb volna a homályos folyóba rogni mindenestül,
 mintsem az ürbe lógni, és oktalan remélni,
 jobb volna a puha iszapba halni téni,
 hogy fodrozódás nélkül folyjék rajtam a víz keresztül.

475. Nagy Gáspár: A mélység fölött

Leszakadtak a hidak benned
 nem tudsz átmenni átsuhanni
 véred álmatlan éjszakáidat
 hordja szakadatlan
 fáradt reggelekbe

a mélység fölött kéne az álom
megvakult nappalaidat
élesre nyitja az éj
s mindent látsz mindent láttatsz
a folyam zavaros vörösében

saját partjaidat összekötni
egy életet földadni
egy másikat semmiből létrehozni
föladat lenne vakon süketen aludni
de te ébren ébren

golyósmárolta házfalakra
gyötrető pirossal jön a hajnal
napot vagy éjszakát követ
forogsz fénytelen habokban
s hidak robaja mellkasodban

reményed csak
hogyan aztán csönd lesz
átmentél oda hol jó
de nyugalmaidat nem őrzi meg
és nem jön álomhoz hasonló

476. Labancz Gyula: Hídon a vonat

Ó, a hideg, zöngétlen idő
szemem ad magára
egy nézésen nevelkedett pára
hídon a vonat a vonat
karatütéstől válik szét
a kiáltás megállja helyét
Néz rám sírről babonás virág
szememen lekopog a szerelem

477. Labancz Gyula: Híd

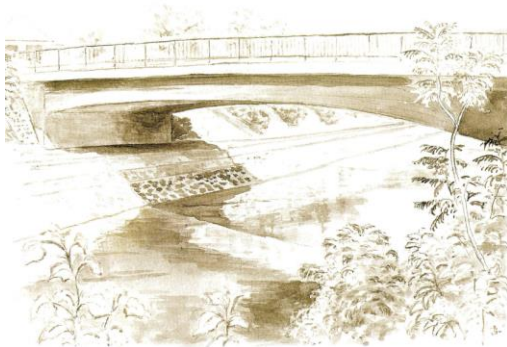
A házam és az ég között
 hidat vert ma a hold.
 És megjártam a nagy utat.
 Pillér alatta egy se volt.

478. Nagy Gáspár: János P.

Ő volt a híd
 az átmenetnél

fénylő folyó
 a szürkületben

két part között
 a hit –:
 ha akarnál
 átmehetnél

megtartana
 a zuhanásban

479. Nagy Gáspár: ÉvTiZeDhAtÁrHíd

Hozzászoktunk talán túlságosan is
 volt rá 10 azaz tíz lokomotivként
 loholó sebes évünk – már aki meg-élte
 és megérte vagy megúsza az
 évtizedet parttól partig – hogy
 a mindennapi dátumok első három
 számjegye amit álmunkban is bizton
 suttogtunk az tuti az fixen lebeg

(részlet)

1 lélegzetünk sóhajközeiben így 1
 9 197 197 197 9
 7 7

mint a híd bizonyos nagy mesék és
 nagy csalódások között ahol a leg-
 kisebb fiúk már el se indulnak meg
 se születnek egy kilenc hét?

480. Horváth Imre: A híd

Elfuthat a folyó alatta
 Állhat fölötte az ég lángja
 Előre néz és egyben hátra –
 a partoknak közös barátja.

481. Tóth László: Fekete vár

1.
 cafatokban lóg a kürtszó
 a fák agancsain
 szél sem sodorja el

2.
 az emlékezés hídját is
 fölvták már

bástyák komor falaiból
 úgy fröccsent ki az éjszaka
 mint haldokló száján
 a vér

4.
 nincs már mi összekössön
 az elérhetetlen!

5.
 csak a hold vize gyűrűzik
 ha egy kavics
 véletlenül
 a kútba hull

Komárom, 1971. szeptember

482. Dromgoole, Will Allen: A hídépítő

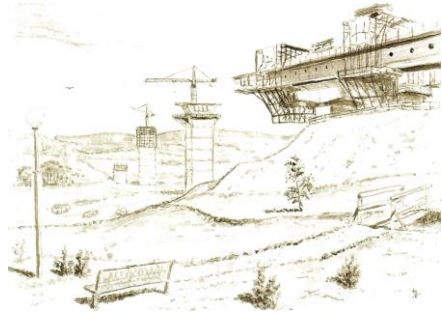
Egy öreg, zord úton menve
 kellemetlen, hideg este
 széles szakadékhoz jutott,
 melyben hideg, mély víz zúgott.

Átkelt az öreg a vízen,
nem rettege a sötétben,
s mikor épen átérkezett,
híd építésébe kezdett.

Egy arrajáró szolt: Öreg,
miért pazarlod eródet?
utad végéhez közeleg,
erre többé már nem vezet.
A vízen túl vagy épségben,
miért fáradsz hídveréssel?

Az öreg felnézett és szolt:
Az úton melyen jöttem, volt
egy ifjú is, ki ugyancsak
e szakadék felé halad.

Az átkelés semmi nekem,
de neki veszélyes verem.
Hogy átjusson a nagy vízen,
A hidat neki építem.

dr. Träger Herbert fordítása

483. Mátyás Ferenc: Nevek országában

Utazom, ki tudja mióta már,
szülőanyám csókjába, Fazekas nagyanyám
tekintetében,
fejem nevekkal, tárgyakkal van tele,
az ég is azt villantja le,
ha nézem a tájat tárgyilagossággal,

(részlet)

Mondanom szabad tán, a szó meg nem sebez,
de mintha civódna, hallgat a homályban,
miként a légtornász, aki vakon lebeg.
Felejthetetlen, szívbeli nevek,
könnyesek vagytok, engesztelhetetlenek,
megtöpörödtetek, elkevesedtetek.
Akik láthatátok még magyar

Homéroszunkat, Aranyt,
s vele Toldiját, a mindig menekülő,
s minden akadályt mégis legyűró
nemzet bajnokát, midőn zengett az a lant, –
koporsótokba zártátok-e be nevét?
Mondjak-e még hely- s személynevet,
a kis faluét, Adyét, hol született s magát
felszikkasztva élt a minden fajú emberért,
Léda szemeit, az övét lezárva,
új sorsokat, merész tekinteteket,
a Holnaposokkal a mennyet ostromló Babitsét,
hol ráterült a havas ég? –
Fut az autóbusz, a szekér, vonat hegyeken, völgyeken,
nyitott ablakból tüzelnek a szemek,
visszanyelt szavak, engedelmesség,
iszonyat-alku, hogy helyet leljetek
üllőket csengető kovácsok, agrárproletárok,
tisztá nyelvmaradékból élő vigyázó szellemek,
kik az új kor emberének kezet kínáltok,
hogy meglegyen napi kenyerezetek. –
Emlékek földje, sorsváró Kemény Zsigmondok,
s ki még nyelvünkön az Igét mondod
Ábellel, Tamási Áron;
s kik még elevenen, annyian igaz utakat járók;
a reális álmokat védelmező Korunkkal Gaál Gábor, –
széthírlelik múltunkat a világon,
hogy míg lehelet van, híd legyen nyelvetek.

Ó, valahai s létező nevek,
a lélek legyen hű testvéretek,
zuhantotokban is úgy emelkedjetek,
nyakat igába sose hajtva,
minden nép között megbékülve, élni akarva,
hogy ki ne vesszen nyelvetek,
mert másként nem lehet.

484. Tóth Judit: A felnőttség fokozatai

Te pedig itt
 csak gyerekednek ismerős.
 Kívüle senki másnak.
Neki egymagadban: család.
Egymagadban: felmenő és oldalág.
A jog szerint
évek átmenő forgalmára rendelt
híd vagy gyerekkor és jövő között.
Ha egyedül is, biztonságot és rendet,
táplálékot és eszményt kell szerezned.

Semmit ne várj.
Egy darabig még hídnak kell maradnod.
A deszkák kopnak és recsegnek,
koptatják a napok. Alig
venni észre az évek vonulását.
Trappolnak a közös
parttól a te partodig.
A híd testében ott feszül
a nemrég és a nemsokára.

485. Hora, Josef: Arc poeticám

Félre a lágy zenével.
Hozzánk nem illik pengő lant, s fájón
síró panasz. Kialts inkább keményen.
Versed konok fülekbe vájjon.

(részlet)

Azért születtek a szavak:
szolgálják életünket.
Vedd, ahányat a föld csak ad
s velük álmod becsüld meg.

Magadtól látomásodik
szavakból verj hidat:
legyen rövid s szilárd a híd,
távolság és szurdokmély mit sem ad.

Ne könnyvmoly légy, a piacot figyeld meg.
 Dalod ütemét zengesse a hit:
 különb ember mélyebb derút teremthet.
 Játék, botor játék más minden itt.

Vidor Miklós fordítása

486. Wass Albert: Őszi vágy

Oly jó volna ma messze menni,
 s elenyészni a semmiségbe,
 ha értem jönne most a párom,
 s egy őszi útra elkísérne...

Egymást szép halkán átölelnék,
 úgy mennék át egy furesa hídon...
 s a hídon megcsókolnánk egymást,
 nagyon halkán és nagyon titkon.

487. Seidl Ágoston: Felnézve a hídra

Kúszott nagy óvattal általdőlt fatörzsön
 a szilaj víz felett farkasbundás őszám.
 Alant a víz tombolt, egyre forrva-forrott,
 az őseber büszkén, győztesen vigyorgott.

Azóta meg pallóz, állványzatot ácsol,
 mészköövet boltoz, vasláncot kovácsol,
 betont kever, fényes aszfalt csípi orrát,
 védi az életét acél szalagkorlát.

Rajta állsz egy hídon, s nem látsz, csak egy utat,
 nem sejtéd, hogy a híd milyen formát mutat,
 nem tudsz rajt időzni, taszít a forgalom,
 a híd az utasnak csak percnyi fogalom.

De a folyótól, vagy árteréről nézve
 kibomlik egészen a szerkezet képe:
 feszíti pillérjét, tartja széles hátát,
 rá felnézve látod igazi nagyságát.

488. Fábri Zoltán: Hidak és árkok

A híd: béke, ha igazán mondjuk és akarjuk. A híd az ember legbüszkébb műve, az ív az esztétika legszebb vonala, a találkozás az etika legmagasabb foka: az emberiség szépsége és igaza.

A híd mindez, mert a híd a béke útja. A háború legnagyobb ellensége, akadály a híd. A híd nem frázis „Hidak” és „árkok” végeredményben „A gondolat igaza” és „A béke igaza” új folyamának tekinthető. Csupán a hangsúly tolódott el a híd fogalom javára.

A híd: az ember. A híd: az emberiség. Ahol ez nincs ott árok van: embertelenség gyűlölet fanatizmus, ököl és barbarizmus. A híd a megismerés és megértés eredménye: a gondolat és a béke igaza és útja. Az árok: veremásás.

A hídon ember találkozik emberrel, az árkot ember ássa ember ellen. Népek, kultúrák, közlekedés útja: a híd.

Hidak vannak és árkok. A hidak tovább visznek, de az árkok törbe csalnak.

Híd és nem árok: könyv, könyv, mely a gondolat és béke igazának útja, folyamatossága!

Dehogyan hal meg a gondolat
 míg ember él a nap alatt
 itt mindig híd lesz (Illyés Gyula)

A híd igaza megállíthatatlan, az ív szépsége felülmúlhatatlan, mert a híd íve a teret és időt egybeölti emberiség reális konstrukciója.

Add tovább! Csináld tovább! Emberek vagyunk ...

489. Magdu Lucian: Híd az Éren át...

Fahíd az Éren át...
 Topolyák avarán
 tipegő hajnal-fény:
 tavaszát deríti.
 Éjszakai álmát
 a szerb templom tornya
 s szomorúfűz őrzi.
 Avítt deszkáinak,
 a csonka karfáknak
 nem találnád mását;
 mégis e karcsú ív
 évizedek óta
 tartja oda hátát,

hogy magyar, szerb, román
 cipelje át rajta
 örömet bánatát,
 piaci áruját
 Agg-korát jelöli
 podagrás falába,
 amint vízbemártva
 iszappal kúrálja
 – Várja gyógyulását. –
 Fahíd az Éren át...
 csak teveled együtt
 szeretem Battonyát...

490. Kondor Béla: Belgrád rakpart

Szerelem szentsége, ne hagyj el!
 El ne hagyj, üdvös varázslat!

Szürkeszinű, vörösbetűs hajók közül
 jelenik elő a szerelmes szörnyhátú folyóvíz.
 Bohókás betűk színe alatt dohog
 eltűnő szívdobogásom.
 Hidak és utak labirintusa egyenesíti
 az én szerelmem
 cseppfolyós gerincét sudár egyenessé.

Hidak ívei, életem összetört átkelőhelyei!
 Átkelőhelyek, életem felrobbantott hídszerkezetei!

Rozoga, fekete kompok ezüsthaju
 öreg vizen tört vonalakat metszenek konokon,
 s milyen vadonatúj elszántsággal.
 Vigyázz, ha bujdosó szelet hallasz!

Ez a nyugodtság lehiggasztja, betapasztja
 csupasz sebesüléseink hunyorgó sajgatását,
 majd a kürtök hosszan bólogatnak erre,
 hegyeket hosszan remegtetnek hanggal.
 Csupa sebhely ez a sok deli szerelem,
 fennhordott álság és sziréntejű ócska csábítás.
 Szürkeszín kabátjaink alatt vér van.

Ó, el ne hagyj jajvörös szentség!
 Üdvös varázslat, sokerü szörnyü szentség,
 ne bennem halj meg, üdvözülj másokban!

491. Pilinszky János: Metronóm

Mérd az időt,
 de ne a mi időnket,
 a szálkák mozdulatlan jelenét,
 a fölvonóhíd fokait,
 a téli vesztőhely havát,
 ösvények és tisztások csöndjét,
 a töredék foglalatában
 az Atyaisten ígéretét.

492. Rab Zsuzsa: Az utolsó perc meg az első

Egyik magányt testével szétlökő
 másik magány. Oldódás mákonya.
 Két szempár tükrét befutó homály.
 Kéklő sötét. Fény-lándzsa járja át.
 Aztán ujjbeggyel érzett édes íz.
 Fülbe dübörgő forróság-folyam.
 Szemet vakító hang. A szív körül
 lágy zuhogás. Lassú acélcsigák
 feszítik az utolsó pillanat
 fényhíd-ívét. Ködfalú szakadék
 az ív alatt. Görcsös gyökér a kéz,
 az eszmélet porló homokfalát
 markolja. De már ernyed. és zuhan
 a test halálos ívben. Mélyvörös

bársonyokkal kövezett szakadék.
 Bordó sötét. Fénylándzsa járja át.
 Évmillió magány törtpercei.
 Ujjbeggyel hallott csend. Lágysuhogás
 a szív körül. Csobogó nyugalom
 tömör hullámán sodródik a test
 az eszmélet szikár partja felé.
 Valódi kövek és valódi fény
 partja felé. Még úszik, még lebeg
 lüktető völgyű hullámok között.
 Amíg a másik szempár felnyíló
 tükrében meg nem látja, merre járt.

493. Rónay György: Téltemető

Tél te feketeszívű fehérszakállú hová temesselek
 milyen folyóba lökjelek milyen árba taszítalak
 hová búvöljjelek a csontjaimból
 a száradókból szikkadókból
 velejük nedvében siralmasan fogyatkozókból
 siralom csütörtök

(részlet)

testben-lélekben siralmasan törődött
 ki volt valaha büszke-hatalmas
 bozótok buktatóin diadalmas
 sudárszép csodafiúszarvas
 suton kuporog tűznél didereg ma
 dob szerda

híres inai hova lettek
 vizes szemei ködbe merednek
 ha szól is egyre kevesebbet
 erei lassan szitává meszesednek
 szita szita péntek

de most mikor újra buzdul az élet
 kasokban újra zsongnak a méhek
 maholnap térdig füvellnek a rétek
 virág is éled

ruták nefelejcssek százszorszépek
sárgállnak a sárgák kékellnek a kékek
szita szita péntek

ideje készülni újulásra
gonosz Tél vetlek vad folyamárba
vigye rút szalmád más határba
próbáld lábad igazítani táncra

dobra szerelemre szitára
légy az a szarvas aki voltál
fényes homlokod bársonyos oltár
két agancsodon huszonnégy gyertya
dob szerda
dob szerda

légy újra suhogó szövétnek
forrást fakasszon szökelésed
szentegyház karcsú oszlopa lábod
zengedezés suhanásod
hajgató hujjogás nyilamodásod
csillagok zápora fényed
szita szita péntek

hídul íme vetem a hátam
minek az a híd kerülni váram
tél várát kerülni hidamra hágni
azon a hídon átaljárni
kaput nyitottam megtalálni
ott túl lakozni örömben hálni
dobon dobolni szitán szitálni
ölteni irhát hántani kérget
szita szita péntek
szerelem csütörtök
dob szerda.

1970

494. Simándi Ágnes: Még akkor is

Még akkor is ha
 örülként vet ki a kor
 és magányos futásom
 csupán az aréna
 ívein bukdácsol
 végeérhetetlenül

még akkor is ha
 mindenbe kerül
 ez a játék – és rám
 dobja marék földjét
 a barátok siránkozó
 tömege

még akkor is –
 nekem ez az egyetlen út

fulladva – hajszolva
 értelem, akarat
 összeszorítottan
 túrni és szeretni

mert két nehéz
 mozdulat közt
 nem szakadt el
 a híd –

hiába nem mertem
 álmodni évekig

sziklára dobott
 gyermekkoromat
 túlélte a hit

495. Tompa László: Egy emeleti ablak mögül

Ma megürült egy ósdi, kedves
 Kalitka, – nincs a kis madár.
 Egy halk, finomka öregasszony
 Lelke, ki tudja, merre jár.

(részlet)

Míg itt volt, sem volt itt egészen –
 Úgy megigézte rég a mult,
 Hogy nem is látta meg: azóta
 Miminden jött, hogy beborult.

Így muldogált el év után év,
 Míg egyszer aztán, hirtelen
 Az utcacsendbe belemordult
 A fölzavart történelem.

Új meg új izgatott csoportok –
 S legtöbbje hogy kurjongatott!
 Éjjel is örökké huhogtak
 A jövő-menő vonatok.

Azután hírek harcterekről...
– Mind ki is tudná érteni? –
Majd elmúlt az a szörnyűség is,
De itt maradtak rémei.

Mult s jövőendő két partja közt, míg
Gond, gyűlölet vak szele tép:
Egy égő hídon át gyúródunk,
Parttalan, sujtott nemzedék.

496. Vas István: Nincs híd

Némán heverünk itt, kikötöttünk.
Nincs híd, csak a tested, miközöttünk.
De a hátad vonala,
de a vállad mosolya,
szomjaimat oltja.

Csak tested az élet igaz érve.
Mellette feküdtem ma egy éve.
Hú természet, jó titok,
ringatott és gyógyított,
útba igazított.

Tőled az az út mért vezetett el;
Téged nem a testem veszített el.
A test békét akarna,
száll a lélek kalandra,
nincsen nyugodalma.

Csak száll, hova száll, hol van az Ország?
Jó volt ma megint hallani hozzád.
Lelkem újra nagybeteg,
tested gyógyíthatja meg,
ágyát leli benned.

Ágyát, betegágyát. A te tested,
bőröd színe, lábad, nem a veszített

Édennek egy részlete?
 Oda visszatérek-e?
 Jön majd, jön az este.

497. Végh György: Játékos ifjúság

I.

Mesébe illő délután van,
 sejtelmes és szelíd; puha –
 azúr – s mint a fonott kalácsban
 gyermekkorom karácsonya
 angyalhajjal s aranydióval
 és minden égi-földi jóval:
 kardok, kürtök, csákók, dobok
 között egy kis vasút dohog –
 úgy ébred lüktető eremben
 mesélőkedvem és a vágy,
 hogy szívem régi bánatát
 oly halkán, csöndben elrebegjem,
 ahogy most hullna künn a hó,
 ha megjött volna Télapó.

XI.

Egy éve vésem ezt a verset,
 zenéd sok éve kergetem,
 ó Ifjúság, királyi herceg,
 ki átsuhansz az életen,
 bíbor-köpennyel és kalappal:
 csak, mint erdők csöndjén a hajnal,
 oly észrevétlen, álmatag
 reánk hullatva árnyadat.
 Ó, lopj el innen, lopj el engem!
 Terítsd reám a köntösöd,
 ne hagyj a felnőttek között,
 még elpusztítanak szívemben;
 mint elpusztult a Drága Híd:
 habokba ölve jajjait.

498. Goethe, J. W.: Rád gondolk

Rád gondolk, ha nap fényét füröszt
a tengerár;
rád gondolk, forrás vizét ha festi
a holdsugár.

Téged látlok, ha szél porozza távol
az utakat;
s éjjel, ha ing a kis palló a vándor
lába alatt.

Téged hallak, ha tompán zúg a hullám
és partra döng;
a ligetben, ha néma csend borul rám,
téged köszönt.

Lelkünk egymástól bármily messze válva
összetalál.
A nap lemegy, csillag gyúl nemsokára.
Oh, jössz-e már?!

499. Hidas Antal: Régi sorok – egy fakult füzetből

I.
Ha egyszer ledől a híd,
hidasok hiába jönnek,
föl nem építik többet
a régi, nagy hidat.

(részlet)

Más lesz az íve annak
és más népek haladnak
az ismeretlen partra
közömbös ég alatt

500. Babits Mihály: Töredék

Égi híd
De te hidd
mert a hit
üdvözt.

501. Bódás János: Költő

(Viadukt vagyok, bús diadalív Reményik S.)

Költő: viadukt. A pillére hit,
mely nem rendül, acéllá merevült.
Jöjjön bár orkán, marcangolja tűz,
mit ellene az élet harcra küld,
csak áll és rajta apró emberlelkek
a szakadékot elfeledve mennek.

Lélek, mely kürt s néha viharharang.
Parancs, a szívbe kongja zord szavát.
A tette álmom, s minden álma tett
és minden szenvedély alattvalója.
Király, ki büszkén hordja jogarát.

Férfi, ki széles vágy-árkokat lép át,
a női szívben csak testvért keres.
Nem zúgolódik, fájdalma nemes.

Ige, melynek szívekbe jární szent juss.
Élete szó és minden szava textus.

1926

502. Túrmezei Erzsébet: Épül-e már a csodahíd?

„Istenem, add, hogy ne ítéljek –
Mit tudom én, honnan ered,
Micsoda mélységből a vétek,
Az enyém és a másoké,
Az egyesé, a népeké.
Istenem, add, hogy ne ítéljek!”

Reményik Sándor

Ötven év szállt el, mint egy pillanat,
mióta nem vagy már velünk,
nem halljuk többé intő, halk szavad,
és te nem hallod, amit felelünk.

Azóta vasfüggöny szakadt el,
ledőltek gőgös kőfalak,

s még adósok vagyunk a felelettel,
a biztatással: „Meghallgattalak!”

„Istenem, add, hogy ne ítéljek!”
– kérted... Bár kérnénk mind veled,
hogy csodahíd ívelne át vétkek
és ezer átkos mulasztás felett!

Ha vasfüggöny szakadt, kőfal ledőlt,
őrizzük-e még szavaid?
Mebocsátásból, testvérszeretetből
épül-e már a csodahíd?!

Bár feleletünket mint koszorút,
házsongárdi sírodra tehetnénk:
„Építjük a hidat! Nehéz az út,
de ha Isten segít, felépülhet még!”

1991

503. Túrmezei Erzsébet: Hídon át

J. F. v. Eishendorff után németből

A világon – bút vagy örömet ad –
hadd menjek az idők árja felett,
útrakész vándor, csak mint hídon át,
Istenem, találkozni Teveled.

504. Túrmezei Erzsébet: Hidat verünk

Egymás arcát kutatva nézzük,
és a kedves, ködbeveszett,
régii gyermekarcokat idézzük.

Keressük hosszan és hiába,
a régi kis diákleányt,
aki velünk járt iskolába.

Együtt játszottunk és tanultunk,
megosztottunk bút, örömet...
Érzed? Megsimogat a multunk.

Tudod, mi most hidat verünk
a tovatűnt évek felett,
s a hídon át útra kelünk.

Aztán... – nem is kell sok beszéd! –
Újra megfogjuk melegen
egymás elveszített kezét.

Sopron, 1960

505. Túrmezei Erzsébet: Sok híd kellene még!

Mentünk a hídon át.
Meleg fény simogatta a Dunát,
a partokat,
az arcokat,
mindent körültem...
házakat, hidakat...
s szívemben hála fakadt:
a hidaknak örültem.

Annak,
hogy vannak,
folyókon, mélységeken átívelnek,
partokat, szíveket összeölelnek.

De míg csodáltam a hidakat,
a hála nyomán könnyörgés fakadt:
Istenem, nem elég!
Szíveket, népeket
elválasztó szakadékok felett
sok híd kellene még!

Közötted és közöttünk szent Fiad
keresztjével épített hidat,
s azóta is hidakat épít Ő,
a leghatalmasabb Hídepítő,
hogy mélységet önzést, gyűlöletet
átíveljen a szeretetet!

Segíts hidat építeni veled,
mert sok híd kellene!

Meleg fény simogatta a Dunát,
s Budára értünk a Lánchídon át.

1985

506. Pecznyik Pál: Béke hídjá!

Sokan gondolunk imában,
reménnyel e kis hazában,
vesszen csalás és hazugság,
ragyogjon fel az igazság!
Bánat helyett öröm, béke,
áradjon a magyar népre.
Oly sok embert és vért vesztett,
honában, mit vérrel szerzett.
Vonul – tűrve – keresztjével,
egy szebb jövő reményével.
Több mint ezerszáz éve már,
hol örömmel, hol sírva jár,
egyedül a szláv-tengerben,
küzd viharban, árral szemben.
Ő de sokszor megalázták,
kirabolták, meggyalázták.
Mégsem akar visszavágni,
csak népekkel békén járni.
Isten: ki Úr, népek felett,
Ő irányít, gondoz, vezet,
legyen béke minden helyen,
népünk: béke hídjá legyen.
Híd: harag, gyűlölet fölött,
híd: Kelet és Nyugat között!
Minden nemzet, Istent féljen,
az Ő tetszésére éljen.
Akkor hull majd áldás árja,
a nemzetek világára-

2009. február 14.

507. Venyercsán László: Híd

Nemcsak folyók felett magasan ívelő,
 Utat biztosító építmény, szerkezet:
 Híd a simára gyalult baráti szó is,
 Simogató, nyílt, meleg tekintet,
 Türelemmel vemhes megértő várakozás,
 Kéz, mely törölni kész, fájó könnyeket,
 Levegőt tisztító vihar,
 S indulat, mely rosszat elűzni akar.

Híd a megbocsátás, híd az elengedés,
 Sebeket gyógyító boldog nevetés?
 Akarni a szépet, tenni a jót,
 Értelemmel sokszor fel sem foghatót...
 De mindig másokért, mások érdekében
 Csonkig elégni gyertyaként fehéren.

Erős két karja lélektől lélekeig vezet,
 S pirosan virágzik, a neve: szeretet!

508. Füle Lajos: Van híd

Mióta Jézus testbe öltözött,
 van híd a véges s végtelen között.

509. Füle Lajos: Hogy egyek legyenek

Mi meg hitünkéből falat emelünk
 pedig híd kell a szakadékon át
 felekezettől felekezetig
 néptől népig, lélektől lélekeig.

510. Burns, Robert: Az Ayr hídjai

A falu egyszerű költője, kit eke
 mellett az ének mesterségire
 faág, kenderike, rigó tanít,
 ahogy a bukó naptól búcsuzik,
 s lengő pacsirta, lomb lakó vörösbegy,
 szürke lile, mely domb fölött süvölget:
 ő is vajon, kit sárkunyhóban arra

(részlet)

neveltek, függetlenségít ne hagyja,
kit jókor a nyomor megedzett, hogy kemény
küzdő legyen a Balsors harcterén:
bérenc-bűn üt ki vajh rajta is, mint a rím
szolgalelkű svájci zsoldosain?
Vagy záp dicshimnusz fabrikál, minőt
a könyvajánlások pénzsomja költ?
Nem! Zengi bár egyetlen dalát,
s ujja egyetlen bár, ha húrba vág:
a bárdok heve izzik benne! Mily hév!
S jutalma egy: a hír, a tiszta hírnév!
Mégis, ha szíves pártfogóra lel, ki
nem azért ad, legyen mit dobra verni,
ha a nem ismert falusi felé
Ballantyne fordul, megsegítené,
keble a hála kínjától dagad,
mit nem könnyít csak az, ha ő is ad.

Etájt volt, hogy egy egyszerű, szegény bárd
– az egyszerűségért itt ez a bér járt –
Ayr ősi vén városában egy éjjel
– lelkében gonddal vagy tán csak szeszéllyel –
ágyából fölkel és kószálni indult,
Simpson csapszéke mellett balra fordult
(lehet, hogy mindent-igazgató Sors
küldte tanúnak az elmondandókhöz,
lehet, hogy úgy elborította gondja,
maga se tudta, útját merre rója?).
A börtönóra kettőt vert, s amaz,
a Wallace tornyán esküt tett rá: igaz,
a csendes éjben a folyamtorok
vize konok bögéssel csapkodott,
szunnyadt minden hunyt szemmel, mint a Föld,
szállt némán a hold fák, tornyok fölött,
kúszott az ezüst sugarak alatt,
kérgesült lassan a vizen a fagy...

Mikor egyszercsak! Szárny zúgás, serény
szárnyak csattognak költőnk két felén,
szeli sötét árny kettő a leget,
héja-üldözte nyúl nem sebesebb.
Száll az egyik az Ó Hídra; lebeg
másik a félkész pillérek felett.
Költőnk őket legott fölismeri:
az ayri hidak őrszellemei!
(Nem tréfa, hogy a költők látnokok,
nekik a lelkek nyelve nem titok,
felelnek tündér-, manószóra, sőt
megértik biz magát az ördögöt.)
Volt az Ó Híd vén ó-pikt származék,
csunyitá arcát gót kor ránca még,
víjt az idővel, látszott, rég csatát,
de állt keményen még minden csapást.
Volt az Új Híd öltönye újdoni,
szabta bizonyos Adams, londoni.
Kezében öt gyöngysíma gyertyaszál,
ékes fején a haj gyűrűkben áll.
Járt körbe, nézte aggódva a gót
az íveken az idő-vájt nyomot,
új társát eközben érte szeme,
lobbant is rögtön dühre szörnyüre.
Néz végig a divatos göncökön
s jóestét vízmentében így köszön.

Ó HÍD

Látom, öcsém, hogy lesz önérzeted,
a két partot ha átölelheted!
Ám majd, ha mint én, oly vén híd leszel,
bár azt hiszem, azt mégsem éred el,
akkor, egy félpennybe fogadok,
hord kevesebb cafrangot kobakod.

ÚJ HÍD

Vén vadóc, ezzel azt mondod ki csak,
hogy modorod se különb, mint agyad

Mered egy nap a te utadat, ezt
a szűket, mit két kordé elrekeszt,
említeni, e dögvermét a kőnek,
szép hídjaival a modern időknek?
Ingét veti inkább s kél úszva át
a Ducat-gázlón, ki magára ad,
hogysem szemét ilyen csúfságteli
barbárság látványának tegye ki.

Ó HÍD

Önhitt bolond! Szétpukkaszt még a góg!
Mióta állok ár s apály fölött!
Bár megviselt a kor, én egyre még
híd leszek, mikor te rég – törmelék!
Nem érted még a dörgést – no de itt
két-három tél apróra kitanít.
Ha majd álló nap ólmosan esik,
s a síkság vízőzönné változik.

Illyés Gyula fordítása

Hidakról innen-onnan

Valóságos és emlék-jelkép hidakról költemények, novellák, regények, drámák mellett többféle műfajba sorolható irodalmi alkotások is szólnak: gyermekversek, népdalok, humoros írások stb.

Az eddigiekben is előfordultak neves emberek mondásai, népköltés stb., ebben a fejezetben ízelítőül olyan „műfajok” mutatkoznak be, melyek kicsit másképpen szólnak a hidakról.

Neves mondások; szállóigék

Newton: Az a baj, hogy több falat építünk, mint hidat.

Franklin D. Roosevelt: Kevés kétség férhet hozzá, hogy sok tekintetben a hídépítés története a civilizáció története. Rajta keresztül jól érzékelhetjük az emberiség fejlődésének egy fontos részét.

Alan Émile: Nagy művészet, hogy valami módon mindenhol felismerjük a hídnak azt a részét, melyen átkelhetünk.

Széchenyi István: Egy híd többet jelent kőnél és acélnál, kifejezi az emberiség alkotó törekvéseit, szoros kapcsolatokat hoz létre, nemzetet, kort, átvezeti az utakat, hogy megkönnyítse az emberek életét.

Balázs Béla: Nem sikerült ma hidat verni szomszédjainkhoz, nem baj. De ha többé nem fog árok elválasztani, akkor híd se kell majd. A holnap pedig mindig ma kezdődik.

Bem József: A híd visszafoglalom vagy elesem. Előre magyar, ha nincs híd nincs haza (Piskiné).

Ivo Andrić: Az emberi alkotások közül nincs nagyszerűbb és értékesebb a hidaknál; fontosabbak az otthonnál és gyakorlati jelentőségük miatt szentebbek a templomoknál. Mindig olyan helyen épülnek, ahol az

embereknek leginkább szükségük van rájuk, tartósabbak a többi építménynél és sem a titokzatosságot, sem a rosszat nem szolgálják.

Santiago Calatrava: A hídépítés az építészet leghatékonyabb formája, mivel mindenki számára hozzáférhető. Azoknak is van köze hozzá, akik nem mutatnak érdeklődést az építőművészet iránt. Egyetlen gesztusról van szó, amely mégis átalakítja környezetét, a természetet, és rendet kölcsönöz annak.

Palotás László: Híd a Duna felett, a Tisza felett, a folyók és a völgyek felett mint az emberi és baráti kapcsolatnak, a megértésnek, a közös törekvéseknek, a haladásnak ősi szimbóluma, az összefogásnak, a közös tetterőnek kifejezője, a fejlődésnek és az emberi kultúra magasabb fokának jelképe. Hidak című társszerzős könyvének mottója:

Hidat verni
tovarohanó folyók, a mély völgyek felett, a
meredek partok között, hogy egymást elérhessük,
hidat verni
emberi indulatok, szakadékok fölött, az
emberszívek között, hogy békében élhessünk

Közmondások

- ◆ Jusson a híd végére (váljék köddé)
- ◆ Megéred, ha a híd végén ülsz (lehetsz még szegény – örülnél, ha így lennél...)
- ◆ Bátor a kőhíd alatt (amikor nem kell félni)
- ◆ Azt kapja, amit a révész bérese (semmit, szidás a jutalma)
- ◆ Akkor fizet, ha lyukas hídon talál (soha)
- ◆ Lyukas hídon talál (véletlen)
- ◆ Amit a hídon nyer, elveszti a vámon (Nem nyer semmit)

Érdekes, hogy a hidakról szóló közmondások közül csak egy igazán közismert, érdemes lenne más népek közmondásait is átnézni.

Nagy klasszikus művek

Dante Isteni színjátéka, Pokol részében meglepően sok híddal találkozunk, érdekes, szokatlan kifejezésekkel

511. Dante: Isteni színjáték, Pokol

Tizennyolcadik ének
Rondabugyrod

(részlet)

Van egy hely a pokolban, Rondabugyrod,
vasszínú kőből, mint a hetedik kör,
mely fönn keríti e sok ronda bugyrot.
És e körétnak közepén nyílik föl
egy széles, mely kut óriási szája
(annak idején szólok mindezekről).
Gyűrű tehát a kőmező formája
a kut s a nagypart lába közt, közepen
s tíz kerek völgyre van felosztva tája.
S mint várat néha bekerítve szépen
árok árokra gyűrűsen övedzik,
olyannak tetszett nékem e hely épen,
minőnek az ily vár környéke tetszik;
s mint az ily árkokat a várküsöbötől
a külső partig kis hidak ha metszik:
úgy itt is a nagy külső kötömegtől
szirthidak metszik e tiz görbe bugyrot
a Kútig, hol a hidak sora megtör.
Rómában a jubileumnak évén
rendezték így járását a tömegnek,
a hídon, a tolongás nagyra nővén,
hogy át az Angyalvár felé mehetnek
egyik szélén, szent Péter templomához,

Huszzonegyedik ének
A Rondakörmök

Igy hídról-hídra, egyebet beszélve,

amivel Komédiám nem törődik,
mentünk; és megálltunk a csúcshoz érve,
látni a jaj okát, mely fölverődik
e Rondabugyrodébéli új bugyornak
csodás homályából a híd-erődig.

Hátrafordultam, s mint kinek megárt
látni, amitől inkább kéne futni,
minden ereje az inába szállt,
s nézéstől nehéz neki futni tudni,
úgy láttam én is, mögöttünk szaladva
egy éjszin ördögöt a hídra jutni.
Ah, milyen vad volt az egész alakja!
a szárnya tárva, s könnyü, gyors a lába,
ah, mint remegtem minden mozdulatra!
Egy bűnös volt ültetve a nyakába,
hegyes, magas vállára és az ördög
megfogni jól, bemarkolt lábainába.
S hidunkra érve: "Nesztek, Rondakörmök,
egy tanácsúra Zita városának,
visszamegyek még, dugjátok le" – dörmög –

És aztán hozzánk ígyen szólva fordult:
"Tovább itt nincs út, mert a szikla törve
s e hatodik ív közepén kicsorbult.
S ha beljebb vágytok, menjetek e görbe
árokpartján, s leltek majd egy másik
hidat, mely átvisz az alábbi körbe.
E perchez éppen öt óra hibázik
és pont ezerkétszázhatvanhat éve
s egy napja lesz, hogy e híd törten ásít.

Huszonharmadik ének
Az ólomcsuhások

Szól: "Közelebb van, mintsem véled, útja
egy hídnak, mely a külső körből indul
és mind e völgyet végigmetszve futja,

csakhogyan itt el van törve, közepin túl,
 de romja széthever a sziklabordán
 s tán lépcsőt nyújt, mely kivezet e kínbul."
 S felelt Vezérem a fejét lehajtván:
 "Csalt hát az ördög, kinek szörnyü horga
 lelkeket horgász túl a szikla partján."

512. Milton, John: Az elveszett paradicsom

II. könyv

(részlet)

Haladt sok nyügge, bajjal, gürcöléssel;
 ő még csak , nyügge-bajjal, ám hogy egyszer
 átkelt, hamar, midőn bukott az ember –
 mi furcsa változás! –, Bűn és Halál
 járt nyomdokán (az Ég akarta-így!),
 s készített nagy, sokat tiport utat
 az éji Mély fölé; Mély fortyogó
 örvénye túri az új, hosszú hidat,
 bár ez Pokoltól a szerény világ
 szélső gömbjéig ér, és rajta álnok
 lelkek vonulnak könnyedén ide
 oda, hogy büntessék, avagy kisértsek
 az embert, csak nem azt, kit Isten őriz,
 külön kegyelme, őrző angyala.

X. könyv

Pokolkapuból most a Zúr sötét
 köd-örvényébe szállnak ketten, ám
 külön uton, s hatalmukkal (nagy az!)
 lebegnek a vizek felett, s amit csak
 lelnek, szilárdat, iszapost, lökik
 kétfelől egy gomolyba a Pokol
 szája felé; mint szembefújva két
 vad sarki szél a Croni-tengeren
 töltést a habzó Mély fölé: csodás
 hosszú hídként, e mostan védtelen
 világ – Halál prédája – moccanatlan
 falához, innen bizton járható
 könnyű ívet ívelnek Poklokig.

Ha nagy kicsinnyel összevethető,
így jött Xerxes, hogy leigázza a
szabad helléneket a memnoni
kastélyból Susából a tengerekhez,
s Európát Ázsiával összekötve,
nagy hidat vert a Hellespontuson,
a bosszus habokat megostorozva.
Így vitték végbe csuda hídverő
szorgalmunkat riongó úr fölött:

egy függő szirttarajt – követve Sátán
nyomát oda, hol szárnyait először
lelibbentette, s biztosan leszállt
a Zúrból – e kerek világ kopár
héjjáig. Megkövesztették acél-
szöggel-lánccal már szinte túlszilárddá;
így hát egy kis helyen most összeér
az Emphyreum-ég s a Föld határa,
és balra mesze tőle a Pokol.
E három helyhez három út vezet,
s már kémelelik a Földhöz-útjukat,
Édenhez igyekezve...
hírekkel rakva tér Pokolba. Zúr
partján, az új csodás hídhoz közel
váratlanul sarjába ütközik,
ki jött elé. Lett ám parázs öröm,
s a csuda-híd láttára még nagyobb.

Ámulva állt soká, míg végre lánya
a bűvös Bűn a csöndet megtöri:
„Szülöm, a te magasztos tetted ez,
te trófeád, ha nem is hiszed tiédnek!
Te vagy szerzője, első mérnöke,
mert én, mihelyt megsejtettem szivemben –
mely titkos összhangban ver a tiéddel
együtt, csodássan összekötve –, hogy
győztél a Földön (bizonyítja most
megjelenésed is), habár világok

zártak tetőled el, mégis legott
 éreztem, mennem kell utánad e
 fiaddal – háromunkat oly szoros
 végzet köt össze. Lánzában Pokol
 nem tarthat vissza, sem az úttalan
 éj-úr, hogy ne legyünk sugár-nyomodban.
 Szabadságunk kivívtad, mit Pokol
 kapuja zárt idáig, általad
 sarjadt erőnk, hogy ily erős hidat
 verjünk az égi szakadék fölé.

... Most az éjen át
 hidatokon míg könnyedén leszállok
 társult hatalmaimhoz, hogy tudassam
 vívmányaim, s velük együtt vigadjak,
 ti addig e hídon a számtalan
 gömb közt (mely mind tiétek) szálljatok
 a Paradicsomba, s királykodjatok
 nagy üdvben ott, a Földön és a Légben
 s főképp az emberen, ki mindenek
 urának mondatott. Elébb tegyétek
 Ment a Sátán
 alá a gáton a Pokol-kapúhoz
 Kétoldalról a kettészelt hidalt
 Zúr bög, s a gátat fölszökő csapással
 támadja. Mérgét csak gunyolja ő,
 s az őrizetlen nyílt kapun bemegy.
 Lelket se lel sehol...

Az elveszett paradicsomában több részlet is olvasható hidakról.

513. Goethe, J. W.: Faust

Margit:
 Rohanj, ha megteheted,
 menteni gyermekedet!
 Amerre a part
 fölfelé tart,
 át a hidacskán,
 balfele

(részlet)

sűrű bozót van,
ott van a tóban
az én fiacskám.
Nagy baja nincs még –
küszködik, él!
Fuldokol, él!
Húzd ki! Segítség!

Dsida Jenő fordítása

Goethe Fauszjában is előfordul egy híd említése, ám különösebb jelentősége nincs ennek.

514. Kalevala

Ha folyóvíz folya arra,
patak állana elébe:
selyemhidat húzzál arra,
tegyél piros posztópallót!
Úgy vezessed át az öblön,
vidd a vizeken keresztül,
vidd át Pohjola folyóján,
vezesd át a vízesésen!
Tapio-ház jó gazdája,
Tapio-ház gazdasszonya,
ősz szakállú erdővéne,
erdőnek arany királya!
Erdő asszonya, Mimerkki,
erdei jótévő asszony,
kék kabátos berki asszony,
embert elemésztő helyre.”
Annikki, szép nevű lányka,
éj szúze, homály leánya
tudja, hogy igazat hallott,
igazat hazugság nélkül,
félrelöki fejkendőjét,
mosását mosatlan hagyja
hosszú hidacska hegyében,
piros parti palló végén.
Ruhaalját kézbe kapja,
szoknyáját marokra fogja,

(részlet)

azzal csak megindul onnan,
szalad-szalad nagy sietve;
el is jutott a kovácshoz,
megy a kovács műhelyébe.
Ott volt kovács Ilmarinen,
örök idők nagy kovácsa,
vasas kispadot kovácsol,
eligazítja ezüsttel,
könyöknyi korom fejében,

Hull is a hó mint a dárda,
szakad a hó, mint a lándzsa,
szakad a forró kövekre,
égő tüzes kősziklára:
lett egy havas kis tavacska,
jeges árok lett belőle.
Akkor a léha Lemminkäinen
teremt jégből való hidat
ama hóból való tóra,

Tedd a fákat tővel egybe,
levelével fordítsd össze,
legyen híd a hitvány helyben,
út az utálatos földön,
áradt lápon, áradt földön,
ingadozó nagy vizeken.
Vidd a görbe szarvúakat,
hajtsd a hasadt körműeket,
hajtsd a jószágot hazáig
ártatlanul, bántatlanul,
lápon a lábuk meg ne csússzon,
el ne süllyedjen a sárba!

Apám is, anyám is meghalt,
egész nemzetségem meghalt;
jégcsizmámat kaptam tőlük,
örököltem ködruhámat;
jeges úton járdogálok,

hitvány hidakon haladok,
 minden lápon meghallhatok,
 minden sárban megfúlhatok...
 Akármilyen rossz a sorsom,
 s bármilyen nehéz az élet,
 nem leszek bürü a lápon,
 híd a hínáros helyeken.
 Meg nem halok még a lápon,
 amíg két kezemet bírom,
 öt ujjamat megfeszítem,
 tíz körmömet is kitartom.

*A Kalevalában érdekes említései találhatók különböző hidaknak.
 Cervantes: Don Quijotéjában csak említést találtam Mantible hidjáról (49.
 fejezet), egy külföldi hidtörténeti mű a híres Orbigo hídról idéz egy kis részletet.
 A teljes kiadás tüzetes átnézését ajánlom.*

515. Arany János – Toldi szerelme

Tizedik ének (részlet)
 8.
 Szembe a hídörző csapatokat (mert még
 Széltére aludtak) pacuhán fölverték;
 – Ezek ugyan tudták, hogy jó Cajetáni,
 De fog ez éjjel négy mérföldnyire hálni.
 Most, a veszedelem nyakukba szakadván,
 Rohannak a hídra, csunya hátat adván,
 Százan is egy szélbe', bár nem elég tíznek –
 Rohannak bizony a kész halálnak, víznek.

9.
 S lett volna veszély nagy, most csak igazándi,
 Ha észre nem veszi tulnan a Taránti;
 Hanem ez csatán nőtt zsoldosait hozza
 S hídon a futókat nyomja velök vissza.
 Harcoltak az ígért s kétszerezett bérért,
 Mintha csak a honért, vagy az édes bőrért,
 Szembe saját vérök, a szaladók ellen,
 Míg viaszszoríták, hogy csudát műveljen.

Mert leesöl rúlla.
Ugye, babám, hadd essek az Isonzó vizébe!
Úgyse lesz a háborúnak
Tizennyócba vége!

Ha elmögyök a csatába,
Ki fog megsiratni?
Ki fog neköm a harctérre
Szömfödelet hozni?
Szömfödelem lesz neköm a
Vérös köpönyegöm;
Egy szép, csinos barna kislány
Majd megsirat engöm!

Högyoldalón nyírfa-köröszt
Jelzi a síromat.
Engömet az édösanyám
Sokszor megsiratgat.
Olasz golyó járja át a
Bánatos szívemet;
Írd meg, pajtás, a babámnak:
Ne sirasson engöm!

Vége van a háborúnak
Gyűnnek a katonák.
De sok szőke, barna kislány
Várja a babáját!

De csak mindön tizediknek
Gyün vissza a párja,
A többinek közös sírba
Nyugszik a babája.

Sárköz

Nincs itthon az ura, cinege madár,
Gemenci erdőben hidakat csinál.
Jó lovai vannak, hamar hazaér,
Jaj lesz nekünk rózsám, hogy ha itten ér.

Rossz lovai vannak, nem ér ma haza,
Mulathatunk rózsám, egész éjszaka.

Rábaköz

Sej a szanyi híd alatt, híd alatt
Három kislány rozmaringot arat.
Én leszek a rozmaring szedője,
Barna legény igaz szeretője.
Én leszek a rozmaring szedője,
Barna legény igaz szeretője.

Dél-Alföld

A szegedi híd alatt, híd alatt
Lányok sütik a halat, a halat.
Fehér tányérra rakják, rárakják,
A legénynek úgy adják, úgy adják.
Fehér tányérra rakják, rárakják.
A legénynek úgy adják, úgy adják.

Mezőföld

Kiárkolták a kisörsi határt,
Eltiltották a babám járását.
Keskeny hidat veretek, rajta keresztül,
Mégse válok el a szeretőmtől.
Keskeny hidat veretek, rajta keresztül,
Mégse válok el a szeretőmtől.

Hídló végén, padló végén
Karikás táncot járják.
Hídló végén, padló végén
Karikás táncot járják.

Elöl járja János bíró
Gombos dolmányába,
Maried asszony hátul járja.
Csepü rokojába.

Állj kezemre,járj kedvemre.
Tanulj emberségre,
Mert ha Isten összerendel,
Mü tanultak leszünk.

Széles a Balaton vize, keskeny a híd rajta,
Ne menj arra kisangyalom, mert leesel róla.

Nem esek, nem esek, én a Balaton vizébe,
Inkább esek kisangyalom véled szerelembe

Nem zörög a nyárfa levél ha a szél nem fújja,
Nem beszélnek kisangyalom ha igaz nem volna.

Tilos a szerelem félek a drága jó anyádtól,
Azt beszélik a faluban váljunk el egymástól.

A Balatonon 1839-ben Fenékpusztánál, igenis épült híd.

Mély a Dunának a széle,
De még mélyebb a közepe.
Az én rózsám kerülgeti,
Által akar rajta menni.

Ha az isten megengedi,
Hidat csináltatok neki,
Házamnál az egyik vége,
Győrig ér a másik vége.

Által mennék én a Tiszán
ladikon, ladikon, de ladikon.
Ott lakik a, ott lakik a galambom,
ott lakik a galambom.

Ott lakik a városban,
a harmadik utcában,
piros rózsza, kék nefelejcs, ibolya

nyílik az ablakában.

Által mennék én a Tiszán
nem merek, nem merek, de nem merek.
Attól félek, hogy a Tiszába esek,
hogy a Tiszába esek.

Lovam hátán seje-haj,
félre fordult a nyereg,
a Tiszának habjai közt elveszek,
a babámé nem leszek.

517. Arany János: Vörös Rébék

Vörös Rébék általment a
Keskeny pallón, s elrepült
Tollászkodni, már mint varju,
Egy jegenyefára ült.

Akinek azt mondja: kár!

Nagy baj éri és nagy kár:

Hess, madár!

Híre terjed a helységben:

"Tudjátok, mi az eset?

Pörge Dani egy varjút lőtt

S Rebi néni leesett!"

Rebi lelke nem vón' kár:

De, mint varju, visszajár

Hess, madár!

Gyilkost a törvény nyomozza;

Szegény Dani mit tegyen?

Útnak indul, bujdosásnak,

Keskeny pallón átmegyén.

Szembe jött rá a kasznár.

Varju elkiáltja: kár!

Hess, madár!

Keskeny a palló kettőnek:

Nem térhet ki a Dani;

Egy billentés: lent a vízben

Nagyot csobban valami.

(részlet)

Sok eső volt: mély az ár.
Varju látja, mondja: kár!
Hess, madár!
Bujdosónak kín az élte;
Reszket, ha levél zörög:
Felvont sárkányt vesz kezébe,
Hajtja éh: "megállj, görög!"
Varjú mind' kíséri: "kár!...
Fennakadsz te, szép betyár!"
"Hess, madár!"
"Most ebédre, hollók, varjak
Seregestül, aki van!
De szemét ne bántsa senki:
Azzal elbánok magam."
Fekete volt; mint bogár:
Asszony ott sír: "mégis kár!
Hess, madár!"
Vörös Rébék általment a
Keskeny pallón: most repül;
Egy varjúból a másikba
Száll a lelke, vég ne'kül
S kinek ő azt mondja: kár!
Nagy baj éri és nagy kár.
Hess, madár!

1877. szeptember 26.

518. Jékely Zoltán: Halászdal, II.

A lónai híd alatt
fogtam három szép halat,
egy kisebbet s két nagyocskát.

Sütött a nyárvégi nap,
táncoltak a sugarak,
játszottak huncut bújócskát.

A lónai híd alatt
kendert mostak a lónai lányok,
megtördösték, megcsapdosták,

mutogatták Bécs várossát,
mutogatták, eldugdosták.

Elbúsultam magamat,
néztem a három halat,
a három hitvány halacsját:
a lónai híd alatt
van ezeknél jobb falat,
csak nem nekem tartogatják!

1946

Nem igazi népköltés ez a két költemény, de népi ihletésű.

519. Lengyel László: Játék, Népköltés

Kis, kis királ, ki népei vattok?
Lengyel László jó királé.
Az minékünk ellenségünk,
Micsoda ellenségtek?
Minapába itt voltatok,
hidunk lábát eltörtétek,
mégsem csináltattátok meg.

Ácsok vagyunk, ácsodozunk,
fenyőfából kifaragunk,
ingyen aranyozunk.
Mivel aranyoztok?
Rézzel és ólommal!

A réz igen repedékeny,
ólom igen olvadékony,
vaskapunak vámja vagyon!
Micsoda vámja?
Egy szép leány és egy aranyalma!
A szép leányt megadhatjuk,
aranyalma most bimbózik.

Bújj, bújj, zöld ág,
zöld levelestül,
nyitva van az aranykapu,
csak bújzatok rajta.

Jöjjetek által, jó révészek!
Ki népei vagyok?
Lengyel László, jó királyé.
Nekünk az is ellenségünk.
Miért való ellenségtek?

– Hidunk lábát eltörette
S meg sem csináltatta.
– Holnap délre visszajövünk,
Fenyőfából megfaragjuk,
Meg is aranyozzuk!
Ácsok vagyunk, ácsodozunk,
– A kapunak vámja is van!
Micsoda vámja?
Egy hordó bor, egy aranyalma, egy szép leány.

– A hordó bor most virágzik,
Az aranyalma most bimbózdzik;
A szép leányt megadhatjuk,
Ha elkaphatjátok. –

Bújj, bújj, zöld ág,
zöld levelecske,
nyitva van az aranykapu,
csak bújj által.

Hidas játék
Hej, vára, vára,
Ezrek vára;
Kettős kívül,
Tüzes gyűrű.
Verd ki vára,
Vesd ki!

„Mért küldött az úrasszony?
– haja gyöngyöm, haja?

- Nektek hidat csinálni,
- haja gyöngyöm haja.
- Minek nektek az a híd?
- haja gyöngyöm haja.
- Nektek azon átjárni,
- haja gyöngyöm haja.
- Miből lesz a híd lába?
- haja gyöngyöm haja.
- Két szál rozmaringszálból,
- haja gyöngyöm, haja.
- Mi lesz annak az ára?
- haja gyöngyöm haja.
- Egy szép barna menyecske,
- haja gyöngyöm haja.”

Gyerekkerseken sok szép szól hidakról, kedvesen, érdekesen. Nagy nyereség, hogy neves költőink is írtak a gyerekeknek. A gyermekmesékben is biztosan lehetne hidakra találni, itt csak két híres művet: Alice Tükörországban és Micimackó hídját említem, mely nemcsak a mesében, hanem a valóságban is létezik. További bűvárkodást ajánlok.

520. Rákos Sándor: Apám a hídon

Jött apám a hídon át
szánon jött apám.
Az volt a híd! Az a szán!
Kiscsikó szaladt mellette,
csöngő csöngött a csikó nyakán.

Jött apám a hídon át –
elszállott apám.
Elszállott a híd! A szán!
Elszállott a csikó és hogy
csöngő csöngött a csikó nyakán.

521. Hárs Ernő: A híd

Térdig vízben áll a híd,
önmagán gondolkodik:
hogy futnak a víz felett
hátán át a kerekek,

Mély víznek
két partja,
nagy erős vashíd döng rajta.

524. Weöres Sándor: Budapesti Duna part télen

Lassú felhő-árnyék
száll a jég fölött
nagy foltta terülve
a két part között,

majd odébb húzódik
a Lánchídon át,
választ vánkosaúl
egy zöld kupolát,

ott se vár sokáig,
tovább szálldogál
és mögötte lassan
jó az esthomály.

525. Nemes Nagy Ágnes: Fekete hattyú

Nyírfaágból volt a híd,
azon álltam egy kicsit.
Egyszerre a híd alatt
megláttam egy madarat.

Fehér hattyút vártam én –
ez sötét volt, mint a szén.
Piros csőre, piros a lába,
mint a láng és mint a szén;
lába lángja, csőr-hegye:
fekete
tulipán

belseje.

Úszott, úszott egyre messzebb,
állj meg, állj meg, te vagy a
legszebb,
fekete hattyú, szépnyakú-

És azóta szemlelőnyva
minden este látom újra:
fényes hattyú, fekete hattyú
úszik, úszik,
ú.....

526. Tótfalusi István: Soroló

Gőzös, robogó,
Duna-híd, dobogó!
Zászló, lobogó,
csermely, csobogó!

Téb-láb topogó,
harkály, kopogó!

Kemence, dohogó,
rőzsetűz, ropogó!

Napocska, nevető,
tavi jég, repedő!
Puha ágy, lepedő,
teli madar-etető!

527. Nemes Nagy Ágnes: Mi van a szobában?

Az asztal

A szobában van az asztal,
leterítve szép damaszttal.
Ő a kedves, ő a jó,
ő mindenre kapható.
Lehet rajta inni, enni,
leckeírás neki semmi,

építék rá hidakat:
ő a víz a híd alatt.
Autó járja? Vígán állja,
ő a pálya, ő a pálya.
Egy baj van csak bármi kedves,
lombfűrészről ideges lesz.

528. Rónay György: Mi leszek?

Mi leszek, ha nagy leszek?
Mérnök! – Mérek, tervezek:
épül alap, emelet;
házat, hidat emelek.

(részlet)

Mi leszek, ha nagy leszek?
Gépész! – Mozdonyt vezetek;
gáz pufog, gőz bodra száll,
villany zümmög: zúg a gyár.

Mi leszek, ha nagy leszek?
Tudós! – Lencsék, görebek,
górcsővek közt görnyedek.
vizsgálom a sejteket

529. Donászy Magda: Sirályok a téli Dunán

Bandukoltam a Szabadság-hídon
szikrázó tiszta téli délelőtt.
A nap sütött és szinte andalítón
ragyogta be a sok járókelőt.
Az oszlopok közt már friss szél dalolta,
hiába zord a tél, bárhogy fagyaszt,
már nemsoká beteljesül a sorsa,
nem tartja föl az érkező tavaszt.

(részlet)

A Duna lent most szép fehér palástba,
királyi hermelinbe öltözött.
Hómezőként terül el tiszta pástja
az elhagyott magas partok között.
Fölötte hangos, vijjogó sirályok
cikáznak, s mind a híd körül kereng.
A nap szikrázva szórja fényét rájuk,
nem lelnek zsákmányt most a vízbe' lent.
Keringenek, mint kavargó hófelleg,
a fénybe' villogtatva szárnyukat.

530. Szepesi Attila: A dankasirályok

Láttad már őket a Duna fölött?
A hidak pilléreinél
lesik a vízbe dobott kenyeret.
Híznak és civakodnak.
Vajon hol fészkelnek a sirályok?
Fészküket
nem látta senki.
Tojásaikat
nem látta senki.
Pedig csak születnek valahol.
Születnek, tollasodnak,
szállni tanulnak.

Talán Herman Ottó
látta őket költeni
az északi madárhegyek között,
a jegesmedvék birodalmában,
havas sziklák tövében.
Én nem tudom,
mikor szakítanak időt
életükre:
örökké itt kavarnak
a zajló Duna fölött.

531. Tóth Bálint: A Lánchíd oroszlánjai

Nézd, ez a négy kőoroszlán

milyen mogorván feszít a posztján.
De csak nappal! Éjszaka láttam,
a februári hófűvésben
nagyon fáztak, s dörmögve, fújva
beballagtak az Alagútba.

532. Kovács András Ferenc: Angol gyermekdal nyomán

Maros hídja leszakad, (részlet)
leszakad, leszakad,
Maros hídja leszakad,
szép violám.

Hét bicskával támaszd meg,
támaszd meg, támaszd meg,
hét bicskával támaszd meg,
szép violám.

Gyöngyös bicskom bécsattan,
bécsattan, bécsattan,
gyöngyös bicskom bécsattan,
szép violám.

Támaszd meg hét nádszállal,
nádszállal, nádszállal,
támaszd meg hét nádszállal,
szép violám.

533. Tamkó Sirtó Károly: Flórián

Flórián
ló hián
gyalog ballag,
gyalog ballag
Óbudán.

Térdig érő hó mián
a Tábor-hegy oldalán
nagy csizmát hord,
nagy csizmát hord
Flórián.

Mikor kürtöl a Hajógyár
bejárata kőhidán:
könnyű félcipőben libben,
könnyű félcipőben libben
Flórián.

534. Tamkó Sirató Károly: Baracscai kőhíd alatt

Baracscai kőhíd alatt
Baracscai kőhíd alatt
barna legény nádat arat,
nagy kérébe fogta,
bá-
na-
tá-
ban összeríppentette,
összeroppantotta
ripp-
ropp-
ra!

Baracskán a régi 7 sz. úton valóban áll egy boltozat.

535. Mátyás Ferenc: Körhintán

Száll Luca a körhintán,
s vele mind a csöpp kislány,
maguk körül forognak,
mégis szelet sodornak,
fut a táj a szemükbe,
nap pottyán az ölükbe,
szoknyájuk felpenderül,

máslíjuk is elrepül,
a Hét-lyukú-híd kitárt
szárnyával az égre szállt.
Piros szoknyás csöppecskék
félték is egy csöppecskét, –
fönt jártak a Tejúton
dehogy éred te utol.

536. Varga Katalin: Ment a szappan...

Aranykapu 1962

(részlet)

Ment a szappan vándorútra,
kiszökött a kocsiútra.

Rálépett a kerek kőre,
s a kő meg is tisztult tőle.

Rálépett az öreg hídra:
hadd legyen a híd is tiszta.

Kigurult a sáros rétre:
tisztá lett a rét estére.

537. Bornemisza Endre: Téli metszet a Gellérthegyről

Mit ritkuló haj megőszült fejen,
olyanok a fák a Gellérthegyen.
Rövidre vágott bakafrizurák
szegződnek égnek: havas téli fák.
Sziklák fejbőrét megüli a hó.
Fehér sörény a Citadella ó,
ormótlan fala. A pálmás szobor
csákója dísz. Oldalt pár bokor-
pamacs gubbaszt a takaró alatt,
s türelmetlenül várja a tavaszt.
Gellért püspök a hídnak prédikál,
alatta farsang. Fürdők gőze száll.
A Duna zajlik, hátán vontató,
fehér zászlókkal int neki a hó,
fent téli csend, lenn bűz, zaj, forgalom,
s szétfröcskölt sár az út menti havon.

538. Bornemisza Endre: Hidak lába

Hidak lába sosem fázik,
pedig mindig vízben ázik.
Jég is eshet, hó is hullhat,
ők nem fáznak, s nem mozdulnak.

Szüleik nem féltik őket,
nem kérnek meleg cipőket,
árvíz, mennydörgés se számát,
oly kemények, mint a gránit.

Vizek futnak, s ők csak állnak,
erősebbek, mint a várak,
annyi nekik a híd terhe,
mint nagy fának a kis gerle.

Hidak lába óriásláb,
rajtuk lépünk a Dunán át,
úgy átlépünk, meg se kottyán,
árnyékunk fut a habokban.

539. Bornemisza Endre: November, tél jön

Megül a köd, mint régi szerzetes
piszkos, vakszürke, vastag szőrcsuhája.
Kínlódva, szűrve töri át a fény,
s fáradtan hull le a fázós Dunára.

A Margit-hídnak nekiütközik,
piros busz villan, s a villamos sárga
oldala int, míg kígyóként kúszik
Budáról Pestre, majd Pestről Budára.

Ívelt, kifestett, dús szemöldökök
a pillérek; a vízben tükrölődznek,
tartásuk büszke, könnyed, nőies,
nyoma sincs rajtuk romboló időknek.

A hídon túl a ködfal égig ér,
mögéje bújtak a sárgult platánok,
most vetkőznek a Margitszigeten
dideregve ez aranyhajú lányok.

A hegykaréj is eltűnt odaát,
 fehér sirályok hangos raja szálldos.
 November. Tél jön. Házakba szorul,
 hogy kialudja jól magát a város.

540. Gyurkovics Tibor: Hídon

Dórinak, Ritának

Károg a varjú,
 reccsen a léc,
 két kicsi ember,
 hova méész?
 Két kicsi kendő
 buksi fejen,
 mennyi a heti
 jövedelem?
 venni cukorkát,
 kékszélű tejet,
 pénz markotokban
 mennyi lehet,
 télikabát a
 térdig se ér,

összefogódzva
 a két tenyér,
 hangjuk a hóban
 harmonikázik,
 nevet az egyik,
 dünyög a másik,
 egy kicsi fej
 meg egy kicsi fej,
 ütődik a kanna,
 reszket a tej,
 kis nyomokat hagy
 a hóban a lábuk,
 reccsen a deszka,
 ne nézz utánuk!

541. Carrol, Lewis: Alice Tükörországban

Felfogtam, mert új terveit
 kifőzte épp agyam:
 ha borban pácolják, a híd
 eláll rozsdátalan.
 Megköszöntem hát a mesét,
 mellyel élembe állt,
 s főként hogy uraságomért
 üritene kupát.

(részlet)

Az angol eredetiben a Menai-öböl híres függőhídja szerepel. A láncok rozsdátlanítása a kezdeti időkben a mai gyakorlattól bizony eltérő volt.

542. Milne, A. A.: Micimackó

(részlet)

Amelyben Micimackó új játékot talál ki, és ebben Füles is részt vesz.

Mire az Erdő alá ért, jókorára megnőtt a patak. Majdnem folyó lett belőle. Na és az ekkorára megdagadt Patak már nem ugrál és csörgedezik, mint egy patak, mert akkor még fiatal és kicsi. Így mint folyó szép méltóságosan hömpölyög. Tudja, hová ér, mondja is magának: "Sietni, azt nem muszáj. Egyszer úgyis odaérünk." Ám csatlakozott hozzá sok patakocska az Erdőben; ezeknek sietős volt. "Gyerünk, gyerünk! Nézzük csak, mi van ott! Még elkésünk, csirr, csurr!"

Volt egy ösvény; beillett kisebbfajta útnak is. Ez kívülről jött az Erdőbe, mielőtt beért, át kellett kanyarognia a folyón. Fahíd volt ott, ahol átjött, az is majdnem olyan széles volt, mint egy út, fakerítés mind a két oldalán. Róbert Gidának pont a kerítés tetejét érte az álla, ha kicsit kapaszkodott. Jobb volt rajta állni, keresztülhajolni és belenézni a folyóba, alatta siklott a víz. Micimackónak a kerítés aljába ért csak az álla, de így is jó volt, azért áthajtotta a fejét... Malacka meg már csakis innen alulról láthatta a folyót, mert ő olyan kicsi, hogy a legalsó fokot se éri el. Ott ültek hát, és nézték a folyót, a folyó gyött, lassan, mert nem volt neki sietős, úgyis odaért, ahová kellett.

Valamelyik nap Micimackó lesétált a híd felé.

Micimackó hídja nemcsak a mesében, hanem a valóságban is megtalálható a száz holdas pagonyban, Ashdown Foresben. A halhatatlan mese írójának fia, Cristoper Robin (Róbert Gida) 1979-ben felújította hangulatos fahidat, évente félmillióan keresik fel ezt a nevezetes hidat.

Humoros írások

Műfajilag nagyon különböző írásokat mutatok be, pusztán illusztrálásul, hogy milyen sok forrása lehet egy hidakkal foglalkozó gyűjteménynek.

543. Heltai Jenő: A király látogatása Budapesten

És annyi vész s vizsály után
És annyi gond között
Dicsteljesen uralkodó
Királyunk Pestre jött.

Keblünk dagasztja büszkeség
Királyunk Pestre jött!
Bár az idő mit szán nekünk
Nem négy nap és nem öt.

Nem három, kettő, nem is egy
Alig nyolc óra csak,
De hát ez órák percei
Mind, mind királyiak

S bár az idő, mit tölte itt,
nem volt tíz óra sem,
Ő mégis itt volt önmaga,
Tényleg személyesen.

Itt van! Ujjong a vén Duna
S Gellért, az ócska hegy.

Reszket a Lánchíd, mialatt
Pestről Budára megy.

Lelkes örömtől kipirul
A zugligeti táj:
Vannak csodák! No még ilyen,
Hogy itt van a király!

Lejön Budáru! hintaján
Személyesen, maga,
Ekkor a csákót leteszi
Fejérül a baka.

Szomorúságtól elborul
A zugligeti táj:
Ah, szomorú sors, óh be fáj,
Hogy elmegy a király!

Elmegy! Sóhajt a vén Duna
S Gellért az ócska hegy.
Reszket a Lánchíd, mialatt
Budáról Pestre megy.

1903

Erdélyi József: Oroszlán című verse az oroszlánok nyelvével kapcsolatos men-de-mondát, melyet Frich Jakab talált ki, aktualizálta.

544. Erdélyi József: Oroszlánok

Nincs nyelve az oroszlánoknak:
majd meglátja Szent István-nap,
hogy milyen is őkegyelme, –
hogy csakugyan nincs e nyelve?

(részlet)

Nincsen nyelve – Majd meglátnák
a Lánchíd négy orozslánját,
s elhiszik, hogy nincsen nyelve,
hogy nyelvetlen őkegyelme..

Négy orozslán... tudja Isten:
nyelve mért hogy egynek sincsen? –
Legalább ha egynek volna:
a Duna is másképp folya.

Ha mindjárt is kőből vagynak,
az a csoda meg nem fagynak,
étlen-szomjan nyomorognak;
mégis némák, nem morognak.

Hogy nem zsibbad el a faruk?!
Jó hogy mi nem kőből vagyunk:
foroghatunk erre-arra,
jobboldalról baloldalra.

Baloldalról jobboldalra...
Hej, ha a kő megszólalna:
a Lánchíd kő orozslánja
hogy bömbölne, kiabálna!...

Jó aki nem tud beszélni...
Kőembertől nem kell félni;
Kőangyaltól, orozslántól,
nem kell félni a botránytól...

Ha volna is egynek nyelve:
hogysem szólna, inkább – nyelne...
Nyelvét inkább elharapná,
de szívét nem fitogtatná...

Jó orozslán nem „rossz” költő:
fényes nappal nem nyelvöltő;
holdfényen sem, csillagnál sem,
villanylámpavilágnál sem.

Bölcs oroszlán mind szótalán;
mert hallgatni: csengő arany.
Hallgatását jutalmazták:
feliratát aranyozták...

Ha így szólna szelid-szépen,
uri módra: „kéremszépen...”
a Hivatal megütközne
azontul csak – ezüstözne...

Szolgamódra ha meg szólna,
farkcsóválva, hajbókolva,
„alázatos tisztelettel”
fizetnék – rézfillérekkel...

Szólna nyíltan magyar módra,
avagy bosszus angyal módra:
ketrecbe tán nem tétetnék,
de a nyelvét – kitépetnék...

Kivágnák éles vassal,
kővágásra alkalmassal;
bele dobnák a Dunába,
folyon úgy mint hajdanába!

Folydogáljon úgy mint régen,
Széchenyi gróf életében;
vagy álljon meg, apadjon ki, –
amit gondol: ne mondja ki!...

Jó oroszlán csak hasaljon,
s embereket vigasztaljon,
kiknek szintén nincsen nyelve;
vagy ha van, hát – le van nyelve....

545. Szép Ernő: A népszámláló

A népszámláló, mint a vidra
 Ráugrott a Lánchídra,
 Ahonnan egy ember éppen

Csúszott le a Dunába szépen
 Bocsánat – szólt – de nékem
 Önt megszámlálni kötelességem.
 Az öngyilkos röptében hamar
 Bediktálta, hogy anyanyelve magyar,
 hogy mikor született,
 S vallást, foglalkozást, nyolc gyereket
 S hogy választójoggal bír, szegény,
 Aztán megfulladt az egyén,
 S a másik tovább lépett
 Számlálni a népet.

546. Karinthy Frigyes: Így irtok ti – Herczeg Ferenc

Az élet olyan, mint a Lánchíd

Írásbeli dolgozat négy füzetben
 Hevesi tanár úrnak történelmi vizsgára benyújtotta:
 Herczeg Ferike
 a IV/b osztály jeles előmenetelű tanulója
 tornából felmentve

NÁDOR nyári napnak alkonyulatánál kibámul a kanyargó Dunánál. Milyen szépen hullámszik a Duna! És milyen érdekes a kép, szembe a Rondella, a bástya... alattam a hajóhíd, mely Pestre vezet... Milyen különös, régies minden – de nem is csoda, hiszen ezernyolcszázhuszonháromban vagyunk, amikor Pest-Buda még egészen primitív, fejletlen állapotban van, mint látjuk és szó sincsen pompás palotákról, meg Vigadóról, meg Angol Parkról, meg jazzbandról a Ritz Szállóban, meg ilyesmikről, amikről bezzeg én nem is álmodok még, hiszen lelkemben tulajdonképpen a régi, respektíve a mostani feudális korszakhoz tartozom. Ezzel szemben áll régi dicsőségünk. Csönget, a belépő komor Nyikhez. Kérem, hol késik régi dicsőségünk?

ELSŐ FŐÚR rútul visszavonva. Nézze, Széchenyi... Széchenyihez nyúl, visszakapja a kezét, rázza. Tyű, de megégettem az ujjamat!...

NÁDOR. Nem tud vigyázni? Már megint belenyúlt a lángészbe? Széchenyihez. És mi igaz abból, hogy ön valami Lánchidat akar építeni, ami a Margit-Ferenc József-Eskü-téri és az összekötő vasúti hidat megelőzve, a kultúra fáklyája leend? Majd micsinálnak a micsodái?

SZÉCHENYI. Majd eltartanak a barátaim! Megalapítja az Akadémiát.

NÁDOR. Ugyanis?

SZÉCHENYI. Ugyanis a Nemzeti Színházban előadják ennek az embernek a történelmi színművét, aki megértve engem és koromat, bebizonyítja, hogy én előreláttam, hogy ő majd utólag rájön, hogy én előre megjósoltam, hogy ő majd utólag kimutatja, hogy két okos ember volt ebben az országban: a másik én voltam. Döblingbe megy

NÁDOR. tűnődve. Az élet olyan, mint a Lánchíd.

FŐÚR. Miért?

NÁDOR. Nem tudom

547. Szép Ernő: Borzasztó címmel írt kritikája

„Azt hittem, barátom, első este olyat hördül a város, rögtön elfűjják azokat a lánchídi lámpákat, másnap haloványabb égőket szerelnek a hídnak az íveire... Zseniális, ezek a civilek mennyire biztosak a maguk szépérzéke felől. Az ő kivilágított Lánchídjuk illenek a cirkusz meg a hullámvasút közé, de nem illik a Vár meg az Akadémia közé. Ez a lámpákkal rakott Lánchíd olyan, mint a gólordítás, pedig ennek Lavottadálnak kéne lenni. ...Álomnak kell a mi villanyba mártott Lánchidunknak lenni, igen, mesének, sejtelemnek. ... Jaj, szegény Citadellafal, meg szegény Vár, szegény Halászbástya, hogy elsápadnak, hogy leszegényedtek, vasuk se maradt. A parvenü Lánchíd összes kihívó briliánsával nevet rajtuk ... Ezt művelték a Lánchíddal, az oly nemessel, előkelővel, világszépével...”

Reggel című újság, 1937. május 10.

548. Mikszáth Kálmán: A korlátfa

KÖZIGAZGATÁSI TÖRTÉNETEK 1886

Tegyük fel, hogy valamely országúton elromlik egy hídon a korlátfa. Mert ha nem tesszük is fel, elromlik.

A községi bíró észreveszi, s így szól magában (azazhogy tegyük fel, mintha így szólna):

– Itt könnyen bedűlhet valami részeg fuvaros lovastul, kocsistul, ezt nem veszem a lelkemre.

S jelentést tesz az elkorhadt korlátfáról az útbiztosnak. Az útbiztos fölterjeszti a dolgot a járási szolgabírónak. A szolgabíró felír az alispánnak. Az alispán átteszi az ügyet az államépítészeti hivatalhoz. Az államépítészeti hivatal kiküldi egy emberét, aki konstatálja, ha csakugyan el van-e romolva a korlát. Az államépítészeti hivatal embere bejelenti, hogy igenis, a korlát el van törve.

Az államépítészeti hivatal tehát hozzáfog, megcsinálja a költségvetést, s fölterjeszti a minisztériumhoz. A minisztérium (hol keresztül megy az üggyarab az iktatón, a titkár és fogalmazó kezén) kiadja a számvevőségnek. A számvevőség jóváhagyja a költségvetést, s újra visszaterjeszti a minisztériumhoz. A minisztérium leküldi a vármegyéhez. A vármegye kitézi az árlejtést. A vállalkozók beadják az ajánlatokat. Ezekre tárgyalást tűznek ki. Letárgyalás után megbízatik valamelyik vállalkozó, hogy haladéktalanul csinálja meg a korlátot.

A vállalkozó magával visz a hely színére egy hasábfát, kifaragja és beilleszti az elkorhadt korlát helyett.

És most már önök, nyájas olvasók, azt hiszik, hogy a korlátfa meg van csinálva, s nincsen többé vele semmi gond.

Ohó, uraim, nem úgy van. A községi bíró öki gyelme jelenti a szolgabírónak, hogy a korlátfa elkészült. A szolgabíró jelenti az alispánnak. Az alispán átteszi az államépítészeti hivatalhoz. Az államépítészeti hivatal kiküldi a kollaudálásra egy emberét, aki megvizsgálja és beterjessze, ha a beillesztett fadarab megfelel-e a föltételeknek? Vegyük a legjobb esetet, hogy megfelel.

Az államépítészeti hivatal tudomásul veszi megbízottjának jelentését, hogy minden rendben van, s bekéri a vállalkozótól a költségszámlát. Megállapítja a fizetendő összeget, és felterjeszti a minisztériumhoz jóváhagyás végett.

A minisztérium átteszi a számvevőséghez. A számvevőség jóvá hagyja (mert már annak a leírásába csakugyan nem mernék belefogni, ha jóvá nem hagyja), és visszaterjeszti a minisztériumhoz.

A minisztérium leküldi a vármegyéhez, s egyúttal értesíti az adóhivatalt.

A vármegye az egész aktacsomót beterjeszti az államépítészeti hivatalhoz.

Az államépítészeti hivatal approbálja a számlát, és most már folyóvá tétetik az összeg.

A vállalkozó az adóhivatalba megy, ahol az ellenőr és pénztárnok aláírják a megbélyegzett nyugtáját és kifizetik.

...De most már csakugyan véget ért a szerencsétlen korlátfa curriculum – fogják önök mondani.

Óhó, uraim – most jönnek a mellékkiágazásai.

Az államépítészeti hivatal két megbízott embere, az egyik, aki konstatálni járt a hídon mutatkozó hiányt, s a másik, aki kollaudálni járt az elkészült munkálatot, beterjeszti az útinaplóját, felszámítván fuvarbérét és napidíjait. Az államépítészeti hivatal fölterjeszti a minisztériumhoz. A minisztérium átteszi a számvevőséghez. Vegyük a rövidebb eljárást, és mondjuk, hogy számvevőség helyben hagyja és visszaterjeszti a minisztériumhoz.

A minisztérium leküldi a megyéhez, és értesíti az adóhivatalt. A vármegye értesíti az államépítészeti hivatalt, az a költség számlát ellenjegyzi, a két megbízott ember elmegy az adóhivatalba, ahol a napidíjait kifizetik.

És most valahára lekerül a napirendről a közigazgatási fórumok tömkelegében vándorló korlátfa.

Csakhogy mit ér? Mert noha a legrövidebb eljárást vettük, annyi idő telt ebbe, hogy azóta ismét elkorhadt, s ezt ismét jelenti a bíró a szolgabírónak, a szolgabíró az alispánnak, az alispán az államépítészeti hivatalnak, és így tovább-tovább... örökkön örökké. Ámen.

Mikszáth Kálmán A korlátfa című írása élvezetes olvasmány, az akkor már több mint 40 éve jól működő államépítészeti hivatalok precíz ügyrendje hasznos, de bonyolult volt, a fahidak pedig gyorsan romlottak.

Minden szakmában, így a hidászatban is vannak sztorik, adomák. Karoliny Márton: Leszakad a Sajó-híd, Humor a makadámon címmel több mint 120 humoros esetet örökített meg – adatközlők segítségével – humoros rajzokkal, példaképpen a Sajó hídjáról lássunk egy példát:

549. Karoliny Márton: Leszakadt a Sajó-híd

A harmincas években a megáradt Sajó veszedelmesen alámosta az egyik hídfőt. Miskolcra ezért a Hídosztály szakértőjének sürgős kiküldését kérték a tennivalók megállapítására. A kiküldött szakértő megvizsgálta a hidat és táviratban jelentette a Hídosztály vezetőjének: „Itt állok a hídon, amely bármely pillanatban összedőlhet. Távirati utasítást kérek.” A távirati rendelkezés így szólt: „Azonnal menjen le a hídról.”

A hidak állapotáról Móra Ferenc írása is megtalálható ebben a gyűjteményben (Szeged közúti Tisza-hídja), az ilyen írások általában kritikusak, hidakról jóindulatú „viccek” alig-alig hangzanak el. Az Erzsébet híd építése kivétel volt: a Ludas Matyiban és más újságokban is kedveskedő viccek jelentek meg. Nemcsak a hídról, hanem tervezőjéről Sávoly Páltól is írtak 1964. december 10-én a hetilap Emlékkönyvébe.

550. Keddi konferenz Népszava 1964. november 17.

1.

Gyönyörű ez a híd. Ezen biztosan nem lesz közlekedési dugó.

De a híd oly csodálatosan szép, hogy ezen még a dugó is kristályüvegből lenne.

2.

Mit mond az öreg Margit-híd?

Biztosan átpislog Erzsébetre és mérgesen dörmögi:

Nézd, hogy ki van festve a kis bestia.

3.

A pesti ember gyakran mondja:

Tudja, én már annyi mindenben keresztülmentem...

Szombattól az Erzsébet-hídon is keresztülmehet.

551. Ludas Matyi Évkönyvébe, 1964. december 10.

Nemrégiben egykori szigorú matematika-tanárom, Prilisszauer professzor úr is megjelent álmomban, ugyancsak a híddal kapcsolatban. Kihívott a táblához, és meghagyta, hogy vezessek le egy nehéz egyenletet. Bár mindig jelesen volt matematikából, mégsem sikerült a feladatot megoldanom. Az álombeli Prilisszauer Adolf megcsóválta a fejét és így

szólt: „Ejnye, Sávoly, ha nem terveztél volna a régi helyébe ilyen jó kis új hidat, akkor most nagyon összeszidnálak.”

Mindez persze álmom volt, de a taxisofőr, akivel Budára akartam átmenni, a valóságban is megdicsért, anélkül, hogy tudta volna, ki vagyok. Amikor ugyanis közöltem vele utam célját, így szólt: „A Lánchídon kellene átmennünk. Ne tessék sajnálni azt a kis kerülőt, hajtsunk át az Erzsébet-hídon... Át tetszett már menni rajta?”

552. Megdőlt a völgyhíd pillére

Somogyi megyei tudósítás 2007. április 1. (részlet)

Mára virradó éjjel kibillent függőleges állapotából az épülő köröshegyi viadukt keleti felhajtótól számított harmadik pillére. A hatalmas betontömb tizennyolc százalékkal dőlt meg a Balaton irányába, s ezzel két centire megközelítette azt a kritikus pontot, amelynél a dőlés megálmáthatatlan.

Bedő László, a létesítmény építési főmérnöke úgy véli, a helyzet drámai. Műszerek által nem érzékelt üreg húzódik a pillér tó felőli oldalán, ez okozta a bajt. Ma délután drótkötelekkel, s a honvédségtől kapott nyolc harckocsi segítségével megpróbálják visszabillenteni a betonoszlopot. Ha sikerül, kibetonozzák az üreget és stabilizálják a kolosszust.

A munkát nehezíti, hogy senki nem mehet a viaduktra a drótköteleket felerősíteni, mert bármelyik pillanatban eldőlhethet. A munkások helikopterekről, úgynevezett légikosarakban lesznek kénytelenek dolgozni.

A katasztrófavédelem megyei vezetője Nincsba János szerint az esetleges katasztrófa előtt valamennyi lakost időben ki tudnak telepíteni a faluból. Ma délelőtt Köröshegyen a helyiek ökumenikus istentisztelet keretében fohászkoznak a sikerért.

A völgyhíd balesetéről szóló álhír április 1-én jelent meg, s a nevek: Bedő László, Nincsba János magukért beszélnek mégis némi riadalmat okozott a tudósítás...

Filmek, krimik

1904-ben készült – tudomásom szerint – az első hidépítésről szóló film, majd a híres és ismert filmek: Szent Lajos király hídja (1929,1944), Hid a Kwai folyón (1957), Hid a Neretván (1969), Messze volt a híd, Arnheim (1977), a Brookly híd (1981), a Pont Neuf (1991).

553. Waller, R. J.: Madison megye hídjai

Egy hétfői nap, kora reggel fordult rá az U. S. 65-ös útra, és hajtott át Des Moines-on. 1965. augusztus 16-án kanyarodott az Iowa 92-es útra, Madison megye és az ottani fedett hidak felé. Legalábbis a National Geographic szerint ilyeneket kell ott találnia. "Talál is" – mondta a Texaco kútnál a kutas, és többé-kevésbé elmagyarázta az utat mind a héthez.

Az első hatot könnyen megtalálta, amikor bejárta a helyszíneket, hogy eltervezze, milyen sorrendben fényképezze őket, de a hetedik, a Roseman-híd, mintha bújócskát játszott volna vele. Meleg volt. Melege volt Kincaidnek, melege volt Harrynek, a kocsijának, s közben vég nélkül kóboroltak földutakon, amelyek láthatóan sehová sem vezettek, legfeljebb újabb földutakhoz.

Névjegyet húzott elő, és átnyújtotta. "Robert Kincaid, író-fényképész." Alatta a címe, telefonszáma.

– A National Geographic küldött – magyarázta. – Ismeri, ugye?

– Igen – bólintott Francesca. Ki nem ismerné, gondolta.

– A fedett hidakról hoznak egy anyagot, és úgy tűnik, Iowában, Madison megyében akad néhány érdekes. Hatot már megtaláltam, de azt hiszem, legalább egynek kell még lennie, állítólag itt van valahol, erre-felé.

– Roseman-hídnak hívják – kiáltotta túl Francesca a szél, a gumik és a motor zaját.

Az öreg hídról félig lehámlott a vörös festék, és enyhén megdőlt az évek súlya alatt. Egy patakon ívelt át.

Robert Kincaid az asszonyra mosolygott.

– Remek. Napkeltefelvétel. – Vagy százlábnnyira a hídtól megállt és kiszállt, majd kivette az egyik hátizsákot. – Megyek, felderítem egy kicsit a terepet. Nem bánja?

A hídnál Robert Kincaid megtorpant. Kis ideig állt, aztán leguggolt, belenézett kamerájába. Átment az út másik oldalára, ugyanezt csinálta,

majd bement a híd teteje alá, tanulmányozta a gerendákat és a padló léceit, aztán a híd oldalán levő lyukon lenézett a patakra.

– Igazán szép itt. Nagyon bájos. – Hangja visszhangzott a fedett híd belsejében.

– Igen, az – bólintott Francesca –, de nekünk errefelé természetesen ezek az öreg hidak, már fel sem tűnnek.

Kincaid mellé lépett, s egy kis csokor százszorszépét nyújtott felé.

A Cédrus-híd úgy ötvenméternyire van az új úttól és betonhidjától. Miért vennék őt észre? Vagy mégis? Nem egészen két másodperc alatt döntött.

A filmek „alapanyagát” adó könyvekről az előzőkben részleteket találhat az olvasó, az utolsóként említett film fedett fahidak fotózása kapcsán kialakult szerelmi történet. A fedett fahidak, melyek hazánkban főleg Erdélyben voltak gyakoriak, Kanadában, az Egyesült Államok egyes országaiban, s Közép Európában is szép számmal megtalálhatók. A Madison megye hidjai kisregényből A szív hidjai címmel készült film.

A híd, mint motívum persze számos más filmben is előfordul pl. a Gyűrűk ura, Harry Potter s a végtelenségig lehetne sorolni mindenféle stílusú filmet, melyben érdekes, jellegzetes híd jelenik meg.

A magyar filmgyártásról is hosszan lehetne és kellene szólni. A híradó filmekben és egy-egy nagy híd pl. Erzsébet híd, Szeged közúti Tiszahídépítéséről készülteken kívül a Margit híd tragédiájáról, az Esztergomban több, mint 57 évig csonkán álló Krisztushídról (Paulus Alajos) s természetesen a Hídemberről (Bereményi Géza – Can Togay irodalmi forgatókönyv alapján) készült film.

Krimik is szólnak hidakról. Újabban pedig terrorizmus szörnyűségeit is felvetik egyes szerzők a hidakkal kapcsolatban (James Patterson: Londoni hidak). Remélhető, hogy nem ad ez, és hasonló könyvek, a hidak elleni terror támadásokhoz ötleteket.

A példaszerűen felsorolt néhány művel kapcsolatban azt remélem érzékeltetni, hogy éber szemmel szinte bármily irodalmi műben találkozhatunk a hidakkal, mint jelképekkel vagy valóságos építményekkel.

Régebbi dalok, slágerek: „Egy autó jár Budáról át a Margit hídon át”, „kigyúlt a fény a Lánchídon ...” stb. mellett a közelmúlt és mai szerzők művei is gyakran szólnak hidakról pl.: Corvina: Híd a folyó fölött, TNT: Híd a folyót, Máté Péter: Híd a sáros vízen, A.D. Stúdió: Híd az égbe, EDDA: A híd, Presser Gábor: A híd, Demjén Ferenc: Két part közt a híd stb.

Költői hídnevek

A versek válogatásánál sok érdekes hidnévvel találkoztam, úgy gondoltam, hogy figyelem-felhívásként egy csokorra valót érdemes kiemelni. Az irodalomtörténet számon tartja, hogy Byron adta Velence – általa híressé vált hídjának a Sóhajok hídja nevet.

Az isztriai kőből készült hidat Marino Grimani dózse parancsára Antonio Contino mester építette 1600-ban (más források szerint Antonio da Ponte vezette a munkálatokat, amelyek 1597-ben fejeződtek be). Oszlopokkal tagolt homlokzatát tekervényes, kacskaringós motívumok díszítik, az ívnyílás felett négy-négy szoborfej sorakozik.

A név átment a köztudatba is azzal a népetimológiai magyarázattal, hogy a Dózse-palotában ítélkező bíróságról a börtönbe átkísért emberek sóhaja volt hallható a hídon. A hídhoz fűződő sok rémtörténet elterjedése a költőnek, illetve több romantikus írónak, köztük Victor Hugónak köszönhető. Velence igazságszolgáltatása a kor szörnyű börtönviszonyaihoz képest még humánus is volt. 1660-ban itt szüntették meg először a kínzásokat a világon.

Velence Dózse palota és börtön közötti hídjának a Sóhajok hídja neve mára általánossá vált az épületek közt hidakra.

A Szivárvány és az Aranyhíd a nem valóságos (szellemi) lelki hidak neve is gyakori az irodalomban.

Ezeken kívül igen sok érdekes, hangulatos, meglepő névvel találkoztam. Ebben az összeállításban szereplő műveket a szerző: a mű címével adom meg, néhány, itt nem szereplő írásból rövid részt idézek is.

Jó böngészést kívánok.

◆ Arany híd-staféta – Vészi Endre: A kánikulához: „Hol gyúlik össze méhecskéink méze? / e fulladt delek szöke ajándéka? / hol tündököl az arany híd-staféta?”

◆ Aranyhíd – Petőfi Sándor: A magyarok Istene, Dsida Jenő: Aranyhídon, Tollas Tibor: Anyám Zsoltárt énekel stb. → 394

◆ Át nem léphető – Ady Endre: Halottan és idegenen → 322

◆ Bánatok hídjá – Vladimir Roy: Ponte dei Sospiri → 243

◆ Bamba kis híd – Illyés Gyula: Szekszárd → 270

◆ Bazalt talpú híd – Kassák Lajos: Mesteremberek „Hatalmas felhőkarcolókat építünk... / Bazalt talpú hidakat”

- ◆ Béke hídja – Pecznyik Pál: Béke hídja! → 445
- ◆ Boldog híd – Tóth Árpád: Rezignáció → 332
- ◆ Börtön hídja – Jékely Zoltán: Az éjféli Velencéhez → 244
- ◆ Busa Lánchíd – Bella István: Havas fény: „két lábon táncoló nagy busa Lánchíd”
- ◆ Cimbalom híd – Vészi Endre, Februári fénykép: „megszólaltak a cimbalom-hidak / mibennünk játszik ez a tiszta reggel”
- ◆ Címeres híd – Vörösmarty Mihály: A havazó télnek szele: „Már a címeres Híd nem rengeti annyi utasnak / Tagjait, hol kocsizott Pest s Buda kénye szerént.”
- ◆ Csalódás szeles hídja – Tornai József: Meddig emlékszel rám → 392
- ◆ Csatakos híd – Várnai Zseni: Emléksorok „Csatakos hidak nyúltak át tunyán”
- ◆ Csoda híd – Túrmezei Erzsébet: Épül-e már a csodahíd → 442
- ◆ Csöndnek kis hídja – Babits Mihály: Vakok a hídon → 339
- ◆ Csupa híd – Nemes Nagy Ágnes: Az ismeret → 422
- ◆ Derékbátort hidak – Benjamin László: Bosszú: „derékbátort hidak / s égett mezők közt munka várt
- ◆ Diadalívelő híd – Vas István: Budai pillanat: „A diadalívelő hídon”
- ◆ Döngő híd – Nagy Zoltán: Hidak → 366
- ◆ Égi híd – Arany János: Gyermek és a szivárvány → 317
- ◆ Éji híd – Vészi Endre: A piros terem: „S elfut a körüt az éji hídon”
- ◆ Élet híd: Tollas Tibor: Találkozás a hittel „Élet-hídon ...
- ◆ Emlékezet hídja – Bartók Lajos: Utolsó szó → 333
- ◆ Emlékezés hídja – Tóth László: Fekete vár → 428
- ◆ Eressz be híd – Soós Zoltán: Híd → 192
- ◆ Évszak hídja – Tandori Dezső: Egy közönséges pénteki napon: „hisz az évszak hídja visszavisz”
- ◆ Ezüst híd – Jankovich Ferenc: Napfény, → 382; Szálinger Balázs: Szülővárosi kő: „s hol rég ezüsthíd pillérei álltak / holdszínű kövekből új móló épül”
- ◆ Fényből épült híd – Somlyó György: Vers a költőről: ... „a járható híd csak a fényből épül”
- ◆ Fényes híd – Reményik Sándor: Maradj velem, → 350
- ◆ Fényhíd – Vészi Endre: Röntgen idő: „A fényhidak a vízbe hullanak / a vasrostély az arcon összezárul ...”

- ◆ Fényhíd íve – Rab Zsuzsa: Utolsó perc meg az első → 435
- ◆ Folyóban fuldokló híd – Nagy Gáspár: Az élet legrandább bozóto-sából: „hogya újra lássák a megunthatatlan folyót, / és a folyóban a fuldokló hidat”
- ◆ Gyere-vissza híd – Apollinaire: Hajnali ének egy év múlva: „A szívem lelkem visszavárja / A gyere-vissza híd előtt”
- ◆ Habokkal küzdő híd – Berzsenyi Dániel: Vitkovics Mihályhoz → 31
- ◆ Habozások hídjá – Mécs László: Habozások hídján → 380
- ◆ Hajnali híd – Sinka István: Kilyukadt diadalív: „A Holt Tiszán át varázsban ível / a hajnali híd és a meder”
- ◆ Hajszálhíd – Pintér Lajos: Tested könyve: „Ezen a hajszálhídon, évtized, határhídon” ... hozzád ballagok”, Nagy Gáspár: Éji sóhaj: „egy hajszál hídon lépkedő / határtalan országot nagykendőként / teritek vállaidra...”
- ◆ Halál hídjá – Juhász Gyula: Júlia, Vargha Gyula: A halál hídján → 404
- ◆ Híd a gyermekkor és jövő közt – Tóth Judit: A felnőttég fokozatai → 431
- ◆ Hídezüst – Vas István: Utána: „Túltündöklük a hídezüst a megvetett / Holdíven”
- ◆ Hídjá a vallomásnak – Béneyi József: Elmaradt feltámadás: „Hídját a vallomásnak / hiába hajtod a földre / homlokod hidegítélet...”
- ◆ Hídösvény – Kaffka Margit: Venus Regina: „Hídösvény ível ott – s a karfa karján / Fényektől hajnalozva hajlik át”
- ◆ Hídvágszerkezet – Határ Győző: Magánbeszéd: „de a fel-le ívelő célratörésen / beroppan a hídvágszerkezet...”
- ◆ Hír szivárvány hídjá – Kiss József: Megholt költőnek... → 332
- ◆ Hold híd – Somlyó György: Mese a szülőföldről: „Ezek a hajlatok ez a látóhatár, ezek a viszonyok, ezek a falak, ez a növényzet ez a holdhíd a tavon”
- ◆ Hősi híd – Somlyó Zoltán: Jászai Marinak: „Hősi hídon sétál a nap lefelé”
- ◆ Ingotag palló – Orbán Ottó: A kilencvenes évek: „A diktatúrából a demokráciába / vezető, ingotag palló, a kilencvenes évek ,,
- ◆ Ingó/ingotag híd – Szabédi László: A Szabédi Nagyréten → 300
- ◆ Ív (híd szinonimája) – Szemlér Ferenc: Ív ez a szerelem → 364
- ◆ Jelen és múlt határhídjá – Pintér Lajos: Tested könyve → 393

- ◆ Kalapácsütés szivárvány hídja – Szécsi Margit: Piros kabátban: „kalapácsütés szivárványhídja napkelet, napnyugat között / Te minden épület, minden sír, minden halom”
- ◆ Karcusú híd – Juhász Gyula: A kis Tisza hídja → 199; Áprily Lajos: Emlékezet → 369
- ◆ Káromlók hídja – Dsida Jenő: Szent szégyen: „hogy szívünk néha a vérével ír / hogy nem lépünk a káromlók hídjára”
- ◆ Kevély hidak – Erdélyi József: Hajó: „megy a kevély hidak alatt füstölve: / tiszteleg a magas kémény megdőlvé”.
- ◆ Kísértet híd – Hajnal Anna: A menekülő: „elhagyott kísértethídon által...”
- ◆ Kották szögével vert híd – Tollas Tibor: Anyám zsoldárt énekel → 394
- ◆ Ködhíd – Vészi Endre: A Naphegyen át: „A Naphegyen át fel a Gellért hegyre / megyek a lágyan lengő ködhídon...”
- ◆ Kötelesség hídja – Reményik Sándor: Az árnyékkapitány: „De ráforrtam a parancsnoki hídra / s a kötelesség hídja nem ereszt”
- ◆ Magas híd – Nagy Zoltán: Hidak → 366
- ◆ Márciusi híd – F. G. Lorca: Szerenád: „Márciusi hidak fölött...”
- ◆ Mártír híd – Balaskó Jenő: A könny → 386
- ◆ Márványhíd – Csokonai Vitéz Mihály: Zsengék: „A vizekre, ámbár a vízi istenek / Haragusznak, márvány hidat építenek
- ◆ Meglepő híd – Apollinaire: Ami van → 327
- ◆ Megölt híd – Thurzó Lajos: A Tiszánál: „A megölt híd csonka lábán / köd ül, nyalja az egykor erős út roncsait”.
- ◆ Menny iverzetes hídja – Arany László: A hunok harca: S védő seregével Csaba vezér megjön, /Szállva alá a menny iverzetes hidján,”
- ◆ Mennydörgő híd – Kosztolányi Dezső: Holtak vonatja → 368
- ◆ Meredek hídja a nyelvnek – Babits Mihály: Az elmaradt tószót → 341
- ◆ Merész híd – Csoóri Sándor: Hogy ne legyen setét: Még látni a merész hidakat / S betonparton a fák / személytelen sorát”
- ◆ Munkásokat összefogó híd – Soós Zoltán: Kilencedik pörölyütés: „És látva-látom, / túl a Dunán, túl a határon: – munkásokat összefogó híd ...”
- ◆ Négykézláb híd – Váci Mihály: Édes hazám: „Négykézláb hidak / térdemhez dörgölöztek...”
- ◆ Néma híd – Dutka Ákos: Lámpátlan esték → 402
- ◆ Nyakigláb híd – Soós Zoltán: Sziget → 302

- ◆ Ó-lábú híd – Nagy László: Dunántúli béke → 301
- ◆ Őszi ég hídvé – Faludy György: Ülünk a patak partján: „Az őszi ég hídvé ránk hajlik búzakéken, / a gyökerek, a túlpárt, vállad a messze fák”
- ◆ Őszi híd – Babits Mihály: Olyan tavasz ez → 340; *Van tavaszi stb. híd is.*
- ◆ Patalépte híd – Bóka László: Messze van már a háború: „Alig koppan a patalépte híd...”
- ◆ Piros híd – Nadányi Zoltán: Piros híd → 356; *Nem a híd valóságos színére utal!*
- ◆ Policáj híd – Héra Zoltán: Szabad elvonulás: „A felsőbbség kicsikart szava szerint: szalutál előtte policáj híd és pandúrgázló”
- ◆ Rengő híd – Tóth Árpád: Richárd → 272
- ◆ Ringó híd – Kányádi Sándor: Nomádok → 389
- ◆ Rossz híd – Erdélyi József: Rom → 282
- ◆ Sasok szárnya verte híd – Csoóri Sándor: Pohárköszöntő: „de a zöld hegyi folyók fölött / sasok szárny ver – hidat ...”
- ◆ Sejtelem híd – Reményik Sándor: Szülőházam: „Észre se vettem, egy emlék – sugár / Egy sejtelem – híd sem köt vele össze”
- ◆ Sóhajok hídjá – Reményik Sándor: Sóhajok hídjá → 347; *Ezenkívül több költeményben is szerepel ez a költői hídnév.*
- ◆ Süppedő híd – Somlyó Zoltán: Cirkusz: „Szívébe vág az álmok gar-madája: / a cintányér... lovak fényes patája.../ a lengő, rengő telt női idom –/ott áll azon a süppedő hídon,”
- ◆ Szálkásodó fahíd – Bency Zsuzsa: Nem vízözön lesz
- ◆ Szálló hidak – Tornai József: A sírkövek moccanatlan álltak: „s hegyeket is és szálló hidakat...”
- ◆ Szavak hídjá – Gulyás József: A pokol törvényei 23. „Ó mér, hogy a szavak hídjá / néha váratlanul lehanyatlik” – Bábi Tibor: A forrás éneke → 407; – Apollinaire: Híd → 332
- ◆ Szavakból vert híd – Josef Hora: Ars poetika: „szavakból verj hidat, legyen rövid s szilárd a híd / távolság és szurdokmély mit sem ad”
- ◆ Szelekre vert híd – Hajnal Anna: Szél: „Hidat ver szelekre / lábunknak mire állni? / sátrat kivon a szélbe / mely holtabb, mint a holt?”
- ◆ Szemöldöknyi híd – Ignotus: Változások szemjátékra: „A templomokat, a képtárakat / A szemöldöknyi hidakat, a kis / Tenyéryni tereket beszélve neki”

- ◆ Szépség hídja – Bábi Tibor: Kérek valamit: „Szépség hídja mélység s örvény felett / ahol a szépség hídján lebeg”
- ◆ Szerelem híd – Raffaele Carrieri : Fehér országok vannak: „és szerelem hidakat vernek” – Lányi Sarolta: Híd → 382; – Tollas Tibor: Szent kettősség → 396
- ◆ Szivárvány, szivárványos híd – Reményik Sándor: Békesség nekünk: „Benn fénylő mosolyunk és fénylő könnyek / s szivárványhíd ablaktól ablakig, Tollas Tibor: Szent kettősség → 396; *Ezeken kívül Babits Mihály: Hadjárat a semmibe, Várnai Zseni: Az atomkor küszöbén stb. művében is szerepel a szivárvány vagy szivárványos híd.*
- ◆ Szökkenő híd – Kaffka Margit: Tán zsoltárok elé → 328
- ◆ Táncos híd – Csóri Sándor: Lovas legény a Margit hídon → 85
- ◆ Tekintetek hídja – Beney Zsuzsa: Haiku pillanatok: „négy verssor végén lángoló sötétség / tekintetek hídja alatt örök vágy / elzúgó folyamárja”
- ◆ Térdre rogyott – Szép Ernő: Lengyelország: „Híd térdre rogyott / széthullt a párna / Eltört a kerék / Lengyelországba” *A felrobbantott hidaknál más, hasonló nevek is szerepelnek ...*
- ◆ Türelmes híd – Bábi Tibor: A forrás éneke → 407
- ◆ Tűz-híd – Dutka Ákos: A halál Velencében: „Egy óra innen Szent Mihály szigetje / Odáig a nép most tűz-hidat vetett, – „
- ◆ Utolsó hidacska – Reményik Sándor: Egy eszme indul → 352
- ◆ Véges végtelen közötti híd – Füle Lajos: Van híd →
- ◆ Végtelenből vert híd – Bényei József: Tenger-sonett – Tóth Árpád: „A Hold a végtelenből vert hidat..”
- ◆ Végtelenség viaduktja – Szemlér Ferenc: Nyári nap → *A viadukt több költőnél a híd szinonimájaként szerepel, nem következetes ennek a névnek a használata.*
- ◆ Volt és van közötti híd – Géczai János: zakadt → 446
- ◆ Vont híd – Áprily Lajos: Régi város integet → 277; *Váraknál, városkapuknál álló emelhető hidakra vonatkozhat ez a név.*
- ◆ Zenéd szegecselt hídjai – Vasadi Péter: Hangverseny: „...zenéd szegecselt hídjai / lecsapódnak, s partraszállnak...”

A költői hídnevek mellett megszemélyesítés, s ezernyi érdekes fogalmazás elgondolkozathat, gyönyörködtethet.

◆ „Hidaink nyája gyámoltalanul béget folyóink felett bomba zúg, beleterdelnek a vízbe a szelid hídszerkezetek (Tózsér Árpád: Vers – monológok)

◆ „És a hidak! mint izmos lovak feszülő teste, s dobban a kőpart, hol leér ércpatája” (Csukás István: Óda Budán)

◆ „A hidak alánk hevernek: Hidak örömmel kölykeznek nekünk hidakat” (Kassák Lajos: Fiatal munkás)

◆ „a hidak csordái kicammognak” (Szécsi Margit: Virrasztok)

◆ „A híd? – Domború mellett nyújtzkodik és átfekszik a sinken ...” (Kádár Erzsébet: Versek II.)

◆ „Csókom dobog ajkaidon, mint paripa a hídon” (Nagy László: Csillagró éjszakába)

A „hídnevek” mellett a komp költői elnevezésére is lássunk egy példát.

◆ „Nagy László: Dunai átkelés: tulsó partra komp visz át / óriás acél – vadruca.”

A költői hídnevek között előforduló Repülőhíd a népnyelvben jellemzően a vasútvonalak fölötti gyaloghidak neve.

Az Arany híd, érdekes módon egészen más értelemben is használatos, mint ahogy a költők és a hétköznapi nyelv is használja. A 18. században Mátyási József, majd Kovács Pál szólásgyűjteményében Ezüst-, illetve Aranyhíd a futó ellenségnek adott megszegyenülés lehetősége. Állítólag Scipio Afrikanus római hadvezér hangoztatta ezt az elvet és más keleti vallásokban a túlvilágba való átkelésnél a révészt helyettesíti. A hídról a nem büntetlen átkelő leesik ...

Remélem, hogy olvasóim az itt szereplő művekben és saját gyűjteményükben is sok-sok érdekes nevet, kifejezést találnak.

Hidak az irodalomban néhány eseménye

Kr. e. 481-ben Xerxesz hajóhidat építtetett a Boszporusz öböl felett, a tenger hullámzása elpusztította a hidat, ezért megkorbácsoltatta, amint ezt Herodotosz leírta.

Kr. e. 60-ban Julius Caesar fahidat veretett a Rajnán, s ezt emlékiratában részletesen megírta.

Kr. u. 100-ban Julius Lacer Traianus parancsára pompás hidat épített a Tagus, ma Tajo folyón. A híd mellett templomban levő sírjának felirata büszke, „...bevált jóslat: a világ valamennyi nemzedékének legyen összekötni ezt a hidat”. A település nevét a hídról kapta Alcantára.

Kr. u. 303-ban Savariában mártírhalált halt Quirinus püspök malomkövel a nyakában a Perint hídjáról a vízbe ölték, mártírsága történetét az írások megőrizték, kevesen ismerik történetét.

997-ben Úrhida nevet kapta a Fejér megyei település a Sárvíz hídjáról

1055 a Tihanyi alapítólevélben első nyelvemlékünkben Fok hídjá is szerepel, a híd szó már a honfoglalás előtt használt volt nyelvünkben.

1200 körül Anonymus Gesta Hungarorumjában révek: Luci-, Dorogmai-, Abádi-, Böldi-, Megyeri- és Göncöl hídjá is szerepel.

1241 a Muhi csatában fontos szerepe volt a Sajó-hídjának, a csatáról Garay János emlékezett meg.

1310 körül Dante az Isteni színjátékában több, mint 25-ször említ hidakat.

1345 elkészült Firenzében az Öreg híd/Ponte Vecchio, erről Vasari írt fontos részleteket.

1346 a Hortobágy fahídjáról oklevél maradt fenn.

1292-ben Marco Poló a nagy utazó Kínában megnézte az akkor már 100 éves 485 oroszlánnal díszes hidat, ma is róla nevezik az azóta, részben átalakított hidat.

1393-ban Prágában a Moldva még be nem fejezett hídjáról IV. Vencel király parancsára vízbe fojtották Nepomuki Jánost, aki a hidak védőszentje lett (hivatalosan 1729-től).

1514 Dózsa György hordó hidat készített serege vonulásakor, s ezt kortárs költőnk is megénekelte.

1526 Mohács felé Eszékenél hajóhídon kelt át a török, s a továbbiakban is ez volt a felvonulási útja, ahogy ezt a krónikák rögzítették. A Dráva árterében épült hatalmas fahídat Zrínyi Miklós a költő, hadvezér építette fel 1664-ben.

1562 Szolnoknál debreceni ácsok munkájával a török cölöphídat épített. Korabeli levelezések fontos érdekes dokumentumok maradtak fenn. A cölöpjármós Tisza-híd 1909-ig kisebb megszakításokkal állt, akkor állandó híd épült.

1565-ben Hans Sachs dicshimnuszt írt Regensburg 1147-ben megépült, s ma is álló Duna-hídjáról.

1566 elkészült Mostar gyönyörű boltozott hídja, mely az irodalomban, képzőművészetben is kiemelkedő.

1585-ben a budai pasa levelet írt az Esztergomnál épült hajóhíd ügyében Ernő főhercegnek.

1693 Edward Brown a jószemű utazó írt a magyar hajóhidakról.

1701 II. Rákóczi Ferenc Abdánál Bécsújhelyre vitelekor a Rábca hídjánál megállt, ennek állított emléket Tompa Mihály is.

1702 Kolozsvár leírásakor Felvinczi György a régi Szamos-hídról is írt.

1765 Vedres István az általa tervezett szőregi ártéri Tisza-hídat versben is megénekelte.

1817 Byron személyes élménye alapján adta a Sóhajok hídját nevet a velencei Dózse palota és a börtön közti hídnak.

1818 Vörösmarty Mihály a budai hajóhídról többször is megemlékezett ifjúkori műveiben.

1833 elkészült a Hortobágy felett a kilenclyukú híd, népdal is született róla.

1842 Kerényi Frigyes (Petőfi barátja) írt a Lánchíd alapkövetételére köszöntő verset.

1849 A szabadságharc több csatája (Kápolna, Tápióbicske, Vác, Ozora, Piski stb.) hídnál zajlott, ezeket korabeli emlékezések, képzőművészeti alkotások, s mai költemények is megörökítették.

1849. július 18-án Mezőberény révénél hagyta el örökre Petőfi az Alföldet, ahogy ezt több irodalmi mű és egy emlékoszlop is megörökítette.

1857-ben Jókai Mór Szegeden a vasúti híd építésénél leszállt a túlnyomásos keszonalapba. Ez volt hazánkban a második állandó folyami híd.

1877 Arany János Híd-avatás címmel örökbecsű balladát írt a Margit híd öngyilkosairól.

Arany János a valóságos hidakon kívül az emlék-jelkép hidak megjelenítője (szívárvány stb.), ebben elsősorban Ady Endre volt követője.

1895 Prohászka Ottokár. Az élet hídjá című novellát írta Esztergomban az épülő Duna-hídról.

1904-ben elkészült az első híd témájú film, ezt sok híd követte pl. 1929 Szent Lajos király hídjá, 1977. Messze volt a híd stb.

1924 Reményik Sándor több költeménye szól valóságos és jelkép hidakról.

1933-ban Móra Ferenc Szeged Tisza-hídjá 50. születésnapján Kit ünnepelejünk hírlapi cikkében hatásosan figyelmeztette a feledékeny társadalmat, hogy Eiffel, a magyar Feketeházy János terve szerint építette a jubiláló hidat.

1943 Ivo Andrič: Híd a Drinán címmel megírta a boszniai Visegrádnál álló híd történetét, ezért a művéért méltán kapott 1961-ben Nobel-díjat.

1944-ben megkezdődött hazánkban is a hidak pusztítása, legtöbb áldozattal a Margit híd felrobbantása járt november 4-án. Rengeteg visszaemlékezés, költemény örökítette meg az értelmetlen pusztítást.

1957-ben elkészült a Híd a Kwai folyón című film, melyben egy francia állított emléket az angol ezredesnek.

1964-ben elkészült Budapesten az új Erzsébet híd, melyet országos érdeklődés kísért. A híd átadására számos költemény született. A híd tervezője, Sávoly Pál „nem hivatásos költőktől” is kapott köszöntő verseket.

1990 Esztergom Duna-hídjáról már a trianoni békediktátum után is szólt Illyés Gyula, ő különösen vonzódott a valóságos hidakhoz. A II. világháború után főleg a rendszerváltástól írók, költők, filmrendezők szóltak a „csonka” hídról.

Rendkívül vázlatos ez a példákat bemutató felsorolás, a bemutatott művek is esetlegesek – ezeket találtam, ezeket választottam ki – annyit talán jelez ez a kis felsorolás, hogy több, mint kétezer évvel ezelőtt már történetírók, költők megörökítésre méltónak tartották a hidakat.

Jeles hídépítők, hidászok

Verancsics Faustus (Verancsics János) (1551-1617) Változatos életút humanista tudós volt: veszprémi várkapitány, királyi titkár, címzetes csanádi püspök. Tanulmányait Padovában, Bécsben, Prágában folytatta. *Machinae Novae* (új gépek) című művében hét hidrajzot közölt, a lánchíd rajza világhírű.

Maderspach Károly (1791-1849) kohómérnök. Újszerű öntöttvas ívhidakat tervezett és épített, a Pest-Buda között építendő Lánchíd megépítésére is pályázott.

A szabadságharcban feleségét nyilvánosan megszegényítették, ezért az általa gyártott ágyúval lett öngyilkos.

Oracsek Ignác, Oratsek (1720 körül-1767) építómester. Az Esztergomi Bazilika építője, Vácon a Gombás patakon, több mint 250 éve látványos, hat szoborral díszes boltozott hidat épített.

Kempelen Farkas (1734-1804), a sakkozógépéről híres tudós. Sok találmánya mellett a vakok számára konstruált írógép megalkotója. 1769-ben hajóhidat épített Pozsonyban.

Rábl Károly (1748-1828) gyöngyösi építómester. Első boltozata ismeretlen okból összedőlt, de ő nem vesztette építőkedvét sorra építette a ma is álló szép boltozatokat Gyöngyöspatán, Tarnaméran és több helyen, az utolsót 76 éves korában.

Vedres István (1765-1830) Szeged főmérnöke, Széchenyi előfutárja. A Duna-Tisza csatorna építését szorgalmazta, Tiszán ártéri hidat épített, melyet versben is megörökített.

Litsman József (1776–1835), a Debreceni Nagytemplom egyik építője. Hazánk legismertebb kilenc nyílású boltozott hídját építette 1827-33-ban a Hortobágy fölött.

Bodor Pál (1788-1849) székely ezermester. Napjainkban a Margitszigeten álló zenélőkút alkotója. 1818-ban 63 m hosszú Maros-hidat épít

tett Marosvásárhelyen csak fából. Benedek Elek megemlékezett kalandos életéről.

Gramling Ignác (1791-1844) Neves építész és hídtervező, Esztergomban az ő tervei szerint épült 1842-ben a hajóhíd. Munkássága elismeréseként az Esztergomi Bazilikában van eltemetve.

Vásárhelyi Pál (1795-1846) Kiváló vízépítő Széchenyi munkatársa, a Tudományos Akadémia tagja a londoni Tower hídhoz hasonló Duna-híd tervet készített. A Tisza szabályozására készített tervének éles vitája közben érte a halál.

Clark Ádám (1811-1866) Skót születésű magyarrá lett műszaki szakember, a Lánchíd az Alagút építője, Széchenyi munkatársa az általa szervezett Közlekedési Minisztériumban is. Szépunokája folytatja a nagy előd hivatását.

Gregersen Guilbrand (1824-1910) norvég ács, 23 éves korában Pestre jött, magyarrá lett: részt vett a szabadságharcban, vasutakat és hidakat épített Szolnok vasúti Tisza-, Komárom közúti Duna-híd. 18 gyermeke közül több folytatta mérnöki munkásságát.

Cathry Szaléz Ferenc (1834-1901) svájci származású mérnök, ő építette többek között Budán a fogaskerekű vasutat, Pozsonyban és Esztergomban a Duna-hidat.

Feketeházy János (1842-1927) Zürichben szerezte mérnöki diplomáját, Bécsben fontos hídtervezéseket végzett, mégis hazajött, s a MÁV sok-sok hídját tervezte. Kiemelkedő alkotásai Szeged közúti Tisza-hídjának terve, melyet az Eiffel cég pályázatához készített, a Fővámteri (ma Szabadság) híd, mely a világ legszebbnek tartott Gerber csuklós hídjá, az Operaház tetőszerkezete és sok más terve.

Kherndl Antal (1842-1919) Zürichben Culman professzornál tanult, majd munkatársa lett. A grafosztatika (méretezési módszer) kiváló fejlesztője, oktatója volt. 45 éven át egyetemi tanár, hídtervezési pályázatok elbírálója. a függőhidak – Erzsébet és Lánchíd – tervezésének megalapozója.

Czekelius Aurél (1844-1927) Diplomája megszerzése után a MÁV-nál, majd a Közmunka és Közlekedésügyi minisztériumban hatalmas hídosztályt szervezett, nagy folyami hidakat tervezett, többek között a világsúcs nyílásméretű Erzsébet lánchidat.

Seefehlner Gyula (1847-1906) Zürichben szerezte diplomáját. 1871-től a Magyar Államvasutak Gépgyárban (MÁVAG) irányította a hídépítést: Déli összekötő vasúti, Fővámteri-, Erzsébet Duna-híd s számos más jelentős híd is az ő nevéhez fűződik, szakirodalmi tevékenysége igen értékes volt.

Zsigmondy Béla (1848-1916) Zürichben szerezte diplomáját, nagybátyjától Zsigmondy Vilmostól vette át a neves cég vezetését, mintegy 40 éven keresztül nagy folyami hidak Fővámteri, Erzsébet, Lánchíd átépítés és más hidak alapozását építette.

Totth Róbert (1856-1913) Zürichben szerezte diplomáját, Resicán a vasmű hídosztályának vezetője volt. Kiváló munkái: Tokaj: Tisza, Temesvár: Bega, Arad: Maros híd tervei és kivitelezése. Nemzetközi pályázaton Néva híd tervével nyert.

Zielinski Szilárd (1860-1924) Oklevelének megszerzése után az Eiffel irodában is dolgozott, a Műszaki Egyetemen oktatott, s kezdetben vashidakat tervezett, majd a francia vasbeton hídépítési rendszert honosította meg hazánkban, nagy sikerrel. Közéleti tevékenysége is kiterjedt volt, ő alapította a Mérnöki Kamarát.

Gállik István (1866-1945) Hétgyermekes családban született, módos rokonuk örökbe fogadta, hálából vette fel a Gállik nevet. A minisztérium Duna hídépítési osztályán a Fővámteri, Erzsébet, Lánchíd átépítésének és számos folyami hídnak a főtervezője. Nyugdíjazása után haláláig az acélangok vizsgálatával, fejlesztésével foglalkozott.

Kossalka János (1872-1944) Kherndl Antal tanársegéde, majd utóda a Műszaki Egyetemen. Duna-hidakat tervezett Dunaföldvár, Óbudai, Medvei, pályázatok nyertese, széleskörű volt közéleti tevékenysége.

Hatvan bombázásakor családjával együtt halt meg úgy, hogy csontjait sem találták meg.

Lipták Pál (1874-1926) A korán árvaságra jutott fiú nem tudta folytatni gimnáziumi tanulmányait, az Al-Duna szabályozásánál művezető lett, építésvezetője felismerte tehetségét, taníttatta. Két év alatt 8 osztályt végzett, mérnöki oklevelet, dr. címet szerzett, majd gyárat alapított, sikeres vállalkozó lett, Tisza-hidat épített Szolnokon.

Szikszay Gerő (1876-1954) Ősi reformátor családban született, mérnökdinasztiát alapított. A MÁV szolgálatában három Duna-hidat tervezett: Komárom, Baja, Gombos, s jelentős közúti hidak (Tisza, maros) tervezése is nevéhez fűződik.

Mihailich Győző (1877-1966) Pályakezdése után nem sokkal világcsúcs méretű vasbeton hidat tervezett Temesváron. A Műszaki Egyetem Vasbeton Hidépítési Tanszék megalapítója és 80 éves koráig vezetője. Több folyami acélhid tervezője: Szolnok Tisza-, Margit Duna-, Polgár Tisza-híd. Akadémikus, a Mérnöki Kamara elnöke hat éven keresztül.

Kölber Ernő (1880-1929) Pályakezdése után nem sokkal a MÁV szolgálatába lép, ahol haláláig hidakat tervezett, fő műve a Déli összekötő vasúti híd átépítése, ezt a hidat elismerésként Kölber hídnak nevezte a szakma.

Folly Róbert (1889-1965) Kiváló hídtervező és sikeres építész volt. Legismertebb művei: Veszprém és Városlőd vasbeton ívhídjai, napjainkban is Veszprém jelképe az általa tervezett völgyhíd.

Sávoly Pál (1893-1968) Közúti és vasúti hidak termékeny és elismert tervezője. Munkáját külföldön (Németország, Hollandia, Belgium) kezdte, 1925-től itthon magánmérnökként pályázatokon ért el sikereket és számos nagy híd tervezését végezte. 1945 után előbb magánmérnökként, majd az ÁMTI-n (Uvaterv elődje) a legjelentősebb folyami hidak újjáépítési terveit készítette. Legnagyobb munkája az Erzsébet híd újjáépítése volt. Évtizedeken keresztül neve összeforrott a hazai hídtervezéssel.

Korányi Imre (1896-1989) Mérnöki pályafutása a Műszaki Egyetemen kezdődött, s 1926-tól a MÁV szolgálatába lépett és folyami hidak erősítését tervezte: pl. Északi vasúti összekötő híd. Egyetemi oktatásban nyugdíjazásáig generációkat nevelt. 1945 után a hidak újjáépítésében fontos munkát végzett. Szakirodalmi munkássága alapvető jelentőségű.

Feimer László (1896-1954) A korán árvaságra jutott fiút Feimer Anna fogadta örökbe. Katonai iskolát végzett, az I. világháborúban hadnagyként szolgált, mérnöki oklevelének megszerzése (1928) után kidolgozta a katonai szükségihíd „K híd” máig szolgáló típusát: az Északi vasúti híd 53 évig volt üzemben. 1945 után résztvett a roncskiemelésben, az acélhidak újjáépítésében.

Massányi Károly (1901-1982) Mérnöki oklevelének megszerzése után a MÁVAG-ban kezdte munkáját és 47 éven át hidak és más acélszerkezetek tervezését, építését végezte, majd ezen munkákat főmérnökként irányította. Folyami hidak mellett, tornyok (Lakihegy), csarnokok építését vezette, emellett a Műszaki Egyetemen oktatott. Meghatározó volt munkássága.

Menyhárd István (1902-1969) Pályakezdése után előbb kivitelező, majd tervezői munkát végzett, már 1934-ben kitűnt újszerű hídszerkezeteivel, elsősorban vasbeton ív és tárcsa hídjaival, kiválólt alkotott a héjszerkezetek tervezésében, a vasbetonszabályzat kidolgozásában és több mint 30 éven át az egyetemi oktatásban.

Széchy Károly (1903-1972) Magánmérnöki munkával telt néhány év után a Közlekedési Minisztérium hídosztályán a budapesti Duna-hidak fejlesztésével foglalkozott: Margit híd szélesítése, Árpád híd építése. 1945 után a minisztérium hídosztálya vezetőjeként 1400 felrobbantott közúti híd újjáépítését intézte, hatalmas energiával, saját merész ötletekkel. 1950 után a földalatti építésének vezetésével bízták meg, majd a munkák leállítása után egyetemi tanárként az alapozást és az alagútépítést oktatta. Könyvei világszerte nagy elismerést kaptak.

Palotás László (1905-1993) Mérnöki tevékenységét a Műszaki Egyetemen kezdte, s közben pl. a Boráros téri, az Óbudai építésének és a Margit híd szélesítésének tervezésében vett részt. Oktatói munkája

mellett 1945 után a budapesti Duna-hidak újjáépítésében volt fontos szerepe, 1950-től pedig a Földalatti Vasútnál, majd az Uvatervnél volt vezető, 1954-68 között egyetemi tanárként oktatott, s szerkesztette – két kiadásban – az ötkötetes „Palotás” Mérnöki kézikönyvet. Munkásságát idős korában akadémikus címmel ismerték el.

Gáll Imre (1909-2006) Pályafutása kezdetén a Fővárosnál közlekedési kérdésekkel foglalkozott, 1945 után néhány évig hidak újjáépítését végezte, majd tervező és kutatóintézetekben tevékenykedett. 1955-től haláláig hídtörténeti kutatásokat folytatott. Könyvei (Régi magyar hidak, Budapesti Duna-hidak) alapvető művek. Vitorlázásban többszörös magyar bajnok volt, s 97 éves korában is kitűnően zongorázott.

Mistéth Endre (1912-2006) Mérnöki oklevele megszerzése után tervező irodában és a Közlekedési Minisztériumban tevékenykedett, s bekapcsolódott az egyetemi oktatásba. 1938-tól önálló tervező irodájában több száz hídtervet készített, újszerű vasbeton műtárgyak jelentősek voltak az általa tervezett ívhidak pl. Szolnok, Ferihegy, Rábahídvég. 1945-ben ő tervezte az első, j (félállandó) Duna-hidat, a Kossuth hidat, rövid ideig újjáépítési miniszter volt, majd koholt vádak alapján 8 évet töltött börtönben, tervezést azért engedélyezték számára. Kiszabadulása után az Uvatervnél, majd a Vízügy területén tervezett.

Petúr Alajos (1916-2006) Pályafutása kezdetén a HM alkalmazásába került, egyidejűleg a Műszaki Egyetemen tanársegéd volt. 1945 után magánmérnök, majd az ÁMTI – Uvatervben vezető tervező, szakági főmérnök. legfontosabb munkái az Erzsébet híd tartóköteleinek, előregyártott hídgerendáinak és az Árpád híd szélesítésének tervezése volt.

Böleskei Elemér (1917-1977) Mérnöki tevékenységet Menyhárd István tervező irodájában kezdte, 1945-től a hidak újjáépítésének tervezésében vett részt, 1948-tól az ÁMTI majd az Uvaterv-ben jelentős, újszerű vasbeton hidat tervezett (feszített, előregyártott), a 6 sz. úton tervezett völgyhídja, a Keleti Főcsatorna ív hídjai és a Szabadszálláson épített alumínium híd volt különösen fontos alkotása. 1955-től egyetemi docens, majd egyetemi tanár.

Utószó

A fellelt, hidakkal kapcsolatos versek, prózai írások közül végül több százat nem válogattam be a gyűjteménybe, elsősorban azért, mert csak említik a híd szót, de érdemben nem foglalkoznak a hidakkal. Ezek közül néhányat – rövid idézettel – említek a költői hídnevek fejezetben.

Neves írók, költők művei egyáltalán nem szerepelnek (pl. Márai) vagy egyes szerzők több műve kimaradt pl. Petőfié, József Attiláé és sokaké. Úgy gondoltam, hogy az első ilyen gyűjtemény nem kell, hogy túl terjedelmes legyen, jó meghagyni a felfedezés örömét az érdeklődő olvasónak. Készítettem egy elég bő katalógust, végül ezt is kihagytam.

A csoportosítás: neves magyar, hidak a nagyvilágban, nevesincs-, emlék és jelkép hidak, innen-onnan ugyan önkényes, valamilyen rendezőelv azonban célszerű volt. Az eligazodást, a keresést a részletes tartalomjegyzék és a szerzői névmutató segíti.

Külföldi írók, költők művei – elsősorban az emlék és jelkép hidak fejezetben kis számban szerepelnek, a hidak a nagyvilágban fejezet gazdag körképet ad. Biztosan sokkal több emlék-, jelkép hídról szóló művet lehet találni, ám ehhez sok kutatás szükséges. Remélem, hogy a külföldi költők műveit jól ismerők pótolják majd összeállításomnak ezt a hiányosságát. (Nem mentegetőzősül említem, de elsősorban a hazai híddal kapcsolatos irodalmi alkotások gyűjtése volt a célom.)

Az emlék-, jelkép hidakkal kapcsolatos költemények csoportosítása nagyjából időrendet követ. Remélem, hogy az olvasó így is sok gyönyörűséget, érdekességet talál ebben a fejezetben.

A Neves hidakhoz – és néhány „Nevesincs” hídhöz írtam rövid megjegyzést, elsősorban a híd történetéről. A Duna-, Tisza-hidakról ilyen nem írtam, mert bőséges, hozzáférhető szakirodalom áll rendelkezésre.

A neves, ám alig ismert hidászokról is írtam; elsősorban akiknek alkotásairól szó van ebben a gyűjteményben. Úgy gondolom, hogy nagy

hiányosság, hogy a műszaki alkotókról alig tud valamit, még az érdeklődő olvasó is. Ezen segít ez a kis fejezetet.

Jó lenne, ha minden versnél, novellánál szerepelne az írás időpontja, ezek megbízható megadására azonban nem tudtam vállalkozni.

A hidakról, mint jelképekről sok érdekességet lehetett volna még írni, elegendő csak név választásra gondolni: sportklub – Vasas, folyóirat – Irodalmi és Evangéliumi, párt – Híd-most stb.

Új divat is kötődik hidakhoz: Róma Milvius hídjához, Szolnokon a Tiszavirág hídhöz szerelmes párok a hídra hatalmas lakattal zárt láncot kötnek. Ezt egy filmből „tanulták”. Azért említem ezt a példát, mert jelzi, hogy az irodalom a film milyen nagy hatást vált ki a hidakkal kapcsolatban is, jó lenne, ha gyűjteményem rá irányítaná az írók, költők s rajtok keresztül sokak figyelmét ezernyi fontos, szép hidunkra.

Talán felesleges is ezt az utószót írnom, nem mentegetni kívánom magam, csupán tapasztalataimat, gondolataimat kívántam megosztani olvasóimmal. Nem vagyok irodalmár, inkább a szakirodalomban vagyok járatos. Szeretem a hidakat és a jó verseket, novellákat, ezért vettem a bátorságot, hogy összegyűjtsek számomra érdekes, szép írásokat az életünkben oly fontos valóságos, jelképes és lelki hidakról.

Jó böngészést, további sikeres kutatást kívánok az irodalom kimeríthetetlen kincsestárában.

Budapest, 2011. november

dr. Tóth Ernő

Szerző mutató – írók, költők

- Aczél Géza, 419
 Ács Károly, 133, 297, 389
 Ady Endre, 198, 301, 320,
 321, 322, 490, 499
 Ágh István, 417
 Ágoston Julián, 99, 387
 Ali Aga, 137
 Andrić, Ivo, 216, 219, 450
 Anonymus, 23, 28, 33, 497
 Antalfy Gyula, 32, 132
 Ányos Pál, 204
 Apollinaire, Guillaume, 239,
 255, 256, 326, 327
 Áprily Lajos, 277, 278, 279,
 280, 367, 368, 369, 493,
 495
 Aragon, Luis, 323
 Arany János, 23, 26, 35, 58,
 61, 74, 151, 267, 268, 317,
 319, 459, 460, 464, 491,
 499
 Baán Tibor, 366, 394
 Bábi Tibor, 127, 407, 409,
 494, 495
 Babits Mihály, 132, 146, 259,
 315, 339, 340, 341, 342,
 399, 441, 491, 493, 494,
 495
 Baka István, 225
 Balaskó Jenő, 386, 493
 Balázs Béla, 361, 362, 450
 Bálint Aladár, 265
 Balmont, Konsztantin, 234
 Bányai Kornél, 125
 Baranyi Ferenc, 176
 Bartók Lajos, 245, 333, 491
 Békési Gyula, 308
 Bella István, 68, 418, 491
 Bényei József, 414, 415, 416,
 492, 495
 Berkó Sándor, 354
 Bertók László, 363
 Berzsenyi Dániel, 31, 492
 Bigongiari, Piero, 314
 Bódás János, 442
 Bodnár László, 392
 Bóka László, 156, 307, 360,
 494
 Bornemisza Endre, 475, 476
 Boullés, Pierre, 231
 Browning, Robert, 242
 Bunyin, Ivan, 237
 Burns, Robert, 446
 Byron, 242, 247, 490, 498
 Carrol, Lewis, 477
 Conkling, Hilda, 313
 Crane, Hart, 250
 Czóbel Minka, 358
 Cs. Simon István, 197
 Cs. Szabó László, 94, 195, 289
 Csanádi Imre, 299, 380
 Cselebi, Evlia, 28, 157, 213
 Csoóri Sándor, 85, 493, 494
 Csorba Győző, 214, 424
 Dante, 140, 210, 400, 452, 497
 Derzsi Sándor, 70, 371, 372

- Devecseri Gábor, 38, 106, 227
Dobai Péter, 315
Donászy Magda, 471
Dömény József, 161
Dromgoole, Will Allen, 428
Dsida Jenő, 344, 345, 457,
490, 493
Dunbar, William, 259
Dutka Ákos, 116, 209, 401,
402, 403, 493, 495
Eliot, T. S., 261
Erdélyi József, 84, 86, 101,
105, 118, 172, 185, 281,
282, 283, 284, 285, 286,
371, 479, 493, 494
Fábrí Zoltán, 433
Falu Tamás, 304, 379
Faludy György, 113, 229, 420,
421, 494
Farkas Árpád, 419
Fehér Ferenc, 201
Fehér Klára, 214
Felvinczi György, 196, 498
Fodor András, 169, 228, 263,
404, 405, 406
Földi János, 320
Füle Lajos, 446, 495
Gál László, 385
Gáll Imre, 72, 505
Garai Gábor, 211, 372
Garay János, 154, 268, 497
Géczi János, 424, 495
Gellért Oszkár, 399
Gereblyés László, 99
Goethe, J. W., 324, 441, 456
Granasztói Pál, 96
Gvadányi József, 29, 196
Györe Imre, 411
György Oszkár, 364
Györy Dezső, 384
Gyurkovics Tibor, 202, 477
Hárs Ernő, 468
Heltai Jenő, 77, 163, 479
Hidas Antal, 441
Hood, Thomas, 246
Hora, Josef, 431
Horváth Imre, 428
Hughes, Langston, 274
Hugo, Viktor, 331
Hunyadi István, 98
Illyés Gyula, 36, 92, 123, 174,
175, 181, 183, 184, 185,
189, 196, 197, 224, 237,
254, 255, 264, 270, 271,
273, 343, 414, 433, 449,
490, 499
Iványi István, 188
Jankovich Ferenc, 79, 382,
383, 491
Jánossy István, 82, 95
Jékely Zoltán, 68, 244, 412,
465, 491
Jobbágy Károly, 88, 214
Jókai Mór, 22, 32, 42, 171,
176, 282, 498
József Attila, 137, 191, 330
Juhász Ferenc, 152
Juhász Gyula, 145, 199, 334,
335, 336, 492, 493

- Kafka Margit, 239, 269, 328,
329, 492, 495
Kafka, Franz, 329
Kahána Mózes, 70
Kalász Márton, 411
Kányádi Sándor, 187, 239,
305, 389, 494
Karinthy Frigyes, 482
Karl von Möller, 345
Karoliny Márton, 485, 486
Kárpáti Kamil, 209, 307, 330
Kassák Lajos, 298, 375, 376,
490, 496
Kazinczy Ferenc, 159
Kerényi Frigyes, 41, 498
Kerényi Grácia, 392
Keresztury Dezső, 37, 420
Keszthelyi Zoltán, 398
Király László, 238, 416
Kiss Anna, 310
Kiss József, 332, 492
Kiss Tamás, 171, 203, 257,
306, 388
Komjáthy Jenő, 324
Kondor Béla, 434
Korda István, 114
Kósa Csaba, 168
Kossuth Lajos, 42, 405
Kosztolányi Dezső, 55, 274,
336, 338, 339, 368, 493
Kovács András Ferenc, 473
Kovács István, 185
Kölcsey Ferenc, 130
Krúdy Gyula, 52, 77, 108,
179, 180, 276
Labancz Gyula, 426, 427
Lányi Sarolta, 301, 382, 495
Lengyel József, 63, 190
Lengyel László, 130, 466, 467
Lestyán Sándor, 65
Lósy-Schmidt Ede, 177
Machado, Antonio, 236
Madách Imre, 164
Magdu Lucian, 434
Majakovszki, Vladimir, 247
Marnó János, 386
Mátyás Ferenc, 429, 474
Mécse László, 380, 381, 492
Meyer, Conrad Ferdinand, 202
Middleton, Christopher, 263
Mikszáth Kálmán, 484, 485
Milne, A. A., 478
Milton, John, 454
Móra Ferenc, 24, 140, 142,
486, 499
Móricz Zsigmond, 115
Nadányi Zoltán, 356, 357, 494
Nagy Domokos Imre, 95
Nagy Gáspár, 231, 303, 304,
425, 427, 492
Nagy Ignác, 33
Nagy László, 301, 493, 496
Nagy Virgil, 89
Nagy Zoltán, 366, 491, 493
Nemes Nagy Ágnes, 257, 422,
470, 471, 491
Németh Péter Mikola, 166
Németh Zsolt, 130
Nezval, Vitězslav, 252
Nietzsche, Friedrich, 241

- Nyerges András, 423
Oltványi Pál, 138
Oravecz Imre, 210, 418
Ottlik Géza, 45
Ölvedi László, 67
Pecznyik Pál, 445, 491
Péter Margit, 111
Petőfi Sándor, 171, 173, 187,
320, 490
Petrőczy Éva, 262
Pilinszky János, 435
Pintér Lajos, 310, 393, 492
Po, Li Tai, 239
Polo, Marco, 207
Prohászka Ottokár, 122, 499
Puszta Sándor, 183
Rab Zsuzsa, 237, 435, 492
Radnóti Miklós, 203, 270, 299
Rákos Sándor, 468
Rakovszky Zsuzsa, 234
Räv, Aurel, 239
Reményik Sándor, 268, 347,
348, 349, 350, 352, 353,
442, 491, 493, 494, 495,
499
Rilke, R. M., 257
Rimbaud, Arthur, 313
Rónay György, 241, 254, 313,
326, 331, 436, 471
Roy, Vladimir, 243
Sachs, Hans, 205
Saint, Antoine Girard de, 253
Sárközi György, 80
Sebestyén Lajos, 127
Seidl Agoston, 18, 432
Sík Sándor, 146
Simai Mihály, 307
Simándi Ágnes, 438
Simon István, 418
Sinka István, 292, 294, 295,
373, 374, 492
Solymár Tamás, 71
Somlyó György, 302, 324,
390, 391, 491, 492
Somlyó Zoltán, 288, 365, 492,
494
Soós Zoltán, 191, 192, 302,
491, 493
Stadler, Ernst, 235
Stevenson, Robert Louis, 314
Szabédi László, 300, 492
Szabó Lőrinc, 165, 235, 241,
247, 262, 275, 276, 324,
412
Szállási Árpád, 131
Szárász György, 61
Szarka István, 223
Szász Károly, 325
Szathmáry István, 39
Széchenyi Zsigmond, 180
Szemplér Ferenc, 302, 363,
364, 492, 495
Szentjóni Szabó László, 160
Szép Ernő, 48, 50, 173, 194,
292, 355, 482, 483, 495
Szepesi Attila, 472
Szerb Antal, 57, 60, 61
Szinán pasa, 122
Takáts Gyula, 170, 188, 200,
413

- Tamási Lajos, 193
Tamkó Sirató Károly, 473,
474
Tandori Dezső, 72, 74, 257,
330, 491
Temesi Ferenc, 149
Tollas Tibor, 71, 151, 311,
312, 394, 395, 396, 490,
491, 493, 495
Tolnai Ottó, 214
Toman, Karel, 206
Tompa László, 438
Tompa Mihály, 270, 498
Tornai József, 392, 393, 491,
494
Tótfalusi István, 243, 314, 470
Tóth Árpád, 47, 272, 273, 332,
333, 394, 414, 491, 494,
495
Tóth Bálint, 472
Tóth Ernő, 178
Tóth Judit, 397, 431, 492
Tóth László, 428, 491
Tömörkény István, 22, 147,
148, 226
Túrmezei Erzsébet, 207, 442,
443, 444, 491
Tüskés Tibor, 158
Utassy József, 133
Váci Mihály, 376, 377, 378,
493
Vaderna József, 130
Varga Domokos, 155, 309
Varga Imre, 44
Varga Katalin, 475
Vargha Gyula, 404, 492
Várnai Zseni, 83, 117, 345,
491, 495
Vas István, 80, 82, 100, 103,
166, 204, 205, 207, 242,
244, 256, 261, 290, 291,
328, 439, 491, 492
Vasadi Péter, 289, 495
Végh György, 206, 223, 260,
314, 440
Vej, Vang, 238
Veli, Orhan, 223
Venyercsán László, 446
Verancsics Antal, 136
Verseghy Ferenc, 135
Vészi Endre, 93, 102, 104,
253, 370, 490, 491, 492,
493
Vihar Béla, 267
Visky András, 249
Vozári Dezső, 97
Vörösmarty Mihály, 30, 31,
269, 491, 498
Waller, R. J., 488
Wass Albert, 432
Weöres Sándor, 104, 126, 303,
469, 470
Wordsworth, William, 262,
315
Zoltai Lajos, 300
Zsalus-Zajovits Ferenc, 128

